
L II 99.
E
III
13

CODEX CANONUM VETUS ECCLESIÆ ROMANÆ

A FRANCISCO PITHŒO

AD VETERES MANUSCRIPTOS CODICES RESTITUTUS, ET NOTIS ILLUSTRATUS.

ACCEDUNT

PETRI PITHOEI MISCELLANEA ECCLESIASTICA;

ABBONIS FLORIACENSIS APOLOGETICUS ET EPISTOLÆ;

ET FORMULÆ ANTIQUÆ ALSATICÆ.

Ex Bibliotheca Illustrissimi D. D. CLAUDII LE PELETIER *Regni Administri, Regii Ærarii Præfecti, & Supremi Galliarum Senatus Præsidis Infulati.*

PARISIIS,

E TYPOGRAPHIA REGIA.

M. DC. LXXXVII.

ILLUSTRISSIMO
RHEMENSIUM
ARCHIEPISCOPO,
DUCI AC PRIMO FRANCIÆ PARI
CAROLO MAURITIO
LE TELLIER,
CLAUDIUS LE PELETIER.

UUM *est*, PRÆSUL ILLUSTRISSIME, *quod nomine tuo inscribimus, & Ecclesiæ tuæ, & paternæ hæreditatis jure. Præter Pithœorum fratrum observationes & opera, Illustrissimo Parenti tuo Gal-*

liarum Cancellario jam a nobis paulo ante obitum dicata : continet hoc volumen Canones Antiquos, & Opus Abbonis Floriacensis, ad Rhemensem Ecclesiam maxime pertinens, quod Doctorum virorum communibus votis expetitum, ex avitâ Bibliothecâ, Typis Regiis tua auctoritate edi curavimus. Nec fuit cui potius offerrentur Antiqui Canones, quam Ecclesiasticæ disciplinæ vindici peritissimo; aut opus ad Rhemensem Synodum spectans, quam Nobilissimæ Ecclesiæ Antistiti. Accipe igitur, PRÆSUL ILLUSTRISSIME, *& gratissimi animi erga Parentem tuum, & observantiæ erga Te nostræ perenne monumentum.*

LECTORI.

CORPUS hoc Canonicum primo Moguntiæ editum anno 1525. ut adversus Lutherum Ecclesia eo se tueretur, postea Parisiis anno 1609. a Francisco Pithœo, tibi repræsentamus duabus partibus constans: Canonibus iis qui dicuntur Apostolorum & quorumdam Conciliorum: dein Decretis Pontificum Romanorum. Ex his compositus est Codex Canonum vetus Ecclesiæ Romanæ. Inter utramque partem Tractatum de Primatu ejusdem Ecclesiæ, quamvis ad hoc corpus non pertinentem, insertum reliquimus, simul & Epistolas quasdam supradictis editionibus dedicandis vel ornandis adjectas. Sic Pithœanæ editioni inhærentes una tibi damus Fulgentii Ferrandi Carthaginensis Ecclesiæ Diaconi Breviationem Canonum, & Crisconii repetitionis Breviarii Canonici indicem. Ambo hi libelli a Pithœo primum editi fuere Parisiis anno 1598. ex Manuscripto Codice Bibliothecæ insignis Ecclesiæ Trecensis, qui extat in Collegio Trecopithœano inter eos qui fuere ejusdem Pithœi ipsius Collegii fundatoris. Accedit ut in Pithœana editione Epistola Dionysii Exigui cum indice Canonum collectionis suæ ex Manuscripto venerandæ vetustatis optimi ac eruditissimi Viri Nicolai Fabri, in quo fuit hæc Epistola cum indice præposita Dionysianæ interpretationi hujus Codicis. Quæ omnia ad memoriam Juris Canonici veteris conservandam pertinent. Verum in perscrutandis & evolvendis Bibliothecæ Collegii Trecopithœani manuscriptis occurrit non minus venerandæ vetustatis Codex Canonum Ecclesiæ Romanæ insignibus notis nec non lectionibus variis ac restitutionibus a Pithœo illustratus, quæ quidem nostram editionem excitarunt; in cujus progressu evulganda duximus Miscellanea quædam Ecclesiastica, quibuscum non ingrata tibi erit amplior quam hucus-

que ejuſdem Petri Pithœi de Græcis Latiniſque ſacrorum utriuſque teſtamenti Bibliorum Interpretibus ſententia, nec non controverſiæ veteris de Proceſſione Sancti Spiritus hiſtoria, & Nicephori Canon Scripturarum. His adteximus Catalogum & Conciliorum quæ in editione Surii deſiderantur, & Epiſtolarum Decretalium Summorum Pontificum, nec non Capitulariorum Regum Francorum, quæ nondum edita Pithœi temporibus. Acceſſit brevis, ſed erudita diſſertatio ab eo ante Scaligerianam compoſita de anno Romano tam Priſco quam Juliano, & de Gregoriano ſeu potius Liliano. Inter hæc Opuſcula inſeruimus ſortes quas vocant Apoſtolorum, Sancti Timothei Martyrium, Iſatis ex Judæo fidem, Cameracenſis & Atrebatenſis Eccleſiæ ordinem antiquiſſimum, Abbonis Floriacenſium Abbatis Apologeticum ad Hugonem & Robertum Reges, nec non ejuſdem Epiſtolas, & in calce formulas Alſaticas ſeu ad Auſtraſiæ Regnum pertinentes, ut quæ Marculfi ad Regnum Burgundiæ. Plura de hiſce Miſcellaneis ſuppeditabunt præfatiunculæ quas ſingulorum initio præfiximus. Reliquum foret ad plenum perfectumque opus in lucem proferre inſignes notas, reſtitutiones & lectiones varias quibus Petrus Pithœus editionem Conciliorum Surii propria manu adornavit, paucis a Franciſco fratre & Nicolao Fabro adjectis: ſed aliud otium expectant, quo, Deo dante, poſſimus eas literatis exhibere tanquam ad puram Conciliorum editionem, nec non mutuam eorum inter ſe collationem maxime neceſſarias.

DE
PETRO ET FRANCISCO PITHOEO
TESTIMONIA
CLARISSIMORUM VIRORUM.

EX PRÆFATIONE NICOLAI FABRI JAC. AUG. THUANO ad Fragmenta ex opere Historico B. Hilarii Pictavensis Episcopi.

PETRUS Pithœus, Petri filius, Augustobonæ Tricassium natus, Vir doctrina, prudentia, morumque integritate maximus, sic vitam instituit, ut commoda publica ubique propriis negotiis prævetterit: assidue exquirendo, perscrutando Bibliothecas, antiquorum Autorum scripta vel a mendis, vel ab interitu vindicata provulgando, vel alios, quos in ea te aliquid posse judicabat, exhortando, impellendo, atque etiam juvando, nullo tempore non aliquid movit ac promovit. Et quamvis illa studia in nostro Pithœo summa fuerint, doctrinæ laude ptæcipue innotuit; ut qui ex primo, quem juvenis dedit, publicatis quibusdam sui ingenii experimentis, eruditionis abstrusæ atque reconditæ gustu inter Literatorum Principes, vel suffragante invidia, ab iis, qui tum in Literis regnabant, recensitus fuerit: quam de se conceptam opinionem ad ultimum usque vitæ diem adauxit, sustinebitque quamdiu literæ durabunt. Quantula tamen hæc laudis & gloriæ tanti viri est portio? Licet enim nemo melius unum quempiam Autorem noverit, quam ipse omnes antiquos utriusque Linguæ Scriptores, quos ad unum legerat, ad vetera contulerat exemplaria, & concoxerat. Licet nemo privata & domestica negotia exactius tenuerit, quam ipse Gallicam, externamque Historiam, origines populorum, descriptiones temporum, successiones familiarum, bella, fœdera, conventiones, vel exterorum inter se vel nobiscum gesta: ad hæc etiam leges, motes, consuetudines provinciarum singularumve urbium, quarum omnium a teneris annis indefesso ac plane Herculeo labore sibi perfectam notitiam, cum ex vulgatis libris, tum etiam ex Bibliothecis antiquis, Archivis Regiis, Senatus, Rationalium, Urbium, Monasteriorumque comparaverat, instrumentorum ipsorum atque actorum bonam partem sua manu descripserat. In Jure autem Civili Romanorum licet ad eum gradum pertigerit, ut de eo celeberrimoque ejus præceptore Cujacio dici jure possit, quod de magnis olim Oratoribus dictum est, hunc discipulo ptæripuisse ne primus Jurisconsultus esset; illum vero præceptori, ne solus. Licet, inquam, ea omnia, quæ in quovis homine singula magnum virum, & cum cura dicendum efficiunt, in nostro Pithœo cumulata atque coacervata eumdem ad summam laudem & commendationem evehant; quantum tamen absunt ab illa sapientia, quam ingenii judiciique felicitate ex cognitione rerum, assidua lectione atque usu comparata, velut ex omnium Antiquorum inventis, qui sapientiæ commendatione floruerunt, conflatam sibi quæsierat? Quantum ab illa Civili prudentia, qua præditus velut ἀεισοπῆχας, ut cum Pindaro loquat καὶ δημιοῦργος ἐννομίας καὶ δίκης, non solum de rebus ptivatis & fori maxima cum facilitate atque æquitate tespondere ac statuere: sed etiam de iis, quæ ad summam Rempublicam spectant, sapienter deliberare, consiliorum exitus prævidere, dubiisque ac periculosis eventis provide occurrere noverat. Quamvis enim naturali quadam propensione corrobotata, sordidissimi inquinatissimique apud nos moris odio, Magistratus non nisi per sordes ineundi, ab omni ambitione, vitæque fulgote, nisi quem Virtus emitteret, alienissimus vixerit, ita ut honores & Magistratus, vel ultro delatos tespuerit; juvandæ ta-

men patriæ desiderio, cujus amore mirum in modum exarsit, eos quos sua sors clavo Reipublicæ admoverat excitando, commonendo, suggerendo quæ vel ab Antiquis, paribus in negotiis, probata fuerant, vel ipse, ut erat peracri solidissimoque judicio, quæ facienda judicabat. Toto vitæ suæ curriculo privatus negotium publicum, & absque chlamyde vel prætexta perpetuum Magistratum gessit. Quantum denique ab illa morum integritate atque innocentia, indeflexoque per omnes vitæ partes probitatis tenore: quibus virtutibus consecutus est, ut, non solum Togatorum doctissimus, sed & prudentissimus Jurisconsultus, Civis optimus, ac plane Vir bonus audiret, qualem vel Fimbria noverat vel Socrates. Atque hæc etsi notissima sint, eo tamen libentius commemoro, ut, cum non nisi jucundissima virtutum amici Viri recordatio esse queat, tum etiam in primis qui in supremum ejus elogium inciderint, quod inter defuncti schedia repertum amici publicarunt, persuasum sibi habeant pari modestia & veritate scriptum illud esse, qua Vir modestissimus ab omni fuco ac vanitate quam maxime alienus: ἀρχὰν μεγάλας ἀρετᾶς ἀληθείαν duceret; in reliquis rebus tota vita usus est: in qua certo illi hoc felicissime contigit, ut in publicandis Beati Hilarii Pictavensis Provinciæ Aquitaniæ Episcopi ex opere Historico fragmentis, eximiis Antiquitatis monumentis fato interceptus, præclare actam vitæ fabulam illustriore fine veluti Cygnea cantione concluserit. Quamvis sane difficillimum fuerit Virum ingenii animique bonis omnibus ornatissimum, qui semper illud antiqui Poëtæ sibi occinens, κὰ μέντοι πανημέρα ἱδρώοντε θεοῖς, omne studium, laborem, industriam, omnesque cogitationes suas publicis utilitatibus devoverat atque impendebat, non in opere præclaro morte deprehendi. Providentiæ opus esse mihi persuadeo, ut hæc fragmenta turbulentissimis temporibus maxime lucem recuperarint, per quæ ad ejusmodi considerationem Historiæ excitati, spem certam ex ejus cognitione concipiamus, quotiescumque scelerum nostrorum nos bene atque ex animo pœnituerit, Divinam manum non mutilam aut decurtatam experturos, eumdemque Dominum periclitanti Apostolorum naviculæ tranquillitatem solidam ac firmam redditurum. Quapropter, ut Divinæ Majestati pro hac eximia sui numinis in nos benignitate numquam pro meritis dignas agere gratias vel animo concipere possumus, ita etiam piis optimi Viri & de genere humano bene meriti Pithœi nostri Manibus, cui nos præclara Antiquitatis monumenta debere summa illa Majestas voluit, parem gratiam referre vix ac ne vix quidem valemus.

EX LIBRO CXVI. HISTOR. V. C. JAC. AUG. THUANI.

CIↃ. IↃ. XCVI. AMICO [FLORENTI CHRISTIANO] arcta mecum necessitudine conjuncto, qui inscripta mihi ipsius quædam ad æternitatem victura monumenta testantur, alterum uberibus lachrymis deflendum cogor adjungere Petrum Pithœum, Augustobonæ Tricassium natum, familia nobili ex inferiore Neustria oriundum, virum nostra ætate maximum, sive probitatem morum, & veram nec fucatam pietatem, sive ingenium excellens, exactamque & omnium rerum, quas perspectas habuit, habuit autem plusquam alius quisquam multis retro seculis, reconditam cognitionem, & tum in suis, tum in alienis cernendis acre & ab omni livore purum judicium spectes. Cum enim sic vitam instituisset, ut commoda publica ubique propriis negotiis præverteret, toto laudatissimæ ejus vitæ decursu spatio in literarum studiis sic versatus est, ut assidue exquirendo & scrutando Bibliothecas, Antiquorum scripta vel a mendis, vel ab interitu vindicaret, vel alios, quos in ea re aliquid posse judicabat, exhortando, impellendo atque juvando nullo tempore non aliquid moveret, ac promoveret; sub ipsum vitæ exitum B. Hilarii fragmentis Historicis & Phædri famosi illius sub Tiberio liberti Fabulis publicatis. Et ut alia in illum merito a Nicolao Fabro individuo vitæ & studiorum Pithœi comite cumulata elogia non sileam, nemo melius unum quempiam Autorem novit, quam ipse omnes antiquos utriusque linguæ Scriptores, quos ad unum legerat, ad vetera contulerat exemplaria, & concoxerat. Nemo privata & domestica negotia exactius tenuit, quam ipse Gallicam externamque historiam,

historiam, origines populorum, descriptiones temporum, successiones familiarum, bella, fœdera, conventiones, vel exterorum inter se vel nobiscum gesta; leges, mores, consuetudines provinciarum singularumve urbium: quarum omnium rerum a teneris annis indefesso labore sibi perfectam notitiam tum ex vulgatis libris, tum etiam ex Bibliothecis antiquis, Archivis Regiis, Senatus, Rationalium, Urbium, Monasteriorum comparaverat, instrumentorumque ipsorum atque actorum bonam partem propria manu descripserat. In Jure autem Civili Romanorum ad illud fastigium pervenerat, ut de eo celeberrimoque ejus præceptore Jacobo Cujacio dici jure potuerit, hunc discipulo præripuisse ne primus Jurisconsultus esset; illum præceptori, ne solus. Verum hæc omnia, quæ in quovis homine singula magnum Virum & cum cura dicendum efficiunt, in Pithœo coacervata eumdem ad summum laudis culmen evehebant. Quantula portio sunt illius sapientiæ, quam ingenii judiciique felicitate ex rerum cognitione, assidua lectione atque usu comparata, velut ex Antiquorum omnium inventis, qui sapientiæ commendatione floruerunt, conflatam sibi quæsiverat? Quantum a Civili prudentia absunt, qua præditus ille non solum de privatis rebus & fori maxima cum facilitate & æquitate respondere ac statuere, sed etiam de iis, quæ ad summam Rempublicam spectant, sapienter deliberare, consiliorum exitus prospicere, dubiis ac periculosis eventis provide occurrere noverat? Nam quamvis ab omni ambitione vitæque fulgore, nisi quem Virtus emitteret, alienissimus vixerit, & honores ac Magistratus vel ultro delatos semper respuerit; tamen patriæ juvandæ desiderio, quo ultra modum flagrabat, eos, quos sua sors clavo admoverat, assidue excitabat, aut commonefaciebat, suggerebatque quæ vel ab Antiquis, paribus in negotiis, probata fuerant, vel ipse ut erat peracri ac solidissimo judicio, facienda existimabat. Nec illi temere quidquam magni momenti aggrediebantur, de quo non ante Pithœum consuluissent, ita ut privatus publicum negotium & absque chlamyde ac prætexta perpetuum Magistratum gessisse videatur; innocentia atque indeflexo per omnes vitæ partes probitatis tenore id præterea consecutus, ut non solum Togatorum doctissimus, sed & prudentissimus Jurisconsultus, Civis optimus ac plane Vir bonus audiret. Præter innumera Veterum scripta e tenebris, dum inter nos degeret, primum eruta, aut meliora publico data, moriens reliquit Conciliorum Gallicorum diligenter conquisitorum ac digestorum Collectionem, Francisci fratris viri doctissimi fidei, ut ederet, commissam: quod ut faciat, assiduis precibus quotidie efflagitatur, & vero facturum eum propediem speramus. Vixit annos LVII. ad æternam beatitudinem evolavit Nogenti ad Sequanam, quo se, grassante Augustobonæ Tricassium per illum Autumnum populari morbo, contulerat, Kal. Novembribus natali suo: quo eodem die parens meus ante XIV. annos obiit, quem Pithœus & vivum coluit, & mortuum in me porro colere non desiit; ita ut incomparabils amici morte, quicum partiri curas, & non solum de studiis, sed etiam de Rep. consilia communicare consueveram, cœptæ Historiæ pensum protinus e manibus excusserim, abjecissemque prorsus, nisi tanti Viri, & de me ac patria tam bene meriti memoriæ hoc debere existimassem, ut quod illo autore inchoaveram ad publicam utilitatem, cui nostram in ea parte industriam prodesse olim posse judicabat, quamvis tanto adjutore destitutus, aliis undecumque, quæ ab illo solo ab initio speraveram, conquisitis subsidiis ad exitum tandem perducerem.

EX VITA NICOLAI FABRI A FRANCISCO BALBO.

ITAQUE arctissimam cum magno illo P. Pithœo vitæ societatem iniit, ab eoque peramanter exceptus, gemini dein Musarum ocelli, quasi Fratres, sub eodem tecto complures annos transegerunt.

EX LIBRO IV. ELOGIORUM SCÆVOLÆ SAMMARTHANI.

PETRUS PITHOEUS.

IN urbe Tricassium nati sunt patre nobili & erudito Pithœi duo Fratres omnibus disciplinis ornatissimi, nec immerito geminis Tyndaridis a compluribus hujus ævi Scriptoribus adæquati. Quod enim illi suo sidere nautis in mari fulcando, id isti literarum studiosis in antiquitate pervestiganda Divino doctrinæ suæ lumine præclarissime præstitere. Nec id ipsum porro præstare desinit Franciscus natu minor, quem hodieque videmus inter insignes Parisiensis fori Jurisconsultos merita multiplicis eruditionis fama celeberrime perfruentem. Te vero, Petre doctissime, quem iniqua nobis nequedum satis matura mors eripuit, lugemus omnes Musarum amantes viri: & eo lugemus acerbius, quo pauciores tui similes reliqueris in hæc ultima rei literariæ tempora reservatos. Quantum vero in his studiis emineres unus & excelleres docuere suis certatim elogiis, cum alii fere omnes hujus ætatis eruditi, tum illa potissimum duo Galliæ nostræ sidera Turnebus & Cujacius præceptores quondam tui: quorum cum uterque suis in libris frequentem & honorificam de te mentionem fecerit, hic insuper te juvenem senex, discipulum magister, in dirimendis cum æmulo controversiis arbitrum sibi optare minime dubitavit. Quanquam aliena tibi commendatione quid opus est, cum & tuis ipse Scriptis, quibus Historici, Critici, Jurisconsulti, Philosophi laudem es meritus, & plurimis Veterum monumentis, quæ suppressa in tenebris latebant, per te primum excitaris ac publicatis nomen abunde illustraveris tuum, & memoriæ mandaveris hominum sempiternæ? Sed neque tibi dum hic ageres dulcissimus ille defuit, qui vivos & sentientes magis afficit præsentis gloriæ fructus, dum incredibili clientium concursu divina Themidis oracula quotidie depromis, ea doctrinæ pariter & sanctitatis admiratione, ut Henricus III. missis in Aquitaniam aliquot Patribus qui Jus dicerent, his te simul & Oiselum tuum doctissimum quoque virum legationis comites addiderit, qui sua & Reipublicæ gravissima negotia susciperetis in illo Senatu pro singulari vestra diligentia & fide, procuranda. Quid loquar de incomparabili morum suavitate, facilitate, candore, modestia, & indefesso illo, quo mortales omnes anteibas, de bonis omnibus bene merendi studio? Itaque dum tui memoriam Boni omnes vicissim colunt, aliique lugubribus tibi parentant næniis, alii vitam tuam & honestissimas actiones pedestri facundia describunt; accipe has etiam inferias & suprema veteris amici munera, quæ & nos tibi offerimus, ne soli tanto e numero simus in eum ingrati, quo nemo vixit omnibus gratior, nemo in omnes benignior. Fato functus est Petrus Pithœus Nogenti ad Sequanam ex febre, septem & quinquaginta natus annos, Kalend. Novemb. die suo natali, biennio postquam ejus magna ex parte consilio & opera delusis Ibericæ factionis artibus Lutetia regni caput in legitimi Regis potestatem pervenit.

EX EPISTOLA JACOBI CUJACII
præfixa Codici Theodosiano ad Joannem Redingerum Silesium.

PETRUS Pithœus monumentis suis, ita se palam ostendit Literatis, legumque Consultis omnibus; ut digitum ego tantum ad eum intendisse, non totum hominem, quantus erat, hominibus patefecisse videar. Nec erit quid secus de Fratre, Francisco Pithœo, in quo efflorescunt jam ingenii & doctrinæ laudes maximæ; ut plane memoria repetens & illas, quibus excelluit in omni genere bonarum literarum pater, vir clarissimus & filiis talibus dignissimus, eam familiam Seminarium esse doctorum Virorum mihi liquido argumento persuadere possim.

EX EJUSDEM LIB. XIII. OBSERVAT. Cap. 10.

LICINIUS Rufinus in eo Libro, quo contulit Leges Dei cum Legibus Populi Romani, invento a Petro Pithœo, summo Librorum antiquorum & veritatis purioriſque Doctrinæ investigatore, &c. Debemus Rufinum Petro Pithœo, debemus & alia innumera: hoc agente, hoc perquirente, instigante, docente discimus semper & adinvenimus aliquid. Nec mihi laudis, quam totam desiderat tanta Pithœi sedulitas, partem ullam attribui volui: & si quid est laudis, hoc satis esse reor, quod omnem in eum conferendam esse cognoscam.

EX EJUSDEM LIB. X. OBSERVAT. Cap. 18.

PLACET valde opinio Francisci Pithœi, Viri non minore eruditione, quam probitate prædìti, mihique perfamiliaris.

EX EJUSDEM LIB. XXIII. OBSERVAT. Cap. 3.

NON intellexissem nisi me docuisset Franciscus Pithœus Virorum emendatissimus & eruditissimus.

EX PRÆFATIONE HIERONYMI BIGNONII *ad Marculfi formulas.*

PITHOEOS fratres clarissima lumina.

EX NOTIS EJUSDEM AD CAP. VIII. LIB. I.

HANC formulam jam edidit eruditissimus vir Petrus Pithœus, flos litteratorum, litterarumque vere parens.

EX HIERONYMI ALEXAND. J. C. IN COMMENTARIO *Cap. 14. Institut. Caii de Intestator. Hereditatib.*

PRÆCLARUM hoc fragmentum sumpsimus ex Collatione Legum Mosaïcarum & Romanarum *tit. ult.* quam edidit eruditissimus Petrus Pithœus, cui profecto tantum debet Respublica literaria, quantum bene merenti homini deberi par est.

PETRI PITHOEI
TUMULUS.

PETRO. PITHOEO. P. F. TRICASS. SAVODIÆ. DOMINO. NOBILITATE. ACTIBUSQUE. AD. EXEMPLUM. PRÆCIPUO. ADVOCATO. JURISC. UNDECUMQ. DOCTISS. EA. ÆQUITATE. ARBITRO. UT. INTER. OMNES. QUI. AD. EUM. ANIMO. LITIGANTIS. INTRASSENT. PARENTEM. SE. MAGIS. HIS. QUAM. JUDICEM. PRÆBUERIT. PETITU. BONORUM. TESTIMONIO. SENATUS. JUDICIO. REGUM. PER. PROVINCIAM. AQUITANIC. ET. ITERUM. LUTETIÆ. PARISIOR. DIFFICILLIMIS. TEMPORIBUS. PERFUNCTO. PROCURATORIS. GENERALIS. OFFICIO. LICET. EGREGIA. EJUS. IN. REM. PUBLICAM. MERITA. ET. IPSIUS. SCRIPTA. VETERUMVE. AUTORUM. MONUMENTA. AB. ILLO. IN. LUCEM. PRIMUM. DATA. AUT. RESTITUTA. ATQUE. DOCTORUM. OMNIUM. PERVULGATA. DE. EODEM. TESTIMONIA. AD. MEMORIAM. SEMPITERNAM. SUFFICIANT. ATTAMEN. FIDELISSIMÆ. DEVOTIONIS. GRATIA. ET. PRO. SINGULARI. CIRCA. EUM. AMORE.

FRATRI. PIISSIMO. ATQUE. INCOMPARABILI. FRANCISCUS. PITHOEUS. BONA. PIAQ. MENTE.
M. P.
VIXIT. ANNOS. LVII.
OBIIT. NATALI. SUO. MAGNORUM. VIRORUM.
FATO. KAL. NOVEMB. CIↃ. IↃ. XCVI.
R. I. P.

ANAGRAMMA.

PETRUS PITHOEUS.

PERPETUO JUSTUS.

FRANCISCI PITHOEI
TUMULUS.

FRANCISCO PITHOEO, PETRI FILIO, PETRI FRATRI; JURISCONSULTO, ET IN REGIA NAVARRÆ SUPPLICUM LIBELLORUM MAGISTRO; COLLEGII TRECENSIS FUNDATORI: VIRO OMNIBUS INGENII ANIMIQUE DOTIBUS PRÆCLARO: SUMMO ANTIQUITATIS OMNIS SACRÆ, PROFANÆ, GALLICÆ, EXOTICÆ ADMIRATORI, INDAGATORI, VINDICI; AD QUAM ETIAM ET RECTE MORES FORMARI, ET ANIMOS TUTISSIME DIRIGI NON VANE SIBI PERSUASERAT ET FECERAT: OB QUAS VIRTUTES A CHRISTIANISSIMO FORTISSIMOQUE REGE HENRICO QUARTO, CUM EXTRA ORDINEM IN DEPECULATORES JUDICIA EXERCERENTUR, PROCURATOR GENERALIS, ET IN COLLATIONE INTER DAVIDEM PERRONIUM EPISCOPUM EBROICENSEM, ET MORNÆUM PLESSEUM COGNITOR ELECTUS. DEINDE, CUM DE REGNI FINIBUS, CUM ARCHIDUCE BELGA REGUNDIS, AGERETUR, INTER DELEGATOS REGIOS, QUI CUM ARCHIDUCIS DELEGATIS IN REM PRÆSENTEM VENIRENT, ET ANTIQUOS LIMITES RECOGNOSCERENT, ADSCRIPTUS EST. HUIC LICET AD SEMPITERNAM MEMORIAM DOCTISSIMA SCRIPTA, QUÆ PUBLICA FECIT, SUFFICIANT; EJUSQUE MODESTIAM, QUOD IN ILLIS NOMEN SUUM INSCRIBI NON PASSUS EST, PRÆDICENT: AMICUS TAMEN SINGULARIS, ET SUPREMÆ VOLUNTATIS VINDEX, ANTONIUS ALLENUS IN PRÆFECTURA TRICASSINA CONSILIARIUS REGIUS HANC TESTIMONII FIDEM VIRO MAXIMO, BENE DE STUDIIS, BENE DE REPUBLICA MERITO, DEBITAM AD POSTEROS TRANSMITTI, PROPAGARIQUE HOC MONUMENTO CURAVIT.

VIXIT ANNOS LXXVII. MENSES IV. DIES XVII.
OBIIT VII. KAL. FEB. ANNI M. DC. XXI.

CODEX

CODEX CANONUM VETUS ECCLESIÆ ROMANÆ.

LOCI QUI HUJUS CODICIS ECCLESIÆ ROMANÆ MEMINERUNT.

CANON DE LIBELLIS, DISTINCT. 20.

Leo Papa IV. Episcopis Britanniæ.

DE libellis & commentariis aliorum non convenit aliquem judicare, & sanctorum Conciliorum Canones relinquere, vel Decretalium regulas, id est quæ habentur apud nos simul cum Canonibus. Quibus autem in omnibus Ecclesiasticis utimur judiciis, sunt statuta Canonum Apostolorum, Nicænorum, Ancyranorum, Neocæsariensium, Gangrensium, Antiochensium, Laodicensium, Constantinopolitanorum,

Ephesinorum, Chalcedonensium, Sardicensium, Africanensium, Carthaginensium, & cum illis regulæ Præsulum Romanorum, Sylvestri, Syricii, Innocentii, Zozimi, Cælestini, Leonis, Gelasii, Hilarii, Symmachi, Hormisdæ, Simplicii & Gregorii Junioris. Isti omnino sunt, & per quos judicant Episcopi, & per quos Episcopi simul judicantur, & Clerici.

PRÆFATIO
AD
CODICEM GRATIANI
JUSSU GREGORII XIII.
RECOGNITUM.

IN Ecclesia Romana omnium Ecclesiarum magistra solitos esse asservari Conciliorum Canones, & Pontificum Decreta, ac cæteris Ecclesiis communicari, plane compertum est. Atque in usu præcipue videtur fuisse collectio illa, quam Nicolaus Papa in *c. Si Romanorum, dist. 19.* Codicem Canonum nominat: in quo continebantur Canones, & regulæ illæ quæ recensentur a Leone IV. *cap. de libellis. dist. 20.* Hujus Codicis tria manuscripta exemplaria Romæ habentur in Vaticana bibliotheca. Extat etiam impressus Moguntiæ an. sal. 1525. Repertus est autem in vetustissimo Cardinalis Vercellensis codice Cresconii ad Episcopum Liberinum quidam quasi Nomocanon: in quo, cum, pluribus causarum titulis propositis, exponatur deinde quibus Synodorum ac Decretalium Epistolarum locis causæ illæ tractentur, capita capitibus Moguntini codicis, & numeri numeris optime respondent. Quæ quidem a Cresconio adhibita diligentia satis indicat frequentissimum fuisse hujus collectionis usum: & hæc ea est, quæ in notationibus, quæ nunc eduntur, absolute Codex Canonum vocatur.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, AC D. D.
MATTHÆO S. R. E. TT. SANCTI ANGELI
PRESBYTERO CARDINALI,
ET ARCHIEPISCOPO SALISBURGENSI,
DOMINO SUO COLENDISSIMO
JOANNES WENDELSTINUS
Felicitatem.

Cum nuper Moguntiæ, Domine Reverendissime, chalcographo illi, cujus majores præclaræ illius artis impressoriæ inventores fuere, tradidissem, ut ederetur, exemplar Concilii Triburiensis, exhibuit ille mihi vicissim egregios duos Codices, plurimum sane, tum propter ea, quæ continebant, tum propter admirandam scripturæ vetustatem suspiciendos, ac venerabiles. Quos arte sua divulgare cupiens (ut est antiquitatis maxime studiosus) mihi facile persuasit, ut operam meam, quantulamcumque præstare queam, ad tam honestum conatum ei haud anxie promiserim. Ambo enim Codices idem per omnia continebant; & addebat ille spem de tertio quoque Codice ex Erbachensi Monasterio adferendo, quem & brevi post inde attulit. Erat autem is aliquantulum ab aliis duobus diversus: non parum tamen profuit nobis, præsertim in transcriptione Conciliorum; nam & emendatior erat aliis plerumque, & Ephesinum Concilium, quod alii duo non habebant, ex eo solo transcripsimus. Non enim omittendum esse videbatur, cum sit unum de quatuor illis præcipuis, ac maxime sacrosanctis, de quibus & Imperatorum, & Pontificum, Conciliorumque venerabiles extant sanctiones, ut eorum constituta inviolabiliter serventur ab omnibus, quæ & Romanus Pontifex in sua professione vel ad unum usque apicem immutilata servare, ac modis omnibus sequi, & prædicare solenniter profitetur. Quod autem alii duo Codices nihil de Ephesino habent Concilio, hinc factum esse arbitramur, quia ejus capitula nihil ad regimen pastorale, & Ecclesiasticam disciplinam (de quibus hic præcipue agitur) sed potius ad fidem, & mysterium incarnationis verbi Dei spectant. Cæterum quanto labore constet nobis hæc editio, ii probe scient expendere, qui aut Codices istos legerunt, aut alios consimiles (uti ego in Fulgentii quoque opusculis expertus sum) obsoletis characteribus, mendisque crebrioribus obscuratos, atque in verborum contextu fœdissime depravatos, & proinde neque lectu, neque intellectu faciles, in

Duo codices.

Tertius codex, Erbachen.

Dist. 16. Sancta.

lucem dederunt. Adjuvit nos egregie in restituendis provinciarum præsertim, urbiumque nominibus ex græcis Authoribus Nicolaus Carbacchius, cui proinde lector non parum gratiæ debet; nam & hoc præstat, ut opus ex officina bene correctum prodeat, dum operarum lapsus diligenter emendat, prælique castigat errorem.

Annotatio marginalis.

Ut autem lecturis fructuosior hæc fiat editio, adjeci marginibus annotationes locorum, non eorum modo, quæ sacris ex literis citantur, sed & illorum, quæ ex iis originalibus olim in volumen Decretorum transcripsit Gratianus. Poterit certe lector haud unum inde percipere fructum: hinc enim cognoscet, siquando Gratianum legat, ubinam in originalibus ex ordine habeantur, quæ ille carptim, velut centenos per rhapsodiam allegat; & contra, si legat originalia, videbit in margine, ubi uberiorem tractatum capituli, quod legit, inveniat apud Gratianum, qui plerumque complures Pontifices, & canones pro unius sententiæ meliori & confirmatione, & intelligentia adducere solet.

Volumen decretorum.

Præstabit & hunc fructum annotatio, ut alterum volumen alteri majorem faciat fidem, si utrobique dictorum consonantia reperiatur; præbeatque alterum alteri majus lumen, & adminiculum non solum intelligentiæ, sed etiam emendationis: utrobique enim est reperire quod emendes. Denique & id in fructum reputari poterit, si lector hinc intelligat, quam inique nonnulli criminantur, & calumniantur, immo & damnant, atque in ignem projiciendum censent præclarum illud Gratiani volumen, quod ex tot sacratissimorum Conciliorum canonibus, ac sanctissimorum Pontificum decretis laboriosissime compositum est, ac diligentissime per distinctionum, causarumque & quæstionum seriem dispositum. Pulcrum quidem est hoc, quod nunc profertur, antiquitatis monumentum; sed multo & ampliora, & vetustiora habuit originalia, ex quibus volumen suum collegit Gratianus.

Ut Toletanum; Agathense, Meldense, Arelatense, Elibertinum, & id genus plurima.

Nam & Concilia multo plura, & Pontifices multo vetustiores, ut Anacletum, Evaristum, Alexandrum, Sixtum, Urbanum, Fabianum, & complures alios martyrio gloriosos Apostolicæ sedis Præsules allegat. Sed & horum ipsorum, quos Codices isti antiqui referunt, plura quam hic reperias, adducit Decreta, & quidem egregia.

Cypriani, Ambrosii, Nazianzeni, Hieronymi, Chrysostomi, Augustini, & id genus plurium classicorum.

Recitat insuper plurima, eaque tum pietate, tum eruditione laudatissima, Ecclesiasticorum Interpretum, & Doctorum, atque irrefragabilium Authorum dicta, quæ sane plurimum tum ad veram Religionem, tum ad vitæ probitatem conferunt. Intelliget igitur hinc pius lector, quid illi debeatur Theomacho, qui ante quadriennium tot Conciliorum sacros Canones, tot Pontificum Decreta, vel sanguine ipsorum consecrata, tot historiarum

exempla, tot sanctorum Patrum dicta, tot denique sacræ Scripturæ loca, quæ Gratianus allegat, in feralem rogum, quem publice struxerat ad scelus, immani sacrilegio projecit. Jucundius tamen, atque etiam fructuosius arbitror fore lectori conspicere in hoc, qui nunc editur Codice, tot Canones sacros in ipso originali, & pulcre per ordinem dispositos, & breviter commemoratos, quam videre eosdem alibi per commendicata suffragia aliunde citatos, atque sub centonum forma laceros, ac sparsim disjectos. Utilius item fuerit celeberrima illa Concilia, quæ toties allegantur passim, in vero fonte, tam limpido sane, ac sine turbidis apocryphorum admistionibus puro, contueri, eaque in tam breve ac bene digestum redacta compendium facillime, ac brevi tempore tum perlegere, tum memoriæ commendare. Adjuvant enim memoriam origo, brevitas, numerus, locus, ordo. Et quo minus tædii, plus fructus habeat pius lector, adjeci catalogum, in quo brevissime vel uno contuitu clare videre poterit locum, tempus, ac numerum singulorum, quæ profecto mihi haud ita parvo sunt conquisita labore. Consulendi quippe fuerunt non modo Chronicorum, historiarumque, ac Cosmographorum libri, sed & antiqui Doctores Ecclesiastici: nec tamen omnia, quæ volebam, reperire potui; itaque & ex conjecturis quædam fuerunt elicienda. Apposui item tum circa Canones Conciliorum, tum circa Pontificum Decreta quasdam annotationes prævias pro simplicioribus, ut & melius intelligant quæ sequuntur, & pluris faciant eorum authoritatem, quam solent nunc plerique. Videbit itaque hic pius lector in vetustissimis Apostolorum Canonibus non esse rem novam ordinationes Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, ac aliorum Clericorum: nec novum esse dogma de oblatione & sacrificio missæ, de discrimine inter Clericos & Laicos, de excommunicatione, de continentia Clericorum; ne quis eorum uxorem ducat, exceptis Lectoribus, Cantoribusque duntaxat; ne viduam, aut ejectam, aut meretricem accipiat; de potestate item Episcopi in Clerum, de distinctione Parochiarum, ne sæculari potentia pervadantur Ecclesiæ, ut rerum Ecclesiasticarum curam habeat Episcopus; & id genus plura, quæ nunc a multis, velut impia aut ridicula barbarica temeritate suggillantur & damnantur. Videbit item ex sacratissimo Concilio Nicæno, antiquissimum esse institutum, ne quilibet passim ad Clerum suscipiatur: ne sine Coepiscopis ordinetur Episcopus: ne ab Episcopo excommunicatus ab aliis recipiatur: ne sine Metropolitani sententia Episcopus fiat: ne sine discussione Presbyteris manus imponantur: ne lapsi ad Ordinem Cleri promoveantur: ne, qui abrenunciaverunt semel mi-

Utilis originalium editio.

Antiqua Ecclesiæ instituta.

Constituta Nicæni Concilii.

litiæ sæculari, iterum ad sæculum regrediantur: ne Diaconi, cum offerendi potestatem non habeant, Presbyteris corpus Christi porrigant. Hæc nunc omnia à novis Waldensibus, tanquam vana, impia, & per avaritiam, aut superbiam introducta contemnuntur. Quam rigida autem, ac longa fuerit olim pro peccatis pœnitentia, sane Canonibus declarat Concilium Ancyranum, Nicæno etiam antiquius; & Neocæsariensis Concilii (quod & ipsum Nicæno vetustius est.) Primus Canon ait: Presbyter, si uxorem acceperit, ab ordine deponatur. *Nunc autem passim non solum Presbyteri, sed & Monachi, sanctimonialesque contra omnium decreta sacrilegas celebrant nuptias. Sunt & alia quamplurima veterum in iisce Conciliis instituta, quæ nunc Germanici Waldenses aut in barbaros ritus demutant, aut penitus abolere conantur. Inscribunt enim jam libros de abroganda Missa, de nova missandi formulá contra Canonem Missæ, de Missa Theutonica; de abolendis Matutinis, aliisque Horis Canonicis ac Missis, Vigiliisque, & Anniversariis pro defunctis hactenus celebratis; de tollenda satisfactione pro peccatis, & confessione auriculari; de Sanctorum Reliquiis, Imaginibusque abolendis; de prohibenda veneratione sanctæ Crucis & Sanctorum; de abolendis Ecclesiarum Cœmiteriorum, Monasteriorum, Altariumque dedicationibus, ac sacrorum Ordinum consecrationibus, Benedictionibus salis, aquæ, vini, herbarum, cereorum, & id genus aliis cæremoniis. Meras denique aiunt esse facies Antichristi, Calices, Imagines, Vasa, Utensilia, Vela, Pallas, Corporalia, Lumina, Lampades, & sine modo ac numero in Ecclesiis ornamenta; atque egregium inquiunt esse perdendæ pecuniæ artificium, in struendis, ornandis, locupletandis Templis, Monasteriis, Sacellis, Altaribus & ejus generis operibus. Quis autem non videt ex hac saltem editione, quam diversa & aliena sint hæc nova eorum dogmata ab antiquis Apostolorum, omniumque sanctorum institutis? Suscipiat igitur Reverendissima D. T. & laborem hunc nostrum æquo animo, & opus ipsum in tuum patrocinium, cum is sis Præsul, & Princeps, qui prudentia, eruditione, sapientia, gravitate, experientia, authoritate denique & gratia non modo apud Germanos, verum etiam apud exteras nationes, Regesque Christianos spectatus es, ac plurimum vales. Tuum itaque judicium nobis contra omnes antiquæ Religionis nostræ hostium cavillos satis validum erit præsidium, si editionem hanc probaveris. Bene valeat Amplissima D. T. cui me etiam atque etiam devotissime commendo. Ex Francofordia ad Mœnum,* VI. *Id. Jan. anno a natali Christi* M. D. XXV.

Dogmata novorum Waldensium.

CATALOGUS CONCILIORUM,

quorum Canones in hoc volumine recensentur.

Anno Domini			
95	Regulæ Ecclesiasticæ Apostolorum per Clementem I.		Can. L.
324	Nicænum Concilium.	in Bithynia.	Can. XX.
304	Ancyranum Concilium.	in Galatia.	Can. XXIV.
314	Neocæsariense.	in Ponto Polemoniaco.	Can. XIV.
333	Gangrense.	in Paphlagonia.	Can. XX.
345	Antiochenum.	in Syria Cœle.	Can. XXV.
368	Laodicense.	in Phrygia Pacatiana.	Can. LIX.
383	Constantinopolitanum.	in Bosporo Thraciæ.	Can. III.
434	Ephesinum primum.	in Asia provincia.	Can. XII.
454	Chalcedonense.	in ora Ponti Euxini.	Can. XXVII.
351	Sardicense.	in Thracia.	Can. XXI.
420	Carthaginense.	in Africa.	Can. XXXIII.
395	Africana Concilia diversa.		Can. CV.

Summa, Canones CCCCXIII.

ALIA CHRONOLOGIA CONCILIORUM

ex manuscripto exemplari Pithœano sic ordine temporum distincta.

Anno Domini		Anno Domini		Anno Domini	
264	Antiochenum.	325	Nicænum.	398	Africana diversa.
273	Ancyranum.	333	Gangrense.	420	Carthaginense.
277	Antiochenum.	347	Sardicense.	430	Ephesinum I.
306	Ancyranum.	364	Laodicense.	451	Chalcedonense.
306	Neocæsariense.	381	Constantinopolitanum.		

CATALOGUS PONTIFICUM ROMANORUM

quorum Decreta hic commemorantur.

Anno Domini			
389	Papa Syricius.	imp. Theodosio I.	Cap. XV.
408	Innocentius I.	imp. Arcadio.	Cap. LVII.
424	Zosimus.	imp. Honorio.	Cap. IV.
425	Bonifacius I.	imp. Honorio.	Cap. IV.
428	Cælestinus I.	imp. Theodosio II.	Cap. XXII.
436	Leo I.	imp. Valentiniano III. & Martiano.	Cap. XLIX.
465	Hilarius.	imp. Leone I.	Cap. VI.
471	Simplicius.	imp. Zenone.	Cap. II.
494	Gelasius I.	imp. Anastasio.	Cap. XXVIII.
498	Anastasius II.	imp. Anastasio.	Cap. VIII.
499	Symmachus.	imp. Anastasio.	Cap. V. item VIII.
514	Hormisda.	imp. Justino.	Cap. IV.
708	Gregorius III.	imp. Leone III.	Cap. XVII.

Summa, Decreta CCXXIX.

35 De

[a] *Canonum Apostolorum, &c.*] Codex Ecclesiasticus, Corpus Canonum, cujus mentio est distinct. 19. & 20. ubi tamen nulla Authiocheni, Laodicensis & Chalcedonensis mentio. Nucleus dicitur in inscriptione c. 2. ext. de præbend. Canones Gallicani distinct. 50. c. 30. & in Concilio Tarraconensi c. 11. 16. q. 1. c. 35. in vet. exemplar.

[b] *Incipiunt Canones Apostolorum.*

[b] *Incipiunt Canones Apostolorum*] In veteri Codice Ecclesiæ Belvacensis: *Incipiunt Ecclesiastica Regula Sanctorum Apostolorum prolata per Clementem Ecclesia Romana Pontificem, qui ex gracis exemplaribus in ordine primo ponuntur: quibus quamplurimi quidem consensum non prabuere facile, & tamen postea quadam constituta Pontificum ex ipsis Canonibus adsumpta esse videntur.* In vet. exempl. Bellovacens. Cresconii, & in alio deflorato: *Canones, qui dicuntur Apostolorum, seu quia eosdem nec Sedes Apostolica recipit, nec Sancti Patres illis consensum prabuerunt, pro eo quod ab hareticis, sub nomine Apostolorum, compositi dicuntur*, alias, *dignoscuntur. Quamvis in eis quadam inveniantur utilia, authoritate tamen Canonica atque Apostolica eorum gesta constat esse remota & inter Apocrypha deputata.* In alio exemplari meo: *Incipiunt Canones qui dicuntur Apostolorum, quos Sancti Patres in Catalogo Canonicarum non annumerant Scripturarum.*

De ordinatione Episcopi.

CAP. I.

EPiscopus a duobus, aut tribus Episcopis ordinetur.

De ordinatione Presbyterorum, & Diaconorum, vel cæterorum.

CAP. II.

PResbyter ab uno Episcopo ordinetur, & Diaconus, & reliqui Clerici.

Nihil aliud in sacrificio præter quod Dominus statuit offerendum.

CAP. III.

SI quis Episcopus, aut Presbyter præter ordinationem Domini alia quædam in sacrificio offerat super altare: id est aut mel, aut lac, aut pro vino siceram, & confecta quædam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina: *Sacrificium Missæ a Domino ordinatum.*

contra constitutionem Domini faciens, congruo tempore deponatur.

Quæ species ad altare non ad sacrificium, sed ad benedictionem simplicem debeant exhiberi.

CAP. IV.

Sancta oblatio. Offerri non liceat aliquid ad altare præter novas spicas, & uvas, & oleum ad luminaria, & thymiama, id est incensum, tempore quo sancta celebratur oblatio.

Quod ea, quæ in Ecclesiis offerri non possunt, ad domus sacerdotum a fidelibus deferantur.

CAP. V.

Primitiæ. Reliqua poma omnia ad domum primitiæ Episcopo & Presbyteris dirigantur, non offerantur in altari. Certum est autem quod Episcopus, & Presbyteri * dividant Diaconis, & reliquis Clericis. *Al.* * *dividunt.*

Ut Episcopus, aut Presbyter uxorem suam, quam debet caste regere, non relinquat.

CAP. VI.

Dist. 28. c. Si quis docuerit. Dist. 31. c. Quicunque. Episcopus, aut Presbyter uxorem propriam nequaquam sub obtentu religionis abjiciat: si vero rejecerit, excommunicetur; sed si perseveraverit, dejiciatur. [a]

[a] Videtur ad hunc Canonem referendum quod scribit iisdem pene verbis Gregorius lib. 7. Reg. Epist. 39. *Ut sicut Canonica decrevit auctoritas, uxores, quas caste debent regere, non relinquant.*

Ut sacerdotes, & ministri altaris sæcularibus curis abstineant.

CAP. VII.

Dist. 88. c. Episcopus aut Sacerdos. Episcopus aut Presbyter, aut Diaconus nequaquam sæculares curas adsumat, sin aliter * dejiciatur. *Al.* * *ejiciatur.*

Quo tempore Pascha celebretur.

CAP. VIII.

Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus sanctum Paschæ diem ante vernale æquinoxium cum Judæis celebraverit, abjiciatur.

Quod ministri altaris oblatione celebrata debeant communicare.

CAP. IX.

Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, vel quilibet ex sacerdotali catalogo, facta oblatione non communicaverit: aut causam dicat, ut, si rationabilis fuerit, veniam consequatur, aut si non dixerit, communione privetur, tanquam qui populo causa læsionis extiterit, dans suspicionem de eo, qui sacrificavit, quod recte non obtulerit. *Missam esse sacrificium & oblationem, qua facta, omnes olim communicabant qui intererant.*

Quod fideles laici ingredientes Ecclesiam communicare debeant.

CAP. X.

Omnes Fideles, qui ingrediuntur Ecclesiam, & scripturas audiunt, non autem perseverant in oratione, nec sanctam communionem percipiunt, velut inquietudines Ecclesiæ commoventes, convenit communione privari. *De consecrat. dist. 2. c. Omnes Fideles.*

Quod cum excommunicatis non sit orandum.

CAP. XI.

Si quis cum excommunicato, saltem in domo simul oraverit, iste communione privetur. *2. Joan. 2.*

Quod cum damnatis Clericis non sit orandum.

CAP. XII.

Si quis cum damnato Clerico, veluti cum Clerico, simul oraverit, iste damnetur.

Ut nullus Fidelium præter commendatitias suscipiatur epistolas.

CAP. XIII.

Si quis Clericus, aut laicus a communione suspensus, seu communicans ad aliam properet civitatem, & suscipiatur præter commendatitias literas, & qui susceperunt, & qui susceptus communione priventur. Excommunicato vero protelctur ipsa correptio, tanquam qui mentitus * sit Ecclesiam Dei seduxerit. *Forte* * *sic.*

Ut ab Episcopis aliena parochia minime pervadatur.

CAP. XIV.

Nicæn. Concil. c. 15. Antioch. Conc. c. 21. Forte * compellatur. Forte * constitutus. Forte * profectus.

EPiscopo non licere alienam parochiam propria relicta pervadere, licet cogatur a plurimis. Nisi forte quis cum rationabili causa * compellat, tanquam qui possit ibidem * constitutis plus lucri conferre, & in causa religionis aliquid * profecto prospicere. Et hoc non a semetipso pertentet, sed multorum Episcoporum judicio, & maxima supplicatione perficiat.

Ut Clerici proprias Ecclesias non relinquant.

CAP. XV.

Nicæn. Concil. c. 16. Antioch. c. 3.

SI quis Presbyter, aut Diaconus, aut quilibet de numero Clericorum relinquens propriam parochiam pergat ad alienam, & omnino demigrans præter Episcopi sui conscientiam in aliena parochia commoretur, hunc ulterius ministrare non patimur, præcipue, si vocatus ab Episcopo, redire contempserit, in sua inquietudine perseverans. Veruntamen tanquam laicus ibi communicet.

Ut Episcopus, qui Clericos alterius susceperit, communione privetur.

CAP. XVI.

Al. * moratos

EPiscopus vero, apud quem * memoratos esse constiterit, si contra eos decretam cessationem pro nihilo reputans, tanquam Clericos forte susceperit: velut magister inquietudinis, communione privetur.

Ut bigami non admittantur ad Clerum.

CAP. XVII.

Dist. 33. c. Si quis post.

SI quis post baptisma secundis fuerit nuptiis copulatus, aut concubinam habuerit, non potest esse Episcopus, non Presbyter, aut Diaconus, aut prorsus ex numero eorum, qui ministerio sacro deserviunt.

Quod is, qui viduam, vel ejectam, aut meretricem acceperit, non admittatur ad Clerum.

CAP. XVIII.

Dist. 34. c. Si quis viduam.

SI quis viduam, aut ejectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam, vel aliquam de iis, quæ publicis spectaculis mancipantur, non potest esse Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut ex eorum numero, qui ministerio sacro deserviunt.

Qui duas sorores habuerit, non admittatur ad Clerum.

CAP. XIX.

QUi duas in conjugium sorores acceperit, vel filiam fratris, Clericus esse non poterit.

Clericum fidejussorem esse non posse.

CAP. XX.

CLericus fidejussionibus inserviens abjiciatur.

Quod ii, qui non sponte eunuchizati sunt, suscipiantur ad Clerum.

CAP. XXI.

Dist. 55. c. Eunuchus.

EUnuchus, si per insidias hominum factus est, vel si in persequutione ejus sunt amputata virilia, vel si ita natus est, & est dignus: efficiatur Episcopus.

Ut is, qui se eunuchizavit, Clericus non fiat.

CAP. XXII.

Ibidem. c. Si quis abscideris.

SI quis abscidit semetipsum, id est, si quis amputavit sibi virilia, non fiat Clericus, quia suus homicida est, & Dei conditionis inimicus.

Ut Clericus, qui se eunuchizavit, abjiciatur a Clero.

CAP. XXIII.

Nicæn. Concil. c. 1.

SI quis, cum Clericus fuerit, absciderit semetipsum, omnino damnetur, quia suus est homicida.

Ut laicus, qui se eunuchizavit, tribus annis communione privetur.

CAP. XXIV.

LAicus semetipsum abscindens annis tribus communione privetur, quia suæ vitæ insidiator extitit.

B ij

Quod Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, si pro criminibus damnati fuerint, minime communione priventur.

CAP. XXV.

Dist. 81. c. Presbyter. Naum. 1. Al. * vindicavit.

EPiscopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus est, deponatur: non tamen communione privetur. Dicit enim Scriptura, ***Non * vindicabit Dominus bis in idipsum.***

Similiter & reliqui ministri Ecclesiæ.

CAP. XXVI.

SImiliter & reliqui Clerici huic conditioni subjaceant.

Qui Clerici debeant conjugibus copulari.

CAP. XXVII.

IN nuptiis autem, qui ad Clerum provecti sunt, præcipimus, ut si voluerint, uxores accipiant; sed lectores, cantoresque tantummodo.

Quod Episcopus, Presbyter, & Diaconus peccantes fideles verberare non debeant.

CAP. XXVIII.

Dist. 45. c. Episcopum, aut Presb. Esa. 53. 1. Pet. 2.

EPiscopum, aut Presbyterum, aut Diaconum, percutientem fideles delinquentes, aut infideles inique agentes, & per hujusmodi volentem timeri, dejici ab officio suo præcipimus, quia nusquam nos hoc Dominus docuit. E contrario vero ipse, cum percuteretur, non repercutiebat; cum malediceretur, non remaledicebat; cum pateretur, non comminabatur.

Quod officium pristinum damnati pro criminibus usurpare non debeant.

CAP. XXIX.

Antioch. Concil. 4.

SI quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus depositus juste super certis criminibus, ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi commissum: hic ab Ecclesia penitus abscindatur.

Quod non debeant officia Ecclesiastica pecuniis obtineri.

CAP. XXX.

Chal. Concil. c. 2. Act. 8.

SI quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem: dejiciatur & ipse, & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon Magus a Petro.

Ut Ecclesia sæculari potentia minime pervadatur.

CAP. XXXI.

16. q. 7. c. Si quis Episcopus.

SI quis Episcopus sæcularibus potestatibus usus Ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur; & segregentur omnes, qui illi communicant.

De Presbytero, qui contra Episcopum seorsum conventus congregare tentaverit.

CAP. XXXII.

Antioch. Concil. 5.

SI quis Presbyter, contemnens Episcopum suum, seorsum collegerit, & altare aliud erexerit, nihil habens, quo reprehendat Episcopum in causa pietatis, & justitiæ: deponatur, quasi principatus amator existens, est enim tyrannus; & cæteri Clerici, quicunque tali consentiunt, deponantur, Laici vero segregentur. Hæc autem post unam, & secundam, & tertiam Episcopi obsecrationem fieri conveniat.

Quod Clerici damnati debeant ab aliis recipi.

CAP. XXXIII.

Nicen. Concil. c. 5. Antioch. Concil. c. 6.

SI quis Presbyter, aut Diaconus ab Episcopo suo segregetur, hunc non licere ab alio recipi, sed ab ipso, qui eum sequestraverat, nisi forsitan obierit Episcopus ipse, qui eum segregasse cognoscitur.

Ut nullus Episcopus, Presbyter, aut Diaconus sine commendatitiis suscipiatur epistolis.

CAP. XXXIV.

Antioch. Concil. c. 7.

NUllus Episcoporum peregrinorum, aut Presbyterorum, aut Diaconorum sine commendatitiis suscipiatur epistolis, & cum scripta detulerint, discutiantur attentius, & ita suscipiantur:

& si prædicatores pietatis extiterint minus, nec quæ sunt necessaria subministrentur eis, & ad communionem nullatenus admittantur, quia per subreptionem multa proveniunt.

De Primatu Episcoporum.

CAP. XXXV.

Nicen. Concil. c. 6. Antioch. Concil. c. 9. Episcopos gentium singularum scite convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput existiment, & nihil amplius præter ejus conscientiam gerant, quam illa sola singuli, quæ Al. * paræcia. * parochiæ propriæ, & villis, quæ sub ea sunt, competunt, sed nec ille præter omnium conscientiam faciat aliquid, Al. * unanimitas. sic enim * unanimitas erit, & glorificabitur Deus per Christum in Spiritu sancto.

Quod non liceat Episcopum in aliena provincia Clericos ordinare.

CAP. XXXVI.

Antioch. Concil. c. 13. Episcopum non audere extra terminos proprios ordinationes facere in civitatibus, & villis, quæ illi nullo jure subjectæ sunt; si vero convictus fuerit hoc fecisse præter eorum conscientiam, qui civitates ipsas, & villas detinent: & ipse deponatur, & qui ab illo sunt ordinati.

De ordinatis Episcopis, nec receptis.

CAP. XXXVII.

Antioch. Concil. c. 10. & 18. Si quis Episcopus non susceperit officium, & curam populi sibi commissam, hic communione privetur, quoadusque consentiat, obedientiam commodans; similiter autem & Presbyter, & Diaconus. Si vero perrexerit, nec receptus fuerit, non pro sua sententia, sed pro malitia populi; ipse quidem maneat Episcopus: Clerici vero civitatis communione priventur, eo quod eruditores inobedientis populi non fuerunt.

Ut bis in anno Concilia celebrentur.

CAP. XXXVIII.

Nicen. Concil. c. 5. Antioch. Concil. 20. Bis in anno Episcoporum Concilia celebrentur; ut inter se invicem dogmata pietatis explorent, & emergentes Ecclesiasticas contentiones amoveant, semel quidem quarta septimana Pentecostes, secundo die. xij. die mensis Hyperberetæi: id est juxta Romanos quarto Idus Octobris.

Ut tantum curam rerum Ecclesiasticarum Episcopus habeat.

CAP. XXXIX.

Omnium negotiorum Ecclesiasticorum curam Episcopus habeat, Antioch. Concil. c. 24. & ea velut Deo contemplante dispenser, nec ei liceat ex his aliquid omnino contingere, aut parentibus propriis, quæ Dei sunt, condonare. Quod si pauperes sunt, tanquam pauperibus subministret, nec eorum occasione Ecclesiæ negotia deprædetur.

De dignitate Pontificis, & quod rerum suarum habeat potestatem.

CAP. XL.

Presbyteri, & Diaconi præter Episcopum nihil agere pertentent. Nam 12. q. 1. c. Sint manifestæ. Domini populus ipsi commissus est, & pro animabus eorum hic redditurus est rationem. Sint autem manifestæ res propriæ Episcopi (si tamen habet proprias) & manifestæ dominicæ, ut potestatem habeat, de propriis moriens Episcopus, sicut voluerit, & quibus voluerit derelinquere. Nec sub occasione Ecclesiasticarum rerum, quæ Episcopi esse probantur, intercidant; fortassis enim aut uxorem habet, aut filios, aut propinquos, aut servos. Et justum est hoc apud Deum, & homines, ut nec Ecclesia detrimentum patiatur, ignoratione rerum Pontificis, nec Episcopus, vel ejus propinqui sub obtentu Ecclesiæ proscribantur, & in causas incidant, qui ad eum pertinent, morsque ejus injuriis malæ famæ subjiciatur.

Quod Episcopus Ecclesiasticarum rerum, pro dispensatione pauperum habeat potestatem.

CAP. XLI.

Præcipimus, ut in potestate sua Episcopus Ecclesiæ res habeat. Si 12. q. 1. c. Præcipimus. enim animæ hominum preciosæ illi sunt creditæ, multo magis oportet eum curam pecuniarum gerere, ita ut potestate ejus indigentibus omnia dispen-

*Ibidem c. Ex iis autem. Lego *quibus. Levi 22. 1. Cor. 9.*

fentur per Presbyteros, & Diaconos, & cum timore, omnique sollicitudine ministrentur. Ex iis autem * quæ indiget (si tamen indiget) ad suas necessitates, & ad peregrinorum fratrum usus ipse percipiat, ut nihil eis possit omnino deesse. Lex enim Dei præcipit, ut qui altari deserviunt, de altari pascantur: quia nec miles stipendiis propriis contra hostes arma sustulit.

Quod Episcopus, Presbyter, & Diaconus, aleator, & ebriosus esse non debeat.

* CAP. XLII.

Dist. 35. c. Episcopus aut Presbyter.

EPiscopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aleæ atque ebrietati deserviens, aut desinat, aut certe damnetur.

Similiter Clerici, & laici, si permanserint in alea, communione priventur.

CAP. XLIII.

SUbdiaconus, aut lector, aut cantor similia faciens, aut desinat, aut communione privetur; similiter etiam laicus.

Quod Episcopus, Presbyter, aut Diaconus non debeat usuras accipere.

CAP. XLIV.

Dist. 47. Episcopus.

EPiscopus, aut Presbyter, aut Diaconus usuras a debitoribus exigens, aut desinat, aut certe damnetur.

Quod non debeat Episcopus, Presbyter, aut Diaconus cum hæreticis orare.

CAP. XLV.

EPiscopus, Presbyter, & Diaconus, qui cum hæreticis oraverit, tantummodo communione privetur: si vero tanquam clericos hortatus eos fuerit agere, vel orare, damnetur.

Quod non debeant hæreticorum baptismata comprobari.

CAP. XLVI.

2. Corinth. 6.

EPiscopum, aut Presbyterum hæreticorum suscipientem baptisma damnari præcipimus, quæ enim conventio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli?

Quod Ecclesiæ baptismate baptizatus denuo baptizari non debeat, & non ita baptizatus debeat baptizari.

CAP. XLVII.

Dist. 32. c. Præter. §. Sciendum.

EPiscopus, aut Presbyter, si eum, qui secundum veritatem habuerit baptisma, denuo baptizaverit: aut pollutum ab impiis non baptizaverit, deponatur, tanquam deridens crucem, & mortem Domini, nec Sacerdotes a falsis sacerdotibus jure discernens.

Laicum pellentem suam conjugem communione privandum.

CAP. XLVIII.

SI quis laicus uxorem propriam pellens, alteram vel ab alio dimissam duxerit, communione privetur.

Quod in nomine Trinitatis debeat baptizari.

CAP. XLIX.

Matth. 28.

SI quis Episcopus, aut Presbyter juxta præceptum Domini non baptizaverit, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sed in tribus sine initio principiis, aut in tribus filiis, aut in tribus paracletis, abjiciatur.

Quod non debeat una mersio in baptismate, quasi in morte Domini, provenire.

CAP. L.

De consecrat. Dist. 4. c. Si quis Presbyter. Matth. ult.

SI quis Episcopus, aut Presbyter non trinam mersionem unius mysterii celebret, sed semel mergat in baptismate, quod dari videtur in Domini morte, deponatur. Non enim dixit nobis Dominus, in morte mea baptizate, sed Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

[a] *Expliciunt Canones* [b] *Apostolorum.*

[a] *Expliciunt Canones*] Add. *qui dicuntur.*

[b] *Apostolorum*] Ac tot quidem Dionysius Scytha vertit, quot a Sancta Romana Ecclesia

receptos Anastasius & Hincmarus testantur. Sane reliquis Canonibus inserta sunt quædam quæ nonnisi longo post tempore statuta videntur. Nam Canon 52. contra Novatum scriptus, est qui primus lapsis Ecclesiæ pacem denegavit, & clementiæ Dei intercedere ausus est. Canon 53. contra Manichæos, ne abstinentiæ prætextu perniciosa hæresis occultaretur: hanc enim ejus Decreti rationem Patres Can. 32. Concilii Bracarensis reddunt: alioquin enim, ut Beatus Augustinus lib. 30. contra Faustum cap. 5. ait, *Semper fuerunt qui in Ecclesia non a carnibus solum, sed & a quibusdam frugibus terra abstinerent, vel semper, vel paucis, vel certis diebus atque temporibus, vel fere per quadraginta, omnes quanto quisque magis, vel minus vellet, possetve.* Canon 68. Africanum errorem qui B. Cypriani temporibus inoleverat, & non paucos etiam ex Orientalibus infecerat, sapit, ut & 46. horum vetustiorum, nisi Niceno sale condiatur. Quod Nicolaus Faber vir doctissimus admonuit.

IN

IN SACRATISSIMA QUATUOR CONCILIA UNIVERSALIA PRÆFATIO.

NON *nova*, LECTOR, *aut nostra hic vides, sed vetera, ac totius orbis consensu jam olim approbata, piaque tot retro sæculorum fide confirmata, quæ nos magna sane religione fideliter exscripsimus nunc primum ex vetustissimis quibusdam Codicibus, ipsa etiam antiquitate literarum venerandis, ut ex eis hoc nostrum sæculum, cujus fidem & religionem nonnulli perturbant, majorum nostrorum fidem, disciplinamque & ecclesiasticam institutionem plenius cognoscat. Supervacaneum quidem videri merito deberet ullos nunc testes adduci pro asserenda tam sacrorum Conciliorum authoritate, quam tot sæculis omnis attestatur ac recipit Ecclesia Christi, nisi essent hoc tempore plerique, qui non solum Theologorum veterum juxta, recentiumque interpretationes, velut hominum dicta, contemptim rejiciunt, sed etiam Sanctorum Patrum sacros Canones, ac Summorum Pontificum Decreta, Regulasque Ecclesiasticas, quamlibet pias, ac religiose hactenus observatas, tanquam humanas traditiones contemnunt. Quasi non jusserit Christus, ut audiamus Ecclesiam, quam sacra Concilia repræsentant, nec dixerit se in medio eorum esse, &* qui Matth. 18.
vos spernit, me spernit. *Certe Paulus Apostolus, qui ait Ecclesiam esse co-* Luc. 10.
lumnam & firmamentum veritatis, celebrato Hierosolymis Concilio propter 1. Timot. 3.
dissensionem fratrum de observatione legis, perambulabat Syriam & Cili- Act. 15.
ciam, confirmans Ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum, *quæ illi eo in Concilio statuerant. Ita enim subdit Lucas in textu:* Cum autem pertransirent civitates, tradebant eis custodire Act. 16.
dogmata quæ erant decreta ab Apostolis & senioribus qui erant Hierosolymis. *Quod autem tunc erant in Ecclesia Dei Apostoli ac seniores, hoc postea fuerunt Episcopi & Presbyteri in locum illorum succedentes. Nemo igitur Catholicorum poterit juste contemnere quæ in sacris Conciliis a Sanctis Patribus sunt instituta. Si enim una est Ecclesia Christi, una quoque ac eadem est ejus authoritas in omnibus legitime celebratis Conciliis, in iis maxime quæ tot sæculorum consensu ac veneratione sunt universaliter comprobata. Quanta igitur fuerit jam mille annis & amplius per omnem Ecclesiam Christi quatuor principalium Conciliorum authoritas, ex subscriptis testimoniis publicis cognoscere licebit.*

JUSTINIANUS IMPERATOR
IN CODICE LEGUM
AD JOANNEM PAPAM II.

Tit. *De summa Trinitate & Fide Catholica.*

L. Nos reddentes.

SUSCIPIMUS *autem sancta quatuor Concilia, hoc. est trecentorum decem & octo sanctorum Patrum, qui in Nicæna urbe congregati sunt,* CL. *sanctorum Patrum, qui in hac regia urbe convenerunt, sanctorum Patrum, qui in Epheso primo congregati sunt, & sanctorum Patrum qui in Chalcedone convenerunt, sicut vestra Apostolica Sedes docet atque prædicat. Omnes ergo Sacerdotes sequentes doctrinam Apostolicæ Sedis vestræ ita credunt & confitentur & prædicant.* Et supra. *Ideoque omnes Sacerdotes universi Orientalis tractus & subjicere, & unire Sedi vestræ sanctitatis properavimus.*

IDEM IN AUTHENTICIS
COLLATIONE IX.

Tit. 6. *De Ecclesiasticis Regulis & Privilegiis*, in principio.

SANCIMUS *igitur vicem legum obtinere sanctas ecclesiasticas regulas, quæ a sanctis quatuor Conciliis exposita sunt aut firmatæ. Hoc est in Nicæna* CCCXVIII. *& in Constantinopolitana sanctorum* CL. *Patrum, & in Ephesina prima, in qua Nestorius est damnatus, & in Chalcedonia, in qua & Eutyches cum Nestorio anathematizatus est. Prædictarum enim quatuor Synodorum dogmata, sicut sanctas Scripturas, accipimus; & regulas, sicut leges, observamus. Ideoque sancimus, secundum earum diffinitiones, sanctissimum senioris Romæ Papam primum esse omnium Sacerdotum, beatissimum autem Archiepiscopum Constantinopoleos novæ Romæ secundum habere locum post sanctam Apostolicam Sedem senioris Romæ: aliis autem omnibus sedibus præponatur.*

GELASIUS PAPA I.
IN DECRETIS GRATIANI

Distinct. XV. C. Sancta Romana.

SANCTA *Romana Ecclesia, post illas Veteris Testamenti & Novi Scripturas, quas regulariter suscipimus, etiam has suscipi non prohibet: sanctam Synodum Nicænam* CCCXVIII. *Patrum, mediante Constantino Maximo Augusto, in qua Arius hæreticus condemnatus est; sanctam Synodum*

Constantinopolitanam, mediante Theodosio seniore Augusto, in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem excepit; sanctam Synodum Ephesinam primam, in qua Nestorius damnatus est, consensu beati Papæ Cælestini, mediante Cyrillo, Alexandrinæ Sedis Pontifice, & Arcadio Episcopo ab Italia destinato; sanctam Synodum Chalcedonensem, mediante Martiano Augusto, & Anatolio Constantinopolitano Episcopo, in qua Nestoriana & Eutychiana hæresis simul cum Dioscoro, ejusque complicibus damnatæ sunt. Sed & si qua sunt Concilia a Sanctis Patribus hactenus instituta, post istorum quatuor authoritatem etiam custodienda & recipienda mandamus & decernimus.

GREGORIUS PAPA I.

IN REGISTRO LIB. I.

Cap. XXIV. in fine.

PRÆTEREA, *quia* Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem, *sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor: Nicænum scilicet, in quo perversum Arii dogma destruitur; Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error convincitur; Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas judicatur; Chalcedonense vero in quo Eutychis* * *Dioscorique pravitas reprobatur, tota devotione complector, integerrima approbatione custodio. Quia in his, velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura consurgit, & cujuslibet vitæ atque actionis existat, quisquis eorum soliditatem non tenet, etiam si lapis esse videatur, tamen extra ædificium jacet. Quintum quoque Concilium pariter veneror, in quo epistola quæ Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur, & Theodorus personam mediatoris Dei & hominum in duabus substantiis separans ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur; scripta quoque Theodoriti, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu* * *invidentiæ prolata, refutantur. Cunctas vero personas, quas præfata veneranda Concilia respuunt, respuo: quas venerantur, amplector. Quia dum universali consensu sunt constituta, se, & non illa destruit, quisquis præsumit aut solvere quos ligant, aut ligare quos solvunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. Quisquis vero prædictarum Synodorum fidem tenet, pax ei sit à Deo Patre, per Jesum Christum Filium ejus, qui cum eo vivit & regnat consubstantialiter Deus, in unitate Spiritus Sancti, per omnia secula seculorum. Amen.*

Rom. 10.

Al. * Eutycetis.

Al. * dementia.

Ne vero temere hæc præmittere videamur, reperimus hoc ultimum testimonium (licet non totum) in tertio quoque volumine, quo nunc exscribendo utimur, præmissum. Multo quidem plura possent afferri digna testimonia, sed hæc brevitatis gratia sufficiant.

PRÆFATIO IN CONCILIUM NICÆNUM.

TANTO sane certius ac sacratius nobis esse debet hoc Concilium, quanto contentiosius totus olim orbis Christianus variis propter ipsum concussus, est tumultibus & dissidiis, dum contra illud insurgeret totis conatibus mundi Dominus, Imperator Constantius Augustus, Constantini Maximi filius. Congregans enim multa & numerosa Episcoporum Concilia, jam in Oriente, jam in Occidente, quibus acta sacratissimi hujus Concilii rescinderent, in eam postremo angustiam redegit Ecclesiam Catholicam, ut in tribus tantum Episcopis assertio ejus fidei consistere videretur, teste Hieronymo, in Athanasio videlicet Alexandrino, Hilarioque Pictaviensi, & Romano Pontifice Liberio. Hos tamen ille sic exagitavit exiliis, & persecutionibus, ut Liberius tandem fractus ærumnis in sententiam impii principis, dum restitueretur, cessisse sit judicatus. Nisi Matth. 16. *igitur in solidissima fidei petra (supra quam Ecclesiam suam extruxit Christus) fuissent decreta, & acta hujus Concilii per Spiritum sanctum fundata, prævaluissent utique tam prapotentes illæ inferorum portæ, quæ sæpe CCC. & amplius Episcoporum subscriptionibus per varia Concilia, Mediolani, Arimini, Syrmii, Seleucia, Antiochia, &c. a Constantio Augusto convocata, sacrosanctam hujus Concilii fidem abolere nitebantur, id quod ex historiis, Ecclesiastica, & tripartita notissimum est, nos hic, brevitatis gratia, unius Hilarii verba quædam, ex ejus in Constantium invectiva præfando recitabimus.*

Ex invectiva Hilarii Episcopi Pictaviensis in Constantium Augustum.

Proverb. 26. 2. Petri. OMNE itaque, quod probatum antea est, damnare jubes, quod improbatum semper est, sanctificari compellis. O tu scelleste, quod ludibrium de Ecclesia facis? Soli canes ad vomitum suum redeunt: tu sacerdotes Christi resorbere ea, quæ expuerant coegisti. Probare eos id in confessionibus suis præcipis, quod ante damnaverant; in negando reos suos absolvunt, & seipsos reos reddunt. Omnia in impietatem & reatum detrusisti, dum omnes reos se esse atque impios aut ex præsentibus statuunt, aut ex præteritis confitentur. Non recipit mendacium veritas, nec patitur religio impietatem. Christianum te loqueris, sed quam non sis ipse testaris; nec confessioni tuæ gesta conveniunt, substravisti enim voluntati tuæ, sed & violentiæ. Et o quantis ad impietatem proficis incrementis! Et cæteri quidem mortales semper cum vivis bella gesserunt, dum hujusmodi ad hominem ultra mortem nihil causæ est; tibi vero inimicitiarum nullus est finis. Receptos enim jam in æternam quietem patres nostros lacessis, & in decreta eorum perversus irrumpis. Apostolus communicare nos Sanctorum memoriis docuit; tu eas damnare coegisti. Estne aliquis hodie aut vivus, aut mortuus, cujus tu dicta non rescideris? Episcopatus ipsos qui nunc videntur, sustulisti: quia nemo non jam per se damnatus est, & cum a quo sacerdotium sumpsit, non jam & ipse damnavit, cum nunc Sanctorum memoriæ communicabitur. Anathema tibi trecenti decem & octo, convenientes apud Nicæam Episcopi sunt; anathema deinde omnes, qui variis exinde expositionibus affuerunt. Ipse quoque pridem jam mortuus anathema tibi pater tuus, cui Nicæa Synodus fuit curæ: quam tu falsis opinionibus infamatam perturbas, & contra humanum divinumque judicium cum paucis satellitibus tuis prophanis impugnas. Sed non licet tibi nunc regno potenti etiam in posterum præjudicare: extant enim literæ, quibus id, quod tu criminosum putas, pie tunc esse susceptum docetur. Audi verborum sanctam intelligentiam, audi Ecclesiæ imperturbatam constitutionem, audi patris tui professam fidem, audi humanæ spei con-

fidentem securitatem, audi hæreticæ damnationis publicum sensum; & intellige te divinæ religionis hostem, & inimicum memoriis * authorum, & paternæ pietatis hæredem rebellem. *Hæc Hilarius.*

Al. * Sanctorum.

Quanta igitur existimari debet Nicæna fidei firmitas & certitudo, quam neque potentia atque versutia Constantii Augusti, neque ingenium & apostaticum odium Juliani Imperatoris, neque decem & amplius Concilia numerosa subscribentium Episcoporum, nec item Valentis Augusti & Justinæ Augustæ impii conatus, nec denique tot populorum, barbararumque in Gothis, Vandalisque gentium sæva impugnationes evertere atque abolere potuerunt. Fundata enim erat supra firmam petram: ideo nec pluviæ subscriptionum Episcopalium, nec flumina popularium vexationum, nec sævi persecutionum imperialium, regaliumque venti in domum istam irruentes eam evertere valuerunt. Stetit immota illius fidei veritas, atque invicta authoritas, dum tot, tantisque quassaretur hæreticorum turbinibus & procellis; permansit deinde inquieta certitudinis possessione annis plus mille ad hæc usque tempora periculosa, in quibus audax impietas hujus quoque Concilii, ut omnium pia instituta suggillare non formidat, dum alius ordines sacros, alius Homousii vocabulum contemnit, & odit: Sed facile sustinebit hos novorum hostium impetus & incursus Synodus illa, tot jam sæculis firmissime radicata, & per verbum Domini, cui innititur in æternum permansura, quicquid in illam dicant, agantque audaces Apostatæ. Sic enim publica lege ante M. C. annos de ea statuerunt pii Principes Gratianus, Valentinianus, & Theodosius. Arceantur cunctorum hæreticorum ab illicitis congregationibus turba, unius & summi Dei nomen ubique celebretur; Nicænæ fidei dudum a majoribus tradita, & divinæ religionis testimonio atque assertione firmata observantia semper mansura teneat. Religiose autem observat numerum Episcoporum, qui huic interfuerunt Synodo, Divus Hilarius in eo quem ad Germaniæ Galliarumque Episcopos scripsit, tractatu: Et mihi quidem *(inquit)* ipse ille hic numerus sanctus est, in quo Habraam victor regum impiorum ab eo, qui æterni sacerdotii est forma, benedicitur. *Cæterum de numero Canonum ejus non una est omnium sententia: nunc enim solum XX. assignantur ejus Canones; at in Epistolis Athanasii, & Julii Papæ. LXX. Canones fuisse memorantur. Hæc enim sunt verba (uti refert Gratianus) Beati Athanasii ad Marcum Romanum Pontificem.* Septuaginta Nicæni Concilii Capitula, quæ de præfata Synodo, jubente Domino meo Alexandro, Decreta omnium Episcoporum attuli, quæ sunt igne combusta, optamus, ut a se de sanctæ Ecclesiæ vestra authoritate percipere per præsentes legatos mereamur. Item præsentibus nobis. LXX. in memorata Synodo Capitula tractata sunt, triginta a Græcis græca edita lingua, & triginta a Latinis similiter edita latina lingua: sed visum est CCCXVIII. Episcopis Spiritu sancto repletis, & maxime jam dicto Alexandro, & Apostolicæ Sedis Apocrisariis, ut decem Capitula adunarentur aliis atque aliis congruis locis insererentur, & ad formam LXX. discipulorum, vel totius orbis terræ linguarum. LXX. tanti, & tam excellentis Concilii fierent Capitula, quæ omnem Christianorum informarent orbem. *Quomodo ergo viginti tantum Capitula in Nicæna Synodo statuta dicuntur, cum LXX. Capitula (ut Athanasius scribit) in ea statuta monstrentur? His ita respondetur, Capitula Nicænæ Synodi quædam in dissuetudinem abierunt. XX. tantum in Romana Ecclesia habentur. Unde Stephanus Papa Luthobio Episcopo Moguntino scribens ait:* Viginti tantum capitula Nicænæ Synodi in sancta Romana Ecclesia habentur. *Sed quo neglectu alia defecerint, ambiguum est. Plurimi arbitrantur Antiocheno Concilio esse ea inserta. Hæc ibi. Nunc ea prosequamur, quæ in vetustis Codicibus nostris continentur.*

Matth. 7. Esa. 40. Psal. 110. C. de summa Trinit. & fid. Cat. lib. 2. Gen. 14. Dist. 16. c. Septuaginta. Luc. 10. Nonnulla in Sardicense Concilium translata sunt, ut patet infra ex præfatione Carthag. Concilii.

Incipiunt tituli Canonum Nicæni Concilii, numero XX.

1 DE Eunuchis, & qui ſeipſos abſciderunt.
2 De his, qui ex gentilibus poſt baptiſma ad Clericatus ordinem promoventur.
3 De ſubintroductis mulieribus.
4 De his, qui ad Epiſcopatum in provinciis provehuntur.
5 De excommunicatis.
6 De privilegiis, quæ quibuſdam civitatibus competunt.
7 De Epiſcopo Æliæ, id eſt Hierofolymorum.
8 De his qui dicuntur Cathari, id eſt mundi.
9 De his, qui ad honorem Preſbyterii ſine examine provecti ſunt.
10 De his, qui in perſecutionibus negaverunt, & poſtmodum in Clero promoti ſunt.
11 De laicis, qui negaverunt.
12 De his, qui abrenunciaverunt, & iterum ad ſæculum ſunt regreſſi.
13 De his, qui communionem tempore mortis expoſcunt.
14 De Catechumenis lapſis.
15 Quod non oporteat demigrari.
16 De his, qui in Eccleſiis, in quibus provecti ſunt, minime perdurarunt.
17 De Clericis uſuras accipientibus.
18 De privilegiis Preſbyterorum.
19 De his, qui a Paulo Samoſateno ad Eccleſiam veniunt.
20 De flectendo genua.

Incipit conſtitutio & fides [a] *Nicæni Concilii, ſubditis Capitulis ſuis.*

FACTA eſt autem hæc Synodus apud Nicæam Bithyniæ, Conſulatu Conſtantini Auguſti, & Licinii XIII. Calendarum Juliarum, qui eſt apud Græcos XVIII. dies menſis eorum * ſecundum Alexandriam XXXI. Et placuit, ut hæc [b] omnia mitterentur ad Epiſcopum urbis Romæ Silveſtrum.

Al. * Apud.

CREDIMUS [c] in unum Deum Patrem, omnipotentem omnium viſibilium, necnon & inviſibilium factorem: Et in unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, filium Dei, natum ex Patre unigenitum, hoc eſt ex ſubſtantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine; Deum verum ex Deo vero, natum, [d] non creatum, Homouſion, hoc eſt, ejuſdem ſubſtantiæ. Per quem omnia facta ſunt, cœleſtia & terrena. Qui propter nos homines, & propter ſalutem noſtram, deſcendit, & incarnatus eſt, & homo factus, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die. Aſcendit in cœlum, venturus inde judicare vivos, & mortuos. Et in Spiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt: Erat tempus quando non erat, & priuſquam naſceretur, non erat, & quia ex nullis ſub-

ſiſtentibus factus eſt, aut ex alia ſubſtantia, vel eſſentia dicunt eſſe Trepton, hoc eſt, convertibilem aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat Catholica, & Apoſtolica Eccleſia.

[a] *Nicæni Concilii*] Fuit & alia Nicæna Synodus Arriana ab Urſacio & ſuis collecta in Nicæa urbe Græciæ, ut ſimilitudine nominis ſimpliciores deciperentur, quæ Synodo Romana ſub Damaſo ſtatim damnata eſt. Tripertit. lib. 5. cap. 25. & 29. unde fortaſſis fides illa Romanorum nomine, quæ & Exemplar fidei Catholicæ.

[b] *Omnia*] Ex Græco in Latinum verſa ſermone.

[c] *Credimus in unum Deum*] Refertur & ab Hilario lib. de Synodis adverſus Arrianos, p. 136.

[d] *Non creatum*] V. C. *non factum ejuſdem cum Patre ſubſtantiæ, non factum unius ſubſtantiæ cum Patre*, quod Græci dicunt.

Incipit præfatio S. S. Concilii.

Concilium ſacrum, venerandi culmina juris
Condidit, & nobis congrua fræna dedit.
Ut bene fundatus, juſto moderamine poſſit,
Intemerata gerens, clericus ordo regi.
Pontifices ſummi veterum præcepta ſequentes
Planius hæc monitis expoſuere ſuis.
Hinc fidei noſtræ ſe pandit ſemita, & omnes
Errorum damnant dogmata ſancta vias.
Quiſque Dei famulus fuerit, Chriſtique ſacerdos,
Hoc ſale conditus, dulcia mella fluit.

[a] *Incipiunt Canones Nicæni Concilii.*

[a] *Incipiunt Canones, &c.*] Vetus exemplar meum. *Incipiunt Canones ſancti & magni Nicæni Concilii, quod habitum eſt tempore Conſtantini Imperatoris ab Epiſcopis 318. in civitate Nicæa Metropoli Bithyniæ, Paulino & Juliano Conſulibus*, XII. *Kal. Jul. æra* CCCLXI. Sic & in collectario Iſidori.

In inveſtigandis Petri Pithœi monumentis, iis præcipue quæ ex antiquiſſimis Codicibus collegerat, feliciſſime obvenit ſcheda ipſius manu exſcripta, & ſic inſcripta : Quæ nobis ad integram Synodorum Eccleſiaſticarum, ſive Conciliorum editionem, præter jam publicatorum emendationes Deus adhuc contulit, hæc ſunt, &c. Canonum Nicænorum Latinæ editiones antiquæ quatuor, ex uno eodemque vetuſtiſſimo exemplari, in quo binæ binis e regione oppoſitæ.

Harum quatuor editionum, quibus noſtram adornamus, meminit Franciſcus Turrianus in defenſione pro Canonibus Apoſtolorum, & Epiſtolis Decretalibus Pontificum Apoſtolicorum, lib. 5. cap. 23. edit. Pariſ. ann. 1573. pag. 454. his verbis. Iſidori meminit Igmarus Archiepiſcopus Rhemenſis in libro de variis Capitulis Eccleſiaſticis cap. 27. de tranſlatione e Græco Conciliorum & Canonum, ſic enim ait : Et Beatus Iſidorus, in Collectario ſuo de Canonibus, quatuor editiones Nicæni Concilii compaginavit.

EDITIO I.

De Eunuchis, & qui seipsos castraverunt.

CAP. I.

Dist. 55. c. Si quis.

SI quis a medicis per languorem de-sectus est, aut a Barbaris abscisus, hic in Clero remaneat. Si quis autem se sanus abscidit, hunc & in Clero constitutum abstinere conveniet, & deinceps nullum debere talium promoveri. Sicut autem hoc claret quod de his qui rem hanc affectant, audentque semetipsos abscidere, dictum sit: sic eos quos aut barbari aut domini castraverunt, si inveniuntur alias dignissimi, tales ad Clerum suscipit regula.

De his qui ex Gentilibus post baptisma ad Clericatus ordinem promoventur.

CAP. II.

Dist. 48. Quoniam.

QUoniam plura aut per necessitatem, aut alias, cogentibus hominibus, adversus Ecclesiasticam facta sunt regulam, ita ut homines ex gentili vita nuper accedentes ad fidem, & instructos brevi tempore, mox ad lavacrum spirituale perducerent, optime placuit, nihil tale de reliquo fieri. Nam & tempore opus est ei, qui catecizatur, & post baptisma probatione quamplurima. Manifesta est enim Apostolica scriptura, quæ dicit: ***Non Neophytum, ne in superbiam elatus in judicium incidat, & laqueum Diaboli.*** Si vero processu temporis aliquod delictum animæ circa personam reperiatur hujusmodi, & a duobus vel tribus testibus arguatur, a Clero talis abstineat. Si quis autem præter hæc fecerit, quasi contra magnum Concilium se efferens, ipse de Clericatus honore periclitabitur.

1. Tim. 3.

De subintroductis mulieribus.

CAP. III.

Dist. 32. c. Interdixit.

INterdixit per omnia magna Synodus, non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, nec alicui omnino, qui

EDITIO II.

De his qui se abscidunt, aut castraverint.

CAP. I.

SI quis per languorem a medicis sectus est aut a Barbaris abscisus, iste remaneat in Clero. Si quis autem sanus se abscidit, istum in Clero positum abstinere oportet, & de cætero nullum talium debere promoveri. Sicut autem hoc manifestum est, quia de his qui hanc rem excogitant, audentque se abscidere, dictum est, sic eos qui a Barbaris aut a dominis castrati sunt si inveniuntur digni, tales ad Clerum applicat Canon.

De his qui ex Ethnicis post baptisma ad Clerum applicantur.

CAP. II.

QUia multa aut necessitate aut aliter festinantibus hominibus facta sunt contra Canonem Ecclesiasticum, ut homines ex gentili vita, nuper accedentes ad fidem & in parvo tempore catecizati, statim ad spirituale lavacrum ducantur, & simul cum baptizati fuerint promoveantur ad Episcopatum aut ad Presbyterium, bene haberi placuit de cætero nihil tale fieri. Nam & tempore est opus ei qui catecizatur, & post baptisma approbatione ampliore. Manifesta etenim est Apostolica scriptura, quæ dicit: ***Non Neophytum, ne forte in superbiam elatus in judicium incidat, & laqueum Diaboli.*** Si autem procedente tempore aliquod animæ peccatum inveniatur circa hujusmodi personam, & convincatur a duobus vel tribus testibus, decesset a Clero. Si quis autem præter hæc facit, quasi adversum magnum Concilium superveniens, ipse periclitabitur de Clero.

De commanentibus mulieribus.

CAP. III.

INterdixit omnimodo sanctum Concilium neque Episcopum, neque Presbyterum, neque Diaconum, neque ex

EDITIO III.

De Excisis.

CAP. I.

SI quis per ægritudinem vel a medicis sectus est vel a Barbaris castratus est, iste permaneat in Clero. Quod si quis semetipsum sanus abscidit, hic etiam, etsi est in Clero, cessare debet, & ex hoc nullum talem oportet ordinari. Sicut ergo de his qui vel affectaverunt, vel ausi sunt seipsos abscidere, hæc quæ diximus statuta sunt: ita si qui vel a Barbaris, vel a dominis suis Eunuchi facti sunt, & probabilis vitæ sunt, tales hos suscipit Ecclesiastica regula.

De Neophitis neque Presbyteros neque Episcopos faciendis.

CAP. II.

QUoniam multa sive per necessitatem, sive alias cogentibus contra regulam Ecclesiasticam gesta sunt, ita ut homines ex vita gentili nuper adhuc accedentes ad fidem & parvo tempore catecizati, vel instructi, statim cum ad spiritualem baptismum venerint, & continuo baptizati fuerint, etiam ad Episcopatum vel Presbyterium proveherentur, rectum esse visum est de cætero nihil tale fieri. Nam & tempore opus est ut sit cathecuminus, & post baptisma multa probatione indiget. Evidens namque est Apostolicum præceptum docens: ***Non Neophytum, ne elatus in judicium incidat, & laqueum Diaboli.*** Si vero procedente tempore, quod animæ noceat, peccatum inventum fuerit in ea persona, & convincitur duobus vel tribus testibus, cessabit a Clero qui hujusmodi est. Si quis vero præter hæc facit, tanquam contraria statutis sancti hujus Concilii gerens, etiam ipse de statu sui ordinis periclitabitur.

De Synodicis actis.

CAP. III.

OMnimodis interdixit sancta Synodus, neque Episcopo, neque Presbytero, neque Diacono, neque ulli om-

EDITIO IV.

De Eunuchis qui seipsos abscidunt.

CAP. I.

SI quis in ægritudine vel a medicis sectus est, vel a Barbaris castratus est, placuit ut iste permaneat in Clero. Si quis autem sanus seipsum abscidit, etiam si est in Clero, cessare debet, & ex hoc nullum talem oportet ordinari. Sicut autem de his qui vel affectaverunt, vel ausi sunt seipsos abscidere, hæc quæ diximus statuta sunt: ita si qui vel a Barbaris vel a dominis suis eunuchi facti sunt, & probabilis vitæ sunt, tales hos suscipit Ecclesiastica regula ordinandum ad Clerum.

De his qui post baptisma statim ad Clerum applicantur.

CAP. II.

QUoniam multa sive pro necessitate, sive ex quacunque causa contra regulam gesta sunt, ita ut homines ex vita gentili nuper adhuc cathecizati, vel instituti statim cum ad spirituale baptismum venissent, & continuo cum baptizati sunt etiam ad Episcopatum, vel ad Presbyterium provecti sunt. Recte igitur visum est de cætero nihil tale fieri. Nam & tempore opus est ut sit cathecuminus, & post baptismum multa probatione indiget. Evidens namque est Apostolicum præceptum docens: ***Non Neophytum, ne forte elatus in judicium incidat, & laqueum Diaboli.*** Si vero procedente tempore mortale aliquod peccatum admiserit, & convictus duobus vel tribus testibus fuerit, cessabit a Clero qui hujusmodi est. Si quis vero præter hæc facit, tanquam contraria statutis sancti Concilii gerens, etiam ipse periclitabitur de statu sui Cleri.

De subintroductis mulieribus.

CAP. III.

OMnimodis interdicit sancta Synodus, neque Episcopo, neque Presbytero, neque Diacono, neque ulli Cle-

EDITIO I.

in Clero est, licere, subintroductam habere mulierem: nisi forte matrem, aut sororem, aut amitam, vel eas tantum personas, quæ suspiciones effugiunt.

De his qui ad Episcopatum in provinciis provehuntur.

CAP. IV.

Dist. 64. c. Episcopl. EPiscopum convenit maxime quidem ab omnibus, qui sunt in provincia Episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem, tribus tamen omnimodis in idipsum convenientibus, & absentibus quoque pari modo decernentibus, & per scripta consentientibus, tunc ordinatio celebretur; firmitas autem eorum quæ geruntur, per unamquamque provinciam, Metropolitano tribuatur Episcopo.

De Excommunicatis.

CAP. V.

11. q. 3. Sententiam. DE his, qui Communione privantur, sive ex Clero, sive ex Laico ordine, ab Episcopis per unamquamque provinciam, Sententia regularis obtineat; ut hi, qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur. Requiratur autem, ne pusillanimitate aut contentione vel alio quolibet Episcopi vitio videatur a congregatione seclusus. Ut hoc ergo decentius inquiratur, bene placuit, annis singulis per unamquamque provinciam bis in anno Concilia celebrari: Ut communiter omnibus simul Episcopis congregatis[a] provinciæ, discutiantur hujusmodi quæstiones. Et sic qui suo peccaverunt evidenter Episcopo, excommunicati rationabiliter ab omnibus * extimentur, usquequo, vel in communi vel Episcopo placeat humaniorem pro talibus ferre sententiam. Concilia vero celebrentur, unum quidem, ante Quadragesimam Paschæ: ut omni dissensione sublata munus offera-

Al. * æstimentur.

Dist. 18. c. Habeatur.

EDITIO II.

toto eum qui in Clero est, habere secum introductam mulierem, nisi forte matrem, aut sororem, aut amitam, aut eas solas personas quæ refugiunt omnes suspiciones.

De Ordinatione Episcoporum.

CAP. IV.

EPiscopum oportet maxime quidem ab omnibus qui sunt intra provinciam Episcopis ordinari. Si autem hoc difficile erit, aut propter urgentem necessitatem, aut propter longitudinem itineris, omnimodis tribus in unum convenientibus, consentientibus & his qui absentes sunt Episcopis, & spondentibus per scripturam, tunc manus impositionem fieri. Confirmatio autem eorum quæ fiunt, danda unicuique suæ provinciæ Metropolitano.

De Excommunicatis.

CAP. V.

DE his, qui excommunicantur, sive de Clero sint, sive de Laico agmine, ab Episcopis per singulas provincias obtineat sententia juxta Canones, eos qui ab aliis abjiciuntur, ab aliis non recipiendos. Requiratur autem ne pusillanimitate aut pertinacia, aut alia aliqua Episcopi molestia videantur excommunicati. Ut ergo hoc decentius requiratur, bene placuit singulis annis per singulas provincias bis in anno Concilia fieri, ut omnibus simul Episcopis in unum congregatis tales quæstiones inquirantur, & ita qui suum manifeste offenderint Episcopum, rationabiliter excommunicati apud omnes esse putentur, quandiu aut in commune aut Episcopo placeat humaniorem pro his ferre sententiam. Concilia autem fiant, unum quidem ante Quadragesimam, ut omni pusillanimitate sublata munus mundum offeratur Deo; Secundum autem circa tempus Autumni.

EDITIO III.

nino Clericorum permittit habere secum mulierem extraneam, nisi forte mater sit, aut soror, aut amita. In his namque personis & harum similibus omnis suspicio declinatur. Qui aliter præter hæc agit, periclitabitur de Clero suo.

De Episcopis a Comprovincialibus ordinandis.

CAP. IV.

Oportet Episcopum maxime quidem ab omnibus qui sunt in provincia Episcopis ordinari. Si vero hoc difficile fuerit, sive urgente necessitate, sive itineris longitudine, certe omnimodo tres Episcopi in unum debent esse congregati, ita ut etiam cæterorum absentium consensum & sententiam per literas teneant, & ita faciant ordinationem. Potestas sane vel confirmatio pertinebit per singulas provincias ad Metropolitanum.

De his qui excommunicantur, sive Clericis sive Laïcis.

CAP. V.

De his qui excommunicantur ab Episcopis suis per suas quasque provincias, servetur ista sententia secundum Canonem, ut hi qui ab aliis excommunicantur, ab aliis non recipiantur. Requiratur sane ne forte quis pro aliqua indignatione animi, aut contentione, aut qualibet commotione stomachantis Episcopi abjectus sit. Ut ergo hæc digna possint examinatione perquiri, rectum esse visum est per singulos annos in singulis quibusque provinciis bis in anno Episcoporum Concilia fieri, ut simul in unum convenientes Episcopi ex universis provinciis hujusmodi examinent quæstiones, & ita demum hi qui ob culpas suas Episcoporum suorum offensam merito contraxerint, digne etiam a cæteris Episcopis excommunicati sunt, usquequo in commune omnibus aut ipsi Episcopo suo placeat, humaniorem circa eos ferre sententiam. Fiant autem Concilia semel

EDITIO IV.

ricorum, licere permitti habere secum mulierem extraneam, nisi forte mater, aut soror, aut cia, id est vel amita, vel matertera sit. In his namque solis personis & harum similibus omnis quæ ex mulieribus est suspicio declinabitur. Qui autem præter hæc agit periclitatur de Clero suo.

Qualiter Episcopi debeant ordinari.

CAP. IV.

Episcopum oportet ab omnibus Episcopis, si fieri potest, qui sunt in provincia ejus ordinari. Si vero hoc difficile fuerit, vel urgente necessitate, vel itineris longitudine, certe tres Episcopi debent in unum esse congregati, ita ut etiam cæterorum qui absentes sunt, consensum litteris teneant, & ita faciant ordinationem. Potestas sane vel confirmatio pertinebit per singulas provincias ad Metropolitanum Episcopum.

De Excommunicatis Clericis vel Laïcis.

CAP. V.

De excommunicatis Clericis vel Laïcis servetur & ista sententia, ut hi qui ab aliis excommunicantur, ab aliis ad Communionem non recipiantur. Requiratur sane quis ex aliqua indignatione, aut contentione, aut qualibet alia commotione stomachantis Episcopi excommunicatione abjectus sit. Ut ergo digna hæc possint examinatione perquiri, recte visum est per singulos annos in singulis quibusque provinciis bis in anno Episcoporum Concilium fieri, ut simul in unum convenientes ex communi provincia hujusmodi examinent quæstiones, ut ita demum hi qui ob culpas suas Episcoporum suorum offensas merito contraxerint, digne etiam a cæteris excommunicati similiter habeantur, quousque in commune vel ipsi Episcopo suo visum fuerit humaniorem circa eos sententiam. Habeatur autem semel Concilium ante dies Quadragesimæ, ut omnibus si quæ

EDITIO I.

tur Deo puriſſimum. Secundum vero, circa tempus autumni.

ᵃ *Provincia*] Innocentius Epiſtola ad Victricium.

De Privilegiis, quæ quibuſdam Civitatibus competunt.

CAP. VI.

Diſt. 65. c. Mos antiquus.

ANtiqua conſuetudo ſervetur per Ægyptum, Libiam, & Pentapolim, Ita ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem. Quia & urbis Romæ Epiſcopo ᵇ parilis mos eſt. Similiter autem & apud Antiochiam, cæteraſque provincias, ſuis privilegia ſerventur Eccleſiis. Illud autem generaliter clarum eſt, quod ſi quis præter ſententiam Metropolitani fuerit factus Epiſcopus, hunc magna Synodus definivit Epiſcopum eſſe non oportere. Sin autem communi cunctorum decreto rationabili, & ſecundum Eccleſiaſticam regulam comprobato: duo aut tres, propter contentiones proprias, contradicunt: obtineat ſententia plurimorum.

Diſt. 64. c. Fid.

Diſt. 63. c. Sane.

ᵇ *urbis Romæ Epiſcopo*] Rufinus lib. 1. cap. 6. *& apud Alexandriam & in urbe Roma vetuſta conſuetudo ſervetur; ut vel ille Ægypti, vel hic ſuburbicariarum Eccleſiarum ſollicitudinem gerat.* Athanaſ. Epiſt. ad ſolitariam vitam agentes.

De Epiſcopo Æliæ, id eſt, Hieroſolymorum.

CAP. VII.

Diſt. 65. c. Quoniam mos.

QUia conſuetudo obtinuit, & antiqua traditio, ut Æliæ Epiſcopus honoretur: habeat honoris conſequentiam, ſalva Metropoli propria dignitate.

De his qui dicuntur ᵃ *Cathari, id eſt, mundi.*

ᵃ Hi ſunt. Novatiani.

CAP. VIII.

1. q. Vii. c. Si qui voluerit.

DE his, qui ſe cognominant Catharos, id eſt mundos, ſi aliquando venerint ad Eccleſiam Catholicam, placuit ſancto, & magno Concilio ut

EDITIO II.

De Privilegiis quæ quibuſdam Civitatibus competunt.

CAP. VI.

ANtiqui mores obtineant qui apud Ægyptum ſunt & Libiam & Pentapolim, ut Alexandriæ Epiſcopus omnium exhibeat ſolicitudinem, quia & urbis Romæ Epiſcopo ſimilis mos eſt. Similiter autem & circa Antiochiam & in cæteris provinciis privilegia propria reſerventur Metropolitanis Eccleſiis. Omnino autem manifeſtum eſt illud, quia ſi quis præter conſilium Metropolitani factus fuerit Epiſcopus, hunc Concilium definivit non debere eſſe Epiſcopum. Si vero communi omnium decreto rationabili & ſecundum Canonem Eccleſiaſticum probato, duo aut tres propter proprias inimicitias contradixerint, obtineat ſententia plurimorum.

De Epiſcopo Æliæ, id eſt, Ihieroſolymorum.

CAP. VII.

QUia antiqua traditio obtinuit, ut Heliæ Epiſcopus honoretur, habeat ordinem honoris, ſalva tamen dignitate Metropolitani ejuſdem Provinciæ.

De his qui nominant ſe Catharos.

CAP. VIII.

DE his qui nominant ſe Catharoes aliquando accedentibus ad Catholicam Eccleſiam placuit magnæ & ſanctæ Synodo eos ordinatos ſic manere

EDITIO III.

quidem ante dies Quadragesimæ, ut omnibus si quæ sunt simultatibus amputatis mundum solemne Deo munus possit offerri. Secundum vero fiat circa tempus autumni.

Quod Ecclesia Romana semper habuit Primatum.

CAP. VI.

TEneat autem morem antiquum & Ægyptus vel Libia & Pentapolis, ita ut Episcopus Alexandriæ harum omnium habeat potestatem, quoniam & Romano Episcopo hæc est consuetudo. Similiter autem & qui in Antiochia constitutus est. Itaque & in cæteris provinciis privilegia salva sint Ecclesiarum. Omnino autem manifestum sit hoc quod si quis præter voluntatem Metropolitani fuerit Episcopus ordinatus, hunc statuit hæc sancta Synodus non debere esse Episcopum. Sane si communi omnium consensu rationabiliter habito & secundum Ecclesiasticam regulam facto decreto duo aliqui aut tres per contentionem suam contradixerint, obtineat sententia plurimorum.

De honore Iherosolymitani Episcopi.

CAP. VII.

QUoniam antiquus mos obtinuit & vetusta traditio, ut Heliæ, id est Iherosolymorum Episcoporum deferatur, habeat consequenter honorem. Metropolitano sua dignitas salva sit.

De his qui dicuntur mundi, quo genere suscipiendi sunt.

CAP. VIII.

DE his qui seipsos Catharos, id est mundos vocant, si qui veniant ad Ecclesiam Catholicam, placuit sancto Concilio ut ordinentur, & sic maneant

EDITIO IV.

sunt simultatibus amputatis, mundum solemne Deo munus possit offerri. Secundum vero agatur circa tempus autumni.

De Primatibus Episcoporum Metropolitanorum.

CAP. VI.

MOs antiquus perduret in Ægypto vel Libia & Pentapoli, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quoniam quidem & Romano Episcopo hoc quidem moris est. Similiter autem & apud Antiochiam cæterasque provincias honor suus unicuique servetur Ecclesiæ. Per omnia autem manifestum est quod si quis præter voluntatem & conscientiam Metropolitani Episcopi fuerit ordinatus, hunc Concilium magnum & sanctum censuit non debere esse Episcopum. Sane si communi omnium consensu rationabiliter probato, & secundum Ecclesiasticam Regulam statuto, duo vel tres animositate ducti per contentionem contradicant, obtineat plurimorum setentia Sacerdotum.

De honore Episcopi Iherosolymitani.

CAP. VII.

QUoniam mos antiquus obtinuit & vetusta traditio, ut Heliæ, id est Iherosolymorum Episcoporum deferatur, habeat consequenter honorem suum, manente tamen Civitatis Metropolitanæ propria dignitate.

De Novatianis.

CAP. VIII.

SI qui voluerint venire ad Ecclesiam Catholicam ex Novatianis, placuit sancto Concilio ut ordinentur, & sic maneant in Clero. Ante omnia autem ab

Editio I.

Duo hic tanguntur errores Novatianorum.

impositionem manus accipientes sic in Clero permaneant. Hæc autem præ omnibus scriptis convenit profiteri, quod Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ dogmata suscipiant, & sequantur. Id est, & bigamis se communicare, & his, qui in persecutione prolapsi sunt, erga quos & spatia constituta sunt & tempora definita: ita ut Ecclesiæ Catholicæ, & Apostolicæ placita sequantur in omnibus. Ubicunque vero, sive in civitatibus sive castellis ipsi soli reperti fuerint ordinati: qui inveniuntur in Clero, in eodem habitu perseverent. Ubi autem Catholicæ Ecclesiæ Episcopo, vel Presbytero constituto quidam ex illis adveniunt: certum est, quod Episcopus Ecclesiæ habebit Episcopi dignitatem. Is autem, qui nominatur apud eos Episcopus, honorem Presbyterii possidebit, nisi forte placuerit Episcopo nominis eum sui honore censeri. Si vero hoc ei minime placuerit, providebit ei aut Corepiscopatus, aut Presbyterii locum, ut in Clero prorsus esse videatur: ne in una civitate duo Episcopi probentur existere.

Editio II.

in Clero. Ante omnia autem profiteri ipsos per scripturam oportet quid sentiant & sequantur Catholica & Apostolica dogmata, hoc est, & bigamis communicare, & his qui in persecutione dilapsi sunt, circa quos & tempus constitutum est & dies diffinitus, ut sequantur in omnibus quæ placuerunt Catholicæ Ecclesiæ Episcopo aut Presbytero. Ubicunque autem omnes sive in castellis sive in civitatibus ipsi soli inventi fuerint ordinati, qui inveniuntur in Clero, sint in eodem habitu. Quotquot autem Catholicæ Ecclesiæ Episcopo aut Presbytero extante accedunt manifestum est quia Episcopus quidem Ecclesiæ habebit dignitatem Episcopi. Qui autem nominatur apud eos Episcopus, Presbyterii honorem habebit, nisi forte placuerit Episcopo honoris eum nomine frui. Si vero non hoc ei placuerit, providebit ei locum aut Corepiscopatus aut Presbyterii, ut in Clero omnino esse videatur, quatinus non in una civitate duo Episcopi sint.

De his, qui ad honorem Presbyterii sine examine provecti sunt.

Cap. IX.

Dist. 81. c. Si qui sine.

SI qui Presbyteri sine examine sunt provecti, vel, cum discuterentur, peccata sua confessi sunt, & homines, contra Canones commoti, manus confessis imponere tentaverunt, tales regula non admittit, quia quod inreprehensibile est, Catholica defendit Ecclesia.

De his qui ad sacerdotium sine examinatione promoti sunt.

Cap. IX.

SI qui sine examinatione promoti sunt Presbyteri aut Episcopi, & cum discutiuntur confessi sunt quæ peccaverunt, vel ab aliis vincantur, & prætera confitentibus contra Canonem moti homines, manus eis imposuerint, tales Canon non suscipit, sed abjicit. Hoc enim quod irreprehensibile est, defendet Catholica Ecclesia.

De his qui in persecutionibus negaverunt, & post cibum in Clero promoti sunt.

Cap. X.

Dist. 81. c. Quicunque.

QUicumque de lapsis ad ordinem Cleri promoti sunt per ignorantiam, vel per ordinantium dissimulationem: hoc Ecclesiasticæ non præjudicat regulæ. Cogniti namque * deponentur.

*Al. * deponuntur.*

De his qui negaverunt in persecutione, & postea ad Clericatum promoti sunt.

Cap. X.

QUicumque ordinati sunt per ignorantiam, aut dissimulationem ordinantium, hi qui lapsi sunt, hoc non præjudicat Canoni Ecclesiastico; Cogniti etenim deponentur.

EDITIO III.

in Clero. Ante omnia vero hoc eos per scripturam convenit profiteri, ut fateantur se cum omni consensu, observaturos Catholicæ & Apostolicæ statuta Ecclesiæ, id est, communicaturos se his qui forte secundas nuptias experti sunt, vel his qui persecutionis tempore lapsi sunt: quibus tamen pœnitentiæ modus & tempus sequantur ea quæ in Catholica & Apostolica observantur Ecclesia. Sic ubi agitur vel in vicis vel in urbibus soli ipsi reperti fuerint ordinati, hi qui inveniuntur in Clero, in eo permaneant. Si vero Episcopus vel Presbyter Catholicæ Ecclesiæ fuerit ad quem aliqui ex his accedunt, certum est quod Episcopus Ecclesiæ habeat suam dignitatem. Similiter & Presbyter & Diaconus debent. Hi vero qui ab istis veniunt, si forte Episcopus fuerit, habeat Presbyterii dignitatem, nisi forte placeat Episcopo Catholico concedere ei etiam Episcopalis nominis honorem. Si vero non placuerit, inveniat ei locum, ut sit in Parrochia Corepiscopus aut Presbyter, dummodo permanere videatur in Clero, & ne in una civitate duo sint Episcopi.

De his qui inexaminati ordinantur.

CAP. IX.

SI qui sine examinatione provecti Presbyteri, & post examinati confessi fuerint peccata sua, & cum confessi fuerint, contra regulam venientes homines manus temere eis imposuerint, hos Ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus enim quod inreprehensibile est Catholica defendit Ecclesia.

De lapsis ordinatis.

CAP. X.

QUicumque ex his qui lapsi sunt, per ignorantiam ordinati sunt, vel contemptum eorum qui eos ordinaverunt, hoc non præjudicat Ecclesiasticæ regulæ. Cum enim repertum fuerit, deponantur.

EDITIO IV.

eis confessionem per scripturam exigi oportet, ut fateantur se communi consensu Catholicæ Ecclesiæ statuta observaturos, id est, communicaturos se & his qui forte secundas nuptias experti sunt, vel his qui persecutionis tempore lapsi sunt: quibus tamen lapsis pœnitentiæ modus & tempus ascriptum est, ut in omnibus sequantur ea quæ in Ecclesia Catholica observantur. Et sic ubi quidem ipsi fuerint inventi sive in vicis, seu in urbibus Clerici ordinati a Catholicis qui inveniuntur in Clero, sic etiam in Clero persistant unusquisque in statu suo. Si vero Episcopus vel Presbyter Catholicæ Ecclesiæ fuerit ad quem aliqui ex his accedunt certum est ut vel Episcopus Catholicus suam habeat dignitatem. Similiter autem & Presbyter & Diaconus habeant. Hi vero qui ab istis veniunt, si forte Episcopus fuerit, habeat Presbyterii dignitatem, nisi forte placeat Episcopo Catholico concedere ei Episcopalis nominis honorem. Si vero non placuerit, inveniat ei locum, ut sit in Patochia Corepiscopus aut Presbyter, dum tamen in una civitate duo Episcopi esse, & ille omnimodis in Clero permanere videatur.

De Presbyteris sine examinatione constitutis.

CAP. IX.

SI qui sine examinatione promoti Presbyteri sunt, & postea examinati confessi sunt peccata sua, & cum confessi fuissent, contra regulam venientes homines manus eis temere imposuerint, hos Ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus enim quod inreprehensibile est, defendit Ecclesia.

De lapsis Clericis.

CAP. X.

QUicumque ex his qui lapsi sunt per ignorantiam ordinati sunt, vel contemptum eorum qui eos ordinaverunt, hoc non præjudicat Ecclesiasticæ regulæ. Cum enim repertum fuerit, deponantur.

EDITIO I.

De läicis, qui negaverunt.

CAP. XI.

DE his, qui præter necessitatem prævaricati sunt, aut præter ablationem facultatum, aut præter periculum, vel aliquid hujusmodi, quod factum est sub tyrannide Licinii: placuit Synodo, quamvis humanitate probentur indigni, tamen eis benivolentiam commodari. Quicunque ergo veraciter pœnitudinem gerunt, tribus annis fideles inter audientes habeantur, & sex annis omni se contritione dejiciant. Duobus autem annis sine oblatione populo in oratione communicent.

De his, qui abrenunciaverunt, & iterum sunt regressi.

CAP. XII.

De pœnitentia. Dist. 5. c. Si qui vero per gratiam.

QUicunque sunt vocati per gratiam, primum quidem impetum monstraverunt deponentes militiæ cingulum: postmodum vero ad proprium vomitum sunt relapsi, ita ut quidam & pecunias tribuerent, & beneficiis militiam repeterent, hi decem annis post triennii tempus quo inter audientes erunt in afflictione permaneant. Sed in his omnibus propositum, & speciem pœnitentiæ convenit explorare. Quotquot enim metu, & lachrymis, atque patientia, vel bonis operibus, rebus ipsis, conversionem suam, non simulationem demonstrant: hi definitum tempus auditionis implentes, tum demum fidelibus in oratione communicent. Postmodum vero licebit Episcopo de his aliquid humanius cogitare. Quicunque vero indifferenter tulerunt, & * aditum introeundi & Ecclesiam sibi arbitrari sunt ad conversionem posse sufficere, hi definitum modis omnibus tempus impleant.

Al. * *Habitum*, in duobus exemplaribus, sed male.

De his, qui communionem tempore mortis exposcunt.

CAP. XIII.

20. q. 6. c. De his vero.

DE his, qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua, regula-

EDITIO II.

De his qui negaverunt, & habentur in läicis.

CAP. XI.

DE his qui prævaricati sunt præter necessitatem, aut præter ablationem facultatum, aut præter periculum, vel tale aliquid quod factum est sub tyrannide Licinii, placuit sancto Concilio, licet indigni sint humanitate, tamen subvenire eis. Quotquot igitur sincere pœnitent, tres annos inter audientes sint: qui lapsi sunt fideles & sex annos succumbant. Duobus vero annis præter oblationem communicent orationibus populi.

De his qui abrenuntiant, & iterum ad seculum sunt reversi.

CAP. XII.

QUicunque vocati sunt ad gratiam, & primordia demonstrantes bona, deposuerunt cingulum militiæ, postea vero ad proprium vomitum revoluti sunt, ita ut aliqui & pecuniam conferant, & beneficiis militiam repetant, isti decem annos succumbant, post triennium auditionis tempus. In his autem oportet discutere voluntatem & speciem pœnitentiæ. Quotquot timore & lachrymis & perseverantia & bonis operibus conversationem non simulationem demonstrant, isti adimplentes tempus constitutum auditionis orationibus merito communicabunt; & postea licet Episcopo humanius de his aliquid cogitare. Qui autem indiscrete tulerunt, & ingressum Ecclesiæ sibi sufficere arbitrati sunt, ad conversionem omne definitum compleant tempus.

De his qui in exitu communionem requirunt.

CAP. XIII.

DE exeuntibus de corpore vetus & antiqua lex custodietur & nunc,

EDITIO III.

De prævaricatis recipiendis per pænitentiam.

CAP. XI.

DE his qui prævaricati sunt sine ulla necessitate, sine ablatione patrimonii, vel sine periculo, aut aliqua tali re, quæ est in novissima tyrannide Licinii, placuit sancto Concilio, licet indigni sint misericordia, tamen aliquid contra eos humanitatis ostendi. Si qui ergo ex animo pœnitent, tribus annis inter auditores constituantur: si tamen fideles sint & septem annis inter pœnitentes sint; duobus vero annis extra communionem in oratione sola participes fiant populo.

De pœnitentia eorum qui baptizati ad secularem militiam revertuntur.

CAP. XII.

SI qui vero vocati per Dei gratiam primo quidem ostenderunt fidem suam deposito militiæ cingulo, posthæc autem ad proprium vomitum reversi sunt, ita ut pecunias darent & ambirent rursus redire ad militiam, isti decem annis sint inter pœnitentes post primum triennium quo fuerint inter auditores. In omnibus vero illud præcipue observetur, ut animus ac propositum eorum vel species pœnitentiæ requiratur; quicunque enim cum omni timore & lachrimis perseverantibus & operibus bonis conversionem suam non solo habitu sed opere & veritate demonstrant, hi tempora statuta complentes merito orationibus communicabunt. Licebit autem Episcopo etiam humanius circa eos aliquid cogitare. Si qui vero indifferenter habuerunt lapsum suum & sufficere sibi existimaverunt ad conversionem, hoc ipsum quod introire in Ecclesiam videbantur, isti omnimodo tempora statuta complere debent.

De reconciliatione danda morientibus.

CAP. XIII.

DE his vero qui recedunt ex corpore antiquæ legis, regula obser-

EDITIO IV.

De his qui sponte lapsi sunt, qualiter debeant pænitere.

CAP. XI.

DE his qui prævaricati sunt sine ulla necessitate, sine ablatione patrimonii, vel sine periculo, aut aliqua tali re, quæ est in novissima tyrannide Licinii, placuit sanctæ Synodo, licet indigni sint misericordia, tamen aliquid circa eos humanitatis ostendi. Si qui ergo ex animo pœnitent, tribus annis inter audientes habeantur: si tamen fideles sint & septem annis aliis inter pœnitentes sint; duobus autem annis extra communionem in oratione sola participent populo.

De pœnitentibus qui post baptismum ad secularem militiam revertuntur.

CAP. XII.

SI qui vero per Dei gratiam vocati, primo quidem ostenderint fidem suam deposito militiæ cingulo, posthæc autem ad proprium vomitum reversi sint, ut & pecunias darent & ambirent rursum redire ad militiam, isti decem annis sint inter pœnitentes, post primum triennium quo fuerint inter audientes. Ab omnibus vero, præcipue illud observetur, ut animus eorum & fructus pœnitentiæ requiratur; quicunque enim cum omni timore & lachrymis perseverantibus & operibus bonis conversationem suam, non verbis solis, sed opere & veritate demonstrant, cum tempus statutum etiam ab his fuerit impletum & orationibus jam cœperint communicare, licebit Episcopo etiam humanius circa eos aliquid agere. Qui vero indifferenter habuerint lapsum & sufficere sibi quod Ecclesiam introierint arbitrantur, isti omnimodo tempora statuta complebunt.

De excommunicatis a seculo exeuntibus.

CAP. XIII.

DE his vero qui recedunt ex corpore antiquæ legis, regula obser-

EDITIO I.

risque servabitur, ita, ut si quis egreditur e corpore, ultimo, & necessario viatico minime privetur. Quod si desperatus, & consecutus communionem, oblationisque particeps factus iterum convaluerit: sit inter eos, qui communionem orationis tantummodo consequuntur. Generaliter autem homini cuilibet in exitu posito, & poscenti sibi communionis gratiam tribui, Episcopus probabiliter ex oblatione dare debebit.

De Catechumenis läicis.

CAP. XIV.

DE Catechumenis sancto,& magno Concilio placuit, ut tribus annis sint inter auditores * tantummodo; post hæc autem cum Catechumenis orent.

* *audientes*] ἀκροωμένης inf. Concil. Neocæsar. cap. 5.

Quod non oporteat remigrare.

CAP. XV.

r. q. t. c. Non oportet. PRopter multam perturbationem, & seditiones, quæ fiunt, placuit consuetudinem omnimodis computare, quæ præter regulam in quibusdam partibus videtur admissa: ita, ut de civitate ad civitatem Episcopus, non Presbyter, non Diaconus * transferatur. Si quis autem post definitionem sancti, & magni Concilii tale quid agere tentaverit, & se hujusmodi negotio manciparit; hoc factum prorsus in irritum ducatur, & restituatur Ecclesiæ, cui fuit Episcopus, aut Presbyter, vel Diaconus ordinatus.

*Al. * transeat.*

*De his, qui in Ecclesiis, in quibus provecti sunt, minime * perdurarunt.*

*Al. * perdurant.*

CAP. XVI.

QUicunque temere, ac periculose, neque timorem Dei præ oculis habentes, nec * agnoscentes Ecclesiasticam regulam, discedunt ab Ecclesia Presbyteri, aut Diaconi, vel quicunque sub regula prorsus existunt: hi nequaquam debent in aliam Ecclesiam recipi, sed omnem necessitatem convenit

*Al. * cognoscentes, ieu minus bene.*

EDITIO II.

ut is qui mori speratur, novissimo juvamine non privetur. Si vero desperatus communione sumpta & oblatione percepta iterum convalescat, sit inter eos qui orationibus tantum communicant. Omnino autem homini morituro gratiam sibi petenti, Episcopus probabiliter oblationem contradat.

De Cathecuminis lapsis.

CAP. XIV.

DE Cathecuminis lapsis placuit magnæ Synodo ut triennio audiant tantum; posthæc orent cum Cathecuminis.

De Clericis, ne de civitate ad aliam transeant.

CAP. XV.

PRopter grandem tumultum & seditionem quæ facta sunt placuit omnimodis auferre consuetudinem quæ est contra Canonem, si inventi fuerint in aliquibus partibus de civitate ad civitatem migrantes, quod nec Episcopum, nec Presbyterum, neque Diaconum liceat. Si quis autem post sancti & magni Concilii definitionem tale aliquid attentaverit, aut se se dederit huic negotio, cassabitur omnis hujusmodi machinatio, & reconcilietur Ecclesia in qua aut Episcopus aut Presbyter aut Diaconus fuerit ordinatus.

De his qui in Ecclesiis suis in quibus provecti sunt non morantur.

CAP. XVI.

SI qui se facile periculis ingerentes, neque timorem Dei ante oculos habentes, neque Ecclesiasticum Canonem scientes, discedunt ab Ecclesia Presbyteri, aut Diaconi, aut quicunque sint in Canone constituti, isti nullo modo suscipi debent ab alia Ecclesia, sed omnem eis necessitatem imponi oportere, ut ad

EDITIO III.

vabitur etiam nunc, ita ut si recedunt ex corpore, ultimo & necessario vitæ suæ viatico non defraudentur. Quod si desperatus aliquis accepta Communione supervixerit, sit inter illos qui in oratione sola communicant, donec tempus statutum compleatur. De omnibus tamen his qui ex nudo corporis recedunt, & Eucharistiam postulant, in tradenda eis Communione, cura & probatio sit Episcopo.

De Cathecuminis lapsis.

CAP. XIV.

DE Cathecuminis vero lapsis placuit sancto Concilio, ut tribus annis sint inter auditores tantummodo, posthæc vero orent cum Cathecuminis.

De his qui Ecclesias deserunt, & ad alias transeunt.

CAP. XV.

PRopter multas perturbationes & seditiones quæ fieri solent, placuit omnimodo abscidi istam consuetudinem, si contra regulam repertus fuerit in aliquibus partibus de civitate ad civitatem transire vel Episcopus vel Presbyter, vel Diaconus, vel Clericus. Si quis vero post hæc statuta sancti hujus Concilii tale aliquid audere tentaverit, infringetur omni genere hujusmodi conatus, & restituatur propriæ Ecclesiæ, in qua vel Episcopus vel Presbyter aut Diaconus ordinatus est.

De non suscipiendis alterius Ecclesiæ Clericis.

CAP. XVI.

SI qui sine respectu agentes, & tunc rem Dei ante oculos non habentes, neque Ecclesiastica statuta scientes, recesserint ab Ecclesia sua sive Presbyteri, sive Diacones, sive in quocumque Ordine Ecclesiastico positi fuerint, hi nusquam suscipi debent in Ecclesia, sed cum omni necessitate cogantur ut re-

EDITIO IV.

vabitur etiam nunc, ita ut si forte recedant ex corpore, necessario vitæ suæ viatico non defraudentur. Quod si desperatus aliquis recepta Communione supervixerit, sit inter eos qui sola oratione communicant. De omnibus tamen his qui ex corpore recedunt, in tradenda eis Communione cura & probatio sit Episcopo.

De Cathecuminis lapsis.

CAP. XIV.

PLacuit hoc sancto & magno Concilio de Cathecuminis qui lapsi sunt, ut tribus annis inter audientes verbum sint tantummodo. Posthæc vero orent cum Cathecuminis.

De Clericis temere ab Ecclesiis recedentibus.

CAP. XV.

PRopter multas perturbationes & frequentes tumultus seditionum quæ fieri solent, placuit omnimodo abscidi istam consuetudinem quæ contra regulam est, sicubi tamen fit, id est, ne de civitate ad civitatem transeat vel Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus. Si qui vero post hæc statuta Sancti Concilii hujus tale aliquid audere tentaverit, infringetur omni genere hujusmodi conatus, & restituetur propriæ Ecclesiæ in qua ordinatus est.

De Presbyteris & Diaconis vel cæteris qui ad alias civitates transeunt.

CAP. XVI.

SI qui vero sine respectu Dei agentes, & amorem Dei ante oculos non habentes, neque Ecclesiastica statuta custodientes recesserint ab Ecclesia sua sive Presbyteri, sive Diaconi, vel in quocunque Ecclesiastico ordine positi fuerint, non debent suscipi in Ecclesia alia, sed & cum omni necessitate cogantur ut re-

EDITIO I.

Al. * *Paræcias.* *Dist.* 71. *c. Si quis ausus.* illis imponi, ut ad suas * parochias revertantur. Quod si non fecerint, oportet eos communione privari. Siquis autem ad alium pertinentem audacter invadere & in sua Ecclesia ordinare tentaverit, non consentiente Episcopo, a quo discessit, is qui regulæ mancipatur, ordinatio hujuscemodi irrita comprobetur.

De Clericis usuras accipientibus.

CAP. XVII.

Psal. 14. *Dist.* 47. *Quoniam.* QUoniam multi, sub tegula constituti, avaritiam, & turpia lucra sectantur, oblitique divinæ scripturæ, dicentis: Qui pecuniam suam non dedit ad usuram: mutuum dantes centesimas exigunt, juste censuit sancta, & magna Synodus, ut si quis inventus fuerit post hanc definitionem usuras accipiens, aut ex adinventione aliqua, vel
Alias * *transferens*, sed male. quolibet modo negotium * transigens, aut Hennolia, id est, sescupla exigens, vel aliquid tale prorsus excogitans turpis lucri gratia,. dejiciatur a Clero, & alienus existat a Clero.

De privilegiis Presbyterorum.

CAP. XVIII.

Dist. 93. *c. Pervenit.* PErvenit ad sanctum, magnumque Concilium, quod in quibusdam locis & civitatibus Presbyteris gratiam sacræ communionis Diaconi porrigant. Quod nec regula, nec consuetudo tradidit, ut ab his, qui potestatem non habent offerendi, illi, qui offerunt, Christi corpus accipiant. Necnon & illud innotuit, quod quidam Diaconi ante Episcopos Sacra oblata contingant. Hæc igitur omnia resecentur, & in sua Diaconi mensura permaneant, scientes, quod Episcoporum quidem ministri sint, inferiores autem Presbyteris habeantur. Per ordinem ergo post Presbyteros gratiam sacræ communionis accipiant, aut Episcopo eis aut Presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio Presbyterorum Diaconis liceat; quia si hoc fiat, præter regulam, & ordinem

EDITIO II.

proprias parochias revertantur. Pertinaces autem excommunicatos esse oportet. Si autem aliquis usu temerario surripuerit ad alterum pertinentem, & ordinaverit in sua Ecclesia non consentiente Episcopo a quo discesserat Clericus qui in Canone constituitur, infirma sit hujusmodi manus impositio.

De Clericis qui usuras accipiunt.

CAP. XVII.

QUoniam plures in Canone constituti cupiditatem & lucra turpia sectantur, oblitique sanctæ Scripturæ dicentis, *Qui pecuniam suam non dedit ad usuram*, cum fœnerantur aliis centesimas exigunt, juste statuit sanctum & magnum Concilium, ut si quis inventus fuerit post hanc definitionem usuram accipiens aut hemiolia, id est, sescupla exigens, aut aliquid tale excogitans turpis lucri gratia abjiciatur a Clero, & alienus a Canone sit.

De privilegiis Presbyterorum.

CAP. XVIII.

PErvenit ad sanctum & magnum Concilium quod in quibusdam locis & civitatibus Presbyteris gratiam Diaconi porrigant, quod neque Canones, neque consuetudo tradidit, ut qui potestatem offerendi non habent, his qui offerunt porrigant corpus Christi. Sed etiam hoc quoque innotuit, quod quidam Diaconi & ante Episcopos contingant Eucharistiam. Omnia igitur hæc amputentur, & maneant Diaconi in proprio ordine, scientes quod Episcoporum quidem ministri sint, Presbyteris autem inferiores existant. Accipiant autem Eucharistiam ex ordine post Presbyteros, eis dante aut Episcopo aut Presbytero. Sed nec sedere eis in medio Presbyterorum liceat. Præter Canonem enim & præter ordinem est si fiat. Si quis autem obtemperare noluerit post

EDITIO III.

deant ad Ecclesias suas, aut si permanserint, excommunicatos eos esse oportet. Si quis autem ausus fuerit aliquem qui ad alterum pertinet ordinare in sua Ecclesia, cum non habeat consensum Episcopi illius a quo recessit Clericus suus, irrita sit hujusmodi ordinatio.

De fœneratoribus Clericis.

CAP. XVII.

QUoniam multi Clerici avaritiæ causa turpia lucra sectantes, oblitique divini præcepti quod dicit, *Qui pecuniam suam non dedit ad usuram*, fœnerantes centesimas exigunt, statuit sanctum hoc Concilium, quod si quis inventus fuerit post hanc definitionem usuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiam in Græcis dimidias centesimas species frugum ad sescuplum dare, omnis qui tale aliquid commentus fuerit ad quæstum excidetur de Clero, & alienus ab Ecclesiastico habebitur gradu.

De Diaconibus ne supra Presbyteros sint.

CAP. XVIII.

PErvenit ad sanctum Concilium quod in locis quibusdam & civitatibus Presbyteris sacramenta a Diaconis dentur. Quod neque regula, neque consuetudo tradidit, ut hi qui offerendi sacrificii non habent potestatem, his qui offerunt Christi corpus porrigant. Sed & illud innotuit quod quidam Diaconi etiam ante Episcopum Sacramenta contingant. Hæc omnia amputentur, & maneant Diaconi intra propriam mensuram, scientes quia Episcoporum quidem ministri sunt, Presbyteris autem inferiores sunt. Accipiant ergo Eucharistiam secundum ordinem post Presbyteros ab Episcopo vel a Presbytero. Quod si non fuerit in præsenti vel Episcopus vel Presbyter, tunc ipsi proferant & dent. Sed nec sedere quidem in medio Presbyterorum liceat Diaconis, ex-

EDITIO IV.

deant ad Ecclesias suas, aut si permanserint excommunicari oportet. Si quis autem ausus fuerit aliquem qui ad alterum pertinet ordinare in sua Ecclesia, cum non habeat Episcopi ipsius a quo recessit Clericus, irrita sit hujusmodi ordinatio.

De Clericis usuram aut ampliationem accipientibus.

CAP. XVII.

QUoniam multi Clerici avaritiæ causa turpia lucra sectantes, oblitique divini præcepti quod dictum est, *Qui pecuniam suam non dedit ad usuram*, fœnerantes centesimum exigunt, statuit hoc sanctum Concilium, si quis inventus fuerit post hanc definitionem usuram accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiam species frumentorum ad sescuplum dare, omnis qui tale aliquid commentus fuerit ad quæstum dejiciatur ex Clero, & alienus ab Ecclesiastico gradu habeatur.

De Diaconibus ne Presbyteris corpus Christi tradant, vel ante Presbyteros communicent.

CAP. XVIII.

PErvenit ad sanctum Concilium quod in locis quibusdam & civitatibus Presbyteris sacramenta Diaconi porrigant. Hoc neque regula neque consuetudo tradidit, ut hi qui offerendi sacrificii non habent potestatem, his qui offerunt corpus Christi porrigant. Sed & illud innotuit quod quidam Diacones etiam ante Episcopos Sacramenta sumant. Hæc ergo omnia amputentur, & maneant Diacones intra suam propriam mensuram, scientes quia Episcoporum quidem ministri sunt, Presbyteris autem inferiores sunt. Accipiant ergo Eucharistiam secundum ordinem post Presbyteros ab Episcopo vel Presbytero. Quod si non fuerit in præsenti vel Episcopus vel Presbyter, tunc ipsi proferant & dent. Sed nec sedere quidem liceat in medio Presbyterorum

EDITIO I.

probatur existere. Si quis autem etiam post has definitiones obedire noluerit, a ministerio cessare debebit.

De his, qui a Paulo Samosateno ad Ecclesiam veniunt.

CAP. XIX.

1. q. 1. c. Si quis confugerit.

DE Paulianistis ad Ecclesiam Catholicam confugientibus definitio prolata est, ut baptizentur omnimodis. Si qui autem de his præterito tempore in Cleró fuerint, siquidem immaculati, & inreprehensibiles apparuerint, baptizati ordinentur ab Episcopo Ecclesiæ Catholicæ. Quod si discussio incongruos eos invenerit, abjici tales conveniet. Similiter autem & de * Diaconis, & omnino de his, qui sub tegula versantur, hæc forma servabitur. Meminimus autem de Diaconissis, quæ in eodem habitu esse probantur, quod non habeant manus impositionem, & ideo modis omnibus eas inter laïcas deputari.

*Al. * Diaconibus, sed male.*

De flectendo genua.

CAP. XX.

De consecrat. Dist. 3. c. Quoniam sunt.

QUoniam sunt quidam in die Dominico genua flectentes, & in diebus Pentecostes, ut omnia in universis locis consonanter observentur, placuit sancto Concilio stantes Domino vota persolvere.

EDITIO II.

hanc diffinitionem, cesset a Diaconio.

De his qui a Paulo Samosateno ad Ecclesiam veniunt.

CAP. XIX.

DE Paulianistis refugientibus ad Ecclesiam Catholicam definitio prolata est rebaptizari omnino. Si qui vero ex eis præterito tempore fuerint in Clero, siquidem sine querela & reprehensione fuerint, post baptismum ordinentur ab Episcopo Ecclesiæ. Si vero discussio eos minus idoneos invenerit, deponi eos convenit. Similiter & de Diaconibus & omnino de his qui in eodem Canone conversantur, eadem forma servabitur. Meminimus autem & de Diaconissis quæ in eadem specie sunt, quia manus impositionem aliquam non habent, ut omnino inter laïcas computentur.

De flectendo genua.

CAP. XX.

QUoniam sunt qui die Dominica flectant genua, & diebus Pentecostes, placuit de hoc sanctæ & magnæ Synodo eos in omnibus locis consonanter & consentienter stantes Dominum orare debere.

Expliciunt Canones Nicæni Concilii.

EDITIO III.

tra, regulam enim & extra ordinationem est ut hoc fiat. Si quis autem non vult his esse subjectus, etiam post hanc diffinitionem cesset esse Diaconus.

De Paulianistis quos homines homuntianitas vocant.

CAP. XIX.

SI qui confugerint ad Ecclesiam de Paulianistis, statutum sit rebaptizari eos omnimodo. Si qui vero Clerici erant apud eos, siquidem inculpabiles inventi fuerint & inreprehensibiles, rebaptizati etiam ordinentur ab Episcopis Ecclesiæ Catholicæ. Si autem examinati minus apti fuerint deprehensi, deponi eos oportet. Similiter autem & circa Diacones & de omnibus qui in Clero inveniuntur, eadem forma servabitur. Commemoravimus etiam de Diaconissis his quæ in hoc ordine inventæ sunt, quæ nec manus impositionem aliquam habent, ita ut omni genere inter laïcas habeantur.

De diebus Dominicis & Pentecosten ut in eis stantes oremus.

CAP. XX.

QUoniam sunt in die Dominica quidam ad orationem genua flectentes, & in diebus Pentecostes, propterea itaque est constitutum a sancta Synodo quoniam consona & conveniens per omnes Ecclesias custodienda consuetudo est, ut stantes ad orationem Domino vota reddamus.

EDITIO IV.

Diacones, Extra regulam enim est & extra ordinem, ut hoc fiat. Si quis autem non vult his sufficiens esse post hanc definitionem, cesset esse Diaconus.

De Paulianistis & Cataphrigis rebaptizandis.

CAP. XIX.

SI qui confugerint ad Ecclesiam Catholicam de Paulianistis & Catafrigis, statutum sit rebaptizari eos omnimodo debere. Si qui vero Clerici erant apud eos, siquidem inculpati fuerint & inreprehensibiles rebaptizati rursus etiam ordinentur ab Episcopo Ecclesiæ Catholicæ. Si vero examinati minus apti fuerint deprehensi, deponi eos oportet. Similiter autem & circa Diacones & de omnibus qui in eodem Clero inveniuntur, eadem forma servabitur. Similiter autem Diaconissæ quæ in Catholico Canone non habentur, simili loco, id est, laïcæ & tanquam non consecratæ deputentur.

De diebus Dominicis & Pentecosten, ut in eis stantes oremus.

CAP. XX.

QUoniam sunt in die Dominica quidam ad orationem genua flectentes & in diebus Pentecostes, propterea itaque est constitutum a sancta Synodo, quoniam consona & conveniens per omnes Ecclesias custodienda consuetudo est, ut stantes ad orationem Domino vota reddamus.

Expliciunt Canones Nicæni Concilii.

[a] ET SUBSCRIPSERUNT CCC. XVIII.

qui in eodem Concilio convenerunt.

OSius Episcopus civitatis Cordubensis, provinciæ Spaniæ, dixit, *Ita credo, sicut superius scriptum est.* Victor & Vincentius Presbyteri urbis Romæ * subscripserunt. Al. * *pro venerabili viro Papa & Episcopo nostro Sylvestro subscripsimus.*

[a] *Et subscripserunt*] Vetus Codex Ecclesiæ Belvacensis hoc loco sic habet majusculis literis: *Hæc sunt nomina Orientalium. Occidentalium nomina ideo non sunt scripta, quia nulla apud eos de heresi suspicio fuit.*

Provinciæ Ægypti.

Alexander	*Alexandriæ magnæ*	
Naucration	*Naucratites*	*al. Alsocranon*
Adamantius	*Cynopolites*	*al. Cynon*
Alberion	*Paratonii*	*al. de Parpheto*
Philippus	*Paremphiteos*	*al. Parasyseos*
Potamon	*Heracleotes*	*al. Heracleos*
Secundus	*Ptolemaites*	*al. Ptolemaidos*
Dorotheus	*Pelusiotes*	*al. Pelusianus*
Caius	*Muethos*	
Anthiochus	*Memphites*	*al. Memphees.*
Tiberius	*Tarichites*	

Provinciæ Thebaidos.

Atlas	*Schediæ*	*al. Scedras*
Tyrannus	*Antinoeæ*	*al. Antinon*
Volusianus	*Lycopolites*	*al. Lycon*

Provinciæ Lybiæ.

Dathes	*Berenices*
Zephyrus	*Barces*
Serapion	*Antiphrensis*
Secundus	*Tautitanensis*
Titus	*Paratonii*

Provinciæ Palestinæ.

Macarius	*Hierosolymitanus*	
Germanus	*Neapolitanus*	
Marinus	*Sebastenus*	
Caianus	*Cæsariensis*	
Eusebius	*Gadareus*	*al. Gadarensis*
Sabinus	*Ascalonitanus*	
Longinus	*Nicopolitanus*	
Petrus	*Jamnites*	*al. Jamniensis*
Macrinus	*Eleutheropolites*	
Maximus	*Maximianopolitanus*	
Paulinus	*Maximinopolitanus*	
Januarius	*Hierichuntinus*	*al. Ierichuntius*
Heliodorus	*Zabulonites*	*al. Zabulon*
Aetius	*Lyddensis*	*al. Lybdensis*
Sylvanus	*Azotius*	*al. Azoti*
Patrophilus	*Zabulonites*	
Asclepius	*Lyddensis*	*al. Lyddon*
Petrus	*Scythopolitanus*	
Antiochus	*Gazæus*	*al. Gazes*

Selis	*Capitolienſis*	*al. Capitoliados*

Provinciæ Phœnices.

Zenon	*Tyrius*	*al. de Tyro*
Æneas	*Ptolemaidos*	
Magnus	*Damaſcenus*	
Theodorus	*Sidonius*	*al. Sydonos*
Hellanicus	*Tripolytanus*	*al. Tripoleos*
Philocalus	*Paneates*	*al. Paneados*
Gregorius	*Berytius*	*al. Beryti*
Martinus	*Palmyrenus*	*al. Palmyron*
Thalaſſus	*Alaſſus*	*al. Alaſſus*
Anatolius	*Emiſenus*	*al. Emiſes.*

Provinciæ Syriæ Cœles.

Euſtathius	*Antiochenus*	
Zenonius	*Seleucenus*	*al. Seleuciæ*
Theodorus	*Laodicenſis*	
Alphius	*Apamienſis*	*al. Apamiæ*
Baſſianus	*Rhaphaneotes*	
Philotimus	*Hieropolitanus*	
Piperius	*Samoſatenus*	
Archelaus	*Dolichenus*	*al. Dolices*
Euphranor	*Balaneotes*	*al. Balaneon*
Palladius	*Corepiſcopus*	
Zoilus	*Gabalites*	*al. Gabalon*
Baſſus	*Zeugmatites*	*al. Zeugmatos*
Leontius	*Lariſſæus*	
Euſtathius	*Arethuſius*	
Mauritius	*Epiphaneus*	*al. Epiphaniæ*
Paulus	*Neocaſarienſis*	
Syricius	*Cyrreſtes*	*al. a Cyro*
Seleucus	*Corepiſcopus*	
Petrus	*Gindarenus*	*al. Gindaron*
Pegaſius	*Ambacinianenſis*	*al. Ambacinianon*
Baſon	*Gabenus*	*al. Gambulenus*
Gerontius	*Chariſſonenſis*	*al. Chariſſon*

Provinciæ Arabiæ.

Nicomachus	*Boſtrorum*	*al. Boſtron*
Cyrion	*Philadelphiæ*	
Gennadius	*Isbundorum*	*al. Isbundon*
Severus	*Sodomorum*	*al. Sodomitanus*
Sopater	*Patumius*	*ſive Patumenus*
Severus	*Dionyſiados*	

Provinciæ Meſopotamiæ.

Ethilaus	*Edeſſenus*	
Jacobus	*Hebetenſis*	*al. Peſthebienus*
Antiochus	*Reſinatus*	*al. Reſinitanus*
Marcus	*Macedonopolitanus*	*al. Macedonopopolis*

Provinciæ Perſidis.

Joannes	*Perſidis*	

Provinciæ Ciliciæ.

Theodorus	*Tarſenſis*	
Alphion	*Epiphaniæ*	
Narciſſus	*Nerodiadis*	*al. Nerodianus*
Moyſes	*Caſtabalenſis*	*al. Caſtabalon*
Niceſias	*Flaviados*	*al. Flabiadenſis*
Eudæmon	*Corepiſcopus*	
Paulinus	*Adanenus*	*al. Adanon*
Macedonius	*Mopſeates*	*al. Mopſuheſtienſis*
Tarcondunantus	*Ægirates*	*al. Egettanus*
Heſychius	*Alexandriæ minoris*	
Narciſſus	*Hierapolitanus*	*al. Irenupolis*

Provinciæ Cappadociæ.

Leontius	*Cæſarienſis*	
Euſetius	*Tyaneus*	*al. Tyano*
Euphraſus	*Colonienſis*	*al. Coloniæ*
Timotheus	*Cirſiſtrorum*	*al. Circiſtron*
Elpidius	*Cumanus*	*al. Cumaneum*
Gregorius	*Corepiſcopus*	
Stephanus	*Corepiſcopus*	
Euphronius	*Corepiſcopus*	
Rhodon	*Corepiſcopus*	
Theophanius	*Corepiſcopus*	

Provinciæ Armeniæ Minoris.

Eulogius	*Sebaſtenſis*	*al. Sebaſtenus*
Ebetius	*Satalenſis*	*al. Satalon*

Provinciæ Armeniæ Majoris.

Arſaphius	*Sobinenſis*	*al. Sobinon*
Acrites	*Dioſpontanus*	*al. Dioſponti*
Eutichianus	*Amaſeus*	*al. Amaſiæ*
Elpidius	*Eteſiarum*	*al. Eteſion*
Heraclius	*Zelonenſis*	*al. Zelon*

Elpidius	*Cumanus*	

Provinciæ Ponti Polemoniaci.

Longinus	*Neocæsariensis*	
Domnus	*Trapezuntius*	*al. Trapezuntos*
Stratophilus	*Pityusius*	*al. Pityuntos*

Provinciæ Paphagoniæ.

Philadelphus	*Pompeiopolis*	*al. Pompeiopolites*
Petronius	*Ionopolis*	*al. Ionopolitanus*
Hesychius	*Amastridos*	*al. Amastrianensis*

Provinciæ Galatiæ.

Pancratius & Marcus Ancyrani		
Dicasius	*Thobarensis*	*al. Tabiensis*
Erechoreus	*Plamatonensis*	*al. Plamaton*
Gorgonius	*Cynensis*	*al. Cynon*
Philadelphus	*Juliapolitanus*	*al. Juliapolis*

Provinciæ Asiæ.

Theon	*Cyzicensis*	
Menophantus	*Ephesinus*	
Orion	*Jassius*	
Eutychius	*Smyrnensis*	
Mithres	*Popanensis*	
Marinus	*Hellenopolitanus*	
Paulus	*Auderensis*	*al. Audensis*

Provinciæ Lydiæ.

Artemidorus	*Sardiensis*	*al. Sardeon*
Soron	*Thyatirensis*	*al. Thyatiron*
Thomasion	*Philadelphiæ*	
Polion	*Bareos*	*al. Barensis*
Agogius	*Tripolitanus*	
Florentinus	*Anticyræ*	*al. Antiquiras*
Marcus	*Standitanus*	*al. Standum*

Provinciæ Phrygiæ.

Nunechius	*Laodicensis*	
Flaccus	*Sandensis*	*al. Sandu*
Procopius	*Synnadeus*	*al. Synadenon*
Pisticus	*Azanites*	*al. Azanon*
Athenodorus	*Dorylaeus*	*al. Doryleu*
Paulus	*Apameensis*	*al. Apamenus*
Eugenius	*Eucarpeus*	*al. Eucarpensis*

Flaccus	*Hieropolitanus*	*al. Hieropolites*

Provinciæ Pisidiæ.

Eulalius	*Iconiensis*	*al. Iconii*
Telemachus	*Adrianopolitanus*	*al. Adrianopolites*
Eutychius	*Seleuciensis*	*al. Seleuciæ*
Uranion	*Sutenonensis*	*al. Sinenon*
Tarsitius	*Apamiensis*	*al. Apamenus*
Patritius	*Ambladensis*	*al. Amblades*
Polycarpus	*Metropolitanus*	
Acumedios	*Parensis*	*al. a Paro*
Heraclius	*Barensis*	*al. Bareos*

Provinciæ Lyciæ.

Eudæmus	*Patarensis*	*al. Pataron*

Provinciæ Pamphyliæ.

Callidicus	*Pergensis*	*al. Pergis*
Euresius	*Termissensis*	*al. Termissus*
Teuxius	*Siarbonensis*	*al. Siarbon*
Domnus	*Aspendius*	*al. Aspendi*
Quintianus	*Seleuciensis*	
Patritius	*Maximianopolitanus*	
Aphrodisius	*Magidensis*	*al. Magidon*

Provinciæ Insulares [a].

[a] *Insulares*] V. C. add. Neson.

Euphrosinus	*Rhodiensis*	*al. Rhodi*
Meliphron	*Cous*	*al. a Co*
Strategius	*Lemnius*	*al. Lemni*
Apollodorus	*Corcyræus*	*al. Corcyræ*

Provinciæ Cariæ.

Eusebius	*Antiochenus*	
Ammonius	*Aphrodisius*	
Leodius	*Cibyritanus*	*al. Cibyriton*
Eusebius	*Milesius*	*al. a Mileto*

Provinciæ Isauriæ.

Stephanus	*Barathrensis*	*al. Barathron*
Athenæus	*Coropasius*	*al. Curpissu*
Etesius	*Claudiopolitanus*	
Agapetus	*Seleuciensis*	*al. Seleuciæ*
Sylvanus	*Metropolitanus*	
Faustus	*Phanemutensis*	

Antonius	*Antiochenus*	
Nestor	*Syedreus*	*al. Syedron*
Hesychius	*Corepiscopus*	
Cyrillus	*Sindensis*	
Theodorus	*Usagadensis*	*al. Usagadon*
Theodorus	*Corepiscopus*	
Anatolius	*Corepiscopus*	
Paulus	*Larinensis*	
Quintus	*Corepiscopus*	
Tiberius	*Lystrensis*	*al. Lystron*
Aquila	*Corepiscopus*	
Eusebius	*Parriciæ*	

Provinciæ Cypri.

Cyrillus	*Paphi*	*al. a Papho*
Selanos	*Selanonensis*	*al. Selanon*

Provinciæ Bithyniæ [a].

[a] *Bithynia*] XL.

Eusebius	*Nicomediensis*	*al. Nicomediæ*
Theogenius	*Nicænus*	*al. Nicæa.*
Maris	*Chalcedonensis*	
Cyrillus	*Chius*	*al. a Chio*
Hesychius	*Prusensis*	*al. Pruses*
Gorgonius	*Apolloniates*	*al. Apolloniados*
Georgius	*Rusiates*	*al. Rusiados*
Evethios	*Adrianopolitanus*	
Theophanes	*Corepiscopus*	
Rufus	*Cæsariensis*	
Eulalius	*Corepiscopus*	

Provinciæ Europæ [b].

[b] *Europa*] XV.

Phædrius	*Heracliensis* [c]	*al. Heracliæ.*

[c] *Phedrius Heracliensis*] *Pederius Iraclius.*

Provinciæ Daciæ.

Protogenes	*Sardicensis*	
Marcus	*Metropolitanus*	*al. Calabriensis*
Pistus	*Martianopolitanus*	
Cæcilianus	*Metropolitanus*	*al. Carthaginensis*
Alexander	*Thessalonicensis*	
Dacius	*Macedoniæ*	
Pistus	*Atheniensis*	
Marcus	*Eubœæ*	

Strategius	*Hephæstius*	
Claudius	*Thessaliæ*	
Budion	*Stridonensis*	*al. Dardaniæ*
Domnus	*Metropolitanus*	*al. Pannoniæ*
Nicasius [a]	*Galliarum*	*al. Diviensis*
Theophilus	*Gotthiæ* [b]	
Can	*Bospori*	*al. Bosphorenus.*

[a] *Nicasius*] *Nicheius Dusmas.*
[b] *Gotthia*] *Guthias.*

Explicit sacratissimum Nicænum Concilium.

AD LECTOREM.

IN *hac subscriptione reperiuntur nonnulli (sed tamen perpauci) Episcopi Ariani, qui, metu Constantini, simulata professione, non ex animo subscripsisse videntur. De quibus* Lib. 10. c. 5. *ita scribit in Ecclesiastica historia Rufinus.* Defertur ad Constantinum sacerdotalis Concilii sententia: ille tanquam a Deo prolatam veneratur, cui si quis tentasset obniti, velut contra divina statuta venientem, in exilium se protestatur acturum. Sex igitur soli, 171. ab Ario se patiuntur expelli; reliqui vero undecim (erant enim ex Arii parte) cum Ario Episcopi, Concilio inter se habito, acquiescunt ad subscribendum manu sola, non mente. Cujus simulationis autor præcipue extitit Nicomediæ Episcopus (qui hic inter Bithyniæ Episcopos primo loco ponitur) Eusebius. Interim quoquo modo, aliis veritate, aliis simulatione (sicut post exitus docuit) subscribentibus, & de singulis quibusque Ecclesiasticis observationibus certa statuta fingentibus, Concilium diremptum est.

Aliud item de hac subscriptione, ex tertio eorum, quibus hic utimur, codicum, adnotare libet. Ita enim ibi habetur. Sciendum in antiquioribus exemplaribus Nicæno Concilio ascriptum reperiri, quia studiosi servi Dei non tam Occidentalium, quam Orientalium Patrum nomina conscribere studuerint, eo quod Occidentales non similiter quæstionem de hæresibus habuerint. Unde & in Latinis exemplaribus non omnium Nicænorum Patrum, videlicet CCC. XVIII. Episcoporum, nomina reperiuntur conscripta.

Nec te insuper, candide lector, offendat, quod alia translationis latina verba reperiuntur in Rufino & Gratiano, non enim inconveniens est eosdem Canones diversis verbis ex una lingua in alteram transferri. Qua autem interpretatione usus sit Gratianus nescimus. Nos utimur ea, quam olim Adrianus Papa I. per manus Caroli Magni Occidentalibus Ecclesiis direxit. Caterum apud Gratianum duo reperiuntur egregii huic Concilio ascripti Canones, quos hic referre congruum videtur, quandoquidem inter hos XX. non continentur; unus quidem de Monachis, alter vero de consecratione Ecclesiarum constituit.

Canon de Monachis. *Sic itaque habetur XVI. q. 1. c. 1.* Placuit omnibus residentibus in sancta Nicæna Synodo, ut Monachorum conversatio & vita, secundum etymologiam nominis, ab omnibus discrepet. Monachus enim Græce, Latine singularis dicitur, unde Monachum per omnia singulariter agere oportet. Quamobrem firmiter, & indissolubiliter omnes præcipimus, ut aliquis Monachus pœnitentiam nemini tribuat, nisi sibi invicem, ut justum est: mortuum non sepeliat, nisi Monachum in Monasterio secum commorantem, vel si fortuito quenquam advenientium fratrum ibi mori contigerit.

Canon de consecratione Ecclesiarum. *Et de consecratione d. 1. c. Ecclesiis sic habetur:* Ecclesiis semel Deo consecratis non debet iterum consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exustæ, aut sanguinis effusione, aut cujusquam semine pollutæ fuerint. Quia sicut infans a qualicunque sacerdote in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti Baptizatus non debet iterum baptizari, ita nec locus Deo dedicatus iterum consecrandus est, nisi propter eas causas, quas superius nominavimus, si tamen fidem sanctæ Trinitatis tenuerint qui eum consecraverunt. *Hac eadem verba ponuntur ab eodem dist. 68.*

An vero hi duo Canones ascribendi sint huic Concilio Nicano primo, an potius secundo CCCL. *Episcoporum, quod septima Synodus est appellatum, tuo, lector, judicio relinquimus. Illud autem capitulum, quod ponitur. 11. q. 1. c.* Judices, *quamvis a Gratiano ascribatur Nicano Concilio, tamen ipsa verba indicant non Concilii hujus, sed Julii Papa potius, in ipsius ad Orientales Episcopos epistola dicta esse. Ait enim :* Judices autem esse non debent, nisi quos ipse qui impetitur, elegerit, aut quos suo consensu hæc sancta Sedes, aut ejus Primates authoritate hujus sanctæ Sedis, delegaverint. *Julius tamen Papa ait sic fuisse in hoc sancto Concilio a Patribus constitutum. Est denique inferius longam videre disceptationem de hujus Concilii Canonibus, habitam olim inter Romanos Pontifices & Episcopos Africanos: sed ea commodius legetur loco suo, ne hic veterum codicum ordo turbari videatur* [a].

[a] Meminere Nicæni Concilii Hieronymus in præfatione libri Judith. *Apud Hebraos liber Judith inter agiographa legitur, cujus auctoritas ad roboranda illa qua in contentionem veniunt minus idonea judicatur. Chaldao tamen sermone conscriptus inter historias computatur. Sed quia hunc librum Synodus Nicana in numero sanctarum Scripturarum legitur computasse, acquievi postulationi vestra.*

Canon 1. Concil. Antiochen. *Magna Synodus.*

In Concil. Arelatens. quod secundum inscribitur, Can. 4. 25. *Et est prima omnium Arelatensium sub Marino non Nicana de Paschate Synodi Nicana auctoritas, cujus meminit Athanasius lib. de Synod. Arimin. & Seleuc. Theophil.* Alexand. in Epist. Paschalib. 476. & 477. ubi scriptum Concilium, non Canonis, ut notat Isidorus mercator in præfat. collect. Concil. Nicephor. Callist. & Socrat. lib. 1. cap. 9. Theodoret. lib. 1. cap. 10. & 13. Euseb. lib. 3. de vit. Constantin. fortassis vero ea de re Canon factus non est, sed quod Patribus visum fuerat Imperator Edicto comprehendit tanquam rem ad suam auctoritatem pertinentem, ut & Leo I. Epist. 62. Marciani edictum.

Ambrosius Epist. 82. *Patres*, inquit, *in Concilio Nicano tractatus addidere, neque Clericum quemquam debere esse qui secunda conjugia sortitus sit.*

Walfr. Strab. lib. de reb. Eccles. 412. *affirmant multi hymnum illum Gloria Patri, &c. qui Officiis omnibus interferitur, Nicani Concilii sacratissima Sanctione prolatum, ut omnibus officiis & orationibus intermixtus, &c.*

CONCILIUM

CONCILIUM ANCYRANUM.

Incipiunt tituli Canonum Ancyrani Concilii [a]*, numero XXIV.*

1 DE Presbyteris, qui immolaverunt tempore persequutionis.
2 De Diaconis, qui immolaverunt.
3 De his, qui ex fuga comprehensi sunt, & per vim pagani ritus aliquid pertulerunt.
4 De his, qui diversis causis gentilitatis ritus aliquid peregerunt.
5 De his, qui timore ritus gentilium peregerunt.
6 De his, qui in locis idolorum manducaverunt.
7 De his, qui frequenter idolis immolaverunt.
8 De his, qui & aliis sacrificandi causas attulerunt.
9 De Diaconis, qui tempore ordinationis de nuptiis atteftati sunt.
10 De desponsatis puellis, & ab aliis corruptis.
11 De his, qui cum essent Catechumeni, idolis immolaverunt.
12 Quod non oporteat Corepiscopos ordinare Clericum, nisi in agris, & villulis.
13 De his, qui esum carnium in Clero constituti diffugiunt.
14 De rebus Ecclesiasticis eo tempore distractis, quo ipsæ Ecclesiæ viduantur Episcopis.
15 De his, qui fornicantur inrationabiliter, id est, qui miscentur pecoribus, aut cum masculis polluuntur.
16 De his, qui in pecudes, vel in masculos aut olim polluti sunt, aut hactenus hoc vitio tabescunt.
17 De his, qui ad Episcopatum promoti sunt, nec recepti.
18 De his, qui virginitatem professi sunt, & de his, quæ sub sororis habitu cum aliquibus commorantur.
19 De his, qui adulteras habent uxores, vel si ipsi adulteri comprobentur.
20 De his, qui partus suos ex fornicatione diversis modis interimunt.
21 De homicidiis.
22 De his, qui non sponte homicidium commiserunt.
23 De his, qui divinationes expetunt.
24 De his, qui virginum corruptionibus conscii sunt.

[a] *Ancyrani Concilii*] quod & Anquiritanum dicitur, & Anquirensium in veteri translatione, quæ alia est ab hac Dionysii Exigui.

Ad lectorem brevis annotatio.

VARIE *scribitur vocabulum hujus Concilii : Gratianus quippe in Decretis vocat Anchiritanum Concilium ; nostri Codices freti antiquitate habent, nunc Ancyra-*

num, nunc Anquiranum. Utcunque autem habent vocabulum, urbs ipsa sita est in Galatia prima, ut patet ex subscriptione Chalcedonensis Concilii. Dicta antiquitus Anquira seu Antyra. Solet autem in vetustis libris frequenter Qu. pro c. scribi, verbi gratia, Quiriacus pro Cyriacus, Quale pro Cœle; sic Anquira pro Ancyra. Quod autem hoc Concilium non diu ante Nicanum fuerit, ex subscriptionibus facile colligitur: reperiuntur enim iidem Episcopi utrique Concilio alicubi subscripsisse. Exempli gratia. Nunechius Laodicensis, & Marcellus Ancyranus, quem Ariani post Nicanum Concilium plurimum vexaverunt, ut ex historiis, & variis epistolis liquet. Author autem horum Canonum maxime Vitalis Antiochenus, qui in subscriptione primum locum tenet, fuisse perhibetur.

Dist. 16. c. Prima annotatio.

[a] *Incipiunt Regulæ Ancyrani Concilii.*

ISTæ regulæ priores quidem sunt Nicænis: sed ideo Nicænæ prius [b] scriptæ sunt, propter authoritatem ejusdem magni, sanctique Concilii congregati apud Nicæam.

[a] *Incipiunt regula*] V. C. *Canones constituti a Sanctis Patribus qui congregati sunt per Sanctum Spiritum in civitate Ancyrense.* Sunt autem tituli XXIV.
[b] *Scripta sunt*] V. C. *accepta sunt.*

De Presbyteris qui immolaverunt tempore persecutionis.

CAP. I.

Dist. 50. c. Presbyteros.

PResbyteros immolantes, & iterum luctamen adeuntes: si hoc non per illusionem aliquam, sed ex veritate fecerint, ut iterum teneri viderentur, aut tormentis subjici, quo facinus pati viderentur inviti: hos ergo placuit honorem quidem sedis retinere, offerre autem illis & sermonem ad populum facere, aut aliquibus sacerdotalibus officiis fungi non liceat.

De Diaconis qui immolaverunt.

CAP. II.

Dist. 50. c. Diaconi.

DIaconi similiter, qui immolaverunt, honorem quidem habeant: cessent vero ab omni sacro ministerio, sive a pane, sive a calice offerendo, vel prædicando. Quod si quidam Episcoporum conscii sunt laboris eorum, & humilitatis, & mansuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere, vel adimere, penes ipsos erit potestas.

De his qui ex fuga comprehensi sunt, & per vim pagani ritus aliquid pertulerunt.

CAP. III.

QUi fugientes comprehensi sunt, vel a domesticis traditi, vel ademptis facultatibus sustinuere tormenta, aut in custodiam trusi, proclamaverunt se Christianos esse, & eo usque astricti sunt, ut manus eorum comprehendentes violenter attraherent, & funestis sacrificiis admoverent, aut aliquid polluti cibi per necessitatem sumere cogerentur, confitentes jugiter se Christianos esse, & luctum rei, quæ contigit, incessabiliter ostendentes omni dejectione, & habitu, & humilitate vitæ: nos, velut extra delictum constitutos, a communionis gratia non vetamus. Si vero prohibiti sunt ab aliquibus, propter ampliorem cautelam, vel propter quorundam ignorantiam: statim recipiantur. Hoc autem similiter de Clericis, & de laicis cæteris observari conveniet. Perquisitum est autem & illud, si possunt etiam laici, qui in has necessitatis angustias inciderunt, ad Clericatus ordinem promoveri? placuit ergo & hos, tanquam qui nihil peccaverunt, si & præcedens eorum vita probabilis sit, ad hoc officium provehi.

De his qui diversis causis gentilitatis ritus aliquid peregerunt.

CAP. IV.

DE his, qui sacrificare coacti sunt, insuper & cœnaverunt in idolio, quicunque eorum, cum ducerentur, lætiore habitu fuerunt, & vestimentis pretiosioribus usi sunt, & præparatæ cœnæ indifferenter participes extiterunt:

placuit eos inter audientes uno anno constitui, succumbere vero tribus annis, in oratione autem communicare biennio, & tunc ad perfectionis gratiam pervenire. Quotquot autem ascenderunt templa veste lugubri, & recumbentes per omne tempus flevere discubitus, si compleverunt pœnitentiam triennii temporis, sine oblatione suscipiantur. Si autem non manducaverunt, biennio subjecti pœnitentiæ, tertio anno sine oblatione communicent: ut perfectionem quadriennio consequantur. Penes autem Episcopos erit potestas, modum conversionis eorum probantes, vel humanius erga eos agere, vel amplius tempus addicere. Ante omnia vero præcedens eorum vita & posterior inquiratur, & ita eis impertiatur humanitas.

De his qui timore ritus gentilium peregerunt.

CAP. V.

DE his, qui minis tantum cessere pœnarum, aut privatione facultatum territi, aut demigratione, sacrificaverunt, & hactenus pœnitudinis negligentes, neque conversi, nunc hujus Concilii tempore semet obtulerunt, conversionis suæ consilia capientes: placuit usque ad magnum diem eos inter audientes suscipi, & post magnum diem triennio pœnitentiam agere, & postmodum duobus annis sine oblatione communicare. Et tunc demum, sex annis completis, ad perfectionis gratiam pervenire. Si vero quidem ante hanc Synodum suscepti sunt ad pœnitentiam, ex illo tempore initium eis sexennii computetur. Si quod autem periculum, vel mortis expectatio, aut ex infirmitate, aut ex aliqua occasione contigerit: his sub definitione statuta communio non negetur.

De his qui in locis idolorum manducaverunt.

CAP. VI.

DE his, qui festis diebus gentilium in remotis eorum locis convivia celebrarunt, cibosque proprios deferentes ibidem comederunt: placuit post pœnitentiam biennii, eos suscipi, utrum vero cum oblatione singuli Episcoporum probantes vitam eorum, & singulos actus examinent.

De his qui frequenter idolis immolaverunt.

CAP. VII.

HI, qui secundo, & tertio sacrificaverunt coacti, quatuor annis pœnitentiæ subjiciantur: duobus autem aliis sine oblatione communicent, & septimo anno perfecte recipiantur.

De his qui & aliis sacrificandi causas attulerunt.

CAP. VIII.

QUotquot autem non solum ipsi deviaverunt, sed etiam insurrexerunt, & compulerunt fratres, & causas præbuerunt, ut cogerentur: hi per triennium quidem locum inter audientes accipiant, per aliud vero sexennium pœnitentiæ subjiciantur acriori, & alio anno communionem sine oblatione percipiant, ut perfectionem, expleto decennio, consequantur. Inter hæc autem & eorum vita pensanda est.

De Diaconis qui tempore ordinationis de nuptiis attestati sunt.

CAP. IX.

DIaconi quicunque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt, & dixerunt, velle se conjugio copulari, quia sic manere non possunt: hi si postmodum uxores duxerint, in ministerio maneant, propterea, quod eis Episcopus licentiam dederit. Quicunque sane tacuerunt, & susceperunt manus impositionem, professi continentiam, & postea nuptiis obligati sunt, a ministerio cessare debebunt.

De desponsatis puellis, & ab aliis corruptis.

CAP. X.

DEsponsatas puellas, & post ab aliis raptas, placuit erui, & eis reddi, quibus ante fuerant desponsatæ, etiamsi eis a raptoribus vis illata constiterit. *27. q. 2. c. Desponsatam.*

De his qui cum essent catechumeni, idolis immolaverunt.

CAP. XI.

EOs, qui antè baptisma sacrificaverunt idolis, & postea baptisma consecuti sunt: placuit ad ordinem provehi, eo quod probentur abluti.

Quod non oporteat Corepiscopos Clericos ordinare, nisi in agris & villulis.

CAP. XII.

COrepiscopis non licere Presbyteros, aut Diaconos ordinare, sed nec Presbyteris civitatis, sine præcepto Episcopi, vel literis, in unaquaque parochia.

De his qui esum carnium in Clero constituti diffugiunt.

CAP. XIII.

HI, qui in Clero sunt Presbyteri, & Diaconi, & a carnibus abstinent: placuit eas quidem contingere, & ita si voluerint, continere. Quod si in tantum eas abominantur, ut nec olera, quæ cum eis coquuntur, existiment comedenda, tanquam non consentientes regulæ, ab ordine cessare debebunt.

De rebus Ecclesiasticis eo tempore distractis, quo ipsæ Ecclesiæ viduantur Episcopis.

CAP. XIV.

12. q. 2. c. Si qua de rebus. DE his, quæ pertinent ad Ecclesiam, quæcunque, cum non esset Episcopus, Presbyteri vendiderunt: placuit, rescisso contractu, ad jura Ecclesiastica revocari. In judicio autem erit Episcopi, si pretium debeat recipi, nec ne. Quia plerunque rerum distractarum reditus ampliorem summam pro pretio dato reddiderit.

De his qui fornicantur inrationabiliter, id est qui miscentur pecoribus, aut cum masculis polluuntur.

CAP. XV.

DE his, qui inrationabiliter versati sunt, sive versantur, quotquot ante vicesimum annum tale crimen commiserint, quindecim annis exactis in pœnitentia, communionem mereantur orationum: deinde quinquennio in hac communione durantes, tunc demum oblationis sacramenta contingant. Discutiatur autem & vita eorum, qualis tempore pœnitudinis extiterit, & ita misericordiam consequantur. Quod si inexplebiliter his hæsere criminibus, ad agendam pœnitentiam prolixius tempus insumant. Quotquot autem peracta xx. annorum ætate, & uxores habentes, hoc peccato prolapsi sunt, xxv. annis pœnitudinem gerentes in communionem suscipiantur orationum: in qua quinquennio perdurantes, tunc demum oblationis sacramenta percipiant. Quod si & uxores habentes, & transcendentes quinquagesimum annum ætatis, ita deliquerint: ad exitum vitæ communionis gratiam consequantur.

De his qui in pecudes, vel in masculos, aut olim polluti sunt, aut hactenus hoc vitio tabescunt.

CAP. XVI.

EOs, qui inrationabiliter vixerunt, & lepra injusti criminis alios polluerunt, præcepit sancta Synodus inter eos orare qui spiritu periclitantur immundo.

De his qui ad Episcopatum promoti sunt, nec recepti.

CAP. XVII.

SI qui Episcopi ordinati sunt, nec recepti ab illa parochia, in qua fuerant denominati, voluerintque alias occupare parochias, & vim præsulibus earum inferre, seditiones adversus eos excitando: hos abjici placuit. Quod si voluerint in Presbyterii ordine, ubi prius fuerant, ut Presbyteri residere: non abjiciantur propria dignitate. Si autem seditiones commovent ibidem constitutis Episcopis, Presbyterii quoque honor talibus auferatur, fiantque damnatione notabiles. Dist. 92. c. Si quis.

De his qui virginitatem professi sunt, & de his quæ sub sororis habitu cum aliquibus commorantur.

CAP. XVIII.

Quotquot virginitatem promittentes irritam faciunt sponsionem: inter bigamos censeantur. Virgines autem, quæ conveniunt cum aliquibus, tanquam sorores, habitare prohibemus.

De his qui adulteras habent uxores, vel si ipsi adulteri comprobantur.

CAP. XIX.

Si cujus uxor adulterata fuerit, vel si ipse adulterium commiserit, septem annorum pœnitentia oportet eum perfectionem consequi secundum pristinos gradus.

De his qui partus suos ex fornicatione diversis modis interimunt.

CAP. XX.

De mulieribus, quæ fornicantur, & partus suos necant, vel quæ agunt secum, ut utero conceptos excutiant: antiqua quidem definitio usque ad exitum vitæ eas ab Ecclesia removet: humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus, secundum præfixos gradus pœnitentiæ largiamur.

De homicidis.

CAP. XXI.

Qui voluntarie homicidium fecerint, pœnitentiæ quidem jugiter se submittant: perfectionem vero circa vitæ exitum consequantur.

De his qui non sponte homicidium commiserunt.

CAP. XXII.

De homicidiis non sponte commissis prior quidem definitio post septennem pœnitentiam perfectionem consequi præcipit: secunda vero quinquennii tempus explere. Modus autem hujus pœnitentiæ in Episcoporum sit arbitrio, ut secundum conversationem pœnitentium possint & extendere tardantibus, & minuere studiose festinantibus. *Dist. 50. c. Eos qui non voluntate.*

De his qui divinationes expetunt.

CAP. XXIII.

Qui divinationes expetunt, & morem gentilium subsequuntur, aut in domos suas hujuscemodi homines introducunt, exquirendi aliquid arte malefica, aut expiandi causa, sub regula quinquennii jaceant, secundum gradus pœnitentiæ definitos. *26. q. 5. c. Qui divinationes.*

De his qui virginum corruptionibus conscii sunt.

CAP. XXIV.

Quidam sponsam habens, sororem ejus violavit, & gravidam reddidit: postmodum desponsatam sibi duxit uxorem; illa vero, quæ corrupta est, laqueo se peremit. Hi, qui fuerunt conscii, post decennem satisfactionem jussi sunt suscipi, secundum gradus pœnitentiæ constitutos.

ET SUBSCRIPSERUNT XVIII. EPISCOPI, qui in eodem Concilio convenerunt.

Vitalis	*Antiochenus*	
Marcellus	*Ancyranus*	
Atricolaus	*Cæsariensis*	
Lupus	*Tarsensis*	*al. de Tarso*
Basilius	*Amensis*	*al. Amensis*
Philadelphus	*Æliopolitanus*	
Eustolus	*Nicomediensis*	
Heraclius	*Zelonensis*	
Petrus	*Iconiensis*	
Nunechius	*Laodicensis*	

Sergianus	*Antiochenſis*
Epidaurius	*Piſidienſis*
Narciſſus	*Pergenſis*
Leontius	*Nerodianenſis*
Longinus	*Dicaſionenſis*
Amphion	*Alphios*
Selaus	*Germanus*

Expliciunt Canones Concilii Ancyrani.

CONCILIUM NEOCÆSARIENSE.

Incipiunt tituli Canonum Neocæsariensis Concilii, numero XIV.

1 DE Presbyteris, qui uxores acceperunt, vel fornicati sunt.
2 De his, quæ duobus fratribus nupserint, vel qui duas sorores uxores acceperint.
3 De multinubis.
4 De his, qui proponentes fornicari vetantur.
5 De Cathecumenis peccantibus.
6 De Catechumena prægnante.
7 Quod non oporteat in bigami nuptiis orare Presbyterum.
8 De his, qui mulieribus adulteris juncti sunt.
9 De his, qui ad Presbyterium promoventur, & ante ordinationem peccatorum sibi sunt conscii.
10 De Diaconibus similiter.
11 Quo tempore Præsbyterum conveniat ordinare.
12 De his, qui in ægritudine baptisma consequuntur.
13 De Presbyteris agrorum.
14 De numero certo Diaconorum.

Ad lectorem brevis annotatio.

EX catalogo subscriptionum Nicæni, Chalcedonensis Concilii conjicere licet Neocæsariense Concilium celebratum esse in Provincia Ponti Polemoniaci; utrobique enim primo loco ponitur Episcopus Neocæsariensis. Atque ut intelligas non longe ante Nicænum hoc præcessisse, idem reperitur Episcopus Longinus & hic & illic assignotus. Est autem Pontus regio ad littus sinus Euxini, quam olim Nero, concedente Rege Polemone, ex Regno in Provinciæ formam redegit, uti scribunt Suetonius, Aurelius, Eutropius, aliique historici. Dicta est ergo Pontus Polemoniacus ab antiquo Rege, sita inter Paphlagoniam, & Armeniam, clarâ nunc Trapezunte, Imperii Turcici sede ante captam Constantinopolim. De hoc autem Concilio ita scribit Gratianus: Synodus Neocæsariensis post Ancyricanam & Antiochenam legitur fuisse, in qua Patres XVII. statuerunt Canones XXIII. quorum author maxime Vitalis, Episcopus Salonitanus, extitit. *Hæc ille: Arbitramur autem mendosos esse Codices, qui pro numero* XIV. *habent* XXIV. *Non enim extant nisi* XIV. *hujus Concilii Canones, quos etiam sexta Synodus legitur approbasse.*

Dist. 16. c. Prima annotatio.
Ea. c. Quoniam, §. item 2.

Incipiunt Canones Concilii Neocæsarienſis.

INcipiunt regulæ [a] prolatæ in Synodo Neocæſarienſi, numero XIV. Et hæ regulæ poſt eas quidem probantur eſſe, quæ apud Ancyram, vel Cæſaream expoſitæ ſunt : ſed Nicænis anteriores reperiuntur.

[a] *Incipiunt regulæ*] Vetus exemplar germani fratris ex interpretatione Dionyſii Exigui, *convenientibus in unum ſanctis & venerabilibus Epiſcopis in urbe Cæſarea, Vitalis, Germanus, Gregorius, Alfius, Baſilius, Salaminus, Redux, Dicaſius, Heraclius, Leontius, Anſion, Stephanus, Sencius, Lupus, Valentinus, Gerontius, Marciſſus, Longinus, & Sanctus, & cæteri ſtatuerunt hæc quæ infra ſcripta ſunt.*

De Presbyteris qui uxores acceperunt, vel fornicati ſunt.

CAP. I.

Diſt. 28. c. Presbyter.

PResbyter ſi uxorem acceperit, ab ordine deponatur : ſi vero fornicatus fuerit, aut adulterium perpetraverit, amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi.

De his quæ duobus fratribus nupſerint, vel qui duas ſorores uxores acceperint.

CAP. II.

MUlier, ſi duobus fratribus nupſerit, abjiciatur uſque ad mortem : veruntamen in exitu, propter miſericordiam, ſi promiſerit quod facta incolumis, hujus conjunctionis vincla diſſolvat, fructum pœnitentiæ conſequatur. Quod ſi defecerit mulier, aut vir in talibus nuptiis, difficilis erit pœnitentia in vita permanenti.

De multinubis.

CAP. III.

31 q. 1. c. De his.

DE his, qui in plurimas nuptias inciderunt & tempus quidem præfinitum manifeſtum eſt, ſed converſatio eorum, & fides tempus adbreviat.

De his qui proponentes fornicari vetantur.

CAP. IV.

SI quis mulierem concupiſcens propoſuerit cum ea concumbere, & cogitatio ejus non perveniat ad effectum; apparet quod gratia Dei liberatus ſit.

De Catechumenis peccantibus.

CAP. V.

CAtechumenus [a] ingrediatur Eccleſiam, & in ordinem eorum qui inſtruuntur aſſiſtat : hic autem deprehenſus fuerit peccans, ſiquidem genu flectit, audiat, ut non delinquat ulterius; ſi vero, & audiens peccaverit, expellatur.

[a] *Cathecumenus*] Nicæn. 14.

De Cathecumena prægnante.

CAP. VI.

GRavidam, oportet baptizari, quando voluerit, nihil enim in hoc quæ parit, naſcenti communicat : propterea quod uniuſcujuſque ſuum propoſitum in confeſſione declaretur.

Quod non oporteat in bigami nuptiis orare Presbyterum.

CAP. VII.

PReſbyterum in nuptiis bigami prandere non convenit, quia cum pœnitentia bigamus egeat, quis erit Preſbyter, qui propter convivium talibus nuptiis poſſit præbere conſenſum?

De his qui mulieribus adulteris juncti ſunt.

CAP. VIII.

MUlier cujuſdam adulterata laici conſtituti, ſi evidenter arguatur, *Diſt. 34. c. Si cujus.* talis ad miniſterium Cleri venire non poterit. Si vero poſt ordinationem adulterata fuerit, dimittere eam convenit; quod ſi cum illa convixerit, miniſterium ſibi commiſſum obtinere non poterit.

De his qui ad Presbyterium promoventur, & ante ordinationem peccatorum ſibi ſunt conſcii.

CAP. IX.

PReſbyter, ſi præoccupatus corporali peccato provehatur, & confeſſus *15 q. 8 c. Quod admiſit.*
fuerit

fuerit de se, quod ante ordinationem deliquerit, oblata non consecret: manens in reliquis officiis, propter studium bonum; nam peccata reliqua plerique dixerunt per manus impositionem posse dimitti. Quod si de se non fuerit ipse confessus, & argui manifeste nequiverit, potestatis suæ judicio relinquatur.

De Diaconis similiter.

CAP. X.

SImili modo etiam Diaconus, si eodem peccato succubuerit, ab ordine ministerii subtrahatur.

Quo tempore Presbyterum conveniat ordinare.

CAP. XI.

Dist. 78. c. Presbyter. Luc. 3.

PResbyter ante tricesimum ætatis suæ annum nullatenus ordinetur, licet valde sit dignus: sed hoc tempus observer. Nam Dominus noster tricesimo ætatis suæ anno baptizatus est, & sic cœpit docere.

De his qui in ægritudine baptisma consequuntur.

CAP. XII.

SI quis in ægritudine fuerit baptizatus, ad honorem Presbyterii non potest promoveri, quod non ex proposito fides ejus, sed ex necessitate descendit: nisi forte propter sequens studium ejus, & fidem, atque hominum raritatem talis possit admitti. *Dist. 57. c. Si quis.*

De Presbyteris agrorum.

CAP. XIII.

PResbyteri ruris in Ecclesia civitatis, Episcopo præsente, vel Presbyteris urbis ipsius, offerre non possunt, nec panem sanctificatum dare, calicemque porrigere. Si vero absentes hi fuerint, & ad dandam * orationem vocentur, soli dare debebunt. Corepiscopi quoque ad exemplum quidem, & formam septuaginta videntur esse * ut cum. Ministri autem propter studium, quod erga pauperes exhibent, honorentur.

* Forte oblationem.

* Forte vocati.

De numero certo Diaconorum.

CAP. XIV.

DIaconi septem debent esse juxta regulam, licet & valde magna sit civitas. Idipsum autem & Actuum Apostolorum liber insinuat. *Act. 6. Dist. 93. c. Diaconi.*

CONVENERUNT AUTEM IN UNUM sancti & venerabiles Episcopi [a] in urbe Cæsariensi, id est

Vitalis	*Lupus*	
Germanus	*Valentinus*	
Gregorius	*Gerontius*	
Alphius	*Narcissus*	
Heraclius	*Longinus*	
Basilius	*Sanctus*	
Leontius	*Salaminus*	*al. Salminus*
Amphion	*Rudus*	*al. Redus*
Stephanus	*Dicasius*	
Eretius		

In Decretis habetur Salonitanus. Dist. 16. c. Prima annot.

Et cæteri, qui statuerunt superius scripta.

[a] *In urbe Cæsariensi*] V. C. *Cæsarea.*

CONCILIUM GANGRENSE.

[a] Tituli Canonum Gangrensis Concilii, numero XX.

1 De his qui nuptias [b] execrantur.
2 De his qui abominantur eos, qui carnibus vescuntur.
3 De servis qui jugum famulatus abjiciunt Christianitatis obtentu.
4 De Presbyteris qui habuere conjugia.
5 De his qui ab Ecclesia conventus spernendos æstimant.
6 De his qui Ecclesiastica ministeria præter Ecclesiam faciunt.
7 De fructuum oblationibus, quæ Ministris Ecclesiæ conferuntur.
8 De his quæ in usus pauperum conferuntur.
9 De his qui in virginitate, continentiaque persistunt.
10 De his qui pro virginitate superbiunt.
11 De his qui Agapas, id est, pastiones pauperum, risui deputant.
12 De his qui palliis utuntur, & idcirco superbiunt.
13 De mulieribus quæ utuntur virilibus indumentis.
14 De his qui velut peccatum copulam deserunt nuptiarum.
15 De his qui Christianitatis obtentu despiciunt filios.
16 De his qui patres Christianitatis occasione contemnunt.
17 De mulieribus quæ se attondunt Christianitatis obtentu.
18 De his qui dominico die jejunant, tanquam nihil præ cæteris differente.
19 De his qui Ecclesiastica jejunia absque necessitate dissolvunt.
20 De his qui collectas, quæ fiunt in martyrum commemorationibus execrantur.

[a] *Tituli Canonum*] In Vet. Cod. Turon. qui fuit Henrici Mesmii, sunt ex alia translatione.
[b] *Execrantur*] V. C. abominantur.

ARGUMENTUM IN GANGRENSE CONCILIUM EX GRATIANO.

SYNODUS Gangrensis post Nicænam legitur fuisse, in qua Patres XVI. statuerunt Canones XX. propter quasdam necessitates Ecclesiasticas, maxime contra Eustochium, qui dicebat, quod nullus in conjugali gradu positus, nec ullus fidelis, qui non omnibus renunciaret, quæ possideret, spem ullam ad Deum haberet: & multa alia venenosa, quæ enumerare longum est. *Et infra in alio loco.* Item opponitur ex Concilio Gangrensi: Si quis discernit Presbyterum conjugatum, tanquam occasione nuptiarum, quod offerre non debeat, & ab ejus oblatione ideo abstinet, anathema sit. Sed notandum est (inquit) quod secundum

Dist. 16. c. Prima annot.
Dist. 28. c. Si quis discernit.

Dist. 29. c. 1. Ea c. Regula. Dist. 30. c. 1.

Isidorum pleraque Capitula ex causa, ex loco, ex tempore, ex persona, consideranda sunt. Hic etiam Gregorius ait: Regulæ sanctorum Patrum pro tempore, loco, & personæ, & negotio, instante necessitate, traditæ sunt. Illud ergo, quod in Gangrense Concilio legitur, ex causa consideratur, & ex tempore. Causa fuit hæresis Manichæorum, qui conjugium detestabantur. Sicut etiam quorundam superstitio, multa in Catholicorum detestationem introduxisse invenitur, contra quos in Gangrensi Concilio statutum legitur. *Hæc Gratianus.*

INCIPIT SYNODI GANGRENSIS PRÆFATIO.

** Lego Episcopi.*

*Al. * convenit.*

Errores Eustasianorum.

** Forte addendum, speciem aut formam.*

** Forte hac.*

** Forte addendum, traditionibus.*

** Forte penes.*

DOMINIS *honorabilibus* [a] *consacerdotibus, in Armenia constitutis, * Episcopis, quorum nomina superius sunt scripta, & convenerunt in Gangrensi Concilio, in Domino salutem. Quoniam * conveniens sancta Synodus Episcoporum in Gangrensem Ecclesiam, propter quasdam Ecclesiasticas necessarias causas inquirendas, & ea, quæ secundum Eustasium gesta sunt, dinoscenda, invenit multa fieri indecenter ab his, qui hunc eundem Eustasium sequuti sunt, necessario statuit, palam factis omnibus, amputare universa, quæ ab eodem male commissa sunt. Declaratum est enim hos eosdem nuptias accusare, & docere quod nullus in conjugali positus gradu spem habeat apud Deum. Unde factum est, ut multæ mulieres seductæ, relictis propriis viris, & viri, uxoribus destitutis, vinculum conjugale dissolverent, continentiam profitentes, quam cum retinere non possent, adulteria commiserunt. Inventi sunt enim discessiones, ac separationes, Dominicis Ecclesiis Dei docere, id est, & traditiones Ecclesiasticas, & ea, quæ in Ecclesiis aguntur, debere contemni, privatis conventiculis statutis atque ad imitationem eorum, quæ in domo Dei aguntur, omnia præsumere celebrare. Adhuc etiam vestibus communibus spretis, novos etiam & insolitos habitus adsumpsisse. Primitias quoque fructuum, & oblationes eorum, quas veterum institutio Ecclesiis tribuit, sibimet vendicasse, id est, propria ratiocinatione doctrinæ, tanquam sanctis sibi eas offerri debere, apud se, & inter se dispensandas. Servos a Dominis recedentes, & per hanc insolitam religionis * Dominos contempsisse. Mulieres præter consuetudinem, & sui sexus ornatum * hac se justificari credentes, virilem habitum usu cepisse, plurésque occasione religionis tonsas, genuini decoris comas penitus amputasse. Jejunia, quæ in Ecclesia prædicantur, contemnenda adseruisse. Nonnullos eorum etiam cibos carnium, tanquam inlicitos reputasse. In domibus conjugatorum, nec orationes quidem celebrari persuasisse, in tantum, ut easdem fieri vetent, oblationibus quoque in domibus factis minime communicandum esse decernant. Presbyteros, qui matrimonia contraxerunt, sperni debere, nec sacramenta, quæ ab eis conficiuntur, contingi. Loca sanctorum martyrum, vel basilicas contemnere, & omnes, qui illuc conveniunt, reprehendere. Divites fideles, qui non omnibus renunciant, quæ possident, spem apud Deum non habere. Et multa alia, quæ numerari nulli possibile est, singulos quoque eorum pro arbitrio suo constituere, unusquisque eorum per tales institutiones ab Ecclesiastico Canone recedentes, tanquam proprias leges sibimet condidisse. Nec communis his omnibus, & una sententia est. Singuli enim prout videtur, & libet ad accusationem Ecclesiæ nitendo, tanquam rector non sit, vel addit decreta, vel minuis. Propterea ergo coactum est hoc Concilium, in Gangrensi Ecclesia habitum, Canones istos exponere, in quibus probantur, ne memorati essent extra Ecclesiam. Quod si per pœnitentiam condemnaverint hæc omnia, quæ male senserunt, tanquam a se non bene prolata, acceptabiles fiant, atque ad eos singula, quæ debent condemnare, Synodus credidit exponenda. Quod si quis renuerit hæc, quæ hodie constituta sunt, tanquam hæreticus, & anathematizatus, & damnatus abjiciatur, & erit non solum incommunicatus, verum etiam & ab Ecclesia habeatur exterris, donec deprecetur Episcopos, & de universis * quæ * pœne eos deprehensa, atque detecta sunt, providerit, quid horum susceperit observandum.*

[a] *Dominis honorabilibus*] V. C. *Episcopis, quorum nomina superius sunt scripta. Eusebius, Eulalius, Eugenius, Bitenius, Olimpius, Gregorius, Filetus, Eracles, Ælianus, Papius, Epatius, Profetius, Bazilius, Bassus, Eugenius, qui, &c.* Vet. Exempl. Juron. *Dominis honorabilibus in Armenia constitutis, sanctis & comministris, Eusebius, Ælianus, Eugenius, Olympius, Bithynius, Gregorius, Feliculus, Papus, Eulalius, Hypatius, Proæresius, Bazilius, Eugenius, Heraclius, qui convenerunt in sanctam Synodum in civitate Gangrensi.* Sunt vero omnia ex alia translatione.

*Incipiunt Regulæ Synodi Gangrensis, quæ post Nicanum Concilium exposita sunt, numero XX.

*Incipiunt Regulæ] V. C. addit : *Quæ post sanctum Nicanum Concilium in Grangia exposita sunt.*

De his qui nuptias execrantur.

CAP. I.

Dist. 30. c. Si quis nuptias. SI quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro suo fidelem, ac religiosam detestatur, aut culpabiles æstimat, velut qui in regnum Dei introire non possint : anathema sit.

De his qui abominantur eos qui carnibus vescuntur.

CAP. II.

Dist. 30. c. Si quis carnem. SI quis carnem edentem, præter sanguinem, & idolis immolatum, & suffocatum, cum religione, & fide, condemnat, velut spem, propter hujusmodi perceptionem, non habentem : anathema sit.

De servis qui jugum famulatus abjiciunt Christianitatis obtentu.

CAP. III.

17. q. 4. Si quis servum. SI quis servum prætextu divini cultus doceat dominum contemnere proprium, ut discedat ab ejus obsequio, nec ei cum benevolentia, & omni honore deserviat : anathema sit.

De Presbyteris qui habuere conjugia.

CAP. IV.

Dist. 28. Si quis discernit. QUicunque discernit a Presbytero, qui uxorem habuit, quod non oporteat eo ministrante de oblatione percipere : anathema sit.

De his qui Ecclesiæ conventus spernendos existimant.

CAP. V.

Dist. 30 c. Si quis docet. SI quis docet domum Dei contemptibilem esse, & conventus, qui in ea celebrantur : anathema sit.

De his qui Ecclesiastica ministeria præter Ecclesiam faciunt.

CAP. VI.

SI quis extra Ecclesiam seorsum conventus celebrat, & despiciens Ecclesiam ea, quæ sunt Ecclesiæ, voluerit usurpare, non conveniente Presbytero, juxta decretum Episcopi : anathema sit. Dist. 30. c. Si quis extra.

De fructuum oblationibus, quæ Ministris Ecclesiæ conferuntur.

CAP. VII.

SI quis oblationes Ecclesiæ extra Ecclesiam accipere, vel dare voluerit, præter conscientiam Episcopi, vel ejus, cui hujuscemodi officia commissa sunt, nec cum ejus voluerit agere Concilio : anathema sit.

De his quæ in usus pauperum conferuntur.

CAP. VIII.

SI quis dederit, vel acceperit oblata præter Episcopum, vel eum qui constitutus est ab eo, ad dispensandam misericordiam pauperibus : & qui dat, & qui accipit, anathema sit.

De his qui in virginitate, continentiaque persistunt.

CAP. IX.

QUicunque virginitatem custodiens, aut continentiæ studens, velut horrescens nuptias temerat, nec propter hoc, quod bonum, & sanctum est, nomen virginitatis adsumit : anathema sit. Dist. 30. c. Si quis vel.

De his qui pro virginitate superbiunt.

CAP. X.

SI quis ex his, qui virginitatem propter dominum servant, extollitur adversum conjugatos : anathema sit. Dist. 30 c. Si quis propter.

De his qui agapas, id est pastiones pauperum, risui deputant.

H ij

CAP. XI.

Dist. 42. c. Si quis.

SI quis despicit eos, qui fideliter agapas, id est convivia pauperibus exhibent, & propter honorem Dei convocant fratres, & noluerit communicare hujuscemodi vocationibus, parvipendens quod geritur: anathema sit.

De his qui palliis utuntur, & idcirco superbiunt.

CAP. XII.

Dist. 30. c. Si quis virorum.

SI quis virorum propter continentiam, quæ putatur, amictu pallii utitur, quasi per hoc habere se justitiam credens, & despicit eos, qui cum reverentia birris, & aliis communibus, & solitis utuntur: anathema sit.

De mulieribus quæ utuntur virilibus indumentis.

CAP. XIII.

Dist. 30. c. Si qua mulier. 2.

SI qua mulier propter continentiam, quæ putatur, habitum mutat, & pro solito muliebri amictum virilem sumit: anathema sit.

De his qui velut peccatum copulam deserunt nuptiarum.

CAP. XIV.

Dist. 30. c. Si qua mulier.

SI qua mulier virum proprium relinquens discedere voluerit, nuptias execrans: anathema sit.

De his qui Christianitatis obtentu despiciunt filios.

CAP. XV.

Dist. 30. c. Si quis reliquerit.

SI quis filios suos relinquens, non eos enutrit, & quod ad se pertinet, non ad pietatem divini cultus informat, sed per occasionem continentiæ negligit: anathema sit.

De his qui patres Christianitatis occasione contemnunt.

CAP. XVI.

Dist. 30. c. Si qui filii.

QUicunque filii a parentibus sub prætextu divini cultus abscedunt, nec debitam reverentiam dependunt illis, qui divinum cultum sibi procul dubio præferunt: anathema sit.

De mulieribus quæ se attondent Christianitatis obtentu.

CAP. XVII.

Dist. 30. c. Quæcunque mulier.

SI qua mulier, propter divinum cultum (ut æstimat) crines attondet, quos ei Deus ad subjectionis memoriam tribuit: tanquam præceptum dissolvens obedientiæ, anathema sit.

De his qui dominico die jejunant, tanquam nihil præ cæteris differente.

CAP. XVIII.

Dist. 30. c. Si quis tanquam.

SI quis propter continentiam, quæ putatur, aut contumaciam, in die dominico jejunat: anathema sit.

De his qui Ecclesiastica jejunia absque necessitate, dissolvunt.

CAP. XIX.

Dist. 30. c. Si quis eorum.

SI quis eorum qui continentiæ student, absque necessitate corporea tradita in commune jejunia, & ab Ecclesia custodita superbiendo dissolvit, stimulo suæ cogitationis impulsus: anathema sit.

De his qui collectas, quæ fiunt in Martyrum commemorationibus, execrantur.

CAP. XX.

Dist. 30. c. Si quis per superbiam.

SI quis superbiæ usus affectu conventus abominatur, quæ ad confessiones Martyrum celebrantur, & ministeria, quæ in eis fiunt, simul cum eorum memoriis execratur: anathema sit.

ET SUBSCRIPSERUNT

Ælianus	*Eugenius*	*Olympius*
Eusebius	*Proæresius*	*Heracleus*
Basilius	*Eulalius*	*Brærius*

Hypatius [a]	*Bassianus*	*Bassus*
Bithynicus	*Osius*	*Pappus*
Philethus	*Gregorius*	

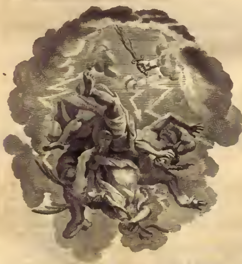
[a] *Hypatius*] V. C. addit: *Episcopus Gangrensis*; cujus mentio in Menologio Græcorum, die ultima mensis Martii.

HÆC autem [b] *scripsimus, non, qui in Ecclesia Dei secundum scripturas sanctum propositum continentiæ eligunt, vituperantes: sed eos, qui abutuntur proposito in superbiam, & extolluntur adversus simpliciores, abscindimus, & damnamus eos, qui adversum scripturas, & Ecclesiasticas regulas nova introducunt præcepta. Nos autem & virginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam, quæ cum castitate, & religione suscipitur, approbamus, & renunciationes sæcularium negociorum cum humilitate recipimus, & nuptiarum castum vinculum honoramus, & divitias cum justitia, & operibus bonis non spernimus, & habitum simplicem, ac vestem viliorem pro corporis diligentia infucatum laudamus, sicut etiam solutas, & fractas in vestibus processiones reprobamus. Et domos Dei honoramus, & conventus, qui in his fiunt, tanquam sanctos, & utiles suscipimus, pietatem in privatis domibus non claudentes, sed omnem locum in nomine Dei ædificatum, honoramus, & congregationem in eadem Ecclesia, factam pro utilitate communi, recipimus. Et bona opera, quæ supra vires in fratres pauperes exercentur, secundum Ecclesiasticas traditiones beatificamus, & omnia, quæ sanctas per scripturas, & per Apostolos sunt tradita, in Ecclesia celebrari exoptamus.*

Dist. 30. c. Hæc autem scripsimus.

Dist. 41. c. Parsimoniam.

[b] *Hæc autem, &c.*] Quæ sequuntur non sunt in Vet. Cod. Belvac.

CONCILIUM

CONCILIUM ANTIOCHENUM.

Tituli Canonum Antiocheni Concilii, numero XXV.

Incipiunt Regulæ [a] *Antiocheni Concilii, exposita apud Antiochiam in Encaniis, numero XXV.*

SAncta, & pacata Synodus [b] in unum congregata, his, qui per singulas provincias sunt, unanimibus sanctis, & consacerdotibus in Domino salutem. Gratia, & veritas Jesu Christi, Domini, & Salvatoris nostri, sanctam Antiochenam Ecclesiam visitans, & in unum connectens, per concordiam pacatissimi spiritus: multa quidem, & alia perfecit, in omnibus autem, & pacata spiritu etiam hoc perfecit, ut quæ visa sunt recte constitui, cum plurima consideratione, & judicio, una omnibus nobis Antiochiam ex diversis provinciis congregatis Episcopis, in vestram notitiam deferrentur. Credimus autem gratiæ Domini, & sancto Spiritui pacis, quod & ipsi conspirabitis nobis tanquam in una fuissetis virtute: ut nobis, cum traditionibus adnitentes, magis autem muniti, & in Spiritu sancto, præsentibus hisdem ipsis, quæ definita sunt, consentientes: & ea, quæ recta visa sunt, roborantes cum consensu sancti Spiritus consignabitis. Sunt autem præfiniti Canones Ecclesiastici hi, qui infra scripti sunt, in qua Synodo fuerunt Episcopi Eusebius, Theodorus, & cæteri, qui in Græco sermone continentur, & hæc constituerunt, quæ infra scripta sunt.

[a] *Antiocheni Concilii exposita apud Antiochiam*] Stephanus Luythodio Moguntino Episcopo. *Ex capitulis Nicæni Concilii LXX. viginti tantum in Ecclesia Romana habentur, quo neglectu cætera defecerunt. Ambiguum est, arbitrantur plurimi, ea Antiocheno inserta Concilio.*

[b] *Sancta, & pacata Synodus, &c.*] Quæ sequitur præfatio non est in veteri Codice Belvacensi, in quo incipit hoc Concilium a Canone I. Est tamen in editione veteri, cujus diversa interpretatio est.

De his qui contraria gerunt his, quæ regulariter de Pascha statuta sunt in Nicæno Concilio.

CAP. I.

OMnes, qui ausi fuerint dissolvere definitionem sancti, & magni Consilii, quod apud Nicæam congregatum est, sub præsentia piissimi, & venerandi Principis Constantini, de salutifera solennitate sacratissimæ Paschæ: excommunicandos, & de Ecclesia pellendos esse censemus, si tamen contentiosius adversus ea, quæ bene sunt decreta, perstiterint, & hæc quidem de laicis dicta sint. Si quis autem eorum, qui præesse noscuntur Ecclesiæ, aut Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, post hanc definitionem tentaverit ad subversionem populorum, Ecclesiarumque perturbationem, seorsum colligere, & cum Judæis Pascha celebrare: sancta Synodus hunc alienum jam hinc ab Ecclesia judicavit, quod non solum sibi, sed & plurimis causa corruptionis, & perturbationis extiterit. Nec solum tales a ministerio removet, sed etiam illos, qui post damnationem hujusmodi communicare tentaverint: damnatos autem omni quoque extrinsecus honore privari, quem sancta regula, & sacerdotium Dei promeruit.

De his qui se a perceptione sanctæ communionis avertunt, & qui excommunicatis per domos communicant.

CAP. II.

OMnes, qui ingrediuntur Ecclesiam Dei, & scripturas sacras audiunt, nec communicant in oratione cum populo, sed pro quadam intemperantia se a perceptione sanctæ communionis avertunt: hi de Ecclesia removeantur, quamdiu per confessionem pœnitentiæ fructus ostendant, & precibus indulgentiam consequantur. Cum excommunicatis autem non licere communicare, nec cum his, qui per domos conveniunt devitantes orationes Ecclesiæ: simul orandum est, ab alia quoque Ecclesia non suscipiendum, qui in alia minime congregatur. Si quis autem de Episcopis, aut Presbyteris, vel Diaconis, seu quilibet ex Clero deprehensus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam iste privetur communione:

tanquam qui regulam confundat Ecclesiæ.

De his qui ab alia parochia præter conscientiam Episcoporum suorum, in aliis immorantur.

CAP. III.

7. q. 1. c. Si quis Presbyter.

SI quis Presbyter, aut Diaconus, & omnino quilibet ex Cleto, parochiam propriam deserens, ad aliam propetaverit: vel inde omnino demigrans, in alia parochia per multa tempora nititur immorari, ulterius ibidem non ministret: maxime, si vocanti suo Episcopo, & regredi ad propriam parochiam commonenti obedire contempserit. Quod si in hac indisciplinatione perdurat, a ministerio modis omnibus removeatur: ita, ut nequaquam locum restitutionis inveniat. Si vero pro hac causa damnatum alter Episcopus suscipiat, hic etiam a communi coerceatur Synodo, velut qui Ecclesiastica constituta dissolvat.

De damnatis, & ministrare tentantibus.

CAP. IV.

11. q. 3. Si quis Episcopus.

SI quis Episcopus damnatus a Synodo, vel Presbyter, aut Diaconus a suo Episcopo ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere: sive Episcopus juxta præcedentem consuetudinem, sive Presbyter, aut Diaconus, nullo modo liceat ei, nec in alia Synodo, restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis: sed & communicantes ei omnes abjici de Ecclesia, & maxime si postea quam didicerint adversum memoratos prolatam fuisse sententiam, eisdem communicare tentaverint.

De his qui se a ministerio Ecclesiastico subtrahunt, & seorsum colligunt.

CAP. V.

SI quis Presbyter, aut Diaconus Episcopum proprium contemnens se ab Ecclesia sequestravit, & seorsum colligens altare constituit, & commonenti Episcopo non adquieverit, nec consentire, vel obedire voluerit semel, & iterum convocanti: hic damnetur omni modo, nec ultra remedium consequatur, quia suam recipere non potest dignitatem. Quod si Ecclesiam conturbare, & sollicitare persistat, tanquam seditiosus, per potestates exteras opprimatur.

De Clericis excommunicatis, & Laicis.

CAP. VI.

SI quis a proprio Episcopo communione privatus est, non ante suscipiatur ab aliis, quam suo reconcilietur Episcopo, aut certe ad Synodum, quæ congregatur, occurrens pro se satisfaciat, & persuadens Concilio sententiam suscipiat alteram. Hæc autem definitio maneat circa laicos, & Presbyteros, & Diaconos, omnesque qui sub regula esse monstrantur. 11. q. 3. Si quis a proprio.

De peregrinorum susceptione.

CAP. VII.

NUllus peregrinorum sine pacificis, id est commendatitiis suscipiatur epistolis. Dist. 71. c. ß.

De pacificis peregrinorum, id est commendatitiis litteris.

CAP. VIII.

PResbyteri, qui sunt in agris, canonicas Epistolas dare non possunt, ad solos tantum vicinos Episcopos literas destinabunt. Corepiscopi autem, qui sunt inreprehensibiles, dare possunt pacificas, id est generales Epistolas.

De Metropolitanis singularum provinciarum.

CAP. IX.

PEr singulas regiones Episcopos convenit nosse, Metropolitanum Episcopum sollicitudinem totius provinciæ gerere: propter quod ad Metropolim omnes undique qui negocia videntur habere, concurrunt. Unde placuit eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum cæteros Episcopos agere, secundum antiquam a patribus nostris regulam constitutam: nisi ea tantum, quæ ad suam diœcesim pertinent, possessionesque subjectas. Unusquisque enim 9. q. 3. c. Per singulas provincias, 8.

Episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, ut regat juxta reverentiam singulis competentem & providentiam gerat omnis possessionis, quæ sub ejus est potestate: ita, ut Presbyteros, & Diaconos ordinet, & singula suo judicio comprehendat. Amplius autem nihil agere tentet, præter Antistitem Metropolitanum, nec Metropolitanus sine cæterorum gerat consilio Sacerdotum.

De his qui vocantur corepiscopi.

CAP. X.

QUi in vicis, vel possessionibus Corepiscopi nominantur, quamvis manus impositionem Episcoporum perceperint, & ut Episcopi consecrati sint: tamen sanctæ Synodo placuit ut modum proprium recognoscant, ut gubernent subjectas sibi Ecclesias, earumque moderamine, curaque contenti sint. Ordinent etiam lectores, & Subdiaconos atque exorcistas: quibus promotiones istæ sufficiant. Nec Presbyterum vero, nec Diaconum audeant ordinare, præter civitatis Episcopum, cui ipse cum possessione subjectus est. Si quis autem transgredi statuta tentaverit, depositus, quo utebatur, honore privetur. Corepiscopum vero civitatis Episcopus ordinet, cui ille subjectus est.

De Episcopis, & Clericis adeuntibus Imperatorem.

CAP. XI.

21. q. 8. c. Si quis Episcopus. SI quis Episcopus, aut Presbyter, aut quilibet regulæ subjectus Ecclesiæ, præter consilium, & litteras Episcoporum provinciæ, & præcipue Metropolitani, adierit Imperatorem: hunc reprobari, & abjici oportere, non solum a communione, verum & ab honore, cujus particeps videtur existere; quia venerandi Principis auribus molestiam tentavit inferre, contra leges Ecclesiæ. Si igitur adire Principem necessaria causa deposcit, hoc agatur cum tractatu, & consilio Metropolitani, & cæterorum Episcoporum, qui in eadem provincia commorantur; qui etiam proficiscentem suis prosequantur epistolis.

De damnatis Episcopis, aut Clericis adeuntibus Imperatorem.

CAP. XII.

SI quis a proprio Episcopo Presbyter, aut Diaconus, aut a Synodo fuerit Episcopus forte damnatus, & Imperatoris auribus molestus extiterit: oporteat ad majus Episcoporum converti Concilium, & quæ putaverint habere justa, plurimis Episcopis suggerant, eorumque discussiones ac judicia præstolentur. Si vero hæc parvipendentes molesti fuerint Imperatori, hos nulla venia dignos esse, nec locum satisfactionis habere, nec spem futuræ restitutionis penitus operiri dijudicamus. 21. q. 5. Si quis a proprio.

De his qui cum sint ex alia provincia, in aliis audent ordinationes efficere.

CAP. XIII.

NUllus Episcopus ex alia provincia audeat ad aliam transgredi, & ad promotionem ministerii aliquos in Ecclesiis ordinare, licet consensum videantur præbere nonnulli: nisi literis tam Metropolitani, quam cæterorum, qui cum eo sunt, Episcoporum, rogatus adveniat, & sic ad actionem ordinationis accedat. Si vero, nullo vocante, in ordinato more deproperet super aliquibus ordinationibus & Ecclesiasticis negociis ad eum non pertinentibus componendis: inrita quidem, quæ ab eo geruntur, existant, ipse vero incompositi motus sui, & inrationabilis audaciæ subeat ultionem, ex hoc jam damnatus a sancto Concilio. 9. q. 2. Nullum Episcopum.

De dissensione, quæ super Episcoporum dijudicatione contigit, appellantium provinciales Antistites.

CAP. XIV.

SI quis Episcopus de certis criminibus judicetur, & contingat de eo comprovinciales Episcopos dissidere: cum judicatus ab aliis innocens creditur, reus ab aliis extimatur, pro totius hujus ambiguitatis absolutione sanctæ Synodo placuit, ut Metropolitanus Episcopus a vicina provincia judices alios convocet, qui controversiam tollant: ut per eos simul, & per comprovinciales Episcopos, quod justum visum fuerit, approbetur. 6. q. 4. c. Si quis Episcopus.

De Episcopis ab ejusdem provincia Sacerdotibus consonanter exclusis.

CAP. XV.

6. q. 4. Si quis Episcopus. 2.

SI quis Episcopus de certis criminibus accusatus contemnatur ab omnibus Episcopis ejusdem provinciæ, cunctique consonanter eandem contra eum formam decreti protulerint: hunc apud alios nullo modo judicari, sed firmam concordantium Episcoporum provinciæ manere sententiam.

De vacantibus Episcopis.

CAP. XVI.

Dist. 92. c. Si quis Episcopus vacans.

SI quis Episcopus vacans in Ecclesiam vacantem prosiliat, sedemque pervadat absque integro, perfectoque consilio: hic abjiciatur necesse est, & si cunctus populus, quem diripuit, eum habere delegerit. Perfectum vero Concilium illud est, ubi interfuerit Metropolitanus Antistes.

De his qui cum ad Episcopatum vocantur, evitant.

CAP. XVII.

Dist. 92. c. Si quis Episcopus. 2.

SI quis Episcopus per manus impositionem Episcopatum acceperit, & præesse populo constitutus ministerium subire neglexerit, nec adquieverit ire ad Ecclesiam sibi commissam: hunc oportet communione privari, donec susceperit coactus officium, aut certe de eo aliquid integra decreverit ejusdem provinciæ Synodus Sacerdotum.

De his qui promoventur ad Episcopatum, nec recipiuntur.

CAP. XVIII.

Dist. 92. c. Si quis Episcopus. 2.

SI quis Episcopus ordinatus ad parochiam minime, cui est electus, accesserit, non suo vitio, sed quod eum aut populus vitet, aut propter aliam causam, non tamen ejus vitio perpetratam: hic & honoris sit, & ministerii particeps, dummodo nil molestus Ecclesiæ rebus existat, ubi ministrare cognoscitur. Quem etiam observare conveniet, quicquid Synodus perfecta provinciæ, quod visum fuerit, judicando decreverit.

De episcopalibus in provinciis ordinationibus.

CAP. XIX.

EPiscopus præter Synodum, & præsentiam Metropolitani nullatenus ordinetur. Hoc autem modis omnibus coram posito melius quidem est, ut omnes simul adsint ejusdem provinciæ sacerdotes, quos Metropolitanus Episcopus advocare debebit. Et siquidem omnes occurrerint, optime; quod si hoc difficile fuerit, saltem plures adesse omnimodo convenit, aut certe scriptis ejusdem sententiæ comprobari: & ita sub plurimorum vel præsentia, vel decreto ordinatio celebretur. Quod si secus contra definita factum fuerit, nullas ordinatio vires habeat; si vero juxta definitam regulam fiat, & nonnulli pro contentione propria contradicant, obtineat sententia plurimorum. Dist. 65. c. Episcopus non est.

De Synodis, quæ debent ab Episcopis, suis temporibus in provincia celebrari.

CAP. XX.

PRopter utilitates Ecclesiasticas, & absolutiones earum rerum, quæ dubitationem, controversiamque recipiunt, optime placuit, ut per singulas quasque provincias bis in anno Episcoporum Concilia celebrentur. Semel quidem post tertiam septimanam festi Paschalis: ita ut quarta septimana Pentecostes conveniat Synodus, Metropolitano provinciales Episcopos admonente. Secunda vero Synodus fiat idus Octobris, id est quinto decimo die mensis Octobris, quem Hyperberetæon Græci cognominant. In ipsis autem Conciliis adsint Presbyteri, & Diaconi, & omnes, qui se læsos existimant: & Synodi experiantur examen. Nullis vero liceat apud se celebrare Concilia, præter eos, quibus a Metropolitanis videntur esse jura commissa. Dist. 18. c. Propter.

Ut nullo modo de parochia ad aliam parochiam Episcopus transeat.

CAP. XXI.

EPiscopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam, nec sponte 7. q. 1. c. Episcopum de Dioc. ess.

sua prorsus insiliens, nec vi coactus a populis, nec ab Episcopo necessitate compulsus. Maneat autem in Ecclesia, quam primitus a Deo sortitus est, nec inde transmigret, secundum pristinum de hac re terminum constitutum.

Ut in altera parochia Clericos alterius parochiæ Episcopus nullatenus ordinet.

CAP. XXII.

7. q. 2. c. Episcopum non debere.

EPiscopus alienam civitatem, quæ non est illi subjecta, non adeat: nec ad possessionem accedat, quæ ad eum non pertinet super ordinationem cujusquam, nec constituat Presbyteros, aut Diaconos alteri subjectos Episcopo: nisi forte cum consilio, & voluntate regionis Episcopi. Si quis autem tale aliquid facere tentaverit, irrita sit ejus ordinatio, & ipse coërceatur a Synodo; nam si ordinare non potuerit, nullatenus judicabit.

Ut nullum ad Episcopatum pro se constituat promovendum.

CAP. XXIII.

8. q. 1. c. Episcopo non liceat.

EPiscopo non licere pro se alterum successorem sibi constituere, licet ad exitum vitæ perveniat, quod si tale aliquid factum fuerit, irritum esse hujuscemodi est constitutum. Servetur autem jus Ecclesiasticum id continens oportere non aliter fieri, nisi cum Synodo, & judicio Episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatem habent, eum, qui dignus extiterit, promovere.

De rebus ad Ecclesiam pertinentibus, & de his, quæ propria Episcopi esse noscuntur.

CAP. XXIV.

10. q. 1. Quæcunque res.

QUæ sunt Ecclesiæ, sub omni sollicitudine, & conscientia bona, & fide, quæ in Deum est, qui cuncta considerat, judicatque serventur, quæ etiam dispensanda sunt judicio, & potestate Pontificis, cui commissus est populus, & animæ, quæ intra Ecclesiam congregantur. Manifesta vero sint, quæ pertinere videntur ad Ecclesiam, cum notitia Presbyterorum, & Diaconorum, qui circa ipsum sunt, ita ut agnoscant, nec ignorent, quæ sint Ecclesiæ propria, nec eos aliquid lateat: ut si contigerit Episcopum migrare de seculo, certis existentibus rebus, quæ sunt Ecclesiæ, nec ipsæ conlapsæ depereant, nec quæ propria probantur Episcopi, sub occasione rerum pervadantur Ecclesiæ. Justum namque, & acceptum est coram Deo, & hominibus, ut sua Episcopus quibus voluerit, derelinquat, & quæ Ecclesiæ sunt, eidem conserventur Ecclesiæ, ut nec Ecclesia aliquod patiatur incommodum, nec Episcopus sub occasione proscribatur Ecclesiæ, & in causas incidant, qui ad eam pertinent, & ipse post obitum maledictionibus ingravetur.

Ut Episcopus dispensandi res Ecclesiasticas habeat potestatem.

CAP. XXV.

EPiscopus Ecclesiasticarum rerum habeat potestatem, ad dispensandum erga omnes, qui indigent, cum summa reverentia, & timore Dei. Participet autem & ipse quibus indiget: si tamen indiget, tam suis, quam fratrum, qui ab eo suscipiuntur, necessariis usibus profuturis, ita ut in nullo qualibet occasione fraudentur, juxta sanctum Apostolum sic dicentem: *Habentes victum, & tegumentum, his contenti simus.* Quod si contentus istis minime fuerit, convertat autem res Ecclesiæ in suos usus domesticos, & ejus commodo, vel agrorum fructus non cum Presbyterorum conscientia, Diaconorumque pertractet, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filiisque committat: ut per hujusmodi personas occulte * cæteræ lædantur Ecclesiæ, Synodo provinciæ pœnas iste persolvat. Si autem & aliter accusetur Episcopus, aut Presbyteri, qui cum ipso sunt, quod ea, quæ pertinent ad Ecclesiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet Ecclesiastica facultate sibimet usurpent: ita ut ex hoc affligantur quidem pauperes, criminationi vero, & blasphemiis tam sermo prædicationis, quam hi, qui dispensant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, sancta Synodo, id quod condecet, approbante.

12. q. 1. Episcopus Ecclesiasticarum rerum.

1. Tim. 6.

Al. * cæteri.

ET SUBSCRIPSERUNT XXX. EPISCOPI, qui in eodem Concilio convenerunt.

Eusebius Palæstinensis		*Alexander*
Theodorus Isauriensis		*Hesychius*
Agapius Arabiensis		*Petrus*
Narcissus Cœles Syriæ		*Theodorus*
Paulus Tercundici	*al. Torgundimancos*	*Archelaus*
Theodorus Mancos	*al. Manicos*	*Moyses*
Theodorus Mesopotamiensis		*Jacobus*
Antiochus Phœnicensis		*Magnus*
Alfias Ciliciensis		*Anatolius*
Bassus		*Siricus*
Mocimus		*Petrus*
Macedonius		*Aetherius*
Quirion		*Agapius*
Nicetas		*Æmus*

EX B. HILARIO PICTAVIENSI.

Expositio Ecclesiasticæ fidei, quæ exposita est in Synodo habita per Encænias Antiochenæ Ecclesiæ consummata, quam exposuerunt, qui affuerunt, Episcopi XCVII. *cum in suspicionem venisset unus ex Episcopis, quod prava sentiret, consequente Evangelica, & Apostolica traditione.*

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, cunctorum, quæ sunt, ædificatorem, & factorem, & provisorem, ex quo omnia. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium ipsius unigenitum Deum, per quem omnia. Qui generatus est ex Patre, Deum ex Deo, totum ex toto, unum ex uno, perfectum de perfecto, Regem de Rege, Dominum de Domino, verbum, sapientiam, vitam, lumen verum, viam veram, resurrectionem, pastorem, januam, inconvertibilem, & incommutabilem, divinitatis essentiæque, & virtutis & gloriæ incommutabilem imaginem. Primum editum totius creaturæ, qui semper fuit in principio apud Deum verbum Deus, juxta quod dictum est in Evangelio, & Deus erat verbum. Per quem omnia facta sunt, & in quo omnia constant. Qui in novissimis diebus descendit desursum, & natus est ex Virgine secundum scripturas, & agnus factus est, mediator Dei, & hominum, prædestinatus fidei nostræ, & dux vitæ. Dixit quippe: Non enim descendi de cœlo, ut facerem voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui me misit. Qui passus est, & resurrexit pro nobis tertia die, & ascendit in cœlos, & sedet in dextera Patris. Et iterum venturus cum gloria judicare vivos, & mortuos. Et in sanctum Spiritum, qui in paraclesin, & sanctificationem, & consummationem credentibus datus est, juxta quod & Dominus Jesus Christus ordinavit discipulis, dicens: Pergite, & docete universas gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Manifesta utique Patris vere Patris, certaque Filii vere Filii, notaque Spiritus sancti vere Spiritus sancti, hisque nominibus non simpliciter, neque ociosis propositis, sed significantibus diligenter propriam uniuscujusque nominatorum substantiam, & ordinem, & gloriam, ut sint quidem per substantiam tria, per consonantiam vero unum. Hanc ergo habentes fidem & ab initio, & usque in finem habituri in conspectu Dei, & Christi, omnem hæreticam pravam sectam anathematizamus. Et si quis præter salubrem scripturarum, & rectam fidem docet, dicens aut tempus, aut spatium, aut seculum aut esse, aut fuisse, priusquam generatur filius, anathema

Substantia hic non essentia seu pro persona sed subsistentia accipitur, eoque græce dicitur, hypostasis. Sed latine non bene sonat.

ſit; & ſi quis filium conditionem dicit, quemadmodum unam conditionem, aut nativitatem, ſicut ſunt nativitates, aut factionem, ſicut ſunt facturæ, non ſicut divinæ ſcripturæ tradiderunt, ſingulæ quæque ſuperius dictæ ſunt. Et ſi quis aliud docet, aut evangelizat, præter quod accepimus, anathema ſit. Nos enim omnibus, quæ divinis ſcripturis tradita ſunt, a Prophetis, & Apoſtolis vere, & cum timore & credimus, & ſequimur.

CONCILIUM

CONCILIUM LAODICENSE.

Tituli Canonum Concilii [a] *apud Laodiceam Phrygiæ congregati, numero LIX.*

1 De bigamis.
2 De his qui pro diversis erratis pœnitudinem ferventius exegerunt.
3 Quod non oporteat ad Clerum statim post baptisma promoveri.
4 De tempore ordinationum.
5 Ut hi qui sacrario serviunt, usuras non exigant.
6 De Hæreticis intrantibus in Ecclesias, vel Basilicas martyrum.
7 De his qui ad Ecclesias ab Hæreticis veniunt.
8 De his qui veniunt ab hæresi Cataphrygarum.
9 De his qui ad Hæreticorum speluncas causa orationis accedunt.
10 De his qui cum Hæreticis nuptiarum copula junguntur.
11 Non congruere Presbyteras in mulieribus ordinare.
12 De Episcopalibus ordinationibus.
13 Judicio multitudinis ordinationes fieri non debere.
14 Ad alias Parochias, eulogias, quæ oblatæ sunt, minime destinandas.
15 De his qui debent in ambone, id est in pulpito, psallere.
16 De lectionibus, quæ debent sabbatis recenseri.
17 Quod interstitium psalmorum debeat in congregationibus fieri.
18 De precibus nona & vespera celebrandis.
19 De precibus post homilias, id est post sermones habitos ad populum, proferendis; & de his quos intra sacrarium communicare conveniat.
20 De honore, quem Presbyteris Diaconi, qui sub ipsis sunt, debeant exhibere.
21 Quod Subdiaconi a Diaconico, id est a secretario, sint remoti.
22 Subdiaconos cum orariis adsistere non debere.
23 Lectores, Cantoresque, cum orariis agere suum officium non debere.
24 Quod nullus Ecclesiasticorum in tabernis comedere debeat.
25 Quod Subdiaconi non debeant benedicere, vel benedictionem tribuere.
26 De Exorcistis, qui non sunt ab Episcopis ordinati.
27 Quod de conviviis, quæ ex agape fiunt, escarum partes accipi non debeant.
28 In Ecclesiis prandia fieri non debere.

29 De Christianis qui sabbatizare, vel juxta quendam modum judaïzare noscuntur.
30 De viris cum mulieribus lavacra celebrantibus.
31 De his quæ Hæreticis jungunt fœdera nuptiarum.
32 Ab Hæreticis eulogias accipere non debere.
33 De Schismaticis.
34 De Martyribus Hæreticorum.
35 De his qui Angelos colunt.
36 De his qui incantationibus, & phylacteriis utuntur.
37 De his qui ab Hæreticis, vel Judæis, festivitatis eorum dona suscipiunt.
38 De Christianis qui Judæorum azyma comedunt.
39 De Christianis celebrantibus festa Gentilium.
40 De Episcopis qui eas, quæ fiunt evocationes ad Synodum, vitant.
41 Quod sine literis sacro ministerio servientes proficisci non debeant.
42 Quod præter Episcopum Clericus proficisci non debeat.
43 Ut Subdiaconi ad ostia perseverent.
44 Ut ad sacrarium mulieres non introeant.
45 De his qui circa mediam septimanam ad baptisma veniunt.
46 De redditione baptizandorum.
47 De his qui in ægritudine baptizantur.
48 Ut post baptisma chrisma detur.
49 Oblationes offerri in quadragesima non oportere.
50 Non debere jejunium solvi in quinta feria majoris septimanæ.
51 Non debere in diebus jejuniorum commemorationes martyrum fieri.
52 Ut natalitia, vel nuptiæ in quadragesima non fiant.
53 Ut in Christianorum non saltetur nuptiis.
54 Non licere Clericis ludicris spectaculis interesse.
55 Non congruere penitus Christianis comessationibus interesse.
56 Non licere Presbyteris introïre ad altare priusquam ingrediatur tempus.
57 Qui in agris, vel possessionibus debeant ordinari.
58 Oblationes offerri in domibus non oportere.
59 Quæ psallere vel legere in Ecclesiis conveniat.

[a] *Apud Laodiceam*] Extat disputatio Athanasii nomine, ut contra Arium Laodiceæ habita, Probo judice, inter Athanasii opera: sed eam esse Vigilii constat, cujus etiam nomine a Georgio Cassandro edita est.

Forte * Expositorum, aut addendum regulæ.

[b] *Incipit textus Canonum Concilii Laodicensis, * exposita apud Laodiceam Phrygiæ, numero LIX.*

SAncta Synodus, quæ apud Laodiceam Phrygiæ Pacatianæ convenit ex diversis regionibus Asiæ, definitiones exposuit Ecclesiasticas, quæ subter annexæ sunt.

[b] *Incipit textus Canonum*] In veteri editione hi Canones proxime sequuntur eos qui Apostolorum dicuntur, & præcedunt Nicænos. Sunt vero hi ex interpretatione ejusdem Dionysii Exigui.

De bigamis.

CAP. I.

DE his qui secundum Ecclesiasticam regulam libere ac legitime secundis nuptiis juncti sunt, nec occulte nuptiarum copulam fecerunt: oportet, ut parvo tempore transacto vacent orationibus, & jejuniis quibus etiam juxta indulgentiam communionem reddi decrevimus.

De his qui pro diversis erratis pœnitudinem ferventius exegerunt.

CAP. II.

26. q. 7. c. His qui diversorum.

DE his qui diversis facinoribus peccaverunt, & perseverantes in oratione confessionis & pœnitentiæ, conversionem a malis habere perfectam: pro qualitate delicti, talibus pœnitentiæ tempus impensum propter elementiam, & bonitatem Dei communio concedatur.

Quod non oporteat ad Clerum statim post baptisma promoveri.

CAP. III.

DE his qui nuper sunt inluminati baptismate, quod eos in sacerdotali non conveniat ordine promoveri.

De tempore ordinationum.

CAP. IV.

QUod non oporteat ordinationes sub conspectu audientium celebrari.

Ut hi qui sacrario serviunt usuras non exigant.

CAP. V.

Dist. 46. c. Non licet.

QUod non oporteat Sacerdotes, & Clericos fœnerantes usuras, vel quæ dicuntur sescupla, id est & summam capitis, & dimidium summæ percipere.

De Hæreticis intrantibus in Ecclesias, vel Basilicas Martyrum.

CAP. VI.

QUod Hæretici non permittendi sint ingredi in domum Dei, in hæresi permanentes.

De his qui ad Ecclesias ab Hæreticis veniunt.

CAP. VII.

DE his qui ab Hæreticis convertuntur, id est Novatianis, aut Photinianis, aut Tessarescædecatitis, sive baptizati sint illi, seu Catechumeni: non ante suscipiantur, quam omnes hæreses anathematizent, & præcipuæ illam qua detinebantur. Et tunc demum hi, qui apud eos dicebantur fideles, nostræ doceantur fidei Symbolum, & uncti sancto chrismate sic mysteriis communicent sacrosanctis.

De his qui veniunt ab hæresi Cataphrygarum.

CAP. VIII.

DE his qui convertuntur ab hæresi, quæ dicitur Cataphrygarum, etsi in Clero, qui apud eos esse creditur, fuerint, etsi maxime nominentur, hos sub omni diligentia ab Episcopis Ecclesiæ, vel Presbyteris instrui, & baptizari conveniet.

De his qui ad Hæreticorum speluncas causa orationis accedunt.

CAP. IX.

QUod non permittantur Ecclesiastici ad Hæreticorum cœmiteria, vel ad ea, quæ ab eis appellantur martyria, orationis causa vel sanitatis accedere: sed hujusmodi, si fideles fuerint, certo tempore communione privari: pœnitentes autem, & confitentes se deliquisse, convenit suscipi.

De his qui cum Hæreticis nuptiarum copula junguntur.

CAP. X.

QUod non oporteat indifferenter Ecclesiasticos fœdere nuptiarum Hæreticis suos filios, filiasque conjungere.

Non congruere Presbyteras in mulieribus ordinare.

CAP. XI.

QUod non oporteat eas, quæ dicuntur Presbyteræ, vel * præsentes, Ecclesiis ordinari.

Al. * præsidentes. Dist. 32. c. fi.

De Episcopalibus ordinationibus.

CAP. XII.

Dist. 24. c. Episcopi.

UT Episcopi judicio Metropolitanorum, & eorum Episcoporum, qui circumcirca sunt, provehantur ad Ecclesiasticam potestatem: hi videlicet, qui plurimo tempore probantur tam verbo fidei, quam recta conversationis exemplo.

Judicio multitudinis ordinationes fieri non debere.

CAP. XIII.

Dist. 63. c. Non est permittendum.

QUod non sit permittendum turbis electiones eorum facere, qui sunt ad sacerdotium provehendi.

Ad alias parochias, eulogias, quæ oblatæ sunt, minime destinandas.

CAP. XIV.

QUod sancta nullo modo causa eulogiarum tempore Paschalis festi ad alias parochias debeant destinare.

De his qui debeant in ambone, id est in pulpito, psallere.

CAP. XV.

QUod non oporteat amplius præter eos, qui regulariter Cantores existunt, qui & de codice canunt, alios in pulpitum conscendere, & in Ecclesia psallere.

De lectionibus, quæ debeant sabbatis recenseri.

CAP. XVI.

QUod in sabbatis Evangelia cum aliis scripturis legi conveniat.

Quod interstitium psalmorum debeat in congregationibus fieri.

CAP. XVII.

QUod in conventu fidelium nequaquam psalmos continuare conveniat: sed per intervallum, id est per psalmos singulos, recenseri debeant lectiones.

De precibus nona & vespera celebrandis.

CAP. XVIII.

QUod id idipsum semper officium precum nona & vespera semper debeat exhiberi.

De precibus post homilias, id est post sermones habitos ad populum, proferendis; & de his quos intra sacrarium communicare conveniat.

CAP. XIX.

QUod oporteat seorsum primum, post alloquutiones Episcoporum orationem super Catechumenos celebrari, & postquam Catechumeni egressi fuerint, super eos, qui sunt in pœnitentia, precem fieri. His etiam accedentibus ad manum sacerdotis, & descendentibus tres orationes consummari fidelium: ita ut prima quidem sub silentio, secunda vero, & tertia per exclamationes solitas expleantur, & ita demum pacem sibi invicem dabunt. Et posteaquam dederit Episcopus Presbyteris osculum pacis, tunc laici sibi tribuent. Et ita sancta celebrabitur oblatio: solis autem ministerio sacto deditis ad altare ingredi, & communicare ibidem liceat.

De honore, quem Presbyteris Diaconi, qui sub ipsis sunt, debent exhibere.

CAP. XX.

QUod non oporteat Diaconum coram Presbytero sedere, sed jussione Presbyteri sedeat. Similiter autem & Diaconis honor habeatur ab obsequentibus, id est Subdiaconis, & omnibus Clericis.

Dist. 93. c. Non oportet Diaconum.

Quod Subdiaconi a Diaconico, id est a secretario, sint remoti.

CAP. XXI.

QUod non oporteat Subdiaconos habere locum in Diaconico, & dominica vasa contingere.

Dist. 23. c. Non oportet. 2.

Subdiaconos cum orariis adsistere non debere.

CAP. XXII.

QUod non oporteat Subdiaconum uti orario, nec ostia derelinquere.

Ea dist. c. seq. Ministrum.

Lectores, Cantoresque cum orariis agere suum officium non debere.

CAP. XXIII.

Ex. Dist. c. seq. QUod non oporteat lectores, aut Cantores orariis uti, & ita legere, vel psallere.

Quod nullus Ecclesiasticorum in tabernis comedere debeat.

CAP. XXIV.

Dist. 44. c. Non oportet Clericos. QUod non oporteat sacro ministerio deditos a Presbyteris usque ad Diaconos, & reliquum Ecclesiasticum ordinem, id est usque ad Subdiaconos, Lectores, Cantores, Exorcistas, & Ostiarios, & ex numero continentium, & Monachorum ingredi tabernas.

Quod Subdiaconi non debeant benedicere, vel benedictionem tribuere.

CAP. XXV.

Dist. 93. Non oportet. 2. QUod non oporteat Subdiaconos panem dare, vel calicem benedicere.

De Exorcistis, qui non sunt ab Episcopis ordinati.

CAP. XXVI.

Dist. 69. Non oportet. QUod hi, qui non sunt ab Episcopis ordinati, tam in Ecclesiis, quam in domibus exorcizare non possunt.

Quod de conviviis, quæ ex agape fiunt, escarum partes accipi non debeant.

CAP. XXVII.

Dist. 42. Non oportet Presb. QUod non oportear sacro ministerio deditos Clericos, aut laicos, ad agapen vocatos ciborum partes accipere: propterea, quod hinc Ecclesiastico ordini fiat injuria.

In Ecclesiis prandia fieri non debere.

CAP. XXVIII.

QUod non oporteat in domiciliis divinis, id est in Ecclesiis, convivia, quæ vocantur agapæ, fieri; nec intra domum Dei comedere, vel accubitus sternere.

De Christianis qui sabbatizare, vel juxta quendam modum judaizare noscuntur.

CAP. XXIX.

QUod non oporteat Christianos judaïzare & otiari in sabbato, sed operari eos in eodem die. Præferentes autem in veneratione dominicum diem, si vacare voluerint, ut Christiani hoc faciant. Quod si reperti fuerint judaïzare: anathema sint a Christo.

De viris cum mulieribus lavacra celebrantibus.

CAP. XXX.

QUod non oporteat sacris officiis deditos, aut Clericos, aut continentes, vel omnem laicum Christianum lavacra cum mulieribus celebrare, quia hæc apud gentes reprehensio prima est. Dist. 81. Non oportet ministros.

De his qui Hæreticis jungunt fœdera nuptiarum.

CAP. XXXI.

QUod non oporteat cum Hæreticis universis nuptiarum fœdera celebrare, nec eis filios dare, vel filias, sed magis accipere: si tamen Christianos se fieri promittant.

Ab Hæreticis eulogias accipere non debere.

CAP. XXXII.

QUod non oporteat ab Hæreticis eulogias accipere, quæ sunt maledictiones potius, quam benedictiones. 1. q. 1. Non oportet hæreticorum.

De Schismaticis.

CAP. XXXIII.

QUod non oporteat cum Hæreticis, aut Schismaticis pariter orare.

De Martyribus Hæreticorum.

CAP. XXXIV.

QUod omnem Christianum non oporteat deserere Martyres Christi, & ire ad Pseudomartyres, id est Hæreticorum, & quos ipsos constet Hæreticos

extitisse, hi namque sunt alienati a Deo: sint igitur anathema, qui ad tales accesserint.

De his qui Angelos colunt.

CAP. XXXV.

QUod non oporteat Christianos Ecclesiam Dei relinquere, & ire, atque Angelos nominare, & congregationes facere: quæ interdicta noscuntur. Si quis igitur inventus fuerit huic occultæ idololatriæ serviens, sit anathema, quia derelinquit Dominum nostrum Jesum Christum, filium Dei, & se idololatriæ tradidit.

De his qui incantationibus, & phylacteriis utuntur.

CAP. XXXVI.

26. q. 5. Non oportet sacris. QUod non oporteat sacris officiis deditos, vel Clericos Magos, aut Incantatores existere, aut facere phylacteria: quæ animatum suarum vincula comprobantur. Eos autem, qui his utuntur, ab Ecclesia pelli præcipimus.

De his qui ab Hæreticis, vel Judæis, festivitatis eorum dona suscipiunt.

CAP. XXXVII.

QUod non oporteat a Judæis, vel Hæreticis ea, quæ mittuntur munera festiva suscipere, nec cum eis festa celebrare.

De Christianis, qui Judæorum azyma comedunt.

CAP. XXXVIII.

QUod non oporteat azyma a Judæis accipere, & communicare impietatibus eorum.

De Christianis celebrantibus festa Gentilium.

CAP. XXXIX.

QUod non oporteat cum Gentilibus festa celebrare, & communicare pravitatibus eorum, qui sine Deo sunt.

De Episcopis, qui eas, quæ fiunt evocationes ad Synodum, vitant.

CAP. XL.

Dist 18. c. Non oportet. QUod non oporteat Episcopos ad Synodum vocatos omnino contemnere, sed protinus ire, & docere, vel discere ea, quæ ad correctionem Ecclesiæ, vel reliquarum pertinent rerum. Seipsum vero, qui contempserit, accusavit: nisi forte per ægritudinem ire non possit.

Quod sine literis sacro ministerio servientes proficisci non debeant.

CAP. XLI.

QUod non oporteat sacerdotem, vel Clericum sine literis proficisci canonicis.

Quod præter Episcopum Clericus proficisci non debeat.

CAP. XLII.

QUod non oporteat Sacerdotem, vel Clericum præter jussionem sui proficisci Pontificis. De consecra. Dist. 5. c. Non oportet ministros. 2.

Ut Subdiaconi ad ostia perseverent.

CAP. XLIII.

QUod non oporteat Subdiaconos, saltem paululum januas deserere & orationi vacare.

Ut ad sacrarium mulieres non introeant.

CAP. XLIV.

QUod non oporteat ingredi mulieres ad altare.

De his qui circa mediam septimanam ad baptisma veniunt.

CAP. XLV.

QUod non oporteat ad baptisma quemquam post duas quadragesimæ hebdomadas admitti.

De redditione baptizandorum.

CAP. XLVI.

QUod oporteat eos, qui ad baptisma veniunt, fidem discere, & quinta feria septimanæ majoris Episcopo, aut Presbyteris reddere. De consecra. Dist. 4. Baptizandos.

De his qui in ægritudine baptizantur.

CAP. XLVII.

QUod oporteat eos, qui in ægritudine percipiunt baptisma, post-

quam convaluerint, fidem perdiscere, & scire cujus muneris participes facti sint.

Ut post baptisma chrisma detur.

CAP. XLVIII.

Quod oporteat eos, qui baptizantur, post lavacrum chrisma cœleste percipere, & regni Christi participes inveniri.

Oblationes offerri in quadragesima non oportere.

CAP. XLIX.

Quod non oporteat in quadragesima panem benedictionis offerri in sabbato, & dominico.

Non debere jejunium solvi in quinta feria majoris septimanæ.

CAP. L.

De consecra. Dist. 3. Non oportet in quadrages.

Quod non oporteat in quadragesima, in ultima septimana, quintæ feriæ jejunium solvere, totamque quadragesimam sine veneratione transire, magisque conveniat omnem quadragesimam districto venerari jejunio.

Non debere in diebus jejuniorum commemorationes Martyrum fieri.

CAP. LI.

Quod non oporteat in quadragesima Martyrum natalitia celebrari, sed eorum sancta commemoratio in diebus sabbatorum, & dominicorum fieri conveniat.

Ut natalitia vel nuptiæ in quadragesima non fiant.

CAP. LII.

33. q. 4. Non oportet in quadrages.

Quod non oporteat in quadragesima, aut nuptias, aut natalitia celebrari.

Ut in Christianorum non saltetur nuptiis.

CAP. LIII.

Quod non oporteat Christianos, euntes ad nuptias plaudere, vel saltare: sed venerabiliter cœnare, vel prandere, sicut Christianos decet.

Non licere Clericis ludicris spectaculis interesse.

[a] CAP. LIV.

Quod non oporteat Sacerdotes, aut Clericos quibuscunque spectaculis in scenis, aut in nuptiis interesse; sed antequam Thymelici ingrediantur, exurgere eos convenit, atque inde discedere. *De consecra. Dist. 1. Non oportet ministros. 2.*

[a] CAP. LIV.] Deest hic Canon in Græco Codice S. Hilarii qui ad finem habet Canonem de Scripturis.

Non congruere penitus Christianis comessationibus interesse.

CAP. LV.

Quod non oporteat Sacerdotes, aut Clericos aut collatis, vel comessationibus convivia celebrare, hoc autem nec laicis posse congruere. *Dist. 44. Non oportet minist.*

Non licere Presbyteris introire ad altare priusquam ingrediatur Episcopus.

CAP. LVI.

Quod non oporteat Presbyteros ante processionem Episcopi introire sacrarium, & sedere: sed cum Episcopo debent ingredi, vel in subselliis sedere, nisi forsitan infirmitate detineatur, aut proficiscatur Episcopus. *Dist. 95. Non oportet Presb.*

Qui in agris, vel possessionibus debeant ordinari.

CAP. LVII.

Quod non oporteat in villulis, aut in agris Episcopos constitui, sed visitatores. Veruntamen jampridem constituti nihil faciant præter conscientiam Episcopi civitatis; similiter & Presbyteri præter consilium Episcopi nihil agant. *Dist. 80. Non debere.*

Oblationes offerri in domibus non oportere.

CAP. LVIII.

Quod non oporteat in domibus oblationes celebrari ab Episcopis, vel Presbyteris.

Quæ psallere, vel legere in Ecclesiis conveniat.

CAP. LIX.

QUod non oporteat plebeios psalmos in Ecclesia [a] cantare, nec libros [b] præter Canonem legi: sed sola sacra volumina novi Testamenti, [c] vel veteris.

[a] *Cantare*] V. C. *Decantari.*

[b] *Præter Canonem*] V. C. *Canonum.*

[c] *Vel veteris*] Est in quibusdam exemplaribus Laodicensis Concilii, ut & in Græcorum Nomocanone additur index Librorum veteris & novi testamenti, qui pro Canonibus legendi recipiendique sunt.

Expliciunt Canones Concilii Laodicensis, numero LIX.

CONCILIUM

CONCILIUM

CONSTANTINOPOLITANUM.

Incipiunt tituli Canonum Concilii apud Constantinopolim congregati, numero III.

1 UT ea quæ apud Nicæam statuta sunt, immota permaneant, & de anathemate Arianorum, Eunomianorum, Macedonianorum, Sabellianorum, Photinianorum, Marcellianorum, & Apollinariorum.

2 De ordine singularum Diœceseon, & de privilegiis, quæ Ægyptiis, Antiochenis, Constantinopolitanisque debentur.

3 [a] De Maximi inlicita ordinatione.

[a] 3 *De Maximi inlicita ordinatione.*] Addendum 4. de Primatu Ecclesiæ Constantinopolitanorum.

ARGUMENTUM

IN CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM

EX GRATIANO.

SECUNDA Synodus in Constantinopoli fuit CL. Patrum contra Macedonium Constantinopolitanum Episcopum, qui negabat Spiritum sanctum Deum esse, temporibus Gratiani & Theodosii Principum, Damasi Papæ Romani, Cyrilli Hierosolymitani, Nectarii Alexandrini, qui condemnata præfata hæresi, statuerunt Canones tres, quorum author maxime beatus Nectarius Constantinopolitanus Episcopus fuit. *Hac ibi. At mendosum esse hunc textum, videre licet ex subscriptione hujus Concilii. Alexandrinus enim Episcopus non Nectarius, sed Timotheus assignatur. Hoc autem Concilium, quamlibet breve videatur, unum est de quatuor principalibus, & quidem proximum post Nicænum. Quamvis vero de Romano Pontifice parum dicat, nihil tamen ejus authoritati derogare credendum, nam præfero eum Constantinopolitano, cui tamen post illum attribuit honoris primatum, & Romano Pontifici sua manent privilegia, quæ latissime declarata reperiuntur in* LXX. *Capitulis, quæ in Nicæna Synodo statuta fuerunt.* *Dist. 10. c. Prima autem.*

[b] *Incipiunt Regulæ Constantinopolitani Concilii.*

SUB Theodosio piissimo Imperatore apud Constantinopolim expositi sunt Canones, numero tres. Hæ definitiones expositæ sunt ab Episcopis CL. qui in idipsum apud Constantinopolim convenerunt, quando beatus Nectarius Episcopus est ordinatus. *Dist. 10. c. Prima autem. §. Secunda.*

[b] *Incipiunt Regulæ, &c.*] In veteri exemplari, cui tamen præfatio Dionysii Exigui præfixa, valde diversi sunt Canones hujus Concilii ab istis.

Ut ea, quæ apud Nicæam statuta sunt, immota permaneant, & de anathemate Arianorum, Eunomianorum, Macedonianorum, Sabellianorum, Photinianorum, Marcellianorum, & Apollinariorum.

CAP. I.

FIdem non violandam Patrum CCCXVIII. qui apud Nicæam Bithyniæ convenerunt: sed manere eam firmam, & stabilem, anathematizandam omnem hæresem, & specialiter Eunomianorum, vel Anomianorum, & Arianorum, vel Eudoxianorum, & Macedonianorum, vel Spiritui sancto resistentium, & Sabellianorum, & Marcellianorum, & Photinianorum, & Apollinariorum.

De ordine singularum diœceseon, & de privilegiis, quæ Ægyptiis, Antiochenis, Constantinopolitanisque debentur.

CAP. II.

9. q. 2. c. Episcopi qui extra. QUi sunt super Diœcesin Episcopi, nequaquam ad Ecclesias, quæ sunt extra præfixos sibi terminos, accedant: nec eas hac præsumptione confundant, sed juxta Canones Alexandrinus Antistes quæ sunt in Ægypto, regat solummodo, & Orientis Episcopi Orientem tantum gubernent, servatis privilegiis, quæ Nicænis canonibus Ecclesiæ Antiochenæ tributa sunt. Asianæ quoque diœceseos Episcopi ea solum, quæ sunt in Asiana Diœcesi dispensent. Necnon, & Ponti Episcopi ea tantum, quæ sunt in Ponto, & Thraciarum, quæ in Thraciis sunt, gubernent.

Ea. c. Non invitati. Non vocati autem Episcopi ultra suam Diœcesin non accedant propter ordinationes faciendas, vel propter alias dispensationes Ecclesiasticas. Servata vero, quæ scripta est de [a] gubernationibus, regula, manifestum est, quod illa, quæ sunt per unamquamque provinciam, ipsius provinciæ Synodus dispenset, sicut Nicæno constat decretum Nic. 5. c. esse Concilio. Ecclesias autem Dei in barbaricis gentibus constituras gubernari convenit juxta consuetudinem, quæ est a Patribus observata.

[b] Veruntamen Constantinopolitanus Episcopus habeat honoris primatum, post Romanum * Episcopum: propterea, quod urbs ipsa sit junior Roma. Dist. 22. Constantinopolitana. Al. * Pontificem.

[a] *Gubernationibus*] V. C. Parochiis.

[b] *Veruntamen Constantinopolitanus Episcopus habeat honoris primatum*] In vet. Cod. Canonum cui præfixa est Dionysii Exigui præfatio, hæc habentur sexti Canonis loco post illum de Maximo. *De Primatu Ecclesiæ Constantinopolitanæ sancta Synodus dixit. Ubique sanctorum Patrum termino subjacentes, & quem nunc legimus Canonem CL. Reverendissimorum Episcoporum, qui congregati sunt in hanc regiam civitatem cognoscentes, hoc etiam censuimus de Primatu sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ civitatis junioris Romæ, quia Sedi magnæ Romæ, pro eo quod regnaret, sancti Patres statuerunt ei Primatum, ita nunc & nos, in hoc constitutum firmantes Venerabiles CL. Primatum reddimus juniori Romæ, rationabiliter judicantes, ut quæ Regno & Senatu honorificatur civitas, obtineat firmitatem Senatus secundum magnam Romam, & in Ecclesiasticis causis magnificam tam esse sicut & Romam, & secundam post eam esse censemus: & ut Ponticam & Asiam & Traciam, gubernationem Metropolitani habeant, etiam qui in Barbaricis sunt Episcopi a sede suprascripta Parochias eis ordinentur, & ut singulum Metropolitanum, memoratas Parochias cum Provinciarum Episcopis ordinent Episcopum, sicut divina, Canones censuerunt. Manus impositionem autem, sicut superius dictum est, a Metropolitanis Episcopis fieri debere: electione autem fatere secundum consuetudinem ad eos referre oportet, &c. Subscripserunt, Nestarius. C. P. Episcopus statui & subscripsi. Paschasius Episcopus Legatus sanctæ Ecclesiæ Romanæ statui & subscripsi. Lucentius Presbyter Legatus Ecclesiæ Romanæ subscripsi. Bonifacius Presbyter S. R. Ecclesiæ subscripsi. Et cæteri subscripserunt.*

De Maximi inlicita ordinatione.

CAP. III.

DE Maximo Cynico, & ejus inordinata constitutione, quæ Constantinopoli facta est, placuit neque Maximum Episcopum esse vel fuisse, nec eos, qui ab ipso in quolibet gradu * Clerici sunt ordinati: cum omnia, quæ ab eodem perpetrata sunt, in irritum deducta esse videantur. Al. * Clerí.

Expositio fidei CL. *Sanctorum, qui Constantinopolim congregati sunt. al. Symbolum ejusdem Concilii.*

CREDIMUS in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium, & invisibilium, & in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei, natum ex Patre ante omnia sæcula, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & salutem nostram descendit de cœlis, & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria Virgine & inhumanatus est, & crucifixus est pro nobis sub Pontio Pilato, & sepultus est, & resurrexit tertia die, ascendit in Cœlos, sedet ad dexteram Patris, iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum, Dominum & vivificantem, ex Patre procedentem, cum Patre, & Filio adorandum, & conglorificandum, qui loquutus est per sanctos Prophetas. Et unam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum, expectamus resurrectionem mortuorum, vitam futuri sæculi. Amen.

ET SUBSCRIPSERUNT EPISCOPI CL.
qui in eodem Concilio convenerunt.

Nectarius	*Constantinopolitanus*
	Provinciæ Ægypti.
Timotheus	*Alexandrinus*
Dorotheus	*Oxyrynchites*
	Provinciæ Palæstinæ.
Cyrillus	*Hierosolymitanus*
Gelasius	*Cæsariensis*
Macer	*Hierichuntius*
Dionysius	*Diospolitanus*
Saturnius	*Scythopolitanus.*
Rufus	*Nicopolitanus*
Ælianus	*Jamniensis*
Priscianus	*Sebastensis*
Auxentius	*Ascalonitanus*
	Provinciæ Phœnices.
Xenon	*Tyri*
Nectabus	*Ptolemaidensis*
Batrachus	*Paneadensis*
Basilides	*Biblensis*
Alexander	*Arcundensis*
Paulus	*Sidoniensis*
Philippus	*Damascensis*
Timotheus	*Berytius*
Mocimus	*Aradensis*

Provinciæ Syriæ Cœles.

Melitius *Antiochenſis*
Acatius *Berienſis*
Byzus *Seleucienſis*
Martianus *Seleucopolitanus*
Parophylus *Lariſſenſis*
Flavianus & Elpidius Presbyter Antiochenſis
Euſebius *Chalcidenſis*
Baſilius *Rafanenſis*
Pegaſius *Laodicenſis*
Joannes *Apamienſis*
Euſebius *Epiphanienſis* *al. Epiphaniæ*
Severus *Partenſis*
Dominus *Gabalenſis*

Provinciæ Arabiæ.

Agapius & Bagadius

Provinciæ Boſtron.

Elpidius *Dionyſienſis*
Chilon *Conſtantinienſis*
Uranius *Adratenſis* *al. Adranenſis*
Severus *Neapolitanus*

Provinciæ Oſdroenæ.

Eulogius *Edeſſenſis*
Abramus *Batmonenſis* *al. Bapmonenſis*
Vitos *Caronenſis* *al. Vitus Carronenſis*

Provinciæ Meſopotamiæ.

Maras *Amidenſis*
Jobianus *Æmarenſis*
Bathes *Conſtantinianenſis*

Provinciæ Auguſto Eufraſiæ.

Theodotus *al. Theodorus Hieropolitanus*
Antiochos *Samoſatenſis* *al. Antiochus Samoſatenus*
Iſidorus *Cyrrenſis*
Maris *Dolichenſis*
Jobinus *Perrenſis*

Provinciæ Ciliciæ.

Diodorus *Tarſenſis*
Hesychius *Epiphanienſis*

Ærius	*Zephyrensis*
Philomusus	*Pompeiopolitanus*
Philomuses	*Alexandrinus per Alipium Presbyterum Cappadociæ*
Elladius	*Cæsariensis*
Efterius	*Tranensis*
Olympius	*Parnassensis*
Cyriacus	*Adonensis*
Germanus	*Corycensis*
Olympius	*Pompsuentias*
Gregorius	*Nysensis*
Bosphorus	*Coloniensis*
Gregorius	*Nazianzenus*

Provinciæ Armeniæ Minoris.

Otreius	*Melicinensis*	*al. Oterius Meletinensis*
Otreius	*Arabissensis*	*al. Oterius*

Provinciæ Isauriæ.

Symposius	*Seleucensis*
Philotheus	*Irenopolitanus*
Musonius	*Celenderitanus*
Theodosius	*Antiochenus*
Neon	*Selinuncinensis*
Montanus	*Diocæsariensis*
Montanus	*Claudianopolitanus per Paulum Presbyteris*
Hypsistius	*al. Isistius Philadelphius*
Marinus	*Dasidandensis*
Artemius	*Titiopolitanus*
Eusebius	*Olbitensis*

Provinciæ Cypri.

Julius	*Paphensis*	
Tychon	*Tamasensis*	
Mnemius	*Citiensis*	*al. Meminius*
Theopompus	*Tremithusius*	

Provinciæ Pamphyliæ.

Troilus	*Geonensis*	
Longinus	*Colymbrantensis*	
Hesychius	*Cantemensis*	*al. Catamensis*
Tuesianus	*Cassonensis*	
Heraclides	*Tychensis*	
Pammenius	*Æriassensis*	
Caius	*Lyrbensis*	*al. Lymbensis*
Theodulus	*Corocasiensis*	

Mydus	*Paneminensis*	
Theodulus	*Sialun*	

Provinciæ Lycaoniæ.

Amphilotius	*Iconiensis*	
Cyrillus	*Umanatensis*	*al. Humanatensis*
Aristophanes	*Soparensis*	
Inzus	*Coriensis*	
Leontius	*Pergensis*	
Eustathius	*Cananensis*	
Eugenius	*Palanensis*	*al. Pasalonensis*
Ilvarius	*Isauronensis*	
Paulus	*Lustrensis*	*al. Laustensis, lego Lystrensis*
Darius	*Mistiensis*	
Theodosius	*Hydensis*	
Daphnus	*Derbensis*	
Severus	*Ambladensis*	

Provinciæ Pisidiæ.

Optimus	*Antiochenus*	
Attalus	*Prostamensis*	
Ananius	*Adadanensis*	
Ionius	*Salagassensis*	
Callinicus	*Pœmandrensis*	
Patritius	*Paradagensis*	*al. Parlagensis*
Lucius	*Neapolitanus*	
Themistius	*Adrianopolitanus*	
Faustus	*Liminensis*	*al. Limenensis*
Eustathius	*al. Eustadius Metropolitanus*	
Longianus	*Sozopolitanus per Simplicium Presbyterum*	
Tyrannus	*Presbyter Amorii*	
Helladius	*Presbyter Comenon*	*al. Cinnanon*
Theosebius	*Philomiensis al. Philomiliensis per Bassum Presbyterum Lyciæ*	
Tacianus	*Myrensis*	
Eudemus	*Patarensis*	
Lupicinus	*Dimirensis*	
Romanus	*Bibonensis*	*al. Bibolensis*
Theantius	*al. Thoantius Aroxonensis*	
Auxanon	*Presbyter Apamiæ*	
Pionius	*Comatensis*	
Patritius	*Endandensis*	*al. Enoandensis*
Macedon	*Zandolensis*	
Theanthinus	*al. Thoantius Aroxonensis*	

Provinciæ Phrygiæ Salutaris.

Vitus	*Brimnensis*
Auxamanus	*Eucarpiensis*

Provinciæ Phrygiæ Pacatianæ.

Nectarius	*Appianensis*
Eudocius	*Aphrodisiados*
Theodorus	*Eumeniensis per profuturum Presbyterum Cæsareæ*
Leontius	*Cibyrensis*

Provinciæ Bithyniæ.

Eufrasius	*Nicomediensis*	
Olympius	*Neocæsariensis*	
Eustathius	*Prusiensis*	
Dorotheus	*Nicænus*	*al. Nichenus*
Theodulus	*Chalcedonensis*	

Provinciæ Ponti Amasiæ.

Pasiphilus *al. Panthophilus* *al. Pansophilius Ibirensis*

Provinciæ Mysiæ.

Martyrius *Martianopolitanus*

Provinciæ Scyhtiæ.

Gerontius	*Tomensis*	
Ætherius	*Tersonitanus*	*al. Tersonitanus*
Sebastianus	*Antialiensis*	

Provinciæ Spaniæ.

Agrius [a] *Immontinensis*

[a] *Immontinensis*] V. C. Inimontinensis.

Provinciæ Ponti Polemoniaci.

Atarbius per Cylum lectorem.

Explicit Canon Concilii Constantinopolitani.

CONCILIUM

CONCILIUM EPHESINUM.

PRÆFATIO.

HOc Concilium in majoribus duobus, quibus utimur, Codicibus non habetur; ex ea forsitan ratione, quod solum de fide,[a] *nihil de statu & regimine Ecclesiastico statuisse videtur. Cum autem sit unum de quatuor principalibus, ac maxime sacrosanctis, nequaquam a nobis aut negligi, aut omitti debet, si qua nobis ejus detur copia. Integra quidem acta illius non habemus, Synodicam vero Epistolam, quæ de Christo pulcherrime simul, ac gravissime differit, una cum* XII. *Capitulis, ex tertio voluminе huic operi adjungi, aliisque Conciliis associari operæ pretium fore duximus. Est enim non solum pia, & erudita, sed & rara, ipsaque vetustate venerabilis, ac jucunda. Est autem Concilium istud magna contentione varioque sacerdotum dissidio celebratum. Nestorius namque cum esset Patriarcha Constantinopolitanus, ingenio, ac eloquio clarus, traxit post se magnam Episcoporum, atque Clericorum partem: cumque antea fuisset Presbyter Antiochenæ Ecclesiæ, facile traxit & Joannem Patriarcham Antiochenum, qui cum* XXXIV. *Episcopis in Concilium advenit, in sui favorem, maxime cum esset illi cum Cyrillo Alexandrino simultas. Quamvis autem B. Cyrillus hinc a Nestorio & Joanne oppugnaretur, illinc ab Imperatore acerbis Epistolis corriperetur, velut scandala, & seditiones excitans: ipse tamen tum veritatis firmamento, cum sedis Apostolicæ authoritate suffultus, & minas potestatum, & argutias Hæreticorum egregie vicit, ac evasit; eoque rem sua constantia deduxit, ut in Nestorii damnationem subscripserint* CC. *Episcopi, & Imperatoris jussu depositus, in exilium deportatus sit Nestorius, Joannes vero Cyrillo post dissidium communicaverit. Plura de actis hujus Concilii scripsit B. Liberatus, Archidiaconus Carthaginiensis, cujus librum in vetusto hic codice habemus. Dicitur autem hoc Concilium Ephesinum primum, quia alterum postea contra Catholicam veritatem celebratum est ibidem, de quo ita scribit Leo Papa ad Leonem Augustum.* Unde *(inquit)* quia post illas Ephesinæ Synodi impietates, quibus Dioscori scelere fides Catholica refutata est, perversitas Eutychiana suscepta est, nihil ad conservationem fidei Christianæ utilius potuit ordinari, quam ut prædicti facinus sancta Synodus Chalcedonensis aboleret.

[a] *Nihil de statu & regimine Ecclesiastico*] Vel potius ob Canonem VIII. qui visus est contra auctoritatem Pontificis Romani scriptus adversus Epistolam Innocentii I. ad Alexandrum Antiochenum. Sed nec in vetustissimo Belvacensi. Sequens Epistola est Alexandrinæ Synodi, non Ephesinæ, in qua tamen recitata est, ut constat ex V. Oecumenico Concilio C. P.

[a] *Incipit Canon Sancti Ephesini primi Concilii* CC. *Episcoporum, habiti contra Nestorium Constantinopolitanum Episcopum, qui purum hominem* [b] *ex sancta Maria virgine natum asseruit: ut aliam personam carnis, aliam faceret deitatis; nec unum Christum in verbo Dei, & carne sentiret, sed sejunctim alterum Filium Dei, alterum hominis prædicaret. Convenit autem hæc Synodus Theodosio juniore* XIII. *& Valentiniano* III. *Conss.* [c] *Æra* CCCCLXVII. *Cui Synodo, vice S. Cælestini Papæ, præsedit S. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus, qui cum omni Concilio Nestorium condemnavit.*

[a] *Incipit Canon, &c. habiti contra*] V. C. *Incipit Ephesina Synodus prima. Habita est autem adversus Nestorium.*

[b] *Ex sancta Maria Virgine*] V. C. *Virgine Maria, sed sejunctim, sed separatim atque sejunctim.*

[c] *Æra* CCCCLXVII.] V. C. CCCCLXVIII. Cui Synodo præsedit Beatissimus quondam Cyrillus Alexandriæ Episcopus, qui cum omni Concilio ad eundem Nestorium hæc Synodalia decreta transmisit. Epistola sancti Cyrilli Alexandrini Episcopi directa Nestorio quondam Constantinopolitanæ urbis Episcopo, duodecim continens Anathematismi Capitula, interprete Dionysio Exiguo.

RELIGIOSO, & Deo amabili [d] consacerdoti [e] Nestorio Cyrillus, [f] vel quæ convenit apud Ephesum Synodus. Cum Salvator noster aperte pronunciet, *Qui diligit patrem, vel matrem super me, non est me dignus; & qui diligit filium, vel filiam super me, non est me dignus*: quid nos faciemus, qui deposcimur a tua religione, ut te super Christum Salvatorem omnium diligamus? Quid enim nobis in die judicii proderit? vel quam satisfactionem reperire poterimus pro tam diuturno silentio de prolatis a te contra eum blasphemiis? Et si quidem te tantummodo læderes docens ista vel sentiens, sollicitudo nobis minor existeret: cum vero totam scandalizaveris Ecclesiam, & fermentum insolitæ pravitatis, & novæ hæresis miscueris in populis, nec tantum ibidem positis, sed ubique consistentibus (nam tuarum expositionum libri, per cuncta vulgati sunt * per nostros silentio) * Ratio ultra, vel excusationis sermo sufficiat? aut quomodo non necesse sit meminisse Christi Domini, dicentis: *Non putetis, quod venerim pacem mittere in terram, sed gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam.* Nam cum læditur fides, parentum reverentia, velut inutilis, & periculosa, despicitur, & amor erga filios & fratres vitatur. Ad postremum etiam super istam vitam mors potius a piis viris eligitur, ut meliorem resurrectionem, sicut scriptum, consequantur. Ecce itaque te simul cum sancta Synodo, quæ apud amplam urbem Romam congregata, præsidente sanctissimo, & venerandissimo fratre, & consacerdote nostro Cælestino Episcopo, his scriptis Synodicis te jam tertio convenimus consilium dantes, ut a tam pravis abstineas distortisque dogmatibus, quæ, & sentire cognosceris, & docere. Recipias vero fidem rectam, Ecclesiis per beatissimos Apostolos, & Evangelistas ab initio traditam, qui & oculis inspexerunt, & ministri verbi fuisse monstrantur. Quod si hoc religio tua facere distuleris, juxta dilationem literis præfinitam sanctissimi, & venerandissimi consacerdotis nostri, Romanæ Præsulis Ecclesiæ, Cælestini: scias te nullam sortem habere nobiscum, nec locum, aut colloquium cum Dei Sacerdotibus, & Episcopis obtinere. Non enim fas nos contemnere Ecclesias ita turbatas, & scandalizatos populos, fidemque rectissimam violatam, dissipatum quinetiam gregem quem custodire debueras: siquidem juxta nos amator recti dogmatis extitisses, sanctorum Patrum vestigia pia consectans. Omnes itaque, quos propter fidem tua re-

Matth. 10.

* Forte nostro.
* Forte qua ratio.

1. Corinth. 15.

Forma conveniendi hæretícum.

ligio a communione removit, aut ab ordine suo deposuit, Laïcos, & Clericos in nostra communione recepimus. Non enim justum est eos tuis decretis opprimi, qui noverunt recta sentire, qui etiam bene facientes tibi prudentissime restiterunt. Hoc idem namque in Epistola, quam misisti ad Præsulem amplæ Romæ sanctum, & Coepiscopum nostrum Cælestinum, significare curasti. Non autem sufficit tuæ religioni solummodo fidei Symbolum confiteri, quod expositum est per idem tempus sancti Spiritus largitate a venerando, & magno Concilio apud Nicæam congregato. Hoc enim non intellexisti, nec recte interpretatus es, quin immo perverse, licet sono vocis eadem verba protuleris, sed consequens est, ut jurejurando fatearis, quo anathematizes quidem tua polluta, & prophana dogmata: sentias autem, & doceas, quæ nos universi per Orientem, seu per Occidentem Episcopi, & Magistri, Præsulesque populorum credimus, & docemus. Epistolis autem ab Alexandria tuæ religioni directis Ecclesia consensum præbuit tam ea, quæ apud urbem Romam convenit sancta Synodus, quam etiam nos omnes, velut recte, inreprehensibiliterque conscriptis. Subdimus autem his nostris, quæ te sentire oportear, & docere: & ea, quibus abstinere conveniat. Hæc est fides Catholicæ Ecclesiæ, cui cuncti consentiunt Orthodoxi per Orientem, Occidentemque Pontifices.

Symbolum non solum eadem voce, sed etiam eodem sensu confitendum.

[d] *Religiose & Deo amabili consacerdoti*] V.C. *Domino sancto fratri.*
[e] *Nestorio Cyrillus*] V.C. *Nestorio Episcopo Cyrillus Episcopus.*
[f] *Et qua convenit apud Ephesum Synodus*] V.C. *Cyrillus Episcopus & Alexandrina Synodus ex Ægyptia Diœcesi in Domino salutem.*

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, omnium visibilium, & invisibilium conditorem. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei natum de Patre, unigenitum, hoc est, de substantia Patris. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Natum non factum. [g] Homusion Patri, hoc est, unius cum Patre substantiæ. Per quem omnia facta sunt in cœlo, & in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus, & homo factus passus est. Et resurgens a mortuis tertia die ascendit in cœlos, sedet ad dexteram Patris, inde venturus judicare vivos, & mortuos. Et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt, erat tempus, quando non erat, & antequam nasceretur, non erat, & qui ex nullis subsistentibus factus est, aut ex alia substantia, vel essentia dicunt esse, aut convertibilem filium Dei, vel commutabilem, anathematizat Catholica, & Apostolica Ecclesia.

Symbolum Nicænum.

[g] *Homusion*] V.C. *Homoousion.*

Sequentes itaque [h] omnium Sanctorum Patrum confessiones, quas loquente in eis Spiritu sancto protulerunt, & intentioni, quæ est in eorum intellectibus, æquis vestigiis inhærentes, atque iter ambulantes regium: profitemur, quod ipsum unigenitum Dei verbum natum ex ipsa Patris essentia, de Deo vero Deus verus, lumen de lumine, per quem omnia facta sunt, sive in cœlis, sive in terra, salutis nostræ causa descendens, ad exinanitionem se dignatus est inclinare: natus autem, & homo factus, id est, carnem de virgine sancta suscipiens, eamque propriam faciens, nativitatem nostram ex vulva sustinuit, homo de muliere procedens, nec quod erat abjiciens. Nam licet factus sit in assumptione carnis, & sanguinis, tamen etiam sic quod erat Deus, natura scilicet, & veritate, perstitit. Nec carnem itaque dicimus in naturam deitatis esse conversam, nec substantiam carnis in ineffabilem Dei verbi essentiam commutatam: incommutabilis est enim, & inconvertibilis, idemque ipse juxta scripturas jugiter permanens. Visus est autem, & parvulus positus, atque in cunabulis, & finibus genitricis Virginis constitutus, universam creaturam teplebat: ut Deus genitori suo indivisus existeret, quod divinum est enim sine quantitate, & sine mole cognoscitur, nec ullis terminis continetur verbum Dei. Secundum substantiam confitentes unum, adoramus Filium & Dominum nostrum Jesum Christum: non seorsum ponentes, & determinantes hominem, & Deum, velut invicem sibi dignitatis, & authoritatis unitate conjunctos. Hoc enim novitas est vocis, & aliud nihil, nec item Chris-

Symbolum Ephesinum.

Ex vulva, illæso tamen pudore virginali.

Substantiam, Hypostasim, seu personam, aut suppositum.

tum specialiter nominantes Deum verbum, quod ex Deo est; nec alterum similiter Christum specialiter, qui de muliere natus est: sed unum solummodo Christum, Dei Patris verbum, cum propria carne cognoscimus. Tunc enim etiam juxta nos cunctos est, quamvis Spiritum dignis ipse contulerit, & non ad *Joan. 3.* mensuram, sicut beatus Evangelista Joannes asseruit. Sed nec illud dicimus, ** Forte in homine.* quod Dei verbum velut * homine communi, qui de Virgine sancta natus est, habitaverit, ne Deum homo Christus habitatorem possidere credatur. Quam- *Joan 1. Coloss.* vis enim verbum habitaverit in nobis, & dictum sit in Christo habitare omnem plenitudinem deitatis corporaliter, tamen intelligimus eum, quod caro factus, non sicut in sanctis habitare dicatur, nec talem in ipso habitationem factam definire tentavimus: sed unitus juxta naturam, nec in carnem penitus commutatus, talem sibi fecit habitationem, qualem & anima hominis habere creditur ad proprium corpus. Unus igitur est Christus, Filius, & Dominus, non velut conjunctionem quamlibet in unitate dignitatis, & authoritatis homo habens ad Deum. Non enim potest unire naturam sola dignitatis æqualitas. Denique Petrus, & Joannes æquales sunt in alterutrum dignitatis, propter quod & Apostoli, & sancti discipuli esse monstrantur: verumtamen uterque non unus est, nec juxta collationem, vel connexionem modum conjunctionis advertimus. Hoc enim ad unitatem non sufficit naturalem, nec secundum participationis effe- *1. Corinth. 6.* ctum, sic nos etiam adhærentes Domino, unus cum eo Spiritus sumus. Immo ** Forte tanquam.* potius conjunctionis nomen evitamus: * tam non existens idoneum, quod significet unitatis arcanum, sed neque Deum, aut Dominum Christi, verbum Dei Patris asserimus: ne iterum manifestius in duo dividamus unum Christum Filium, & Dominum in crimen sacrilegii decidamus Deum illi seipsum facientes, & Dominum. Unitus quippe, sicut superius diximus, Deus verbum carni secundum subsistentiam, Deus est omnium, & dominator universitatis. Verumtamen nec servus est sibi ipse Dominus, quia ineptum est, vel potius impium, ** Forte Deus sit.* hoc sentire, vel dicere. Quamvis enim * Deum suum in se natura, & illius essentia, tamen nullatenus ignoramus, quod manens Deus, homo quoque factus sit: qui sub Deo juxta debitam legem naturæ humanitatis existeret, ipse vero sibi quomodo, vel Deus poterit esse, vel Dominus? ergo sicut homo, quantum decenter exinanitionis mensuræ congruit, sub Deo se nobiscum esse disseruit. Hoc etiam quomodo sub lege factus est, quamvis ipse promulgaverit legem, *Ephes. 2.* & Legislator Deus extiterit. Cavemus autem de Christo dicere, propter assu- *Dogmata Nestorii.* mentem veneror assumptum, & propter invisibilem adoro visibilem. * Horren- ** Forte Horrendum.* dum super hoc etiam illud dicere, is qui susceptus est cum eo, qui suscepit connuncupatur Deus. Qui enim hæc dicit, dividit iterum in duos Christos eum, qui unus est, hominem seorsum in parte, & Deum similiter in parte constituens. Evidenter enim denegat unitatem, secundum quam non alter cum altero coadoratur, aut connuncupatur Deus: sed unus intelligitur Christus Jesus, Filius Dei unigenitus, una servitute cum propria carne venerandus. Confitemur etiam, quod idem ipse, qui ex Deo Patre natus est Filius unigenitus Deus: licet juxta naturam suam expers passionis extiterit, pro nobis tunc secundum scripturas ** Forte in carne passus est.* * carnem perpessus est, & erat in crucifixo corpore propriæ carnis impassibiliter *Rom. 8.* ad se referens passiones. Gratia vero Dei pro hominibus gustavit mortem, tra- *Joan 11.* dens & proprium corpus: quamvis naturaliter ipse vita sit, & resurrectio mor- *1. Corinth. 15.* tuorum. Nam ut mortem ineffabili potentia proculcaret, ac prius in sua carne primogenitus ex mortuis fieret, & primitiæ dormientium, viamque faceret humanæ naturæ ad incorruptionis recursum, gratia Dei, sicut supra dictum est, pro omnibus gustavit mortem, & tertia die resurgens expoliavit infernum. Idcirco quamvis dicatur, quod per hominem facta sit resurrectio mortuorum: tamen intelligimus hominem factum verbum, quod ex Deo est, & per ipsum mortis imperium fuisse destructum. Veniet autem temporibus præfinitis, sicut unus est Filius, & Dominus in gloria Patris, ut judicet orbem terrarum in æquitate, *Psal. 95.* sicut scriptum est. Necessario igitur & hoc adjicimus, annunciantes enim secundum carnem mortem unigeniti Filii Dei, id est Jesu Christi, & resurrectio-

Sacrificium missæ incruentum.

nem ejus, & in cœlos aſcenſionem pariter confitentes, incruentam celebramus in Eccleſiaſticis ſacrificiis ſervitutem, ſic etiam ad myſticas benedictiones accedimus, & ſanctificamur participes ſancti corporis, & pretioſi ſanguinis Chriſti, omnium noſtrorum redemptores effecti: non ut communem carnem percipientes, quod abſit, nec ut viri ſancti facti, & verbo conjuncti, ſicut dignitatis unitatem, aut ſicut divinam poſſidentes habitationem: ſed ut vere vivificatricem, & ipſius verbi propriam factam.

Caro Chriſti vivificatrix.

Vita enim naturaliter, ut Deus exiſtens, quia propriæ carni unitus eſt, vivificatricem eam eſſe profeſſus eſt. Et ideo quamvis dicat ad nos, *Amen amen dico vobis, niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem:* non tamen eam, ut hominis unius ex nobis æſtimare debemus, quomodo enim juxta naturam ſuam vivificatrix eſſe caro hominis poterit: ſed ut vere propriam eſſe factam, qui propter nos Filius hominis & factus, & vocatus.

Ioan. 6.

Una perſona in Chriſto.

Eas autem voces, quas Salvator noſter in Evangeliis protulit, non in duabus ſubſiſtentiis, aut perſonis omnino partimur: non enim duplex eſt, unus Chriſtus, & ſolus, quamvis ex duabus, diverſiſque rebus ad unitatem cognoſcatur individuam coiiſſe, ſicut homo, quanquam ex anima conſtans, & corpore, non duplex, ſed potius unus eſt ex utroque. Humanas ergo, divinaſque inſuper voces ab uno Chriſto dictas, animadvertentes, recte ſentimus, cum enim Deo digniſſime loquitur de ſeipſo: *Qui me videt, videt & Patrem, ego & Pater unum ſumus:* divinam ejus intelligimus, ineffabilemque naturam, ſecundum quam unum eſt cum Patre ſuo propter unam, eandemque ſubſtantiam, imago, & character, ſplendorque gloriæ ejus exiſtens: Cum vero humanæ naturæ menſuram nullatenus ignorans, Judæos alloquitur: *Nunc me quæritis occidere hominem, qui veritatem vobis locutus ſum.* Item non minus eum, qui in ſimilitudine, & æqualitate Patris eſt, Deum verum etiam in menſuris humanitatis ejus cognoſcimus.

Ioan. 14.
Ioan. 10.
Heb. 1.
Ioan. 8.

Si autem neceſſario creditur, quoniam natura Deus exiſtens, factus ſit caro, immo potius homo animatus anima rationali, quæ cauſa eſt in ejus * quilibet vocibus erubeſcat, ſi eas homine dignas effatus eſt? quod ſi ſermones homini congruentes abjicit, juxta nos hominem fieri quis coëgit? Cum vero ſe propter nos ad exinanitionem ſpontaneam miſericorditer inclinaverit, quam ob cauſam dignos exinanitione ſermones effugerit? Uni igitur perſonæ cuncta ejus in Evangelio aſcribemus, uni ſubſtantiæ, verbi ſcilicet incarnati, *quia unus eſt Dominus Jeſus Chriſtus*, ut ſcriptum eſt. Appellatum vero Apoſtolum, & Pontificem confeſſionis noſtræ, tanquam ſacrificantem Deo, & Patri fidei noſtræ confeſſionem, qua a nobis ipſis, & ipſi cum Deo Patre inceſſanter offertur.

** Forte quibuſlibet.*
Philip. 2.
Subſtantia. Hypoſtaſis ſeu ſubſiſtentia.
Heb. 2.

Iterum, cum dicimus, quia ex Deo ſecundum naturam Filius unigenitus, nec homini præter eum alteri Sacerdotis nomen, & officium deputamus: *factus eſt enim Mediator Dei, & hominum, & reconciliator ad pacem, ſemetipſum Deo & Patri pro nobis offerens in odorem ſuavitatis.* Ideoque dicebat, *Sacrificium, & oblationem noluiſti, holocauſta & pro peccato non tibi placuerunt, corpus autem perfeciſti mihi, tunc dixi, ecce venio. In capite libri ſcriptum eſt de me, ut faciam Deus voluntatem tuam.* Obtulit enim proprium corpus, non pro ſe, ſed pro nobis in odorem ſuavitatis: nam qua pro ſe oblatione, vel ſacrificio indigeret ab omni peccato liber, ut Deus exiſtens? quod ſi omnes peccaverunt, & egent gloria Dei, ſecundum hoc quod ſumus ad mutabilitatis exceſſum promptiores effecti, & peccatis ægrotavit humana natura, ipſe vero non ita, ideoque nos gloriæ ejus efficimur: cur erit ultra jam dubium, quod agnus verus pro nobis ſit immolatus? Qui autem dicit, quia ipſum tam pro ſe, quam pro aliis obtulerit, nullatenus * impietatis effugiet, cui nil prorſus deliquerit, nec ullum fecerit omnino peccatum, qui egerat oblationes ſuas, nullo ſuo extante facinore, pro quo, ſi eſſet, ſatiſadmodum convenienter offerret.

Heb. 9. & 10.
Pſal. 39.
Rom. 3.
** Addendum videtur, notam, aut reatum, aut conſimile.*

De Spiritu quoque cum dicit, *Ille me clarificabit*, hoc rectiſſime ſentientes unum Chriſtum, & Filium, non velut alterius egentem gloriæ, confitemur a Spiritu ſancto gloriam conſecutum, quia Spiritus ejus nec melior, nec ſuperior ipſo eſt: ſed quia humana opera faciens ad demonſtrationem ſuæ deitatis virtute proprii Spiritus utebatur. Ab ipſo glorificari dicitur, ſicut unumquemque virtus ſua, vel diſciplina clarificare dicitur. Quamvis enim in ſua ſit ſubſtantia Spiritus, & intelligatur

Ioan. 16.

in persona proprietas, juxta id *quod quia Spiritus est, & non Filius*, attamen alienus non est ab illo, nam Spiritus appellatus est veritatis, veritas Christus est, unde & ab isto similiter, sicut ex Deo Patre, procedit. Denique hic & ipse Spiritus etiam per Sanctorum manus Apostolorum miracula gloriosa perficiens, Dominum glorificavit Jesum Christum, postquam ascendit in cœlum. Nam creditur est Christus, natura Deus existens, per Spiritum sanctum virtutes efficiens, ideoque dicebat, *De meo accipiet, & annunciabit vobis.* Nequaquam vero participatione alterius idem Spiritus sapiens, aut potens dicitur, quia per omnia perfectus, & nullo prorsus indigens bono, nam paternæ virtutis, & sapientiæ, id est, Filii, Spiritus creditur, & ideo ipsa re, & subsistentiæ virtus, & sapientia comprobatur. Igitur quia Deum carne unitum juxta subsistentiam sancta virgo corporaliter peperit, idcirco eam Dei genitricem esse profitemur, non quod verbi natura existendi principium de carne sortita sit: erat enim *in principio, & Deus erat verbum, & verbum erat apud Deum*, & ipse conditor sæculorum, Patri coæternus, & universitatis creator, sed, quod supra diximus, juxta subsistentiam sibi mutuans humanam, naturam, nativitatem sustineret ex ipsa corporea vulva, non quod eguerit necessario, ut propter suam naturam nativitas fieret, quæ est in extremis sæculi facta temporibus: sed ut ipsas benediceret substantiæ nostræ primitias, & dum ipsum carni unitum, mulieri dedisset: illa, quæ adversus omne genus humanum maledictio fuerat prolata, desineret; nec jam morti nostra corpora destinaret. Illud quoque, quod dictum est: *In tristitia paries Filios*; ipse dissolvens, verum esse monstraret, quod Prophetæ voce prædixerat: *Absorpta est mors in victoria*; & iterum: *Abstulit Deus omnem lachrymam ab omni facie.* Propter hanc enim causam dicimus eum dispensatorie & ipsis benedixisse tunc nuptiis in Cana Galilææ, cum sanctis vocatis Apostolis adesse dignatus est. Hæc sapere sumus edocti a sanctis Apostolis, & Evangelistis, & ab omni scriptura divinitus inspirata, necnon & a beatis Patrum confessionibus, veritate * subnixit. His omnibus & tuam religionem concordare, & præter aliquem dolum consentire jam convenit. [i] Quæ religionem tuam anathematizare necesse est, huic epistolæ nostræ [k] subjecta sunt.

Joan. 15. Nota contra Græcos de Spiritu sancto.

Joan. 10.

Maria vere Dei genitrix.

Joan. 1.

Vulva atera virginalis.

Gen. 31.

Osea. 13. 1. Corinth. 15. Esa. 25. Joan. 2.

Lego * subnixa.

[h] *Omnium Sanctorum*] V. C. *Per omnia.*

[i] *Quæ religionem tuam*] V. C. *Quæ vero religioni tuæ.*

[k] *Subjecta sunt*] Add. V. C. *Quod si minime eisdem subesset, jam consequeris.*

STATUTA EPHESINI CONCILII [l] *contra hæresim Nestorii.*

[l] *Contra hæresim Nestorii*] Hæc delenda, & reponendum *Cyrillus Episcopus dixit.*

I.

SI quis non confitetur Deum esse veraciter Emmanuel, [m] & propterea Dei genitricem sanctam virginem: peperit enim secundum carnem factum Dei verbum, secundum quod scriptum est, *Verbum caro factum est*: anathema sit.

[m] *Et propterea*] V. C. Et propter hoc ipsum.

II.

SI quis non confitetur carni [n] secundum substantiam unitum Dei Patris verbum, unumque esse Christum cum propria carne, eundem scilicet Deum simul & hominem: anathema sit.

[n] *Secundum substantiam*] V. C. Substantialiter.

III.

SI quis in Christo dividit substantiam post unitatem, sola eas connexione conjungens, eamque secundum dignitatem, vel etiam authoritatem, aut potestatem, ac non potius conventu, qui per unitatem factus est naturalem: anathema sit.

IV.

SI quis personis duabus, vel substantiis eas voces, quæ in Apostolicis, & Evangelicis scriptis continentur, dividit, vel quæ de Christo a sanctis dicuntur, vel ab ipso: & aliquas quidem ex his velut homini, qui præter Dei verbum specialiter intelligatur, aptaverit, illas autem tanquam Deo di-

gnas soli Dei Patris verbo deputaverit: anathema sit.

V.

SI quis audeat dicere Christum hominem theophoron, id est Deum ferentem? ac non potius Deum esse veraciter dixerit, tanquam Filium per naturam, secundum quod verbum caro factum communicavit similiter, ut nos carni, & sanguini: anathema sit.

VI.

SI quis dicit Deum esse Christi, Dei Patris verbum, & non magis eundem ipse confitetur Deum simul, & hominem: propterea, quod verbum caro factum est, secundum scripturas: anathema sit.

VII.

SI quis velut hominem Jesum operantem Dei verbo dicit adjutum, & unigeniti gloriam tanquam alteri præter ipsum existenti, tribuit: anathema sit.

VIII.

SI quis audet dicere assumptum hominem coadorandum Dei verbo, & conglorificandum, & connuncupandum Deum, tanquam alterum cum altero, nam Con syllaba semper adjecta hoc cogit intelligi: ac non potius una supplicatione veneratur Emmanuel, unamque ei glorificationem dependit, juxta quod scriptum est, *Verbum caro factum est:* anathema sit.

IX.

SI quis unum Dominum nostrum Jesum Christum glorificatum dicit a Spiritu sancto, tanquam qui aliena virtute visus fuerit per eum, & ab eo accipere efficaciam contra immundos Spiritus, & omnibus divina signa perficere, ac non potius proprium fatetur ejus Spiritum, per quem divina signa implevit: anathema sit.

X.

POntificem, & Apostolum confessionis nostræ factum esse Christum divina scriptura commemorat, obtulit autem semetipsum pro nobis in odorem suavitatis Deo, & Patri. Si quis ergo Pontificem, & Apostolum nostrum dicit factum, non ipsum Dei verbum, quando caro factum est, & juxta nos homo, sed velut alterum præter ipsum specialiter hominem ex muliere, aut qui dicit, ut pro se obtulisset semetipsum oblationem, & non potius pro nobis solis, quia non eguit oblatione, qui peccatum omnino nescivit: anathema sit.

XI.

SI quis non confitetur carnem Domini vivificatricem esse, & propriam ipsius verbi Dei Patris, sed velut alterius præter ipsum, conjuncti eidem per dignitatem, aut quasi divinam habentis habitationem, ac non potius vivificatricem esse, quia facta est propria verbi cuncta vivificare valentis: anathema sit.

XII.

SI quis non confitetur Dei verbum passum in carne, & crucifixum in carne, & mortem in carne gustasse, factumque primogenitum ex mortuis, secundum quod vita est, & vivificator ut Deus: [a] anathema sit.

[a] *Anathema sit.*] Plura sunt in veteri Codice meo. *Igitur Sancta & magna Synodus ipsum qui est ex Deo Patre naturaliter natus Filium unigenitum Deum verum, &c.* Sed illa sunt ex epistola Cyrilli ad Nestorium, quæ inserta est Concilio Calchedonensi art. 1.

Explicit [b] sanctum, & universale Ephesinum Concilium primum.

[b] *Sanctum & universale Ephesinum Concilium primum.*] Epistola S. Cyrilli.

CONCILIUM

CONCILIUM CHALCEDONENSE.

Tituli Canonum Chalcedonensis Concilii, numero XXVII.

1 DE Canonibus uniuscujusque Concilii.
2 Quod non oporteat Episcopos, aut quemlibet ex Clero per pecunias ordinari.
3 Quod non oporteat Episcopos, Clericos, & Monachos prædia aliena conducere.
4 De honore Monachis competente, & ut nullus eorum tenter Ecclesiastica, aut sæcularia inquietare negocia, nec alienum servum, præter conscientiam Domini ejus suscipere.
5 Non transmigrandum de civitate in civitatem.
6 Quod non oporteat absolute quoslibet ordinari.
7 De Clericis & Monachis non manentibus in suo proposito.
8 De Clericis qui sunt in Ptochodochiis Monasterii, atque Martyriis, quæ sub potestate Episcoporum uniuscujusque civitatis existunt.
9 Quod non oporteat Clericos, habentes adversus invicem negocia, proprium Episcopum relinquere, & ad sæcularia judicia convolare.
10 Quod non liceat Clerico in duarum civitatum Ecclesiis ministrare.
11 Quod non oporteat egenis epistolas tribui: honestiores autem commendatitiis literis approbari.
12 Ut nequaquam in duos Metropolitanos Provincia dividatur.
13 Quod non oporteat peregrinos Clericos sine commendatitiis ministrare.
14 Quod non liceat Clerico uxorem sectæ alterius accipere.
15 De Diaconissis mulieribus.
16 De Virginibus.
17 De Parochiis.
18 De conjuratione, vel conspiratione.
19 Quod oporteat per Provincias bis in anno Concilia celebrari.
20 Quod minime Clericos transmigrari conveniat.
21 De Episcoporum aut Clericorum accusatoribus.
22 Quod non liceat Clericis post mortem sui Episcopi res ad eum pertinentes diripere.
23 De Clericis & Monachis, qui præter voluntatem sui Episcopi ad urbem regiam Constantinopolim veniunt.

^a *Tituli Canonum*] V. C. *Incipiunt Capitula.*

PRÆFATIO

IN CONCILIUM CHALCEDONENSE.

QUAMVIS DC. & XXX. *Episcopi in unum congregati huic Concilio unanimiter subscripserint, Patrumque Decretis, & Nicææ, & in regia urbe prius confirmatis innixi fuerint, tantum tamen effecit & serpentis antiqui astutus livor, & humana mentis in malum prona imbecillitas, ut fides, & statuta hujus Concilii a diversis Hæreticis longo admodum tempore & calumniis vexata, & in dubium revocata apud plerosque fuerint. Non enim soli Nestoriani, Eutychianique, ac Dioscori sequaces, contra quos principaliter tunc actum est, hujus Concilii decreta infringere, fidemque, & authoritatem ejus conculcare præsumpserunt, sed etiam Ariani, aliique circa fidem sanctæ Trinitatis Hæretici, ac quicunque circa Christi deitatem, aut humanitatem errabant, ejusdem Concilii acta rescindere moliebantur, de quibus multi multa scripserunt. Hic unius Timothei Pseudoepiscopi, qui per vim, & summum scelus sedem Alexandrinam invasit, insolentem præsumptionem commemorabimus, ex epistola Ægyptiorum ad Leonem Augustum; sic enim inter cætera conquesti sunt.* Insidiatusque transitum sanctæ memoriæ Principis Martiani, quo migravit ad Deum, blasphemis vocibus impudenter adversus eum insurgens, & sanctum & universale Chalcedonense Concilium anathematizans inverecunde, & vulgos populi seditiosorum, & vilium congregans, cumque contra sanctas regulas, Ecclesiasticam disciplinam, & communem Rempublicam, legesque coarmans inruit in Ecclesiam sanctam Dei, habentem Pastorem, atque Doctorem, &c. *Contra hunc Timotheum pro defensione sancti hujus Concilii extant in vetusto quodam Codice (quem hic habemus)* XL. *epistola Episcoporum quingentorum ex diversis Provinciis ad eundem Leonem Augustum, ejus nominis primum, e quibus prima est beati Leonis Papæ. Ne vero prolixior fiat præfatio, duo tantum publica testimonia, pro hujus Concilii authoritate, ac defensione recitabimus.*

LEO PAPA LEONI AUGUSTO.

NIHIL convenientius est fidei defendendæ, quam his, quæ per omnia, instruente Spiritu sancto, inreprehensibiliter definita sunt, inhærere. Ipsi videbimur bene statuta convellere, & authoritates, quas Ecclesia universalis amplexa est, ad arbitrium hæreticæ petitionis infringere, atque ita nullum colligendis Ecclesiis modum ponere, sed data licentia rebellandi, dilatare magis, quam sopire certamina. Quid probabilius, quid religiosius poterit pietas vestra decernere quam ut quæ non tam humanis quam divinis sunt statuta decretis, nullus ultra sinatur impetere, ne vere digni sint tantum Dei munus amittere, qui de veritate ipsius ausi fuerint dubitare. Apud Christianissimum igitur Principem & inter Christi Prædicatores digno honore munerandum, utor Catholicæ fidei libertate, & ad consortium te Apostolorum, ac Prophetarum securus exhortor, ut constanter despicias ac repellas eos qui seipso Christiano nomine privaverunt; nec patiaris impios parricidas sacrilega simulatione de fide agere, quos constat fidem velle vacuare.

MARTIANUS IMPERATOR AUGUSTUS, IN CODICE LEGUM.

De summa Trinitate, & Fide Catholica.

NEMO Clericus, vel militaris, vel alterius cujuslibet conditionis de fide Christiana publice, turbis coadunatis & audientibus, tractare conetur in posterum, ex hoc tumultus, vel perfidiæ occasionem requirens. Nam & injuriam facit judicio reverendissimæ Synodi, si quis semel judicata, ac recte disposita revolvere, & publice disputare contenderit, cum ea quæ nunc de Christiana fide a Sacerdotibus, qui Chalcedone convenerant per nostra præcepta, statuta sunt juxta Apostolicas expositiones, & instituta sanctorum Patrum CCCXVIII. & CL. in hac regia urbe, diffinita esse noscuntur. Nam & in contemptores hujus legis pœna non deerit, quia non solum contra fidem vere expositam veniunt, sed etiam Judæis, & paganis ex hujusmodi certamine prophanant veneranda mysteria.

* *Incipiunt regulæ Ecclesiasticæ, promulgatæ a Chalcedonensi sancto Concilio, numero XXVII.*

* *Incipiunt regulæ*] Non sunt ex translatione Dionysii Exigui.

De Canonibus uniuscujusque Concilii.

CAP. I.

25. q. 1. A sanctis Patribus.

REgulas sanctorum Patrum, per singula nunc usque Concilia constitutas, proprium robur obtinere decrevimus.

Quod non oporteat Episcopos, aut quemlibet ex Clero per pecunias ordinari.

CAP. II.

1. q. 1. c. Si quis Episcopus.

SI quis Episcopus per pecuniam fecerit ordinationem, & sub pretio redegerit gratiam, quæ non potest vendi, ordinaveritque per pecunias Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum, vel quemlibet ex his, qui connumerantur in Clero, aut promoverit per pecunias dispensatorem, aut defensorem, vel quemquam, qui subjectus est regulæ, pro sui turpissimi lucri commodo: is, cui hoc attentanti probatum fuerit, proprii gradus periculo subjacebit. Et qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione, vel promotione, quæ est per negotiationem facta, proficiat: sed sit alienus a dignitate, vel sollicitudine, quam pecuniis quæsivit. Si quis vero mediator tam turpibus & nefandis datis, vel acceptis extiterit: siquidem Clericus fuerit, proprio gradu decidat; si vero Laïcus, aut Monachus, anathematizetur.

Quod non oporteat Episcopos, Clericos, & Monachos prædia aliena conducere.

CAP. III.

PErvenit ad sanctam Synodum, quod quidam, qui in Clero videntur allecti, propter lucra turpia conductores alienarum possessionum fiant, & sæcularia negocia sub cura sua suscipiant: Dei quidem ministerium parvipendentes, sæcularium vero discurrentes domos, & propter avaritiam patrimoniorum sollicitudines sumentes. Decrevit itaque sanctum hoc magnumque Concilium, nullum deinceps, non Episcopum, non Clericum, vel Monachum aut possessiones conducere, aut negociis sæcularibus se miscere: præter pupillorum, * si forte leges imponantur inexcusabilem curam, aut civitatis Episcopus Ecclesiasticarum rerum sollicitudinem habere præcipiat, aut orphanorum, & viduarum, earumque, quæ sine ulla provisione sunt, personarum, quæ maxime Ecclesiastico indigent adjutorio, propter timorem Domini causa deposcat. Si quis autem transgredi de cætero

Dist 86. c. Pervenit.

*Al. * nisi.*

statuta tentaverit, hujusmodi Ecclesiasticis increpationibus subjacebit.

De honore Monachis competente, & ut nullus eorum tentet Ecclesiastica, aut sæcularia inquietare negocia, nec alienum servum præter conscientiam Domini ejus suscipere.

CAP. IV.

16. q. 1. Qui vere pureq. 18. q. 2. Quidam Monachorum.

QUi vere & syncere singularem sectantur vitam, competenter honorentur. Quoniam vero quidam utentes habitu Monachi Ecclesiastica negocia civiliaque conturbant, circumeuntes indifferenter urbes, necnon & Monasteria sibi instituere tentantes, placuit nullum quidem usquam ædificare, aut constituere Monasterium, vel Oratorii domum præter conscientiam civitatis Episcopi. Monachos vero per unamquamque civitatem, aut regionem, subjectos esse Episcopo, & quietem diligere, & intentos esse tantummodo jejunio & orationi in locis, quibus renunciaverunt sæculo, permanentes. Nec Ecclesiasticis vero, nec sæcularibus negociis communicent, vel in aliquo sint molesti propria Monasteria deserentes: nisi forte his præcipiatur propter opus necessarium ab Episcopo civitatis. Nullum vero recipere in Monasteriis servum obtentu Monachi præter sui domini conscientiam. Transgredientem vero hanc diffinitionem nostram excommunicatum esse decrevimus: ne nomen Dei blasphemetur. Verumtamen Episcopum convenit civitatis competentem Monasteriorum providentiam gerere.

Non transmigrandum de civitate in civitatem.

CAP. V.

7. q. 1. c. Propter eos Episcopos Nic. Conc. c. 15.

DE his qui transmigrant de civitate in civitatem, Episcopis, aut Clericis, placuit ut Canones, qui de hac re a sanctis Patribus statuti sunt, habeant propriam firmitatem.

Quod non oporteat absolute quoslibet ordinari.

CAP. VI.

NUllum absolute ordinari debere Presbyterum, aut Diaconum, nec quemlibet in gradu Ecclesiastico: nisi specialiter Ecclesiæ civitatis, aut possessionis, aut Martyrii, aut Monasterii, qui ordinandus est, pronuncietur. Qui vero absolute ordinantur, decrevit sancta Synodus, irritam haberi hujuscemodi manus impositionem, & nusquam posse ministrare ad ordinantis injuriam. Dist. 70. Neminem absolute.

De Clericis & Monachis non manentibus in suo proposito.

CAP. VII.

QUi semel in Clero deputati sunt, aut Monachorum vitam experiverunt, statuimus nec ad militiam, neque ad dignitatem aliquam venire mundanam; sed hoc tentantes, & non agentes pœnitentiam, quo minus redeant ad hoc, quod propter Deum primitus elegerunt, anathematizari. 20. q. 3. Eos qui semel.

*De Clericis, qui sunt in * Prochodochiis, Monasteriis, atque Martyriis, quæ sub potestate Episcoporum uniuscujusque civitatis existunt.* Al. * Prociis

CAP. VIII.

CLerici, qui præficiuntur Prochodochiis, vel qui ordinantur in Monasteriis, & Basilicis Martyrum: sub Episcoporum, qui in unaquaque civitate sunt, secundum sanctorum Patrum traditiones, potestate permaneant, nec per contumaciam ab Episcopo suo dissiliant. Qui vero audent evertere hujuscemodi formam quocunque modo, nec proprio subjiciuntur Episcopo: siquidem Clerici sunt, Canonum correptionibus subjacebunt; si vero laici, vel Monachi fuerint, communione priventur.

Quod non oporteat Clericos, habentes adversus invicem negocia, proprium Episcopum relinquere, & ad sæcularia judicia convolare.

CAP. IX.

SI quis Clericus a adversus Clericum habet negocium, non deserat Epis- 11. q. 1. Si Clericus.

copum proprium, & ad sæcularia percurrat judicia: sed prius actio ventiletur apud Episcopum proprium, vel certe Consiliarios ejusdem Episcopi, apud quos utræque partes voluerint, judicium * continebunt. Si quis autem præter hæc fecerit, Canonicis correptionibus subjacebit. Quod si Clericus habet causam adversus Episcopum, vel adversus alterum, apud Synodum provinciæ judicetur. Quod si adversus ejusdem provinciæ Metropolitanum Episcopus, vel Clericus habet querelam, petat Primatem diœceseos, aut sedem Regiæ urbis Constantinopolitanæ, & apud ipsum judicetur.

* Forte continuabunt.

Ab his ad Sedem Apostolicam confugere poterit gravatus ut patet infra Sar. Conc. c. 3. 4. & 7.

* *Si quis Clericus*] Vide in Epistola Nicolai I. contra Michaëlem Imperatorem.

Quod non liceat Clerico in duarum civitatum Ecclesiis ministrare.

CAP. X.

21. q. 1. Clericum.

NOn licere Clericum in duarum civitatum conscribi simul Ecclesiis, & in qua initio ordinatus est, & ad quam confugit, quasi ad potiorem, ob inanis gloriæ cupiditatem. Hoc autem facientes revocari debere ad suam Ecclesiam, in qua primitus ordinati sunt, & ibi tantummodo ministrare.

21. q. 2. Si quis jam.

Si vero jam quis translatus est ex alia in aliam Ecclesiam, prioris Ecclesiæ, vel Martyriorum, quæ sub ea sunt, aut Prochodochorum, aut Xenodochorum rebus in nullo communicet. Eos vero, qui ausi fuerint post diffinitionem magnæ, & universalis hujus Synodi quicquam ex his, quæ sunt prohibita, perpetrare, decrevit sancta Synodus, a proprio hujusmodi gradu recedere.

Quod oporteat egenis Epistolia tribui: honestiores autem commendatitiis literis approbari.

CAP. XI.

OMnes pauperes, & indigentes auxilio cum proficiscuntur sub probatione Epistolis, vel Ecclesiasticis Pacificis tantummodo commendare decrevimus, & non commendatitiis literis, propter quod commendatitias literas honoratioribus tantummodo præstari personis conveniat.

Ut nequaquam in duos Metropolitanos provincia dividatur.

CAP. XII.

PErvenit ad nos, quod quidam præter Ecclesiastica statuta facientes convolarunt ad potestates, & per pragmaticam formam in duo unam Provinciam diviserunt: ita ut ex hoc facto duo Metropolitani esse videantur in una Provincia. Statuit ergo sancta Synodus de reliquo nihil ab Episcopis tale tentari: alioqui qui hoc * adnisus fuerit, amissione gradus proprii subjacebit. Quæcunque vero civitates literis imperialibus Metropolitani nominis honore subnixæ sunt, honore tantummodo perfruantur, & qui Ecclesiam ejus gubernat Episcopus, salvis scilicet veræ Metropolis privilegiis suis.

Dist. 101. Pervenit.

Al. * abusus.

Quod non oporteat peregrinos Clericos sine commendatitiis ministrare.

CAP. XIII.

PEregrinos Clericos, & Lectores in alia civitate præter commendatitias literas sui Episcopi nusquam penitus ministrare debere.

Dist. 71. Extraneo.

Quod non liceat Clerico uxorem sectæ alterius accipere.

CAP. XIV.

QUoniam in quibusdam provinciis concessum est Lectoribus, & Psaltis uxores ducere, statuit sancta Synodus, non licere cuiquam ex his accipere sectæ alterius uxorem. Qui vero ex hujusmodi conjugio jam filios susceperunt, siquidem præventi sunt, ut ex se genitos apud Hæreticos baptizarent, offerre eos Ecclesiæ Catholicæ communioni convenient, non baptizatos autem non posse ulterius apud Hæreticos baptizari, sed neque copulari debet nuptura Hæretico Judæo, vel Pagano, nisi forte promittat, ad orthodoxam fidem se personam orthodoxe copulandam transferre. Si quis autem hanc definitionem sanctæ Synodi transgressus fuerit, correptioni Canonicæ subjacebit.

Dist. 32. c. Quoniam.

De Diaconissis Mulieribus.

CAP. XV.

27. q. 1. Diaconissam.

Diaconissam non ordinandam ante annum quadragesimum, & hanc cum summo libramine. Si vero suscipiens manus impositionem, & aliquantum temporis in ministerio permanens semetipsam tradat nuptiis gratiæ Dei contumeliam faciens, anathematizetur hujusmodi cum eo, qui eidem copulatur.

De Virginibus.

CAP. XVI.

27. q. 1. Si qua virgo.

Virginem, quæ se Deo Domino consecravit, similiter & Monachum non licere nuptialia jura contrahere: quod si hoc inventi fuerint perpetrantes, excommunicentur. Confitentibus autem decrevimus, ut habeat autoritatem ejusdem loci Episcopus misericordiam, humanitatemque largiri.

*De * Parochiis.*

Al. * Paroeciis.

CAP. XVII.

16. q. 3. Per singulas.

Singularum Ecclesiarum rusticas Parochias, vel possessiones manere inconcussas illis Episcopis, qui eas tetinere noscuntur, & maxime, si per tricennium eas absque vi obtinentes sub dispensatione rexerunt: quod si intra tricennium facta fuerit de his, vel fiat altercatio, licere eis, qui se læsos adserunt, apud sanctam Synodum Provinciæ de his movere certamen. Quod si quis a Metropolitano læditur, apud Primatem Diœceseos, aut apud Constantinopolitanam Sedem judicetur, sicut superius dictum est. Si qua vero civitas potestate Imperiali novata est, aut si protinus innovetur, civiles dispositiones, & publicas Ecclesiasticarum quoque Parochiarum ordines subsequantur.

De conjuratione, vel conspiratione.

CAP. XVIII.

11. q. 1. Si qui Clerici.

Conjurationis, vel conspirationis crimen & ab exteris legibus est omnino prohibitum; multo magis hoc in Dei Ecclesia ne fiat, admonere convenit. Si qui ergo Clerici, vel Monachi reperti fuerint conjurantes, aut conspirantes, aut insidias ponentes Episcopis aut Clericis, gradu proprio penitus abjiciantur.

Quod oporteat per Provincias bis in anno Concilia celebrari.

CAP. XIX.

Pervenit ad aures nostras, quod in Provinciis statuta Episcoporum Concilia minime celebrentur, & ex hoc plurima negligantur Ecclesiasticarum causarum, quæ correctione indigent. Decrevit itaque sancta Synodus secundum Canones Patrum bis in anno Episcopos in idipsum in unaquaque Provincia convenire, quo Metropolitanus Antistes probaverit, & corrigere singula: si qua fortassis emerserint. Quicunque vero non advenerint Episcopi, resident autem in suis civitatibus, & hoc, dum in sua incolumitate consistunt, omnique inexcusabili, & necessaria occupatione probantur liberi, fraterno corripiantur affectu.

Dist. 18. c. Pervenit.

Nic. Conc. c. 5.

Quod minime Clericos transmigrari conveniat.

CAP. XX.

Clericos in Ecclesia ministrantes, sicut jam constituimus, in alterius civitatis Ecclesia staturos fieri non oportet: sed contentos esse in quibus ab initio ministrare meruerunt, exceptis illis, qui proprias amittentes Provincias, ex necessitate ad aliam Ecclesiam transierunt. Si quis autem Episcopus post hanc definitionem susceperit Clericum ad alium Episcopum pertinentem: placuit & suscipientem communione privari, donec is qui migraverat, Clericus ad propriam fuerit regressus Ecclesiam.

Dist. 71. Clericos.

De Episcoporum, aut Clericorum accusatoribus.

CAP. XXI.

Clericos, aut Laïcos accusantes Episcopos, aut Clericos passim, & sine probatione ad accusationem recipi

2. q. 7. Clericos aut.

non debere: nisi prius eorum discutiatur existimationis opinio.

Quod non liceat Clericis post mortem sui Episcopi res ad eum pertinentes diripere.

CAP. XXII.

12. q. 1. Non liceat.

NOn licere Clericis post obitum sui Episcopi res ad eum pertinentes diripere, sicut antiquis quoque est Canonibus constitutum. Quod si hoc facere tentaverint, graduum suorum periculo subjacebunt.

De Clericis & Monachis qui præter voluntatem sui Episcopi ad urbem regiam Constantinopolim veniunt.

CAP. XXIII.

16. q. 1. Quidam Monachi.

VEnit ad aures sancti Concilii, quod quidam Clerici, & Monachi, quibus nil ab Episcopo suo commissum est, est autem quando & communione ab eo privantur, pervenientes ad urbem Regiam Constantinopolitanam, in ea diutius immorentur excitantes turbas, & statum Ecclesiasticum commoventes, subvertentes etiam quorundam domos. Decrevit sancta Synodus hujusmodi primo quidem a defensore Constantinopolitanæ sanctæ Ecclesiæ commoneri, ut egrediantur ab urbe regia: quod si iisdem negociis impudenter insistant, etiam nolentes idem defensor expellat, ut ad propria loca perveniant.

Quod non liceat Monasteria, quæ consecrata sunt, diversoria sæcularia fieri.

CAP. XXIV.

19. q. 3. Quæ semel.

QUæ semel dedicata sunt Monasteria, consilio Episcoporum, maneant perpetuo Monasteria, & res, quæ ad ea pertinent, Monasteriis reservari, nec posse ea ultra fieri secularia habitacula: qui vero hoc fieri permiserint, Canonum sententiis subjacebunt.

Quod non oporteat ordinationes Episcoporum diu differre.

CAP. XXV.

QUoniam quidam Metropolitanorum, quantum comperimus, negligunt commissos sibi greges, & ordinationes Episcoporum facere differunt: placuit sanctæ Synodo intra tres menses ordinationes Episcoporum celebrari, nisi forte necessitas inexcusabilis præparet tempus dilationis extendi: quod si hoc minime fecerit, correptioni Ecclesiasticæ subjacebit, verumtamen redditus Ecclesiæ viduatæ penes œconomum ejusdem Ecclesiæ integri reserventur. Dist. 75. Quoniam quidam.

De dispensatoribus singularum Ecclesiarum.

CAP. XXVI.

QUoniam in quibusdam Ecclesiis, ut rumore comperimus, præter œconomos Episcopi facultates Ecclesiasticas tractant: placuit omnem Ecclesiam habentem Episcopum habere œconomum de Clero proprio, qui dispenset res Ecclesiasticas secundum sententiam Episcopi proprii, ita ut Ecclesiæ dispensatio præter testimonium non sit, & ex hoc dispergantur Ecclesiasticæ facultates, & Sacerdotio maledictionis derogatio procuretur: quod si hoc minime fecerit, divinis constitutionibus * subjaceat. Dist. 89. Quia in quibusdam. 16. q. 7 Quoniam in quibusdam. Al. * subjacebit.

De his qui rapiunt puellas.

CAP. XXVII.

EOs qui rapiunt mulieres sub nomine simul habitandi cooperantes, aut * connibentes raptoribus: decrevit sancta Synodus, ut siquidem Clerici sunt, decidant gradu proprio; si vero laïci, anathematizentur. * Lego connivantes, b pro u more antiquo. 36. q. 2 Eos qui rapiunt.

SEQUITUR CONSTITUTIO, [a] ET FIDES CHALCEDONENSIS [b] CONCILII.

Aëtius Archidiaconus Constantinopolis, novæ [c] Romæ, legit.

[a] *Et fides Chalcedonensis*] V. C. *Fides ejusdem Chalcedonensis.*
[b] *Concilii Aetius*] V. C. *Concilii quam Aëtius.*
[c] *Romæ legit*] V. C. *Roma in eodem Concilio legit.*

SANCTA & magna universalis Synodus [d], quæ secundum gratiam, & sanctiones piissimorum, [e] Christianorumque Imperatorum Valentiniani, & Martiani Augustorum congregata apud Chalcedona, Metropolim Bithyniæ Provinciæ in Martyrio sanctæ martyris Euphemiæ, subter adnexa.

[d] *Et magna universalis Synodus*] V. C. *Et magna & venerabilis Synodus.*
[e] *Christianorumque*] V. C. *Christianissimorumque.*

Dominus noster, & Salvator Christus notitiam fidei confirmans discipulis suis ait, *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*, ne ullus a proximo suo dissonet in doctrina pietatis, sed æqualiter prædicationem veritatis ostendat. Sed quoniam non quiescit nequissimus Zizania * fationibus pietatis inspergere, novi aliquid contra veritatem semper inveniens, ob hoc frequenter Dominus noster providens humano generi piissimum, & fidelissimum principem ad Zelum fidei suscitavit, & undique sacerdotii principes convocavit: quatenus gratiam omnium Domino nostro Jesu Christo operante ab ovilibus Christi pestem mendacii submoveret. Quod quidem fecimus communi decreto dogmata * fugantes erroris, & integram Patrum renovavimus fidem trecentorum decem & octo symbolum omnibus prædicantes, & tanquam propinquos pietatis hujus * consensu recipientes Patres adscripsimus, qui postea apud magnam Constantinopolim convenerunt centum quinquaginta. Quoniam & ipsi eandem fidem subsignaverunt, decernimus * statutæ ordinem, & formam fidei reservantes nos, & quæ apud Ephesum olim facta est sancta Synodus, cujus Præsides fuerunt sanctæ memoriæ Cælestinus, Romanæ urbis Antistes, & Cyrillus Alexandrinæ Ecclesiæ, præfulgere quidem rectæ, & immaculatæ fidei expositionem trecentorum decem & octo sanctorum, & beatissimorum Patrum apud Nicæam, sub piæ recordationis Constantino principe congregatorum. Obtinere autem etiam centum quinquaginta sanctorum Patrum apud Constantinopolim constituta, ad interimendas quidem, [f] quæ tunc emerserant, hæreses. Sufficeret quidem ad plenitudinem cognoscendam pietatis, & confirmationem * prudens hoc, & salutare per Dei gratiam symbolum. De Patre enim, & Filio, & Spiritu sancto doctrinam perfectam edocet, & Domini inhumanationem fideliter accipientibus repræsentat. Sed quoniam * lædere prædicationem veritatis conantes, * propriis hæresibus novas voces proferunt, hi quidem mysterium Domini propter nos divinæ dispensationis audentes corrumpere, & matris Dei virginis appellationem recusant, alii vero confusionem, permistionemque introducunt, & unam naturam carnis, & Deitatis stulte confingunt, passibilem Unigeniti divinam esse naturam confusione portentosa dicentes. Ob hoc illis omnem adirum contra fidem volens claudere præsens nunc sancta & magna atque universalis Synodus, * [g] prædicationis hujus ab initio inconcussam docens, constituit præ cæteris trecentorum decem & octo sanctorum Patrum fidem manere inlæsam. Et propter illos, qui adversus Spiritum sanctum pugnant, * Monachomenos posterioribus temporibus a Patribus apud Constantinopolim CL. congregatis, de essentia Spiritus conrobotat traditam disciplinam, quam illi omnibus notam fecerunt, non quasi deesset aliquid præcedentibus inferentes, sed de sancto Spiritu suam sententiam promulgantes adversus eos, qui veritatem ipsius lædere tentaverunt scripturarum testimoniis robotantes. At vero propter illos, qui mysterium dispensationis violare conantur, & purum hominem esse, qui ex sancta Virgine Maria natus est, impudentius

Joan. 14.
Al. * *sanctionibus*
Al. * *fugientes*
Al. * *consensum*
Al. * *statui*
Al. * *cautissimum*
Al. * *obstruere*
Al. * *quasdam propria hæreseos novitatis parturiunt. Quidam enim mysterium pro nobis actum divina, &c.*
Al. * *antiquam prædicationem.*
Al. * *Machomenos, forte Macedonianos.*

pudentius delirantes, Epistolas beati Cyrilli, Ecclesiæ Alexandrinæ Præsulis, Synodicas utique literas ad Nestorium, & ad alios per Orientem acceptissimas habet, ad convincendas Nestorii blasphemias. Et ad interpretationem * salutaris symboli his qui pro zelo Dei nosse desiderant, quibus etiam subjunxit Epistolam magnæ, & senioris urbis Præsulis beatissimi, & sancti Episcopi Leonis, quæ scripta est ad sanctæ memoriæ Archiepiscopum Flavianum, & ad sensus pessimos * Eutychetis auferendos, quippe magni illius Petri confessionibus congruentem, & quandam columnam * nobis adversus prava dogmata jure conjunctam ad confirmationem recti dogmatis. * Eos autem, qui in dualitate filiorum dispensationis convellere mysterium nituntur, præcepit & illos, qui passibilem Deitatem Unigeniti ausi sunt dicere: Sacerdotali * munere submoveri. Et his, qui in duabus naturis Christi promistionem, aut confusionem dici æstimant, repugnandum; vel eos, qui cælestem, aut alterius esse substantiæ carnem, quæ illi est adsumpta de nobis, formam * Dei negantes, abjicit. Et qui duas quidem ante * unionem naturas Domini fabulantur, unam vero post unionem confingunt, anathematizat. Sequentes igitur sanctos Patres unum, eundemque confiteri Filium, & Dominum nostrum Jesum Christum consona voce omnes docemus, eundem perfectum in Deitate, eundem perfectum in Humanitate, Deum vero, & Hominem vere, eundem ex anima rationabili, & corpore, coessentialem Patri secundum Deitatem, coessentialem nobis eundem secundum Humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato, ante sæcula quidem de Patre genitum secundum Deitatem, in novissimis autem diebus eundem propter salutem nostram ex Maria Virgine Theotoco secundum Humanitatem unum, eundemque Christum Filium Dominum Unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata essentia naturarum propter unionem, magisque salva proprietate utriusque naturæ, & unam personam, atque existentiam concurrentem, non in duas * personas partitum, atque divisum, neque disjunctum: sed unum, & eundem Filium Unigenitum, Deum Verbum Jesum Christum, sicut ante Prophetæ de eo, & ipse nos Jesus Christus erudivit, & Patrum nobis symbolum tradidit. His igitur cum omni undique veritate, & diligentia, & sollicitudine a nobis definitis: statuit sancta, & universalis Synodus, alteram fidem nulli licere proferre, vel conscribere, vel componere, vel sentire, vel docere aliter. Eos autem, qui ausi sunt componere fidem alteram, aut proferre, aut docere, aut tradere alterum Symbolum volenti vel converti, vel ex gentibus ad cognitionem veritatis venire, vel ex Judæis, vel hæresi quacunque, si Episcopi fuerint, aut Clerici, alienos esse Episcopos ab Episcopatu, & Clericos a Clero; si vero Monachi, aut Laici fuerint, anathemathizari.

Al. * additur autem amoris.
Al. * Eutychis
Al. * nubes
Al. * Hos enim, qui in universalitatem filiorum dispensationem.
Al. * numero
Al. * servi
Al. * unctionem
Al. * partem

f *Quæ tunc emerserant hæreses.*] Add. Symbolum fidei CCCXVIII. Patrum qui in Nicæa convenerunt.
g *Prædicationis hujus*] V.C. *Prædicationem hanc.*

ET SUBSCRIPSERUNT UNIVERSI EPISCOPI.

* Paschasius Episcopus, Vicarius Domini mei beatissimi atque[h] Apostolici universalis Ecclesiæ Papæ Leonis urbis Romæ, Synodo præsidens, statui, consensi, & subscripsi.

Al. * Paschasianus al. Paschasinus.

Lucensis Episcopus civitatis Ecclesiæ * [i] Ausculanæ, Vicarius Domini mei beatissimi, & Apostolici viri, universalis Ecclesiæ Papæ, urbis Romæ Leonis, in Synodo Græce lecta subscripsi.

Al. * Ausculana

Bonifacius Presbyter sanctæ Ecclesiæ Romanæ, statui, & subscripsi.

h *Apostolici*] Add. V. C. *Viri.*
i *Ausculana*] Al. *Tusculana.*

Leontius *Romanus ss.*
Anatolius *Constantinopolitanus ss.*

Provinciæ Thraciæ. III.

Cyriacus	*Heracliensis per Lucianum al. Pelusianum*
Romanus	*Eudoxiopolitanus*
Lucianus	*Buzes al. Byzes*

Provinciæ Thraciæ alterius. III.

Erotion	*al. Frontion Philippopolitanus*
Epictetus	*Berois*
Sebastianus	*Beryis*

Provinciæ Diocletianopoli Rodopes. IV.

Basilius	*Trajanopolitanus*
Serenus	*al. Carenus Maximianopolitanus*
Marius	*al. Macarius Aenuntos*
Docimasius	*Marodianus*

Provinciæ Æmimontis. I.

Jobianus	*Demectri*

Provinciæ Illyrii. VII.

Anastasius	*Thessalonicensis per Quintillum Episcopum Heracliensem*
Sozon	*Philippensis*
Maximinus	*Seniensis*
Anopatus	*Thassutanus*
Dardanius	*Barlaa*
Nicolaus	*Strobiensis al. Stropiensis.*
Eusebius	*Deboratanus al. Doverutanus.*

Provinciæ Helladiæ. VIII.

Petrus	*Corinthi*
Joannes	*Messenensis*
Athanasius	*Opontunensis*
Domnus	*Plateqnensis*
Nicetas	*Megarensis*
Ophelimus	*Getras*
Irenicus	*Naupactunensis al. Naupactuenensis*
Onesimus	*Algusanus*

Provinciæ Syriæ Primæ. IX.

Maximus	*Antiochenus*
Theoctistus	*Beriensis*
Romulus	*Chalcedonensis*
Marias	*Onosatensis al. Maras Onothatenensis*
Sabas	*Paltibennensis al. Paltinensis*

Uranius	*Gabalonienſis*
Macarius	*Laodicenſis, per Euſebium Presbyterum Antiochenum*
Gerontius	*Seleucenſis*
Petrus	*Gabalenſis*

Provinciæ Syriæ Secundæ. I.

Domnus	*Apamienſis per Mellitum Lariſſenſem*

Provinciæ Ciliciæ Primæ. VIII.

Theodorus	*Tarſenſis*
Alexandrus	*Sebaſtenſis*
Hypatius	*Zephyrenſis*
Chryſippus	*Malletanus*
Matronianus	*Pompeiopolitanus, per Theodorum Metropolitanum*
Philippus	*Adanenſis*
Theodorus	*Auguſtennenſis*
Salluſtius	*Corycanus, per Philippum Adanenſem*

Provinciæ Ciliciæ Primæ. XIX.

Cyrillus	*Anazarbenſis*
Joannes	*Flaviados*
Julianus	*Roſſutanus* al. *Roſſitanus*
Baſſanius	*Mopſueſtienſis per Sophronium Epiſcopum Iſauriæ*
Baſilius	al. *Balius Seleucienſis*
Theodorus	*Claudiopolitanus*
Joannes	*Diocæſarienſis*
Epiphanius	*Ceteſtoroenſis*
Acacius	*Antiochenſis* al. *Antiochenus*
Leamanditos	*Antiochenſis per Papam Diaconum*
Ammonius	*Latapis*
Natalus	*Philadelphiæ* al. *Philadelphitanus*
Tyrannus	*Germanicenſis*
Polichronius	*Epiphanen.*
Indemus	*Hypenopolitanus*
Julianus	*Celenderitanus*
Danihelus	*Anagnoſti*
Mampreus	*Titiopolitanus*
Arlianus	*Selinuntonienſis per Paulum Subdiaconum*

Provinciæ Phœnices. XIII.

Photinus	al. *Photius Tyrienſis*
Damianus	*Sidonenſis* al. *Sinodenſis, ſed male*
Paulus	*Ptolemaidos* al. *Ptolemidos*
Olympius	*Aratopolitanus*
Thomas	*Paneadis*

Eustathius	*Beritropolitanus*
Paraclitus	*Arcis*
Porphyrius	*Botryopolitanus per Selosium Diaconum al. Gelosium*
Phosphorus	*Sithrostadensis al. Stosiadennensis*
Paulus	*Porphyreonius*
Petrus	*Biblitanus per Fotrum Purentanum*
Theodorus	*Tripolitanus*
Alexandrus	*Amparadus*

Provinciæ Phœnices Libanitidis al. Libanites. VII.

Theodorus	*Damascenus*
Joseph	*Heliopolitanus*
Valerius	*Laodicensis*
Jordonis	*al. Jordanis Arabiensis*
Uranius	*Emisiensis al. Emisenus*
Thomæ	*Eulreopolitanus*
Eustathius	*Silesaracensis al. Silessarecen.*

Provinciæ Arabiæ. XV.

Constantinus	*Bostron*
Proclus	*Adraonensis*
Hormisda	*Philippopolitanus*
Augustus	*Eufratensis*
Theodoretus	*Samosatenus*
Timotheus	*Germaniensis*
Gavianus	*al. Gavinianus Zeugmatos*
Patritius	*Perrensis*
Eulogius	*Philadelphinensis*
Theodosius	*Canotasiensis*
Flaccus	*Gerasotanus per Constantinum Bostroensem*
Stephanus	*Hierasрolitanus*
Joannes	*Cyropolitanus*
Eultius	*al. Eioltius Doliches*
Rufinus	*Neocæsariensis*

Provinciæ Osdrœnes. VIII.

Nonnus	*Caelaba sedensis al. Zelabasedensis*
Gavimas	*Marcopolitanus*
Habraamus	*Castrocircon*
Damianus	*Callinicopolitanus*
Joannes	*Seracenus al. Saracenus*
Joannes	*Carron*
Danielus	*Macedonopolitanus*
Sophronius	*Constantinopolitanus*

Provinciæ Meſopotamiæ. VI.

Simeon	*Amidenſis*
Maras	*Azetinenſis al. Ezetinienſis*
Zebennos	*Martipolitanus al. Martiropolitanus*
Gavimas	*Inreles*
Euſebius	*Suphaninenſis*

Provinciæ Paleſtinæ Primæ. IX.

Juvenalis	*Hieroſolymitanus*
Leontius	*Aſcalonitanus*
Paulus	*Antheodonenſis*
Pancratius	*Abiadenſis al. Ebiadenſis*
Polychronius	*Anepatridenſis*
Glycon	*Cæſarienſis per Zoſimum Epiſcopum Medinenſem*
Photinus	*Dioſpolitanus*
Heraclius	*Agathopolitanus*
Stephanus	*Iamnienſis*

Provinciæ Paleſtinæ Secundæ. IV.

Severianus	*Scythopolitanus*
Zebinus	*Pelleſitanus*
Anianus	*Capitoliados*
Joannes	*Gadarenſis*

Provinciæ Palæſtinæ Tertiæ. VI.

Berillus	*Elienſis*
Muſonius	*Zooronenſis*
Nuz	*al. Niz Tyras*
Aretas	*Eluſitanus*
Martianus	*Diotanus*
Martianus	*Gazes*

Provinciæ Palæas, Epiru. VIII.

Atticus	*Nicopolitanus*
Peregrinus	*Finicenus*
Claudius	*Aſchiamenſis*
Philoc̄teras	*al. Fictectos Dodonenſis*
Joannes	*Bruticenſis*
Marcus	*Eurias*
Eutychius	*Adrianopolitanus*
Sotericus	*Cercyras Nesbytanus*

Provinciæ Metropoli. Epiri. IV.

Zenobius	*Boſtroenſis*

Eusebius	*Apolloniensis*
Lucas	*Doraciensis*
Petrus	*Ethiniensis*

Provinciæ Thessaliæ. I.

Constantinus	*Demetriados*

Provinciæ Cretæ. V.

Martyrius	*Gorginensis*
Cyrillus	*Subretanus*
Demetrius	*Laupensis* al. *Lupensis*
Gennadius	*Enositanus*
Eufratos	al. *Eufrates Eleutheriensis*

Provinciæ Bithyniæ Ponticæ. V.

Eunomius	*Nicomedensis*
Anastasius	*Nicæas*
Julianus	*Cous* al. a *Co*, & *Presbyter Archiepiscopi Leontis*
Eleutherius	*Chalcidos*
Callinicus	*Apamenus*

Provinciæ Galatiæ Primæ. VII.

Eusebius	*Ancyranus* al. *Anquiranus*
Julianus	*Tabianus*
Hyperetius	*Asponotanien.*
Leucadius	*Mnizutanus*
Melistoggus	*Juliopolitanus*
Acacius	*Cynnitanus*
Euphrasius	*Galatinensis*

Provinciæ Galatiæ Secundæ.. VII.

Theoctistus	*Pesinuntos per Fotium Archidiaconum* al. *per Foratium*
Elpidius	*Myricenontermis*
Aquila	*Eudoxiados*
Pius	*Petenissen*
Mysteros	*Amorii*
Cyriacus	*Trocinaten*
Longinus	*Orcissu*

Provinciæ Cappadociæ Primæ. III.

Gelasius	al. *Thalassius Cæsariensis*
Musonius	*Nyssenus*
Firminus	*Thermis*

Provinciæ Cappadociæ Secundæ. IV.

Patritius *Tyanensis*
Aristomachus *Colonen.*
Theodosius *Nanziazensis*
Cyrus *Cybistronensis*

Provinciæ Armeniæ Primæ. III.

Joannes *Sebastensis*
Joannes *Nicopolitanus*
Cecropius *Sebastianopolitanus*

Provinciæ Armeniæ Secundæ. IV.

Constantinus *Melitinen.*
Adonius *Cravissu per Lothium Presbyterum*
Joannes *Arcis* al. *Argis per Euphronium Presbyterum*
Acacius *Arimantheus*

Provinciæ Ponti Polemoniaci. IV.

Dorotheus *Neocesariensis per Photinum Diaconum*
Joannes *Polemoniacus*
Atarbius *Trapezuntos*
Gratiadus *Cerussuntherus* al. *Cesaruntheo.*

Provinciæ Hellesponti. VI.

Seleucius *Amasenus* al. *Amarenus*
Anthonius *Amissenus per Olympium Diaconum*
Paralios *Andraponen. per Elpidium Presbyterum*
Uranius *Iboren. per Paulum Presbyterum*
Atticus *Zenonen.* al. *Zelonen.*
Antiochus *Synopenus*

Provinciæ Paphlagoniæ. V.

Petrus *Gagrotanus*
Renas *Lolliopolitanus*
Theodorus *Soronen.*
Æthericus *Pompeiopolitanus per Epiphanium Presbyterum*
Polichronius *Dedirenensis* al. *Dadiren.*

Provinciæ * Nonoriados al. Honoriados. VI.

* *Nonoriados*] Al. *Horeados.*

Calegorus *Claudiopolitanus*
Apragmonius *Tuitanus*
Genethlius *Erantensis per Eulogium Presbyterum*
Olympius *Prusiadensis per Modestum Presbyterum*

Theodorus	*Heraclensis*
Theophilus	*Adrianopolitanus per Pelagium Presbyterum*

Provinciæ Hellesponti Anianæ. XI.

Diogenes	*Gyzicunctos*
Thalassius	*Pari*
Eulalius	*Pioniensis*
Stephanus	*Pimanen.*
Hermas	*Abydensis*
Patritius	*Adrianopolitanus*
Petrus	*Dardanensis*
David	*Adrianensis*
Pionius	*Troadensis*
Theusebius	*Ilii*
Daniel	*Lampsacenus*

Provinciæ Asiæ. XX.

Stephanus	*Ephesinus*
Thomas	*Æliocomenus, & Valentinianipolitanus*
Eusebius	*Clazomenus*
Mamas	*Animetu*
Quintus	*Phocensis*
Basilicus	*Paleaspolitanus*
Philippus	*Neassiletanus*
Olympius	*Evazotanus*
Hesperus	*Epitanensis*
Neonius	*Nyssenus*
Marcellinus	*Metropolitanus*
Æthericus	*Smyrnensis*
Cyriacus	*Esles al. Edes al. Adles*
Leontius	*Magnesiæ majoris*
Proclus	*Alosizenus*
Rufinus	*al. Runus Briulonitanus*
Hesaïas	*Eleas*
Petronius	*Myrineus*
Paulinus	*Perronotanus al. Perperonotanus*
Julianus	*Hypepotanus*

Provinciæ Lydiæ. XIII.

Florentius	*Sardeonensis*
Patritius	*Crassensis*
Paulus	*Tripolitanus*
Consinios	*Hierocæsariensis*
Andreas	*Satalenus*
Gemellus	*Stratonicensis*

Leucius

Leucius	*Appollosieru*	
Menecrates	*Corasensis*	
Polycarpus	*Gabalensis*	
Helias	*Vendotanus*	
Amaxios	*Selgon.*	*al. Zelgon*
Dionysius	*Attanen.*	
Altimedos	*Euladen.*	

Provinciæ Pamphyliæ. VIII.

Epiphanius	*Pergensis*	
Neon	*Sonisu*	*al. Sinisu*
Diodorus	*Lysaniensis*	
Marcellinus	*Isindonen.*	
Maras	*Codroylonensis*	*al. Godroyionen.*
Theophilus	*Adriassu*	
Paulus	*Poglonensis*	
Macedon	*Magidonensis*	

Provinciæ Pamphyliæ alterius. XXII.

Amphilotius	*Sideusis*	
Eudoxius	*Ellelonen.*	
Eusebius	*Cottinen.*	
Romanus	*Myrren.*	
Eudoxius	*Comaten.*	
Cyrinus	*Pataren.*	
Zenodotus	*Telmisu*	
Philippus	*Barbaren.*	
Leontius	*Araxenus*	
Cratinus	*Panormitanus*	
Nicollus	*Acrassutanus*	
Gaius	*Suedronen.*	
Martianus	*Corallen.*	
Obremus	*Caracesien.*	
Aristoclitus	*Olymponen.*	
Palladius	*Capitalen.*	
Stephanus	*Lymmiren.*	
Cronton	*Pasitidonen.*	*al. Pasittonen.*
Theodorus	*Antipollenus*	
Antipatros	*Caumenus*	
Andreas	*Ptoleotanus*	
Romanus	*Bobonen.*	

Provinciæ Lycaoniæ. VIII.

Onesiphorus	*Iconen.*
Paulus	*Derben.*

Eugenius	*Canon*	
Tyrannus	*Imadanen.*	
Neoptolemus	*Cronen.*	
Plutarchus	*Lyſtron*	
Rufus	*Sides*	
Aſcholias	*Lalanden.*	*al. Ladanden.*

Provinciæ Piſidiæ. XVI.

Pergamiu	*Antiochenus*
Paulus	*Philomeden.*
Theoctiſtus	*Tyreu*
Cyrus	*Sinianden.*
Alexander	*Seleucen.*
Eutropius	*Adadonen.*
Longinus	*Apamenus*
Eorticius	*Metropolitanus*
Libanius	*Pallatonen.*
Olympius	*Sozopolitanus*
Photianus	*Salagaſutanus*
Barrones	*al. Baſſones Neaſpolitanus*
Florentinus	*Adrianopolitanus*
Maximinus	*Zozilonenſis*
Meſſalinus	*Laodicenſis*
Muſonius	*Limenen.*

Provinciæ [a] Cariæ. XIII.

[a] *Caria*] Al. *Caſaria.*

Cretonianus	*Aphrodiſius*	*al. Aphrodius*
Dionyſius	*Antiochenus*	
Placalus	*Jaſſi*	
Dionyſius	*Latomenus*	
Eupithius	*Stratonicenſis*	
Tichanius	*Apollonenſis*	
Joannes	*Enidienſis*	
Joannes	*Alyſtronenſis*	
Panias	*Eriſtonenſis*	*al. Ariſtodonenſis*
Menandros	*Heracleus*	
Joannes	*Amazonenſis*	
Theodoretus	*Alabadenſis*	
Calandion	*Halicarnaſſen. per Paulinum al. Publianum Preſbyterum*	

Provinciæ Phrygiæ Salutaris. XII.

Marianus	*Sinaden.*

Eusebius	*Dorilei*	
Mocimus	*al. Mozimus Epsu*	
Philippus	*Lyciados*	
Abirtius	*Hieropolitanus*	
Eustochius	*Docimii*	
Aquila	*Auroclenus*	
Myros	*Bilanden.*	*al. Bilandrensis*
Epiphanius	*Mardagensis*	
Cyriacus	*Eucarpen.*	
Basilius	*Nacolien.*	
Strategius	*Polibatensis*	

Provinciæ Phrygiæ Pacatianæ. XIII.

Nunechius	*Laociastrimitarias*	
Modestus	*Sebasten.*	
Eulalius	*Fibriensis.*	*al. Sibriensis*
Matthias	*Themesen.*	
Charis	*Dionysopolitanus*	
Thomas	*Theodosiopolitanus*	
Joannes	*Trapezuntinus*	
Gennadius	*Mosinen.*	
Danielus	*Cadonen.*	
Paulus	*Aristen.*	
Gennadius	*Acmonen.*	
Philippus	*Agirassiden.*	
Evandros	*Diocleæ*	

Provinciæ Jonnefon. IV.

Joannes	*Rhodi*
Euphrotius	*Chii*
Florentius	*Mitylenen.*
Batrachus	*Naxen.*

Provinciæ Cypri. VII.

Olympius	*Constantien. per Didymum Episcopum Lapiten.*	
Epaphroditus	*Camassen.*	
Soteras	*Theodosianen.*	
Proeuchius	*Archenoen*	*al. Arcenoen.*
Photinus	*Cytrenus*	
Eliodorus	*Amathuntos*	
Didymus	*Lapitensis*	*al. Lapidensis*

Provinciæ Aphricæ. II.

Valerianus	*Bassianen.*

Valerianus [a] *Apher*

[a] *Apher*] *Afrus.*

Explicit sanctum [b] *Chalcedonense Concilium.*

[b] *Chalcedonense Concilium.*] Atque hic Græcorum Canonum finis.

Ex vetustissimo Codice.

Pontificum veneranda cohors pro dogmate vero
Conveniens, sancto indubie spiramine plena
Liminibus sacris præfixit jura salutis.

CONCILIUM SARDICENSE.

Tituli Canonum [a] Sardicensis Concilii, numero XXI.

1 DE Episcopis etiam Laica communione privandis, qui civitates mutaverint.
2 Item de iisdem Episcopis, ut si per ambitionem sedem mutaverint, nec in exitu communionem Laicam consequantur.
3 Ut inter discordes Episcopos comprovinciales Antistites audiant: quod si damnatus appellaverit Romanum Pontificem, id observandum, quod ipse censuerit.
4 Ut nullus accusati sedem usurpet Episcopi.
5 Quando quis debeat a vicinis Provinciæ Episcopis ordinari.
6 De non ordinandis Episcopis per vicos & modicas civitates.
7 De Provinciali Synodo retractanda per Vicarios Episcopi urbis Romæ, si ipse decreverit.
8 Quando, & in quibus causis Episcopi ad comitatum ire debeant.
9 De Diaconis ad comitatum dirigendis.
10 Quod ad comitatum pro pupillis, & viduis, ac necessitatem patientibus sit eundum.
11 Ut qui in canali sunt Episcopi, euntes ad comitatum, sollicite discutiant.
12 De his qui ignorant, quid sit in Synodo constitutum.
13 De Laicis non temere faciendis Episcopis.
14 Quam diu Episcopus in aliena civitate remoretur.
15 Non liceat Episcopo a sua Ecclesia plus tribus hebdomadibus abesse.
16 De Clericis a communione summotis, ab alio non recipiendis Episcopo.
17 De excommunicatis apud vicinos Episcopos audiendis.
18 De non sollicitandis Clericis alienis.
19 De non ordinandis Clericis alienis, sine sui consensu Episcopi.
20 De Presbyteris, & Diaconis, qui Thessalonicam veniunt, quantum temporis ibi resideant.
21 De suscipiendis his qui persequutionem patiuntur.

[a] Flavio Rufino & Flavio Eusebio Conss. ann. Christ. CCCXLVII.

[b] PRÆFATIO EX TERTIO CODICE ANTIQUO.

SUNT *etiam regulæ Ecclesiasticæ, quæ in Aphricanis regionibus frequentissimo Synodali Concilio conscriptæ sunt, quæ quoniam multipliciter, & diversis modis inve-*

niuntur: si ad manus cujuscunque Catholicorum venerint, salva & incolumi fide Catholica, quæ apud Nicæam Bithyniæ a CCCXVIII. *Patribus exposita est, & postea iterum in urbe Roma de Spiritu sancto ab Episcopis Catholicis salubriter adjecta est, si quid in his rationabile repererit, quod tamen a sancta atque Apostolica Ecclesia Romana non discrepet, sequi debebit.*

Has XL. regulas non habemus, sed potius Apocryphas existimamus.

Hic enim non XX. sed LX. Episcoporum habemus Canones XXI. De quibus in Decretis. Dist. 16. c. Prima annotatio.

Ariminense Concilium.

Præterea sunt aliæ XL. *regulæ, quæ per Osium Episcopum Cordubensium currunt, quæ titulantur tanquam* XX. *Episcoporum apud Sardicam, quæ tamen non apud Græcos, sed apud Latinos magis inveniuntur. Sed quoniam de Osii persona mentio facta est, necessarie omnibus Catholicis intimandum est, hunc eundem apud Nicæam Bithyniæ inter sanctissimos* CCCXVIII. *Patres fuisse honorabilem, atque ab Apostolica sede cum Victore & Joventio Presbyteris destinatum, quique in Hispaniis usque ad tempus Constantii Principis in corpore mansit. Nam memoratus Constantius, sicut vir eruditissimus* [c] *Sulpitius Severus in Chronicis suis refert, qui diligenti cura complectens nostræ memoriæ dereliquit apud Ariminum Italiæ numerosam utriusque orbis Synodum Episcopalem collegit, & adversus fidem Catholicam, vel* CCCXVIII. *Patrum definitionem Arii cupiens venena revolvere, Ecclesiam Dei tyrannica usurpatione turbavit. Denique coacti, vel metu Principis, vel Tauri Præfecti præsentia, cui executio taliter fuerat delegata, ut si major pars Concilii in Arianorum perfidia consentiret, ipse Consulatus insignia mereretur: pene omnes, qui ibidem fuerunt, Episcopi subscripserunt. Sed postea iterum divino inspirante præsidio quamplurimi agentes pænitentiam, datis quoque libellis ad sanctam Ecclesiam, de qua plus necessitate quam voluntate discesserant, redierunt. Unde & in æternum ab omnibus Catholicis Ariminensi Concilium recte dicitur anathema, quod si quis dicere neglexerit, Catholicus non est.*

Osius.

Hunc ergo Osium, sicut prædictus Sulpitius refert, in longa Synodi disceptatione, quoniam, ut supra memoratum est, adhuc Constantii temporibus erat in corpore: placuit missa Episcopali legatione debere perquiri, utrum in sancta & venerabili Nicæna congregatione, in qua præsens fuerat, * [d] *Homusion, sicut nos Catholici recte confitemur, unius cum Patre substantia Filium: an certe, sicut Ariani obtendunt, Homusian, quod est similis cum Patre substantiæ Filium* CCCXVIII. *Patres nostri confiteri decrevissent, qui sive per longam ætatem desipiens, sive certe pro assentatione Principis hujusmodi rationem reddidisse perhibetur. Utranque partem recte intendere, quæ confessa fuerit, sive Homusion, sive Homoeusion, cujus sententia, quoniam ita stulte prolata est, ab omnibus Catholicis, etiam ab Arianis uno ore irrisa, atque refutata est. Denique in civitate Corduba in qua Episcopatum tenuit, post hanc consultationem, sive responsum nomen ejus inter Catholicos Episcopos antecessores vel decessores ejus minime recitatur.* [e] *Sunt hæ regulæ, quæ per sæpe dictum Osium, &* XX. *Episcopos currunt salva & incolumi fide Catholica, quæ apud eandem Nicæam Bithyniæ a* CCCXVIII. *Patribus exposita est, & postea iterum in urbe Roma de Spiritu sancto a Catholicis Episcopis salubriter adjectum est. Si quid in his rationabile qui legit, repererit, quod tamen a sancta atque Apostolica Romana Ecclesia non discrepet, sequi debebit.*

* ὁμοιούσιον.

[b] *Præfatio*] Non est ea in vetustissimo Codice Belvacensi, sed nec in editione Dionysii Exigui.

[c] *Sulpitius Severus in Chronicis suis refert*] Lib. 2. Sacr. Histor.

[d] *Homusion*] V. C. Homiusion, ὁμοιούσιον.

[e] *Sunt hæ regulæ*] V. C. Sunt & hæ regulæ.

[f] *Incipiunt Canones Sardicensis Concilii, numero XXI.*

[f] Zosimus Epist. ad African. Bonifacius Celestinus. In veteri exemplari notatum est, hos Canones a quibusdam pro Nicænis accipi. n. f. Phot. 308. Vetus exemplar Fossat. *Incipiunt Canones Nicæni sive Sardicensis ab Episcopis* XXV. Ut non sine colore Photius cum Ecclesia sua C. P. se neque Sardicense Concilium neque Decreta Pontificum Romanorum habere dixerit, quemadmodum Nicolaus I. in Epist. [illegible]. Nam nec Augustinus & Carthaginensis Concilii VI. Patres videntur aliud Sardicense agnovisse quam illud hæreticum, alioquin, quod recitabatur ex commonitorio Zosimi PP. tanquam Nicæni Concilii, facile illi & agnovissent & dixissent esse Sardicensis; nam est & Sardicense Concilium Arrianorum contractum contra Athanasium ut sanctus Augustinus admonet lib. 3. contra

Cresconium Grammaticum cap. 54. & lib. 4. cap. 44. non . . . . Sardicense nisi Conciliabulum Arrianorum quod sibi pœne imposuisse scribit Epist. 163. Vid. Sozomen. lib. 3. cap. 10. & 11. Convenit autem cum Dionysii Exigui editione maxima ex parte. Latino vero edita Sardicensis Concilii Decreta. Idem Dionysius testatur in Epistola ad Stephanum Salonitanum Episcopum. . . . . Sardica Illyriæ civitas fuit Daciæ Metropolis Ptolom. Theodoret. lib. 2. c. 4. de Sardicensi Concilio. Theodorit. lib. 2. c. 7. & seq. Socrat. lib. 2. c. . . Sozom. lib. 3. c. 10. & seq. lib. 4. c. 18. Nicephor. lib. 9. c. 12; 13. Augustin. Epist. 163. & lib. 3. c. 4. contr. Crescon. Ivo part. 4. Decret. 80. Sever. Sulpit. lib. 2. Histor. Sacr. 155. Meminit & hujus Synodi C. P. in Trullo, itemque Nicænæ 2. quæ & septima. Sed & Synodus Carthaginensis sub Grato cap. 4. Athanasius Apologia 2. & in Epistola ad Solitarios. Hilarius lib. de Synod. advers. Arrianos recitat & explicat Symbolum fidei in Sardica expositum.

De Episcopis etiam Laica communione privandis, qui civitates mutaverint.

CAP. I.

OSius Episcopus dixit. Non minus mala consuetudo, quam perniciosa corruptela, funditus eradicanda est: ne cui liceat Episcopo, de civitate sua ad aliam transire civitatem. Manifesta est enim causa, qua hoc facere tentat: cum nullus in hac re inventus sit Episcopus, qui de majore civitate ad minorem transiret. Unde apparet, avaritiæ ardore eos inflammari, & ambitioni servire, & ut dominationem agant. Si omnibus placet, hujusmodi pernicies sævius, & austerius vindicetur, ut nec Laicam communionem habeat, qui talis est. Responderunt universi, placet.

*Item de iisdem Episcopis, ut si per ambitionem sedem mutaverint, nec in * exitu communionem, saltem Laicam, consequantur.*

Al. * exitum

CAP. II.

OSius Episcopus dixit. Etiam si talis aliquis extiterit temerarius, ut fortassis talem excusationem afferens adseveret, quod populi literas acceperit, cum manifestum sit potuisse plures præmio, & mercede corrumpi eos, qui synceram fidem non habent: ut clamarent in Ecclesia, & ipsum petere videntur Episcopum, omnino has fraudes damnandas esse arbitror: ita ut nec Laicam in fine communionem talis accipiat. Si vero omnibus placet, statuite. Synodus respondit, placet.

Ut inter discordes Episcopos comprovinciales Antistites audiant, quod si damnatus appellaverit Romanum Pontificem, id observandum, quod ipse censuerit.

CAP. III.

OSius [a] Episcopus dixit. Illud quoque necessario adjiciendum est, ut Episcopi de sua Provincia ad aliam Provinciam, in qua non sunt Episcopi, non transeant: nisi forte a fratribus suis invitati, ne videamur januam claudere charitatis. Quod si in aliqua Provincia aliquis Episcopus contra fratrem suum Episcopum litem habuerit: unus de duobus ex alia Provincia advocet Episcopum cognitorem. Quod si aliquis Episcopus judicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere: ut iterum Concilium renovetur, si vobis placet, sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, ut scribatur ab his, qui causam examinarunt, Julio Romano Episcopo, & si judicaverit renovandum esse judicium, renovetur, & det Judices; si autem probaverit talem causam esse, ut non refricentur ea, quæ acta sunt, quæ decreverit confirmata erunt: si hoc omnibus placet. Synodus respondit, placet. 6. q. 4. c. 7.

[a] *Osius Episcopus dixit. Illud quoque, &c.*] Zosimus epist. ad Afric. refert tacito Sardicensis nomine ex Nicæno Concilio.

Ut nullus accusati sedem usurpet Episcopi.

CAP. IV.

GAudentius Episcopus dixit. Addendum, si placet, huic sententiæ, quam plenam sanctitate * protulisti: ut cum aliquis Episcopus depositus fuerit eorum Episcoporum judicio, qui in vicinis locis commorantur, & proclamaverit agendum sibi negotium in urbe

Al. * protulistis

Roma, alter Episcopus in ejus cathedra post appellationem ejus, qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur: nisi causa fuerit in judicio Episcopi Romani determinata.

Quando quis debeat a vicinis Provinciæ Episcopis ordinari.

CAP. V.

Dist. 95. Si nunc tantum. OSius Episcopus dixit. Si contigerit in una provincia, in qua plurimi fuerint Episcopi, unum forte remanere Episcopum, ille vero per negligentiam noluerit ordinare Episcopum, & populi convenerint, Episcopi vicinæ Provinciæ debent illum prius convenire Episcopum, qui in ea provincia moratur: & ostendere, quod populi petant sibi Rectorem, & hoc justum est, ut & ipsi veniant, & cum ipso ordinent Episcopum. Quod si conventus literis tacuerit, & dissimulaverit, nihilque rescripserit, satisfaciendum esse populis, ut veniant ex vicina Provincia Episcopi, & ordinent Episcopum.

De non ordinandis Episcopis per vicos, & modicas civitates.

CAP. VI.

LIcentia vero danda non est ordinandi Episcopum aut in vico aliquo, aut in modica civitate, cui sufficit unus Presbyter, quia non est necesse ibi Episcopum fieri, ne vilescat nomen Episcopi, & authoritas. Non debent illi ex alia Provincia invitati facere Episcopum: nisi aut in his civitatibus, quæ Episcopos habuerunt, aut si qua talis, aut tam populosa est civitas, quæ mereatur habere Episcopum, si hoc omnibus placet. Synodus respondit, placet.

De provinciali Synodo retractanda per Vicarios Episcopi urbis Romæ, si ipse decreverit.

CAP. VII.

2. q. 6. Si quis Episcopus. OSius [a] Episcopus dixit. Placuit autem, ut si Episcopus accusatus fuerit, & judicaverint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum dejecerint: si appellaverit, qui dejectus est, & confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ, & voluerit se audiri: si justum putaverit, ut renovetur judicium, vel discussionis examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua Provincia sunt, ut ipsi diligenter omnino requirant, & juxta fidem veritatis definiant: quod si is, qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua moverit Episcopum Romanum, ut e latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi, quid velit, & quid æstimet. Et si decreverit mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis judicent, habentes ejus authoritatem, a quo destinati sunt: erit in suo arbitrio; si vero crediderit Episcopos sufficere, ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio judicaverit.

[a] *Osius Episcopus dixit. Placuit autem, &c.*] Vide Epistolas Concilii Carthaginensis. In VI.

Quando, & in quibus causis Episcopi ad comitatum ire debeant.

CAP. VIII.

OSius Episcopus dixit. Importunitates & nimia frequentia, & injustæ petitiones fecerunt, nos non tantam habere vel gratiam, vel fiduciam: dum quidam non cessant ad comitatum ire Episcopi, & maxime Aphri, qui, sicut cognovimus, sanctissimi fratris, [b] & Coepiscopi nostri Grati salutaria consilia spernunt, atque contemnunt, ut non solum ad comitatum multas, & diversas, Ecclesiæ non profuturas, perferant causas, ut fieri solet, aut oportet, aut pauperibus, aut viduis, aut pupillis subveniatur: sed & dignitates sæculares, & administrationes quibusdam postulant. Hæc itaque pravitas olim non solum murmurationes, sed & scandala excitat. Honestum est autem, ut Episcopi intercessionem his præstent, qui iniqua vi opprimuntur, aut si vidua affligatur, aut pupillus expolietur: si tamen isthæc nomina justam habeant causam aut petitionem. Si vobis ergo, fratres charissimi, placet, decernite: ne Episcopi ad comitatum accedant, nisi forte hi, qui religiosi Imperatoris literis vel invitati, vel vocati fuerint. Sed quoniam sæpe contingit, ut ad misericordiam Ecclesiæ confugiant, qui injuriam patiuntur, aut qui peccantes in exilio, vel insulis damnantur, aut certe quacunque sententiam 23. q. 8. Si vobis fratres.

tiam suscipiunt, subveniendum est his, & sine dubitatione petenda indulgentia. Hoc ergo decernite, si vobis placet. Universi dixerunt, Placet, constituatur.

[b] *Et Coepiscopi nostri Grati*] Carthag. I.

De Diaconis ad comitatum dirigendis.

CAP. IX.

OSius Episcopus dixit: Hoc quoque providentia vestra tractare debet, qui decrevistis, ne Episcoporum improbitas nitatur, ut ad comitatum pergant. Quicunque ergo, quales superius memoravimus, preces habuerint, vel acceperint, per Diaconum suum mittant, quia persona ministri invidiosa non est, & quæ impetraverit, celerius poterit referre, & hoc consequens esse videtur, ut de qualibet provincia Episcopi ad eum fratrem, & Coepiscopum nostrum preces mittant, qui in Metropoli consistit: ut illi & Diaconum ejus, & supplicationes destinet tribuens commendatitias epistolas pari ratione ad fratres, & Coepiscopos nostros, qui in illo tempore in his regionibus & urbibus morantur, in quibus fœlix & beatus Augustus rem publicam gubernat. Si vero habet Episcopus amicos in palatio, qui cupit aliquid, quod tamen honestum est impetrare, non prohibetur per Diaconum suum rogare, ac significare his quos scit benigna intercessione sibi absenti posse præstare.

Quod ad comitatum pro pupillis & viduis, ac necessitatem patientibus sit eundum.

CAP. X.

Al. * Qui. * SI vero Romam venerint, sicut dictum est, sanctissimo fratri, & Coepiscopo nostro Romanæ Ecclesiæ preces, quas habent, tradant: ut & ipse prius examinet, si honestæ, & justæ sunt, & præstet diligentiam, atque sollicitudinem, ut ad comitatum perferantur. Universi dixerunt placere sibi, & honestum esse consilium. Alipius Episcopus dixit: Si propter pupillos, & viduas, vel laborantes, qui causas iniquas habent, susceperint peregrinationis incommoda, habebunt aliquid rationis; nunc vero cum ea postulent præcipue, quæ sine invidia hominum, & sine reprehensione esse non possunt, non necesse est ire ad comitatum.

Ut qui in canali sunt Episcopi, euntes ad comitatum sollicite discutiant.

CAP. XI.

GAudentius Episcopus dixit: Ea, quæ salubriter præmonuistis, convenientia, & æstimatione omnium & Deo placitura, & hominibus, tenere hanc firmitatem possunt, si metus huic sententiæ conjungatur. Scimus enim, & ipsi sæpissime propter paucorum impudentiam religiosum sacerdotale nomen fuisse reprehensum. Si igitur aliquis contra omnium sententiam nisus voluerit ambitioni magis placere, quam Deo: is debet scire, causis redditis, honorem, dignitatemque se amissurum: quod ita demum compleri poterit, si unusquisque nostrum, qui in canali constitutus est, cum progredientem Episcopum viderit, inquirat transitum ejus, causas videat, quo tendat agnoscat; & siquidem eum invenerit ire ad comitatum, requirat & illud, quod superius comprehensum est: * ne forte invitatus est, ut ei facultas eundi permittatur. Si vero, ut superius memoravit sanctitas vestra, propter desideria, & ambitiones ad comitatum pergat, neque in literis ejus * scribatur, neque in communione recipiatur. Si vobis placet, omnium sententia confirmari debet. Universi dixerunt honestum esse, & placere sibi hanc constitutionem. Al. * Nisi. Al. * Subscribatur.

De his qui ignorant, quid sit in Synodo constitutum.

CAP. XII.

OSius Episcopus dixit: Sed & moderatio necessaria est, dilectissimi fratres, ne subito adhuc aliqui nescientes quid decretum sit in Synodo, veniant ad civitates eas, quæ in canali sunt. Debet ergo Episcopus civitatis ipsius admonere eum, & instruere, & ex eo loco Diaconum suum mittat, admonitus ipse tamen redeat in * Parochiam suam. Al. * Parœciam.

De Laicis non temere faciendis Episcopis.

CAP. XIII.

Dist. 61. c. Osius Episcopus. OSius Episcopus dixit: Et hoc necessarium arbitror, ut diligentissime tractetis, si forte, aut dives aut scholasticus de foro, aut ex administratore Episcopus fuerit postulatus, ut non prius ordinetur, nisi ante, & lectoris munere, & officio Diaconi, aut Presbyteri fuerit perfunctus; & ita per singulos gradus, si dignus fuerit, ascendat ad culmen Episcopatus. Potest enim per has promotiones, quæ habebunt utique prolixum tempus, probari, qua fide sit, qua modestia, qua gravitate, & verecundia. Et si dignus fuerit probatus, divino sacerdotio inlustretur, quia conveniens non est, nec ratio, vel disciplina patitur, ut temere & leviter ordinetur aut Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui Neophytus est. Maxime cum & Magister gentium, beatus Apostolus, ne hoc fieret denunciasse, & prohibuisse videatur. Sed hi, quorum per longum tempus examinata sit vita, & merita fuerint comprobata. 1. Timoth. 3.

Quamdiu Episcopus in aliena civitate moretur.

CAP. XIV.

OSius Episcopus dixit: Et hoc quoque statuere debetis, ut ex alia civitate cum venerit ad aliam civitatem, vel ex provincia sua ad aliam provinciam, & ambitioni magis quam devotioni serviens voluerit in aliena civitate multo tempore residere. Forte enim evenit Episcopum loci non esse tam instructum, neque tam doctum. Is vero, qui advenit, incipiat contemnere eum, & frequenter facere sermonem, ut dehonester, & infirmet illius personam: ita ut ex hac occasione non dubitet relinquere adsignatam sibi Ecclesiam, & transeat ad alienam. Definite ergo tempus, quia & non recipi Episcopum inhumanum est, & si diutius resideat, perniciosum est: hoc ergo ne fiat, providendum est. Memini autem superiore Concilio fratres nostros constituisse, ut si quis Laicus in ea, in qua commoratur, civitate tres dominicos dies, id est per tres septimanas, non celebrasset conventum, communione privaretur. Si hæc circa Laicos constituta sunt, multo magis Episcopo nec licet, nec decet: si nulla sit tam gravis necessitas, quæ detineat: ut amplius a supra scripto tempore absens sit ab Ecclesia sua. Universi dixerunt placere sibi.

Ne liceat Episcopo a sua Ecclesia plus tribus hebdomadis abesse.

CAP. XV.

OSius Episcopus dixit: Quia nihil prætermitti oportet, sunt quidam fratres, & Coepiscopi nostri, qui non eam civitatem possident, in qua videntur Episcopi esse constituti, vel certe quod parvam rem illic habeant, alibi autem idonea prædia habere cognoscuntur, vel affectionem proximorum, quibus indulgeant: hactenus permitti eis oportet, ut accedant ad possessiones suas, & disponant, vel ordinent fructum laboris sui: ut post tres dominicos, id est post tres hebdomadas, si morari necesse est, in suis potius fundis morentur. Aut si est proxima civitas, in qua est Presbyter, ne sine Ecclesia videatur facere diem dominicum, illuc accedat: ut neque res domesticæ per absentiam ejus detrimentum sustineant, & non frequenter veniendo ad civitatem, in qua Episcopus moratur, suspicionem jactantiæ, & ambitionis evadat. Universi dixerunt placere sibi.

De Clericis a communione summotis, ab alio non recipiendis Episcopo.

CAP. XVI.

OSius Episcopus dixit: Hoc quoque omnibus placet, ut sive Diaconus, sive Presbyter, sive quis Clericorum ab Episcopo suo communione fuerit privatus, & ad alterum perrexerit Episcopum, & scierit ad quem confugit, eum ab Episcopo suo fuisse abjectum, non oportet, ut ei communionem indulgeat: quod si fecerit, sciat se convocatis Episcopis causas esse dicturum. Universi dixerunt: Hoc statutum & pacem servabit, & concordiam custodiet.

De excommunicatis apud vicinos Episcopos audiendis.

CAP. XVII.

OSius Episcopus dixit: [a] Quod me adhuc movet, reticere non de- 11 q. 3. Si Episcopus forte.

beo. Si Epiſcopus, qui forte iracundius (quod eſſe non debet) cito, & aſpere commovetur adverſus Preſbyterum, ſive Diaconum ſuum, & exterminare eum de Eccleſia voluerit, providendum eſt, ne innocens damnetur, aut perdat communionem, & ideo habeat poteſtatem is, qui abjectus eſt, ut Epiſcopos finitimos interpellet, & cauſa ejus audiatur, ac diligentius tractetur, quia non oportet ei negare audientiam roganti, & ille Epiſcopus, qui juſte, aut injuſte eum abjecit, patienter accipiat, ut negotium diſcutiatur: ut vel probetur ſententia ejus a plurimis, vel emendetur. Tamen priuſquam omnia diligenter, & fideliter examinentur, eum, qui * fuerit a communione ſeparatus, ante cognitionem nullus debet præſumere ut cum communione ſociet. Hi vero, qui conveniunt ad audiendum, ſi viderint Clericorum eſſe faſtidium, & ſuperbiam, quia jam non decet, ut Epiſcopus injuriam, vel contumeliam patiatur, ſeverioribus eos verbis caſtigent, ut obediant honeſta præcipienti Epiſcopo, qui ſicut ille Clericis ſyncerum exhibere debet amorem charitatis, ita quoque viciſſim miniſtri infucata debent Epiſcopo ſuo exhibere obſequia.

Al. * fuerat

[a] *Quod me adhuc movet*] Vide in Concil. Carthagin. VI.

De non ſollicitandis Clericis alienis.

CAP. XVIII.

Diſt. 71. Illud quoque.

JAnuarius Epiſcopus dixit: Illud quoque ſtatuat ſanctitas veſtra, ut nulli Epiſcopo liceat, alterius Epiſcopi civitatis miniſtrum Eccleſiaſticum ſollicitare, & in ſuis parochiis ordinare. Univerſi dixerunt: Placet, quia ex his contentionibus ſolet naſci diſcordia, & ideo prohibet omnium ſententia, ne quis hoc facere audeat.

De non ordinandis Clericis alienis, ſine ſui conſenſu Epiſcopi.

CAP. XIX.

OSius Epiſcopus dixit: Et hoc univerſi conſtituimus, ut quicumque ex alia Parochia voluerit alienum miniſtrum ſine conſenſu Epiſcopi ipſius, & ſine voluntate ordinare, non ſit rata ordinatio ejus. Quicunque autem hoc uſurpaverit, a fratribus, & Coepiſcopis noſtris & admoneri debet, & corrigi.

De Preſbyteris, & Diaconibus, qui Theſſalonicam veniunt, quantum temporis ibi reſideant.

CAP. XX.

AEtius Epiſcopus dixit: Non ignoratis quanta & qualis ſit Theſſalonicenſium civitas: ſæpe ad eam veniunt ex aliis regionibus Preſbyteri, & Diaconi, & non ſunt contenti brevi tempore morari, & aut reſident ibi, & aut certe vix poſt longa ſpatia, ad ſua redire coguntur. Univerſi dixerunt: Ea tempora, quæ conſtituta ſunt circa Epiſcopos, & circa has perſonas obſervari debent.

De ſuſcipiendis his, qui perſecutionem patiuntur.

CAP. XXI.

OSius Epiſcopus dixit: Suggerente fratre & Coepiſcopo noſtro Olympio, etiam hoc placuit, ut ſi aliquis vim perpeſſus eſt, & inique expulſus, pro diſciplina, & catholica confeſſione, vel pro defenſione veritatis, effugiens pericula, innocens, & devotus ad aliam venerit civitatem, non prohibeatur immorari, quamdiu, aut redire poſſit, aut injuria ejus remedium acceperit. quia durum eſt eum, qui perſecutionem patitur, non recipi; etiam & larga benevolentia, & humanitas ei eſt exhibenda. Omnis Synodus dixit: Univerſa quæ conſtituta ſunt, Catholica Eccleſia in univerſo orbe diffuſa cuſtodiet.

ET SUBSCRIPSERUNT QUI CONVENERANT.

Oſius	[a] *ab Spania*	*Cordubenſis*
[b] *Vincentius de Capua legatus* [c] *ſanctæ Eccleſiæ* [d] *Romanæ ab Spadoniis*		
Florentinus	*de Emerita*	
Coſtus	*ab Spaniis*	*de Cæſarauguſta*

Maximus	a Tuscia	
Porphyrius	a Macedonia	de Philippis
Eutherius	a Procia	de Candos
Moystus	a Thessalia	de Thebis
Dioscorus	de Thracia	a Thracia
Lucius	de Thracia	de Caniopoli
Evagrius	a Macedonia	de Heraclianopoli
Sosymus	a Bacacia	de Ligmedo
Diodorus	ab Asia	de Tenedo
Ætius	a Macedonia	de Thessalonica
Parigorius	a Dardania	de Scupis
Athanasius	Alexandriæ	
Jonas	a Macedonia	de Partecopoli
Macedonius	a Dardania	de Ulpianis
Fortunatianus	Aquilegiensis	
Heliodorus	de Nicopoli	
Arius	a Palæstina	
Chocras	ab Achaia	
Stercoreus	de Canusia	
Martyrius	ab Achaia	de Neapoli
Severus	Ravennensis	
Protasius	Mediolanensis	
Verissimus	a Gallia	de Lugduno
Palladius	a Macedonia	de Dio
Alexander	ab Achaia	de Ceporisma
Tibuis	ab Asia	de Metonis
Annianus	ab Spania	[e] de Cessalona
Calipodius	[f] Depolitanus legatus	sanctæ Ecclesiæ Romanæ
Domitianus	[g] ab Spadoniis	de Asturica
Prætextatus	ab Spanis	de [h] Barcilona
Bassus	a Macedonia	de Diocletianopoli
Marcellus	a Machedonia	de Ancyra
Asclepius	ab Achaia	de Serdica al. de Palæstina de Gaza
Protogenes	a Thessalia	al. ab Achaia de Serderdica
Hymenæus	a Thessalia	Separata al. de Phrata
Item Lucius	ab Italia	de Verona
Julius	a Bacacia	de Tebessem
Athenodorus	a Bacacia	de Blacena
Alexander	a Thessalia	de Larissa
Vitalis	ab Achaia	de Aquiripen
Triphon	ab Achaia	de Macarce
Gaudentius	ab Achaia	de Naiso
Alypius	ab Achaia	de Megaris
Calunis	ab Achaia	Ripensi de Castra
Postarchus	ab Achaia	de Patris

Eutherius	*ab Pannonia*	
Asturius	*de Arabia*	
Dias	*a Posibus*	
Irenæus	*ab Achaia*	*de Secoro*
Dionysius	*ab Achaia*	*de Elide*
Ursatius	*ab Italia*	*de Brixia*
Marcus	*ab Asia*	*de Sciscia*
Valens	*ab Achiarpensod*	*Scythopolitanus*
Gerontius	*a Macedonia*	*de Brebi*
Eutychius	*ab Achaia*	
Alexander	*ab Achaia*	*de Morcniis*

[a] *Ab Spania*] V.C. *Anianus ab Spania de Castalona.*
[b] *Vincentius*] V.C. Add. *Januarius de Benevento Legatus Ecclesia SS. Calipodius Neapolitanus Legatus Ecclesia SS. Florentinus ab Spaniis de Emerita . . . . Domitianus ab Sp. de Asturica. Castris ab Span. de Cæsarea Aug. Pratextatus ab Span. de Barcilona. Maximus a Tuscia.*
[c] *Sancta Ecclesia*] Vet. Cod. Belvac. *Sancta Maria.*
[d] *Romana ab Spadoniis*] Del. *Ab Spadoniis.*
[e] *De Cessalona*] V.C. *Tassalona, Castalona.*
[f] *Depolitanus*] V.C. *Neapolitanus.*
[g] *Ab Spadoniis de Asturica*] V.C. *Spaniis de Augustorica.*
[h] *Barcilona*] V.C. *Barcinola.*

ET CÆTERI.

ET SUBSCRIPSERUNT OMNES EPISCOPI diversarum Provinciarum, vel civitatum, [i] numero CXXI.

[i] *Numero* XXXI.] Deest in V.C.

Expliciunt Canones Concilii Sardicensis.

[k] EX B. HILARIO PICTAVIENSI.

SANCTA *Synodus in Sardica congregata ex diversis Provinciis Orientalium partium, Thebaide, Ægypto, Palastina, Arabia, Phœnice, Syria Cœle, Mesopotamia, Cilicia, Capadocia, Ponto, Paphlagonia, Galatia, Bithynia, Hellesponto, Asia, Phrygiis duabus, Pisidia, Cycladibus insulis, Pamphylia, Caria, Lydia, Europe, Thracia, * Eminonto, Massilia cum Mysia, Pannoniis duabus, hanc exposuimus fidem.* *Al. * Eminunt. 2. forte Æmimonta.*

[k] *Ex Beato Hilario Pictaviensi.*] Lib. de Synodis.

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, Creatorem & Factorem universorum, ex quo omnis paternitas in cælo, & in terra nominatur. Credimus & in Unigenitum ejus Filium, Dominum nostrum Jesum Christum, qui ante omnia sæcula ex Patre genitus est, Deum ex Deo, lumen ex lumine. Per quem facta sunt omnia, & quæ in cœlis, & quæ in terra, visibilia & invisibilia, qui est Verbum, & Sapientia, & Virtus, & Vita, & Lumen verum. Et qui in novissimis diebus propter nos incarnatus est, & natus ex sancta Virgine, qui crucifixus, & mortuus est, & sepultus, & resurrexit ex mortuis tertia die, & receptus est in cœlo, & sedet in dextera Patris, venturus judicare vivos & mortuos, & reddere unicuique secundum opera ejus, cujus regnum sine cessatione permanet in immensa sæcula. Sedet enim in dextera Patris non solum in hoc sæculo, sed etiam in futuro. Credimus & in Spiritum sanctum, hoc est Paraclettum, quem

promittens Apostolis post reditum in cœlis, misit docere eos, ac memorari omnia, per quem & sanctificantur synceriter in eum credentium animæ. Eos autem, qui credunt de non extantibus esse Filium Dei, vel ex alia substantia, & non ex Deo, & quod erat aliquando tempus aut sæculum, quando non erat, alienos novit sancta, & Catholica Ecclesia. Similiter & eos, qui dicunt, tres esse Deos, vel Christum non esse Deum, & ante sæcula, neque Christum, neque Filium eum esse Dei, vel eum ipsum esse Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vel innascibilem Filium, vel quod neque voluntate Pater genuerit Filium, anathematizat sancta & Catholica Ecclesia.

CONCILIUM CARTHAGINENSE.

Tituli Canonum Concilii congregati apud Carthaginem, numero XXXIII.

1 Ut quæ in Nicæno Concilio statuta sunt, omnimodo conserventur.
2 De Trinitate prædicanda.
3 De continentia.
4 De diversis ordinibus ab uxoribus abstinendis.
5 De avaritia.
6 Ut Chrisma a Presbyteris non fiat.
7 De his qui in periculo positi reconciliantur.
8 De his qui in accusationem majoris natu veniunt, & ut Episcopum nulli criminoso liceat accusare.
9 De his qui merito facinorum suorum ab Ecclesiæ congregatione pelluntur.
10 De Presbyteris qui a propriis corripiuntur Episcopis.
11 Si quis Presbyter contra Episcopum suum inflatus schisma fecerit, anathema sit.
12 Si quis Episcopus absque tempore Synodi in crimine detentus fuerit, a XII. Episcopis audiatur.
13 Ut non liceat Episcopum nisi a plurimis ordinari, sed si necessitas fuerit, vel a tribus ordinetur Episcopis.
14 Ut de Tripoli unus Episcopus in legationem veniat, & ut Presbyter ibidem a quinque Episcopis audiatur.
15 De diversis ordinibus Ecclesiæ servientibus, ut si quis causam criminis incurrerit, & abnuerit judicium Ecclesiasticum, debeat periclitari, & ut filii Sacerdotum spectacula sæcularia non adeant.
16 Ut nullus Episcopus, Presbyter, & Diaconus conductor existat, & ut Lectores uxores accipiant, & Clerici abstineant ab usuris, & quo tempore, vel ipsi, vel Virgines consecrentur.
17 Ut unaquæque Provincia, propter longinquitatem Primatem habeat proprium.
18 Si quis Clericus ordinatur, moneri debet constituta servare, & ut corporibus defunctorum Eucharistia non detur, nec baptisma, & ut per singulos annos per omnes provincias ad Concilium Metropolitani conveniatur.
19 Ut si quis Episcopus accusatur, ad Primatem ipsius Provinciæ causa deferatur.

20 De Presbyteris, vel Clericis accusatis.

21 Ut filii Clericorum in matrimonio non jungantur Hæreticis.

22 Ut Episcopi, vel Clerici in eos, qui Catholici non sunt, nihil conferant.

23 Ut Episcopi trans mare non proficiscantur.

24 Ut præter scripturas Catholicas nihil in Ecclesia legatur.

25 De Episcopis, vel sequentibus ordinibus, qui sacrosancta mysteria contrectant, placuit ab uxoribus contineri.

26 Ut res Ecclesiæ nemo distrahat.

27 Presbyteri, & Diaconi in graviore culpa convicti manus impositionem tanquam Laïci, nequaquam suscipiant.

28 Presbyteri, & Diaconi, vel Clerici, qui causa sua ad transmarina putaverint appellandum: in communione minime suscipiantur.

29 Si quis excommunicatus ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit.

30 De accusato, vel accusatore.

Forte promoverit. 31 Si qui Clerici ab Episcopis suis * promoti contempserint, nec illic maneant unde recedere noluerunt.

32 Si quis Clericorum pauper promotus in ordine postea habuerit aliquid, Ecclesiæ potestati subjaceat.

33 Ut Presbyteri rem Ecclesiæ, in qua sunt constituti, non vendant, & nulli Episcopo liceat rem tituli matricis [b] Ecclesiæ usurpare.

[a] *Congregati apud Carthaginem*] Quod & Africanum nuncupatur.

[b] *Ecclesiæ usurpare*] In editione Dionysii Exigui additur: hæc Synodus CXXVIII. Pontificum sub Zosimo & Bonifacio Papatis Romanis, Juveniali Constantinopolitano, Cyrillo Alexandrino.

Incipiunt Canones [c] Synodi Carthaginensis.

Al. * XIII. POST Consulatum gloriosissimorum Imperatorum, Honorii * XII. & Theodosii VIII. Augustorum. [d] v. Kal. Junii Carthagine, in Secretario Basilicæ

Al. * Fausti. * [e] Faustæ, cum Aurelius Papa, una cum Valentino, primæ sedis Provinciæ Numidiæ, Faustino Ecclesiæ Potentinæ, Provinciæ Italiæ Piceni, Legato Ecclesiæ Romanæ: sed & Legatis diversarum Provinciarum Aphricanarum, id est [f] Numidiarum, Byzacenæ, [g] Mauritaniæ Cæsariensis, sed & * Tripolim, & Vincentio [h] Colositano, [i] Fortunatiano, & cæteris Episcopis Provinciæ Proconsularis [k] residentibus [l] CCXVII. nec non Philippo, & Asello Presbyteris * atque Legatis Romanæ [m] Ecclesiæ: consedisset, astantibus Diaconibus, Aurelius Episcopus dixit. Post diem præstitutam Concilii, ut recordamini fratres beatissimi, multa flagitata sunt, expectantes fratres nostros, qui nunc ad præsentem Synodum legati advenerunt, quæ gestis necesse est socientur, qua de re Domino Deo nostro de tantæ congregationis cœtu gratias referimus. Superest, ut tam exemplaria Nicæni Concilii, quæ nunc habemus, & a Patribus constituta sunt, quam etiam hic a decessoribus nostris eandem Synodum firmantes, vel quæ secundum formam per omnes Clericorum gradus a summo usque ad ultimum salubriter ordinata sunt, in medio proferantur. Ab universo Concilio dictum est, Proferantur.

Forte Tripolitana.

*Al. * atque.*

[c] *Synodi Carthaginensis*] VI. Quæ & Africanum Concilium dicitur.

[d] *V. Kal. Junii*] V. C. VIII.

[e] *Fausta*] V. C. *Fausti.*

[f] *Numidiarum Bizacena*] V. C. *Numidiarum duarum Bizacena.*

[g] *Mauritania Cæsariensis*] V. C. *Mauritania Sitifensis & Mauritania Cæsariensis.*

[h] *Colositano*]

[h] *Colositano*] V. C. *Culositano.*
[i] *Fortunatiano & cæteris*] V.C. *Fortunatiano, Neapolitano & cæteris.*
[k] *Residentibus*] Abest a V. C.
[l] *CCXVII.*] V. G. CCCXVIIII.
[m] *Ecclesia consedisset*] V. C. *Ecclesia æque cum consedissent.*

Daniel Notarius recitavit: Nicæni Concilii fidei professio vel statuta ita se habent. Et cum diceret Faustinus Episcopus plebis Potentiæ, Provinciæ Italiæ Piceni, Legatus Romanæ Ecclesiæ dixit: Injuncta nobis sunt a Sede Apostolica aliqua per scripturam, aliqua etiam in mandatis, cum vestra Beatitudine tractanda, sicuti & gestis superioribus meminimus, hoc est de [n] Nicænis Canonibus: ut conserventur, & [o] constituta eorum, & consuetudo, quia & aliqua ordine, & Canone tenentur, aliqua consuetudine firmata sunt. De his ergo primitus, si placet Beatitudini vestræ, tractemus, & postea cætera, quæ acta, vel inchoata sunt, inserta, firmabuntur, ut & ad Sedem Venerandam rescriptis vestris intimare possitis, ad quæ nos ammonuisse apud venerabilem Papam evidenter clareat, licet & Capitula actionum jam inserta sint gestis. De ipsis ergo, ut superius dixi, quid vestræ Beatitudini placeat, agere debemus. Veniat ergo commonitorium in medio, ut scire possit vestra Beatitudo, quid in eo contineatur, [p] ut ad singula respondeatur.

De Canonibus Nicæni Concilii.

[n] *Nicænis*] Deest in meo exemplari Dionysii Exigui.
[o] *Constituta*] V. C. *Constitutio.*
[p] *Ut ad singula respondeatur*] Deest in V. C.

Aurelius Episcopus dixit: Proferatur commonitorium, quod fratres, & consacerdotes nostri in actis nuper allegaverunt, & cætera, quæ acta sunt, [q] vel agenda sunt subsequentur.

Commonitorium Zosimi Papæ pro legatis suis.

[q] *Vel agenda sunt*] Deest in V. C.

Daniel Notarius recitavit commonitorium fratri Faustino, & [r] filiis Philippo, & Asello Presbyteris. Zosimus Episcopus: Vobis commissa negotia non [s] latent vos, ita ac si nostra, immo quia nostra ibi in vobis [t] pœnitentia est, cuncta [u] peragite, maxime cum & hoc nostrum possitis habere mandatum, & verba Canonum, quæ in pleniorem firmitatem huic commonitorio inseruimus. Ita enim dixerunt fratres in Nicæno Concilio, cum de Episcoporum appellatione decernerent.

[r] *Filiis*] Deest in V. C.
[s] *Latent vos*] V. C. *Lateat etiam vos.*
[t] *Pœnitentia*] V. C. *Præsentia.*
[u] *Peragite*] V. C. *Peragere.*

Placuit autem, ut si Episcopus accusatus fuerit, & judicaverint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo dejecerint eum, & appellasse videatur, & confugerit ad beatissimum Ecclesiæ Romanæ Episcopum, & voluerit audiri, & justum putaverit, ut renovetur examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua provincia sunt: ut ipsi diligenter omnia requirant, & juxta fidem veritatis definiant. Quod si quis rogat causam suam iterum audiri, & deprecatione sua moverit Episcopum Romanum, ut [x] de latere suo Presbyterum mittat: erit in potestate Episcopi quid velit, & quid existimet. Et si decreverit mittendos esse qui præsentes cum Episcopis judicent habentes authoritatem ejus a quo destinati sunt, erit in [y] ejus arbitrio. Si vero crediderit sufficere Episcopos, ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo judicaverit.

Hic est Canon VII. Concilii Sardicensis, ex Nicæno mutuatus aut transcriptus.

[x] *De latere*] V. C. *E latere.*
[y] *Ejus arbitrio*] V. C. *Suo arbitrio.*

Et cum recitaret, Alypius Episcopus Ecclesiæ [z] Tagastensis, Legatus Provinciæ Numidiæ, dixit: De hoc jam superioribus etiam literis [aa] Concilii nostri rescripsimus, & id nos servaturos profitemur, quod in Nicæno Concilio constitutum est. Adhuc tamen me movet, [bb] quomodo cum inspiceremus Græca exemplaria hujus Synodi Nicænæ, ista ibi, nescio qua ratione, minime invenimus: unde petimus venerationem tuam Sancte Papa Aureli, ut quia hoc authenticum Concilium Nicænum in urbe dicitur esse Constantinopolitana, aliquos cum scriptis tuæ

Sententia beati Alypii.

Sanctitatis mittere digneris, & non solum ad ipsum sanctum fratrem nostrum Constantinopolitanum Episcopum, sed etiam ad [cc] Alexandrinum, & Antiochenum venerabiles Sacerdotes: qui hoc nobis Concilium sub * adstipulatione literarum suarum dirigant, ut omnis postmodum ambiguitas auferatur, quia nos ita, ut frater Faustinus attulit, minime invenimus ista. Nos tamen paulisper servaturos, ut antea dixi, donec integra exemplaria veniant, profitemur. Petendus est autem literis nostris etiam venerabilis Ecclesiæ Romanæ Episcopus Bonifacius, ut ipse quoque dignetur ad memoratas Ecclesias aliquos mittere, qui eadem exemplaria [dd] debeant secundum ejus scripta perferre, nunc autem memorati Nicæni Concilii, qualia exemplaria habemus, his gestis sociamus.

Al. * stipulatione

[z] *Tagastensis*] V. C. *Tagastinensis.*
[aa] *Concilii nostri*] Abest a V. C.
[bb] *Quomodo*] V. C. *Quoniam.*
[cc] *Alexandrinum & Antiochenum*] V. C. *Alexandria & Antiochia.*
[dd] *Debeant secundum ejus*] V. C. *Pradicti Nicani Concilii secum possent.*

Faustinus.

Faustinus Episcopus, Legatus Ecclesiæ Romanæ, dixit: Nec vestra Sanctitas præjudicat Ecclesiæ Romanæ, sive de hoc capitulo, sive de aliis, quia dicere dignatus est frater noster & Coepiscopus [ee] Alygrius, dubios esse Canones: sed hæc ipsa ad sanctum, & beatissimum Papam nostrum scribere dignemini, ut & ipse integros Canones inquirens cum vestra Sanctitate de omnibus constitutis tractare possit. Sufficit autem ut ipse beatissimus Episcopus urbis Romæ, sicut & vestra Sanctitas apud se tractat: ita & ipse inquirat, ne contentio inter Ecclesias nasci videatur; sed magis charitate fraterna deliberare possitis, [ff] ipso rescribente, quod melius observari debeat.

[ee] *Alygrius*] V.C. *Alypius.*
[ff] *Ipso rescribente*] V.C. *Ipso scribente.*

Aurelius.

Aurelius Episcopus dixit: Præter ista, quæ [gg] promisimus actis, necesse est ut etiam nostræ parvitatis literis sancto fratri, & consacerdoti nostro Bonifacio singula, quæ tractamus, plenissime intimemus: ergo si omnibus placet prosequutio nostra, ore omnium condiscamus. Universum Concilium dixit, Placet.

[gg] *Promisimus*] V. C. *Deprompsimus.*

Novatus.

Novatus Episcopus, Legatus Mauritaniæ Sitifensis dixit: Nunc meminimus [hh] hoc commonitorio etiam de Presbyteris, vel Diaconibus [ii] contineri: qualiter audiri ab Episcopis suis, vel a finitimis debeant, quod in Nicæno Concilio minime legimus, unde nobis hoc ipsum jubeat Sanctitas vestra recitari.

[hh] *Hoc commonitorio*] V. C. *In præsenti commonitorio lectum.*
[ii] *Contineri*] V.C. *Continere.*

Aurelius Episcopus dixit: Recitetur ad locum etiam hoc, quod deposcitur. Daniel notarius recitavit. De appellationibus autem Clericorum, id est [kk] de minoris loci, est ipsius Synodi certa responsio, de qua re quid acturi sitis, credimus inserendum, quod taliter dictum est.

[kk] *De minoris loci*] *De* abest a V.C.

Hic est Canon XVII Sardicensis Concilii, & ascribitur Nicæno unde est transsumptus.

Osius Episcopus dixit: Quid me adhuc moveat, reticere non debeo. [ll] Si Episcopus forte iracundus (quod esse non debet) cito, aut aspere commoveatur adversus Presbyterum, sive Diaconum suum, & exterminare eum de Ecclesia voluerit, providendum est, ne innocens damnetur, aut perdat communionem: habeat potestatem ejectus, ut finitimos interpellet, ut causa ejus audiatur, & diligentius tractetur, quia non oportet * negare ei audientiam roganti. Et ille Episcopus, qui aut juste aut injuste eum rejecit, patienter accipiat, ut negotium discutiatur, ut aut probetur ejus, aut emendetur sententia, &c.

Al. * negari

[ll] *Si Episcopus forte*] V.C. *Si quis Episcopus.*

Sententia P. Augustini.

Cumque recitarentur, Augustinus Episcopus Ecclesiæ Hipponensis, Legatus Provinciæ Numidiæ dixit: Et hoc nos servaturos profitemur, salva diligentiore inquisitione Concilii Nicæni. Aurelius Episcopus dixit: Si hoc etiam omnium vestræ charitati placet, responsione firmate. Universum Concilium dixit: Omnia quæ in Nicæno Concilio statuta sunt, nobis omnibus placent. Jocundus Episco-

pus Ecclesiæ [mm] Suffitulæ, Legatus Provinciæ Byzacenæ dixit. Quod statutum est in Nicæno Concilio, violari a quoquam nullatenus potest.

[mm] *Suffitulæ*] V. C. *Suffetulæ*.

Faustinus Episcopus, Legatus Ecclesiæ Romanæ dixit: Adhuc secundum professionem sanctitatis vestræ, tam sancti Alypii, quam etiam fratris nostri Jocundi, aliqua infirmari credo, aliqua firmari, quod non debeat, [nn] cum jam in dubium ipsi Canones venerint. Ergo, ut placet & nobis, & Beatitudini vestræ, ad sanctum & venerabilem Ecclesiæ Romanæ Episcopum vestra Sanctitas [oo] referre dignetur, ut & ipse, quod sanctus Augustinus statuere dignatus est, deliberare possit: utrumnam & hoc concedendum sit, an reticendum, hoc est, de appellatione inferioris gradus. Si ergo adhuc in dubium venit, & de hoc Capitulo justum est, ut beatissimæ sedis Episcopus informari debeat, si tamen approbatis Canonibus hoc * non inveniri possit. Aurelius Episcopus dixit: Etiam quæ dudum vestræ charitati intimavimus, nunc patimini exemplaria statutorum Nicæni Concilii, sed & quæ hic salubriter a nostris decessoribus, secundum ejusdem Concilii formam, vel quæ nunc a nobis ordinata sunt, recitari, & gestis inseri. Omne Concilium dixit: Exemplaria fidei, & statuta Nicænæ Synodi, quæ ad nostrum Concilium [pp] per beatæ recordationis olim prædecessorem tuæ sanctitatis, qui interfuit, Cæcilianum Episcopum adlata sunt, sed & quæ patres [qq] exemplaria sequentes hic constituerunt, vel nunc communi tractatu [rr] statuimus, his gestis Ecclesiasticis inserta manebunt, ita ut quemadmodum superius dictum est, venerabilibus viris Antiochenæ & Alexandrinæ, sed & Constantinopolitanæ Ecclesiarum Episcopis scribere vestra beatitudo dignetur, ut [ss] examinaria verissima Concilii Niceni, sub adstipulatione literarum suarum [tt] dirigat, * quibus declaratis, ea Capitula, quæ in communitorio [uu] præsens frater, & Coepiscopus noster Faustinus, sed & Compresbyteri Philippus & Asellus [xx] secum attulerunt, aut ibidem reperta, a nobis firmabuntur aut si non inveniantur, collecta Synodo de hoc in sequenti tractabimus. [yy] Daniel notarius Nicæni Concilii professionem fidei, vel ejus statuta recitavit in Concilio Africano.

Faustinus.

Al. * *inveniri*

Exemplaria Nicænæ Synodi.

Al. * *quod declarata veritas.*

[nn] *Cum*] V. C. *Sed cum.*
[oo] *Referre*] V. C. *Scribere.*
[pp] *Per beatæ recordationis olim, &c.*] Athanas. Orat. I. contra Arrianos III.
[qq] *Exemplaria*] V. C. *Ea exempla.*
[rr] *Statuimus his*] V. C. *Constituemus hic.*
[ss] *Examinaria*] V. C. *Exemplaria.*
[tt] *Dirigat*] V. C. *Dirigant.*
[uu] *Præsens*] V. C. *Præsente.*
[xx] *Secum attulerunt, &c.*] In edit. Dionis. Exig. est. *Secum attulerunt collecta Synodus de hoc in secunde tractabimus, ut aut ibidem reperta, a nobis firmabuntur, aut si non inventa fuerint silebunt.*
[yy] *Daniel, &c.*] V. C. *Daniel Notarius recitavit. Fidei Nicæni Concilii, vel ejus statuta ita se habent ut superius lectum est, titulos XX. uno ex ordine recitavit, & cum recitaret Aurelius Episcopus dixit hæc ita apud nos habentur.* Quæ omnia desunt apud Dionys. Exig.

PROFESSIO FIDEI NICÆNI CONCILII.

CREDIMUS in unum Deum, Patrem omnipotentem, visibilium & invisibilium factorem, & in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei, natum de Patre unigenitum, hoc est de substantia Patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum non factum, unius substantiæ cum Patre, quod Græci dicunt Homusion, per quem omnia facta sunt, sive quæ in cœlo, sive quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, homo factus, passus est, & resurrexit tertia die, ascendit in cœlos, sedet ad dexteram Patris, inde venturus est judicare vivos & mortuos, & in Spiritum sanctum. Eos autem, qui dicunt, erat tempus, quando non erat, & priusquam nasceretur non erat, & quia ex nullis extantibus factus est, vel ex

alia substantia, dicentes mutabilem & convertibilem Filium Dei: hos anathematizat Catholica & Apostolica Ecclesia.

STATUTA quoque Nicæni Concilii in viginti Capitulis similiter recitata sunt, sicut in superioribus inveniuntur adscripta. Deinde quæ in Conciliis Africanis promulgata sunt, actis præsentibus inserta noscuntur.

Ut quæ in Nicæno Concilio statuta sunt, omnimodo serventur.

CAP. I.

AUrelius Episcopus dixit: Hæc ita apud nos [a] habentur exemplaria statutorum, quæ tunc Patres nostri de Concilio Nicæno secum detulerunt, cujus formam servantes, hæc, quæ sequentur constituta, [b] firmata a nobis custodientur.

[a] *Habentur*] V. C. *Habent.*
[b] *Firmata*] Abest a V. C.

De Trinitate prædicanda.

CAP. II.

UNiversum Concilium dixit: Deo propitio pari professione fides Ecclesiastica, quæ per nos traditur in hoc cœtu glorioso, primitus confitenda est; tunc demum ordo Ecclesiasticus singulorum, & consensu omnium astruendus. Ad corroborandas autem fratrum, & Coepiscoporum nostrorum, nuper promotorum mentes: ea proponenda sunt, quæ a Patribus certa dispositione accepimus, ut Trinitatis, quam nostris sensibus consecratam retinemus, Patris, & Filii, & Spiritus sancti unitatem, quæ nullam noscitur habere differentiam: sicuti dicimus, ita Dei populos instruamus. Item ab universis Episcopis nuper promotis dictum est: Plane sic accepimus, sic tenemus, sic docemus fidem Evangelicam cum vestra doctrina sequentes.

De continentia.

CAP. III.

Dist. 84. c. Cum in prætерito. *Dist. 32. c. Episcopos.* AUrelius Episcopus dixit: Cum in præterito Concilio de continentiæ & castitatis moderamine tractaretur, gradus isti tres qui constrictione quadam castitatis per consecrationes adnexi sunt, Episcopos inquam, Presbyteros & Diaconos, ita placuit, ut condecet sacros Antistites, ac Dei Sacerdotes, nec non & Levitas, vel qui Sacramentis divinis inserviunt: continentes esse in omnibus, quo possint simpliciter, quod a Deo postulant, impetrare, ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus.

De diversis ordinibus ab uxoribus abstinendis.

CAP. IV.

FAustinus Episcopus Ecclesiæ Potentinæ, provinciæ Piceni, Legatus Romanæ Ecclesiæ, dixit: Placet ut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ custodes ab uxoribus se abstineant. Ab universis Episcopis dictum est, Placet, ut in omnibus, & ab omnibus pudicitia custodiatur, qui altari inserviunt.

De avaritia.

CAP. V.

AUrelius Episcopus dixit: Avaritiæ * cupiditatem rerum omnium malarum matrem esse, nemo qui dubitet: *Al. * Cupiditas quam.* proinde inhibenda est, ne quis alienos fines usurpet, aut per præmium terminos Patrum statutos transcendat, nec omnino cuiquam Clericorum liceat de qualibet re fœnus accipere. *1. Timoth. 6.* Quamquam novellæ suggestiones, quæ vel obscuræ sunt, vel sub genere latent, inspectæ a nobis, formam accipient, cæterum de quibus apertissime divina Scriptura sanxit, non est differenda sententia, sed potius exequenda. Proinde quod in Laïcis reprehenditur, id multo magis debet in Clericis prædamnari. Universum Concilium dixit. Nemo contra Prophetas, nemo contra Evangelia facit sine periculo.

Ut chrisma a Presbyteris non fiat.

CAP. VI.

26. q. 6. c. Presbyter. & c. fi.

FOrtunatus Episcopus dixit: In præteritis Conciliis statutum meminimus esse, ut chrisma, vel reconciliatio pœnitentium, necnon & puellarum consecratio a Presbyteris non fiant: si quis autem emerserit hoc faciens, quid de eo statuendum sit? Aurelius Episcopus dixit: Audivit dignatio vestra suggestionem fratris, & Coepiscopi nostri Fortunati, quid ad hæc dicitis? Ab universis Episcopis dictum est. * Chrismæ confectio, & puellarum consecratio a Presbyteris non * fiat, vel reconciliare quemquam in publica Missa Presbytero non licere, hoc omnibus placet.

* Lego Chrismatis.

Al. * fiant.

De his qui in periculo positi reconciliantur.

CAP. VII.

26. q. 6. c. Aurelius.

AUrelius Episcopus dixit: Si quisquam in periculo fuerit constitutus, & se reconciliari divinis altaribus petierit: si Episcopus absens fuerit, debet utique Presbyter consulere Episcopum, & sic periclitantem ejus præcepto reconciliare, quam rem debemus salubri Concilio roborare. Ab universis Episcopis dictum est: Placet, quod sanctitas vestra necessario nos instruere dignata est.

De his qui in accusationem majoris natu veniunt, & ut Episcopum nulli criminoso liceat accusare.

CAP. VIII.

NUmidius Episcopus Massilitanus dixit: Præterea sunt quam plurimi non bonæ conversationis, qui existimant majores natu, vel Episcopos passim, vageque in accusationem pulsandos, debent tam facile admitti necne? Aurelius Episcopus dixit: Placet igitur charitati vestræ, ut is, qui aliquibus sceleribus irretitus est, vocem adversus majorem natu non habeat accusandi. Ab universis Episcopis dictum est: Si criminosus est, non admittatur placet.

De his qui merito facinorum suorum ab Ecclesiæ congregatione pelluntur.

CAP. IX.

AUgustinus Episcopus, legatus provinciæ Numidiæ, dixit: Hoc statuere dignemini, ut si qui forte merito facinorum suorum ab Ecclesia pulsi sunt, & sive ab aliquo Episcopo, vel Presbytero fuerint in communionem suscepti, etiam ipse pari cum eis crimine teneatur obnoxius, * refugientibus sui Episcopi regulare judicium. Ab universis Episcopis dictum est: Omnibus placet.

11. q. 3. Qui merito.

11. q. 3. Qui merito.

Al. * refugientes.

De Presbyteris, qui a propriis corripiuntur Episcopis.

CAP. X.

ALypius Episcopus, legatus provinciæ Numidiæ, dixit: Nec illud prætermittendum est, ut si quis forte Presbyter ab Episcopo suo correptus, tumore, vel superbia inflatus putaverit separatim sacrificia Deo offerenda, vel aliud erigendum altare contra Ecclesiasticam fidem, vel disciplinam crediderit, non exeat impunitus. Valentinus primæ sedis Provinciæ Numidiæ, dixit: Necessario disciplinæ Ecclesiasticæ, & fidei congrua sunt, quæ frater noster Alypius prosecutus est; proinde quid videatur vestræ dilectioni, edicite.

Si quis Presbyter contra Episcopum suum inflatus schisma fecerit, anathema sit.

CAP. XI.

AB universis Episcopis dictum est: Si quis Presbyter a præposito suo correptus fuerit, debet utique apud vicinos Episcopos conqueri, ut ab ipsis ejus causa possit audiri, ac per ipsos suo Episcopo reconciliari: quod nisi fecerit, sed superbia (quod absit) inflatus secernendum se ab Episcopi sui communione duxerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens sacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat, ac si querimoniam justam adversus Episcopum non habuerit, inquirendum erit.

11. q. 3. Si quis Presbyter.

Si quis Episcopus absque tempore Synodi in crimine detentus fuerit, à XII. Episcopis audiatur.

R iij

CAP. XII.

9. q. 8. c. ſi. Suggero.

Felix Epiſcopus dixit: Suggeto ſecundum ſtatuta veterum Conciliorum, ut ſi quis Epiſcopus (quod non optamus) in reatum aliquem incurrerit, & fuerit ei nimia neceſſitas non poſſe plurimos congregare: ne in crimine remaneat, a XII. Epiſcopis audiatur, & Preſbyter a ſex Epiſcopis cum proprio ſuo Epiſcopo audiatur, & Diaconus a tribus.

Ut non liceat Epiſcopum, niſi a pluribus ordinari: ſed ſi neceſſitas fuerit, vel a tribus ordinetur Epiſcopis.

CAP. XIII.

Diſt 65. c. Placet omnibus.

Aurelius Epiſcopus dixit: Quid ad hæc dicit ſanctitas veſtra? ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: A nobis veterum ſtatuta debere ſervari, ſicuti & inconſulto Primate cujuſlibet Provinciæ tam facile non præſumant multi congregari Epiſcopi Epiſcopum ordinare: niſi neceſſitas fuerit tres Epiſcopi, in quocunque loco ſint, ejus præcepto ordinare debebunt Epiſcopum; & ſi quis contra ſuam profeſſionem, vel ſubſcriptionem venerit in aliquo, ipſe ſe honote privabit.

Ut de Tripoli unus Epiſcopus in legationem veniat, & ut Preſbyter ibidem a quinque Epiſcopis audiatur.

CAP. XIV.

Item placuit de Tripoli, ptopter inopiam Provinciæ unus Epiſcopus in legationem veniat, & ut ibi Preſbyter a quinque audiatur Epiſcopis, & Diaconus a tribus, ut ſuperius memoratum eſt, proprio Epiſcopo reſidente.

De diverſis ordinibus Eccleſiæ ſervientibus: ut ſi quis cauſam criminis incurrerit, & abnuerit judicium Eccleſiaſticum, debeat periclitari, & ut filii Sacerdotum ſpectacula ſæcularia non adeant.

CAP. XV.

11. q. 1. c. Placuit ut quiſque.

Item placuit, ut quiſquis Epiſcoporum, Preſbyterorum, & Diaconorum, ſeu Clericorum, cum in Eccleſia ei fuerit crimen inſtitutum, vel civilis cauſa fuerit commota: ſi relicto Eccleſiaſtico judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit * prolata ſententia, locum ſuum amittat, & hoc in criminali actione; in civili vero perdat quod evicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit. Hoc etiam placuit, ut a quibuſcunque Judicibus Eccleſiaſticis ad alios Judices Eccleſiaſticos, ubi eſt major auctoritas, fuerit provocatum: non eis obſit, quorum fuerit ſoluta ſententia, ſi convici non potuerint, vel inimico animo judicaſſe, vel aliqua cupiditate, aut gratia depravati. Sane ſi ex conſenſu partium electi fuerint Judices, etiam a pauciori numero, quam conſtitutum eſt, non liceat provocari. Et ut filii ſacerdotum ſpectacula ſæcularia non exhibeant, ſed nec expectent, licet hoc ſemper chriſtianis omnibus indictum ſit, * & ubi blaſphemiæ ſunt, non accedant.

Al. * Probata

2. q. 6. c. Sane ſi.

* Forte ne

Ut nullus Epiſcopus, Preſbyter, & Diaconus conductor exiſtat, & ut Lectores uxores accipiant, & Clerici abſtineant ab uſuris, & quo tempore vel ipſi, vel Virgines conſecrentur.

CAP. XVI.

Item placuit, ut Epiſcopi, Preſbyteri, & Diaconi, non ſint conductores, aut procuratores, neque ullo turpi negotio & inhoneſto victum quærant, quia reſpicere debent ſcriptum eſſe, *Nullus militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus.* Item placuit, ut Lectores, cum ad annos pubertatis pervenerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. Item placuit, ut Clericus, ſi commodaverit pecuniam, pecuniam accipiat: ſi ſpeciem, eandem ſpeciem, quantam dederit, accipiat, & ut ante XXV. annos ætatis nec Diaconi ordinentur, nec Virgines conſecrentur, & ut Lectores populum non ſalutent.

21. q. 3. c. Placuit ut Epiſcopi.

2. Timoth 2.

Diſt. 32. Lectores.

Diſt. 77. c. Placuit.

Item 20. q. 2. Placuit.

Ut unaquæque Provincia propter longinquitatem Primatem habeat proprium.

CAP. XVII.

PLacuit, ut Mauritania Sitifensis, ut postulavit, Primatem Provinciæ Numidiæ, ex cujus cœtu separatur, ut suum habeat primatem: quem consentientibus omnibus Primatibus Provinciarum Africanarum, vel omnibus Episcopis, propter longinquitatem habere permissa est.

Si quis Clericus ordinatur, moneri debet constituta servare, & ut corporibus mortuorum Eucharistia non detur, nec baptisma, & ut per singulos annos per omnes Provincias ad Concilium Metropolitani conveniatur.

CAP. XVIII.

Dist. 38. c. Placuit ut ordinandis.

ITem placuit, ut ordinatis Episcopis, vel Clericis prius ab ordinatoribus suis placita Conciliorum auribus eorum inculcentur: ne se aliquid contra statuta Concilii fecisse pœniteant. Item placuit, ut corporibus defunctorum Eucharistia non detur: scriptum est enim,

Matth. 26.

Accipite & edite: cadavera autem nec accipere possunt, nec edere, & nec jam mortuos homines baptizari faciat Presbyterorum ignavia: pro qua re confirmandum est in hac sancta Synodo, ut

Cap. 5.

secundum Nicæna statuta, propter causas Ecclesiasticas, quæ ad perniciem plebium sæpe veterascunt, singulis quibusque annis Concilium convocetur, ad quod omnes Provinciæ, quæ primas sedes habent, de Conciliis suis binos, aut quantos delegerint, Episcopos Legatos mittant: ut in congregato conventu plena possit esse auctoritas.

Ut si quis Episcopus accusatur ad Primatem ipsius provinciæ causa deferatur.

CAP. XIX.

3. q. 5. c. Quisquis Episcoporum.

AUrelius Episcopus dixit: Quisquis Episcoporum accusatur, ad Primatem Provinciæ ipsius causam deferat accusator, nec a communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam electorum Judicum die statuta literis evocatus minime occurrerit, hoc est infra spatium mensis, ex ea die, qua eum literas accepisse constiterit: quod si aliquas veras necessitatis causas probaverit, quibus eum occurrere non potuisse manifestum sit, causæ dicendæ intra alterum mensem integram habeat facultatem; verumtamen diu post mensem secundum non communicet, donec purgetur. Si autem ad Concilium universale * infra anni spatium occurrere noluerit, ut vel ibi causa ejus terminetur: ipse in se damnationis sententiam dixisse judicetur, tempore sane, quo non communicat, nec in sua Ecclesia, vel Parochia communicet. Accusator autem ejus, si nunquam diebus causæ dicendæ defuerit, a communione non removeatur; si vero aliquando defuerit subtrahens se restituto in communione Episcopo, ipse removeatur a communione accusator: ita tamen, ut nec ipsi adimatur facultas causæ peragendæ. Si ad diem occurrere non noluisse, sed non potuisse probaverit, placuit illud sane, ut cum agere cœperit in Episcoporum judicio, si fuerit accusatoris persona culpabilis, ad arguendum non admittatur, nisi proprias causas, non tamen Ecclesiasticas, asserere voluerit.

Al. * anniversarium.

4. q. 6. Illud vero placuit.

De Presbyteris, vel Clericis accusatis.

CAP. XX.

15. q. 7. Si autem Presbyteri.

SI autem Presbyteri, vel Diaconi fuerint accusati, adjuncto sibi ex vicinis locis cum proprio Episcopo legitimo numero collegarum, quos ab eodem accusati petierint, id est una secum in Presbyteri nomine sex, in Diaconi tres, ipsorum causam discutiant, eadem dierum, & dilationum, & a communione remotionum, & discussione personarum inter accusatores, & eos, qui accusantur, forma servata. Reliquorum autem Clericorum causas etiam solus Episcopus loci * agnoscat, & definiat.

* Forte cognoscat.

Ut filii Clericorum in matrimonio non jungantur Hæreticis.

CAP. XXI.

ITerum placuit ut filii Clericorum Gentilibus, vel Hæreticis, aut Schismaticis matrimonio non jungantur.

Ut Episcopi vel Clerici in eos, qui non sunt Catholici, nihil conferant.

CAP. XXII.

Et ut in eos, qui Catholici Christiani non sunt, etiamsi consanguinei fuerint, per donationes rerum suarum, Episcopi, vel Clerici nihil conferant.

Ut Episcopi trans mare non proficiscantur.

CAP. XXIII.

Item, ut Episcopi trans mare non proficiscantur, nisi consulto primæ sedis Episcopo suæ cujusque Provinciæ: ut ab eo præcipue possint sumere formatam, vel commendationem.

Addendum ex tom. 1. Concil. editionis Binii pag. 580. *Placuit etiam, ut quia, ut præcedentibus Conciliis statutum est, ne quis Donatistarum cum honore recipiatur a nobis, sed in numero, &c.*

Ut præter scripturas Catholicas nihil in Ecclesia legatur.

CAP. XXIV.

Item placuit ut præter scripturas [a] Catholicas nihil in Ecclesia legatur sub nomine divinarum scripturarum. Sunt autem Canonicæ scripturæ, id est Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Jesu Nave, Judicum, Ruth, Regum libri IV. Paralipomenon libri II. Job, Psalterium, Salomonis libri V. Liber XII. Prophetarum, Hesaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Thobias, Judith, Ester, Esdræ libri II. [b] Machabæorum libri II. Novi Testamenti Evangeliorum libri IV. Actuum Apostolorum liber I. Epistolæ Pauli XIIII. Petri Apostoli * Epistolæ II. Joannis Apostoli III. Jacobi Apostoli liber I. Judæ Apostoli liber I. Apocalypsis Joannis Apostoli liber I. Hoc etiam fratri, & consacerdoti nostro Bonifacio, vel aliis earum partium Episcopis pro confirmando isto Canone innotescat, quia a patribus ista accepimus in Ecclesia legenda.

Al. * libri

[a] *Catholicas*] V. C. *Canonicas.*

[b] *Machabæorum libri II.*] Desunt hæc in Græco exemplari Hilarii & Theodosii Balsamonis, Gregorius lib. 19. in Job. cap. 17. habitos tamen pro Canonicis ab Africana saltem Ecclesia testatur B. Augustinus lib. 18. de Civitate Dei cap. 36. & lib. 2. contra epist. Gaudent. cap. 27. item lib. 2. de Doctrin. Christian. cap. 2. & lib. de Cur. pro mortuis cap. 1.

De Episcopis, vel sequentibus ordinibus, qui sacrosancta mysteria contrectant, placuit ab uxoribus contineri.

CAP. XXV.

Aurelius Episcopus dixit: Addimus, fratres charissimi præterea, cum de quorundam Clericorum, quamvis Lectorum, erga uxores proprias incontinentia referretur, placuit, quod & in diversis Conciliis firmatum est, ut Subdiaconi, qui sacra mysteria contrectant, & Diaconi, & Presbyteri, sed & Episcopi secundum priora statuta etiam ab uxoribus se contineant: ut tanquam non habentes videantur esse, quod nisi fecerint, ab Ecclesiastico removeantur officio. Cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, nisi maturiori ætate. Ab universo Concilio dictum est, quæ vestra Sanctitas est juste moderata, & sancta, Deo placita sunt, confirmamus. Dist. 32. Placuit Episcopos. Dist. 84. Cum de quorundam. 1. Corinth. 7.

Ut res Ecclesiæ nemo distrahat.

CAP. XXVI.

Item placuit, ut rem Ecclesiæ nemo vendat: quod si redditus non habet, & aliqua nimia necessitas cogit, hoc insinuandum esse Primati Provinciæ ipsius, ut cum statuto numero Episcoporum, utrum faciendum sit, arbitretur. Quod si tanta urget necessitas Ecclesiæ, ut non possit ante consulere, saltem vicinos testes convocet Episcopos, curans ad Concilium omnes referre suæ Ecclesiæ necessitates: quod si non fecerit, reus Deo, & Concilio venditor honore amisso teneatur. 17 q. 4. Nulli res Ecclesiæ.

Presbyteri, & Diaconi in graviore culpa convicti manus impositionem, tanquam Laici, nequaquam suscipiant.

CAP. XXVII.

Item confirmatum est, ut si quando Presbyteri, vel Diaconi in aliqua gra- Dist. 50. c Confirmandum est.

vioti

viori culpa convicti fuerint, qua eos a ministerio necesse sit removeri: non eis manus, tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus Laicis, imponatur, neque permittendum, ut rebaptizati ad Clericatus gradum promoveantur.

Presbyteri, Diaconi, vel Clerici, qui causa sua ad transmarina putaverint appellandum, in communionem minime suscipiantur.

CAP. XXVIII.

ITem placuit, ut Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici, in causis quas habuerint, si de judiciis Episcoporum suorum questi fuerint, vicini Episcopi eos cum consensu sui Episcopi audiant, & inter eos definiant adhibiti ab eis Episcopi. Quod si & ab eis provocandum putaverint, non provocent ad transmarina judicia, sed ad Primates suarum Provinciarum, sicut & de Episcopis sæpe constitutum est. Ad transmarina autem qui putaverit appellandum, a nullo intra Africam ad communionem suscipiatur.

Si quis excommunicatus, ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit.

CAP. XXIX.

11. q. 3. Placuit universo. ITem placuit universo Concilio, ut qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu, sive Episcopus, sive quilibet Clericus, & tempore excommunicationis suæ ante audientiam communionem præsumpserit: ipse in se damnationis judicetur protulisse sententiam.

De accusato, vel accusatore.

CAP. XXX.

ITem placuit, ut accusatus vel accusator in eo loco, unde est ille qui accusatur, si metuit aliquam vim temeratiæ multitudinis, locum sibi eligat proximum, quo non sit difficile testes perducere, ubi causa finiatur.

Si qui Clerici ab Episcopis suis promoti contempserint, nec illic maneant, unde recedere noluerunt.

CAP. XXXI.

ITem placuit, ut quicunque Clerici, vel Diaconi pro necessitatibus Ecclesiarum non obtemperaverint Episcopis suis, volentibus eos ad honorem ampliorem in sua Ecclesia promovere: nec illic ministrent in gradu suo, unde recedere noluerunt.

Si quis Clericorum pauper promotus in ordine, postea habuerit aliquid, Ecclesiæ potestati subjaceat.

CAP. XXXII.

ITem placuit, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel quicunque Clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore Episcopatus, vel Clericatus sui agros, vel quæcunque prædia nomine suo comparant, tanquam rerum dominicarum invasionis crimine teneantur: nisi admoniti in Ecclesiam eadem ipsa contulerint. Si autem ipsis proprie aliquid liberalitate alicujus, vel successione cognationis obvenerit, faciant inde, quod eorum proposito congruit: quod si a suo proposito retrorsum exorbitaverint, honore Ecclesiastico indigni, tanquam reprobi, judicentur. 12. q. 3. Placuit ut Episcopi.

Ut Presbyteri rem Ecclesiæ, in qua sunt constituti, non vendant, & nulli Episcopo liceat rem tituli matricis Ecclesiæ usurpare.

CAP. XXXIII.

ITem placuit, ut Presbyteri non vendant rem Ecclesiæ, ubi sunt constituti, nescientibus Episcopis suis, quomodo [a] & Episcopis non liceat vendere prædia Ecclesiæ, [b] ignorante Concilio, vel Presbyteris suis. Non habente ergo necessitatem, nec Episcopo liceat matricis Ecclesiæ, nec Presbytero rem tituli sui usurpare. 12. q. 2. Placuit ut Presbyteri. Ea. c. Non habenti.

[a] *Et Episcopis non liceat*] V.C. Nec Episcopis licet.

[b] *Ignorante Concilio*] V.C. *Inconsulto Concilio, vel cuncto Presbyterio sine ulla necessitate, & ut Episcopo non liceat matris Ecclesia rem*

tituli Presbyteri sui usurpare. Aurelius Episcopus dixit: Juxta statuta totius Concilii, &c. In editione Dionysii Exigui sequitur: *Item Aurelius Episcopus dixit juxta statuta, &c.* Quæ infra ad finem Africani Concilii habentur.

Expliciunt Canones [a] *Carthaginensis Concilii.*

[a] *Carthaginensis Concilii*] VI.

CONCILIUM AFRICANUM.

Tituli Canonum Diversorum Conciliorum Africanæ Provinciæ, numero C V.

1 QUOD nihil de Hipponensi Concilio sit emendandum.
2 Ut Episcopi, vel Clerici non facile filios suos emancipent.
3 Ut Episcopi, vel Clerici non ordinentur, nisi omnes suos fecerint Christianos.
4 Quod, præter panem, & merum mixtum aqua, nihil in sacramentis offerri debeat.
5 Ut Clerici, vel continentes ad Virgines Viduasque non accedant.
6 Ut Princeps Sacerdotum non appelletur Episcopus.
7 Ut Clerici tabernas, nisi in peregrinis, non ingrediantur.
8 Ut a jejunis Deo sacrificia peragantur.
9 Ut in Ecclesiis convivia minime celebrentur.
10 De Pœnitentibus.
11 De Virginibus.
12 De ægrotantibus, qui pro se respondere non possunt.
13 De passionibus Martyrum.
14 De parvulis, qui apud Donatistas baptizati sunt.
15 De rebaptizationibus, redordinationibus, vel translationibus Episcoporum.
16 Quod Episcopi ordinare Episcopum debeant.
17 Quot addi debeant Episcopi numero ordinatorum, si de ordinando Episcopo fuerit contradictum.
18 Ut de Ecclesia Carthaginis dies Paschæ nuncietur.
19 De visitandis Provinciis.
20 Ut Diœceses, nisi ex consensu Episcopi proprii, Episcopum non accipiant.
21 Ut alienus Clericus minime suscipiatur ab alio.
22 Ut Carthaginensi Episcopo, unde voluerit, Clericum liceat ordinare.
23 Ut Episcopi, qui in Diœcesibus fuerint ordinati, Diœcesim sibi nullam* vendicent. Al. *vindicent.
24 Ut parvuli apud Donatistas baptizati, in Catholica Clerici ordinentur.
25 De reliquiis Idolorum, vel templis ab Imperatoribus abolendis.
26 Ut Clerici de judicii sui cognitione non cogantur in publico dicere testimonium.

63 Ut ab electis Judicibus provocare non liceat.

64 Ut ab Imperatoribus postuletur Advocatorum defensio pro causis Ecclesiæ.

65 De Plebibus quæ nunquam Episcopos habuerunt.

66 De Plebibus vel Diœcesibus ex Donatistatum pravitate conversis.

67 De suggestione Maurentii Episcopi.

68 De pacificandis Ecclesiis, Romana, & Alexandrina.

69 De his qui uxores, aut quæ viros dimittunt, ut sic maneant.

70 De precibus ad altare dicendis.

71 De his qui publicorum judiciorum cognitionem ab Imperatore poposcerint.

72 De his qui, cum in Africa non communicant, voluerint trans mare subripere.

73 Ut pergentes ad Comitatum causam suam vel Carthaginensi, vel Romano Pontifici insinuare procurent.

74 Concilium de cognitione Episcopi.

75 Concilium contra hæresim Pelagii & Cælestini.

76 Quod Adam non sit factus a Deo mortalis.

77 Quod parvuli in peccatorum remissionem baptizentur.

78 Quod gratia Dei non solum remissionem tribuit peccatorum, sed etiam præstat adjutorium ne peccetur.

79 Quod gratia Christi non solum scientiam tribuit, quid agamus, sed etiam dilectionem nobis inspirat, ut quod scimus, implere valeamus.

80 Quod sine Dei gratia nihil boni possumus implere.

81 Quod non solum humilis, sed & verax Sanctorum vox ista est: *Si diximus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus.* 1. Joan. 1.

82 Quod in oratione Dominica sancti pro se dicant: *Dimitte nobis debita nostra.*

83 Quod veraciter a sanctis dicatur: *Dimitte nobis debitta nostra.*

84 De Plebibus conversis a Donatistis.

85 De Diœcesibus, qualiter eas dividant inter se Episcopi tam Catholici, quam qui ex Donati parte conversi sunt.

86 Ut si quam Diœcesim Episcopus ab hæresi liberans triennio possederit, nullus eam repetat.

87 De his qui in plebes, quas ad se putant pertinere, in conventis his a quibus tenentur, irruerint.

88 De his qui plebes ad se pertinentes negligunt.

89 Quod electorum judicum sententia sperni non debeat.

90 Ut si Episcopus negligat suam Diœcesim, communione privetur.

91 De Episcopis qui Donatistas communicasse sibi mentiti fuerint.

92 De Presbyteris, & Clericis, ut non appellent, nisi ad Africana Concilia.

93 De Virginibus, etiam minoribus, velandis.

[a] *Numero CV.*] CL. Qui Canones excerpti sunt in superiore Concilio Carthaginensi & in eo recitati & confirmati.

Incipiunt Canones Conciliorum diversorum Africanæ Provinciæ, [b] numero CV.

In ista Carthaginensi scilicet supra promissa. *Theod. seniore scilicet.*

RECITATA sunt etiam in ista Synodo diversa Concilia universæ Provinciæ Africæ, transactis temporibus Aurelii Carthaginensis Episcopi celebrata, Gloriosissimo Imperatore Theodosio Augusto III. & Abundantio viro, clarissimo Consulibus, VIII. Idus Octobris, Hippone regio, in Secretario Basilicæ pacis. Gesta hujus Concilii ideo descripta non sunt, quia ea, quæ ibi statuta sunt, in superioribus probantur inserta.

[b] *Numero CV.*] Centum quinquaginta excerpti recitati & confirmati in Concilio Carthaginensi VI.

De Concilio Carthaginensi, ubi Legati Episcopi Proconsulares ad Concilium Adrumetinum destinantur.

Al. * *delecti*

GLORIOSISSIMIS Imperatoribus Arcadio III. & Honorio II. Augg. Conss. VI. Kal. Juliarum, Carthagine. In hoc Concilio Legati * directi sunt Episcopi, Proconsulares ad Concilium Adrumetinum.

De Concilio Carthaginensi, ubi multa sunt constituta.

VV. CC. Viris Clarissimis.

CÆSARIO, & Attico. VV. CC. Conss. Quinto Kal. Septembris, Carthagine, in Secretario Basilicæ Restitutæ, cum Aurelius Episcopus una cum Episcopis consedisset: adstantibus etiam Diaconibus, advenientibus quoque Victore sene Puppianense, Tuto Migirpense, Evangelo Assuritano.

Allocutio ad Episcopos, Aurelii Carthaginensis Episcopi.

AURELIUS Episcopis dixit: Post diem præstitutam Concilii consedimus, ut recordamini, Fratres beatissimi, & arbitrabamur omnium Provinciarum per Africam Legationes convenisse ad diem, ut dixi, præstitutam nostri tractatus. Sed cum Sacerdotum nostrorum Epistola * Byzacenorum fuisset recitata, vel quid mecum iidem, qui tempus & diem Concilii prævenerant, tractassent, vestræ charitati legeretur, lecta est etiam a Fratribus Honorato & Urbano, qui nobiscum hodie * Concilio participantur, legatio Sitifensis Provinciæ destinata. Frater etiam Reginus Ecclesiæ Vegei Selitanæ literas ad parvitatem meam datas Crescentiani primæ sedis, ut ipse insinuat, Numidiarum, & Aurelii Coepiscoporum nostrorum: in quibus scriptis vestra mecum charitas recognoscit promisisse eosdem, quod aut ipsi dignarentur venire, aut ad hoc Concilium fuissent ex more destinaturi Legatos. Sed hoc, quia minime factum videtur, diu se detineri de longinquo venientes Legati Mauritaniæ Sitifensis non posse testantur: & ideo, Fratres, si vestræ charitati videtur, literæ Fratrum nostrorum Byzacenorum, sed & breviarium, quod eidem Epistolæ adjunxerunt, ad hunc cœtum congregatum legantur, ut si qua forte illic movere charitatis vestræ animum possunt, in eodem breviario, quæ diligentius fuerint animadversa, in melius reformentur. Hoc enim Frater & Coepiscopus noster primæ sedis, vir perspectus merito suæ gravitatis, atque prudentiæ, Mizanius scribens ad meam parvitatem postulavit. Si ergo placet, quæ tractata sunt, legantur, & singula a vestra charitate considerentur.

al. Byzachenorum.

Al. * Concilium

[a] *In hoc Concilio statutum est, ut Episcopi sine formata non navigent.*

CÆSARIO,[b] & Attico VV. CC. Conss. Sexto Kal. Julias, Carthagine, placuit, ut nullus Episcoporum naviget sine formata Primatis. Gesta in authenticis, qui quæret, inveniet.

[a] *In hoc Concilio statutum est, &c.*] Quæ sequuntur ab his usque ad illa quod nihil de Hipponensi &c. cap. 1. In veteribus Codicibus inserta sunt inter caput 23. & 24. Sequitur autem hic in veteribus libris: *Epigonius Episcopus dixit, &c.*

[b] *Cæsario & Attico VV. CC. Conss.*] Non extat.

De Concilio isto Legati ad Imperatores infra scripti diriguntur Episcopi.

POST Consulatum gloriosissimi Imperatoris Honorii Augusti IV. & Eutychiani V. C. Quinto Kal. Maias Carthagine, in Secretario Basilicæ Restitutæ, in hoc Concilio legationem susceperunt Epigonius, & Vincentius Episcopi: ut pro confugientibus ad Ecclesiam, quocunque reatu involutis legem de gloriosissimis Principibus mereantur, ne quis eos audeat abstrahere.

V. C. Viri clarissimi. In vetustis exemplaribus habetur Vir. aut vo.

In hoc Concilio legatio destinatur ad Romanum, & Mediolanensem Episcopos de parvulis qui apud Hæreticos baptizati sunt, & ad Imperatorem de Idolorum reliquiis auferendis, & de aliis rebus quamplurimis.

POST [c] Consulatum Fl. Stiliconis V. C. [d] XIV. Kal. Julias Carthagine, in Secretario Basilicæ Restitutæ, cum Aurelius Episcopus una cum Episcopis suis consedisset, adstantibus Diaconibus, Aurelius Episcopus dixit: Ecclesiarum Dei per Africam constitutarum necessitates mecum optime novit charitas vestra, sanctissimi Fratres; & quoniam præstitit dominus ut ex aliqua parte sancti cœtus vestri esset congregata præsentia, videtur mihi, ut has easdem necessitates, quas pro sollicitudine nostra indagare potuimus, in medium proferamus, quas cum approbaverit vestra synceritas, sit consequens, eligendum esse unum a nostro numero consacerdotem, qui auxiliante Domino, & orationibus vestris, & has

Fl. lego Flavii Stiliconis Viro clarissimi.

ipsas necessitates suscipere possit, & graviter peragendas implere, perrecturus ad transmarinas Italiæ partes, ut tam sanctis Fratribus & Consacerdotibus nostris, Venerabili sancto Fratri Anastasio, sedis Apostolicæ Episcopo, quam etiam sancto Fratri Venerio Sacerdoti Mediolanensis Ecclesiæ, necessitatem ipsam, ac dolorem, atque inopiam nostram valeat intimare. Ex his enim sedibus hoc fuerat prohibitum, quod noverint, communi periculo providendum, maxime quia tanta indigentia Clericorum est, multæque Ecclesiæ ita desertæ sunt, ut ne unum quidem Diaconum, vel * in literarum habere reperiantur. Nam de cæteris superioribus gradibus & officiis tacendum arbitror, quia, ut dixi, si ministerium Diaconi facile non invenitur, multo magis superiorum honorum invenire non posse certissimum est; & quotidie nos planctus diversarum pene emortuarum plebium jam non sustinemus: quibus nisi fuerit aliquando subventum, gravis nobis, & inexcusabilis innumerabilium animarum pereuntium causa apud Deum mansura est.

* Forte lectorem.

[e] *Post Consulatum.*] Non extat.
[f] *XIIII. Kalendas Julias*] V. C. Isidori XVII.

Quod nihil de Hipponensi Concilio sit emendandum.

CAP. I.

Epigonius [a] Episcopus dixit: In hoc breviario, quod decerptum est de Concilio Hipponensi, nihil arbitramur esse emendandum, vel assuendum, nisi ut dies sanctæ Paschæ tempore Concilii innotescat.

[a] *Epigonius Episcopus dixit, &c.*] Sunt hæc ex Concilio Carthaginensi in Secretario Basilicæ restitutæ v. Kal. Septemb. Cæsario & Attico Conss.

Ut Episcopi, vel Clerici non facile filios suos emancipent.

CAP. II.

Ut Episcopi, vel Clerici filios suos a sua potestate per emancipationem exire non sinant: nisi de moribus eorum fuerint, & de ætate securi, ut possint ad eos jam propria pertinere peccata.

Ut Episcopi vel Clerici non ordinentur, nisi omnes suos fecerint Christianos.

CAP. III.

Ut Episcopi, & Presbyteri, & Diaconi non ordinentur priusquam omnes, qui sont in domo eorum, Christianos Catholicos fecerint.

Quod, præter panem & merum mixtum aqua, nihil in Sacramentis offerri debeat.

CAP. IV.

Ut in Sacramentis Corporis & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam quod ipse Dominus tradidit, hoc est panis & vinum aqua mixtum, primitiæ vero, seu mel, & lac: quod uno die solemnissimo in infantum mysterio solet offerri: quamvis in altari offerantur, suam tamen habeant propriam benedictionem, ut a Sacramento Dominici Corporis, & Sanguinis distinguantur, nec amplius in primitiis offeratur, quam de uvis, & frumentis.

De consecr. Dist. 2. In sacramento.

Ut Clerici, vel continentes ad Virgines, vel Viduas, non accedant.

CAP. V.

Clerici, vel continentes ad Viduas, vel Virgines, nisi ex jussu, vel permissu Episcoporum, aut Presbyterorum non accedant, & hoc non soli faciant, sed cum Conclericis, vel cum quibus Episcopus, aut Presbyter jusserit, nec ipsi Episcopi, & Presbyteri soli habeant accessum ad hujusmodi fœminas: sed ubi aut Clerici præsentes sunt, aut graves aliqui Christiani.

Dist. 81. Clerici vel.

[f] *Ut Princeps Sacerdotum non appelletur Episcopus.*

CAP. VI.

CAP. VI.

Dist. 99. c. Primæ sedis.

UT primæ sedis Episcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut aliquid hujusmodi: sed tantum primæ sedis Episcopus.

[a] *Princeps Sacerdotum*] Leo IX. Epist. ad Petrum & Joannem Episcopos Africæ. *In singulis Provinciis Africæ antiquitus instituebantur non secundum potentiam alicujus civitatis, sed secundum tempus suæ ordinationis, quibus tamen omnibus præerat unus scilicet Carthaginensis Archiepiscopus, qui etiam non incongrue dici posset Metropolitanus propter Carthaginem Metropolim totius Africæ, quamvis major Metropolitanus sit ex Archiepiscopalibus dignitatibus.* De Primoribus Africæ ita legitur in Concilio Carthaginensi cap. 25. *Primæ sedis Episcopus non appelletur, &c.*

Ut Clerici tabernas, nisi in peregrinis, non ingrediantur.

CAP. VII.

Dist. 44. Clerici.

UT Clerici, edendi vel bibendi causa, tabernas non ingrediantur: nisi peregrinationis necessitate compulsi.

Ut a jejunis Deo sacrificia celebrentur.

CAP. VIII.

De consecr. Dist. 1. Sacramenta.

UT Sacramenta altaris, non nisi a jejunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniversario, quo Cœna Domini celebratur, nam si aliquorum pomeridiano tempore defunctorum, sive Episcoporum, sive cæterorum commendatio facienda est, solis orationibus fiat: si illi, qui faciunt, jam pransi inveniuntur.

Ut in Ecclesiis convivia minime celebrentur.

CAP. IX.

Dist. 42. Nulli Episcopi.

UT nulli Episcopi, vel Clerici in Ecclesia conveniantur, nisi forte transeuntes hospitiorum necessitate illic reficiant: populi etiam ab hujusmodi conviviis, quantum fieri potest, prohibeantur.

De Pœnitentibus.

CAP. X.

26. q. 7. Pro qualitate.

Item 26. q. 6. Presbyter. c. fi.

UT pœnitentibus secundum differentiam peccatorum Episcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur, & ut Presbyter inconsulto Episcopo non reconciliet pœnitentem: nisi absentiæ Episcopi necessitate cogente. Cujuscunque autem pœnitentis publicum, & vulgatissimum crimen est, quod universam Ecclesiam commoverit, ante absidem manus ei imponatur.

De Virginibus.

CAP. XI.

20. q. 2. Quæ religiosis.

UT Virgines sacræ, cum parentibus, a quibus custodiebantur, privatæ fuerint, ab Episcopo custodiantur. Ubi autem Episcopus absens est, providentia gravioribus fœminis commendetur, ut simul habitantes invicem se custodiant: ne passim vagando Ecclesiæ lædant existimationem.

De ægrotantibus, qui pro se respondere non possunt.

CAP. XII.

De consecr. Dist. 4. Ægrotantes. de consecr. Dist. 2. Scenicis.

UT ægrotantes, si pro se respondere non possunt, cum voluntatis eorum testimonium hi, qui suis periculo proprio affuere, dixerint, baptizentur. Ut scænicis, atque histrionibus, cæterisque hujusmodi personis reconciliatio non negetur.

De Passionibus Martyrum.

CAP. XIII.

LIceat etiam legi passiones Martyrum, cum anniversarii dies eorum celebrantur.

De parvulis, qui apud Donatistas baptizati sunt.

CAP. XIV.

1. q. 4. c. Placuit ut.

DE Donatistis placuit, ut consulamus Fratres, & Consacerdotes nostros Syricium, & Symplicianum de solis infantibus, qui baptizantur penes eosdem: ne quod suo non fecerunt judicio, cum ad Ecclesiam Dei salubri proposito fuerint conversi, parentum illos

error impediat, ne promoveantur sacri altaris Ministri.

Quibus insertis, Honoratus, & Urbanus Episcopi, Legati Provinciæ Mauritanæ Sitifensis, dixerunt: Jam dudum, cum apud sanctitatem vestram allegaremus scripta, dilati sumus ea contemplatione, quousque Fratres nostri advenire possent de Numidia legati: sed quia non parvi dies sunt, quibus expectati minime venerunt, ultra prætermittere, quæ nobis mandata sunt a nostris Coepiscopis, non oportet; atque ideo Fratres suggestionem nostram libenter admittite. De fide enim Nicæni tractatus audivimus, verum * est de sacrificiis inhibendis post prandium, ut ab jejunis, sicut dignum est offerantur, & tunc, & nunc firmatum est.

* Forte &

De rebaptizationibus, & redordinationibus, vel translationibus Episcoporum.

CAP. XV.

De consecr. Dist. 4. Non licet fieri.

Illud autem suggerimus mandatum nobis: quod etiam in Capuensi plenaria Synodo videtur statutum, ut non liceat fieri rebaptizationes, redordinationes, vel translationes Episcoporum. Nam Ctesconius * villæ Rhegensis Episcopus, plebe sua derelicta, Tubuniensem invasit Ecclesiam, nec usque hodie commonitus, secundum quod statutum fuerat, relinquere eandem, quam invaserat, plebem contempsit. Adversum istum quæ pronunciata fuerant, confirmata quidem audivimus: sed petimus, secundum quod nobis mandatum est, ut dignemini dare fiduciam, quo jam necessitate ipsa cogente liberum nobis sit Rectorem Provinciæ secundum statuta gloriosissimorum Principum adversus illum adire: ut qui miti admonitione sanctitatis vestræ adquiescere noluit, & emendare inlicitum, authoritate judiciaria protinus excludatur. Aurelius Episcopus dixit, servata forma disciplinæ non æstimabitur appetitus, si a vestra charitate modeste conventus recedere detractaverit: cum fuerit suo contemptu, & contumacia faciente etiam authoritate judiciaria * conventus. Honoratus, & Urbanus Episcopi dixerunt: Hoc enim omnibus placet. Ab universis Episcopis dictum est: Placet, & justum est.

Al. * villa Regen.

11. q. 1. c. Petimus, ut dignemini.

* Convictus, discedat.

Quod Episcopi ordinare Episcopum debeant.

CAP. XVI.

Honoratus, & Urbanus Episcopi dixerunt: Et illud nobis mandatum est, ut quia proxime Fratres nostri Numidiæ duo Episcopi ordinare præsumpserunt Pontificem: non nisi a XII. censeatis celebrari Episcoporum ordinationes. Aurelius Episcopus dixit: Forma antiqua servabitur, ut non minus quam tres sufficiant, qui fuerint destinati ad Episcopum ordinandum. Propterea, quia in Tripoli forte, & in Arzuge interjacere videntur barbaræ gentes, nam in Tripoli, ut asseritur, Episcopi sunt quinque tantummodo, & possunt forte de ipso numero vel duo necessitate aliqua occupari: difficile est enim ut de quolibet numero omnes possint occurrere, nunquid debet hoc ipsum impedimento esse Ecclesiasticæ utilitati? Nam & in hac Ecclesia, ad quam dignata est vestra Sanctitas convenire, crebro, ac pene per diem Dominicam ordinandos habemus: nunquid nam frequenter duodecim potero, vel decem, vel non multo minus advocare Episcopos? sed facile est mihi duos adjungere meæ parvitati vicinos. Quapropter cernit mecum charitas vestra hoc ipsum observari non posse.

Quot addi debeant Episcopi numero ordinatorum, si de ordinando Episcopo fuerit contradictum.

CAP. XVII.

Sed & illud est statuendum, ut quando ad eligendum Episcopum convenerimus, si qua contradictio fuerit oborta, quia talia tractata sunt apud nos, non præsumant ad purgandum eum, qui ordinandus est, tres Episcopi jam: sed postuletur ad numerum supradictorum, si haberi possunt, unus vel duo, & in eadem plebe, cui ordinandus est, discutiantur primo personæ contradicentium. Postremo etiam illa, quæ objiciuntur, pertractentur, & cum purgatus fuerit in conspectu publico, ita demum ordinetur. Si hoc cum vestræ San-

Dist. 23. c. Illud statuendum est.

ctitatis animo concordat, roboretur vestræ dignationis responsione. Ab universis Episcopis dictum est: Satis placet.

Ut de Ecclesia Carthaginis dies Paschæ nuncietur.

CAP. XVIII.

Honoratus, & Urbanus Episcopi dixerunt: Quoniam de commonitorio nostro omnia tractata noscuntur, addimus etiam de die Paschæ nobis esse mandatum, ut de Ecclesia semper Carthaginensi, sicuti adsolet, instruamur, & non sub angusto temporis spatio. Aurelius Episcopus dixit: Si Sanctitati vestræ videtur, quoniam nos spopondisse jam dudum meminimus, ut singulis quibusque annis ad tractandum conveniamus, & cum * venerimus in unum, tunc divulgabitur sanctus Paschæ dies per Legatos, qui adfuerint Concilio. Honoratus, & Urbanus Episcopi dixerunt: nunc de præsenti cœtu petimus, ut literis Provinciam nostram de hac die informare dignemini. Aurelius Episcopus dixit: Ita fiat necesse est.

Al. * convenerimus.

De visitandis Provinciis.

CAP. XIX.

Honoratus, & Urbanus Episcopi dixerunt: Et illud nobis verbo mandatum est, ut quia constitutum est in Concilio Hipponensi, singulas debere Provincias tempore Concilii visitandas esse, dignemini etiam, quod hoc anno secundum ordinem distulistis, vel alio anno Mauritaniam Provinciam visitare. Aurelius Episcopus dixit: Tunc de Provincia Mauritania, propter quod in finibus Africæ posita sit, nihil statuimus, siquidem vicinæ sunt barbarico, sed præstet Deus, ut ex abundanti non pollicentes venire possimus ad vestram Provinciam. Cogitare enim debetis, fratres, quia hoc sibi, & Tripolitani, & Arzugitani fratres potuerunt exigere, si ratio pateretur.

Ut Diœceses, nisi ex consensu Episcopi proprii, Episcopum non accipiant.

CAP. XX.

Epigonius Episcopus dixit: Multis Conciliis hoc statutum a cœtu Sacerdotali est, ut plebes, quæ in Diœcesibus ab Episcopis retinentur * Episcopos nunquam habuerunt, nonnisi cum voluntate ejus Episcopi a quo tenentur, proprios accipiant rectores, id est Episcopos. At vero quia nonnulli dominatu quodam adepto communionem fratrum abhorrent, vel certe, cum depravati fuerint, quasi in quadam arce tyrannica sibi dominatum * vendicant, quod plerique tumidi, atque stolidi adversum Episcopum suas cervices erigunt Presbyteri, vel conviviis sibi concinnantes plebem, vel certe persuasu maligno, ut illicito favore eosdem velint sibi collocare rectores. Quod quidem insigne mentis tuæ tenemus votum, Frater religiose Aureli, qui hæc sæpe oppressisti, non curando tales petitores. Sed propter eorum malos cogitatus, & prave continuata Concilia hoc dico, non debere rectorem accipere eam plebem, quæ in Diœcesi semper subjacuit, nec unquam proprium Episcopum habuit. Quapropter si universo sanctissimo cœtui placet hoc, quod prosequutus sum, confirmetur. Aurelius Episcopus dixit: Fratris, & Consacerdotis nostri prosequutioni non obsisto: sed hoc me & fecisse, & facturum esse profiteor circa eos sane, qui fuerint concordes, non solum circa Ecclesiam Carthaginensem, sed circa omne Sacerdotale consortium. Sunt enim plerique conspirantes cum plebibus propriis, quas decipiunt, ut dictum est, eorum scalpentes aures, blandi ad seducendum, vitiosæ vitæ homines, vel certe inflati, & ab hoc consortio separati, qui putant propriæ plebi incubandum, & nonnunquam conventi ad Concilium venire detrectant: sua forte ne prodantur flagitia metuentes. Dico, si placet, circa hos non tantum Diœceses non esse servandas, verum & de propria Ecclesia, quæ illis male faverit, omnimodo adnitendum, ut etiam authoritate publica rejiciantur, atque ab ipsis principalibus Cathedris removeantur. Oportet enim, ut qui universis fratribus, ac toto Concilio inhæserit, non solum suam integre, sed & Diœceses possideat. At vero, qui

16. q. 1. &. Multis Conciliis.

Al. * Episcopum.

Al. * vindicant.

2. Timoth. 4.

ſibimet putant plebes ſufficere, fraterna dilectione contempta, non tantum Diœceſes amittant, ſed, ut dixi, etiam propriis publica careant authoritate, ut rebelles. Honoratus, & Urbanus Epiſcopi dixerunt: Summa proviſio Sanctitatis tuæ cohæſit mentibus ſingulorum, & puto, omnium reſponſione ea quæ proſequi dignatus es, roboranda. Univerſi Epiſcopi dixerunt: Placet, placet.

Ut alienus Clericus minime ſuſcipiatur ab alio.

CAP. XXI.

Epigonius Epiſcopus dixit: In multis Conciliis hoc ſtatutum eſt, etiam nunc hoc * confirmandum eſt a veſtra prudentia, beatiſſimi Fratres, ut Clericum alienum nullus ſibi præripiat Epiſcopus præter ejus arbitrium, cujus fuerit Clericus. Dico autem Julianum, qui ingratus eſt Dei beneficiis per meam parvitatem in ſe conlatis, ita temerarium, & audacem extitiſſe, ut eum, qui a me baptizatus eſt, cum eſſet puer egentiſſimus, mihi ab eodem commendatus, cumque multis annis a me aleretur, atque increſceret, hunc, ut dixi, baptizatum eſſe in Eccleſia mea per manum parvitatis meæ conſtat, idem in Diœceſi Mappalienſi lector eſſe cœperat, immo annis ferme duobus legerat, neſcio quo contemptu humilitatis meæ idem Julianus eum arripuit, quem dicit quaſi proprium civem ſui loci Vazaritani, me inconſulto uſurpare, nam & Diaconum illum ordinavit, hoc ſi liceat, pateat hæc licentia a vobis, beatiſſimi Fratres: ſi minus, tam impudens cohibeatur, ne ſe miſceat communioni cujuſquam. Numidius Epiſcopus dixit: Si non poſtulata, neque conſulta tua dignatione id videtur feciſſe Julianus, judicamus omnes inique factum, atque indigne. Quapropter niſi idem Julianus correxerit errorem ſuum, & cum ſatisfactione eundem Clericum, quem fuerat auſus ordinare, revocaverit tuæ plebi, contra ſtatuta Concilii faciens, contumaciæ ſuæ ſeparatus a nobis, excipiet judicium. Epigonius Epiſcopus dixit: Ætate pater, & ipſa promotione antiquiſſimus, vir laudabilis, frater & collega noſter Victor vult hanc petitionem generalem omnibus effici.

Al. * confirmatum.

Ut Carthaginenſi Epiſcopo, unde voluerit, Clericum liceat ordinare.

CAP. XXII.

Aurelius Epiſcopus dixit: Sermonem meum admittite Fratres. Contingit nonnunquam, ut poſtulentur ab Eccleſiis, quæ præpoſitis egent, ut Preſbyteris, vel Epiſcopis: & tamen memor ſtatutorum id ſequor, ut conveniam Epiſcopum ejus, atque ei inculcem, quod ejus Clericus a qualibet Eccleſia poſtuletur, ſed forte in hodierno non reluctati ſunt, & nequando contingat, ut reluctentur, cum fuerint a me in hac cauſa poſtulati: quem ſcitis multarum Eccleſiarum, & ordinandorum curam ſuſtinere. Juſtum eſt ergo, ut quemlibet Conſacerdotum conveniam cum duobus e conſortio noſtro, vel tribus teſtibus. Sin vero indevotus extiterit, quid cenſet charitas veſtra faciendum? Ego enim cunctarum Eccleſiarum, dignatione Dei, ut ſcitis, Fratres, ſollicitudinem ſuſtineo. Numidius Epiſcopus dixit: Fuit ſemper hæc licentia huic ſedi, ut unde vellet, & de cujus nomine fuiſſet conventus, pro deſiderio cujuſque Eccleſiæ ordinare Epiſcopum. Epigonius Epiſcopus dixit: Bonitas ſequeſtrat poſſibilitatem, minus enim præſumis, Frater, cum te bonum, & clementem omnibus præbes; habes enim hoc in arbitrio ſatis eſt, ut ſatiſfiat perſonæ uniuſcujuſque Epiſcopi in prima tantummodo conventione. Si autem quod * libet huic ſedi vendicandum ſibi fuerit arbitratus, neceſſe habes tu omnes Eccleſias ſuffulcire, unde tibi non poteſtatem damus, ſed tua adſignamus: ut liceat voluntati tuæ & ſemper tenere quem voles, ut præpoſitos plebibus, vel Eccleſiis non conſtituas, qui poſtulati fuerint, & unde voles. Poſthumianus Epiſcopus dixit: Ne inde, qui unum habuerit, nunquid debet illi unus Preſbyter auferri? Aurelius Epiſcopus dixit: Sed Epiſcopus unus eſſe poteſt, per quem dignatione divina Preſbyteri multi conſtitui poſſint; unus autem Epiſcopus difficile invenitur conſtituendus. Quapropter ſi neceſſarium Epiſcopatui quis habuerit Preſbyterum, & unum, ut dixiſti, frater, habuerit: etiam ipſum ad promotionem dare debebit. Poſthumianus Epiſcopus

Cunctarum per Africam tantum. Non per totum orbem ſicut Rom. Pont Diſt 19. Ita Dominus.

Al. * licet.

dixit: Ergo si habet alius abundantes Clericos, debet mihi alia plebs subvenire. Aurelius Episcopus dixit: Sane quando tu Ecclesiæ alteri subveneris, persuadebitur illi, qui plures habet Clericos, ut unum tibi ordinandum largiatur.

Ut Episcopi, qui in Diœcesibus fuerint ordinati, Diœcesim sibi nullam vendicent.

CAP. XXIII.

HOnoratus, & Urbanus Episcopi dixerunt: Audivimus constitutum, ut Diœceses non mereantur Episcopos accipere, nisi consensu ejus, sub quo fuerant constitutæ: sed in Provincia nostra cum aliqui forte in Diœcesi, concedente eo Episcopo, in cujus potestate fuerant constituti, ordinati sunt Episcopi, etiam Diœceses sibi vendicant, hoc & corrigi charitatis vestræ judicio, & inhiberi de cætero debet. Epigonius Episcopus dixit: Singulis Episcopis servatum est, quod decebat, ut ex massa Diœcesium nulla carperetur, ut proprium Episcopum habuisset, nisi ipse consensum adhibuisset concedendi. Sufficiat enim si concesserit, ut eadem Diœcesis permissa proprium tantum Episcopum habeat, cæteras sibi non vindicent Diœceses, quia exempta de fasce multarum sola meruit honorem Episcopatus suscipere. Aurelius Episcopus dixit: Non dubito charitati vestræ omnium placere eum, qui in Diœcesi, concedente Episcopo, qui matricem tenuit, solam eandem retinere plebem, in qua fuerit ordinatus. Quoniam igitur universa arbitror fuisse tractata, si omnia cum animo vestro convenerunt, sermone vestro cuncta roborate. Universi Episcopi dixerunt: Omnia nobis hæc placuerunt, & hæc nostra subscriptione firmavimus, & subscripserunt. Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis huic decreto consensi, & prælecto subscripsi. Similiter & cæteri Episcopi subscripserunt.

Ut parvuli apud Donatistas baptizati, in Catholica Ecclesia Clerici ordinentur.

CAP. XXIV.

UNde quoniam superiori Concilio statutum esse mecum recognoscit unanimitas vestra, ut hi, qui apud Donatistas parvuli baptizati sunt, nondum, scire valentes erroris eorum interitum: & posteaquam ad ætatem rationis capacem pervenerunt, agnita veritate falsitatem eorum abhorrentes ad Ecclesiam Dei Catholicam per universum mundum diffusam ordine antiquo, per manus impositionem recepti sunt, debere talibus suscipiendum munus Clericatus non impedire nomen erroris, cum veram Ecclesiam illorum putaverint ad fidem accedendo, & ibi Christo crediderint, & Trinitatis sacramenta perceperint, quæ omnia vera, & sancta, atque divina esse certissimum est, & in his omnem animæ spem constitutam. Quanquam & Hæreticorum præsumpta audacia, veritatis nomine palliata, hæc tradere audiat, quæ quoniam simplicia sunt, ut præmonet beatus Apostolus dicendo: Unus Deus, una fides, unum baptisma, & iterari non liceat, quod semel dare oportet, anathematizato nomine erroris recipiantur per manus impositionem in unam Ecclesiam, columbam, ut dictum est, & unam matrem omnium Christianorum, ubi omnia illa Sacramenta salubriter, & æterna, & vitaliter accipiuntur; quæ perseverantibus in hæresi magnam damnationis pœnam conquirunt, ut quod eis in veritate ad æternam vitam consequendam esset luminosius, hoc in errore sit tenebrosius atque damnosius. Quod fugientes nonnulli, & matris Ecclesiæ ubera cognoscentes, qui illa omnia sancta mysteria amore veritatis crediderunt, atque perceperunt, quibus Sacramentorum rebus cum vitæ bonæ probitas accesserit, sine dubio ad officium Clericatus tales esse applicandos, & maxime in tanta rerum necessitate, nullus est, qui non * concedat. Quanquam nonnulli ejusdem sectæ Clerici cum plebibus, atque honoribus suis ad nos transire desiderent; qui amore honoris aut persuadent ad vitam, aut retinent ad salutem. Sed hoc majori fratrum supradictorum considerationi dimittendum censeo: ut prudentiori suo consilio nostræ suggestionis sermonem cum perpenderint, quid de

Supra c. 14. c. q. 4. c. Qui apud Donatistas.

Ephes. 4.

Al. * cedat.

hac re eis placeat, nos informare dignentur. Tantum de his, qui infantes baptizati sunt satagimus, ut nostræ, si placet, in iisdem ordinandis consentiant voluntati. Omnia ergo, quæ superius comprehendimus, apud sanctos Episcopos agenda esse mecum honorabilis fraternitas vestra perpendat.

* *Unde quoniam*] Hæc sunt ex Concilio Carthagine habito in Secretario Basilicæ Restitutæ XVII. Kal. Jul. post Consulatum Fl. Stiliconis.

De reliquiis Idolorum, vel templis ab Imperatoribus abolendis.

CAP. XXV.

INstant etiam aliæ necessitates a religiosis Imperatoribus postulandæ, ut reliquias Idolorum per omnem Africam jubeant penitus amputari: nam plerisque in locis maritimis, atque possessionibus diversis adhuc erroris istius iniquitas viget, ut præcipiantur & ipsa deleri, & templa eorum, quæ in agris, vel in locis abditis constituta nullo ornamento sunt, jubeantur omni modo destrui.

Ut Clerici de judicii sui cognitione non cogantur in publico dicere testimonium.

CAP. XXVI.

PEtendum etiam, ut statuere dignentur, ut si forte in Ecclesia quamlibet causam jure Apostolico Ecclesiis imposito agere voluerint, & fortasse decisio Clericorum uni parti displicuerit, non liceat Clericum in judicio ad testimonium devocari eum, quia cognitor, vel præsens fuit, ut nulla ad testimonium dicendum Ecclesiastici cujuslibet persona pulsetur.

De Paganorum conviviis auferendis.

CAP. XXVII.

ILlud etiam petendum, ut quæ contra præcepta divina convivia multis in locis exercentur, quæ ab errore gentili * attracta sunt, ita ut nunc a Paganis Christiani ad hæc celebranda cogantur, ex qua re temporibus Christianorum Imperatorum persecutio altera fieri occulte videatur, vetari talia jubeant, & de civitatibus, & de possessionibus imposita pœna prohiberi: maxime, cum etiam in natalibus beatissimorum Martyrum per nonnullas civitates, & in ipsis locis sacris talia committere non reformident. Quibus diebus etiam, quod pudoris est dicere, saltationes sceleratissimas per vicos, atque plateas exerceant, ut matronalis honor, & innumerabilium fœminarum pudor, devote venientium ad sacratissimum diem, injuriis lascivientibus appetatur, ut etiam ipsius sanctæ religionis pene fugiatur accessus.

Al. * attractata.

De spectaculis, ut die Dominico vel ceteris sanctorum festivitatibus minime celebrentur.

CAP. XXVIII.

NEcnon & illud petendum, ut spectacula theatrorum cæterorumque ludorum die Dominica, vel cæteris religionis Christianæ diebus celeberrimis amoveantur, maxime quia sancti Paschæ octavarum die populi ad circum magis, quam ad Ecclesiam conveniunt, deberi transferri devotionis eorum dies siquando occurrerint, nec oportere etiam quemquam Christianorum cogi ad hæc spectacula; maxime, quia in his exercendis, quæ contra præcepta Dei sunt, nulla persecutionis necessitas a quoquam adhibenda est: sed uti oportet hominem libera voluntate subsistat sibi divinitus concessa. Corporatorum enim maxime periculum considerandum est, qui contra præcepta Dei magno terrore coguntur ad spectacula convenire.

De Clericis damnatis.

CAP. XXIX.

ET illud petendum, ut statuere dignentur, ut si quis cujuslibet honoris Clericus judicio Episcoporum quocumque crimine fuerit damnatus, non liceat eum sive ab Ecclesiis, quibus præfuit, sive a quolibet homine defensari, interposita pœna damni, pecuniæ, atque honoris, quo nec ætatem, nec sexum excusandum esse præcipiant.

De Histrionibus Christianis factis.

CAP. XXX.

ET de his etiam petendum, ut si quis ex qualibet ludicra arte ad Christianitatis gratiam venire voluerit, ac liber ab illa macula permanere, non eum liceat a quoquam iterum ad eadem exercenda reduci, vel cogi.

Al. * in Ecclesia celebrandis.

De Manumissionibus ut in Ecclesia celebrentur, ab Imperatore poscendum.*

CAP. XXXI.

DE manumissionibus sane in Ecclesia dicendis, si id nostri Consacerdotes per Italiam facere reperiuntur, nostræ etiam erit fiduciæ istorum ordinem sequi: data plane licentia misso Legato, ut quæcunque digna fide pro statu Ecclesiæ, & salute animarum agere potuerit, nos laudabiliter in conspectu Domini accepturos. Quæ omnia, si sanctitati vestræ placent, edicite: ut & meam suggestionem ratam esse vobis advertant, & nostram omnium consensionem synceritas eorum libenter accipiat. Ab universis Episcopis dictum est: Omnibus placent hæc, quæ injuncta sunt peragenda, & prudenter a tua sanctitate narrata.

De Equitio damnato Episcopo.

CAP. XXXII.

AUrelius Episcopus dixit: Equitii etiam, olim merito suo Episcopali sententia damnati, non arbitror prætereundam esse Legationis causam: ut si forte eum in illis partibus reperierit, sic eidem Fratri nostro curæ pro Ecclesiæ statu quod oportuerit, vel ubi licuerit, adversus eum peragere. Ab universis Episcopis dictum est: Multum placet, & ista persecutio, maxime cum olim damnatus sit Equitius, & ejus impudens inquietudo pro statu & salute Ecclesiæ magisque ubique repellenda. Et subscripserunt. Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis, huic decreto consensi, & prælecto subscripsi: similiter & cæteri Episcopi subscripserunt.

In hoc Concilio literæ leguntur Anastasii Romani Pontificis de Donatistis Catholicos Episcopos admonentis.

VIncentio a, & Flabito VV. CC. Conss. Idus Septembris Carthagine in Secretario Basilicæ Restitutæ, cum in Concilio congregati in Ecclesia Carthaginensi concedissemus ex Africanis omnibus Provinciis Episcopi, id est Aurelius ejusdem sedis Episcopus cum collegis suis, quos eorum subscriptio manifestat: ait idem Aurelius Episcopus, recitatis Epistolis beatissimi Fratris, & consacerdotis nostri Anastasii, Ecclesiæ Romanæ Episcopi, quibus nos paternæ, & fraternæ charitatis sollicitudine, ac synceritate adhortatus est, ut de hæreticorum, & schismaticorum Donatistarum insidiis, & improbitatibus, quibus Aphricanam Ecclesiam Catholicam graviter vexant, nullo modo dissimulemus. Gratias agimus Domino nostro, quod illi optimo, ac sancto Antistiti suo tam piam curam pro membris Christi, quamvis in diversitate terrarum, sed in una compage corporis constitutis: inspirare dignatus est.

a *Vincentio & Flabito*] V. C. *Flavita.*

Ut cum Donatistis levius agatur.

CAP. XXXIII.

DEinde pertractatis, & consideratis omnibus, quæ utilitati Ecclesiæ convenire videbantur, annuente, atque admonente Spiritu Dei eligimus cum memoratis hominibus, quamvis de Dominici corporis unitate inquieta dissensione præcisis, leniter, & pacifice agere: ut quantum in nobis est omnibus, qui eorum communione, & societate irretiti sunt per universas Provincias Africanas penitus innotescat, quam miserabili errore devincti sunt, ne forte, sicut dicit Apostolus, nobis in mansuetudine corripientibus diversa sentientes det illis Deus pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscant de diaboli laqueis, captivati ab ipso in ipsius voluntatem. 2. Timoth. 2.

De literis mittendis Judicibus, ut ea, quæ inter Donatistas & Maximianistas acta sunt, innotescant.

CAP. XXXIV.

Itaque placuit, ut ex Concilio nostro literæ darentur ad Judices Africanos, a quibus hoc peti congruum videretur, ut in hoc adjuvent communem matrem Ecclesiam Catholicam, in quo Episcopalis authoritas communiri civitatibus potest, id est ut * judicari a potestate atque diligentia ex fide Christiana quid gestum sit in omnibus locis: in quibus Maximianistæ Basilicas obtinuerunt, qui ab eis schisma fecerunt, inquirant, & gestis publicis propter firmam notitiam, omnibus necessariam, faciant inhærere.

*Lego *judiciaria*.

Ut Clerici Donatistarum Ecclesia Catholica suscipiantur in Clero.

CAP. XXXV.

Deinde placuit, ut litteræ mittantur ad Fratres, & Coepiscopos nostros, & maxime ad Sedem Apostolicam, in qua præsidet memoratus venerabilis frater, & collega noster Anastasius, quo noverit habere Africam magnam necessitatem, propter Ecclesiæ pacem, & utilitatem, ut & ipsis Donatistis: quicunque Clerici correcto consilio ad Catholicam unitatem transire voluerint, secundum uniuscujusque Episcopi Catholici voluntatem, atque consilium: qui in eodem loco gubernat Ecclesiam, si hoc paci Christianæ, prodesse visum fuerit, in suis honoribus suscipiantur, sicut prioribus ejusdem divisionis temporibus factum esse manifestum est. Quod multarum, & pœne omnium Africanarum Ecclesiarum, in quibus talis error exortus est, exempla testantur, non ut Concilium, quod in transmarinis partibus de hac re factum est, dissolvatur: sed ut illud maneat circa eos, qui sic transire ad Catholicam volunt, ut nulla per eos unitatis compensatio procuretur. Per quos autem vel omni modo * perfici, vel adjuvari manifestis fraternarum animarum lucris Catholica unitas in locis, in quibus degunt, visa fuerit: non eis obsit, quod contra honores eorum, quamvis salus nulli interclusa sit, in transmarino Concilio statutum est, id est ut ordinati in parte Donati si ad Catholicam correcti transire voluerint, non suscipiantur in honoribus suis secundum transmarinum Concilium, sed exceptis his, per quos Catholicæ unitati consuletur.

Al. * *profici.*

Ut Legatio ad Donatistas componendæ pacis gratia dirigatur.

CAP. XXXVI.

Deinde placuit, ut his peractis Legati etiam prædicandæ pacis atque unitatis, sine qua salus Christiana non potest obtineri, & numero nostro ad ipsorum Donatistarum sive quos habent Episcopos, sive ad plebes mittantur, per quos omnibus in notitiam perferatur, quam nihil habeant quod adversus Ecclesiam Catholicam juste possint dicere; maxime, ut manifestum fiat omnibus per gesta etiam municipalia, propter documentorum firmitatem, quid ipsi de Maximianistis schismaticis suis egerint: ubi eis divinitus demonstratur, si attendere velint, tam inique tunc illos ab Ecclesiæ unitate præcisos, quam inique nunc clamant a se Maximianistas schisma fecisse, ex quorum tamen numero quos jam plenarii Concilii sui authotitate damnaverant, in suis honoribus denuo receperunt, baptismum, quem damnati, & exclusi dederant, acceptaverunt: ut videant, quam stulto corde resistant paci Ecclesiæ toto orbe diffusæ; cum ista faciant pro parte Donati, neque se istorum, quos ita receperunt, communione, propter intuitum pacis contaminari dicant, & nos condemnent, id est Ecclesiam Catholicam, etiam in extremis terrarum partibus constitutam, per eorum communionem inquinatam, quos tunc accusantes convincere nequiverunt.

Qui Clerici ab uxoribus debeant abstinere.

CAP. XXXVII.

Præterea[a], cum de quorundam Clericorum, quamvis erga uxores proprias, incontinentia referretur: placuit, Episcopos, & Presbyteros, & Diaconos secundum priora statuta etiam ab uxoribus continere, quod nisi fecerint, ab Ecclesiastico removeantur officio. Cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, sed

Supra in Conc. Carth. c. 25. [a] *id est statutum est.* [a] *Id est statutum* ∫ V.C. *Idem statutum est.*

sed secundum uniuscujusque Ecclesiæ consuetudinem observari debere.

a *Præterea, &c.*] Tertius Canon Concilii V.

De his qui plebes proprias derelinquunt.

CAP. XXXVIII.

7. q. 1. c. Placuit, ut nemini.

Rursum placuit, ut nemini sit facultas relicta principali Cathedra ad aliquam Ecclesiam in diœcesi constitutam se conferre, vel in re propria diutius, quam oportet, constitutum, curam, vel frequenrationem propriæ Cathedræ negligere.

De infantibus baptizandis, quoties dubitatur utrum fuerint baptizati.

CAP. XXXIX.

De consecr. Dist. 4. c. Placuit de infantibus.

Item placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione respondeant, neque ipsi sunt per ætatem de traditis sibi sacramentis idonei respondere, absque ullo scrupulo eos esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione privari. Hinc enim Legati Maurorum, Fratres nostri, consuluerunt: quia multos tales a barbaris redimunt.

Diem Paschæ, & diem Concilii nunciandum.

CAP. XL.

De consecr. Dist. 3. Placuit ut venerabilis.

Item placuit, ut dies venerabilis Paschæ formatarum subscriptione omnibus intimetur: dies vero Concilii idem servetur qui in Hipponensi Concilio constitutus est, id est, x. Kal. Septembris. Et scribendum ad singularum quarumque Provinciarum Primates, ut quando apud se Concilium congregant, istum diem non impediant.

Ne interventor Episcopus Cathedram, ubi interventor est, teneat.

CAP. XLI.

7. q. 1. c. Constitutum est.

Item constitutum est, ut nulli intercessori licitum sit Cathedram, cui intercessor datus est, quibuslibet populorum studiis, vel seditionibus retinere, sed dare operam, ut intra annum eisdem Episcopum provideat: quod si neglexerit, anno exempto interventor alius tribuatur.

De defensoribus Ecclesiarum ab Imperatore poscendis.

CAP. XLII.

23. q. 3. Ab Imperatoribus.

Ab Imperatoribus, universis visum est, postulandum propter afflictionem pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur Ecclesia, ut defensores eis adversus potentias divitum cum Episcoporum provisione delegentur.

De Episcopis qui ad Concilia non occurrunt.

CAP. XLIII.

Dist. 18. c. Placuit, ut.

Item placuit, ut quotiescunque Concilium congregandum est, Episcopi, qui neque ætate, neque ægritudine, neque aliqua graviori necessitate impediuntur competenter occurrant, & a Primatibus suarum quarumque Provinciarum intimetur, ut de universis Episcopis vel duæ, vel tres turmæ fiant, ac de singulis turmis vicissim, quotquot electi fuerint, ad diem Concilii instantissime occurrant. Quod si non potuerint occurrere, excusationes suas in * tractatoria subscribant, vel si post adventum tractoriæ aliquæ necessitates repente forsitan ortæ fuerint: nisi rationem impedimenti sui apud suum Primarem reddiderint, Ecclesiæ suæ communione debere esse contentos.

* Gratianus habet *literatoria conscribant.*

De Cresconio.

CAP. XLIV.

De Cresconio villa Regensi hoc omnibus visum est, ut hinc quoque Primati Numidiæ intimetur, quo cognoscat memoratum Cresconium scriptis suis conveniendum esse, ut proximo universali Africano Concilio suam præsentiam non differat exhibere: quod si venire contempserit, in se cognoscat sententiam promulgatam.

De Ecclesia Hipponensium Diarretorum.

CAP. XLV.

Rursum placuit, ut quoniam Hipponensium Diarretorum Ecclesiæ

V

destitutio non est diutius negligenda Ecclesiæ, ibi ab his retineantur, qui Equitii facinorosam communionem declinaverunt, missis ex præsenti Concilio Episcopis, Regino, Alypio, Augustino, Materno, Theasio, Evodio, Placiano, Urbano, Valerio, Ambivio, Fortunato, Quod vult deo, Honorio, Januatio, Apto, Honorato, Ampelio, Victoriano, Evangelo, & Rogatiano. Conventis ergo, & correctis his, qui culpabili pertinacia fugam ejusdem Equitii expectandam putabant, cum omnium voto eis Episcopus ordinetur. Si autem illi pacem considerare noluerint, non impediant in eligendo ad ordinandum præposito utilitatem tanto tempore Ecclesiæ destitutæ.

De Clericis qui intra annum causam suam agere non procuraverint.

CAP. XLVI.

91. q. 1. c. Rursus constitutum est.

RUrsus constitutum est, ut quoties Clericis convictis, & confessis in aliquo crimine vel propter eorum, quorum verecundiæ parcitur, vel propter Ecclesiæ opprobrium, aut insolentem insultationem Hæreticorum, atque Gentilium, si forte causæ suæ adesse voluerint, & innocentiam suam asserere, intra annum excommunicationis hoc faciant: si vero intra annum causam suam purgare contempserint, nulla eorum vox postea penitus audiatur.

Ut de alieno Monasterio susceptos nec præpositos Monasterii, nec Clericos liceat ordinare.

CAP. XLVII.

Dist. 51. c. 5.

ITem placuit, ut si quis de alterius Monasterio repertum vel ad Clericatum promovere voluerit, vel in suo Monasterio Majorem Monasterii constituerit, Episcopus, qui hoc fecerit, a cæterorum communione contemptus sit, & ille neque Clericus, neque Præpositus perseveret.

De Episcopis qui Hæreticos vel Paganos hæredes instituunt.

CAP. XLVIII.

ITem constitutum est, ut si quis Episcopus hæredes extraneos a consanguinitate sua, vel Hæreticos etiam consanguineos, aut Paganos Ecclesiæ prætulerit, saltem post mortem anathema ei dicatur, atque ejus nomen inter Dei Sacerdotes nullo modo recitetur. Nec excusari possit, si intestatus decesserit, qui utique debuit factus Episcopus rei suæ ordinationem congruam suæ professioni nequaquam differre.

De Manumissionibus.

CAP. XLIX.

ITem placuit, ut de manumissionibus in Ecclesia celebrandis ab Imperatore petatur.

De falsis memoriis Martyrum.

CAP. L.

ITem placuit, ut altaria, quæ passim per agros, & per vias, tanquam memoriæ Martyrum constituuntur, in quibus nullum corpus, aut reliquiæ Martyrum conditæ probantur, ab Episcopis, qui locis eisdem præsunt: si fieri potest, evertantur: si autem hoc per tumultus populares non finitur, plebes tamen admoneantur, ne illa loca frequentent, ut qui recte sapiunt, nulla ibi superstitione devincti teneantur, & omnino nulla memoria Martyrum probabiliter acceptetur, nisi ubi corpus, aut aliquæ reliquiæ sunt, aut origo alicujus habitationis, vel possessionis, vel passionis fidelissima origine traditur. Nam quæ per somnia, & per inanes quasi revelationes quorumlibet hominum ubicunque constituuntur altaria, omni modo reprobentur. *De consecr. Dist. 1. Placuit ut altaria.*

De Idolorum reliquiis extirpandis.

CAP. LI.

ITem placuit ab Imperatoribus gloriosissimis peti, ut reliquiæ Idololatriæ non solum in simulacris, sed in quibuscunque locis, vel lucis, vel arboribus omni modo deleantur.

Ut ab Episcopo Carthaginensi, cum opus fuerit, omnium Episcoporum nomine dictentur & subscribantur Epistolæ.

CAP. LII.

UT si quæ literæ dictandæ in Concilio placuerint, venerandus Episcopus, qui huic Sedi præsidet, omnium nomine dictare, & subscribere dignetur, in quibus etiam ad Episcopos Legatos, qui per Provincias Africanas in causa Donatistarum mittendi sunt, placuit literas dari tenorem mandati continentes, quem non egrediantur. Et subscripserunt. Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis huic decreto consensi, & prælecto subscripsi. Similiter & cæteri Episcopi subscripserunt.

In hoc Concilio præterita decreta firmantur.

GLoriosissimis Imperatoribus Arcadio, & Honorio Augustis V. Conss. sexto Kal. Septembris, in civitate Melibitana, in Secretario Basilicæ, cum Aurelius Episcopus Carthaginensis in Concilio universali consedisset, adstantibus Diaconibus, Aurelius Episcopus dixit: Quoniam Ecclesiæ sanctæ unum est corpus, omniumque membrorum caput est unum, factum est, volente Deo, & nostram infirmitatem juvante, ut ad hanc Ecclesiam veniremus dilectionis, & fraternitatis gratia invitati, unde quæso charitatem vestram, quia ita credendum est, quia noster accessus ad vos nec superfluus, nec insuavis est cunctis, ut consensus omnium vestrum manifestetur concordare complacitis decretorum, quæ jamdudum vel in Hipponensi Synodo firmata sunt, vel postmodum meliore Concilio apud Carthaginem definita, nunc quoque nobis ex ordine recitentur. Tunc demum fraternitatis vestræ concordia luce clarior apparebit, si hæc, quæ a nobis superioribus Conciliis legaliter definita noscuntur, non solum consensu vestro his actis, verum & subscriptionibus manifestetis. Xantippus Episcopus primæ Sedis Numidiæ sua manu confirmavit subscribendo etiam nobis placere posse, & nostra subscriptione firmamus. Nicetius Episcopus primæ Sedis Mauritaniæ Sitifensis dixit: Quæ recitata sunt decreta, quoniam ratione non carent, & sunt approbata cunctis, etiam & meæ parvitati hæc placent, quæ quidem propria subscriptione firmabo.

De Episcoporum ordine, ut qui posterius ordinati sunt, prioribus se non audeant anteferre.

CAP. LIII.

VAlentinianus Episcopus dixit: Si permittit bonum patientiæ vestræ, prosequor ea, quæ præterito tempore in Ecclesia Carthaginensi gesta sunt, & subscriptionibus fratrum firmata claruerunt, etiam nos hoc servaturos esse profiteor: sed illud scimus, inviolate semper mansisse Ecclesiasticam disciplinam: ita ut nullus fratrum prioribus suis se aliquando auderet anteponere, sed officiis charitatis id semper exhibitum est prioribus, quod in sequentibus gratanter semper acciperetur. Hunc ordinem jubeat sanctitas vestra melius vestris interlocutionibus roborari. Aurelius Episcopus dixit: Non decuerat quidem, ut hæc repeteremus, nisi forte existerent inconsideratæ mentes quorumdam, quæ ad hæc statuenda nostros acuerent sensus, sed communis hæc causa est, quam insinuavit Frater, & Consacerdos noster, ut unusquisque nostrum ordinem sibi decretum a Deo cognoscat, * nec posteriores anterioribus se præferant, nec eis inconsultis aliquid agere præsumant. Qua de re dico, prout captus animi mei retinet, eos, qui putaverint spretis majoribus aliquid præsumendum, competenter ab omni esse Concilio coercendos. Xantippus Episcopus primæ Sedis Numidiæ dixit: Audivit omnium Fratrum præsentia prosecutionem Fratris, & Consacerdotis nostri Aurelii, quid ad hæc respondent. Datianus Episcopus dixit: Quæ majorum decrevit sententia, nostro assensui mancipabuntur, ut quæ præteritorum Conciliorum gestis tenentur Carthaginensis Ecclesiæ, nostra assensione plene apud omnes firma teneantur. Universi Episcopi dixerunt: Hic ordo & a patribus, & a majoribus servatus est, & a nobis Deo propitio servabitur, salvo etiam jure Primatus Numidiæ, & Mauritaniæ.

*Al. * & posteriores anterioribus deferant.*

De Archibo, & Matricula Numidiæ.

Archibus, pro Archivus.

DEinde placuit omnibus Episcopis, qui in hoc Concilio subscripserunt, ut Matricula, & Archibus Numi-

diæ, & apud primam Sedem sit, & in Metropoli, id est * Constantina.

Al. * Constantia.

De Quod vult Deo Episcopo.

CAP. LIV.

DE Quod vult Deo etiam Centuriensi, quomodo adversarius ipsius, cum se petisset introduci ad Concilium nostrum, interrogatus, utrum cum eo vellet apud Episcopos experiri, primo promiserat, & alia die respondit hoc sibi non placere, atque discessit, placuit omnibus Episcopis, ut nullus eidem Quod vult Deo communicet, donec causa ejus, qualem potuerit, terminum sumat. Nam adimi ei Episcopatum, antequam causæ ejus exitus appareret, nulli Christiano videri jure potuisset.

De Maximiano Episcopo.

CAP. LV.

DE Maximiano autem Bagajensi & ad eum, & ad ipsam plebem placuit de Concilio literas dari, ut & ipse ab Episcopatu discedat, & illi sibi alium requirant.

Ut Episcopi qui ordinantur, ab ordinatoribus suis Epistolas accipiant, quæ diem & Consulem præferant.

CAP. LVI.

DEinde placuit, ut quicunque deinceps ab Episcopis ordinantur per Provincias Africanas, literas accipiant ab ordinatoribus suis manu eorum conscriptas, continentes Consulem, & diem: ut nulla altercatio de posterioribus, vel anterioribus oriatur.

De his qui vel semel in Ecclesia legerint, ab aliis non posse promoveri.

CAP. LVII.

ITem placuit, ut quicunque in Ecclesia vel semel legerit, ab alia Ecclesia ad Clericatum non teneatur. Et subscripserunt. Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis huic decreto consensi, & prælecto subscripsi. Similiter & cæteri Episcopi subscripserunt.

In hoc Concilio quid egerint Episcopi, qui ad transmarina legati directi sunt, intimatur.

GLoriosissimo Imperatore Theodosio Augusto, & * Rumorido V.C. Conss. VIII. Kal. Septembris Carthagine, in Basilica regionis secundæ, cum Aurelius Episcopus in universali Concilio consedisset, adstantibus Diaconibus, Aurelius Episcopus dixit: Exigente ratione fraternitas vestra a mea tenuitate ad hoc Concilium congregata est; jamdudum enim, sicut vestra sanctitas recordatur, habito Concilio destinavimus fratres nostros ad transmarina Legatos, quos oportuit in cœtu sanctitatis vestræ perfunctæ legationis cursum narrare, & licet hesterno die de hac re * considentibus nobis præter gesta Ecclesiastica diligentius quæ gesserint, tractaremus, hodie tamen oportet tractatum hesterni diei actis Ecclesiasticis confirmari.

Al. * Rumorido. *Universali, quoad Africanos.* Al. * Confidentibus.

De Episcopis Provinciarum Africæ, qui non adfuerunt præsenti Concilio.

ORdo itaque rerum deposcit, ut primitus de Fratribus nostris, & Consacerdotibus, qui ad hoc Concilium vel de Byzantio, vel certe de Mauritania convenerunt, quæramus, quemadmodum huic Concilio decreverint interesse, & offerentibus [a] Philologo, * Gesta, Venustiano, & Feliciano, Episcopis Provinciæ Byzantinæ Legationis literas, & recitatis, offerentibus etiam Luciano, & Sylvano Legatis Provinciæ Mauritaniæ Sitifensis Legationis literas, & recitatis, Aurelius Episcopus dixit: Horum scriptorum textus sociabitur gestis.

Al. * Testa. ut sit nomen aut cognomen proprium.

[a] *Philologo*] V. C. *Philologio*.

De Episcopis Byzantinis.

NUmidius Episcopus dixit: Animadvertimus Fratres, & Coepiscopos nostros Byzantinæ Provinciæ, & Mauritaniæ Sitifensis ad Concilium destinasse Legatos: nunc quæramus, utrum Legati Numidiæ advenerint; vel certe Provinciæ Tripolitanæ, vel Mauritaniæ Cæsariensis.

De Episcopis Mauritaniæ Sitifensis.

LUcianus, & Sylvanus Episcopi, Legati Provinciæ Mauritaniæ Sitifensis dixerunt: Sero ad Cæsarienses fratres nostros [a] tractatoria venit, nam jam & illi venirent, tamen necesse est veniant, & confidimus de animis illorum, quia si quid in hoc Concilio gestum fuerit, & ipsi sine dubio suos consensus adhibebunt.

[a] *Tractatoria*] *Tractoria.*

De Episcopis Numidiæ.

ALypius Episcopus Ecclesiæ Tagastensis dixit: Nos quidem de Numidia venimus, ego, & sancti Fratres Augustinus, & Posidius; sed de Numidia Legati mitti non potuerunt, quod adhuc tumultu tironum, Episcopi propriis necessitatibus in civitatibus suis aut impediti, aut occupati sunt. Nam etiam [b] tractatoriam sanctitatis tuæ cum ad sanctum [c] senem sancti Spiritus deferrem, in præsenti tractatu hoc visum fuerat, ut Concilium indiceretur, quod instructa Legatio posset ad hoc Concilium destinari: sed cum eum posterioribus literis ammonerem, de impedimento tironum, ut superius dixi, [d] rescriptis propriis excusavit.

[b] *Tractatoriam*] *Tractoriam.*

[c] *Senem sancti Spiritus deferrem*] V. C. *Senem Xantippum deferrem.*

[d] *Rescriptis propriis excusavit.*] Quædam habentur in Græco hoc loco quæ hic desunt, nec in veteribus Codicibus Latinis reperiuntur.

De Tripolitanis vero Fratribus nostris hoc potui condiscere, quod Dulcicium Fratrem nostrum destinaverunt Legatum: sed quia non potuit occurrere, hoc asseveraverunt quidam filii nostri venientes de supra dicta Provincia, quod memoratus navi se commiserat, & credendum est accidisse nonnullam de tempestatibus motam, quæ retardaret ejus adventum, tamen etiam circa ipsos, si charitati vestræ placet, hæc forma servabitur, ut placita ad eosdem Concilii transmittantur. Ab universis Episcopis dictum est: Hæc, quæ statuit sanctitas tua, omnibus placent.

De conveniendis Donatistis.

CAP. LVIII.

AUrelius Episcopus dixit, quod in tractatum venit charitatis vestræ, puto hoc Ecclesiasticis gestis esse firmandum. Professio vestrum omnium hoc deprompsit, debere unumquemque nostrum in civitate sua per se convenire Donatistarum Præpositos, aut adjungere sibi vicinum collegam: ut pariter eos in singulis quibusque civitatibus, vel locis per Magistratus, vel seniores locorum conveniant: hoc si omnibus placet, edicatur. Ab universis Episcopis dictum est: Omnibus placet, & omnes hac subscriptione nostra firmabimus. Petimus etiam, ut epistolis ad Judices de Concilio mittendis pro omnibus subscribat sanctitas tua. Aurelius Episcopus dixit: Si videtur charitati vestræ, forma conventionis eorum recitetur; ut hunc tenorem prosecutionis omnes, si placuerit, teneamus. Ab universis Episcopis dictum est, Recitetur. Lætus notarius recitavit.

Forma conventionis Donatistarum.

CAP. LIX.

ILle Episcopus Ecclesiæ illius dixit: Quid de authoritate illius amplissimæ Sedis impetraverimus, petimus gravitatem vestram recitare, & gestis innecti, atque ut in effectum deduci jubeatis. Recitata autem jussione, atque actis innexa, ille Episcopus Ecclesiæ illius dixit: Quid ergo nobis de Concilio Ecclesiæ Catholicæ mandatum sit ad Donatistas per vestram gravitatem perferendum, audire, & actis inserere, & ad eos perferre dignemini, eorumque responsionem rursus apud acta vestra nobis insinuare. Convenimus vos ex Concilii nostri Catholica authoritate missi, de vestra * correptione gaudere cupientes, considerantes Domini charitatem, qui dixit, Beati pacifici, quia ipsi Filii Dei vocabuntur, & admonuit per Prophetam etiam in his, qui dicunt se fratres nostros non esse, dicere nos debere, fratres nostri estis. Hanc ergo pacificam ex charitate venientem communionem nostram contemnere non debetis, ut si quid veritatis habere vos

* Forte correctione. Matth. 5. Psal. 119.

arbitramini, non dubitetis adserere, id est, ut congregato vestro Concilio deligatis ex vobis, quibus causam assertionis vestræ committatis, ut & nos possimus hoc facere, ut etiam de nostro Concilio deligantur, qui cum eis, quos delegeritis, constituto loco, & tempore quicquid quæstionis est, quod vestram à nobis separat communionem, cum pace discutiant, & tandem aliquando adjuvante Domino Deo nostro, finem veternosus error accipiat, ne propter animositatem hominum infirmi nostri, & ignari populi sacrilega dissensione dispereant. Si enim hoc fraterne acceperitis, veritas facile dilucescet; si autem hoc facere nolueritis, diffidentia vestra facile innotescet. Cumque recitata esset, ab universis Episcopis dictum est, Satis placet; hoc fiat, & subscripserunt. Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis huic decreto consensi, & prælecto subscripsi. Similiter & cæteri Episcopi subscripserunt.

Hoc factum fuisse patet ex August. epist. 152. ex Concilio Zertensi.

Hæc Synodus adversus Donatistas Legationem ad Principes dirigit.

GLoriosissimo Imperatore Honorio Augusto VI. Conss. XVI. Kal. Julias Carthagine, in Basilica regionis secundæ. In hoc Concilio legationem susceperunt Theasius, & Evodius contra Donatistas, in quo Concilio insertum est communitorium, quod ita se continet.

Quale communitorium acceperunt Legati contra Donatistas.

CAP. LX.

COmmunitorium [a] fratribus, Theasio, & Evodio, Legatis ex Carthaginensi Concilio ad gloriosissimos religiosissimosque Principes missis, cum Domini auxilio piissimos Imperatores adierunt, ut eis insinuent.

[a] *Communitorium* } *Commonitorium.*

Quemadmodum plena fiducia secundum superioris anni Concilium Donatistarum Præpositi actis municipalibus sunt conventi, ut si confiderent de assertionibus suis, electis ex suo numero aliquibus idoneis, nobiscum pacifice conferrent, & mansuetudine Christiana, si quid veritatis tenerent, non ambigerent demonstrare, quo ita synceritas Catholica, quæ jam pridem superioribus temporibus claruit, nunc quoque per imperitiam, vel pertinaciam resistentibus innotesceret: sed quia diffidentia premebantur, nihil pene ausi sunt respondere. Unde quia impletum est erga eos Episcopale ac pacificum officium, & illi, qui veritati respondere nequiverunt, ad immanes violentias sunt conversi: ita, ut multos Episcopos multosque Clericos (ut de Laicis taceamus) insidiis oppresserint, Ecclesias etiam aliquas invaserint, aliquas invadere pertentaverint, ipsorum jam clementiæ est consulere, ut Ecclesia Catholica, quæ eos religioso utero genuit, & fidei firmitate nutrivit, eorum etiam prospectione muniatur, ne temerarii homines religiosis temporibus infirmos populos terrendo prævaleant: quoniam secundo depravare non possunt. Nota est enim, & sæpe legibus conclamata circumcellionum, qua furunt, detestabilis manus. Quæ etiam ipsorum religiosissimorum supra Principum frequentibus sanctionibus condemnata est, adversus quorum furorem possemus non insolita, nec a Scripturis sanctis aliena impetrare * subsidia, quando Apostolus Paulus, sicut in Apostolorum actibus, fidelibus notum est, factiosorum conspirationem militari etiam submovit auxilio. Sed nos illud poscimus, ut Catholicis Ecclesiis ordinum per civitates singulas, & vicinorum quorumque possessorum per diversa loca sine ulla dissimulatione tuitio præbeatur. Simul etiam petendum, ut illam legem, quæ a religiosæ memoriæ eorum patre Theodosio de auri libris decem in ordinatores, vel ordinatos Hæreticos, seu etiam in possessores, ubi eorum congregatio deprehenditur, promulgata est, ita deinceps confirmari præcipiant; ut in eos valeat, contra quos propter eorum insidias Catholici provocati contestationem deposuerunt, ut hoc saltem terrore a Schismatica, vel Hæretica pravitate desistant, qui consideratione æterni supplicii emendari corrigique dissimulant. Petendum etiam, ut lex, quæ Hæreticis vel ex donationibus, vel ex testamentis aliquid capiendi, vel relinquendi denegat facultatem, ab eorum quoque pietate ha-

Violentia Donatistarum.

*Al. * præsidia Act. 23.*

Lex Theodosii senioris in hæreticos.

Lex alia.

ctenus repetatur, ut eis relinquendi, vel sumendi jus adimat, qui pertinaciæ furore cæcati, in Donatistarum errore perseverare voluerint. Cæterum illis, qui consideratione unitatis & pacis se corrigere voluerint, absque interdicto hujus legis capiendæ hæreditatis aditus pateat, si adhuc in errore hæretico constitutis aliquid ante donationis, vel hæreditatis obvenit, his sane exceptis, qui lite pulsati putaverint ad Catholicam transeundum, quia de talibus credibile est, non metu cœlestis judicii potius, quam terreni commodi aviditate unitatem Catholicam præoptasse. Ad hæc autem omnia præsidio opus est potestatum suarum quarumcunque Provinciarum sane pro utilitatibus Ecclesiæ, quicquid intellexerint prodesse, agendi & imperandi liberam decernimus legationem. Illud præterea cunctis nobis placuit, ut literæ de cœtu nostro ad gloriosissimos Imperatores, & eminentissimas potestates dirigantur: quibus instruantur nostro omnium consensu ad beatissimum Comitatum Legatos a nobis esse directos. Sed quia iisdem literis ab omnibus subscribi tardissimum est, * nisi singulorum subscriptionibus eædem epistolæ onerentur, petimus Frater Aureli, ut iisdem tua charitas nostro omnium nomine subscribere digneris: & subscripserunt. Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis huic decreto consensi, & subscripsi. Similiter & cæteri Episcopi subscripserunt. Literæ etiam ad Judices mittendæ sunt, ut donec Dominus Legatos ad nos redire permittat, tuitiones per ordines civitatum, & possessores prædiorum Ecclesiæ Catholicæ impertiant. Adjungendum etiam de Equitio, ut improbitas ejus, qua sibi jus * Sacerdotale improbissime * vendicat, ab Hipponensi Diarytorum Diœcesi secundum statuta Imperatorum repellatur. Literæ etiam ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ commendatione Legatorum mittendæ sunt, vel ad alios, ubi fuerit Imperator, & subscripserunt. Item Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis huic decreto consensi, & prælecto subscripsi. Similiter & cæteri Episcopi subscripserunt.

* Forte si

Al. * sacerdotum.
Al. * vindicat.

In hac Synodo quæ statuta sunt, brevis declarat adnexus.

STilicone iterum, & ᵃ Arthemio VV. CC. Conss. x. Kal. Septembris Carthagine in Basilica regionis secundæ. Hujus Concilii gesta ideo non ex integro descripsi, quoniam magis ea, quæ in tempore necessaria fuerunt, quam aliqua generalia, constituta sunt, sed ad instructionem studiosorum ejusdem Concilii brevem digessi.

ᵃ *Arthemio*] V. C. *Anthemio.*

Brevis causarum.

CAP. LXI.

UT libera legatio ab omnibus Provinciis ad Concilium dirigatur, ad Mizonium Legati, & literæ: propter liberam dirigendam legationem destinare præcepta sunt, ut quia apud Carthaginem tantum unitas facta est, dentur etiam literæ ad Judices, ut & aliis Provinciis, & civitatibus operam impendi jubeant unitati, ut gratiarum actiones de Carthaginensi Ecclesia pro universa Africa de exclusione Donatistarum cum Episcoporum literis ad Comitatum mittantur. Recitatæ sunt literæ Papæ Innocentii, ut Episcopi ad transmarina pergere facile non debeant, quod hoc ipsum Episcoporum sententiis confirmatur, ut propter gratiarum actionem, & exclusionem Donatistarum duo Clerici Ecclesiæ Carthaginensis ad Comitatum mittantur.

In hoc Concilio quædam de constitutis superioribus corriguntur, ut Concilium universale non nisi necessitate, faciendum.

CAP. LXII.

GLoriosissimis Imperatoribus Honorio VII. & Theodosio II. iterum Augustis. Conss. Idus Junii. Carthagine in Basilica regionis secundæ, cum Aurelius Episcopus una cum Episcopis suis consedisset, adstantibus Diaconibus ait: Quoniam constitutum fuerat in Concilio Hipponensi, ut singulis annis contraheretur Concilium Africæ plenarium, non tantum hic apud Carthaginem, verum etiam per diversas Provincias suo ordine, & hoc reserva-

tum est: ut indiceremus aliquando in Numidia, aliquando in Byzantio. At quia hoc laboriosum omnibus fratribus visum est: placuit, ut non sit ultra fatigandis Fratribus anniversaria necessitas, sed quoties exegerit causa communis, id est totius Africæ, undecunque ad hanc Sedem de hac re datæ literæ fuerint, congregandam esse Synodum, in ea Provincia, ubi opportunitas persuaserit; causæ autem quæ communes non sunt, in suis Provinciis judicentur.

Ut ab electis Judicibus provocare non liceat.

CAP. LXIII.

2 q. 6. c. Si autem provocatum.

SI autem fuerit provocatum, eligat, qui provocaverit, Judices, & cum eo & ille, contra quem provocaverit: ut ab ipsis deinceps nulli liceat provocare.

De Legationibus diversarum Provinciarum.

CUm universæ legationes diversarum Provinciarum adlegarentur, gratissime acceptæ sunt, id est * Numidarum, Byzacenorum, Maurorum Sitifensium, itemque Cæsariensium, sed & Tripolitanorum.

* Lego Numidarum.

Ut ab Imperatoribus postuletur Advocatorum defensio pro causis Ecclesiæ.

CAP. LXIV.

PLacuit etiam, ut petant ex nomine Provinciarum omnium legati perrecturi, Vincentius, & * Fortunianus a gloriosissimis Imperatoribus, ut dent facultatem a defensores constituendi scholasticos, qui in actu sunt, vel in munere defensionis causarum, ut more Sacerdotum Provinciæ iidem ipsi quidem defensionem Ecclesiarum susceperint, habeant facultatem pro negotiis Ecclesiarum, quoties necessitas flagitaverit, vel ad obsistendum * obrepentibus, vel ad necessaria suggerenda, ingredi * judicium secretaria.

Al. * Fortunatianus.

* Forte obrepentibus

* Forte judiciorum.

a *Defensores*] Eudsod.

Ut sit Legatio libera.

PLacuit ut legationem liberam habeant ad Comitatum missi delecti Legati.

Protestatio Maurorum Pontificum de Primoso.

PRotestatos esse præterea Mauros Cæsarienses constat. Primosum per principales civitatis Thiganensis conventum literis eorum fuisse, ut secundum principalia scita plenario Concilio sui præsentiam faceret, & ut oportuit, requisitus Primosus repertus non est, sicuti Diaconi renunciaverunt: sed quia poposcerunt iidem Mauri, de plenario Concilio oportere literas destinari ad venerabilem Fratrem senem Innocentium, has placuit mitti, ut agnoscat requisitum Primosum in Concilio, & minime fuisse repertum.

De Plebibus quæ nunquam Episcopos habuerunt.

CAP. LXV.

PLacuit & illud; ut plebes, quæ nunquam habuerunt proprios Episcopos, nisi ex Concilio plenario uniuscujusque Provinciæ, & Primatis atque consensu ejus, ad cujus Diœcesim eadem Ecclesia pertinebat, decretum fuerit, minime accipiant.

De Plebibus vel Diœcesibus ex Donatistis conversis.

CAP. LXVI.

SAne ut illæ plebes, quæ conversæ sunt à Donatistis, & habuerunt Episcopos sine dubio, inconsulto Concilio habere mereantur, quæ autem plebes habuerunt Episcopum, & eo defuncto voluerunt non Episcopum proprium habere, sed ad alicujus Episcopi Diœcesim pertinere, non eis esse denegandum. Nec non & illud suggestum est, quod plebes ante legem Imperatorum de unitate * datam quicunque converterentur Episcopi ad Catholicam, ipsi eas obtinere debeant, verum a lege unitatis, & deinceps oporteat universas Ecclesias vendicare sibi Episcopos Catholicos eorum locorum, ad quæ loca sub

Al. * latam

Hæreticis

Hæreticis pertinebant vel converforum ad Catholicam, vel non converforum Hæreticorum, & Diœceses, & si qua forte sunt instrumenta Ecclesiæ, vel ad ejus jus pertinentia. Qui vero aliqua usurpaverunt, post legem usurpata conventi restituant.

De suggestione Maurentii Episcopi.

CAP. LXVII.

AD suggestionem vel postulationem Episcopi Maurentii, cum lecta fuisset scheda, quam obtulit Episcopus * Placentius, qui personam Legati Numidarum gestabat, sententia ejusdem Placentii recitata est in conspectu Episcoporum, & cum quærerentur hi, quos adesse voluit a Diaconis pro foribus, id est, seniores a nova Germania, ac minime invenirentur, secundo vel tertio requisiti: propterea censuit sanctum Concilium, ut literæ ad eundem senem Xantippum prærogentur, quo noverit voluntati plebis memoratæ nullo modo injuriam Episcopi succumbendum, Maurentius Episcopus dixit: Quoniam requisiti sunt seniores a nova Germania secundo, ac tertio, & non sunt inventi, quibus præceptum erat a Primate, ut occurrerent ad venerabile Concilium, quod nunc agitur Idibus Juniis, suam absentiam procurarunt: iccirco decernat ex hac re aliquid sanctitas vestra, ne sub molestia calumniæ ipsorum innocens videar laborare. Concilium sanctum statuit, debuisse quidem secundum censuram Sacerdotalem ex hoc Concilio adversus contumaces ferri sententiam: sed quia mansuetudo Ecclesiastica servanda est in omnibus causis, * promissæ sunt ad senem Xantippum, ut noverint judices de Concilio electos sine dilatione considerare debere in civitate Thubursicensi, ut negotio congruum adhibeatur examen. Maurentius Episcopus dixit: Judices peto sanctum senem Xantippum, sanctum Augustinum, Florentium, Theasium, Sansucium, Secundum, & Posidium, hos decerni mihi jubeatis: sanctum Concilium concessit judices postulatos, reliquos autem judices ad complendum numerum necessarios, eligentibus ipsis senioribus a nova Germania senex Xantippus curavit decernere.

Al. * Placentinus

Al. * promissorum

De pacificandis Ecclesiis, Romana, & Alexandrina.

CAP. LXVIII.

PLacuit etiam, ut de dissensione Romanæ, atque Alexandrinæ Ecclesiæ ad sanctum Papam Innocentium scribatur, quo utraque Ecclesia intra se pacem, quam præcepit Dominus, teneat. *Joh. 14.*

De his qui uxores, aut quæ viros dimittunt, ut sic maneant.

CAP. LXIX.

PLacuit, ut secundum Evangelicam, & Apostolicam disciplinam neque dimissus ab uxore, neque dimissa a marito alteri conjungatur, sed ita maneant, aut sibimet reconcilientur: quod si contempserint, ad pœnitentiam redigantur, in qua causa legem Imperialem petendam promulgari. *Matth. 5. 1. Cor. 7.*

De precibus ad altare dicendis.

CAP. LXX.

PLacuit etiam hoc, ut preces, quæ probatæ fuerint in Concilio, sive præfationes, sive commendationes, seu manus impositiones ab omnibus celebrentur, nec aliæ omnino contra fidem præferantur, sed quæcunque cum prudentioribus fuerint collatæ, dicantur.

De his qui publicorum Judicum cognitionem ab Imperatore poposcerint.

CAP. LXXI.

PLacuit, ut quicunque ab Imperatore cognitionem judiciorum publicorum petierit, honore proprio privetur: si autem Episcopale judicium ab Imperatore postularit, nihil ei obsit. *11. q. 1. Placuit, ut quicunque.*

De his qui, cum in Africa non communicant, voluerint transmare subrepere.

CAP. LXXII.

QUicunque autem non communicant in Africa, si in transmarinis ad communicandum obrepserint, jacturam Clericatus excipiant.

Ut pergentes ad Comitatum causam suam vel Carthaginensi, vel Romano Pontifici insinuare procurent.

CAP. LXXIII.

PLacuit, ut quicunque ad Comitatum ire voluerit, in formata, quæ ad urbis Romæ Ecclesiam mittitur, intimetur: ut inde etiam ad Comitatum formatam accipiat. Quod si accipiens ad Romanam tantummodo formatam, & tacens necessitatem, quæ ad Comitatum pergere, * a communione removeatur. Quod si ibi Romæ ei repentina necessitas orta fuerit ad Comitatum pergendi, alleget apud Episcopum urbis Romæ ipsam necessitatem, & de hoc scripta ejusdem Romani Episcopi perferat. Formatæ autem, quæ a Primatibus, vel a quibuscunque Episcopis Clericis propriis dantur, habeant diem Paschæ: quod si adhuc ejusdem anni Paschæ dies incertus est, ille præcedens adjungatur, quomodo solet post Consulatum in publicis gestis adscribi. Placuit & illud: ut adversus Donatistas, & Paganos, vel eorum superstitiones legati missi de hoc glorioso Concilio quicquid utile perviderint, de gloriosissimis Principibus impetrent. Placuit etiam petitu omnium Episcoporum, ut Epistolis omnibus de Concilio dandis sanctitas tua sola subscribat. Et subscripserunt. Aurelius Episcopus Carthaginensis huic decreto consensi, & prælecto subscripsi: similiter & cæteri Episcopi subscripserunt.

Deesse videtur verbum, compellit, aut simile.

Concilium contra Paganos, & Hæreticos.

BAsso, & Philippo V V. C C. Conss. x v i. Kal. Julias Carthagine, in Secretario Basilicæ Restitutæ, in hoc Concilio Legationem iterum suscepit Fortunatianus Episcopus contra Paganos, & Hæreticos.

Item Concilium contra Paganos, & Hæreticos.

BAsso, & Philippo V V. C C. Conss. Tertio Idus Octobris Carthagine legationem Restitutus, & Florentius Episcopi, contra Paganos & Hæreticos eo tempore, quo Severus, & Macarius occisi sunt, & propter eorum causam Evodius, & Theasius & Victor Episcopi cæsi sunt.

Concilium de cognitione Episcopi.

CAP. LXXIV.

GLoriosissimis Imperatoribus Honorio VIII. & Theodosio III. Aug. Conss. x v i i i. Kal. Julias Carthagine in Basilica secunda, in hoc Concilio placuit, ut non sibi unus Episcopus * vendicet cognitionem. Gesta hujus Concilii ideo non descripsi, quoniam Provinciale, non universale celebratum est.

*Al. * vindicet*

Concilium contra Donatistas.

CAP. LXXV.

POst Consulatum gloriosissimis Imperatoribus Honorio V I I I. & Theodosio I I I. Augg. x v i i. Kal. Julias Carthagine in Basilica regionis secundæ, in hoc Concilio legationem susceperunt contra Donatistas Florentius, Posidius, Præsidius & Benenatus Episcopi eo tempore quo lex data est, ut libera voluntate quis cultum Christianitatis exciperet.

Concilium contra hæresim Pelagii, & Cælestini. Quod Adam non sit factus a Deo mortalis.

CAP. LXXVI.

GLoriosissimis Imperatoribus Honorio XII. & Theodosio VIII. Augg. Conss. Kal. * Maias Carthagine in Secretario Basilicæ Fausti cum Aurelius Episcopus in universali Concilio consedisset, adstantibus Diaconibus, placuit omnibus Episcopis, quorum nomina, & subscriptiones inditæ sunt, in sancta Synodo Carthaginensis Ecclesiæ constitutis, ut quicunque dixerit, Adam primum hominem mortalem factum, ita ut sive peccaret sive non peccaret, moreretur in corpore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturæ, anathema sit.

*Al. * Mai*

Quod parvuli in peccatorum remissionem baptizentur.

CAP. LXXVII.

ITem placuit, ut quicunque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod lavacro regenerationis expietur, unde * sit consequens, ut in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum non vera, sed falsa intelligatur, anathema sit. Quoniam non aliter intelligendum est, quod ait Apostolus, Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt, nisi quemadmodum Ecclesia Catholica ubique diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei etiam parvuli, qui nihil peccatorum in seipsis adhuc committere potuerunt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur: ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt.

Al. * fit

Rom. 5. 12.

Quod gratia Dei non solum remissionem tribuit peccatorum, sed etiam præstat adjutorium, ne peccetur.

CAP. LXXVIII.

ITem placuit, ut quicunque dixerit gratiam Dei, qua justificamur per Jesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quæ jam commissa sunt, non etiam ad adjutorium, ut non committantur, anathema sit.

Quod gratia Christi non solum scientiam tribuit, quid agamus, sed etiam dilectionem nobis inspirat, ut quod scimus, implere valeamus.

CAP. LXXIX.

ITem quisquis dixerit, eandem gratiam Dei per Jesum Christum Dominum nostrum propter hoc tantum nos adjuvare ad non peccandum: quia per ipsam nobis revelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus quid appetere, quid vitare debemus, etiam facere diligamus, non autem per illam nobis præstari, ut quod faciendum agnoverimus, agere valeamus, anathema sit. Cum enim dicat Apostolus, Scientia inflat, charitas vero ædificat, Valde impium est, ut credamus ad eam, quæ inflat, nos habere gratiam Christi: ad eam, quæ ædificat, non habere, cum sit utrumque donum Dei, & scire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus, ut ædificante charitate scientia nos non possit inflare. Sicut autem de Deo scriptum est, Qui docet hominem scientiam, ita etiam scriptum est, Charitas ex Deo est.

1. Cor. 8.

Psal. 93. 10. Joh. 4.

Quod sine Dei gratia nihil boni possimus implere.

CAP. LXXX.

ITem placuit, ut quicunque dixerit ideo nobis gratiam justificationis dari, ut quid facere libero jubemur arbitrio, facilius possimus implere per gratiam, tanquam & si gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen possimus etiam sine illa implere divina mandata, anathema sit. De fructibus enim mandatorum Dominus loquebatur, ubi non ait, Sine me difficilius potestis facere, sed ait, Sine me nihil potestis facere.

Joh. 15.

Quod non solum humilis, sed verax Sanctorum vox ista est: Si diximus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus.

CAP. LXXXI.

ITem placuit, quod ait sanctus Joannes Apostolus, Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, & veritas in nobis non est. Quisquis sic accipiendum putaverit, ut dicat: propter humilitatem oportere dici, nos habere peccatum, non quia * vere ita est, anathema sit. Sequitur enim Apostolus, & adjungit, Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis est, & justus, qui remittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. Ubi satis apparet, hoc non tantum humiliter, sed etiam veraciter dici. Poterat enim Apostolus dicere: Si dixerimus, non habemus peccatum, nos ipsos extollimus, & humilitas in nobis non est: sed cum ait, Nos ipsos decipimus, & veritas in nobis non est, satis ostendit, eum, qui dixerit se non habere pecca-

1 Joh. 1.

Al. * veritas est

tum, non verum loquutum, sed falsum.

Quod in oratione Dominica sancti pro se dicant: Dimitte nobis debita nostra.

CAP. LXXXII.

Math. 6. ITem placuit, ut quicunque dixerit in oratione Dominica ideo dicere sanctos dimitte nobis debita nostra, ut non pro se ipsis hoc dicant, quia non est eis jam necessaria ista petitio, sed pro aliis, qui sunt in suo populo peccatores, & ideo non dicere unumquemque sanctorum, Dimitte mihi debita mea, sed dimitte nobis debita nostra, ut hoc pro aliis potius, quam pro se justus petere intelligatur, anathema sit. Sanctus enim, & justus erat Apostolus Jacobus, cum dicebat: In multis enim offendimus. Nam quare additum est omnes, nisi ut ista sententia conveniret & Psalmo, ubi legitur, Ne intres in judicio cum servo tuo, quoniam non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens, & in oratione sapientissimi Salomonis: Non est homo, qui non peccavit, & in libro sancti Job, In manu omnis hominis signat, ut sciat omnis homo infirmitatem suam. Unde etiam Daniel sanctus, & justus cum in oratione pluraliter diceret, Peccavimus, iniquitatem fecimus, & cætera, quæ ibi veraciter, & humiliter confitetur: ne putaretur, quemadmodum quidam sentiunt, hoc non de suis, sed de populi sui potius dixisse peccatis, postea dixit, Cum orarem, & confiterer peccata mea, & peccata populi mei Domino Deo meo, noluit dicere peccata nostra, sed peccata populi sui dixit, & sua: quoniam futuros istos, qui tam male intelligerent, tanquam Propheta, prævidit.

Jac. 3. Psal. 142. 3. Reg. 8. Job 37. Daniel. 9.

Quod veraciter sanctis dicatur: Dimitte nobis debita nostra.

CAP. LXXXIII.

ITem placuit, ut quicunque ipsa verba Dominicæ orationis, ubi dicimus, Dimitte nobis debita nostra, ita volunt a sanctis dici; ut humiliter, non veraciter hoc dicatur, anathema sit. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, sed ipsi Domino mentientem, qui labiis sibi dicit dimitti velle, & corde dicit, quæ sibi dimittantur, debita non habere?

De Plebibus conversis a Donatistis.

CAP. LXXXIV.

ITem placuit, quoniam quidem ante aliquot annos in Ecclesia plenario Concilio constitutum est, ut quæcunque Ecclesiæ in Diœcesi constitutæ ante leges de Donatistis latas Catholicæ factæ sunt, ad eas Cathedras pertineant, per quarum Episcopos factum est, ut Catholicæ unitati communicarent, post leges autem, quæcunque communicaverint, illuc pertineant, quo pertinebant, cum essent in parte Donati. Sed quia multæ controversiæ postea inter Episcopos de Diœcesibus ortæ sunt, & oriuntur, quibus tunc minus videtur esse prospectum, nunc isto Concilio sancto placuit: ut ubicunque Catholica fuit, & pars Donati, & ad diversas Cathedras pertinebant, quocunque tempore illic unitas facta est, vel facta fuerit, sive ante leges, sive post leges, ad eam Cathedram pertineant, ad quam Catholica, quæ jam ibi fuerat, pertinebat.

De Diœcesibus, qualiter eas dividant inter se Episcopi tam Catholici, quam qui ex Donati parte conversi sunt.

CAP. LXXXV.

ITa sane, ut si Episcopus ex Donatistis ad Catholicam unitatem conversus est æqualiter inter se dividant eas, quæ sic fuerint inventæ, ubi ambæ partes fuerunt, id est: ut alia loca ad illum, alia ad illum pertineant, ita ut ille dividat, qui amplius temporis in Episcopatu habet, & minor eligat. Quod si forte unus fuerit locus, ad eum pertineat cui vicinior invenitur. Quod si ambabus Cathedris æqualiter vicinus est, ad eum pertineat, quem plebs elegerit. Quod si forte antiqui Catholici suum Episcopum voluerint, & illi suum, qui ex Donati parte conversi sunt, plurimorum voluntas paucioribus præferatur. Si autem partes æquales sunt, majoris temporis Episcopo deputetur. Si autem ita plurima

loca inveniuntur, in quibus ambæ partes fuerunt, ut non possint æqualiter dividi, velut si impari numero fuerint, distributis eis locis, qui parem habent numerum, quicunque locus remansorit, hoc in eo servetur, quod superius dictum est, cum de uno tractaretur loco.

Ut si quam Diœcesim Episcopus ab hæresi liberans triennio possederit, nullus eam repetat.

CAP. LXXXVI.

ITem placuit, ut etiam, si quisquam post leges aliquem locum ad Catholicam unitatem converterit: si eum per triennium, nemine repetente retinuit, ulterius ab eo non repetatur. Si tamen per ipsum triennium fuit Episcopus, qui potuit repetere, & tacuit, præjudicium patietur: si autem non fuit, non præjudicetur matrici, sed liceat, cum locus acceperit Episcopum, quem non habebat, ex ipso die intra triennium repetere. Itemque si fuerit Episcopus ad Catholicam ex Donati parte conversus, non ei præjudicet præfinitum tempus, sed ex quo die conversus est, habeat per triennium potestatem repetendi loca, qui ad ipsam pertinebant Cathedram.

De his qui in plebes, quas ad se putant pertinere, in conventis his a quibus tenentur, inruerint.

CAP. LXXXVII.

ITem placuit, ut quicumque Episcopi plebes, quas ad suam Cathedram æstimant pertinere, non ita repetunt, ut causas suas Episcopis judicantibus agant, sed alio retinente inruerint, sive volentibus, sive nolentibus plebibus causæ suæ detrimentum patiantur. Et quicunque jam hoc fecerunt, si nondum est inter Episcopos finita contentio, sed adhuc inde contendunt: ille inde discedat, quem constiterit prætermissis judiciis Ecclesiasticis inruisse, hoc sibi quisque blandiatur, si a Primate, ut retineat, literas impetrarit: sed sive habeat literas, sive non habeat, conveniat eum, qui tenet, & ejus literas accipiat, ut eum appareat pacifice tenuisse Ecclesiam ad se pertinentem. Si autem ille aliquam quæstionem retulerit, per Episcopos judices causa finiatur, sive quos eis Primates dederint, sive quos ipsi vicinos ex consensu * elegerint. Al. * delegerint

De his qui plebes ad se pertinentes negligunt.

CAP. LXXXVIII.

ITem placuit, ut quicunque negligunt loca ad suam Cathedram pertinentia in Catholicam unitatem lucrari, conveniantur a diligentibus vicinis Episcopis, ut id agere non morentur. Quod si intra sex menses a die conventionis non effecerint, qui potuerit ea lucrari, ad ipsum pertineant. Ita sane, ut: si ille, ad quem pertinuisse videbantur, probare potuerit, magis illius electam negligentiam ab Hæreticis, ut impune ibi sint, & suam diligentiam fuisse præventam: ut eo modo ejus cura sollicitior * vetaretur: cum hoc judices Episcopi cognoverint, suæ Cathedræ loca restituant. Sane si Episcopi, inter quos causa versatur, diversarum Provinciarum, ille * primas det judices, in cujus Provincia est locus, de quo contenditur. Si autem ex communi placito vicinos judices elegerint, aut unus eligatur, aut tres: ut si tres elegerint, omnium sententiam sequantur, aut duorum.

16 q. 3. Placuit ut quicunque. Al. * vitaretur Al. * primatum

Quod electorum judicum sententia sperni non debeat.

CAP. LXXXIX.

A Judicibus autem, quos communis consensus * intellexerit, non liceat provocare. Et quisquis provocatus repertus fuerit per contumaciam nolle obtemperare judicibus, cum hoc primæ sedis Episcopo fuerit probatum, det literas: ut nullus ei communicet Episcopo, donec obtemperet. Al. * elegerit

Ut si Episcopus negligat suam Diœcesim, communione privetur.

CAP. XC.

SI in matricibus Cathedris Episcopus negligens fuerit adversus Hæreticos, conveniatur a vicinis Episcopis diligentibus, & ei sua negligentia demonstretur: ut se excusare non possit. Quod si ex die, quo convenitur, intra

*Al. * excusatio, sed male.*

sex menses, si in ejus provincia * executio fuerit, & non eos ad unitatem Catholicam convertendos curaverit: non ei communicetur, donec adimpleat. Si autem executor ad loca non venerit, non ascribatur Episcopo.

De Episcopis qui Donatistas communicasse mentiti fuerint.

CAP. XCI.

SI autem probatum fuerit, eum de communione illorum fuisse mentitum, dicendo eos communicasse, quos eo sciente non communicasse constiterit, etiam Episcopatum amittat.

De Presbyteris, & Clericis, ut non appellent, nisi ad Africana Concilia.

CAP. XCII.

ITem placuit, ut Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici, in causis, quas habuerint, si de judiciis Episcoporum suorum questi fuerint: vicini Episcopi eos audiant, & inter eos quicquid est finiant adhibiti ab eis ex consensu Episcoporum suorum. Quod si & ab eis provocandum putaverint, non provocent nisi ad Africana Concilia, vel ad Primates Provinciarum suarum, ad transmarina autem qui putaverit appellandum, a nullo intra Africam in communionem suscipiatur.

De Virginibus, etiam minoribus, velandis.

CAP. XCIII.

ITem placuit, ut quicunque Episcoporum necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis, cum vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur, vel si etiam aliquo mortis periculoso scrupulo compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his, ad quorum curam pertinet, velaverit virginem, seu velavit intra viginti & quinque annos ætatis: non ei obsit Concilium, quod de isto annorum numero constitutum est.

Ne diutius Episcopi teneantur in Concilio, ternos ex se singularum Provinciarum Judices eligant.

CAP. XCIV.

ITem placuit, ne diutius universi Episcopi, qui ad Concilium congregati sunt, teneantur, ab universo Concilio judices ternos de singulis Provinciis eligi, & electi sunt de Provincia Carthaginensi Vincentius, Fortunatianus, & Clarus: de Provincia Numidia Alypius, Augustinus, & Restitutus: de Provincia Byzancena cum sancto sene Donatiano Primate Cresconius, Jocundus, & Æmilianus: de Mauritania Sitifensi Severianus, Asiaticus, & Donatus: de Provincia Tripolitana Plautius, qui ex more Legatus unus est missus, qui omnes cum sancto sene Aurelio universa cognoscant, a quo petiit universum Concilium, ut cunctis sive gestis, quæ confecta jam sunt, seu Epistolis ipse subscribat. Et subscripserunt. Aurelius Episcopus Ecclesiæ Carthaginensis huic decreto consensi, & prælecto subscripsi. Similiter & cæteri subscripserunt.

Item huic Concilio interfuit Ecclesiæ Romanæ Legatio.

POst Consulatum gloriosissimorum Imperatorum Honorii XII. & Theodosii VIII. Augg. III. Kal. Junias Carthagine in Secretario Basilicæ Restitutæ, cum Aurelius Episcopus una cum Faustino Ecclesiæ Porentinæ, Provinciæ Italiæ Piceni, Legato Romanæ Ecclesiæ, Vincentio Calusitano, Fortunatiano Neopolitano, Mariano Uzipparensi, Adeo dato Simidico, Pentadio Carpetano, Rufiniano Muzucensi, Prætextato Siciliensi, Quod vult Deo Verensi, Candido Abbiritano, Gallomiano * Utinensi, Legatis Provinciæ Proc. Alypio Thag. Augustino Hipponensium Reg. & Posidio Calamensi Legg. Provinciæ Numidiæ, Maximiano * Aquensi, Jocundo Suffetulensi, & Hilarino Horreocellorum Legatis Provinciæ Byzancenæ, Novato Sitifensi, & Leone Moctensi, Legatis Provinciæ Mauritaniæ Sitifensis, Nicello Rusurrensi, Laurentio Icositano, & Numeriano Rusgunienfi Legatis Provinciæ Mauritaniæ Cæsatiensis, ab universali Concilio judicibus delectis, adstantibus Diaconibus, consedisset, & quibusdam peractis, multi Episcopi cæterorum peragendo-

Hoc Concilium supra specialiter præmissum est, & Carthaginense appellatur, habens Canones 33.

** Lego Uticensi Proc. id est Proconsularis.*

*Al. * Aquirogensi.*

rum memorasse conquererentur sustinere non posse, & ad proprias Ecclesias festinarent, placuit universo Concilio, ut ab omnibus eligerentur de singulis quibusque Provinciis, qui propter alia peragenda residerent. Et factum est, ut hi adessent, quorum subscriptiones eos affuisse testantur.

Quod excommunicati ad accusationem admitti non debeant.

CAP. XCV.

Placuitque omnibus, quoniam superioribus Conciliorum decretis de personis, quæ admittendæ sunt ad accusationem Clericorum jam constitutum est, & quæ personæ non admittantur, non expressum est: idcirco definimus eum rite ad accusationem non admitti, qui posteaquam excommunicatus fuerit, in ipsa adhuc excommunicatione constitutus, sive sit Clericus, sive Laïcus, accusare voluerit.

Quod servi, & liberti, omnesque infames personæ non debeant accusare.

CAP. XCVI.

4. q. 6. c. Omnibus. Item placuit, ut omnes servi, vel proprii liberti ad accusationem non admittantur vel omnes, quos ad accusanda publica crimina leges publicæ non admittunt. Omnes, etiam infamiæ maculis aspersi, id est histriones, ac turpitudinibus subjectæ personæ, Hæretici etiam, sive Pagani, seu Judæi, sed tamen omnibus, quibus accusatio denegatur, in causis propriis accusandi licentia non neganda.

Ut qui unum crimen non probaverit, ad alterum admitti non debeat.

CAP. XCVII.

3. q. 10. c. Placuit ut. Item placuit, quotiescunque Clericis ab accusatoribus multa crimina objiciuntur, & unum ex ipsis, de quo prius egerit, probare non valuerit: ad cætera jam non admittatur.

Qui ad testimonium admittendi sunt.

CAP. XCVIII.

4. q. 2. c. Testes autem. Testes autem ad testimonium non admittendos, qui nec ad accusationem admitti præcepti sunt, vel etiam quos ipse accusator de sua domo produxerit. Ad testimonium autem intra annos XIII. ætatis suæ non admittantur.

De Episcopo qui excommunicat eum, qui sibi soli crimen dicit esse confessum.

CAP. XCIX.

Item placuit, ut si quando Episcopus dicit aliquem sibi soli proprium crimen fuisse confessum, atque ille neget, & pœnitere noluerit: non putet ad injuriam suam Episcopus pertinere, quod illi soli non creditur. Et si scrupulo propriæ conscientiæ se dicit neganti nolle communicare, secrete tamen interdicat ei communionem, [a] donec obtemperet. *6. q. 2. c. Placuit ut si quando.*

Ut non temere quemquam communione privet Episcopus.

CAP. C.

Quamdiu excommunicato non communicaverit suus Episcopus, eidem Episcopo ab aliis non communicetur Episcopis: ut magis caveat Episcopus, ne dicat in quemquam, quod aliis documentis convincere non potest. Aurelius Episcopus dixit: Juxta statuta totius Concilii congregati, & meæ mediocritatis sententiam placet facere rerum omnium conclusionem, universi tituli designati, & digesti hujus diei tractatum Ecclesiæ gesta suscipiant, quæ vero adhuc expressa non sunt, die sequenti per fratres nostros Faustinum Episcopum, Philippum, & Asellum Presbyteros venerabili fratri, & Coëpiscopo nostro Bonifacio [b] rescribemus.

[a] *Donec obtemperet quamdiu excommunicato*] Extrema cap. 99. & initium cap. 100. conjunguntur in collectione Isidori, & uno capite comprehenduntur rectius.

[b] *Rescribemus.*] In V. C. est Canon de iis infantibus, quos non est certum fuisse baptisatos ut baptisentur qui est sextus Concilii Carthaginensis V. tom. I. Concilii pag. 520. edit. Binii.

ET SUBSCRIPSERUNT

AURELIUS *Episcopus* [a] *his gestis statutorum apud nos habitis, subscripsi.*

Faustinus Episcopus Ecclesiæ Potentinæ Provinciæ Piceni, Legatus Ecclesiæ Romanæ, his gestis subscripsi.

Alypius Episcopus Tagastensis Legatus Provinciæ Numidiæ his gestis subscripsi.

Augustinus Episcopus [b] *Hipponensis, Legatus Provinciæ Numidiæ, his gestis ss.*

Posidius Episcopus Calamensis, Legatus Provinciæ [c] *Numidiæ, his gestis ss.*

Vincentius Calusitanus his gestis subscripsi.

[d] *Fortunatianus Neapolitanus his gestis subscripsi.*

Pentadius [e] *Carpetanus his gestis subscripsi.*

Rufianus [f] *Maxensis his gestis subscripsi.*

Prætextatus [g] *Siciliensis his gestis subscripsi.*

Quod vult Deus [h] *Verensis his gestis subscripsi.*

[i] *Candidus Germaniæ his gestis subscripsi.*

[k] *Callonius Uticensis his gestis subscripsi.*

[l] *Maximianus Aquensis his gestis subscripsi.*

[m] *Jocundus Suffenilensis, Legatus Provinciæ* [n] *Byzancenæ, his gestis subscripsi.*

Maximus, Legatus Provinciæ Byzancenæ, his gestis subscripsi.

Hilarius Horreocellensis, Legatus Provinciæ Byzancenæ, his gestis subscripsi.

Novatus Sitifensis, [o] *Legatus Provinciæ ejusdem, his gestis subscripsi.*

[p] *Ninellus Rusurianensis Legatus Provinciæ Cæsariensis his gestis subscripsi.* [q]

[r] *Numerianus Rusguriensis Legatus Provinciæ Cæsariensis his gestis subscripsi.*

[f] *Leo Moctensis, Legatus Provinciæ Cæsariensis his gestis subscripsi.*

[t] *Alius Leo, Legatus Provinciæ Sitifensis, his gestis subscripsi.*

Et cæteri Episcopi ducenti, [u] *decem & septem subscripserunt.*

Philippus Presbyter, Ecclesiæ Romanæ his gestis a nobis recollectis ss.

Asellus Presbyter, Legatus Ecclesiæ Romanæ, [x] *his gestis subscripsi, quæ* * *per nos directa sunt.*

Al. *pro nobis

[a] *His gestis statutorum apud nos habitis*] V.C. *Huic scedula relicta nobis Valentinus Episcopus primæ sedis Provinciæ Numidiæ subscripsi.*

[b] *Hipponensis Legatus Provinciæ Numidiæ his gestis*] V.C. *Hippone Regio Legatus Concilii Numidiæ huic Chartulæ pro me & eodem Concilio subscripsi.*

[c] *Numidiæ*] Add. V.C. *Inferioris.*

[d] *Fortunatianus Neapolitanus his gestis*] V.C. *Fortunatus Episcopus Neapolitanæ Ecclesiæ subscripsi his.*

[e] *Carpetanus*] V.C. *Episcopus Caripidinæ Ecclesiæ.*

[f] *Maxensis*] V.C. *Ecclesiæ Magensis vel Mugensie.*

[g] *Siciliensis*] V.C. *Episcopus Sicillebensis, vel Sicillibensis.*

[h] *Verensis*] V.C. *Virensis.*

[i] *Candidus Germaniæ*] V.C. *Candidus Episcopus Abitinensis Germanicianorum.*

[k] *Callonius Uticensis*] V.C. *Callonianus Episcopus Utinensis Ecclesiæ.*

[l] *Maximianus Aquensis*] V. C. *Maximianus Episcopus Aquensis Regiorum Legatus Provinciæ Vizacenæ.*
[m] *Jocundus Suffelinensis*] V. C. *Jocundus Episcopus Sufetulensis.*
[n] *Byzancenæ*] V. C. *Bizacinæ.*
[o] *Legatus Provinciæ ejusdem*] Absunt hæc verba a V. C.
[p] *Ninellus Resurianensis Legatus Provinciæ Cæsariensis*] V. C. *Ninellus Episcopus Surramensis Legatus Provinciæ Mauritaniæ Cæsariensis.*
[q] Addit V. C. *Laurentius Episcopus Icositanus Legatus Mauritaniæ Cæsariensis subscripsi.*
[r] *Numerianus Rusguriensis*] V. C. *Numerius Ranguriensis.*
[s] *Leo Molbensis*] V. C. *Leo Episcopus Mobtensis.*
[t] *Alius Leo*] V. C. *Leo Episcopus Moptensis Legatus ejusdem Provinciæ.*
[u] *Decem & septem*] V. C. *CCXIIII. Provinciarum.*
[x] *His gestis subscripsi quæ per nos directa sunt.*] V. C. *Et gesta recollegimus per nos directa.*

Incipit Epistola [a] ab omni Concilio Africano ad Bonifacium, urbis Romæ Episcopum per Faustinum Episcopum, Philippum, & Asellum Presbyteros, Legatos Ecclesiæ Romanæ, directa.

CAP. CI.

Domino beatissimo, & honorabili fratri Bonifacio Aurelius, Valentinus primæ sedis Provinciæ Numidiæ, & cæteri, [b] qui præsentes adfuimus, [c] numero CCXVII. ex omni Concilio Africæ. Quoniam Domino placuit, ut de his, quæ nobiscum egerunt sancti fratres nostri, Coëpiscopus Faustinus, [d] & Compresbyteri Philippus, & Asellus, * [e] nunc beatæ memoriæ Episcopo Zosimo, a quo ad nos mandata, & literas attulerunt, [f] sed tuæ venerationi, qui in ejus locum es divinitus constitutus, humilitas nostra [g] subscriberet, ea breviter insinuare debemus, quæ utrorumque concordia terminata sunt, [h] nec ea, quæ prolixis gestorum voluminibus continentur, in quibus, salva quidem charitate, non tamen sine parvo altercationis labore demorati sumus, [i] ea gestis * deliberantes, quæ nunc ad causam pertinent. Quanquam & ille, si adhuc esset in corpore, hoc acciperet gratius, quod videret pacatius terminatum, domine frater. Apiarius Presbyter, de cujus [k] & ordinatione, [l] & excommunicatione fuerat exortum non solum [m] Siccensi, verum etiam totius Africanæ Ecclesiæ non leve scandalum, de omnibus erratis suis veniam petens communioni est restitutus. Prior autem Coëpiscopus noster Siccensis Urbanus, quod in eo corrigendum visum est, sine ulla dubitatione correxit, quia vero paci, & quieti Ecclesiæ non tantum ad præsens, sed etiam in posterum prospiciendum fuit: quoniam talia multa præcesserant, ut vel similia, vel etiam graviora deinceps [n] præcaveri oporteret, [o] placuit nobis, ut de Siccensi Ecclesia, retento scilicet honore gradus sui, Presbyter removeretur Apiarius, & accepto epistolio, ubicunque alibi vellet, & posset, Presbyterii munere fungeretur. Quod eidem ipsi per literas proprias postulanti sine difficultate concessimus. Sane priusquam hæc causa isto termino clauderetur, inter alia, quæ diuturnis disceptationibus versabamus, quia [p] rogatio ipsa poscebat, ut apud acta Ecclesiastica, a fratribus nostris [q] Faustino Coëpiscopo, & Philippo, atque Asello [r] Compresbyteris quæreremus, ut [s] promerent quicquid eis nobiscum agendum fuisset injunctum. Nonnulla quidem sine ullo scripto prosecuti sunt verbis, sed [t] cum id potius flagitaremus, quod in literis ferrent, communitorium protulerunt. Quod recitatum nobis etiam gestis, quæ secum ad vos deferunt, est allegatum. In quo eis quatuor quædam nobiscum [u] agenda mandata sunt, unum de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ Sacerdotem: alterum, ne ad Comitatum Episcopi importune navigent: tertium de tractandis Presbyterorum, & Diaconorum causis apud finitimos Episcopos, si a suis excommunicati perperam fuerint: quartum de Urbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam evocando, nisi ea, quæ videbantur corrigenda, corrigeret. Quorum omnium de primo, & tertio, id est, ut Romam liceat Episcopis provocare, & ut Clericorum causæ apud suarum Provinciarum Episcopos finiantur, jam priore anno etiam literis nostris ad eun-

Marginal notes: * Lego non — Al. * delibantes — Narratio de legatis Rom. Pont.

dem venerabilis memoriæ Zosimum Episcopum datis, [x] insinuari curavimus, ut ea servare [y] sine ulla ejus * paulisper sineremus, usque ad inquisitionem statutorum Concilii Niceni. Et nunc de tua poscimus sanctitate, ut quemadmodum ea apud Niceam a Patribus acta vel constituta sunt, sic ea [z] a nobis facias custodiri, & ibi apud vos ista quæ in [aa] communitorio attulerunt, [bb] faciant exerceri, id est, [cc] Si Episcopus accusatus fuerit, & judicaverint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo dejecerint eum, & appellasse videatur, & confugerit ad beatissimum Ecclesiæ Romanæ Episcopum, & voluerit [dd] audiri, & justum putaverit, ut renovetur examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua Provincia sunt, ut ipsi diligenter omnia requirant, & juxta fidem veritatis [ee] definiant. Quod si is, qui rogat causam suam iterum audiri, [ff] deprecatione sua moverit Episcopum Romanum, [gg] ut e latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi quod velit, & quod æstimet. Et si decreverit, mittendos esse qui præsentes cum Episcopis judicent habentes authoritatem ejus, a quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si vero crediderit, sufficere Episcopos, [hh] ut negotio terminum imponant: faciet, quod [ii] sapientissimo suo Concilio judicaverit.

Cap. 7. ex Concilio Sardicensi. Item de Presbyteris, & Diaconibus. Si Episcopus quis iracundus (quod esse non debet) cito, aut aspere commoveatur adversus Presbyterum sive Diaconum suum, & exterminare eum de Ecclesia voluerit, providendum est, ne innocens damnetur, aut perdat communionem: habeat potestatem ejectus, ut finitimos interpellet, & causa ejus audiatur, & diligentius tractetur, quia non oportet ei negari audientiam roganti; & ille Episcopus, quia aut juste, aut injuste eum rejecit, patienter accipiat, ut negotium discutiatur, ut aut probetur ejus, aut emendetur sententia.

Disceptatio de exemplaribus Niceni Concilii. [kk] Hæc utique usque ad adventum verissimorum exemplariorum Niceni Concilii inserta gestis sunt, [ll] quæ * sibi, quemadmodum ipse: quod apud nos fratres, ex Apostolica sede directi [mm] communitorio allegaverunt, continentur. Eo * quod ordine: vel apud vos in Italia custodirentur, [nn] nullo modo nos talia; qualia commemorare jam nolumus, vel tolerare cogeremur, sed credimus, adjuvante misericordia Domini Dei nostri, quod tua sanctitate Romanæ Ecclesiæ præsidente [oo] non sumus jam istum typum passuri. [pp] Et servabuntur erga nos, quæ nobis [qq] etiam non differentibus, custodiri debeant. Cum frater charitate, quæ secundum sapientiam atque justitiam, quam tibi donavit altissimus, etiam ipse prospicis esse servanda, [ss] si forte aliter se [tt] habent Canones Concilii Niceni. Quamvis enim plurimos Codices [tt] legeremus, sed nusquam in Niceno Concilio, in Latinis Codicibus legimus, quemadmodum in supradicto [uu] communitorio, inde directa sunt. [xx] Tum quia hic in nullo Codice Græco ea potuimus invenire ex Orientalibus Ecclesiis, ubi perhibentur eadem decreta posse etiam authentica reperiri: magis nobis [yy] desideremus afferri. Pro qua re tuam quoque venerationem obsecramus, ut scribere etiam ipse digneris ad illarum partium Sacerdotes, hoc est Ecclesiæ Antiochenæ, Alexandrinæ, & Constantinopolitanæ. [zz] Et si aliis etiam tuæ placuerit sanctitati, ut inde ad nos iidem Canones apud Nicæam civitatem a Patribus constituti veniant. Te potissimum hoc beneficium cunctis Occidentalibus Ecclesiis in Domini adjutorio conferente. Quis enim dubitet exemplaria [aaa] esse verissima Concilii in Græcia Niceni Synodi congregati: quæ de tam diversis locis, & [bbb] de nobilibus Græcis Ecclesiis adlata, & comparata concordant? Quod donec fiat, hæc quæ in [ccc] communitorio supradicto nobis allegata sunt, [ddd] de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ Sacerdotem, [eee] & de Clericorum causis apud suarum Provinciarum Episcopos terminandis, nos usque ad probationem servaturos esse profitemur, & beatitudinem tuam ad hoc nos adjuturam, in Dei voluntate confidimus. Cætera vero, quæ in nostra Synodo gesta, vel firmata sunt, quoniam supradicti fratres nostri, [fff] Faustinus Coëpiscopus, Philippus, & Asellus [ggg] Compresbyteri secum ferunt, si dignatus fueris: tuæ nota facient sanctitati, & alia manu. Dominus noster te

Lego ibi

*Al. * quo*

Forte Synodo congregata.

nobis annis plurimis custodiat beatissime frater. [bbb] Subscripserunt quoque Alypius, Augustinus, Posidius, Marinus, & ceteri Episcopi.

[a] *Ab omni Concilio Africano, &c.*] V.C. *A supra scripto Concilio. Ad Bonifacium Romæ Episcopum scripta, & cum gestis quæ ibidem apud Carthaginem confecta sunt per Faustinum.*

[b] *Qui præsentes adfuimus ex omni Concilio Africæ.*] V.C. *Qui adsumus Episcopi numero* CCXIIII. *Concilio universæ Africæ salutem.*

[c] *Numero CCXVII.*] Possidius Calamensis Episcopus in vita Augustini: *Vix tres superstites ex innumerabilibus Ecclesiæ, hoc est Carthaginensis, Hipponensis, Cirtensis, quæ Dei beneficio excisæ non sunt, & earum permanent civitates & divino & humano fultæ præsidio: licet post Augustini obitum urbs Hipponensis incolis destituta ab hostibus fuerit concremata.* Leo PP. IX. in Ep. ad Petr. & Joann. Episc. Afric. *Decus Africanarum Ecclesiarum ita conculcatum a gentibus nimium dolemus, ut modo vix quinque, inveniantur Episcopi, ubi olim ducenti quinque solebant per Concilia plenaria computari.* Et in alia Epistola ad Thom. Carthaginens. Episcop. *Cum ex venerabilium Canonum auctoritate recolimus bis centum & quinque Episcopos Concilio interfuisse Carthaginensi, & nunc a tua fraternitate audimus vix quinque Episcopos superesse in tota Africa, utique tertia parte hujus corruptibilis mundi compatimur tantæ vestræ immutationi.*

[d] *Et Compresbyteri*] V.C. *Et fratres Presbyteri.*

[e] *Nunc beatæ memoriæ Episcopo Zosimo*] Vetus Codex Dionys. *Nec non B. M. Papa Zosimo.* Abest a Codice Græco illud *Episcopo.*

[f] *Sed tua venerationi*] V.C. *Sed etiam tuæ venerationi.*

[g] *Subscriberet*] V.C. *Rescribere, &c.*

[h] *Nec ea*] V.C. *Non ea.*

[i] *Ea gestis deliberantes*] V.C. *Ea a gestis deliberantes.*

[k] *Et ordinatione*] V.C. *Ex ordinatione.*

[l] *Et excommunicatione fuerat*] V.C. *Et excommunicatione & provocatione fuerat.*

[m] *Siccensi*] V.C. *Siccensis Siccensissa.*

[n] *Præcaveri*] V.C. *Præcavere.*

[o] *Placuit nobis*] *Nobis* abest a V.C.

[p] *Rogatio*] V.C. *Ratio.*

[q] *Faustino Coepiscopo*] V.C. *Faustino Episcopo.*

[r] *Compresbyteris*] V.C. *Presbyteris.*

[s] *Promererent*] V.C. *Promoverent.*

[t] *Cum id potius*] V.C. *Cum hæc potius.*

[u] *Agenda mandata*] V.C. *Gerenda mandata.*

[x] *Insinuari*] V.C. *Insinuare.*

[y] *Sine ulla ejus paulisper*] V.C. *Sine ulla ejus injuria paulisper.* Et ita habet editio Dionysii Exigui.

[z] *A nobis facias*] V.C. *A nobis omnibus facias.*

[aa] *Communitorio*] *Commonitorio.*

[bb] *Faciant exerceri*] V.C. *Facias exerceri.*

[cc] *Si Episcopus accusatus fuerit*] V.C. *Ut Episcopus, si accusatus fuerit.* Et hoc ex Sardicensi. Cur non ex eo retulit Bonifacius, aut Episcopi Africæ ignorarunt, cum apud omnes Sardicensi Concilio sua auctoritas constaret. Nam & Canone VI. istius Carthaginensis VI. Sardicense Concilium nominatim citatur tom. 1. Concil. pag. 566. edit. Bin.

[dd] *Audiri*] V.C. *Audire.*

[ee] *Definiant*] V.C. *Finiant.*

[ff] *Deprecatione sua*] *Sua* abest a V.C.

[gg] *Ut e latere*] V.C. *Ut a latere.*

[hh] *Ut negotio terminum imponant*] V.C. *Negotio ut terminum imponant.*

[ii] *Sapientissimo suo Concilio*] *Suo* abest a V.C.

[kk] *Hæc utique*] V.C. *Hæc itaque.*

[ll] *Quæ sibi quemadmodum ipse quod apud nos*] V.C. *Quæ si ibi quemadmodum constituta, & quemadmodum ipsum quod ad nos.*

[mm] *Communitorio allegaverunt continentur eo quod ordine vel apud vos*] V.C. *Allegaverunt & commonitorio continetur, & ordine vel apud vos.*

[nn] *Nullo modo nos talia qualia commemorare jam nolumus vel tolerare cogeremur, sed credimus*] V.C. *Nos nullomodo talia commemorare voluimus, vel tolerare cogemur, vel intolerabilia patiemur, nam credimus.*

[oo] *Non sumus*] V.C. *Non erimus.*

[pp] *Et servabuntur*] V.C. *Sed servabuntur.*

[qq] *Etiam non differentibus custodiri debeant. Cum frater. charitate quæ secundum sapientiam*] V.C. *Etiam differentibus custodiri in omnibus debeant cum fraterna charitate secundum sapientiam.*

[rr] *Si forte*] V.C. *Nisi forte.*

[ss] *Habent*] V.C. *Habeant.*

[tt] *Legeremus*] V.C. *Legerimus.*

[uu] *Communitorio, inde*] V.C. *Commonitorio quæ inde a vobis.*

[xx] *Tum*] V.C. *Tamen.*

[yy] *Desideremus*] V.C. *Desideramus.*

[zz] *Et si aliis etiam tuæ placuerit sanctitati*] V.C. *Et aliis etiam si tuæ placuerit sanctitati.*

[aaa] *Esse verissima Concilii in Græcia Niceni Synodi congregati.*] V.C: *Esse verissima in Græcia Nicæna Synodi congregata.* Veteres Codices nihil mutant. Melius Græca editio.

[bbb] *De nobilibus*] *De* abest a V.C.

[ccc] *Communitorio*] *Commonitorio.*

[ddd] *De appellationibus Episcoporum*] *De appellatione Episcoporum.*

[eee] *Et de Clericorum causis, &c.*] Canon Ecclesiasticus est, ut ibi lites judicentur ubi exortæ fuerint. Cyprian. lib. 1. Epist. 3.

[fff] *Faustinus Coëpiscopus*] V.C. *Faustinus Episcopus.*

[ggg] *Compresbyteri*] V.C. *Presbiteri.*

hhh *Subscripserunt quoque Alypius*] *Quoque* abest a V. C.

In editione Dionysii Exigui sequitur Epistola Attici ad Bonifacium. Sic *incipit Epistola Attici Episcopi Ecclesia Constantinopolitana ad Bonifacium urbis Roma Episcopum data cum exemplariis Nicani Concilii de Graco in Latinum translatis a Beatissimis Cyrillo & Attico Episcopis Alexandrina & Constantinopolitana Ecclesia, & directis per Innocentium Presbyterum suum, & Asellum Subdiaconum Ecclesia Karthaginensis, ut superius recitata est fides Nicani Concilii cum titulis xx. Epistola vero ita continetur. Atticus Episcopus Ecclesiæ Constantinopolitana sancto fratri Bonifacio urbis Roma Episcopo salutem. Edidi Canones sanctorum Patrum Olografa manu & subscriptos a me. Amen.* Græca elementa, literarum numeros exprimere, nullus, qui tenuiter vel sermonis Græci notitiam habet, ignorat, & cætera quæ de formatis inter Canones leguntur, & apud Gratianum ipsum, &c. tum deinde sequitur Epistola Aurelii Episcopi ad Sanctum Cælestinum Episcopum Urbis Romæ de adventu Apiarii quæ pagina 35. extat.

*Incipiunt rescripta ad Concilium Africanum Cyrilli Alexandrini Episcopi, Authentica Concilii Nicani translata de Graco per Innocentium Presbyterum. Transmiserunt etiam Epistolam cum eodem Concilio Nicæno per memoratum Presbyterum Innocentium, & Marcellum Subdiaconum Ecclesia Carthaginensis sancto Bonifacio Episcopo Ecclesiæ Romanæ. * Subd. VI. Kal. Decembris sunt directa.*

* Lego sub die

CAP. CII.

Dominis honorabilibus, sanctis fratribus Coëpiscopis, Aurelio, Valentino, sed & omni sanctæ Congregationi in Carthaginensi Synodo congregatæ, Cyrillus salutans in Deo charitatem vestram, scripta venerationis vestræ multam habentia querimoniam in omni lætitia per filium vestrum Innocentium Presbyterum suscepi, quibus a nobis speratis, ut de scrinio nostræ Ecclesiæ verissima exemplaria ex authentica Synodo apud Nicænam civitatem, Metropolim Bithyniæ, a sanctis patribus constitutis, atque formata, sub nostræ fidei professione vestræ dilectioni porrigamus. Unde enim honorabiles fratres, salute præeunte, necesse habui per harum latorem filium nostrum Innocentium Presbyterum, fidelissima exemplaria ex authentica Synodo, in Nicæna civitate Bithyniæ habita, vestræ charitati dirigere. Quod & in Ecclesiastica historia requirentes, invenietis, De Pascha vero, ut scripsistis, nunciamus vobis. XVII. Kal. Maias, nos futura indictione celebrare, & alia manu. Deus, & Dominus noster sanctam vestram congregationem custodiat, quod optamus, charissimi fratres.

Incipit Epistola Attici Episcopi Constantinopolitani ad eosdem.

CAP. CIII.

Dominis sanctis, merito beatissimis fratribus, Coëpiscopis, Aurelio, Valentino, vel cæteris charissimis in Synodo apud Carthaginem habita, constitutis, Atticus Episcopus, per filium nostrum Marcellum Subdiaconum vestrum scripta vestræ dilectionis cum omni gratiarum actione suscepi Domino gratias agens, quod merui tantorum fratrum benedictione perfrui. Domini, beatissimi fratres, scribitis sane, ut verissimos Canones apud Nicæam civitatem, Metropolim Bithyniæ, a Patribus constitutos fuisse sub fidei adstipulatione dirigam. Et quis est, qui communem fidem, vel statuta a Patribus firmata suis fratribus denegat? Qua de re per eundem filium meum Marcellum, Subdiaconum vestrum, nimium festinantem, sicut statuti sunt in Nicæa civitate a Patribus, Canones in integro, ut jussistis, direxi: petens ut pro me plurimum vestra sancta congregatio orate jubeat. Et alia manu: Deus noster sanctitatem vestram custodiat, quod optamus sancti fratres.

Incipiunt exemplaria Concilii Nicani directa sub die VI. Kal. Decembris, post Consulatum gloriosissimorum Imperatorum Honorii XII. *& Theodosii IX. Augg. Bonifacio urbis Roma Episcopo.*

* Forte XIII.

CAP. CIV.

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, visibilium, nec-

non & invisibilium Creatorem. Et in unum Dominum nostrum Jesum Christum, Filium Dei, natum ex Patre unigenitum, hoc est ex substantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum non creatum, ejusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt, cœlestia & terrena. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus passus est. Et resurrexit tertia die, ascendit in Cœlum, venturus inde judicare vivos & mortuos, & in Spiritum Sanctum. Eos vero, qui dicunt, Erat tempus quando non erat, & qui ex nihilo factum, vel ex alia substantia, vel essentia esse, aut mutabilem, aut convertibilem Filium Dei dicunt, anathematizat Catholica, & Apostolica Ecclesia. [a] Huic Symbolo fidei etiam exemplaria statutorum ejusdem Concilii Niceni a memoratis Pontificibus annexa sunt, sicut superius per omnia continentur. [b] Quæ nos hic iterum conscribi necessarium non esse credimus.

[a] *Huic Symbolo, &c.*] Collectoris hæc sunt.
[b] *Quæ nos hic iterum, &c.*] Abest a V. C.

Incipit Epistola Concilii Africani ad Papam Cælestinum, urbis Romæ Episcopum.

CAP. CV.

DOmino dilectissimo, & honorabili fratri Cælestino Aurelius, Palatinus, Antonius, Tutus, Servus Dei, Terentius, Fortunatus, Martinus, Januarius, Optatus, * Celiticius, Donatus, Theasius, Vincentius, Fortunatianus, & cæteri, qui universali Africano Concilio [c] Carthaginis affuimus: optaremus, si quemadmodum sanctitas tua de adventu Apiarii lætatos vos fuisse, missis per Compresbyterum nostrum Leonem literis intimavit: ita nos quoque de ejus purgatione hæc scripta cum lætitia mitteremus. Esset profecto & nostra, & vestra modo alacritas certior, nec præpropera videretur, quæ adhuc de audiendo, quam de audito præcesserat. Adveniente sane ad nos sancto fratre, & Coëpiscopo nostro Faustino, Concilium congregavimus, & credidimus ideo cum illo missum: quoniam sicut per ejus operam Presbyterio ante redditus fuerat, ita nunc posset de tantis criminibus a Tabracenis objectis eo laborante purgari. Cujus tanta, ac tam immania flagitia decursum nostri Concilii examen invenit, ut & memorati patrocinium potius, quam judicium, ac defensoris magis operam, quam disceptatoris justitiam superarent. Nam primum, quantum * obtinuerit omni congregationi diversas injurias ingerendo quasi Ecclesiæ Romanæ afferens privilegia, & volens eum a nobis in communione suscipi, quem tua sanctitas credet appellasse, quod probare non potuit, communioni reddiderat, quod minime tamen licuit, quod etiam gestorum melius lectione cognosces. Triduano tamen laboriosissimo agitato judicio, cum diversa eidem objecta affligissimi quæreremus, vel motas Coëpiscopi nostri Faustini, vel tergiversationes ipsius Apiarii, quibus nefandas turpitudines occulere conabatur, Deus judex justus, fortis, & longanimis magno impendio resecavit. Tetriore quippe, ac putidiore obstinatione compressa, [d] qua tantum lividum cœnum impudentia negationis volebat obruere, Deo nostro ejus conscientiam coarctante, & occulta, quæ in illius corde [e] tactam qua involuta criminum jam damnabat, etiam hominibus publicante, repente in confessionem cunctorum objectorum flagitiorum dolosus negator erupit. Et tandem de omnibus incredibilibus opprobriis ultroneus se ipse convicit, atque ipsam quoque nostram spem, qua eum & credebamus, & optabamus de tam pudendis maculis posse purgari, convertit in gemitus, [f] nisi quoniam istam nostram mœstitiam uno tantum solario mitigavit, quod & nos labore diuturnioris quæstionis absolvit, & suis vulneribus qualemcunque medelam, [g] & si invita, ac suæ conscientiæ reluctante confessione providit. Domine frater, * præfatio itaque * devitato salutationis officio, impendio deprecamur, ut deinceps ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis [h] excommunicatis in communionem ultra velitis excipere, quia hoc etiam Niceno Concilio definitum facile advertet venerabilitas tua. Nam & si de inferioribus Clericis, vel Laicis videtur ibi præ-

Marginal notes:
* Al. * Celticius.
* Al. * Celticius } V. C. Cælesticos.
De Apiario Presbytero.
Al. * *obtinuerit*
Psal. 7.
Al. *tantum* Forte *tam immania.*
Lego *labore*
* Lego *præfato*
Al. * *devite* Lego *debita*

caveri, quanto magis hoc de Episcopis voluit observari: ne in sua Provincia communione suspensi a tua sanctitate præpropere, [i] vel indebite videantur communioni restitui Presbyterorum quoque & sequentium Clericorum improba refugia, sicut te dignum est, repellet sanctitas tua, [k] quia & nulla Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ, & Decreta Nicæna, sive inferiotis gradus Clericos, sive ipsos Episcopos suis Metropolitanis apertissime commiserunt. Prudentissime enim justissimeque viderunt, quæcunque negocia, in suis locis, ubi [l] orta sunt, finienda. Nec unicuique * [m] providentia gratiam Sancti Spiritus defuturam: quæ æquitas [n] a Christi Sacerdotibus, & prudenter videatur, & constantissime teneatur: maxime, quia unicuique [o] concessum est, si judicio offensus fuerit cognitorum, ad Concilia suæ Provinciæ, vel etiam universale provocare. Nisi forte quisquam est, qui credat, unicuilibet posse Deum nostrum examinis inspirare justitiam, & innumerabilibus congregatis in Concilium Sacerdotibus denegare, aut quem ipsum transmarinum judicium tatum erit, ad quod testium necessariæ personæ vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem, vel multis [p] aliis impedimentis adduci non poterunt? Nam ut aliqui, tanquam a tuæ sanctitatis latere mittantur, [q] nulla invenimus Patrum Synodo constitutum. Quia illud, quod pridem per eundem Coëpiscopum nostrum Faustinum, tanquam ex parte Nicæni Concilii exinde transmisistis, in Conciliis verioribus, [r] quæ accipiuntur, Nicæni, a sancto [s] Cyrillo Coëpiscopo nostro Alexandrinæ Ecclesiæ, & a [t] venerabili Attico [u] Constantinopolitano Antistite, ex authentico missis, quæ etiam ante hoc per Innocentium Presbyterum, & Marcellum [x] Subdiaconum, per quos ad nos ab eis directa sunt, venerabilis memoriæ Bonifacio Episcopo prædecessori vestro a nobis transmissa sunt, in quibus tale aliquid non potuimus reperire. Executores etiam Clericos vestros quibusque [y] potentibus nolite mittere, nolite concedere, ne fumosum * typum seculi in Ecclesiam Christi, quæ lucem simplicitatis, & humilitatis diem, Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere: nam de fratre nostro Faustino amoto jam pro suis nefandis nequitiis de Christi Ecclesia: dolendo Appiano: securi sumus, quod cum probitate, ac moderatione tuæ sanctitatis salva fraterna charitate ulterius in Africa minime patiatur. Et alia manu. [z] Dominus noster sanctitatem [aa] vestram ævo longiore orantem pro nobis custodiat Domine frater.

* Forte provincia.

* Forte typhum

[c] *Carthaginis affuimus.*] V. C. *Carthagine adsumus salutem.*

[d] *Qua tantum lividum*] V. C. *Quantum libidinum.*

[e] *Tactam qua*] V. C. *Tanquam.*

[f] *Nisi quoniam istam*] V. C. *Et nisi cum ipsa.* Al. *Nisi quomodo.*

[g] *Et si invita, ac sua conscientia reluctante confessione providit.*] V. C. *Et licet invitus sua conscientia reluctante confessione prodidit.*

[h] *Excommunicatis*] *Excommunicatos.*

[i] *Vel indebite*] Desunt in edit. Dionys. Exig.

[k] *Quia & nulla*] *Quia & in nulla.*

[l] *Orta sunt,*] *Orta fuerint.*

[m] *Providentia*] *Provincia.*

[n] *A Christi*] *A Christianis.*

[o] *Concessum est si*] V. C. *Consensum est ut si.*

[p] *Aliis impedimentis*] V. C. Addit *incurrentibus.*

[q] *Nulla invenimus*] V. C. *In nulla invenimus.*

[r] *Quæ accipiuntur, Nicæni,*] V. C. *Quod dicitur & accipitur Nicænum.*

[s] *Cyrillo Coepiscopo nostro Alexandrinæ Ecclesiæ,*] V. C. *Cyrillo Alexandrinæ Antistite Ecclesiæ.*

[t] *Venerabili Attico*] V. C. *Venerabili consacerdote nostro Attico.*

[u] *Constantinopolitano Antistite*] Abest a V. C.

[x] *Subdiaconum,*] V. C. Addit *nostrum.*

[y] *Potentibus*] V. C. *Petentibus.*

[z] *Dominus*] V. C. *Deus.* Et melius.

[aa] *Vestram*] V. C. *Tuam.*

[bb] *Explicit Africanum Concilium.*

[bb] *Explicit Africanum Concilium.*] V. C. *Explicit Carthaginense seu Africanum Concilium.* Sequitur in Græco exemplari . . . . . . C. P. *sub Nectario Fl. Arcadio A. IIII. & Honorio II. Coss. III. Kal. Octob.* fol. 85, 6. tum deinde C. P. in Trullo Nicæni II.

TRACTATUS DE PRIMATU ROMANÆ ECCLESIÆ.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, AC D. D.

SEBASTIANO,

DEI GRATIA EPISCOPO BRIXINENSI,

DOMINO SUO SUMMOPERE VENERANDO,

JOANNES WENDELSTINUS

S. P. D.

ONCILIUM *Triburienſe, quod Reverendiſſima Paternitas tua pientiſſime communicaverat mihi Nurembergæ, Moguntiæ nuper editum eſt, in quo crebra fit mentio veterum Conciliorum, atque Pontificum, quorum Conſtitutiones oſtendit mihi tum in vetuſtiſſimis quibuſdam Codicibus Chalcographus Moguntinus, quos mox poſt Concilium illud excuſum erat in multa exemplaria & arte, & impenſa ſua multiplicaturus, ad quam rem mea quoque uti voluit opera, ut expeditius poſſit opus conſummari. Ego autem ad tam præclarum antiquæ religionis noſtræ monimentum qualemcunque operam meam minime gravatim addixi,*

ea quidem spe, ut Germani nostri, quorum plerique nunc Apostolicæ Sedi, sacrisque Conciliis parum deferunt, immo derogant plurimum, ex hac editione videant, quanta semper fuerit vel ab Apostolorum usque temporibus in Catholica Ecclesia Romani Pontificis, Conciliorumque statuendi ea, quæ ad cultum Dei, vitæque honestatem conducunt, authoritas, quanta item Episcopalis eminentiæ supra cæteros Ecclesiastici ordinis gradus potestas, quanta Laicorum erga Clerum, Pastoremque suum reverentia, devotio, & obedientia, quam formidabile excommunicationis, & anathematis fulmen, quam severa contra Cleri, Laicorumque excessus Episcoporum censura, quam longa, duraque pœnitens tum dejectio, peccatorumque expiatio, quam fervens denique ad amplificandum Dei, sanctorumque ejus venerationem, laudemque tum Cleri, tum Laicorum studium. Non audiebantur tunc, ut nunc, barbaricæ, & blasphema voces istæ. Leges, Papæ figmenta sunt, & mendacia; Sacerdotium ejus idolum est, & larva; missa vero, quam sacrificium vocant, summa idololatria, & impietas. Sacerdotium missatitium nihil est coram Deo, Sacerdotes visibiles, & a Laicis diversi in novo testamento nulli esse possunt. Nihil in toto mundo æque fugiendum, detestandumque est, atque speciosæ papistici Sacerdotii larvæ, missæ, culturæ, pietates, & religiones. Præstat publicum lenonem, aut latronem esse, quam hujus generis Sacerdotem. Estis Episcopi vocatione satanæ, & constitutione Apostoli ejus, Papæ. Tertia pars satanici Sacerdotii est sylva, & arena Monachorum, genus mistum, nec Sacerdotes, nec Laici, nec Monachi. Christianus populus simplex est, in quo prorsus nulla secta, nulla differentia personarum, nullus Laicus, nullus Clericus, nullus rasus, nullus unctus. nullus Monachus esse debeat, sed sine ullo discrimine omnes vel conjugati, vel cælibes, arbitrio quique suo, pro stercoribus habito illo fictitio charactere, & oleo, & raso vertice, & vestitu Pharisaico. Contra has igitur, & id genus infinitas alias novorum Waldensium pestilentes blasphemias satis (ni fallor) opportunum accipiet pius lector ex hac editione antidotum, ne tam noxia Hæreticæ pestis afflatu inficiatur, ut barbarico fastu contemnat instar Pighardorum antiquissimum religionis Christianæ Sacerdotium, & sacrificium a Christo institutum, ab Apostolis propagatum, ab eorum successoribus eadem traditione ad nos usque deductum. Irrepserunt quidem per ambitum, avaritiamque, & Ecclesiasticæ disciplinæ, atque censuræ negligentiam multæ sensim corruptelæ, scandala, & abusus in Ecclesia Christi: sed eis ad imitationem

In lib. de abrog. missa.

tionem veterum Pontificum conveniens, ac salutare, ex hac quoque editione remedium præparari poterit, si qua detur Ecclesiæ pax, & tranquillitas a barbaricis istis Hæreticorum tumultibus. Accipiat igitur Reverendissima Paternitas tua hanc antiquioris Codicis editionem æquo animo, velut vicissitudinis obsequium, ac qualecumque meæ erga summam integritatem, virtutemque ac eruditionem tuam devotionis, & observantiæ pignus, quo me amplissimæ Dominationi tuæ perpetua inserviendi voluntate dedico, & obstringo. Bene vale, Præsulum decus eximium. Francofurdiæ ad Mœnum, pridie nonas Februarii, anno salutis nostræ M D. XXV.

[a] TRACTATUS
IN TERTIO CODICE REPERTUS,
DE PRIMATU
ROMANÆ ECCLESIÆ.

SI difficile & ambiguum apud te judicium esse perspexeris inter sanguinem, & sanguinem, & causam, & causam, & judicum intra portas tuas videris verba variari, surge & ascende ad locum, quem elegerit Deus tuus, veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad judicem, qui fuerint eo tempore, quæresque ab eis, qui judicabunt tibi judicii veritatem, & facies quodcunque dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te: juxta legem ejus sequeris sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, vel ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Deo tuo, & decreto judicis, morietur homo ille, & auferes malum de Israël, omnisque populus audiens timebit: ut nullus deinceps intumescat superbia.

Deut. 17. a.

Sacerdotis summi imperio obediendum ex lege divina.

[a] *Tractatus in tertio codice, &c.*] Quæ sequuntur de Primatu Ecclesiæ Romanæ sunt ex collectione quadam sententiarum diversorum Patrum, quæ continet libros quatuor, quorum primus est de Primatu Romanæ Ecclesiæ; secundus de Pontificatu Romano; tertius de Pontificali auctoritate & Regali potestate; quartus de quatuor principalibus Conciliis, cujus collectionis exemplaria plura reperiuntur. Bernabas Brissonius habet duo diversa inter sese. Et hic tractatus deest in nostris. Ejus titulus est *diversorum Patrum sententia de Primatu Romanæ Ecclesiæ.*

ANACLETUS servus servorum Dei omnibus Episcopis, & reliquis Christi Sacerdotibus salutem. Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso Domino nostro Primatum obtinuit, sicut ipse Petro beato Apostolo dixit: Tu es Petrus, & reliqua. Ergo hæc Apostolica Sedes cardo, & caput omnium Ecclesiarum a Domino, & non ab alio est constituta; & sicut cardine ostium regitur, sic hujus sanctæ Sedis authoritate omnes Ecclesiæ Domino disponente reguntur. Igitur si quæ causæ difficiliores inter vos ortæ fuerint, ad hujus sanctæ Sedis apicem eas, quasi ad caput referte: ut Apostolico terminentur judicio.

Dist. 22. c. Sacrosancta.
Idem.
Dist. 22. c.
In novo.
Matth. 16.

ZEPHYRINUS Romanæ urbis Archiepiscopus omnibus Episcopis salutem. Ad Romanam Ecclesiam ab omnibus, maxime tamen ab oppressis, appellandum est, & concurrendum quasi ad matrem: ut ejus uberibus nutriantur, authoritate defendantur, & a suis oppressionibus releventur, quia non potest, nec debet oblivisci mater filium suum. Judicia enim Episcoporum majoresque Ecclesiæ causæ a

2. q. 6. c. Ad Romanam 2.

Sede Apostolica, & non ab alia sunt terminandæ, quia licet in alios transferatur * Episcopos, beato tamen Apostolo Petro dictum est: Quæcunque ligaveris super terram, erunt ligata & in cœlis, & quæcunque solveris super terram, erunt soluta & in cœlis.

*Addendum forte * potestas.*

Dist. 12 c. Non decet.

CALLISTUS Archiepiscopus Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ omnibus Episcopis salutem. Non decet a capite membra dissidere, sed juxta sacræ scripturæ testimonium omnia membra caput sequantur. Nulli vero dubium est, quod Apostolica Ecclesia mater sit omnium Ecclesiarum: a cujus vos regulis nullatenus convenit deviare; & sicut Dei Filius venit facere voluntatem Patris sui, sic & vos voluntatem vestræ implete matris, quæ est Ecclesia. Quicquid ergo sine discretione justitiæ contra hujus disciplinam actum fuerit, ratum habere ratio nulla permittit.

FABIANUS Episcopus Romæ omnibus Episcopis salutem. Si in rebus sæcularibus suum cuique jus, & proprius ordo servandus est: quanto magis in Ecclesiasticis dispositionibus nulla debet induci confusio, quod hac observatione servabitur, si nihil potestati, sed totum æquitati tribuitur?

2. q. 6. c. Liceat, cum seq.

Idem. Si quis judicem sibi adversum senserit, vocem appellationis adhibeat. Appellantem autem non debet afflictio ulla, aut detentionis injuriæ custodia: sed liceat appellatori vitiatam causam appellationis remedio sublevare. Liceat etiam in causis criminalibus appellare, nec vox appellationis denegetur ei, quem in supplicium sententia destinarit. Pulsator ante suum judicem causam dicat, & non ante suum judicem pulsatus, si voluerit, taceat, & ut pulsoris, quoties appellaverint, induciæ dentur, nec quenquam non a suo judice dicta sententia constringat.

Ibidem. c. Si quis vestrum.

SIXTUS universalis Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ Rectoribus Salutem. Si quis vestrum pulsatus fuerit in aliqua adversitate, licenter hanc sanctam, & Apostolicam appellet Sedem, & ad eam quasi ad caput, suffugium habeat, ne innocens damnetur, aut Ecclesia sua detrimentum patiatur. Si autem necesse ei evenerit, eamque minime appellare voluerit, & vocatus tamen ab hac sancta Sede fuerit, non renuat venire: sed confestim, ut ei nuntiatum fuerit, venire festinet: & causas, pro quibus vocatus est, prudenter disponat, atque si necesse fuerit aliquid corrigere cum his, quos primos hic invenerit, corrigat. Ad Ecclesiam tamen suam non prius revertatur, quam hinc literis Apostolicis, vel formatis pleniter instructus, atque purgatus sit, fuerit unde. Et postquam domum reversus fuerit, cognoscant vicini sui, qualiter hic suam, aliorumque causam finierit, quatenus ea absque aliqua ambiguitate nunciare, & prædicare possit omnibus. Si quis autem aliter agere præsumpserit, sciat censuram hujus Sedis cum omnibus membris suis sibi non deesse venturam, & sicut egerit, ita recipiet: si bene, bene; si grave, grave; si pessime, pessime; quoniam dignus est operatius mercede sua.

9. q. 3. Nemo jud.

SYLVESTER Papa in generali residens Synodo dixit: Nemo judicabit primam Sedem, justitiam temperare desiderationem, neque enim ab Augusto, neque ab omni Clero, neque a Regibus, neque a Populo Judex judicabitur.

JULIUS, Apostolicæ Sedis Episcopus omnibus Episcopis salutem. Habet sacrosancta Romana Ecclesia potestatem, singulari sibi privilegio concessam, aperire, & claudere januas regni cœlestis, quibus voluerit.

Ibidem. c. Cuncta per mundum

GELASIUS Episcopus omnibus Episcopis. Cuncta per mundum novit Ecclesia, quod sacrosancta Romana Ecclesia de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum est; ab illa autem nemo est appellare permissus. Sed nec illa prætermittimus, quod Apostolica Sedes sine ulla Synodo præcedente exolvendi, quos Synodus iniqua damnaverat: & damnandi, nulla existente Synodo, quos oportuit, habeat facultatem: & hæc nimirum pro suo Principatu, quem beatus Petrus Apostolus Domini voce & tenuit semper, & retinebit.

Ibidem. c. Aliorum.

SYMMACHUS Papa universis Episcopis. Aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminare, sacro vero sanctæ Sedis Romanæ Præsulem suo sine

quæstione reservavit arbitrio, voluit beati Petri successores cœlo tantum debere innocentiam, & subtilissimi discussoris indagini inviolatam exhibere conscientiam.

VIGILIUS Papa dilectissimo fratri Euthero Coëpiscopo. Nulli vel tenuiter scienti, vel pleniter sapienti dubium est, quod Ecclesia Romana fundamentum, & forma sit Ecclesiarum, a qua omnes Ecclesias principium sumpsisse nemo recte credentium ignorat: quoniam licet omnium Apostolorum par esset electio, beato Petro tamen concessum est, ut cæteris præemineret, unde & Cephas vocatur, quia caput, & primus est omnium Apostolorum, & quod in capite præcessit, in membris sequi necesse est; quamobrem sancta Romana Ecclesia ejus merito Domini voce consecrata Primatum tenet omnium Ecclesiarum: ad quam tam sancta Episcoporum negotia, atque querelæ, atque judicia, quam & majores Ecclesiarum quæstiones quasi ad caput semper referendæ sunt: nam & qui se scit aliis esse præpositum, non moleste ferat aliquem sibi esse prælatum. Ipsa namque Ecclesia, quæ prima est, ita reliquis Ecclesiis vices suas credidit largiendas, ut in partem vocatæ sint sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Unde omnium appellantium Sedem Apostolicam Episcoporum judicia, & cunctarum majorum negotia causarum eidem sanctæ Sedi reservata esse liquet. Præsertim cum in his omnibus ejus semper sit expectandum consilium: cujus tramiti si quis obviare tentaverit, Sacerdotum causas se non sine honoris sui periculo apud eandem sanctam Sedem noverit redditurum. 2. q. 6. c. Qui se scit.

GREGORIUS servus servorum Dei omnibus Episcopis per diversas Provincias constitutis. Divinis præceptis, & Apostolicis salubetrimis incitamur monitis: ut pro omnium statu impigro vigilemus affectu; & quia cunctarum dispositione divina Ecclesiarum curam gerimus, omnium nostra poscentibus suffragia Apostolica authoritate subvenire optamus quoniam divinæ virtutis, & infirmitatis humanæ sanctio est, ut omnium Ecclesiarum negotia ad nostræ reparationis tendant affectum. Quapropter has ad vos literas destinamus: in quibus decreto nostro vestram rogantes charitatem mandamus, ut nihil prius de eo: quod ad sinum sanctæ Romanæ confugit Ecclesiæ, ejusque implorat auxilium, decernatur, quam ab ejusdem Ecclesiæ fuerit præceptum authoritate: quæ vices suas ita aliis impertivit Ecclesiis, ut in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Si autem, quod non arbitramur, a quoquam secus præsumptum fuerit, ab officio Cleri submotus Apostolicæ authoritatis reus ab omnibus judicetur, ne lupi, qui sub specie ovium subintrarunt, bestiali sævitia quosque audeant dilacerare: & quod sibi fieri nolunt, aliis inferre præsumant.

Idem eisdem. Præceptis Apostolicis non dura superbia resistatur, sed per obedientiam quæ a sancta Romana, & Apostolica authoritate jussa sunt, salutifere impleantur: si ejusdem sanctæ Ecclesiæ, quæ est caput vestrum, communionem habere desideratis. Non novum aliquid præsenti jussione præcipimus, sed illa, quæ olim indulta videntur, firmamus, cum nulli dubium sit, quod non solum Pontificalis accusatio, sed omnis sanctæ religionis relatio ad Sedem Apostolicam, quasi ad caput Ecclesiarum, debeat referri, & inde normam sumere, unde sumpsit exordium, ne caput institutionis videatur omittere, cujus authoritatis sanctionem omnes teneant Sacerdotes, qui nolint ab Apostolicæ, super quam Christus universalem fundavit Ecclesiam, soliditate divelli. Si quis hæc Apostolicæ Sedis præcepta non observaverit, percepti honoris hostis esse non dubitetur. Dist. 12. Præceptis.

In eisdem. Nulli fas est vel velle, vel posse transgredi Apostolicæ Sedis præcepta, nec ejus dispositionis ministerium, quod omnium sequi oportet charitatem. Sit ergo ruinæ suæ dolore prostratus, quisquis Apostolicis voluerit contraire decretis, nec locum deinceps inter Sacerdotes habeat, sed extorris a sancto ministerio fiat, nec de ejus judicio quisquam nostram curam habeat. Quoniam jam damnatus a sancta & Apostolica Ecclesia, ejusque authoritate, & propria inobedientia, atque præsumptione a quoquam esse non dubitatur, quia majoris excommunicationis dejectione est exigendus, cui sanctæ Ecclesiæ * commissa fuerit disciplina: qui non solum prælatæ sanctæ Ecclesiæ jussionibus parere debuit, sed etiam Dist. 19. Nulli phas.

* Forte prætermissa.

aliis, ne præterirent, insinuare. Sit ergo alienus a divinis, & Pontificalibus officiis, qui noluit præceptis obedire Apostolicis.

Si quis super his nos arguere voluerit, aut extra authoritatem facere contenderit, veniet ad Sedem Apostolicam, quo omnia Ecclesiastica negotia, de quibus quæstio habetur, confluere jussa sunt: ut ibi ante confessionem Sancti Petri mecum juste decernat, quatinus inibi unus ex vobis sententiam suscipiat.

17. q. 4. Nemini.

NICOLAUS Papa omnibus Episcopis. Nemini licitum est de Sedis Apostolicæ judicio judicare, aut illius sententiam retractare permissum, videlicet propter Romanæ Ecclesiæ Primatum Christi munere in beato Petro Apostolico divinitus collatum.

Cyp. in tract. de simp. Prælatorum. 24. q. 1 c. Loquitur Dominus. Joan. 20.

CÆCILIUS CYPRIANUS in epistola sua dicit ita. Loquitur Dominus ad Petrum: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Super unum ædificat Ecclesiam, & quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat, Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum Sanctum: tamen ut unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua authoritate disposuit. Hoc erant utique cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi, & honoris, & potestatis: sed exordium ab unitate proficiscitur, ut Ecclesia Christi una monstretur, quam unam Ecclesiam etiam in Cantico Canticorum Spiritus Sanctus ex persona Domini designat, & dicit: Una est columba mea, perfecta mea, una est matri suæ electa genitricis suæ. Hanc Ecclesiæ unitatem, & beatus Apostolus Paulus docet, & Sacramentum unitatis ostendit dicens: Unum corpus, & unus Spiritus, una fides, unum baptisma, unus Deus. Quam unitatem tenere firmiter, & vendicare debemus, maxime nos Episcopi, qui in Ecclesia præsidemus, ut Episcopatum quoque ipsum unum, atque indivisum probemus. Nemo fraternitatem fallat, nemo fidei virtutem perfida prævaricatione corrumpat.

Cant. 6. Ephes. 4.

Ibidem.

Idem. Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur: Ecclesia una est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur, quomodo solis multi radii sunt, sed lumen unum, & rami arboris multi sunt, sed robur unum tenaci fundatum radice, & quomodo de fonte uno rivi plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiæ largitate, unitas tamen servatur in origine. Avelle radium solis a corpore, divisionem lucis unitas non capit; ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit; a fonte præcide rivum, præcisus arescit: sic & Ecclesia Domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit; unum tamen est, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur. Ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latius pandit: unum tamen caput est, & origo una, & una mater fœcunditatis successibus copiosa. Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est, & pudica, unam domum novit, unius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit.

Ibidem.

Idem. Alienus est, prophanus est, hostis est, habere non potest Deum Patrem: qui universalis Ecclesiæ non tenuerit unitatem.

Hactenus ex codice antiquo.

SUFFICERENT quidem ista apud eos Christianos, qui parent, & simpliciter credunt quicquid tradit, ac tenet sancta mater Ecclesia. Cum autem nostra ætate Sedis Apostolicæ authoritas a plurimis Belial, & inobedientiæ filiis non solum revocetur in dubium, sed etiam editis libellis impugnetur: pluribus profecto & scripturarum testimoniis, & sanctorum Patrum astipulationibus debet Primatus Petri, & successorum ejus affirmari. Id quod efficaciter præstiterunt nuper hoc ævo sane doctissimi viri, ac reverendissimi Patres, Thomas Cardinalis Sancti Sixti, Joannes Episcopus Roffensis, Ambrosius Catharinus Senensis, Joannes Faber Constantiensis, Joannes Eccius Procancellarius Ingolstadiensis, & nonnulli alii. Copiosissime enim simul, & solidissime ostenderunt ex sacris literis, ex antiquis Conciliis, ex Apostolicis decretis, ex antiquissimis Patribus, ex probatissimis Ec-

clesiæ Doctoribus, ex legibus denique publicis, & approbatis historiis rem hanc ita clare deduxerunt, ut de ea nemo amplius dubitare queat, nisi qui per hæresim, & rebellionem penitus est subversus, ac judicio proprio (ut ait Apostolus) condemnatus. *Ad Tit. 3.* Cum autem istorum libri non omnibus passim sint ad manum, operæ pretium fuerit hic aliquot testimoniis propositum confirmare: ne lector dubio, aut suspenso animo tot, ac tam præclara, ac pia veterum Romanorum Pontificum decreta, quæ nunc eduntur, legat, cui profecto omnem dubitationis scrupulum, si non obsistat rebellionis, aut odii affectus, sequentes poterunt authoritates eximere.

Ipse enim Dominus, & Salvator noster Jesus Christus in singularem prærogativam sic loquitur in Evangelio ad Petrum: *Matth. 16.* Beatus es Simon Bar Jona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, &c. Item, Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Tertio, Tibi dabo claves regni Cœlorum, & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis. Quarto, *Luc. 22.* Ego, rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma *Joan. 21.* fratres tuos. Quinto, Simon Joannis diligis me plus his? Pasce agnos meos, pasce oves meas. Hæc profecto singulariter Petro, primo Romanæ Ecclesiæ Pontifici, nulli aliorum Apostolorum dixit Dominus. Sunt & alia plura Evangelii loca, ex quibus Petri Primatum haud obscure observare liceat. Ubique enim in Aposto- *Matth. 10.* lorum Catalogis primo loco ponitur Petrus, licet vocatione primus non fuerit, & *Marc. 3.* *Luc. 6.* non raro nominatim præ aliis commemoratur. Atque pro solvenda didrachma ait *Matth. 17.* Dominus illi specialiter, Vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore ejus invenies staterem, illum sumens da eis pro me, & te. Neque sine mysterio dixit ei, Tu me sequere, ut scilicet simili mortis ge- *Joan. 21.* nere eum sequeretur, cujus in Ecclesia vices præ cæteris administraturus erat, nec parvi momenti est, quid a se Petra Christus Simonem, mutato nomine, Petrum vocavit, Tu vocaberis (inquit) Cephas, quod interpretatur Petrus, quia super hanc *Joan. 1.* Petram ædificabo Ecclesiam meam. *Matth. 16.* Neque caret mysterio, quod cum Dominus post resurrectionem suam se discipulis suis manifestaret iterum ad mare Tybe- *Joan. 21.* riadis, solus Petrus, cum audisset quia Dominus est, tunica se succinxit, erat enim nudus, & misit se in mare: alii autem discipuli navigio venerunt. Hoc quippe signum fuit (ut ait sanctus Bernardus) singularis Pontificii Petri, per quod non *Bern. li. 2. ad Euge.* navem unam, ut cæteri quique suam, sed sæculum ipsum susceperit gubernandum; mare enim sæculum est, naves Ecclesiæ: inde est, quod altera vice Matthæi decimo quarto, & Marci sexto instar Domini gradiens super aquas, unicum se Christi Vicarium designavit, qui non uni populo, sed cunctis præesse deberet, siquidem aquæ multæ populi multi. Solus ergo supra mare jussus est venire ad Christum, ut daretur intelligi, quod totus orbis, qui per mare est designatus, suæ ditioni parere deberet. Neque frustra dictum Petro putat sanctus Ambrosius, Duc in altum, hoc est in profundum disputationum. *Luc. 5.* Quid enim est tam altum, quam altitudinem divitiarum videre, scire Filium Dei, & professionem divinæ genera- *Rom. 11.* tionis assumere? Non turbatur itaque navis, quæ Petrum habet; turbatur autem *24. q. 1. Non turbatur.* illa, quæ Judam habet. Per navem enim Petri, quam Christus ascendit, Ecclesia significatur. Sed & alia loca Evangelii animadvertunt sacri Interpretes circa Petrum ad universalis Ecclesiæ curam pertinentia, velut Matth. XVIII. Accedens Petrus ad Jesum dixit, Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? ubi sane tanquam futurus Præses Ecclesiæ, fraternæ correctionis modum diligenter præ aliis quæsivit Apostolis. Et sequenti cap. Ecce (inquit) nos reliquimus *Matth. 19.* omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis? ubi Chrysostomus ait: Interrogat Petrus, ut tu inops discas, quoniam in nullo hinc diminutus es. Qui enim claves regni Cœlorum acceperat pro his, quæ ibi sunt, confidit, & pro orbe terrarum interrogat. Instante item tempore passionis soli Petro nominatim, dixit Dominus, Simon dormis, non potuisti una hora vigilare mecum? *Marc. 14.* ubi voluit ostendere Christus Petrum præ cæteris ex commisso sibi officio debere vigilare. *Luc. 22.* Sed & abscissio auriculæ a Beato Augustino, & Gregorio in mysterium Pastorale trahitur. Quare tollit (inquiunt) autem Petrus? quia ipse est, qui accipit claves regni Cœlorum. Ille enim condemnat, qui & absolvit, quoniam ligandi, atque

ſolvendi idem adeptus eſt poteſtatem. Tollit autem aurem male audientis, tollit aurem gladio ſpirituali aurem interiorem male intelligentis. Hæc & id genus plura Evangeliorum loca ſymbolice ad Petri Primatum referuntur a ſacrarum literarum Interpretibus, etiam antiquiſſimis, non modo Latinis, ſed & Græcis, quos recenſere longum foret. Sunt & alia ſcripturæ loca tum in epiſtolis, tum in actibus Apoſtolorum, quæ Principem Apoſtolorum fuiſſe Petrum aperte declarant, uti Roffenſis Epiſcopus eleganter deducit: ſed hic commode referri, propter prolixitatem non poſſunt: ſatis itaque fuerit pro ampliori hujus rei declaratione tres ex antiquis Eccleſiæ Doctoribus in teſtimonium accerſere. Hæc autem ſunt verba Beati Dionyſii, quem Areopagitam vocant, cap. III. de divinis nominibus ad Timotheum. Namque & apud ipſos divino ſpiritu plenos Pontifices noſtros, cum & nos (ut noſti) & plerique ex ſanctis Fratribus noſtris ad contuendum corpus illud, quod authorem vitæ, Deumque ceperat, conveniſſemus (aderat autem & frater Domini Jacobus, & Petrus ſupremum decus, & antiquiſſimum Theologorum columen) ubi poſt contuitum placuit, ut infinite potentem divinæ infirmitatis bonitatem Pontifices laudarent omnes, quiſque pro captu ſuo, hæc ibi. Et alibi vocat Petrum non raro ſummum, & verticalem Apoſtolum, quemadmodum poſtea eundem vocavit B. Chryſoſtomus os, & Principem Apoſtolorum, verticem totius conſortii, paſtoremque ac caput Eccleſiæ. Sed & Cyrillus, Origeneſque, & Theophilus, id genus epitheta illi attribuiſſe leguntur. Sic deinde antiquiſſimus Afrorum ſcribit in libro de præſcriptione Hæreticorum Tertullianus. Si Italiæ (inquit) adjeceris, habes Romanam Eccleſiam, unde nobis quoque authoritas præſto eſt ſtatuta. Felix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt, ubi Petrus paſſioni dominicæ adæquatur, ubi Paulus Joannis exitio coronatur, ubi Apoſtolus Joannes, poſteaquam in oleum igneum demerſus nihil paſſus eſt, in inſulam relegatur, videmus quid dixerit, quid docuerit, hæc illc. An vero non eſt hoc grande teſtimonium, ab eo præſertim, qui Romanis Clericis inimicus fuiſſe legitur? Sic antiquiſſimus item Latinorum ante M. CCCL. annos Irenæus, Epiſcopus Lugdunenſis, libro III. contra hæreticos. Maximæ (inquit) & antiquiſſimæ, & omnibus cognitæ a glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ, & conſtitutæ Eccleſiæ eam, quam habet ab Apoſtolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per ſucceſſiones Epiſcoporum pervenientem uſque ad nos judicantes confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per ſibi placentiam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem, & ſententiam malam, præter quam oportet, colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem conveniri Eccleſiam, hoc eſt eos, qui ſunt undique fideles: in qua ſemper ab his, qui ſunt undique, conſervata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis traditio. His itaque, & id genus aliis rationibus, & authoritatibus conſtat Romanam Eccleſiam ſemper habuiſſe Primatum inter omnes totius orbis Eccleſias a temporibus Apoſtolorum in hanc uſque horam. Unde allegatur a Fabro Conſtantienſi Græcus author Hugo Etherianus, qui tempore Manuelis Imperatoris (cujus filius Joannes Imperator Florentino interfuit Concilio) in Latinorum ſententiam tres libros de proceſſione Spiritus ſancti ſcripſit in hæc ſane verba. Quibus ex verbis liquido claret, quod Petrum, ejuſque ſucceſſorem principem Chriſtus & caput non modo Latinorum, Græcorum, Occidentis, & Septentrionis univerſi, verum etiam Armenorum, Arabum, & totius Orientis, ac Meridiani climatis in perpetuum conſtituit. Ob quam rem Occidui Solis limites univerſi Petri ſucceſſorem ex tunc ſibi Dominum recognoſcunt, & ſub illo Præſule diriguntur, quod omnes facere opportunum eſt. Hæc Græcus ille author modernus. Hinc certe ſunt ampliſſima illa Sedis Apoſtolicæ privilegia, quæ Julius Papa, & Athanaſius Patriarcha ad longum commemorant in epiſtolis ſuis ex Concilio Nicæno, quæ tamen & ante huic Sedi fuiſſe attributa ex hiſtoria Eccleſiaſtica, veterumque Pontificum decretis, haud obſcure cognoſcitur. Ita enim ante Nicænam Synodum ſcripſit Marcellus Papa & martyr Maxentio Epiſcopo, Synodum Epiſcoporum abſque hujus Sedis Romanæ authoritate (quamvis quoſdam Epiſcopos

In artic. 25.

Dionyſius de tranſitu Mariæ.

Chryſoſt. in Matth. Omel. 2 x.

Tertullian.

Iren. li. 3. c. 3.

Hugo Etherianus.

Privilegia Ro. Eccl.

Diſt. 17. c. Synodum.

possitis congregare) non potestis regulariter facere, neque nullum Episcopum, qui hanc appellavit Apostolicam Sedem damnare, antequam hinc diffinitiva sententia procedat. Nemo igitur sine peccato aut instituta ejus contemnit, aut ejus præcepta transgreditur: unde ait Damasus Papa: Omnia decretalia cunctorum prædecessorum nostrorum Constituta, quæ de Ecclesiasticis ordinibus, & Canonum sunt promulgata disciplinis, ita ab omnibus Episcopis, ac Sacerdotibus generaliter custodiri debere mandamus: ut si quid in illa commiserint, veniam sibi honoris deinceps noverint denegari. Quod si sanctis istis Pontificibus, velut in propria causa, minus credendum esse dixerint adversarii, credant saltem Beato Cypriano superius allegato, cujus & hæc sunt ad Sanctum Cornelium Romanum Pontificem verba. Quales putas esse eos, qui Sacerdorum hostes, & contra Ecclesiam Catholicam rebelles, nec præmonentis Domini comminatione, nec futuri judicii ultione terrentur? Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex vice Christi cogitatur. Cui si secundum magisteria divina obtemperaret fraternitas universa, nemo adversum Sacerdotum collegium quicquam moveret, nemo post divinum judicium, post populi suffragium, post Coëpiscoporum consensum judicem se, non jam Episcopi, sed Dei faceret.

25. q. 1. c. Omnia.

Cypr. in epist. l. 1. ep. 3.

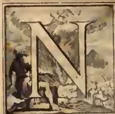
Explicit tractatus de Primatu Romanæ Ecclesiæ.

ANTIQUA

[a] ANTIQUA ROMANORUM PONTIFICUM DECRETA, IN CODICE ANTIQUO CANONUM CONTENTA.

NICOLAUS Papa Archiepiſcopis, & Epiſcopis per Galliam conſtitutis. Si Romanorum Pontificum decreto cæterorum opuſcula tractatorum, approbantur vel reprobantur: ita, ut quod vere Sedes Apoſtolica probavit, hodie teneatur acceptum, & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur, quando potius ea, quæ ipſa pro catholica fide, pro ſanis dogmatibus, pro variis, & multifariis Eccleſiæ neceſſitatibus, & fidelium moribus diverſo tempore ſcripſit: omni honore debent præferri, & ab omnibus prorſus in quibuſlibet neceſſitatibus, vel opportunitatibus, diſcretione, vel diſpenſatione magiſtra, reverenter aſſumi? Quanquam quidam veſtrum ſcripſerunt, haud illa decretalia priſcorum Pontificum in toto Canonum Codicis corpore eſſe deſcripta, & ideo inter Canones non aſſumenda, cum tamen & ipſi, ubi ſuæ intentioni hæc ſuffragari conſpiciunt, in omnibus illis indifferenter utantur. *Diſt. 19. c. Si Romanorum.*

[a] *Antiqua Romanorum, &c.*] Deeſt in noſtris exemplaribus, & ad hanc collectionem proprie non pertinet.

EPISTOLA SANCTI AMBROSII AD SYRICIUM PAPAM.

DOMINO *dilectiſſimo fratri Syricio Papæ Ambroſius Epiſcopus, Baſſianus Epiſcopus, & cæteri. Recognovimus literis ſanctitatis tuæ boni Paſtoris excubias, qui fideliter commiſſam tibi januam ſerves, & pia ſollicitudine Chriſti ovile cuſtodias dignus, quem oves Domini audiant, & ſequan-* Ambr. in Ep. l. 10. ep. 81. Providus Paſtor Syricius.

tur. Et ideo quia nosti oviculas Christi, lupos facile deprehendes, & occurres, quasi providus pastor, ne isti morsibus perfidiæ suæ, feralique ululatu Dominicum ovile dispergant. Laudamus hoc, Domine frater, nobis dilectissime, & toto concelebramus affectu, nec miramur, si luporum rabie grex Domini perhorruit, in quibus Christi vocem non recognovit. Agrestis enim ululatus est nullam virginitatis gratiam, nullum castitatis ordinem servare, promiscue omnia velle confundere, diversorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandam cælestium remunerationum inducere. Sed quæ potest laus esse conjugii, si nulla virginitatis est gloria? Neque vero nos negamus sanctificatum a Christo esse conjugium, divina voce dicente, Erunt ambo in carne una, & in uno Spiritu; sed prius est, quod nati sumus, quam quod effecti, multoque præstantius divini operis mysterium, quam humanæ fragilitatis remedium. Jure laudatur bona uxor, sed melius pia virgo præfertur, dicente Apostolo, Qui jungit virginem suam, bene facit: & qui non jungit, melius facit: hæc enim cogitat, quæ Dei sunt, illa quæ mundi. Illa conjugalibus vinculis colligata est, hæc libera vinculorum; illa sub lege, ista sub gratia. Bonum conjugium, per quod est inventa posteritas successionis humanæ; sed melius virginitas, per quam regni cælestis hæreditas acquisita, & cælestium meritorum reperta successio. Per mulierem cura successit, per virginem salus evenit. Denique speciale donum virginitatis Christus elegit, & integritatis munus exhibuit; atque ipse repræsentavit, quod elegit in matre. Et infra. Quid autem etiam viduitatis attexamus præconia, cum in Evangelio, post virginis celeberrimum partum, Anna vidua subrogetur, quæ vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua, & hæc vidua annorum LXXXIV. *quæ non discedebat de templo jejuniis, & obsecrationibus serviens die, ac nocte, & merito habilis viduitas. Denique si Adam sic exegisset jejunium, non fuisset nudus effectus. Niniven amor jejunii liberavit, & ipse Dominus ait, Non ejicietur, nisi per orationem, & jejunium. Sed quid plura apud magistrum, atque doctorem, cum jam dignum præmium retulerunt illi perfidiæ suæ? Et infra. Ita Jovinianum, Auxentium, Germinatorem, Felicem, Protinum, Genialem, Martianum, Januarium, & Ingeniosum, quos sanctitas tua damnavit, sciat apud nos quoque secundum judicium tuum esse damnatos. Incolumem te, & florentissimum Deus noster teneat omnipotens, domine dilectissime frater.*

Errores Joviniani. Virginitas præferenda conjugio. Gen. 1. 1. Cor. 7. Viduitas. Jejunium. Damnatio hæreticorum.

Incipiunt Tituli Decretorum Papæ Syricii, numero XV.

11 Quod Clericus, qui secundam uxorem duxerit, deponatur.
12 Quæ fœminæ cum Clericis habitare debeant.
13 De Monachorum promotione.
14 Quod pœnitens non * fit Clericus. *Al. * fiat*
15 Ut si per ignorantiam vel pœnitens, vel digamus, aut viduæ maritus Clerici facti fuerint, non promoveantur.

INCIPIT EPISTOLA DECRETALIS PAPÆ SYRICII.

Syricius Himerio Episcopo Tarraconensi Salutem.

DIRECTA ad decessorem nostrum sanctæ recordationis Damasum fraternitatis tuæ relatio me jam in sede ipsius constitutum, quia sic Dominus ordinavit, invenit: quam cum in conventu fratrum sollicitius legeremus, tanta invenimus, quæ repræhensione, & correctione sint digna: quanta optamus * laudando cognoscere. Et quia necesse nos erat in ejus labores, curasque succedere, cui per Dei gratiam successimus in honore: facto ut oportebat, primitus meæ provectionis judicio, ad singula, prout Dominus adspirare dignatus est, consultationi tuæ responsum competens non * negamus. Quia pro officii nostri consideratione non est nobis dissimulare, non est tacere libertas: quibus major cunctæ Christianæ religionis zelus incumbit, portamus onera omnium, qui gravantur. Quinimmo hæc portat in nobis beatus Apostolus Petrus, qui nos in omnibus, ut confidimus, administrationis suæ protegit, & tuetur Hæredes.

** Lego laudanda*

*Al. * negavimus Officium Rom. Pont.*

De Arianis non rebaptizandis.

CAP. I.

PRima itaque paginæ tuæ fronte signasti baptizatos ab impiis Arianis plurimos ad fidem Catholicam festinare, & quosdam de fratribus nostris eosdem denuo baptizare velle, quod non licet, cum * hæc fieri & Apostolus vetet, & Canones contra dicant, & post cassatum Ariminense Concilium missa ad Provincias, a venerandæ memoriæ prædecessore meo Liberio generalia decreta prohibeant, quos nos cum Novatianis, aliisque Hæreticis, sicut est in Synodo constitutum, per invocationem solam septiformis Spiritus Episcopalis manus impositione, Catholicorum conventui sociamus, quod etiam totus oriens, occidensque custodit, a quo tramite vos quoque post hac minime convenit deviare: si non vultis a nostro collegio Synodali sententia separari.

*Al. * hoc Ephes. 4. Decreta Liberii Papæ.*

In Concil. Nic. cap. 8.

Ut præter Pascha, & Pentecosten baptismum non celebretur.

CAP. II.

SEquitur de diversis baptizandorum temporibus, prout unicuique libitum fuerit, improbabilis, & emendanda confusio: quæ a nostris consacerdotibus (quod commoti dicimus) non ratione authoritatis alicujus, sed sola temeritate præsumitur, ut passim, ac libere natalitiis Christi, seu apparitionis, necnon & Apostolorum, seu martyrum festivitatibus innumeræ (ut asseris) plebes baptismi mysterium consequantur, cum hoc sibi privilegium & apud nos, & apud omnes Ecclesias Dominicum specialiter cum Pentecoste sua Pascha defendat, quibus solis per annum diebus ad fidem confluentibus generalia baptismatis tradi convenit sacramenta. His dumtaxat electis, qui ante quadraginta, vel eo amplius, dies nomen dederint, & exorcismis, quotidianisque orationibus, atque jejuniis fuerint expiati, quatinus Apostolica illa impleatur præceptio, ut expurgato fermento veteri nova incipiat esse conspersio. Sicut ergo Paschalem reverentiam in nullo dicimus esse minuendam, ita infanti-

De consecr. Dist. 4. c. Non ratione. App. 1. Epiphania.

Expiatio baptizandorum per dies XL. 1. Corinth. 5.

bus, qui necdum loqui poterunt per ætatem, vel his, quibus in qualibet necessitate opus fuerit sacri unda baptismatis, omni volumus celeritate succurri: ne ad nostrarum perniciem tendat animarum, si negato desiderantibus fonte salutari, exiens unusquisque de sæculo & regnum perdat, & vitam. *Baptismus in necessitate.* Quicunque etiam discrimen naufragii, hostilitatis incursum, obsidionis ambiguum, vel cujuslibet corporalis ægritudinis desperationem incidetint, & sibi unico credulitatis auxilio poposcerint subveniri: eodem, quo poscunt, momento temporis expedite regenerationis præmia consequantur. Hactenus erratum in hac parte sufficiat, nunc præfatam regulam omnes teneant Sacerdotes, qui nolunt ab Apostolicæ Petræ, super quam Christus universalem construxit Ecclesiam, soliditate divelli. *Matth. 16.*

De Apostatis.

CAP. III.

Si Apostata resipiscat. ADjectum est etiam, quosdam Christianos ad Apostasiam (quod dici nephas est) transeuntes, & Idolorum cultu, ac sacrificiorum contaminatione proph anatos, quos a Christi corpore, & sanguine, quo dudum redempti fuerant renascendo, jubemus abscindi. Et si resipiscentes forte aliquando fuerint ad lamenta conversi: his, quamdiu vivunt, agenda pœnitentia est, & in ultimo fine suo reconciliationis gratia tribuenda, quia docente Domino, Nolumus mortem peccatoris, sed tantum ut convertatur, & vivat. *Ezech. 18.*

Quod non liceat alterius sponsam ad matrimonii jura sortiri.

CAP. IV.

27. q. 2. De conjugali. DE conjugalium autem violatione requisisti, si desponsatam alii puellam alter in matrimonium possit accipere? hoc ne fiat, modis omnibus inhibemus, quia illa benedictio, quam nupturæ Sacerdos imponit, apud fideles cujusdam sacrilegii instar est, si ulla transgressione violetur.

De his qui pœnitentiam minime servaverunt.

CAP. V.

DE his vero non incongrue dilectio tua Apostolicam Sedem credidit consulendam: qui acta pœnitentia, tanquam canes, ac sues ad vomitus pristinos, & volutabra redeuntes, & militiæ cingulum, & ludicras voluptates, & nova conjugia, & inhibitos denuo appetivere concubitus, quorum professam incontinentiam generati post absolutionem filii prodiderunt. *33. q. 2. c. De his vero. 2. Pet. 2.* De quibus, quia jam suffugium non habent pœnitendi, id duximus decernendum: ut sola intra Ecclesiam fidelibus oratione jungantur, sacræ mysteriorum celebritati, quamvis non merentur, intersint: a Dominicæ autem mensæ convivio segregentur, ut hac saltem destructione correpti, & ipsi in se sua errata castigent, & aliis exemplum tribuant, quatenus ab obscœnis cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen, quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere, cum ad Dominum cœperint proficisci, per communionis gratiam volumus subveniri. Quam formam & circa mulieres, quæ se post pœnitentiam talibus pollutionibus devinxerunt, servandam esse censemus.

De Monachis, & Virginibus propositum non servantibus.

CAP. VI.

PRæterea Monachorum quosdam, atque Monacharum, abjecto proposito sanctitatis, in tantam protestaris demersos esse lasciviam, ut prius clanculo, velut Monasteriorum * prætextu, inlicita, ac sacrilega se contagione miscuerint, postea vero in abruptum conscientiæ desperatione perducti de inlicitis complexibus libere filios procrearint: quod & publicæ leges, & Ecclesiastica jura condemnant. ** Lego prætextu* Has igitur impudicas, detestabilesque personas a Monasteriorum cœtu, Ecclesiarumque conventibus eliminandas esse mandamus. Quatenus retrusæ in suis ergastulis tantum facinus continua lamentatione deflentes, purificatorio possint pœnitudinis igne decoquere, ut eis vel ad mortem saltem, solius misericordiæ intuitu per communionis gratiam possit indulgentia subvenire.

De Clericis incontinentibus.

CAP. VII.

VEniamus nunc ad sacratissimos ordines Clericorum, quos in venerandæ religionis injuriam ita per vestras Provincias calcatos, atque confusos charitate tua insinuante reperimus: ut Hieremiæ nobis voce dicendum sit: *Hier. 9.* Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & flebo populum hunc die, ac nocte? Si ergo beatus Propheta ad lugenda populi peccata non sibi ait lachrymas posse sufficere, quanto nos possimus dolore percelli, cum eorum, qui in nostro sunt corpore, compellimur facinora deplorare, quibus præcipue secundum beatum Paulum instantia quotidiana, & sollicitudo omnium Ecclesiarum indesinenter incumbit? *2. Cor. 11.* Quis enim infirmatur, & non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror: *Dist. 82. c. Plurimos.* Plurimos enim Sacerdotes Christi, atque Levitas post longa consecrationis suæ tempora tam de * conjugibus propriis, quam etiam de turpi coitu sobolem didicimus procreasse: & crimen suum hac præscriptione defendere, qua in veteri testamento Sacerdotibus ac ministris generandi facultas legitur attributa: *Al.* conjugiis.* Dicat mihi nunc, quisquis ille est sectator libidinum, præceptorque vitiorum: si æstimat, quia in lege Moysi passim sacris ordinibus a * Domino nostro laxata sunt fræna luxuriæ: *Al. * Deo* cur eos, quibus committebantur sancta sanctorum, præmonet dicens: *Levit. 20. Lev. 1.* Sancti estote, quia & ego sanctus sum, Dominus Deus vester? Cur etiam procul a suis domibus anno vicis suæ in templo habitare jussi sunt Sacerdotes? hac videlicet ratione, ne vel cum uxoribus possint * carnale exercere commercium, ** Lego carnale* ut conscientiæ integritate fulgentes acceptabile Deo munus offerrent. Quibus expleto deservitionis suæ tempore, uxorius usus solus successionis causa fuerat relaxatus: quia non ex alia, nisi ex tribu Levi, quisquam ad Dei ministerium fuerat præceptus admitti, *Num. 18.* unde & Dominus Jesus cum nos suo inlustrasset adventu, *Matth. 5.* in Evangelio protestatur, quia legem venerit implere, non solvere. Et ideo Ecclesiæ, *Ephes. 5.* cujus sponsus est, formam castitatis voluit splendore radiare: ut in die judicii, cum rursus advenerit, sine macula, & ruga eam possit, sicut per Apostolum suum instituit, reperire. Quarum sanctionum omnes Sacerdotes, atque Levitæ insolubili lege constringimur, ut a die ordinationis nostræ sobrietati, ac pudicitiæ & corda nostra mancipemus, & corpora: dummodo per omnia Deo nostro in his, quæ quotidie offerimus, sacrificiis placeamus. Qui autem in carne sunt, dicente electionis vase, Deo placere non possunt, *Rom. 8.* vos autem jam non estis in carne, sed in Spiritu; si tamen Spiritus Dei habitat in vobis, *1. Corinth. 6. Sap. 1.* & ubi poterit nisi in coporibus, sicut legimus, sanctis Dei Spiritus habitare? & quia aliquanti, de quibus loquimur (ut tua sanctitas retulit) ignoratione lapsos esse se deflent: *Dist. 82. c. Quia aliquanti.* his hac conditione misericordiam dicimus non negandam, ut sine ullo honoris augmento in hoc, quo * detecti sunt, quamdiu vixerint, officio perseverent, *Al. * dejecti* si tamen post hæc continentes se studuerint exhibere. Hi vero, qui inliciti privilegii excusatione nituntur, & sibi asserunt veteri hoc lege concessum: noverint se ab omni Ecclesiastico honore, quo indigne usi sunt, Apostolicæ Sedis authoritate dejectos, nec unquam posse veneranda attrectari mysteria, a quibus se ipsi, dum obscœnis cupiditatibus inhiant privaverunt. Et quia exempla præsentia cavere nos præmonent in futurum, quilibet Episcopus, Presbyter, atque Diaconus (quod non optamus) si deinceps fuerit talis inventus, jam nunc sibi omnem per nos indulgentiæ aditum intelligat obseratum, quia ferro necesse est excidantur vulnera, quæ fomentorum non senserint medicinam.

De Clericis, quales debeant promoveri.

CAP. VIII.

DIdicimus etiam licenter, ac libere inexploratæ vitæ homines, quibus etiam fuerint numerosa conjugia, ad præfatas dignitates prout cuicunque libuerit, aspirare, quod non tantum illis, qui ad hæc immoderata ambitione perveniunt, quantum Metropolitanis specialiter Pontificibus imputamus: qui dum inhibitis ausibus non obsistunt, Dei nostri, quantum in se est præcepta

contremnunt. Et ut taceamus, quod altius suspicamur, ubi illud est, quod Deus noster data per Moysen lege constituit, dicens, Sacerdotes mei semel nubant; & alio loco, Sacerdotes uxorem virginem accipiant, non viduam, non repudiatam, non meretricem. Quod secutus Apostolus ex persecutore prædicator, Unius uxoris virum tam Sacerdotem, quam Diaconum fieri debere mandavit. Quæ omnia * a vestrarum regionum despiciuntur Episcopis: quasi in contrarium magis fuerint constituta. Et quia non est nobis de hujusmodi usurpationibus negligendum, ne nos indignantis Domini vox justa corripiat, quæ dicit: Videbas furem, & currebas cum eo, & ponebas tuam cum adulteris portionem, quid ab universis post hæc Ecclesiis sequendum sit, quid vitandum, generali pronunciatione decernimus.

Levit. 21. Ezech. 44.
1. Timoth. 3.
*Al. * ita*
Psalm. 49.

De Clericorum conversatione.

CAP. IX.

Quicunque itaque se Ecclesiæ vovit obsequiis, a sua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet ministerio sociari, qui ab accessu adolescentiæ usque ad * tricesimum ætatis annum, si probabiliter vixerit, una tantum, & ea, quam Virginem communi per Sacerdotem benedictione perceperit, uxore contentus acolythus, & Subdiaconus esse debebit, post quæ ad Diaconi gradum, si se ipse primitus continentia præeunte dignum probarit, accedat. Ubi si ultra quinque annos laudabiliter ministraverit, congrue Presbyterium consequetur, & exinde post decennium Episcopalem Cathedram poterit adipisci: si tamen per hæc tempora integritas vitæ, ac fidei ejus fuerit approbata.

Dist. 77. Quicunque.
** Lego vicesimum Vide Zosimum c. 3.*

De grandævis.

CAP. X.

Qui vero jam ætate grandævus melioris propositi * conversione provocatus ex Laico ad sacram militiam pervenire festinat: desiderii sui fructum non aliter obtinebit, nisi eo, quo baptizatur, tempore, statim lectorum aut exorcistarum numero societur: si tamen eum unam habuisse, vel habere, & hanc virginem accepisse, constet uxorem. Qui dum initiatus fuerit expleto biennio, per quinquennium aliud acolythus, & Subdiaconus fiat, & sic ac Diaconium, si per hæc tempora dignus judicatus fuerit, provehatur. Exinde jam accessu temporum Presbyterium, vel Episcopatum, si eum Cleri, ac plebis evocarit electio, non immerito sortietur.

*Al. * conversatione*

Quod Clericus, qui secundam uxorem duxerit, deponatur.

CAP. XI.

Quisquis sane Clericus aut viduam, aut certe secundam conjugem duxerit, omni Ecclesiasticæ dignitatis privilegio mox nudetur, laica tantum sibi communione concessa, quam ita demum poterit possidere, si nihil postea, * propter quod hanc perdat, admittat.

Dist. 84. c. Quisquis.
*Al. * quod post hanc*

Quæ fœminæ cum Clericis habitent.

CAP. XII.

Foeminas vero non alias esse patimur in domibus Clericorum, nisi eas tantum, quas propter solas necessitudinum caussas habitare cum eisdem Synodus Nicæna permisit.

Dist. 81. c. Foeminas. Nicæn. c. 3.

De Monachorum promotione.

CAP. XIII.

Monachos quoque, quos tamen morum gravitas, & vitæ, ac fidei institutio sancta commendat, Clericorum officiis aggregari & optamus, & volumus: ita ut qui intra XXX. ætatis annum sunt, in minoribus per gradus singulos crescente tempore promoveantur ordinibus, & sic ad Diaconatus, vel Presbyterii insignia maturæ ætatis consecratione perveniant, nec * statim saltu ad Episcopatus culmen ascendant, nisi in his eadem, quæ singulis dignitatibus superius præfiximus, tempora fuerint custodita.

16. q. 1. c. Monachos quoque.
*Al. * nec per saltum*

Quod pœnitens non fiat Clericus.

CAP. XIV.

Illud quoque nos par fuit providere, ut sicut pœnitentiam agere cuiquam

Dist. 50. c. Illud quoque.

non conceditur Clericorum; ita & post pœnitudinem, ac reconciliationem nulli unquam laico liceat honorem Clericatus adipisci, * quamvis sint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum Sacramentorum instrumenta suscipere, qui dudum fuerint vasa vitiorum.

Al. * quia

Ut si per ignorantiam vel pœnitens, vel digamus, aut viduæ maritus, Clerici facti fuerint, non promoveantur.

CAP. XV.

Dist. 50. Quicumque pænitens.

ET quia his omnibus, quæ in repræhensionem veniunt, sola excusatio ignorationis obtenditur, cui nos interim solius pietatis intuitu necesse est clementer ignoscere: quicumque pœnitens, quicumque digamus, quicumque viduæ maritus ad sacram militiam indebite, & incompetenter irrepsit, hac sibi conditione a nobis veniam intelligat relaxatam: ut in magno debeat computare beneficio, si adempta sibi omni spe * promotionis, in hoc, quo invenietur, ordine, perpetua stabilitate permaneat, scituri post hæc Provinciarum omnium summi Antistites, quod si ultra ad sacros ordines quenquam de talibus crediderint adsumendum, & de suo, & de eorum statu, quos contra Canones, & interdicta nostra provexerint, congruam ab Apostolica Sede promendam esse sententiam. Explicuimus, ut arbitror, frater charissime, universa quæ digesta sunt in querelam, & ad singulas causas, de quibus per filium nostrum Bassianum Presbyterum ad Romanam Ecclesiam, ut pote ad caput tui corporis, retulisti, sufficientia, quantum opinor, responsa reddidimus: nunc fraternitatis tuæ animum ad servandos Canones, & tenenda Decretalia constituta magis, ac magis incitamus. Et hæc ad tua consulta rescripsimus, ut in omnium Coepiscoporum nostrorum perferri facias notionem, & non solum eorum, qui in tua sunt Diœcesi constituti, sed etiam ad universos Carthaginenses, ut Beticos, Lusitanos, atque Callaicos, vel eos, qui vicinis tibi * conlimitant hinc inde Provinciis, hæc, quæ a nobis sunt salubri ordinatione disposita, sub literarum tuarum prosecutione mittantur. Et quanquam statuta Sedis Apostolicæ, vel Canonum venerabilia definita nulli Sacerdotum Domini ignorare sit liberum, ut illius tamen & pro antiquitate Sacerdotii tui dilectioni tuæ esse admodum poterit gloriosum: si ea, quæ ad te speciali nomine generaliter scripta sunt, per unanimitatis tuæ sollicitudinem in universorum fratrum nostrorum notitiam perferantur, quatenus & quæ a nobis non inconsulte, sed provide sub nimia cautela, & deliberatione sunt & salubriter constituta, intemerata permaneant; & omnibus in posterum excusationibus aditus, qui jam nulli apud nos parere poterit, obstruatur. Datum. III. Idus Februarii. Arcadio & Baunto. VV. CC. Conss.

Al. * promissionis

De Carthagine nova, quæ in Hispania est loquitur.

Al. * conlimitant

Explicit Epistola Decretalis Papæ Syricii.

PLATINA DE INNOCENTIO I.

INNOCENTIUS, *natione Albanus, Patre Innocentio, particeps Theodosii temporum fuit, qui Imperii tranquillitate, & benignitate Principis usus multa ad religionem Christianam pertinentia meditatus est. Constituit enim ut Sabbato jejunium celebraretur, & quod tali die Christus in sepulchro jacuisset, & quod ejus discipuli jejunassent. De Judæis quoque, & Paganis, deque Monachis regulas quasdam tulit. Cataphrygas autem Hæreticos ab urbe expulit. Theodosio annuente, vel in Monasteria, ut alii volunt, relegavit. Præterea vero Pelagium Monachum, & Cælestinum Hæreseos damnavit, & quod liberum arbitrium divinæ gratiæ anteferrent, & quod dicerent, ad implenda divina jussa voluntatem per se sufficientem esse: Basilicam Gervasii & Protasii dedicavit, Vestinæ mulieris impensa structam, & ornatam, divenditis ejus bonis ex testamento relictis justo pretio. Templi dona hæc fuere. Patena argentea una* XXXX. *librarum. Corona* XII. *Cerostrata argentea* IIII. *Ad ornatum baptisterii Cervum obtulit quinque &* XX. *librarum, fundentem aquam, vas Chrismatis ex argento librarum* V. *scyphos duos argenteos anaglyphos* XX. *librarum. Dos autem templi erat, domus ad Basilicam blinam,*

Gesta & constituta Innocentii.

Innoc. c. 4.

Pulchra antiquitas.

Dos Basilicæ.

balneum ad templum Mamuri, domus item in clivo salutis balneata, fundus in agro Clusino, alter fundus in agro fundano. His addita domus in clivo Mamertino, domus altera in vico longo, balneum quoque in eodem vico. Curam vero & administrationem hujus Basilicæ & sanctæ Agnetis Leopardo ac Paulino Presbyteris commisit. Ubi vero per sacros ordines quater in urbe habitos, Presbyteros XXX. *Diaconos* XII *Episcopos* IIII. *&* L. *creasset, moritur, ac sepelitur in cœmiterio ad ursum pileatum.* V. *Kal. Augusti. Sedit annis* XV. *mensibus* II. *diebus quinque &* XX.

Tituli Decretorum Papæ Innocentii, numero LVII.

1 De pacis osculo dando post confecta mysteria.
2 De nominibus ante precem Sacerdotis non recitandis.
3 Quod non debeant baptizari, nisi ab Episcopo consignari.
4 Quod rite omni Sabbato jejunetur.
5 De fermento, quod civitatis tantum Presbyteris dirigatur.
6 De Energumenis baptizatis.
7 De Pœnitentibus.
8 De Epistola sancti Jacobi Apostoli, in qua pro infirmis orare præcipitur.
9 Quod extra conscientiam Metropolitani non ordinetur Episcopus.
10 Qui ad Clerum suscipi non possint, & ut Clericorum causæ a propriis terminentur Episcopis.
11 Ut viduam Clericus non ducat uxorem.
12 Ut si Laicus viduam duxerit, Clericus non fiat.
13 Ut qui secundam uxorem habuerit, Clericus non sit.
14 Ut alterius Clericum nullus usurpet Episcopus ordinare.
15 Ut non * baptizentur qui ad Ecclesiam a Novatianis, vel Montensibus veniunt. *Al.* * *rebaptizentur*
16 Quod Sacerdotes, & Levitæ cum mulieribus coire non debeant.
17 Quod Monachus, si Clericus factus fuerit, propositum suum servare debeat.
18 Ut ex carnalibus Clericus non fiat propter voluptates, quas a diabolo inventas exhibere cognoscitur.
19 De Virginibus velatis, si deviaverint.
20 De Virginibus non velatis, si deviaverint.
21 De incontinentia Sacerdotum ac Levitarum.
22 De ultima pœnitentia.
23 De administratoribus.
24 Quod viri cum * uxoribus adulteris non conveniant. *Al.* * *mulieribus*
25 Quod qui preces, vel criminales dictant, habeantur immunes.
26 Quod hi, qui intercedente repudio divortium pertulerunt, si se nuptiis aliis * junxerunt, adulteri esse monstrentur. *Al.* * *junxerint*
27 Qui libri in Canone recipiantur.
28 Si quis volens partem sibi corporis amputarit, Clericus esse non potest: nolens autem potest.
29 Quod digami ad Clerum admitti non possint.
30 Qui de Laicis ad Clerum admitti non debeant.

31. Qui

Incipit Epistola Regularis Papæ Innocentii.

INNOCENTIUS Decentio Episcopo Egubino salutem. Si instituta Ecclesiastica, ut sunt a beatis Apostolis tradita, integra vellent servare Domini Sacerdotes: nulla diversitas, nulla varietas in ipsis ordinibus, ac consecrationibus ha- *Lege Eugubino.*

bercetur, ſed dum unuſquiſque, non quod traditum eſt, ſed quod ſibi viſum fuerit, hoc exiſtimat eſſe tenendum, inde diverſa in diverſis locis, vel Eccleſiis aut teneri, aut celebrari videntur, ac fit ſcandalum populis, qui dum neſciunt traditiones antiquas humana præſumptione corruptas, putant ſibi, aut Eccleſiis non convenire, aut ab Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris contrarietatem inductam. Quis enim neſciat, aut non advertat, id, quod a Principe Apoſtolorum Petro, Romanæ Eccleſiæ traditum eſt, ac nunc uſque cuſtoditur: ab omnibus debere ſervari, nec ſuperduci, aut introduci aliquid, quod aut authoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? præſertim cum ſit manifeſtum in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, atque Siciliam, inſulaſque interjacentes nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut ejus ſucceſſores conſtituerint Sacerdotes: aut legant, ſi in iis Provinciis alius Apoſtolorum invenitur, aut legitur docuiſſe; qui, ſi non legunt, quia nuſquam inveniunt, oportet eos hoc ſequi, quod Eccleſia Romana cuſtodit, a qua eos principium accepiſſe non dubium eſt, ne dum peregrinis aſſertionibus ſtudeant, caput inſtitutionum videantur omittere. Sæpe dilectionem tuam ad urbem veniſſe, ac nobiſcum in Eccleſia conveniſſe non dubium eſt, & quem morem vel in conſecrandis myſteriis, vel in cæteris agendis arcanis teneat, cognoviſſe, quod ſufficere arbitrarer ad informationem Eccleſiæ tuæ, vel reformationem, ſi præceſſores tui, quod minus aliquid, aut aliter tenuerint, ſatis certum haberem, niſi de aliquibus conſulendos nos eſſe duxiſſes. Quibus iccirco reſpondemus, non quo te aliqua ignorare credamus, ſed ut majori authoritate vel tuos inſtituas, vel ſi qui a Romanæ Eccleſiæ inſtitutionibus errant, ut commoneas, aut indicare non differas, ut ſcire valeamus, qui ſunt, qui aut novitates inducunt, aut alterius Eccleſiæ, quam Romanæ, exiſtimant conſuetudinem eſſe ſervandam.

Diſt. 11. c. ſi. Quis neſciat.

Al. * reſpondimus.

De pace poſt confecta myſteria danda.

CAP. I.

De conſecrat. Diſt. 2. Pacem igitur.

PAcem igitur aſſeris ante confecta myſteria quoſdam populis imperare, vel ſibi inter Sacerdotes tradere, cum poſt omnia, quæ aperire non debeo, pax ſit neceſſario indicenda. Per quam conſtet populum ad omnia, quæ in myſteriis aguntur, atque in Eccleſia celebrantur, præbuiſſe conſenſum, ac finita eſſe pacis concludentis ſignaculo demonſtrentur.

De nominibus ante precem Sacerdotis non recitandis.

CAP. II.

De conſecrat. Diſt. 1. c. ſi.

DE nominibus vero recitandis, antequam precem Sacerdos faciat, atque eorum oblationes, quorum nomina recitanda ſunt, ſua oratione commendet, quam ſuperfluum ſit, & ipſe pro tua prudentia recognoſcis: ut cujus hoſtiam necdum Deo offeras, ejus ante nomen inſinues: quamvis illi incognitum nihil ſit. Prius ergo oblationes ſunt commendandæ, ac tunc eorum nomina, quorum ſunt, edicenda: ut inter ſacra myſteria nominentur, non inter alia, quæ ante præmittimus, ut ipſis myſteriis viam futuris precibus aperiamus.

Quod non debeant baptizati niſi ab Epiſcopis conſignari.

CAP. III.

DE conſignandis vero infantibus manifeſtum eſt non ab alio, quam ab Epiſcopo fieri licere. Nam Preſbyteri, licet ſint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificibus ſolis deberi ut vel conſignent, vel paracletum ſpiritum tradant, non ſolum conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio Actuum Apoſtolorum, quæ aſſerit Petrum, & Joannem eſſe directos, qui jam baptizatis tradant Spiritum ſanctum. Nam Preſbyteris, ſeu extra Epiſcopum, ſive præſente Epiſcopo cum baptizant, chriſmate baptizatos ungere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum paracletum. Verba vero dicere non poſſunt, ne magis prodere

Act. 8.

De conſecrat. Diſt. 4. c. Preſbyter.

*Al. * consultationem*

videar, quam ad consolationem respondere.

Quod rite omni Sabbato jejunetur.

CAP. IV.

De consecrat. Dist. 3. Sabbato.

*Al. * ac si*

** Lego memorato. Biduo non per circulum anni, sed in hebdomada sancta hoc intelligitur.*

SAbbatum vero jejunandum esse ratio evidentissima demonstrat. Nam si diem Dominicum ob venerabilem resurrectionem Domini nostri Jesu Christi non solum in Pascha celebramus, verum etiam per singulos circulos hebdomadarum ipsius diei imaginem frequentamus, * ac sexta feria propter passionem Domini jejunamus, Sabbatum prætermittere non debemus, qui inter tristitiam, atque lætitiam temporis illius videtur inclusus. Nam utique constat Apostolos biduo isto in tristitia, & in mœrore fuisse, & propter metum Judæorum se occuluisse. Quod utique non dubium est in tantum eos jejunasse biduo * memoratur, ut traditio Ecclesiæ habeat isto biduo Sacramenta penitus non celebrari. Quæ forma utique per singulas tenenda est hebdomadas, propter id, quod commemoratio diei illius semper est celebranda. Quod si putant semel, atque uno Sabbato jejunandum, ergo & Dominicum, & sexta feria semel in Pascha erit utique celebrandum. Si autem Dominici diei, ac sextæ feriæ per singulas hebdomadas reparanda imago est, dementis est bidui agere consuetudinem Sabbato prætermisso, cum non disparem habeat causam, a sexta videlicet feria, in qua Dominus passus est, quando & ad inferos fuit, ut tertia die resurgens redderet lætitiam post biduanam tristitiam præcedentem. Non ergo nos negamus sexta feria jejunandum, sed dicimus & Sabbato hoc agendum, quia ambo dies tristitiam Apostoli, vel hi, qui Christum secuti sunt, indixerunt, qui die Dominico hilarati non solum ipsum festivissimum esse voluerunt, verumetiam per omnes hebdomadas frequentandum esse duxerunt.

De fermento civitatis Presbyteris dirigendo.

CAP. V.

Per titulos i. per Ecclesias Presbyterorum Cardinalium.

DE fermento vero, quod die Dominica per titulos mittimus, superflue nos consulere voluisti, cum omnes Ecclesiæ nostræ intra civitatem sint constitutæ, quarum Presbyteri, quia die ipsa propter plebem sibi creditam nobiscum convenire non possunt, iccirco fermentum a nobis confectum per Acolythos accipiunt, ut se a nostra communione maxime illa die non judicent separatos, quod per Parochias fieri debere non puto, quia non longe portanda sunt Sacramenta, nec nos per cœmiteria diversa constitutis Presbyteris destinamus, & Presbyteri eorum conficiendorum jus habent, atque licentiam.

De Energumenis baptizatis.

CAP. VI.

DE his vero baptizatis, qui postea dæmonio, aut vitio aliquo, aut peccato interveniente, arripiuntur, quæsivit dilectio tua, si a Presbytero, vel Diacono possint, aut debeant consignari: quod hoc, nisi Episcopus præceperit, non licet: nam ei manus imponenda omnino non est, nisi Episcopus authoritatem dederit id efficiendi. Ut autem fiat, Episcopi est imperare, ut manus ei vel a Presbytero, vel cæteris Clericis imponatur. Nam quo modo id fieri sine magno labore poterit, ut longe constitutus Energumenus ad Episcopum deducatur? cum si talis casus ei in itinere acciderit, nec perferri ad Episcopum, nec referri ad sua facile possit.

De Pœnitentibus.

CAP. VII.

De consecrat. Dist. 3. c. De Pœnitentibus.

Confessio & satisfactio congrua.

DE Pœnitentibus autem, qui sive ex gravioribus commissis, sive ex levioribus pœnitentiam gerunt, si nulla intervenit ægritudo, quinta feria ante Pascha eis remittendum Romanæ Ecclesiæ consuetudo demonstrat. Cæterum de pondere æstimando delictorum Sacerdotis est judicare, ut attendat ad confessionem Pœnitentis, & ad fletus, atque lachrymas corrigentis, ac tum jubere dimitti, cum viderit congruam satisfactionem. Sane si quis ægritudinem inciderit, atque usque ad desperationem devenerit, ei est ante tempus Paschæ relaxandum, ne de sæculo absque communione discedat.

De Epistola sancti Jacobi Apostoli, in qua pro infirmis orare præcipitur.

CAP. VIII.

SAne quoniam de hoc, sicuti de cæteris consulere voluit dilectio tua,
Al. * etiam sic adjecit * etiam filius meus Cælestinus Diaconus in Epistola sua esse a tua dilectione positum illud, quod in beati Apostoli Jacobi Epistola conscriptum
Al. * infirmatur quis. Act. 5. est, Si * infirmus aliquis in vobis est, inducat Presbyteros, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & suscitabit illum Dominus, & si in peccatis fuerit, remittentur ei. Quod non est dubium de fidelibus ægrotantibus accipi, vel intelligi debere, qui sancto oleo chrismatis perungi possunt, quod ab Episcopo confectum non solum Sacerdotibus, sed omnibus uti Christianis licet, in sua, aut in suorum necessitate ungen-
Dist. 95. c. Illud superfluum. Extrema unctio sacramentum. dum. Cæterum illud superfluum videmus adjectum: ut de Episcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non dubium est. Nam idcirco Presbyteris dictum est, quia Episcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non possunt. Cæterum si Episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem a se visitandum, & benedicere, & tangere chrismate, sine cunctatione potest: cujus est ipsum chrisma conficere. Nam Pœnitentibus istud infundi non potest, quia genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi? His igitur, frater charissime, omnibus, quæ tua dilectio voluit a nobis exponi, prout potuimus, respondere curavimus: ut Ecclesia tua Romanam consuetudinem, a qua originem ducit, servare valeat, atque custodire; reliqua vero, quæ scribi non erat necessarium, cum adfueris, interrogati poterimus dicere. Erit autem potentiæ Domini etiam id procurare, ut & tuam Ecclesiam, & Clericos nostros, qui sub tuo Pontificio divinis famulantur officiis, bene instituas, & aliis formam tribuas, quam debeant imitari. Datum XIV. Kal. April. Theodosio Aug. VII. & Palladio V. C. Consulibus.

Explicit Decretalis Epistola Papæ Innocentii.

Incipit ejusdem alia.

INnocentius Victricio Episcopo Rhotomagensi salutem. Et si tibi, frater charissime, pro merito, & honore Sacerdotii, quo plurimum polles, vivendi, & docendi secundum Ecclesiasticas regulas nota sunt omnia, neque est aliquid, quod de sacris lectionibus tibi minus collectum esse videatur: tamen quia Romanæ Ecclesiæ normam, atque authoritatem magnopere postulasti, voluntati tuæ morem admodum gerens, digestas vitæ & morum probabilium disciplinas adnexas literis meis misi, per quas advertant Ecclesiarum regionis vestræ populi quibus rebus, & regulis Christianorum vita in sua cujuscunque professione debeat contineri, qualisque servetur in urbis Romæ Ecclesiis disciplina. Erit dilectionis tuæ per plebes finitimas, & consacerdotes nostros, qui in illis regionibus propriis Ecclesiis præsident, regularum hunc librum, quasi didascalicum, Liber regularum Innocentii. atque monitorem sedulo insinuare, ut & nostros cognoscere & ad fidem confluentium mores valeant docendi sedulitate formari. Aut enim propositum suum ex hac nostra congruenti lectione cognoscent, aut si quid adhuc desideratur, facile poterunt ex bona imitatione supplere. Incipiamus igitur, adjuvante Sancto Apostolo Petro, per quem & Apostolatus, & Episcopatus in Christo cœpit exordium: ut quoniam plures sæpe emerserunt causæ, quæ in aliquantis non erant causæ, sed crimina, ut de cætero sollicitudo sit unicuique Sacerdoti in sua Ecclesia curam hujusmodi habete, sicut Apostolus prædicat Paulus, ta- Ephes. 5. lem Ecclesiam Deo exhibendam non habentem maculam, aut rugam, ne alicujus morbidæ ovis adflatu conscientia nostra contaminata violetur. Propter eos igitur, qui vel ignorantia vel desidia non tenent Ecclesiasticam disciplinam, & multa non præsumenda præsumunt, recte postulasti, ut in illis partibus istiusmodi, quam tenet Ecclesia Romana, forma servetur; non * quo Al. * qua nova præcepta aliqua imperentur, sed ea, quæ per desidiam aliquorum neglecta sunt, ab omnibus observari cupia-

mus: quæ tamen Apostolica, & Patrum traditione sunt constituta. Scriptum est namque ad Thessalonicenses * Paulo monente. State, & tenete traditiones nostras, sive per verbum, sive per Epistolam. Illud certe tuam debet mentem vehementius excitare, ut ab omni labe sæculi istius immunis ante Dei conspectum, & securus invenieris, cui multum enim creditur, plus ab eo exigitur usura pœnarum. Ergo quoniam non pro nobis tantum, sed pro populo Christi cogimur præstare rationem, disciplina deifica populum erudire debemus. Extiterunt enim nonnulli, qui statuta majorum non tenentes, castitatem Ecclesiæ sua præsumptione * violarunt, populi favorem sequentes, & Dei judicium non timentes. Ergo ne silentio nostro existimemur his præbere consensum, dicente Domino, Videbas furem, & currebas cum eo, hæc sunt quæ deinceps intuitu divini judicii omnem Catholicum Episcopum expedit custodire.

2. Thessal. 2. Additur in duobus exemplaribus. * 11. ad Timotheum, sed superflue. Luc. 12. Al. * violans. Psal. 49.

Quod extra conscientiam Metropolitani non ordinetur Episcopus.

CAP. IX.

Primum, ut extra conscientiam Metropolitani Episcopi nullus audeat ordinare: integrum enim judicium est, quod plurimorum sententiis confirmatur; nec unus Episcopus ordinare præsumat, ne furtivum beneficium præstitum videatur: hoc enim a Synodo Nicena constitutum est, atque definitum.

Dist. 64. c. Extra conscientiam. Conc. Nic. c. 4.

Qui ad Clerum suscipi non possint, & ut Clericorum causæ a propriis terminentur Episcopis.

CAP. X.

Item si quis post remissionem peccatorum cingulum militiæ sæcularis habuerit, ad Clericatum admitti omnino non debeat. Si quæ autem causæ, vel contentiones inter Clericos tam superioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint exortæ, ut secundum Synodum Nicenam, congregatis ejusdem Provinciæ Episcopis, jurgium terminetur, nec alicui liceat, sine præjudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, relictis his Sacerdotibus qui in eadem Provincia Dei Ecclesiam nutu divino gubernant, ad alias convolare Provincias. Quod si quis forte præsumpserit, & ab officio Cleri submotus, & injuriarum reus ab omnibus judicetur. Si autem majores causæ in medio fuerint devolutæ, ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, post judicium Episcopale referantur.

Dist. 50. c. Si quis post. 11. q. 1. c. Si quæ causa. Conc. Nic. c. 5. 3. q. 6. c. Non liceat. In 7. cap. mult. Nic. Conc. hoc habetur. Et in Sardic. Conc. c. 7. & 17.

Ut viduam Clericus non ducat uxorem.

CAP. XI.

Ut viduam Clericus non ducat uxorem, quia scriptum est: Sacerdos uxorem virginem accipiat, non viduam, non ejectam, utique qui ad Sacerdotium labore suo, & vitæ probitate contendit, cavere debet ne hoc præjudicio impeditus pervenire non possit.

Levit. 21. Ezech. 44.

Ut si Laicus viduam duxerit, Clericus non fiat.

CAP. XII.

Ut is, qui viduam, licet Laicus, duxit uxorem, sive ante baptismum, sive post baptismum, non admittatur ad Clerum, quia videtur exclusus. In baptismo enim crimina dimittuntur, non acceptæ uxoris consortium relaxatur.

Dist. 34. Si quis viduam.

Ut qui secundam uxorem habuerit, Clericus non sit.

CAP. XIII.

Ne is, qui secundam duxit, Clericus fiat, quia scriptum est, Unius uxoris virum. Et iterum: Sacerdotes mei semel nubant. Et alibi: Sacerdotes mei non nubant amplius. Et si de aliquibus æstimatur, ante baptismum si forte quis accepit uxorem, & ea de sæculo recedente, alteram duxerit, in baptismo esse dimissum, satis errat a regula, quia in baptismo peccata remittuntur, non acceptarum uxorum numerus aboletur, cum utique uxor ex legis præcepto ducatur, in tantum, ut & in paradiso, cum parentes humani generis conjungerentur, & ab ipso sint Domino benedicti, & Salomon dicat, A Deo præparabitur viro uxor, quam formam etiam Sacerdotes omnes servare, usus ipse demonstrat Ecclesiæ. Satis enim absurdum est

1. Timoth. 3. Levit. 21. Ezech. 44. Genes. 2. Proverb. 19.

aliquem credere uxorem ante baptismum acceptam post baptismum non computari, cum benedictio, quæ per Sacerdotem super nubentes imponitur, non materiam delinquendi dedisse, sed formam tenuisse legis a Deo antiquitus institutæ doceatur. Quod si non putatur uxor esse computanda, quæ ante baptismum ducta est, ergo nec filii, qui ante baptismum geniti sunt, pro filiis habentur.

Ut alterius Clericum nullus usurpet Episcopus ordinare.

CAP. XIV.

Dist. 71. c. De aliena. Nic. Conc. c. 5. UT de aliena Ecclesia Clericum ordinare nullus usurpet, nisi ejus Episcopus precibus exoratus concedere voluerit. Hoc etiam Synodus statuit Nicena, ut abjectum ab altero Clericum altera Ecclesia non recipiat.

Ut non baptizentur, qui ad Ecclesiam a Novatianis, vel Montensibus veniunt.

CAP. XV.

Nic. Conc. c. 8. UT venientes a Novatianis, vel Montensibus per manus tantum impositionem suscipiantur, quia quamvis ab Hæreticis, tamen in Christi nomine baptizati sunt, præter eos, qui si forte a nobis ad illos transeuntes rebaptizati sunt, hi si resipiscentes, & ruinam suam cogitantes, redire maluerint, sub longa pœnitentiæ satisfactione admittendi sunt.

Quod Sacerdotes, & levitæ cum mulieribus coire non debeant.

CAP. XVI.

Dist. 31. c. ff. Levit. 20. Luc. 1. PRæterea, quod dignum, & pudicum, & honestum est, tenere Ecclesia omni modo debet, ut Sacerdotes, & levitæ cum uxoribus suis non coëant, quia ministerii quotidiani necessitatibus occupantur; scriptum est enim, Sancti estote, quoniam & ego sanctus sum Dominus Deus vester. Nam si Levit. 21. Num. 18. priscis temporibus de templo Dei Sacerdotes anno vicis suæ non discedebant, sicut de Zacharia legimus, nec domum suam omnino tangebant, quibus utique propter sobolis successionem uxorius usus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præterquam ex semine Aaron ad Sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere, quanto magis hi Sacerdotes, vel levitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ servare debeant, quibus vel Sacerdotium, vel ministerium sine successione est, nec præterit dies; qua vel a sacrificiis divinis, vel a baptismatis officio vacent. Nam si Paulus ad 1. Cor. 7. Corinthios scribit dicens, Abstinete vos ad tempus, ut vacetis orationi, & hoc utique laicis præcepit, multo magis Sacerdotes, quibus & orandi, & sacrificandi juge officium est, semper debebunt ab hujusmodi consortio abstinere; qui si contaminati fuerint carnali concupiscentia, quo pudore vel sacrificare usurpabunt? aut qua conscientia, quove merito exaudiri se credunt? cum dictum sit, Omnia munda mundis, coinquinatis autem, & infidelibus nihil mundum. * Sed fortasse licere hoc credit; Al. * Forsitan usurpavit. quia scriptum est: Unius uxoris virum, Ad Titum 1. Al. * Si non permanentem in concupiscentia generandi dixit, sed propter conscientiam 1. Timoth. 3. futuram. Neque enim integros corpore non admisit, qui ait, Vellem autem omnes sic esse, sicut & ego. Et apertius de- 1. Cor. 7. Rom. 8. clarat dicens, Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt: vos autem jam non estis in carne, sed in spiritu.

Quod Monachus, si Clericus factus fuerit, propositum suum servare debeat.

CAP. XVII.

DE Monachis, qui diu morantes in 16. q. 1. c. De Monachis. Monasteriis postea ad Clericatus ordinem pervenerint, non debere eos a priore proposito deviare. Aut enim sicut in Monasterio fuit, & quod diu servavit, in meliori gradu positus amittere non debet. Aut si corruptus postea baptizatus in Monasterio sedens, & ad Clericatus ordinem accedere voluerit, uxorem omnino * habere non poterit, quia Al. * Non habuit, habere non potuit. nec benedici cum sponsa potest jam ante corruptus; quæ forma servatur in Clericis maxime, cum vetus regula hoc habeat, ut quisque corruptus baptizatus Clericus esse voluisset, sponderet se uxorem omnino non ducere.

Ut ex Curialibus Clericus non fiat propter voluptates, quas a diabolo inventas exhibere compellitur.

CAP. XVIII.

Dist. 51. c. Praeterea. PRæterea frequenter quidam ex fratribus nostris Curiales, vel quoslibet publicis functionibus occupatos, Clericos facere contendunt, quibus postea major tristitia, cum de revocandis eis aliquid ab Imperatore præcipitur, quam gratia nascitur de * accitis. Al. * ascitis Constat enim eos in ipsis muniis voluptates etiam exhibere, quas a diabolo inventas esse non dubium est, & ludorum aut munerum apparatibus aut præesse aut interesse. Sit certe in exemplum sollicitudo, & tristitia fratrum, quam sæpe pertulimus Imperatore præsente: cum pro his sæpius rogaremus, quam ipse nobiscum positus cognovisti, quibus non solum inferiores Clerici ex Curialibus, verum etiam jam in Sacerdotio constituti ingens molestia, ut redderetur, imminebat.

De Virginibus velatis, si deviaverint.

CAP. XIX.

Al. * nubunt 27. q. 1. c. Quæ Christo. ITem quæ Christo spiritaliter * nupserunt, & a Sacerdote velantur, si postea vel publice nupserint, vel se clanculo corruperint, non eas admittendas esse ad agendam pœnitentiam, nisi is, cui se junxerant, de mundo recesserit. Si enim de hominibus hæc ratio custoditur, ut quæcunque, vivente viro, alteri nupserit, habeatur adultera, nec ei agendæ pœnitentiæ licentia concedatur, nisi unus ex his fuerit defunctus, quanto magis de illa tenenda est, quæ ante immortali se sponso conjunxerat, & postea ad humanas nuptias transmigravit?

De Virginibus non velatis, si deviaverint.

CAP. XX.

27. q. 1. Has vero. HÆ vero, quæ necdum sacro velamine tectæ, tamen in proposito virginali semper se simulaverunt permanere, licet velatæ non fuerint, si forte nupserint, his agenda aliquanto tempore pœnitentia est: quia sponsio earum a Domino tenebatur. Si enim inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolvi, quanto magis ista pollicitatio, quam cum Deo pepigerunt, solvi sine vindicta non poterit? Nam si Apostolus Paulus quæ a proposito viduitatis discesserant, * dixerit eas habere damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt, quanto potius Virgines, quæ prioris promissionis fidem frangere sunt conatæ? Al. * dicit 1. Tim. 5.

Hæc itaque regula, frater charissime, si plena vigilantia fuerit ab omnibus Dei Sacerdotibus observata, cessabit ambitio, discessio conquiescet, Hæreses & Schismata non emergent, locum non accipiet diabolus sæviendi, manebit unanimitas, iniquitas superata calcabitur, veritas spiritali fervore flagrabit, pax prædicata labiis cum voluntate animæ concordabit, implebitur dictum Apostoli, ut unanimes unum sentientes permaneamus in Christo, nihil per contentionem nobis, neque per inanem gloriam vendicantes, non hominibus, sed Deo nostro Salvatori placentes: cui est honor, & gloria in sæcula sæculorum, Amen. Philip. 2.

Explicit Epistola secunda Innocentii Papæ.

Incipit ejusdem tertia.

INnocentius Exuperio Episcopo Tholosano Salutem. Consulenti tibi, frater charissime, quid de proposita specie unaquaque sentirem, pro captu intelligentiæ meæ quæ sunt visa respondi, quid sequendum, vel docilis ratio persuaderet, vel authoritas lectionis ostenderet, vel custodita series temporum demonstraret. Equidem dilectio tua institutum sequuta prudentium ad Sedem Apostolicam referre maluit, quid deberet de rebus dubiis custodire potius, quam usurpatione præsumpta quæ sibi viderentur, de singulis obtinere. Cur enim magis pudendum putemus discere aliquid, quam omnino nescire? mihi quoque ipsi de conlatione docibilitas accedit, * dum perscrutatis rationibus ad proposita respondere compellar: eoque fit, ut aliquid semper addiscat, qui postulatur * docere. Proponam igitur singula, subjiciamque responsum. In dubiis consulenda Sedes Apost. Al. * et. Al. * ut doceat

De incontinentia Sacerdotum, vel Levitarum.

CAP. XXI.

Dist. 82. c. Proposuisti. PRoposuisti quid de his observari debeat quos in Diaconii ministerio, aut in officio Presbyterii positos incontinentes esse, aut fuisse generati filii prodiderunt. De his & divinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ *Syricius c. 7.* recordationis viri Syricii Episcopi monita evidentia commearunt, ut incontinentes in officiis talibus positi omni honore Ecclesiastico priventur, nec admittantur ad tale ministerium, quod sola continentia oportet impleri. *2. Paral. 25. Luc. 1.* Est enim vetus admodum sacræ legis authoritas, jam inde ab initio custodita, quod in templo anno vicis suæ habitare præcepti sunt Sacerdotes, ut servientes sacris obsecrationibus puros, & ab omni labe purgatos sibi vindicent divina mysteria: *Dist. 31. c. Nos ad sacrificia. Levit. 19. 20. & 21.* neque eos ad sacrificia fas sit admitti, qui exercent vel cum uxore carnale consortium, quia scriptum est, Sancti estote, quia & ego sanctus sum Dominus Deus vester. *Ezech. 44. Sup. c. 16.* Quibus utique propter sobolis successionem propterea uxorius usus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præter quam ex semine Aaron ad Sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere, quanto magis hi Sacerdotes, vel Levitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ servare debent, quibus vel Sacerdotium, vel ministerium sine successione est, nec præterit dies, qua vel a sacrificiis divinis, vel a baptismatis officio vacent. *1. Corinth. 7.* Nam si Paulus ad Corinthios scribit dicens, Abstinete vos ad tempus, ut vacetis orationi, & hoc utique Laicis præcepit, multo magis Sacerdotes, quibus & orandi, & sacrificandi juge officium est, semper debent ab hujusmodi consortio abstinere; qui si contaminatus fuerit carnali concupiscentia, quo pudore, vel sacrificare *usurpabit? aut qua conscientia, quove merito exaudiri se credit? *Al. * usurpavit. Ad Tit. 1.* cum dictum sit, Omnia munda mundis, coinquinatis autem, & infidelibus nihil mundum? Sed fortasse hoc licere credit, quia scriptum est, Unius uxoris virum, *1. Timoth. 3.* non permanentem in concupiscentia generandi hoc dixit, sed propter continentiam futuram. *1. Corinth. 7.* Neque enim integros corpore non admisit, qui ait, Vellem autem omnes sic esse, sicut & ego, & apertius declarat, dicens, Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt, *Rom. 8.* vos autem jam non estis in carne, sed in spiritu. Et habentem filios, non generantem, dixit: *1. Timoth. 3.* Sed ea plane dispar, & divisa sententia est; nam si ad aliquos forma illa Ecclesiasticæ vitæ pariter, & disciplinæ, quæ ab Episcopo Syricio ad Provincias commeavit, non probabitur pervenisse, his ignorationis venia remittetur, ita ut de cætero penitus incipiant abstinere, & ita gradus suos, in quibus inventi fuerint, sic retentent, ut eis non liceat ad potiora * ascendere: *Al. * conscendere* quibus in beneficio esse debet, quod hunc ipsum locum, quem retinent, non amittant. Si qui autem scisse formam vivendi missam a Syricio deteguntur, neque statim cupiditates libidinis abjecisse, illi sunt modis omnibus submovendi, * qui post admonitionem cognitam præponendam arbitrati sunt voluptatem. *Al. * quia*

De ultima Pœnitentia.

CAP. XXII.

ET hoc quæsitum est, quid de his observari oporteat, qui post baptismum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti in extremo fine vitæ suæ pœnitentiam simul, & reconciliationem communionis exposcunt. De his observatio prior, durior, posterior interveniente misericordia inclinatior est: nam consuetudo prior tenuit, ut concederetur eis pœnitentia, sed communio negaretur. Nam cum illis temporibus crebræ persecutiones essent, ne communionis concessa facilitas homines de reconciliatione securos non revocaret a lapsu, merito negata communio est, concessa pœnitentia; ne totum penitus negaretur, & duriorem remissionem fecit temporis ratio. Sed posteaquam Dominus noster pacem Ecclesiis suis reddidit, jam terrore depulso communionem dari abeuntibus placuit, & propter Domini misericordiam, quasi viaticum profecturis, & ne Novatiani Hæretici negantis veniam, asperitatem, & duritiam subsequi videamur. Tribuetur ergo cum pœnitentia extrema communio, ut homines hujusmodi vel in supremis suis, permittente

permittente Salvatore noſtro, a perpetuo exitio vindicentur.

De adminiſtrationibus.

CAP. XXIII.

23. q. 4. c. Quæſitum eſt etiam.

QUæſitum etiam eſt ſuper his, qui poſt baptiſmum adminiſtraverunt, & aut tormenta ſola exercuerunt, aut etiam capitalem protulerunt ſententiam, de his nihil legimus a majoribus definitum. Meminerant enim a Deo poteſtates has fuiſſe conceſſas, & propter vindictam noxiorum gladium fuiſſe permiſſum, & Dei miniſtrum eſſe datum in hujuſmodi * vindictam. * Quemadmodum igitur reprehenderent factum, quod authore Domino viderent eſſe conceſſum? De his ergo ita ut hactenus ſervatum eſt, ſic habemus, ne aut diſciplinam evertere, aut contra authoritatem Domini venire videamur. Ipſis autem in ratione reddenda geſta ſua omnia ſervabuntur.

Rom. 13.

Al. * vindicem

Al. * Quomodo

Quod viri cum adulteris uxoribus non conveniant.

CAP. XXIV.

32. q. 5. c. ſi.

ET illud deſideratum eſt ſciri, cur communicantes viri cum adulteris uxoribus non conveniant: cum contra uxores in conſortio adulterorum virorum manere videantur? Super hoc Chriſtiana religio adulterium in utroque ſexu pari ratione condemnat, ſed viros ſuos mulieres non facile de adulterio accuſant & non habent latentia peccata vindictam, viri autem liberius uxores adulteras apud Sacerdotes deferre conſueverunt, & ideo mulieribus, prodito earum crimine, communio denegatur, virorum autem latente commiſſo non facile quiſquam ex ſuſpicionibus abſtinetur, qui utique ſubmovebitur, ſi ejus flagitium detegatur. Cum ergo par cauſa ſit, interdum probatione ceſſante vindictæ ratio conquieſcit.

Quod qui preces, vel criminales dictant, habeantur immunes.

CAP. XXV.

23. q. 4. c. Illud etiam.

ILlud etiam ſciſcitari voluiſti, an preces dictantibus liberum concedatur utique poſt baptiſmi regenerationem a Principibus poſcere mortem alicujus, vel ſanguinem de reatu? quam rem Principes nunquam ſine cognitione concedunt, ſed ad judices commiſſa ipſa, vel crimina ſemper emittunt, ut cauſa cognita vindicentur; quæ cum Quæſitori fuerint delegata, aut abſolutio aut damnatio pro negotii qualitate profertur, & dum legum in improbos exercetur authoritas erit dictator immunis.

*Quod hi, qui intercedente repudio divortium pertulerunt, * ſi ſe nuptiis aliis junxerunt, adulteri eſſe monſtrentur.* Al. * aliiſque ſe vinxerunt nuptiis

CAP. XXVI.

DE his etiam requiſivit dilectio tua, qui interveniente repudio alii ſe matrimonio copularunt: quos in utraque parte adulteros eſſe manifeſtum eſt. Qui vero vel uxore vivente, quamvis diſſociatum videatur eſſe conjugium ad aliam copulam feſtinarunt, neque poſſunt adulteri non videri, in tantum, ut etiam hæ perſonæ, quibus tales conjuncti ſunt, etiam ipſæ adulterium commiſiſſe videantur, ſecundum illud, quod Matth. legimus in Evangelio, Qui dimiſerit uxorem ſuam, & duxerit aliam, mœchatur, ſimiliter & qui dimiſſam duxerit, mœchatur; & ideo omnes a communione fidelium abſtinendos. De parentibus, aut propinquis eorum nihil tale ſtatui poteſt, niſi ſi incentores illiciti conſortii fuiſſe detegantur.

*Qui libri in * Canone recipiantur.* Al. * Canones

CAP. XXVII.

QUi vero libri recipiantur [a] in Canone, brevis adnexus oſtendet. Hæc ſunt ergo, quæ deſiderata moneri voce voluiſti, Moyſi libri quinque, id eſt Geneſis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, necnon & Jeſu Nave, & Judicum, & Regnorum libri IV. ſimul & Ruth. Prophetarum libri XVI. Salomonis libri V. Pſalterium. Item hiſtoriarum Job liber unus, Tobiæ unus, Eſter unus, Judith unus, [b] Maccabæorum duo, Eſdræ duo, Paralipomenon duo. Item novi teſtamenti Evangeliorum libri IV. Apoſtoli Pauli Epiſtolæ XIV. Epiſtolæ Joannis III. Epiſtolæ

Petri II. Epiſtolæ Judæ, Epiſtola Jacobi, Actus Apoſtolorum, Apocalypſis Joannis. Cætera autem, quæ vel ſub nomine Matthiæ, ſive Jacobi minoris, vel ſub nomine Petri, & Joannis, quæ [c] a quodam Leucio ſcripta ſunt, vel ſub nomine Andreæ, quæ a * Xenocharide, & Leonide Philoſophis, vel ſub nomine Thomæ ſcripta ſunt, & * ſi qua ſunt alia, non ſolum repudianda, verum etiam noveris eſſe damnanda. Datum x. Kal. Martiarum. Stilicone II. & Anthemio Conſſ.

Al. * *Nexocharide*
Al. * *ſi quanta*

[a] *In Canone*,] Ireneus lib. 16. in Canonem Scripturam.

[b] *Maccabaeorum duo, Eſdra duo*,] Gregor. lib. 19. in Job. cap. 13.

[c] *A quodam Leucio*] V. C. *Leutrio aut Leuccio*. Auguſtin. lib. de fide contr. Manich. cap. 36.

Explicit Epiſtola tertia Innocentii Papæ.

Incipit ejuſdem quarta.

INnocentius Felici Epiſcopo Nuceriano Salutem. Mirari non poſſumus dilectionem tuam ſequi inſtituta majorum omnia, * quæque poſſunt aliquam recipere dubitationem, ad nos, quaſi ad caput, atque ad apicem Epiſcopatus referre: ut conſulta videlicet Sedes Apoſtolica ex ipſis rebus dubiis certum aliquid, faciendumque pronunciet: quod nos & libenter accipimus, & dilectionem tuam memorem Canonum comprobamus. Scripſiſti igitur, quod fervore fidei, quo polles, * & amore ſanctæ plebis vel reparaveris Eccleſias Dei, vel novas quaſque conſtruxeris: ſed in his Clericos, quos conſtituas, non habere, aliquos vero * murcos, aliquos digamos eſſe, ad quod ſtupuimus prudentem virum de his voluiſſe conſulere, quæ omnibus ſunt certa ratione comperta. Ergo non quaſi ignorare dicimus, ſed in aliis forſitan occupatos iſtud oblitos eſſe vos dicimus.

Al * *quæcumque*
Al. * *ex*
* Lego *mutilos*

Si quis volens partem ſibi corporis amputarit, Clericus eſſe non poteſt: nolens autem poteſt.

CAP. XXVIII.

Dist. 55. c. *Qui partem.* Nic. Conc. c. 1.

QUi igitur partem cujuſlibet digiti ſibi ipſe volens abſcidit, hunc ad Clerum Canones non admittunt, cui vero caſu aliquo contigit, dum aut operi ruſtico curam impendit, aut aliquid faciens ſe non ſponte percuſſit, hos Canones præcipiunt & Clericos fieri, & ſi in Clero fuerint reperti, non abjici. In illis enim voluntas eſt judicata, quæ ſibi auſa fuit ferrum injicere: quod ſcilicet & alii id facere dubitare non poſſit, in iſtis vero caſus veniam meruit.

Quod digami ad Clerum admitti non poſſint.

CAP. XXIX.

DE digamis autem nec conſuli debuit: cum manifeſta ſit lectio Apoſtoli, unius uxoris virum ad Sacerdotium, ſive ad Clericatum admitti debere. Et hanc ipſam tamen ſi virginem acceperit, nam ea, quæ habuerit ante virum, licet defunctus ſit, tamen ſi Clerico poſtea fuerit copulata, Clericus, qui eam acceperit, eſſe non poterit, quia in lege ſcriptum eſt, Non viduam, non abjectam habere poſſe conjugem Sacerdotem.

1. Timoth. 3.
Levit. 21.

*Qui de Laicis ad Clerum * admitti non debeant.*

Al. * promoveri

CAP. XXX.

DE Laicis vero religio tua conſuluit, quos Canones ordinari prohibeant. Certum eſt quidem hoc regulas Eccleſiaſticas continere: ſed non ita definitum eſt, ut de omnibus ſit Laicis conſtitutum. Neque enim Clerici naſci, & non fieri poſſunt, ſed deſignata ſunt genera, de quibus ad Clericatum pervenire non poſſunt, id eſt, ſi quis fidelis militaverit, ſi quis fidelis cauſas egerit, hoc eſt poſtulaverit, ſi quis fidelis adminiſtraverit. De curialibus autem manifeſta ratio eſt, quoniam, etſi inveniantur hujuſmodi viri, qui debeant Clerici fieri, tamen ſæpius ad curiam repetuntur; cavendum ab his eſt propter tribulationem, quæ ſæpe de his Eccleſiæ provenit.

Dist. 51. c. *Deſignata.*

*Qui de Laicis poſſint Clerici fieri, hic aperte * concuba prohibetur.*

* Lego concubina

CAP. XXXI.

LAici vero, qui habentes uxores baptizati ſunt, ac ſic ſe inſtituerunt,

Dist. 33. c. *Laici.*

ut opinio eorum in nullo vacillet, ut aut Clericis juncti sint aut Monasteriis, ex quo baptizati sunt, hæserint, si non * concubinam, non pellicem noverint, si in omnibus bonis operibus vigilaverint, non prohibentur hujusmodi ad Clericatus sortem adsumi.

Al. * concubam

*De temporibus * immorandis in Clero.*

Al. * morandis

CAP. XXXII.

Ita sane, ut in eis tempora a majoribus constituta serventur: * ne cito quilibet lector, cito Acolythus, cito Diaconus, cito Sacerdos fiat. Quia in minoribus officiis si diu perdurent, & vita eorum pariter, & obsequia comprobantur: ut ad Sacerdotium postea, emersis stipendiorum meritis, veniant, nec præripiant, quod vita probata meretur accipere. Quoniam ergo certa definitione monstratum est, qui debeant admitti, qui vero reprobari: ex his omnibus, quos videt dignatio tua non posse reprobari, eligere debebis, quos Clericos facias. Si enim nullam gratiam hominibus, aut beneficium præstare velimus, tales invenire possumus: de quorum adsumptione nec incurrere, nec erubescere valeamus.

Al. * nec

Explicit Epistola Papæ Innocentii quarta.

Incipit ejusdem quinta.

Innocentius Maximo, & Severo Episcopis per * Britios. Ecclesiasticorum Canonum norma nulli esse debet incognita Sacerdoti, quia nesciri hæc a Pontifice satis est indecorum: maxime cum a Laicis religiosis viris & sciatur, & custodienda esse ducatur. Nuper Maximilianus filius noster agens in rebus cujusmodi querelam detulerit, libelli ejus series adnexa declarat.

* Lego Brutios.

Dist. 81. c. Maximianus.

Quod hi, qui in Presbyterio filios genuerint, removeri ab officio debeant.

CAP. XXXIII.

Qui zelo fidei, ac disciplinæ ductus non patitur Ecclesiam pollui ab indignis Presbyteris quos in Presbyterio filios asserit procreasse, quod non licere exponerem, nisi nossem vestram prudentiam legis totius habere notitiam. Et ideo, fratres charissimi, libelli, qui subjectus est, tenore perspecto eos, qui talia perpetrasse dicuntur, jubebitis in medio collocari, discussisque objectionibus, quæ ipsis Presbyteris impinguntur, si * convinci potuerint, a Sacerdotali removeantur officio. Quia qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt, atque alieni efficiantur a ministerio, quod vivendo inlicite polluerunt. Miramur autem hæc eorum dissimulare Episcopos, ut aut * conhibere, aut nescire esse inlicita judicentur.

Qui scilicet Maximianus.

Al. * convicti fuerint

* Lego connivere

Explicit Epistola quinta.

Incipit ejusdem Papæ Innocentii sexta.

Quod post pœnitentiam nullus possit ad Clerum admitti.

CAP. XXXIV.

Innocentius Agapeto, Macedonio, & Mariano Episcopis * Appulis. Multa in Provincia vestra contra Canones Ecclesiasticos decretaque majorum usurpari a plurimis & relationes diversorum, & suggestiones fidissimæ retulerunt, quæ quidem possent facile resecari, si Episcopi in his non invenirentur authores. Qui, dum aut amicis, aut obsequentibus gratiam præstare nituntur, religionem violant, ordinesque corrumpunt, ac sic evenit, ut indigni quique honores suscipiant Ecclesiasticos, & admittantur ad Clerum, qui nec inter Laicos quidem dignum locum habere * mererentur, sicuti nunc dato nobis libello monstratum est, Modestum quendam multis criminibus involutum, propter quæ etiam pœnitentiam egisse dicitur, non solum Clericum effectum, quod non licet, verum etiam ad Episcopatus apicem tendere: cum Canones apud Nicæam constituti pœnitentes etiam ab infimis officiis Clericorum excludant. Et ideo, fratres charissimi, perspecto tenore libelli eum jubebitis præsentari, ac si vere constiterit talem, qualem libellus adfirmat, non solum ab ambitione Episcopatus, sed etiam a Clericatus removeatur officio.

* Lego Apulis, aut Apulia.

Al. * mereantur

Dist. 50. c. Canones. Nic. Conc. c. 10.

Explicit sexta.

Incipit ejusdem Papæ septima.

De Bubalio, & Tauriano damnatis a Provincialibus Episcopis, quorum sententiam Sedes Apostolica retractare curavit.

CAP. XXXV.

INnocentius Rufo, Gerontio, Sophronio, Flaviano, Macedonio, Protocio, & Aristeæ Episcopis per Macedoniam constitutis. Mora Coëpiscoporum nostrorum Maximiani, & Eumeni, vel potius importunitas temporum fecit, ut vos iteraretis de Bubalio, & Tautiano querimoniam, & nos iterum in homines perditissimos insurgeremus, sed ut possum paucioribus verbis malorum tantorum imitabor compendium, & strictimq; quæ in volumine literarum vestrarum conspexerim tetractabo. Grave non * potuit videri piissimis mentibus vestris cujuscunque tetractari judicium: quia veritas exagitata sæpius magis splendescit in luce, & pernicies revocata in judicium gravius & sine pœnitentia condemnatur, nam fructus divinus est * justitia sæpius recenseri, fratres charissimi. Verum illud video movisse animos vestros, quod in multis Bubalius sæpe fallaciis deprehensus objecerit exemplaria fictarum, quasi a nobis literarum: cum pro consuetudine hominis nihil, quod proferret jam fide dignissimum videretur. Sed sileatur omne jam de tali negotio murmur, & convicti diaboli ipsi anhelitus comprimantur. Subjunximus autem his priores literas, quas per memoratos Episcopos miseram: quibus ita plenaria sententia nostrorum sensuum designata est, ut dum telegeritis, nihil ambiguum, nihil requirendum in hac causa de cætero reperiatis. Hanc autem paginulam nostram sollicitius credentibus Episcopis relegendam mittite, ut sciant plenissime, quid sit de Bubalio, & Tautiano, cæterisque Provinciarum, ut servent, qui digni admonitione sunt, cavere a talibus, ne talia sortiantur.

* Forte oportet 31. q. 9. c. Grave non oportet.

* Lego justitiam

Explicit septima.

Incipit ejusdem Papæ octava.

De terminis minime transferendis.

CAP. XXXVI.

INnocentius Florentino Episcopo Triburiensi. Non semel, sed aliquoties clamat Scriptura divina transferri non oportere terminos a Patribus constitutos: quia nefas est si quod aliter semper possederit, alter invadat, quod tuam bonitatem frater & Coëpiscopus noster Ursus adserit perpetrasse. Nam Nomentanam sive * Feliensem Parochiam ad suam Diœcesim a majoribus pertinentem invasisse te, atque illic divina celebrasse mysteria inconsulto eodem, ac nesciente, non sine dolore conquestus est. Quod si verum est, non leviter te incurrisse cognoscas; unde si declinare cupis tantæ usurpationis invidiam nostris literis admonitum te convenit abstinere: certe si aliquid tibi credis justitiæ suffragari integris omnibus, & in pristino statu manentibus, post dies venerabilis Paschæ adesse debebis, ut memoratis possis intentionibus respondere, partibusque in medio collocatis, quid antiquitas, aut veritas habeat requiramus.

Deut. 19. & 27. Proverb. 22.

Al. * Feliciensem

Si cujus uxor fuerit abducta in captivitatem, & alteram maritus acceperit, revertente prima, secunda mulier debet excludi.

CAP. XXXVII.

INnocentius Probo. Conturbatio procellæ barbaricæ potestatis facultati legum intulit casum, nam bene constituto matrimonio inter Fortunium, captivitatis incursus fecerat nævum, nisi sancta religionis statuta providerent. Cum enim in captivitate prædicta Ursa mulier teneretur, aliud conjugium cum Restituta Fortunius memoratus inisse cognoscitur: sed favore Domini reversa Ursa nos adiit, & nullo diffitente uxorem se memorati esse perdocuit. Quare, domine fili, merito inlustris, statuimus fide Catholica suffragante illud esse conjugium, quod erat primitus gratia divina fundatum, conventumque secundæ mulieris priore superstite, nec divortio * ejectæ nullo pacto posse esse legitimum.

34. q. 1. c. Cùm in captivitate.

* Lego ejectæ

Ad Aurelium Carthaginensem, &

Augustinum Hipponensem Episcopos scripta salutatoria plena charitate.

CAP. XXXVIII.

INnocentius Aurelio, & Augustino Episcopis. Acceptissimi mihi germani Conpresbyteri ille recursus vacuus officio nostro esse non debuit, per charos enim salutare charissimos naturale quodammodo nobis videtur, & consequens. Gaudere igitur in Domino vestram germanitatem amantissimi cupimus, & pro nobis paria ad Deum vota rependere precamur, qui, ut bene nostis, communibus, & alternis plus agimus orationibus, quam singularibus, aut privatis.

Ad Julianam nobilem ejusdem Papæ scripta exhortatoria.

CAP. XXXIX.

Laus Julianæ. SIngulare membrum Ecclesiæ tuæ religionis amplitudinem existere, & a nobis reverentissime coli satis est omnibus manifestum. In ipso apice enim nobilitatis multo nobiliorem Ecclesiæ devotionem impendis, & magis læta Christi agnitione præceptis ejus obtemperas, & in fide potius exultas, quam tanti generis flore jactaris. Summæ virtutis est vicisse gloriam carnis, & magnæ est Christi gratiæ nobilitatem moribus superasse, domina filia merito inlustris. Certa igitur existens dilectissima vitæ hujus quæcunque sunt spatia æternis divinisque officiis inlustrare contende: ut qui insignem te præstitit, reddat sibi per sæcula clariorem.

Ad Aurelium Episcopum Carthaginis de Pascha.

CAP. XL.

INNocentius Aurelio. Charitatis nostræ officium *nullo intervallo dirimitur, etiam si charta nullos apices ferat. Vivit enim spiritalis gratia alternis in cordibus, & amorem nostrum confovet Sacerdotalis ipsa societas. Cum ergo indignum est unitatem Ecclesiæ non custodire, idemque omnes pariter & sentiamus, & pronunciemus, frater charissime, has ego literas de ratione Paschali alterius, dico futuri, anni perscripsi. Nam cum ante diem XI. Kal. Aprilium pene Luna XVI. colligatur; nam * quicquam minus est: itemque in ante diem IV. Kal. earundem veniat XXIII. existimavi XI. Kal. memoratarum die festa Paschalia celebrandum, quoniam in XXIII. Luna nullum Pascha unquam ante hoc Pascha factum esse cognoscimus. Sententiæ meæ exposui, atque edixi tenorem, jam, prudentiæ erit tuæ, consors mihi frater, cum unanimis, & Consacerdotibus nostris hanc ipsam rem in Synodo religiosissima retractare, ut si nihil dispositioni nostræ resultat, nobis plenissime, aperteque rescribas: quo deliberatum Paschalem diem jam literis ante ut moris est, servandam suo tempore præscribamus. Conpresbyterum autem Archidamum, quamvis noverim quod libentissime, ac more suscipias consueto: tamen ex abundantibus postulo, ut eum inter * nos habere digneris.

Al. * multo

Computus Ecclesiasticus ex cursu Lunæ.

Al. * quippiam

Al. * tuos

De Antiochena Ecclesia.

CAP. XLI.

INnocentius Bonifacio Presbytero, Ecclesia Antiochena: quam priusquam ad urbem perveniret Romam beatus Apostolus Petrus, sua præsentia inlustravit: velut germana Ecclesiæ Romanæ, diu se ab eadem alienam esse non passa est: nam missis legatis ita pacem postulavit, & meruit, ut & Evagrianos suis ordinibus, ac locis intemerata ordinatione, quam acceperant, a memorato susciperet, & Joannis sanctæ memoriæ vel Clericos, vel Laicos in unum colligeret, atque congregaret. Promittens ipsius civitatis Episcopus, frater meus Alexander, etiam si quis forte, vel a nobis, vel aliunde posterioris ordinationis ad eosdem advenerit, se sine controversia recepturum, ac nomen Episcopi memorati inter quiescentes Episcopos recitaturum: cui rei nos noverit tradidisse manus, frater charissime, & eos in nostra viscera recepisse, ne diu membra, quæ requisiverant sanitatem, ab unitate corporis haberentur aliena. Omnia vero, quæ per ordinem gesta sunt, filius meus Diaconus Paulus, harum scilicet portitor literarum, tuæ dilectioni poterit enarrare: ut & gaudium communione nobiscum habeas, & eos informes,

Pax inita inter Rom. & Antiochen.

Joannis Chrysostomi nomen recitandum inter quiescentes.

qui pro Attici partibus intervenire consueverunt.

Ad Alexandrum Antiochenum Episcopum de pace.

CAP. XLII.

INnocentius Alexandro Episcopo. Quam grata mihi, quam pia, quam necessaria legatio a tua sanctitate, frater charissime, ad nos directa fuerit gestorum ipsorum replicatione cognosces. Voluit enim Conpresbyter noster Cassianus hanc amicitiarum nostrarum paginulam per Conptesbyterum nostrum Paulum, Nicolaum Diaconum, & Petrum Subdiaconum, filios nostros, quasi primicias pacis nostræ * conscribi. Saluto itaque & tuam mihi in Christo germanitatem, & omnem illam, quæ tecum tam bene sentit, Ecclesiam, nosque (ut facitis) & alloquamini peto crebrius literis, & frequentius de vestra salute lætificetis. Dabit enim (ut confido) dominus totius nos præteriti temporis dispendia amantissimo literarum colloquio repensare.

Al. * conscribi.

De Attico Constantinopolitano Episcopo.

* CAP. XLIII.

INnocentius Maximiano Episcopo. Miramur prudentiam tuam scripta ad Atticum Episcopum Constantinopolitanæ urbis a nobis prosecutione propria, & dato libello, qui subter adnexus est, postulare: a quo nec missas ullas saltem Epistolas ad nos, vel ad vestram Synodum utique pertulisti, idque non petenti æstimes tribuendum: quod debeas deprecationibus discussa ratione concessum, * communionem suspensa restituitur demonstranti causas, quibus * id ceDerat jam esse detersas, & profitenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud vos, neque apud nos, ut prædixi, Atticus missis aliquibus suorum vel dicete voluit, vel demonstrare completum. Quemadmodum Antiochenæ Ecclesiæ frater, & Coepiscopus noster Alexander digna legatione & prosequutus est, & probavit, quibus omnibus utique interesse dignatus cognovisti, quemadmodum singillatim omnia scriptorum nostrorum antehac de causa beatissimi Joannis, quondam Coepiscopi nostri, discusserim, utque illi in omnibus satis evidenter monstraverit universa, quæ apud Antiochiam fieri debuerint, fuisse completa. Quorum amplexati pacem utique fidem fecimus, & magnum tramitem omnibus eandem postulaturis ostendimus: si modo, quæ discussa sunt, atque completa, etiam ipsi se pro suo loco fecisse, vel complesse aliquando monstraverint, communionemque, ut isti legatione solenniter destinata sibi rogaverint redhiberi. Expectamus ergo & professionem memorati de completis omnibus conditionibus, quas diversis temporibus prædiximus, & petitionem communionis, ut recte & petenti, & probanti se eandem mereri reddamus frater charissime: nam de omnibus plenissimas ad sanctam fratrum nostrorum Synodum dudum literas percepisti.

* Forte communionemque
* Forte acciderat

Joannis qui dicitur Chrysostomus.

Item Alexandro Episcopo Antiocheno de pace.

CAP. XLIV.

APostolici favoris gratia magno pacis usque ad nos decore resplenduit, tantumque lucis gaudiorum, quæ infulsit fidelibus, ut dicentes Deo maximas laudes majores nos debere fateamur, plusque a Deo jocundati sumus, quod discussis omnibus lateribus actionum tuæ fraternitatis, ita totum pietate, ac patientia gestum cognovimus, ut in omnibus Dominum laudaremus, successumque ipsum ideo præstitutum tuis laboribus videamus, quod tota virtute pacis amator existens eam requisitam inveneris, & repertam summa charitate servaveris, cum erga omnes, tum præcipue circa illos, qui quondam * Paulini, atque Evagrii Episcoporum censiti fuerant nomine. Habeo summam votorum meorum, cum antiqui nævi purgatio tuis temporibus, tuisque meritis prærogatur. Quorum etiam illos ejusdem nominis, qui in Italia merita Clericatus acceperant, censui bono quietis gratiam retinere susceptam. Et quia noster Conpresbyter Cassianus gratum dixit tuæ fore dignationi, si meo consilio in civitate vestra Clericatus ordinem ducere censerentur, statui propter benevolentiam tuam, promissaque memorati, ut inter cæteros Sacerdotes, ministrosque

Al. * Pauli

Cassianus Presbyter.

qui in civitate sunt, adnumerentur, frater charissime. Libenter præterea de Episcopis Elpidio, atque Pappo cognovi, quod sine quæstione suas Ecclesias recuperaverint, & multum in gestis, ut subjecta testantur, sollicitus inquisivi, utrum omnibus esset conditionibus satisfactum in causa beati, & vere Deo digni Sacerdotis Joannis. Et cum per singula adsertio Legatorum ex voto completa esse fateretur, gratias agens Domino communionem Ecclesiæ vestræ ita recepi, ut * primæ feram Apostolicæ Sedis condiscipulos primos dedisse cæteris viam pacis: in qua firmatos vos, nosque Domini Christi ita benignitas amplexabitur, atque communio, ut nullo de cætero titillamento, vel levi cujusquam contentionis pudore pulsetur. Scripta autem Acatii Episcopi, quoniam cum vestris sunt porrecta, suscepimus: ne per vestram injuriam ille, qui olim a nobis suspensus fuerat, repudiaretur, & tamen satis abunde in actis statuimus, sicuti dignanter relegere procurabis, quid in ejus persona debeat custodiri, ut si per omnia vestris consiliis, actibusque tam sanctis se rogaverit esse communem præstetur sane favore vestro, nostroque judicio communionis, ac literarum a nobis gratia prorogata. Subscripserunt XX. Episcopi Italiæ.

Fidelissimus Joannis Chrys. defensor Innocentius.

* *Forte pro me*

Papa communionem dat & aufert.

Idem Papa eidem Alexandro Episcopo.

Quod prima Sedes beati Petri apud Antiochiam esse memoretur.

CAP. XLV.

Etonus, & honor nobis a tua fraternitate impositus necessarii tractatus causas induxit: * quo literis, vel [a] communitorio vestro, ut dat sancti Spiritus gratia, respondere possimus. Revolventes itaque authoritatem Nicenæ Synodi, quæ unam omnium per orbem terrarum mentem explicat Sacerdotum, quæ censuit de Antiochena Ecclesia cunctis fidelibus, ne dixerim Sacerdotibus esse necessarium custodire, qua super Diœcesim suam prædictam Ecclesiam non super aliquam Provinciam recognoscimus constitutum. Unde advertimus non tam pro civitatis magnificentia hoc eidem attributum, quam quod prima primi Apostoli Sedes esse monstretur, ubi & nomen accepit religio christiana, & quæ conventum Apostolorum apud se fieri celeberrimum meruit, quæque urbis Romæ Sedi non cederet, nisi quod illa in transitu meruit, ista susceptum apud se, consummatumque gaudet. Itaque arbitramur, frater charissime, ut sicut [b] Metropolitanus authoritate ordinas singulari, sic & cæteros non sine permissu, conscientiaque tua sinas Episcopos [c] procreari, in quibus hunc modum recte servabis, ut longe positos literis datis ordinari [d] censeas ab his, qui nunc eos [e] suo tantum ordinant arbitratu. Vicinos autem, si æstimas ad manus impositionem tuæ gratiæ statuas pervenire: quorum enim te maxima expectat cura, præcipue tuum debent mereri judicium.

Al. * quod

Nic. Conc. c. 6. Privilegium Antio. Ecc.

Act. 11.

Gal. 2.

Susceptum. Intellige primum Apostolum Petrum.

[a] *Communitorio*] *Commonitorio.*
[b] *Metropolitanus*] V. C. *Metropolitanos.*
[c] *Procreari*] V. C. *Creari.*
[d] *Censeas ab his*] Ut delegatus a te vices Romani Pontificis obeunte, non à Sede tua Patriarchali. Quam cautionem etiam observari Leo voluit infr. cap. 32. & 36.
[e] *Suo arbitratu*] V. C. 8. Synod. Ephesin.

Quod non oporteat secundum constituta Imperatorum duos esse Metropolitanos Episcopos.

CAP. XLVI.

Nam quod sciscitaris, utrum divisis imperiali judicio Provinciis, ut duæ Metropoles fiant: sic duo Metropolitani Episcopi debeant nominari. Non ergo visum est ad [f] nobilitatem necessitatum mundanarum Dei Ecclesiam commutari, honoresque aut divisiones perpeti: quas pro suis causis faciendas duxerit Imperator: ergo secundum pristinum Provinciarum morem Metropolitanos Episcopos convenit numerari. Cyprios sane adseris olim Arianæ impietatis potentia fatigatos non tenuisse Nicænos Canones in ordinandis sibi Episcopis: & usque adhuc habere præsumptum, ut suo * arbitrio ordinent, neminem consulentes, quocirca persuademus eis, ut curent juxta Canonum fidem Catholicam sapere, atque unum cum cæteris sentire Provinciis, ut appareat Spiritus sancti gratia ipsos quoque, ut omnes Ecclesias gubernari.

Nic. Conc. c. 4. & 6.

Al. * *arbitratu*

[f] *Nobilitatem*] V. C. *Mobilitatem.*

Quod Arianorum Clerici non sint suscipiendi in suis officiis: quamvis eorum baptisma, quod Catholicum constat, confirmet Ecclesia.

CAP. XLVII.

1. q. 1. c. Arianos.

ARianos præterea, cæterasque ejusdem modi pestes, quia eorum Laïcos conversos ad Dominum sub imagine pœnitentiæ, ac Sancti Spiritus sanctificatione per manus impositionem suscipimus, non videtur Clericos eorum, cum Sacerdotii, aut ministerii cujuspiam suscipere dignitate, quoniam quibus solum baptisma ratum esse permittimus, quod utique in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti perficitur, nec Sanctum Spiritum eos habere ex illo baptismate, illisque ministeriis arbitramur: quoniam cum a Catholica fide eorum authores desciscerent, perfectionem spiritus, quam acceperant, amiserunt, nec dare ejus plenitudinem possunt, quæ maxime in ordinationibus operatur, quam per impietatis suæ perfidiam potius quam fidem dixerim, perdiderunt. Quomodo enim fieri potest, ut eorum prophanos Sacerdotes dignos Christi honoribus arbitremur: quorum Laïcos imperfectos, ut dixi, ad Sancti Spiritus percipiendam gratiam cum pœnitentiæ imagine recipiamus? Gravitas itaque tua hæc ad notitiam Coepiscoporum vel per Synodum, si potest, vel per harum recitationem faciat pervenire, ut quæ ipse tam necessario percunctatus es, & nos elimate respondimus, communi omnium consensu, studioque serventur.

Ibidem c. Qui perfectionem.

Idem Papa Acacio vero Episcopo.

De Sancto Joanne Constantinopolitano Episcopo.

CAP. XLVIII.

ADgaudere literis fraternitatem tuam de receptis Paulini vel Evagrii Episcoporum Clericis, populisque, & de restitutis Elpidio, atque Pappo Coepiscopis percensuimus, & vel sero receptæ pacis gratiam te fovere postposita omni contentione pervidimus. Unde has ad præstantissimum fratrem, & Coepiscopum nostrum Alexandrum reddendas tuæ transmisimus unanimitati, videlicet, ut si omnes inimicitiæ, omnis æmulatio tam de nomine Sancti Joannis mirandi Episcopi, quam de omnibus ejusdem communionis participibus a tua animositate discessit, has nostræ societatis recipias literas frater charissime, modo, ut omnia, quæ hic actis firmata sunt, apud mediatorem nostrum amabilem Alexandrum ore proprio, ut communicantem convenit, fatearis. Ut enim hæc nobis unanimitatis, charitatisque causa venerabilis est, sic inhæret sollicite, ne quid obliquum, aut subsicivum in quoquam resìdere noscatur.

Acatius nunc restitutus, postea iterum a Felice excommunicatus est.

Idem Papa de Bonosiacis, quod Judæis sint comparandi.

CAP. XLIX.

INnocentius Laurentio Episcopo * Seniensi. Diu * mirati sumus dilectionis tuæ literis lectis hæreticos Photini venena sectantes in territorio dilectionis tuæ non solùm esse, sed & publice sibi conventicula in aliquorum possessionibus præparare: cum de toto pene orbe nusquam tam multi, quam ad vos delegerint habitare. Quorum doctrinæ nefariæ author Marcus dudum de urbe pulsus temeritatis tantæ est ductus audacia, ut primum sibi inter eos vendicet locum; sed ne ulterius debacchandi habeant facultatem, & animas simplicium, ac rusticanorum secum in gehennam, cui destinati sunt, trahant: actum est adversus eos a defensoribus Ecclesiæ nostræ, quod eos possint expellere, ut qui Christum Deum ex Patris substantia, ante sæcula negant genitum, hi cum Judæis, qui ejus deitatem negaverunt, & nunc usque negant, participium habeant damnationis. Tuum est, frater charissime, quæ præcepta sunt non segnius agere, ne plebem tibi creditam dissimulatione deperdas, & incipias Deo de perditis reddere rationem.

Hodie * Senensis diciuntur. Al. * errati

Conventicula Hæreticorum prohibenda.

Idem Papa de suscipiendis Clericis, quos Bonosus, antequam damnaretur, ordinasse cognoscitur.

CAP. L.

INnocentius Martiano Episcopo Narsitano. Superiori tempore, si tamen

Al. * reor

recte * recordor me minime, tam ad dilectionem tuam, quam ad fratres, & Coepiscopos nostros, Rufum, Eusebium, & cæteros, hujusmodi literas de Clericis Narsensibus transmisisse. His videlicet, qui se ante damnationem Bonosi adserebant ab eodem tam Presbyteros, quam Diaconos ordinatos: ut si relicto, atque damnato ejus errore vellent Ecclesiæ copulari, libenter reciperentur; ne forte, qui essent digni recuperandæ salutis, in eodem deperirent. Verum nunc in Ravennati urbe mihi constituto propter Romani populi necessitates crebertimas Germanus, qui se asserit esse Presbyterum atque Lubentius, qui se Diaconum dicit multorum talium, quasi Legatione suscepta prece fusa dolores proprios exprimere gestiverunt, adserentes se quidem Ecclesias in dilectionis tuæ constitutas Parochiis retinere, sed tuam communionem non potuisse mereri: ea videlicet ratione, qua Rustitius quidam nomine iterata ordinatione Presbyterium suscepisset. Et non levi impedimento sit, dum aut illi dolent hujusmodi hominem in Ecclesia retineri, aut ille sic peccare debere in alios arbitretur, qui in se agnoscit esse peccatum. Et quamvis de eadem re plenius literæ meæ contineant, quas superius memoravi, tamen etiam nunc admonendam duximus fraternitatem tuam, ut si vere constat aliquos ante damnationem Bonosi ab eodem ordinatos postea voluisse, vel nunc velle reverti, eos recipiendos esse censemus: maxime cum memorati adserant esse in tantum anteriori tempore ordinatos, ut sanctæ recordationis virum Cornelium Episcopum * Syrinensis urbis, necnon & fratrem nostrum Nicetam, aliosque nonnullos fuisse præsentes, cum honoribus, quos se habere memorant, augerentur. Unde, frater charissime, si eorum assertio fidem recipit veri, suscipiendos esse ambigere non debes, quos tam diu Ecclesias sibi creditas passus es retinere.

Ravennæ enim erat Comitatus Principis Honorii.

Al. * Syriensis

Idem Papa.

INnocentius Rufo, & Eusebio, & cæteris Episcopis Macedonibus, & Diaconibus in Domino Salutem. Magna me gratulatio habuit, cum post tot discrimina totius (ut ita dixerim) mundi Vitalis Archidiaconus vestrarum portitor literarum ex illis partibus ad nos usque directus advenit, quem cum vidissemus illico, ut oportebat, percunctati de vestro statu sumus. Verum ubi reperimus vos ex sententia degere Deo nostro uberes gratias retulimus quod vos famulos suos, suisque altaribus servientes, & in adversis tuetur, & in prosperis gubernare dignatur. Qui cum tradidisset epistolas eas, præcepi illico recenseri, in quibus multa posita esse pervidi, quæ stuporem mentibus nostris injicerent, facerentque nos non modicum dubitare, utrum aliter putaremus, an ita illa essent posita, quemadmodum personabant. Quæ cum sæpius repeti fecissem, adverti Sedi Apostolicæ, ad quam relatio, quasi ad caput Ecclesiarum Missa currebat, aliquam fieri injuriam, cujus adhuc in ambiguum sententia duceretur. Unde de quibus jam dudum scripsisse memini, nunc iterare formam argumentis evidentioribus relationis geminata percunctatio vestra compellit.

Injuriosum est de sententia Papa ambigere.

Ut si Sacerdos, vel quilibet ex Clero viduam uxorem duxerit, vel abjectam, suum perdat officium.

CAP. LI.

EOs, qui viduas accepisse suggeruntur uxores, non solum Clericos effectos agnovi, verum etiam ad infulas summi Sacerdotii pervenisse, quod contra legis esse præcepta nullus ignorat. Nam cum Moyses Legislator clamitet, Sacerdos uxorem virginem accipiat, ac ne in hoc præcepto aliquid putaretur ambiguum addidit, non viduam, neque ejectam. Contra quod præceptum divina authoritate subnixum nulla defensio mandati alterius opponitur: nisi consuetudo vestra, quæ (ut ipsi fatemini) ex ignorantia, & ut verecundius dicam, non ex Apostolica traditione, & ratione integra constituta est. Nos autem, omnesque per Orientales, Occidentalesque Ecclesias, noverit vestra dilectio hæc penitus non admittere, nec ad ultimum Ecclesiastici ordinis locum tales adsumere: & si reperti fuerint, submoveri.

Levit. 21.

Ut si quis Catechumenus habuerit uxorem, & defuncta ea jam post baptismum acceperit alteram, Clericus esse non possit.

CAP. LII.

Dist. 26. c. Deinde.

DEinde ponitur. Non dici oportere digamum eum, qui Catechumenus habuerit, atque amiserit uxorem: si post baptismum fuerit aliam sortitus, eamque primam videri, quæ novo homini copulata sit, quia illud conjugium per baptismi Sacramentum cum cæteris criminibus sit * ablutum; quod cum de una utique dicitur, certe si tres habuerit in veteri positus homine uxores; erit ei, quæ post baptismum quarta est, sic interpretantibus prima, virginis æque nomen accipiat, quæ quarto ducta est loco. Quis oro istud non videat contra Apostoli esse præceptum, qui ait, Unius uxoris virum oportere fieri Sacerdotem. Sed objicitur, quod in baptismo totum, quicquid in veteri homine gestum est, sit solutum. Dicite mihi (cum pace vestra loquor) crimina tantum dimittuntur in baptismo, an & illa, quæ secundum Domini præcepta, ac Dei instituta complentur? Uxorem ducere crimen est, aut non est crimen: si crimen est, ergo, præfata venia dixerim, erit author in culpa: qui ut crimina committerentur in paradiso, cum ipse eos jungeret, benedixit. Si vero non est crimen, quia quod Deus junxit, nefas sit crimen appellari: & Salomon addidit, Etenim a Deo præparatur viro uxor: quomodo creditur inter crimina esse dimissum, quod Deo authore legitur consummatum? Quid de talium filiis percensetur? nunquid non erunt admittendi in hæreditatis consortio, qui ex ea suscepti sunt, quæ ante baptismum fuit uxor, eruntque appellandi vel naturales, vel spurii, quia non est legitimum matrimonium, nisi illud (ut vobis videtur) quod post baptismum adsumitur? Ipse Dominus, cum interrogaretur a Judæis, Si liceret dimittere uxorem, atque exponeret fieri non debere, addidit, Quod ergo Deus junxit, homo non separet, ac ne de his copulis locutus esse credatur, quæ post baptismum sortiuntur, meminerit hoc & a Judæis interrogatum, & Judæis esse responsum. Quæro, & sollicitus quæro, si una, eademque sit uxor ejus, qui ante Catechumenus, postea sit fidelis, filiosque ex ea cum esset Catechumenus susceperit, ac postea alios, cum fidelis: utrum sint fratres appellandi an non? Habeant postea defuncto patre herciscundæ hæreditatis consortium, quibus filiorum nomen regeneratio spiritalis creditur abstulisse? quod cum ita sentire, atque judicare absurdum est: quæ (malum) ratio est hoc defendi, & vacua magis opinione jactari, quam aliqua authoritate roborari, cum non possit inter peccata deputari, quod lex præcepit, & Deus jungit. Nunquid si quis Catechumenus virtutibus studuerit, humilitatem secutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemosynas fecerit, morti destinatos qualibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, castitatem tenuerit, quæro si hæc, cum factus fuerit fidelis, amittat: quia per baptismum totum, quod vetus homo gesserit, putatur auferri? * Aspiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus atque eleemosynis revelationem, Petrumque ipsum, vidisse, nunquid per * baptisma hæc illi ablata sunt, propter quæ ei baptismum videtur esse concessum? Si ita creditur, mihi credite, non modicum erratur, quia quicquid bene gestum fuerit, & secundum præcepta * legis custoditum non potest agenti deperire. Nuptiarum ergo copula, quia Dei mandata perficit, non potest dici peccatum, & quod peccatum non est, solvi inter peccata credi omnino non debet, eritque integrum æstimare aboleri non posse prioris nomen uxoris, cum non dimissum sit pro peccato, quod ex Dei sit voluntate completum.

*Al. * ablatum* — *1. Tim. 3.* — *Non tollit conjugium baptismus.* — *Genes. 2. Matth. 19. Proverb. 19.* — *28. q. 1 Nunquid non erunt.* — *Matth. 19.* — *Her. antiquum Judicum vocabulum. i. dividunda.* — *Al. * Aspiciam* — *Act. 10.* — *Al. * baptismum* — *Al. * regalia*

Quod non admittantur Clerici ab Hæreticis ordinati.

CAP. LIII.

1. q. 1. c. Ventum est.

VEntum est ad tertiam quæstionem, quæ pro sui difficultate longiorem exigit disputationem, cum nos dicamus ab Hæreticis ordinatos vulneratum per illam manus impositionem habere caput. Ubi vulnus infixum est, medicina est adhibenda, ut possit recipere sanitatem: quæ sanitas post vulnus secura sine cicatrice esse non poterit, atque ubi pœnitentiæ remedium necessarium est, illic ordinationis honorem locum habere non posse. Nam sicut legitur, Quod tetigerit immundus, immundum erit: quoniam id ei tribuetur, quod mundicia, ac puritas consuevit accipere. Sed contra adseritur eum, qui honorem ami-

Levit. 22. Num. 19.

ſit, honorem dare non poſſe: nec illum aliquid accepiſſe, quia nihil in dante erat, quod ille poſſet accipere. Adquieſcimus; & verum eſt certe, quia quod non habuit, dare non potuit. Damnationem utique, quam habuit per pravam manus impoſitionem dedit, & qui particeps factus eſt damnationis, quomodo debeat honorem accipere, invenire non poſſumus. *Objectio.* Sed dicitur vera, ac juſta legitimi Sacerdotis benedictio auferre omne vitium, quod a vitioſo fuerat injectum.

Quod in ordinationibus crimina, vel vitia non bene credantur offerri.

CAP. LIV.

Solutio. Ergo, ſi ita eſt, applicentur ad ordinationem ſacrilegi, adulteri, atque omnium criminum rei, quia per benedictionem ordinationis crimina, vel vitia putantur auferri. Nullus ſit pœnitentiæ locus, quia id poteſt præſtare ordinatio, quod longa ſatisfactio præſtare conſuevit. *Al.* ſed noſtra lex* * Noſtro ævo lex eſt Eccleſiæ, venientibus ab Hæreticis, qui tamen illic baptizati ſunt per manus impoſitionem, *2. q. 4. c. Hominum, §. ſi.* Laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in Clericatus honorem vel exiguum ſubrogare.

Quod hi qui a Bonoſo hæretico ordinati ſunt, propterea ſint recepti, ne ſcandalum remaneret Eccleſiæ.

CAP. LV.

At vero, qui a Catholica ad Hæreſim tranſierunt, quos non aliter oportet, niſi per pœnitentiam ſuſcipi, apud vos non ſolum pœnitentiam non agunt, verum etiam honore cumulantur. Sed Anyſii fratris quondam noſtri, aliorumque Conſacerdotum ſumma deliberatio hæc fuit, ut quos Bonoſus ordinaverat, ne cum eodem remanerent, ac fieret non mediocre ſcandalum, ſi ordinati reciperentur. Vicimus, ut opinor, *1. q. 7. c. Quod pro remedio.* ambigua. Jam ergo quod pro remedio, ac neceſſitate temporis ſtatutum eſt, conſtat primitus non fuiſſe, ac fuiſſe regulas veteres, quas ab Apoſtolis, aut Apoſtolicis Viris traditas Eccleſia Romana cuſtodit, cuſtodiendaſque mandat his, qui eam audire conſueverunt, ſed neceſſitas temporis id fieri magnopere poſtulabat. *1. q. 1. c. Quod pro neceſſitate.* Ergo quod neceſſitas pro remedio reperit, ceſſante neceſſitate debet utique ceſſare pariter. Quod urgebat, quia alius eſt ordo legitimus, alia uſurpatio, quam ad præſens fieri tempus impellit. *Nic. Conc. c. 8.* Sed Canones apud Nicæam conſtituti de Novatianis fieri permiſerunt, prius ille Canon a patribus inſtitutus ponendus eſt, ut poſſimus advertere vel quid, vel qualiter ab eiſdem ſenſum ſit, vel præceptum. *Verba Canonis Nicæni.* De his, inquit, qui nominant ſeipſos catharos, id eſt mundos, & aliquando veniunt ad Catholicam Eccleſiam, placuit ſanctæ, & magnæ Synodo, ut accepta manus impoſitione ſic maneant in Clero.

Poſſumus vero dicere de ſolis hoc Novatianis eſſe præceptum, nec ad aliarum Hæreſum Clericos pertinere: nam ſi utique de omnibus ita definirent, addidiſſent a Novatianis, aliiſque Hæreticis revertentes debere in ſuum ordinem recipi, quod ita eſſe etiam illud maxime, quod de Paulianiſtis dictum eſt, poterit confirmare: a quibus venientes etiam baptizari præcipiunt. *Nic. Conc. c. 19.* Nunquidnam cum de Paulianiſtis jubent, omnes, qui ab Hæreticis revertuntur, erunt hoc exemplo baptizandi? quod cum nullus audeat facere, de ipſis tantum eſſe præceptum ratio ipſa demonſtrat. *Act. 8.* Denique baptizatos rite ab Evangeliſta Philippo Petrus & Joannes ſola manus impoſitione conſummant: illos vero, quos Apoſtolus Paulus Joannis baptiſmate baptizatos reperit, *Act. 19.* interrogavitque an Spiritum Sanctum ſuſcepiſſent, fatentibuſque ſe illud ne quidem nomen audiſſe, juſſit eos baptizari. Videtis ergo rite baptizatos, illo dono iterari non poſſe: & aliter ſola aqua lotos baptizari in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti neceſſarium pervideri. *Baptiſmus Novatianorum.* Ita & de Novatianis tantum juſſum eſſe lucida manifeſtatione legitur, quod idcirco diſtinctum eſſe ipſis duabus hæreſibus ratio manifeſta declarat, quia Paulianiſtæ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti *1. q. 1. Paulianiſtæ.* minime * baptizabant. *Al. * baptizant.* Et Novatiani iiſdem nominibus tremendis, venerandiſque baptizant, nec apud iſtos de unitate poteſtatis divinæ, hoc eſt Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, quæſtio aliquando commota eſt: & ideo de omnibus ſegregatis hæc ſola electa eſt, cui iſtud crede-

rent concedendum, quia nihil in Patris, & Filii, & Spiritus Sancti sacramento peccarent. Si quis vero de Catholica ad Hæresim transiens, aut Fidelis ad Apostasiam revertens resipiscens redire voluerit, nunquid eadem ratio poterit ad Clerum permitti? Quorum commissum non nisi longa pœnitentia poterit aboleri, nec post pœnitentiam Clericum fieri ipsi Canones sua authoritate permittunt. Unde constat, qui de Catholica ad Bonosum transierunt damnatum, atque se passi sunt, vel cupierunt ab eodem ordinari, non oportuisse ordinationis Ecclesiasticæ suscipere dignitatem, qui commune omnium Ecclesiarum judicium deserentes suam peculiariter in Bonoso vanitatem sequendam esse duxerunt. Sed multos constat vim passos, atque invitos attractos, repugnantesque ab eodem ordinatos. Dicat mihi, volo, quisquis hoc credit, si non post ordinationem Bonosi interfuit, cum conficeret sacramenta, si communioni ejus participatus non est, si statim * descendentibus de ejus pessimo conciliabulo ad Ecclesiam redit, & iste talis potest habere colorem aliquem excusationis. Cæterum alii, qui vel post annum, aut mensem ad Ecclesiam redierunt * intelligitur eos, quia in Catholica noverunt se propter vitia sua non posse suscipere ordinationem, idcirco ad illum perrexisse, qui passim, & sine ulla dicussione ordinationes inlicitas faciebat. Credentes se posse per istam instutitionem locum in Ecclesia Catholica reperire, de quo antea desperaverant. Nunc illud, quod superest interrogo, qui post mensem, aut amplius redit, cum se Presbyterum a Bonoso consideret ordinatum, si non sacramenta confecit, si non populis distribuit, si non missas secundum consuetudinem complevit: quid de his censeatis quæso promatis apertius? Ad summam certe, * ut nihil a Bonoso acceperunt, rei sunt usurpatæ dignitatis: qui conficiendorum sacramentorum sibi vendicaverunt * aut non vendicaverunt authoritatem, atque id se putaverunt esse, quod his nulla fuerat regulari ratione concessum.

Syricius c. 3.

Nic. Conc. c. 10. Ordinati a Bonoso hæretico.

2. q. 7. c. Constat.

** Forte descendens aut discedens*

*Al. * intelligimus*

*Al. * qui*

** aut non vend. superfluum videtur*

Quod in Ecclesia peccatum populi inultum soleat præteriri.

CAP. LVI.

PErvideat ergo dilectio vestra hactenus talia transisse, & advertite, quod ut dicitis, necessitas imperavit in pace etiam Ecclesias constitutas non posse præsumere, sed, ut sæpe accidit, quoties a populis, aut a turba peccatur, quia in omnes propter multitudinem non potest vindicari, inultum solere transire. Priora ergo dimittenda dico Dei judicio: de reliquo maxima sollicitudine præcavendum.

1. q. 7. c. Quotiens.

Quod subreptum fuerit Apostolicæ Sedi, & suam in melius sententiam commutarit, quando damnationem Photini rescindit.

CAP. LVII.

VEniam nunc ad maximum quasi quoddam thema Photinum, & quod mihi anxium est, & difficillimum, majorum meorum revolvam sententias. Fuerat de illo qnoquo pacto, ut etiam ipsi commeministis, aliquid utique gravius constitutum: verum quia id per rumorem falsum, ut adseritis, subreptum huic Sedi, & elicitum per insidias demonstratis, quia res ad salutem rediit, * & vel veniam nos hanc in tantum vobis adnitentibus post condemnationem more Apostolico subrogamus, tantisque vestris adsertionibus vobis tam bonis, tam charis non dare consensum, omnibus duris rebus durius arbitramur. Pro vestra ergo * approbatione, fratres charissimi, sententia, ac postulatione, Episcopum Photinum habetote licitum ita constituere, ut deprecamini, & nostram in melius conversam sententiam labore, vel testimonio vestro compotes voti suscipite. Æque Eustasium a me sæpissime comprobatum nolite expectare, ut Diaconii gratia expolietur: sollicitos enim vos pro salute libenter audio, contra caput etiam, si faciendum * sit, non libenter admitto, cui manum porrigitis, vobiscum porrigo: cui porrigo, mecum porrigite. Hæc enim ad Corinthios Apostolica est declarata benignitas, ut in uno spiritu ductam, ac reductam sententiam boni semper indifferenter sequantur. Nam fateor hæc

35. q. 9. Veniam.

*Al. * & vel non habetur*

*Al. * arbitratione*

Photinus iste non est ille hæresiarcha, qui longe antea damnatus fuit, sed alius quidam.

*Al. * est*

1. Corinth. 1.

me primum res bene habet erga Eustasium Diaconum, quod nec contra fidem unquam quicquam loquutus sit, nec loquentem admiserit, nec ad mortem crimen aliquod commisisse, vel * jactari unquam, vel fictum de eo recognoverim. Et qui in his salvus est, si quo pacto conversationes amabiles non habet, habendus est, ut minus pro tempore dilectus, non ut inimicus æstimatus, Diabolo in perpetuum mancipandus. Cognosco illum inter illas simultates, ac turbines contra multorum studia, non dico qualia, diversa sensisse, & cum hinc res, calamitatesque ipsæ emendatæ sint, adhuc Dizoniani, & Cyriaci Subdiaconorum non potuisse apud vos commendationem revivi scere. Compescite quæso ab illo, prædictisque, quorumcunque videtis animos, ac non justas æmulationes, ut ipse apud nos integer * ad vos cum suis reparatus mereatur pacem, non fictam pervidens charitatem. Omnibus igitur vobis, ac singillatim occurrat charitas & vinculis, quæ nullis modis a Christo solvuntur, vobiscum pariter in perpetuum connexa, lætetur in Domino.

Al. * jactatum

Al. * apud

Expliciunt Decreta Innocentii Papæ.

PLATINA DE ZOSIMO PAPA.

ZOSIMUS, *natione Græcus. Patre Habraamo, mortuo Theodosio, Arcadii & Honorii temporibus fuit. Ingressus tum Italiam Rhadagasus Gothorum Rex immanissimus, ferro ac flamma omnia vastabat: verum Romani comparato exercitu barbarum in Fesulanis montibus opprimunt duce Stilicone. Huic vero successit Alaricus, quem Stilico regni cupidus, cum superare posset, & fovit, & juvit. Verum postremo cum Alaricus in Galliam proficiscens, concedente eo loci sedes ad incolendum Honorio, apud Pollentiam consedisset, Saulum, gente & religione Hebræum, a Stilicone cum militibus immissum, quo fœdus turbaretur, hostem sensit. Facile enim fuit barbaros nil tale suspicantes, & diem Pascha observantes, incautos perturbare. Verum sequenti die, sumptis armis, & Saulum cum exercitu ad internitionem cædunt, & omissa Gallia, in Stiliconem & Romanos movent, quibus superatis, urbem Romam post longam & gravem obsidionem capiunt. Anno ejusdem condita millesimo ac centesimo ac sexagesimo-quarto. Salutis vero Christianæ anno* CCCC. *&* XII. *Hac tamen moderatione Alaricus usus est & clementia, ut suis mandaverit, a cæde & sanguine, quoad fieri poterat, abstineri, atque confugientibus ad Basilicas Petri & Pauli parceretur. Rex vero tertia die ab urbe discedens, minus calamitatis quam putaretur perpessa (parum enim incendii senserat) in Lucanos & Brutios, proficiscitur, ubi apud Consentiam vi captam, & direptam moritur. Cui statim omnium Gothorum consensu Ataulphus ob affinitatem & genus successit. Zosimus autem in tanta rerum perturbatione rem divinam nunquam omisit. Constituit enim ut Diaconi, dum celebraretur, levas tectas haberent linostimis. Concessit item, ut in Parochiis cerei sancto Sabbato benedici possent; bibere autem in publico Clericis vetuit, in cellis fidelium id fieri posse non negavit. Vetuit etiam, ne servi in Clerum reciperentur. Creatis autem in urbe Roma Presbyteris* X. *Diaconis* III. *Episcopis* VIII. *moritur, ac sepelitur via Tiburtina, apud corpus beati Laurentii martyris,* VII. *Kal. Januarii. Sedit annum unum, Men.* III. *Dies* XII.

Rhadagasus Rex Gothorum.

Alaricus Rex.

Roma ab Alarico capta.

Gesta & constituta Zosimi.

Tituli Decretorum Papæ Zosimi, numero IV.

1 QUOD Monachi, vel Laici, nisi per gradus Ecclesiasticos non debeant ad summum Sacerdotium pervenire.
2 Quod si quis interdicta despexerit, gradus sui periculo subjacebit.
3 Quæ in singulis Cleri gradibus tempora sint præfixa.
4 Ad Presbyteros Ravennatium.

Al. * Incipiunt constituta Zosimi Papæ.

* *Incipit Epistola Decretalis Papæ Zosimi.*

Quod Monachi, vel Laici, nisi per gradus Ecclesiasticos, non debeant ad summum Sacerdotium pervenire.

CAP. I.

ZOsimus Episcopus urbis Romæ Hesycho Episcopo Salonitano. Exegit dilectio tua præceptum Apostolicæ Sedis, in quo Patrum decreta consentiunt, & significas nonnullos ex Monachorum cœtu, quorum solitudo quavis frequentia major est, sed & Laicos ad Sacerdotium festinare. Hoc autem specialiter, & sub prædecessoribus nostris, & nuper a nobis interdictum constat, literis, ad Gallias, Hispaniasque transmissis, in quibus regionibus familiaris est ista præsumptio: quamvis nec Africa super hac ammonitione nostra habeatur aliena, ne quis penitus contra Patrum præcepta, qui Ecclesiasticis disciplinis imbutus per ordinem non fuisset, & temporis approbatione divinis stipendiis eruditus, nequaquam ad summum Ecclesiæ Sacerdotium adspirare præsumeret, & non solum in eo ambitio inefficax haberetur, verum etiam in ordinatores ejus, ut carerent eo ordine, quem sine ordine contra præcepta Patrum crediderant præsumendum. Unde miramur ad dilectionem tuam statuta Apostolicæ Sedis non fuisse perlata. Laudamus igitur propositum constantiæ tuæ, frater charissime, nec aliud de Pontificii censura veteris authoritatis genus expectandum fuit, quam ut talibus ambitionibus pro præceptis Patrum in procinctu fidei constitutus occurreres. Igitur si quid authoritati tuæ, quod nos non opinamur, æstimas defuisse, supplemus. Vos obsistite talibus ordinationibus, obsistite superbiæ, & arrogantiæ venienti. Tecum faciunt præcepta Patrum, tecum Apostolicæ Sedis authoritas. Si enim officia sæcularia principem locum, non vestibulum actionis ingressis, sed per plurimos gradus examinatis temporibus deferunt: quis ille tam arrogans, tam impudens invenitur, ut in cœlesti militia, quæ propensius ponderanda est, & sicut aurum repetitis ignibus explorandum; statim dux esse desiderat, cum tiro ante non fuerit, & prius velit docere, quam discere? Adsuescat in Domini castris, in Lectorum primitus gradu divini rudimenta servitii, nec illi vile sit, Exorcistam, Acolythum, Subdiaconum, Diaconum per ordinem fieri, nec hoc saltu, sed statutis majorum ordinatione temporibus. Jam vero ad Presbyterii fastigium talis accedat, ut & nomen ætas impleat, & meritum probitatis stipendia ante acta testentur. Jure inde summi Pontificis locum sperare debebit, facit hoc nimia remissio Consacerdotum nostrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri. Hinc passim numerosa popularitas etiam his locis, ubi solitudo est, talium reperitur: dum Parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud præstare non possunt, Divinos ordines largiuntur. Quod oportet districti semper esse judicii: rarum est enim omne, quod magnum est.

Dist. 38. Qui Ecclesiastic. Et repetitur dist. 59.

Cœlestis militia in dominicis castris Ecclesiæ.

Quod si quis interdicta despexerit, gradus sui periculo subjacebit.

CAP. II.

PRoinde nos, ne quid meritis dilectionis tuæ derogemus, ad te potissimum scripta direximus, quæ in omnium fratrum, & Coëpiscoporum nostrorum facies ire notitiam, non tantum eorum, qui in ea provincia sunt, sed etiam qui vicinis dilectionis tuæ Provinciis adjunguntur. Sciet, quisquis hoc, postposita Patrum & Apostolicæ Sedis authoritate, neglexerit, a nobis districtius vindicandum, ut loci sui minime dubitet sibi non constare rationem, si hoc putat post tot prohibitiones impune posse tentari: contumeliæ enim studio fit, quicquid interdictum toties usurpatur.

Deponendi sunt qui dicto Papa non audiunt.

Quæ in singulis Cleri gradibus tempora sint præfixa.

CAP. III.

HÆc autem singulis gradibus observanda sunt tempora, si ab in-

Dist. 77. c. In singulis.

ſtantia Eccleſiaſticis miniſteriis nomen dederit, inter Lectores uſque ad viceſimum ætatis annum, continuata obſervatione perduret. Si major jam, & grandævus acceſſerit, ita tamen, quod poſt baptiſmum ſtatim ſe divinæ militiæ deſideret mancipari, ſive inter Lectores, ſive inter Exorciſtas quinquennio teneatur. Exinde Acolythus, vel Subdiaconus quatuor annis, & ſic ad benedictionem Diaconatus, ſi meretur, accedat, in quo ordine quinque annis, ſi inculpate ſe geſſerit, hærere debebit. Exinde ſuffragantibus ſtipendiis, per tot gradus datis propriæ fidei documentis, Preſbyterii Sacerdotium poterit promereri. De quo loco ſi eum exactior ad bonos mores vita perduxerit, ſummum Pontificatum ſperare debebit. Hac tamen lege ſervata, ut neque digamus, neque pœnitens ad hos gradus poſſit admitti. Sane, ut etiam defenſores Eccleſiæ, qui ex Laicis fiunt, ſupradicta obſervatione teneantur, ſi meruerint eſſe in ordine Clericatus. Datum VIII. Kal. Mar. DD. NN. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Aug. Conſſ. *DD. NN. Dominis noſtris.*

Al. * Incipit Epiſt.

* *Ad Presbyteros Ravennatium.*

CAP. IV.

Zoſimi Epiſtola ad Presbyteros Ravennæ directa.

ZOſimus commonitorium Preſbyteris & Diaconibus, qui Ravennæ ſunt. Ex relatione fratris noſtri Archidami Preſbyteri qualiter ſuſcepti ſitis, vel quid egeritis, agnovimus: vel qualiter illi ſuſcepti ſunt, qui contra Canones adverſum nos ad Comitatum, neſcio qua audentes temeritate, ire voluerunt. Ad quos hæc, quæ nunc miſimus, olim ſcripta feceramus; eorum, quas injurioſe miſerant, reſpondentes epiſtolis. Sed quoniam non potuerunt rei in ſua, hoc eſt in noſtra Eccleſia Romana, cum noſtris Compreſbyteris commorari: has ad vos illis tradendas literas deſtinavimus, in quibus decreto noſtro * ſanximus, memoratos perturbatores omni ab Apoſtolicæ noſtræ Sedis communione alienos fuiſſe, atque noſtra ſubſcriptione prolatam ſententiam ſuſcepiſſe. Illos etiam, qui effrenato hujus facto, conſilioque aſſenſum commodare voluerunt: veſtræ charitatis eſt æſtimare qualiter habeantur. Quibus hoc objicere vos debetis, quando juxta Canonum præcepta fortiter incurrere, & qualiter Preſbyteros non decebat, rebelles exiſtere tentaverunt. Vos tamen monemus, in ſpeculis eſſe debere: ne qua eorum prorumpat audacia, quos anathematizatos ſcit ſancta & Apoſtolica Eccleſia. De his vero, qui eorum ſe ſocietati junxerunt, quid de his agere debeamus, cum reverſi fueritis, conſilio meliori tractabimus. Et alia manu. Datum V. Non. Octob. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Aug. Conſſ.

Sardic. Conc. c. 8. 9. 10. 11.

Excommunicandi perturbatores pacis.

Al. * ſancimus

Expliciunt Decreta Zoſimi Papæ.

PRÆFATIO BEATI AUGUSTINI ad Bonifacium Papam, cui nuncupavit quatuor libros in duas Epiſtolas Pelagianorum.

NOVERAM *te quidem fama celeberrima prædicante, & frequentiſſimis, atque veraciſſimis nuntiis quanta eſſes Dei gratia plenus acceperam, Beatiſſime, atque Venerande Papa Bonifaci: ſed poſteaquam te etiam præſentia corporali frater meus vidit Alypius, acceptuſque a te benigniſſime, ac ſinceriſſime mutua miſcuit dictante dilectione colloquia, tecumque convivens, & parvo licet tempore, magno tamen tibi junctus affectu, ſe ſimul & me refudit animo tuo, teque mihi reportavit in ſuo, tanto major in me tua ſanctitatis eſt facta notitia, quanto certior amicitia. Neque enim dedignaris, qui non alta ſapis, quamvis altius præſideas, eſſe amicus humilium, & amorem rependere impenſum. Unde accepta per eum fratrem, per quem te familiarius didici, majore fiducia, auſus ſum aliquid ad tuam beatitudinem ſcribere de his rebus, quæ hoc tempore Epiſcopalem curam (ſi qua in nobis eſt) ad vigilantiam pro grege dominico ſtimulo recentiore ſollicitant. Novi quippe Hæretici, inimici gratiæ Dei, quæ datur puſillis, & magnis per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, & ſi jam cavendi evidentius apertiore improbatione monſtrantur, non tamen quieſcunt, ſcriptis ſuis minus cautorum, vel minus erudi-*

Colloquium Alypii cum Bonifacio.

Altius præſidet Papa.

Pelagiani.

torum corda tentare, quibus utique esset respondendum, ne se, vel suos in illo nefando errore firmarent, etiam si non metueremus, ne quemquam Catholicorum verisimili sermone deciperent. Cum vero non desinant fremere ad dominici gregis caulas, atque ad diripiendas tanto pretio redemptas oves aditus undecunque rimari communisque sit omnibus nobis, qui fungimur Episcopatus officio (quamvis ipse in ea praemineas celsiore fastigio) specula pastoralis, facio quod possum pro mei particula muneris, quantum mihi Dominus, adjuvantibus orationibus tuis, donare dignatur, ut pestilentibus & insidiantibus eorum scriptis medentia, & munientia scripta praetendam, quibus rabies, qua fuerint, aut etiam ipsa sanetur, aut a laedendis aliis repellatur. Ago autem gratias sincerissima in nos benevolentiae tuae, quod eas me latere noluisti literas inimicorum gratiae Dei, in quibus reperisti nomen meum calumniose, atque evidenter expressum. Sed spero de Domino Deo nostro, quod non sine mercede, quae in coelis est, illi me lacerant dente maledico, quibus me pro parvulis, ne fallaci laudatori Pelagio perditi relinquantur, sed veraci Salvatori Christo liberandi offerantur, appono.

Respondendum hæreticis.

Nomen Aug. hæreticis odiosum.

Tituli Decretorum Papæ Bonifacii I. numero IV.

1 SUPPLICATIO ejusdem Papæ, ut constituatur a Principe: quatinus in urbe Roma per ambitum nunquam Pontifex ordinetur.

2 Rescriptum Honorii Augusti, quo statuit, ut si duo Romæ Episcopi fuerint ordinati, ambo de civitate pellantur.

3 Epistola ejusdem Papæ de Maximo Episcopo, diversis criminibus accusato.

4 Ut in unaquaque Provincia nemo, contempto Metropolitano, Episcopus ordinetur.

Supplicatio Papæ Bonifacii, ut constituatur a Principe, quatinus in urbe Roma numquam per ambitum ordinetur Antistes.

CAP. I.

Dist. 97. Ecclesiæ.

BOnifacius Episcopus Honorio Augusto. Ecclesiæ meæ, cui Deus noster meum Sacerdotium, vobis res humanas regentibus, deputavit: cura constringit, ne causis ejus, quamvis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conventus, qui a Sacerdotibus universis, & Clericis, & Christianæ plebis perturbationibus agitantur, apud aures Christianissimi Principis desim. Siquidem secus, quam oportet, eveniat, non vos id facere: qui cuncta æqua moderatione componitis, sed nos per nostram tacentes desidiam videbimur, quod civitatis quietem, Ecclesiæ pacem pervertere valeat, admisisse. Cum enim humanis rebus divinæ cultor religionis, Domino favente, præsideas: nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria (quam certum est divinis semper rebus animo promptiore favisse) firmo & stabili jure custodiatur, quod per tot annorum seriem, & sub illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla nostræ religionis cura constrinxit, * id est delictis, & sub vestræ imperio clementiæ, minime, quæ sunt illicita, formidentur. Ipsa enim Ecclesia devotionem tuam, Christianissime Imperator, meo quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu, quam Christus Deus noster, * vestri fidus rector, & gubernator imperii uni desponsatam sibi, & intactam virginem servat: nec in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum fluctus inlidi, & quietam faciem tempestatis insolitæ tumore turbari, gloriosissime & tranquillissime Imperator Auguste: ipsa vero, quæ uni desponsata, * vestra tamen mater est, Ecclesia, hac pietatem vestram legatione, quam suis Sacerdotibus commisit, appellat, præterita, præsentiaque repetit. Vobis (inquit) religiose imperantibus modo tutus est populus, tam * fidus Deo, quam tibi, qui es Princeps Christianus. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro vestri felicitate dependit imperii, teste, apud quem, & de cujus Sede agitur, Sancto Petro, sollicitis

* Gratianus sic habet. a ne licita serventur. & sub vestra imperio clementia minime quæ sunt licita formidentur.

Grat. * vera fides rector & vestri gub. Imp.

Grat. * nostra

Grat. * fidelis

follicitis pro religionis observantia vocibus clamat, cum sollicita petitione misceatur oratio: * ne hos in varias res semel evulsa distrahat a cultu solito, tentatore sollicitante, discordia. Ageret pluribus, Princeps Christianissime, nisi apud te suarum esset secura causarum, & nisi in oppressionibus Idolorum, in Hæreticorum correctionibus, fide tua, divino cultu pariter cum imperio semper florente, vicisset. Habet refugium pium tuæ mansuetudinis animum cum suæ religionis veneratione conjunctum: cum quicquid huic proficiat, vos agatis, conferatis fratribus, & Consacerdotibus meis, probatissimis viris, a me, & ab omnibus, qui Ecclesiam * faciunt, ista mundi legatio, quibus precamur, sacræ causa religionis, prosequentibus, in urbe vestræ mansuetudinis hoc animo, quo postularis adnuitis, in perpetuum statui universalis Ecclesiæ consulatis. Datum Kal. Julias.

*Grat. * ne humanas res. Laus Honorii a religione.*

*Grat. * faciant, legatis.*

Rescriptum Honorii Augusti, ad Bonifacium Papam Romanum: in quo statuit, ut si denuo Romæ Episcopi ordinati fuerint duo, ambo de civitate pellantur.

CAP. II.

Victor Honorius, inclytus triumphator, semper Augustus, sancto, ac venerabili Bonifacio Papæ urbis æternæ. Scripta beatitudinis tuæ debita reverentiæ gratulatione suscepimus: quibus recensitis, egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quod sanctimoniam tuam post longum incommodum optatæ redditam didicimus sanitati. Et ideo revertentibus venerabilibus viris gaudium nostrum sacrorum apicum * attestatione signamus, ac petimus, uti quotidianis orationibus Apostolatus tuus studium, ac votum suum circa salutem, atque Imperium nostrum dignetur impendere. Illud autem pietati nostræ satis placitum esse cognosce, quod sanctimonia tua de Ecclesiarum, aut populi perturbatione sollicita est: quæ, ut ne aliqua ratione possit evenire, satis clementia nostra credidit esse provisum. Denique beatitudine tua prædicante, id ad cunctorum Clericorum notitiam volumus pervenire, ut si quod forte religioni tuæ (quod non optamus) humana sorte contigerit, sciant omnes ab ambitionibus esse cessandum. At si duo contra fas temeritate certantes, fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus Sacerdotem, sed illum solum in Sede Apostolica permansurum, quem ex numero Clericorum nova ordinatione divinum judicium & universitatis consensus elegerit. Unde id observandum est, ut omnes tranquillam mentem, & pacificos animos ex serenitatis nostræ admonitione custodiant, nec aliquid seditiosis conspirationibus tentare conentur: cum certum sit, nulli partium sua studia profutura.

Ex dist. c. Victor.

Sacr. api. id est Imperialium literarum.

Lex Honorii contra schismata.

Dist. 79. Si duo forte.

Epistola Bonifacii Episcopi urbis Romæ ad Episcopos Galliæ, de Maximo Episcopo, diversis criminibus accusato.

CAP. III.

Bonifacius Episcopus Patroclo, Remigio, Maximo, Hilario, Severo, Valerio, Juliano, Castorio, Leontio, Constantino, Joanni, Montano, Marino, Mauritio, & cæteris Episcopis per Gallias, & per septem Provincias constitutis. Valentinæ nos Clerici civitatis adierunt proponentes per libellum crimina, quæ Maximum, teste tota Provincia, asserunt commisisse: delegata toties cognitione illum constituta semper subterfugisse judicia, nec confisum conscientia festinasse, ut si esset innocens, examinatis omnibus purgaretur, quæ toties decreta, ex nostrarum quoque chartarum instructione cognovimus. Qui econtrario probavit de se illa, quæ dicta sunt, quia ad ea confutanda, cum essent innumera, a decessoribus meis Provincialis est delegata cognitio. Conventus etiam dicitur evitasse, & adesse minime voluisse, & nullus dubitat, quod ita judicium nocens subterfugit, quemadmodum ut absolvatur, qui est innocens, quærit. Sed astuta cavillatio eorum, qui versutis agendum credunt esse consiliis, numquam innocentiæ nomen accipiet. Confitetur enim de omnibus, quisquis subterfugere judicium dilationibus putat. Veniet aliquando tamen ille, qui talis perhibetur, in medium, nec prodest illi toties latuisse, toties subterfugisse, quem sui actus, & commissa quocunque

Causa Maximo sæpe delegata.

Conscius culpæ fugit judicium.

fuerit, ea quæ objiciuntur illi, si vera sunt, crimina persequuntur. Debueram quidem jam nunc dignam pro ejus accusatis in nostro judicio actibus, qui cognitionem, & decretum judicum sæpe declinando credidit inludendum, ferre sententiam, at ne aliquis * præco, quem forsitan judicaret & sibi, qui absens est, licet sit quæsitus a nobis, reservatum esse nihil diceret: maluimus, intercapedine temporis data, differri: cum hoc etiam ejus accusatores asserent. De cujus intentionibus, & moribus sit securum, Maximum tanto magis damnanda committere, quanto tardius se constituto judicio præsentaret. Quem Manichæorum involutum caligine arguunt, turpi secta olim, ita cum non posset abluere animum sordida improbatione objectæ rei, gesta Synodalia proferentes, & commissis involutum undique flagitiis, nullum enim sanitatis habuisse respectum, quem furore suo, & insana temeritate ad sæcularium quoque judicum tribunalia subditum quæstioni, quod in vili quoque persona turpissimum est, objicerent. Pervenisse eum ad homicidii damna asserunt gestis prolatis in medium. Et hunc talem, post tanta, taliaque commissa Episcopatus adhuc sibi nomen in suis latibulis vindicare, in propriæ civitatis infamiam, nimiis doloribus conqueruntur, & sanctum nomen vendicando sibi velle polluere. Ideoque, fratres charissimi, quia audiendus hic præsentare se noluit, ne convictus forsitan ab accusantibus se Clericis posset digna tandem, aliquando præsentatus, Episcopali judicio pronunciationis congruæ feriri sententia. Quamquam illi, cum hæc edocta fuerint, sciamus hujus nominis esse jacturam, qui pudorem nunquam habuisse Sacerdotii perhibetur, & locum suum ne modico quidem tempore custodisse: dilationem dedimus, & decrevimus vestrum debere intra Provinciam esse judicium, & congregari Synodum ante diem calendarum Novembrium: ut si adesse voluerit, præsens, si confidit, ad objecta respondeat: si adesse neglexerit, dilationem sententiæ de absentia non lucretur: nam manifestum est confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato judicio, purgandi se occasione non utitur. Nihil enim interest, utrum in præsenti examine omnia, quæ dicta sunt, comprobentur, cum ipsa quoque confessione procurata toties constet absentia. Nos autem per omnes Provincias literas dirigemus, ne excusationem sibi ignorationis obtendat: ut ad Provinciam venire cogatur, & illic se constituto præsentare judicio. Quicquid autem vestra charitas de hac causa duxerit decernendum, cum ad nos relatum fuerit, nostra, ut condecet, necesse est authoritate firmetur. Datum sub die idus Junii Monaxio V. C. Cons.

*Lego præconem
*Lego esse
Crimina Maximi.
3. q. 9. c. Decrevimus.

Ut in unaquaque Provincia nemo, contempto Metropolitano, Episcopus ordinetur.

CAP. IV.

Bonifacius Episcopus urbis Romæ Hilario Episcopo Narbonensi. Difficilem quidem fidem querimoniis commodamus, quarum Sacerdotes Domini pulsat intentio: maxime, cum eos loquuntur quippiam contra Patrum statuta tentasse, sed frequenter has asserit, sicut nunc, multitudo causantium. Ecce enim, ut charitas tua recognoscit ex subditis, Lutubensis Ecclesiæ Cleri ordo, vel plebis preces suas, vel lachrymas ad nos, quantum datur intelligi, magno cum dolore miserunt, dicentes, Coëpiscopum nostrum Patroclum sua petitione cessante, in locum decedentis Episcopi, nescio quem, in aliena Provincia, prætermisso Metropolitano, contra Patrum regulas ordinasse: quod nequaquam possumus ferre patienter, quia convenit nos paternarum sanctionum diligentes esse custodes. Nulli etenim videtur incognita Synodi constitutio Nicenæ quæ ita præcipit, ut eadem proprie verba ponamus, Per unamquamque Provinciam jus Metropolitanos singulos habere debere, nec cuiquam duas esse subjectas, quod illi, quia aliter credendum non est, servandum, Sancto Spiritu suggerente, sibimet censuerunt. Unde, frater charissime, si ita res sunt, ut Ecclesiam supradictam Provinciæ tuæ limen includat, nostra authoritate communitus, quod quidem facere sponte deberes, desideriis supplicantum, & voluntate respecta ad eundem locum, in quo ordinatio talis celebrata dicitur, Metropolitani jure munitus, & præceptioni-

Falsum Patrocli Episcopi.
Nic. Conc. c. 6.

bus nostris fretus accede intelligens arbitrio tuo, secundum regulas Patrum, quæcunque facienda sunt, a nobis esse concessa, ita ut peractis omnibus Apostolicæ Sedi, quicquid statueris, te referente clarescat, cui totius Provinciæ ordinationem liquet esse mandatam. Nemo ergo eorum terminos audax temerator excedat, nec aliquid in illorum contumeliam partibus suis, quæ sibi non videntur concessa, defendat. Cesset hujusmodi præsta nostra authoritate præsumptio eorum, qui ultra licitum suæ limitem dignitatis extendunt. Quod idcirco dicimus, ut advertat charitas tua adeo nos Canonum præcepta servare, ut ita constitutio quoque nostra definiat; quatenus Metropolitani sui unaquæque Provincia in omnibus rebus ordinationem semper expectet. Datum V. Id. Febur. DD. NN. Honorio XIII. & Theodosio X. Conss.

Expliciunt Decreta Papæ Bonifacii.

PLATINA DE CÆLESTINO PAPA.

CÆLESTINUS, *natione Campanus, Theodosii junioris temporibus fuit. Is divino cultui intentus constituit, ut Psalmi David ante sacrificium antiphonatim ab omnibus canerentur. Refert Martinus Cassianus Judica me Deus, & discerne causam meam, quod in principio sacrificii dicitur, ejus inventum fuisse, Graduale quoque huic ascribitur. Multa præterea constituit de omni Ecclesia, quæ tum in archivis legebantur. Dedicavit & Basilicam Juliam, cui etiam hæc dona obtulit. Patenam argenteam librarum quinque & viginti, scyphos duos argenteos* XX. *lib. Aquamanulos argenteos* XX. *lib. Candelabra argentea duo* LX. *lib. Cantharos, Cerostrata ænea* IV. *&* XX. *magni ponderis. Præterea Germanum Antisiodorensem Episcopum in Britanniam mittit, qui à turbatis hæreticis insulares ad Catholicam fidem redigeret. Misit & ad Scotos Christi fidem optantes Palladium, quem ipse Episcopum creaverat. Hujus certe, atque suorum opera magna pars Occidentis ad veram Christi fidem conversa est. Ubi autem ex sacris ordinibus ter in urbe, Mense Decembri habitis, Presbyteros* XXXII. *Diaconus* XII. *Episcopos* XLII. *creasset, moritur, ac sepelitur in Cœmiterio Priscillæ, via Salaria,* VIII. *Idus Aprilis. Consederat annis* VIII. *Men.* X. *diebus* XXII.

Constituta Cælestini.

Dona ejus ad Basilicam.

Propagatio fidei Christ.

Tituli Decretorum Papæ Cælestini, numero XXII.

1 DE Prospero, & Hilario, qui quosdam Galliæ Presbyteros accusant Pelagii sectatores.
2 De sancto Episcopo Augustino mira laudis assertio.
3 Prætertitorum Sedis Apostolicæ Episcoporum authoritates de gratia Dei.
4 Quod Adam omnes homines læserit, nec quemquam, nisi gratia Christi, posse salvari.
5 Quod nemo sit bonus suis viribus, nisi participatione ejus, qui solus est bonus.
6 Quod nisi gratia Dei continua juvemur, insidias diaboli devitare non possumus.
7 Quod per Christum libero bene utamur arbitrio.
8 Quod omnia sanctorum merita dona sint Dei.
9 Quod omnis sancta cogitatio, & motus piæ voluntatis, ex Deo sit.
10 Quod gratia Dei non solum peccata dimittat, sed etiam adjuvet ne committantur, & præstat, ut lex impleatur, non sicut ait Pelagius facile, quasi sine Dei gratia difficilius, possit impleri.

11 Quod Sedis Apostolicæ omnes orationes Christi gratiam resonent, qua genus reparatur humanum.

12 Quod gratiam Dei etiam baptizandorum testetur instituta purgatio, cum exorcismis & exsufflationibus spiritus ab eis expelluntur immundi.

13 Quod profundiores quæstiones nec contemnendæ sunt nec penitus asserendæ.

14 Quod non debeant Sacerdotes aut Clerici amicti palliis & præcincti lumbis in Ecclesia ministrare.

15 Quod nulli sit ultima pœnitentia deneganda.

16 Quod per gradus Ecclesiasticos ad Episcopatus debeat officium perveniri.

17 Quod unaquæque Provincia suo Metropolitano debeat esse contenta.

18 Quod nolentibus nemo debeat Episcopus ordinari.

19 Quod ab inlicitis sit ordinationibus abstinendum.

20 Quod nulli Sacerdoti Canones liceat ignorare.

21 Quod non oporteat, contemptis Clericis de Laicis Episcopos ordinari.

22 Quod docendus sit populus, non sequendus.

Incipiunt Decreta Papæ Cælestini, numero XXII.

De Prospero & Hilario, qui quosdam Galliæ Presbyteros accusant Pelagii sectatores.

CAP. I.

DIlectissimis fratribus, Veneteo, Marino, Leontio, Auxonio, Arcadio, * Philtatio & cæteris Galliarum Episcopis Cælestinus Episcopus. Apostolici verba præcepti sunt apud Judæos, atque gentiles sine offensione nos esse debere. Hoc quisquis Christianus est, tota animi virtute custodit. Quod cum ita sit, non parum periculi illum manere poterit ante Deum, qui hoc detrectat etiam fidelibus exhibere. Nam qualiter nos, qui neminem perire volumus, ista contristent, quæ authoribus Christianis percellunt animos Christianos, Dominicus in Evangelio sermo testatur. Ait enim ipse Salvator, quod expediat scandalizanti unum de pusillis, in maris profunda demergi, & ideo quæ sit ejus jam pœna quæramus cui tale supplicium legimus expedire. Filii nostri præsentes Prosper, & Hilarius quorum circa Deum nostrum sollicitudo laudanda est, tantum, nescio quibus, Presbyteris illic licere, qui dissensioni Ecclesiarum studeant, sunt apud nos prosecuti, ut indisciplinatas quæstiones vocantes in medium pertinaciter eos dicant prædicare adversantia veritati, sed vestræ dilectioni justius imputamus, quando illi * super vos habent copiam disputandi. Legimus, supra magistrum non esse discipulum, hoc est, non sibi debere quenquam ad injuriam doctorum vindicare doctrinam. Nam & hos ipsos a Deo nostro positos novimus ad docendum, cum sit, dicente Apostolo, eis tertius locus intra Ecclesiam deputandus. Quid illic spei est, ubi magistris tacentibus hi loquuntur, qui, si ita est, eorum discipuli non fuerunt? Timeo ne connivere sit hoc tacere: timeo ne magis ipsi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui. In talibus causis non caret suspicione taciturnitas, quia occurreret veritas, si falsitas displiceret. Merito namque causa nos respicit, si silentio faveamus errori. Ergo corripiantur hujusmodi, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem, desinat, si ita res finit, incessere novitas vetustatem, desinat Ecclesiarum

Al. * Filtanio

1. Pet. 2.

Rom. 14.

1. Cor. 8.

Matth. 18.

Ne permittant Episcopi Presbyteris indisciplinatas quæstiones in medium proponere.

Al. * supra

Matth. 10.

1. Cor. 12.

Suspecta Episcoporum taciturnitas.

quietem inquietudo turbare. Conantur sæpe naufragio mergere, quos intra portum stantes statio facit fida securos. Fida quippe est omnium statio, quorum perfectis gressibus vestigia non moventur. Recurrerunt ad Apostolicam prædicti Sedem hanc ipsam nobis quæ tentat perturbatio, conquerentes. Habetote, fratres charissimi, pro Catholicæ plebis pace tractatum, sciant se (si tamen censentur Presbyterii dignitate) vobis esse * subditos, sciant, quod sibi omnes, qui male docent, discere magis, ac magis competat, quam docere. Nam quid in Ecclesiis vos agitis, si illi summam teneant prædicandi? nisi forte illud obsistat, quod non authoritate, non adhuc ratione colligitur, ut aliqui e fratrum numero nuper de Laicorum consortio, in collegium nostrum fortassis admissi nesciant quid sibi debeant vindicare. Super his multa jam dicta sunt eo tempore, quo ad fratris Tuenti dedimus scripta responsum. Nunc tamen repetentes sæpius admonemus, ut vitentur hujusmodi, qui laborant per terras aliud, quam ille noster jussit agricola, seminare. Nec tamen mirari possumus, si hæc erga viventes hi nunc tentare audent, qui nituntur etiam quiescentium fratrum memoriam dissipare.

Sanctum consilium & mandatum contra novos hæreticos.

*Al. * subjectos*

ª *De sancto Episcopo Augustino mira laudis assertio.*

CAP. II.

B. Aug. inter magistros optimos.

Augustinum sanctæ recordationis virum pro vita sua, atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec unquam hunc sinistræ suspicionis saltem rumor aspersit, quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, ut inter magistros optimos etiam a meis semper decessoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune senserunt, utpote, qui ubique cunctis & amori fuerit, & honori. Unde resistatur talibus, quos male crescere videmus, nefas est, hæc pati religiosas animas, quarum afflictione, quia membra nostra sunt, nos quoque convenit macerari, quamvis maneat hos beatitudo promissa, quicunque probantur persecutionem propter justitiam sustinere. Quibus quid promittat Dominus in futurum, sequens sermo declarat. Non est agentium causa solorum, universalis Ecclesia quacunque novitate pulsatur. Intelligamus hæc ipsa vobis, quæ nobis non placent, displicere. Quod ita demum probare poterimus, si imposito improbis silentio, de tali re in posterum querela cessaverit. Deus vos incolumes custodiat, fratres charissimi.

Matth. 5.

ª *De Sancto Episcopo Augustino, &c.*] In Epistola, sive libello Ecclesiæ Lugdunensis de Prædestinatione scripta circa annum 845. *Beatissimus inquam Papa Celestinus, cujus auctoritate & industria Nestoriana hæresis surgens cum suo auctore oppressa est, contra tanti Viri reprehensores, de B. Augustino loquitur, vel potius calumniatores sicut in libris Canonum inter decreta Pontificum Romanorum continetur scripsit ad Episcopos Galliarum tanta illum reverentia & laude commendans, ut ejusdem scriptura iste sit titulus de Sancto Episcopo Augustino mira laudis assertio & . . . . . titulo subjungantur verba præfati Pontificis quæ ita habent : Augustinum, &c.*

Incipiunt præteritorum Sedis Apostolicæ Episcoporum authoritates de gratia Dei.

CAP. III.

Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis Hæreticorum sensibus seu pravitate, sive imperitia demorantes piissimis disputatoribus obviare præsumunt, & cum Pelagium, atque Cælestinum anathematizare non dubitent, magistris tamen nostris, tanquam necessarium modum excesserint, obloquuntur, eo quod tantummodo sequi, & probare profitentur, quæ sacratissima beati Apostoli Sedes Petri contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit, & docuit. Necessarium fuit diligenter inquirere quid rectores Romanæ Ecclesiæ de Hæresi, quæ eorum temporibus exorta fuerat, judicarint, & contra nocentissimos liberi arbitrii defensores, quid de gratia Dei sentiendum esse censuerint, ita ut etiam Africanorum Conciliorum quasdam sententias jungeremus, quas utique suas fecerunt Apostolici Antistites, cum probarent. Ut ergo plenius, qui in aliquo dubitant, instruantur, constitutiones Sanctorum Patrum compendioso manifestamus indiculo, quo si quis non nimium est contentiosus, agnoscat omnium disputationum connexionem ex hac subditarum authoritatum brevitate

Hæc 2. capitula sequentia, non sunt Cælestini Papæ, sed ab alio interposita.

Defensores qui citra gratiam Dei meritum arrogabant. Alioqui lib. arbitrium esse, non male defenditur, quod piorum nemo unquam esse negavit, ut patet infra, c. 22.

pendere: nullamque sibi contradictionis superesse rationem, si cum Catholicis credat, & dicat.

Quod Adam omnes homines læserit, nec quenquam nisi Christi gratia posse salvari.

CAP. IV.

IN prævaricatione Adæ omnes homines naturalem possibilitatem, & innocentiam perdidisse, & neminem de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium posse consurgere, nisi eum gratia Dei miserantis erexerit, pronunciante beatæ memoriæ Papa Innocentio, atque dicente in Epistola ad Carthaginense Concilium, Liberum enim arbitrium ille perpessus, dum suis inconsultius utitur, bonis cadens in prævaricationis profunda demersus est, & nihil quemadmodum exinde surgere posset, invenit: suaque in æternum libertate deceptus hujus ruinæ latuisset oppressu, nisi eum post Christi pro sua gratia relevasset adventus, qui per novæ regenerationis purificationem omne præteritum vitium sui baptismatis lavacro purgavit.

Verba Innocentii Papæ.

Quod nemo sit bonus suis viribus, nisi participatione ejus, qui solus bonus est.

CAP. V.

Matth. 19.

NEminem esse per semetipsum bonum, nisi participationem sui ille donet, qui solus est bonus, quod in eisdem scriptis ejusdem Pontificis sententia protestatur, dicens, Nunquid nos de eorum post hæc rectum mentibus æstimemus, qui sibi se putant deberi, quod boni sunt, nec illum considerant, cujus quotidie gratiam consequuntur, qui sine illo tantum se adsequi posse confidunt.

Quod nisi gratia Dei continuo juvemur, insidias diaboli superare non possumus.

CAP. VI.

NEminem etiam baptismatis gratia renovatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, & ad evincendas carnis concupiscentias: nisi per quotidianum adjutorium Dei perseverantiam bonæ conversationis acceperit, quod ejusdem Antistitis in iisdem paginis doctrina confirmat, dicens: Nam quamvis hominem redimeret a præteritis ille peccatis, tamen * nesciens iterum posse peccare, ad reparationem sibi, quemadmodum posset illum & post ista corrigere, multa servavit. Quotidiana præstat ille remedia, quibus nisi freti, confisique nitamur, nullatenus humanos vincere poterimus errores. Necesse est enim ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur.

* *Lego eum sciens*

Quod per Christum libero bene utimur arbitrio.

CAP. VII.

QUod nemo nisi per Christum, libero bene utatur arbitrio idem magister in epistola ad Milevitanum Concilium data prædicat, dicens: Adverte tandem ô pravissimarum mentium perversa doctrina, quod primum hominem ita libertas ipsa decepit, ut dum indulgentius frænis ejus utitur, in prævaricationem præsumptione concideret, nec ex hac potuit erui, nisi ei providentia regenerationis statum pristinæ libertatis Christi Domini reformasset adventus.

Quod omnia sanctorum merita dona sunt Dei.

CAP. VIII.

QUod omnia studia, & omnia opera, ac merita Sanctorum ad Dei gloriam, laudemque referenda sint, quia nemo aliunde ei placet, nisi ex eo, quod ipse donaverit. In quam nos sententiam dirigit beatæ recordationis Papæ Zosimi regularis authoritas, cum scribens ad totius orbis Episcopos ait: Nos autem instinctu Dei, omnia enim bona ad authorem suum referenda sunt, unde nascuntur, ad fratrum, & Coëpiscoporum nostrorum conscientiam universa retulimus. Hunc autem sermonem sincerissimæ veritatis luce radiantem tanto Afri Episcopi honore venerati sunt, ut ita ad eundem virum scriberent. Illud vero, quod in literis, quas in universas Provincias curasti esse mittendas, posuisti dicens, Nos tamen instinctu Dei, &c. sic accepimus dictum, ut illos, qui contra Dei adjutorium extollunt hu-

Verba Zosimi Papæ.

mani arbitrii libertatem, districto gladio veritatis, velut cursim transiens, amputares. Quid enim tam libero fecistis arbitrio, quam quando universa in nostræ humilitatis conscientiam retulistis? Et tamen instinctu Dei factum esse fideliter, sapienterque vidistis, veraciter, fidenterque dixistis. Ideo utique, quia præparatur voluntas a Domino, & ut boni aliquid agant, paternis inspirationibus suorum ipse tangat corda filiorum. Quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi Filii Dei sunt, ut nec nostrum deesse sentiamus arbitrium, & in bonis quibusque voluntatis humanæ singulis motibus magis illius valere non dubitemus auxilium.

Prov. 21. Rom. 8.

Quod omnis sancta cogitatio, & motus piæ voluntatis ex Deo sit.

CAP. IX.

QUod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipso libero operetur arbitrio, ut sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo sit, quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus. Ad hanc enim nos professionem idem doctor instituit, qui cum ad totius orbis Episcopos de divinæ gratiæ opitulatione loqueretur: Quod ergo, ait, tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, causisque, cogitationibus, motibus, adjutor, & protector orandus est. Superbum est enim, ut quicquam sibi humana natura præsumat, clamante Apostolo: Non est nobis conluctatio adversus carnem & sanguinem, sed contra principes & potestates aëris hujus, contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. Et sicut ipse iterum dicit: Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Et iterum: Gratia Dei sum id, quod sum, & gratia ejus in me vacua non fuit, sed plus illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum.

Joan. 15. Idem doctor Zosimus. Ephes. 6. Rom. 7. 1. Cor. 15.

Quod gratia Dei non solum peccata dimittat, sed etiam adjuvet, ne committantur, & præstat, ut lex impleatur, non sicut ait Pelagius facile, quasi sine gratia Dei difficilius possit impleri.

CAP. X.

ILlud etiam, quod intra Carthaginensis Synodi decreta constitutum est, quasi proprium Apostolicæ Sedis amplectimur, quod scilicet tertio capitulo definitum est, Ut quicunque dixerit gratiam Dei, qua justificamur per Jesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quæ jam commissa sunt, non etiam ad adjutorium, ut non committantur, anathema sit. Et iterum quarto capitulo, Ut quisquis dixerit, gratiam Dei per Jesum Christum propter hoc tantum nos adjuvare ad non peccandum, quia per ipsam nobis revelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus, quid appetere, & quid vitare debeamus; non autem per illam nobis præstari, ut quod faciendum cognovimus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema sit. Cum enim dicat Apostolus, Scientia inflat, charitas vero ædificat, valde impium est, ut credamus, ad eam, quæ inflat, nos habere gratiam Christi, & ad eam, quæ ædificat, non habere, cum sit utrumque donum Dei & scire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus, ut ædificante charitate scientia non possit inflare. Sicut autem de Deo scriptum est, Qui docet hominem scientiam, ita etiam scriptum est, Charitas ex Deo est. Item quinto capitulo, Ut quisquis dixerit ideo nobis gratiam justificationis dari, ut quod facere per liberum jubemur arbitrium, facilius possimus implere per gratiam, tanquam & si gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen possimus etiam sine illa implere divina mandata, anathema sit. De fructibus enim mandatorum Dominus loquebatur, ubi non ait, Sine me difficilius potestatis facere, sed ait, Sine me nihil potestis facere.

Verba Canonis Carthag. Conc. 1. Cor. 8. Psal. 93. 1. Joan. 4. Joan. 15.

Quod Sedis Apostolicæ omnes orationes Christi gratiam resonant: qua genus humanum ab æterna damnatione reparatur.

CAP. XI.

PRæterea beatissimæ & Apostolicæ Sedis inviolabiles sanctiones, qui-

bus nos piissimi Patres, pestiferæ novitatis elatione dejecta, & bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium studiorum, & in eis usque in finem perseverantiam ad Christi gratiam referre docuerunt. Obsecrationum quoque Sacerdotalium sacramenta respiciamus, quæ ab Apostolis tradita in toto mundo, atque in omni Catholica Ecclesia uniformiter celebrantur, ut legem credendi lex statuat supplicandi. Cum enim sanctarum plebium Præsules mandata sibimet legatione fugantur apud divinam clementiam humani generis agunt causam, & tota secum Ecclesia congemiscente postulant, & precantur ut Infidelibus donetur fides, ut Idololatræ ab impietatis suæ liberentur erroribus, ut Judæis ablato cordis velamine lux veritatis appareat, ut Hæretici Catholicæ fidei perceptione resipiscant, ut Schismatici Spiritum redivivæ charitatis accipiant, ut lapsis pœnitentiæ remedia conferantur, ut denique Catechumenis ad regenerationis sacramenta perductis cœlestis misericordiæ aula reseretur. Hæc autem non perfunctorie, neque inaniter a Domino peti rerum ipsarum monstrat effectus, * quandoquidem ex omni errorum genere plurimos Deus dignatur attrahere, quos erutos de potestate tenebrarum transferat in regnum filii charitatis suæ, & ex vasis iræ faciat vasa misericordiæ, quando a Deo totum divini operis esse sentitur, ut hæc efficienti Deo gratiarum semper actio, laudisque confessio pro illuminatione talium, vel correctione referatur.

Obsecrationes publicæ in die Parasceves.

*Al. * quemadmodum quidem*

Coloss. 1. Rom. 9.

Quod gratiam Dei etiam baptizandorum testetur instituta purgatio, cum exorcismis, & exsufflationibus spiritus ab eis abiguntur immundi.

CAP. XII.

Illud etiam, quod circa baptizandos in universo mundo sancta Ecclesia uniformiter agit, non otioso contemplemur intuitu. Cum sive parvuli, sive juvenes ad regenerationis veniunt sacramentum, non prius fontem vitæ adeunt, quam exorcismis, & exsufflationibus Clericorum Spiritus ab eis immundus abigatur, ut tunc vere appareat, quomodo princeps mundi hujus mittatur foras, & quomodo prius alligetur fortis, & deinceps vasa ejus diripiuntur in possessionem translata victoris, qui captivam ducit captivitatem, & dat dona hominibus. His ergo Ecclesiasticis regulis, & ex divina sumptis authoritate documentis ita adjuvante Domino conformati sumus, ut omnium bonorum affectuum, atque operum & omnium studiorum, omniumque virtutum, * quibus ab initio fidei ad Deum tenditur, Deum profiteamur authorem, & non dubitemus ab ipsius gratia omnia hominis merita præveniri, per quem fit, ut aliquid boni & velle incipiamus, & facere. Quo utique auxilio, & munere Dei non aufertur liberum arbitrium, sed liberatur, ut de tenebroso lucidum, de pravo rectum, de languido sanum, de imprudente sit providum. Tanta enim est erga omnes homines bonitas Dei, ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona, & pro his quæ largitus est, æterna præmia sit donaturus. Agit quippe in nobis, ut quod vult, & velimus, & agamus, nec otiosa esse in nobis patitur, quæ exercenda, non negligenda donavit, ut & nos cooperatores simus gratiæ Dei, ac si quid in nobis ex nostra viderimus remissione languescere, ad illum sollicite recurramus, qui sanat omnes languores nostros, & redimit de interitu vitam nostram; & cui quotidie dicimus, Ne inducas nos in tentationem, sed libera nos a malo.

Joan. 12. Matth. 12. Marc. 3. Ephes. 4. Psal. 67.

*Al. * quibus omnibus*

Philip. 2. Per gratiam non aufertur, sed liberatur lib. arb.

1. Cor. 3.

Psal. 102. Matth. 6.

Quod profundiores quæstiones nec contemnendæ sint, nec penitus adserendæ.

CAP. XIII.

Profundiores vero, difficilioresque partes incurrentium quæstionum, quas latius pertractarunt, qui Hæreticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus adstruere. Quia ad confitendam gratiam Dei, cujus operi, ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quicquid secundum prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos scripta docuerunt, ut prorsus non opinemur Catholicum, quod apparuerit præfixis sententiis esse contrarium.

Expliciunt

Expliciunt authoritates præteritorum Sedis Apostolicæ Episcoporum de gratia Dei, & libero voluntatis arbitrio.

CÆlestinus universis Episcopis per Viennensem,& Narbonensem Provincias constitutis in Domino Salutem. Cuperemus quidem de vestrarum Ecclesiarum ita ordinatione gaudere, ut congratularemur potius de profectu, quam aliquid admissum contra disciplinam Ecclesiasticam doleremus: ad nostram enim lætitiam & benefacta perveniunt, & mœroris aculeis nos quæ fuerint malefacta, compungunt. Nec silere possumus, cum ad hoc, ut ab inlicitis revocemus aliquos, officii nostri provocemur instinctu, in speculis a Deo constituti, ut vigilantiæ nostræ diligentiam comprobantes, & quæ coercenda sunt, resecemus, & quæ observanda sunt, sanciamus. Et quamvis circa longinqua spiritalis cura non deficit, sed per omnia, qua nomen Dei prædicatur, extendit: nec notitiam nostram subterfugiunt, quæ in eversionem regularum novellæ præsumptionis authoritate tentantur. *Esa. 21.* *Ezech. 33.*

Quod non debeant Sacerdotes, aut Clerici amicti palliis, & præcincti lumbis in Ecclesia ministrare.

CAP. XIV.

*Al. * Dicimus* * DIdicimus enim quosdam Domini Sacerdotes superstitioso potius cultui inservire quam mentis, vel fidei puritati. Sed non mirum, si contra Ecclesiasticum morem faciunt, qui in Ecclesia non creverunt, sed alio venientes itinere secum hæc in Ecclesiam, quæ in alia conversatione habuerant, intulerunt, amicti pallio, & lumbos præcincti credunt se scripturæ fidem, non per Spiritum, sed per literam completuros. Nam si ad hoc ista præcepta sunt, ut taliter servarentur: cur non fiunt pariter quæ sequuntur, ut lucernæ in manibus ardentes una cum baculo teneantur. Habent suum ista mysterium, & intelligentibus ita clara sunt, ut ea magis, qua decet, significatione serventur. Nam in lumborum præcinctione castitas, in baculo regimen pastorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis (de quo dicitur, *Opera vestra luceant) indicatur. Habeant tamen istum forsitan cultum morem, potius quam rationem sequentes, qui remotioribus habitant locis, & procul a cæteris degunt, unde hic habitus in Ecclesiis Gallicanis, ut tot annorum, tantorumque Pontificum in alterum habitum consuetudo vertatur? Discernendi a plebe, vel ceteris sumus doctrina, non veste, conversatione, non habitu, mentis puritate, non cultu. Nam si studere incipiamus novitati, traditum nobis a patribus ordinem calcabimus, ut locum supervacuis superstitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia non debemus inducere. Docendi enim sunt potius, quam illudendi, nec imponendum eorum est oculis, sed mentibus infundenda præcepta sunt. Erant quidem multa, quæ pro disciplina Ecclesiastica, vel ipsius rei dicere ratione possemus, sed ab his ad alia devocamur. *Luc. 12.* *Al. * sic opera Matth.*

Quod nulli sit ultima pœnitentia deneganda.

CAP. XV.

AGnovimus enim pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis abnui, qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subveniri. Horremus (fateor) tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet: quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere, & periclitantem sub onere peccatorum hominem perdere, quo se ille expediri desiderat, & liberari. Quid hoc rogo, aliud est, quam morienti mortem addere, ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere, cum Deus ad subveniendum paratissimus, invitans ad pœnitentiam, sic promittat peccatori, inquiens: Quacunque die conversus fuerit, peccata ejus non reputabuntur ei. Et iterum: Nolo mortem peccatoris, sed tantum convertatur, & vivat. Salutem ergo homini adimit, quisquis mortis tempore pœnitentiam denegarit, & desperat de clementia Dei, qui eum ad subveniendum morienti sufficere vel momento posse non credit. Perdidisset latro in cruce præmium, ad Christi dexteram pendens, si illum unius horæ pœnitentia non juvisset, cum esset in pœna, pœnituit, & per unius sermonis pro- *26. q. 6. c. Agnovimus.* *Ezech. 18.* *Ibidem.* *Luc. 23.*

missionem, habitaculum paradisi, Deo promittente, promeruit. Vera ergo ad Deum conversio in ultimis positorum mente potius est æstimanda, quam tempore, propheta hoc taliter adserente: Cum conversus ingemueris, tunc salvus eris. Cum ergo Dominus sit cordis inspector, quovis tempore non est deneganda pœnitentia postulanti: cum illi se obliget judici, cui occulta omnia noverit revelari.

Ezech. 3. & 33. 2. Reg. 16. Hier. 17.

Quod per gradus Ecclesiasticos ad Episcopatus debeat officium perveniri.

CAP. XVI.

Dist. 59. c. fi. Ordinatos.

ORdinatos vero quosdam, fratres charissimi, Episcopos, qui nullis Ecclesiasticis ordinibus ad tantæ dignitatis fastigium fuerint instituti, contra Patrum decreta, hujus usurpatione, qui se hoc recognoscit fecisse, didicimus, cum ad Episcopatum his gradibus, quibus frequentissime cautum est, debeat perveniri, ut minoribus initiati officiis ad majora firmentur. Debet enim ante esse discipulus, quisquis doctor esse desiderat, ut possit docere, quod didicit. Omnis vitæ institutio hac ad id, quo tendit se ratione confirmat. Qui minime literis operam dederit, præceptor esse non potest literarum. Qui non per singula stipendia creverit, ad emeritum stipendii ordinem non potest pervenire. Solum Sacerdotium inter ista rogo vilius est, quod facilius tribuitur, cum difficilius impleatur? Sed jam non satis est Laicos ordinate, quos nullus fieri ordo permittit, sed etiam quorum crimina longe, lateque per omnes pene sunt nota provincias, ordinantur. Daniel enim nuper missa relatione ex orientalibus ad nos partibus, ab omni, quod tenuerat, Virginum Monasterio nefariis est objectionibus accusatus, multa de multis objecta flagitia. In quanam lateret terrarum parte quæsitus est, ut si suæ innocentiæ confideret, contra se judicium postulatum minime declinaret; missæ ad Arelatensem Episcopum per Fortunatum Subdiaconum nostrum, præceptiones, ut ad judicium destinaretur Episcopale. Tantis gravatus testimoniis, tanta facinorum accusatione pulsatus, sacrarum (ut dicitur) Virginum pollutus incestu Episcopus adseritur ordinatus. In nostris libelli scriniis continentur, quorum ad vos quoque exemplaria direximus. In Pontificii dignitatem hoc tempore, quo ad causam dicendam missis a nobis literis vocabatur, obrepsit. Sacro nomini absit injuria, facilius est ut hanc dignitatem tali dando ipse amiserit ordinator, quam eam obtineat ordinatus, cui convicto sociabitur, qui eum sibi credidit largiendo Pontificium sociandum; qualis enim ipse sit, quisquis tales ordinarit, ostendit. His ergo in medium nunc deductis, cum plerique vestrum sint, qui Apostolicæ sedis statuta cognoverint nobiscum tempore aliquanto versati, ad disciplinæ normam, nostris conventa adhortationibus, omnia fraternitas vestra * revocare festinet.

Dist. 61. c. Tantis.

Al. * evocare

Quod unaquaque Provincia suo Metropolitano debeat esse contenta.

CAP. XVII.

PRimum, ut juxta decreta Canonum unaquæque Provincia suo Metropolitano contenta sit, ut decessoris nostri data ad Narbonensem Episcopum continent constituta, ne usurpationis locus alicui Sacerdoti in alterius concedatur injuriam. Sit concessis sibi contentus unusquisque limitibus. Alter in alterius Provincia nihil præsumat, nec emeritis in suis Ecclesiis Clericis peregrini & extranei, & qui ante ignorati sint, ad exclusionem eorum, qui bene de suorum civium merentur testimonio, præponantur, ne novum quoddam, de quo Episcopi fiant, institutum videatur esse collegium.

Bonif. c. 4. supra.

Dist. 61. c. Nr emeritis.

Quod nolentibus Clericis vel populis nemo debeat Episcopus ordinari.

CAP. XVIII.

NUllus invitis detur Episcopus. Clerici, plebis, & ordinis consensus, ac desiderium requiratur. Tunc alter de altera eligatur Ecclesia, si de civitatis ipsius Clericis, cui est Episcopus ordinandus, nullus dignus (quod evenire non credimus) potuerit inveniri, primum enim illi reprobandi sunt, ut aliqui de alienis * Ecclesiis merito præferantur. Habeat unusquisque suæ fructum militiæ in Ecclesia, in qua sua per omnia officia transegit ætatem. In aliena stipen-

Ea dist. c. sequent.

Al. * Clericis

dia minime alter obrepat, nec alii debitam alter sibi audeat vendicare mercedem. Sit facultas Clericis renitendi, si se viderint prægravari, & quos sibi ingeri ex tranverso cognoverint, non timeant refutare. Qui si non debitum præmium, vel liberum de eo, qui eos recturus est, debent habere judicium.

Quod ab inlicitis sit ordinationibus abstinendum.

CAP. XIX.

1. Tim. 3. Levit 21. 2. Tim. 3. Abstineatur etiam ab inlicitis ordinationibus, nullus ex Laicis, nullus digamus, nullus qui sit viduæ maritus, aut fuerit, ordinetur, sed irreprehensibilis, & qualem elegit Apostolus, fiat. Per Moysen Dominus præcepit, virginem accipiat Sacerdos uxorem, subsequitur, & supplet Apostolus eodem locutus spiritu, unius uxoris virum debere Episcopum consecrari. Ad hanc ergo eligantur formulam Sacerdotes, & si quæ factæ sunt ordinationes inlicitæ, removeantur, quoniam stare non possunt, nec discussionem nostram subterfugere poterunt: quamvis latere se æstiment, qualiter pervenerunt: ut nulla religionis reverentia obscuritate fuscetur. Non sit vana gloriatio palliatis, Episcopalem morem, qui Episcopi sunt, sequantur. Daniel, ut diximus, qui accusationem Pontificali honore subterfugere se posse credidit, & ad fastigium tantum accusatores suos latendo pervenit, a sanctitatis vestræ cœtu interim se noverit segregatum, qui se nostro judicio debet abjicere, si conscientiæ suæ novit confidentiam se obtinere. Massiliensis vero Ecclesiæ Sacerdotem, qui dicitur (quod dictu nefas est) in necem fratris sui taliter gratulatus: ut huic, qui ejus sanguine cruentatus advenerat, portionem cum eodem habiturus, occurreret: ex vestro eum audiendum collegio delegamus. Datum VII. Kal. Aug. Fœlice & Tauro Consf.

Quod nulli Sacerdoti Canones liceat ignorare.

CAP. XX.

Dist. 38. c. Nulli Sacerdotum. Cælestinus universis Episcopis per Apuliam, & Calabriam constitutis. Nulli Sacerdotum suos liceat Canones ignorare, nec quicquam facere, quod Patrum possit regulis obviare. Quæ enim a nobis res digna servabitur, si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permissa, frangatur?

Quod non conveniat, contemptis Clericis Ecclesiarum, de Laicis Episcopos ordinari.

CAP. XXI.

Audivimus quasdam propriis destitutas Rectoribus civitates Episcopos sibi petere velle de Laicis, tantumque fastigium tam vile credere, ut hoc his, qui non Deo, sed sæculo militaverunt, æstiment nos posse conferre, non solum male de suis Clericis, in quorum contemptum hoc faciunt, judicantes, sed de nobis pessime, quos credunt hoc posse facere, sentientes. Quod nunquam auderent, si non quorundam illic his consentiens sententia conniveret. Ita nihil, quæ frequentius sunt decreta, proficiunt: ut hoc, quasi nunquam de hac parte scriptum fuerit, ignoretur, quid proderit per singula Clericos stipendia militasse, & omnem egisse in Dominicis castris ætatem: si qui his præfuturi sunt ex Laicis requiruntur, qui vacantes sæculo, & omnem Ecclesiasticum ordinem nescientes, saltu præpropero in alienum honorem ambiunt immoderata cupiditate transcendere, & in aliud vitæ genus calcata reverentia Ecclesiasticæ disciplinæ transire? Talibus itaque, fratres charissimi, qui juris nostri, id est Canonum gubernacula custodimus, necesse est obviemus, hisque fraternitatem vestram epistolis commonemus, ne quis Laicum ad ordinem Clericatus admittat, & sinat fieri, unde & illum decipiat, & sibi causas generet: quibus reus constitutis decretalibus fiat. Dist. 61. Quid proderit.

Quod docendus sit populus, non sequendus.

CAP. XXII.

Docendus est populus, non sequendus: nosque, si nesciunt, eos qui liceat, quidve non liceat commonere, non iis consensum præbere debemus. Quisquis vero conatus fuerit tentare prohi- Dist 62. c. Docendus.

bita, fentiet cenfuram fedis Apoftolicæ minime defuturam. Quæ enim fola admonitionis authoritate non corrigimus, neceffe eft per feveritatem congruentem regulis vindicemus. Per totas hoc ergo, quæ propriis Rectoribus carent, Ecclefias volumus innotefcat: ut nullus fibi fpe aliqua forfitan * blanditus illudat. Dat. XII. Kal. Augufti. Florentio & Dionyfio Conff.

Al. * blandiatur

Expliciunt Decreta Papæ Cæleftini.

PLATINA DE LEONE I.

Atila flagellum Dei.

LEO *natione Tufcus, patre Quintiano, eo tempore fuit, quo Atila a pugna Cathelaunica rediens in Pannonias, comparatis magnis copiis, Italiam hoftili manu ingreffus, ac primo Aquilegiam in limitibus Provinciæ pofitam triennio obfedit. Verum cum jam defperatis rebus in eo effet, ut ftativa moveret, vidiffetque ciconias ex urbe in agros pullos fuos deferentes, aufpicio motus, adhibitis machinis miferam civitatem acriter oppugnatam tandem capit, diripit, & incendit, nec ulli generi hominum parcit, flagellum Dei fe vocitans. Inde Hunni veluti ruptis clauftris per totam Venetiam fefe effundentes urbes omnes occupant, Mediolanum, ac Ticinum diripiunt. Iturus deinde Romam infeftis fignis, cum eo loci confediffet, ubi Mincius Padum influit amnem, trajecturus, vir fanctiffimus Leo Pontifex, calamitatem Italiæ & urbis Romæ miferatus, adhortante etiam Valentiniano, ei fit obviam, perfuadetque Alarici exemplo, qui ftatim Dei judicio poft captam urbem mortuus eft, ne ultra progrediatur. Monitis Pontificis optimi obtemperans Atila, quod dum fimul loquerentur, cernere duos viros fupra caput fuum, ftrictos tenentes gladios, ac mortem minitantes, nifi pareret, vifus eft, hi Petrus, & Paulus Apoftoli putati funt, inde movens Pannonias repetit, ubi non ita multo poft, effundente fe ubertim propter ebrietatem e naribus fanguine, moritur. Leo vero ad urbem rediens totus ad confirmandam Catholicam fidem convertitur, quæ tum potiffimum a multis Hæreticis impugnabatur. Interim vero occifo a fuis Valentiniano, Maximus tyrannus Imperium occupat, Eudoxamque quondam Valentiniani uxorem fibi violentis nuptiis adjungit. Hanc ob rem Vandali ex Africa acciti, Genferico duce, Romam hoftili manu ingreffi, Maximum in illo tumultu ab Urfo milite Romano occifum in Tyberim projiciunt, urbem diripiunt, atque incendunt templa & facraria fpoliant, nec Leonem Pontificem exaudiunt clamantem, ut urbi & templis parcentes prædam quo vellent, abigerent. Abeuntes* XIIII. *die poft urbem captam, atque Eudoxam cum filia, & ingenti captivorum numero fecum trahentes, in Africam revertuntur. At Leo ad reparandam urbem, & templa converfus, Demetriam ancillam Dei impulit, ut Bafilicam beato Stephano via Latina tertio ab urbe miliario in fundo fuo conderet. Ipfe vero in honorem B. Cornelii Epifcopi Bafilicam via Appia ædificavit, templa diffracta reftituit, facrorum vafa comminuta, aut ablata vel denuo renovavit, vel ex integro, quoad fieri potuit, reftituit. Cameras præterea tres condidit in tribus Bafilicis, Joannis, Petri, ac Pauli. Sepulchris quoque Apoftolorum cuftodes addidit ex Clero Romano, hos cubicularios appellavit. Præterea Monafterium prope Sanctum Petrum condidit, conftituitque ut intra actionem myfterii diceretur, Hoc fanctum facrificium, neve ulla Monacha velamen capitis benedictum acciperet, nifi approbatum fuiffet eam* XL. *annis cafte, & integre vixiffe. Poftremo creatis ex inftitutione facrorum* LXXXI. *Presbyteris. Diaconis* XXXI. *Epifcopis* VI. *&* LXXX. *moritur, ac fepelitur apud Sanctum Petrum in Vaticano* IIII. *Idus April. Sedit annis* XXI. *menfe uno, diebus* XIII.

Colloquium Leonis cum Atila rege.

Opera & gefta Leonis Papæ.

Tituli Decretorum Papæ Leonis I. numero XLIX.

1 UT nullus Epifcopus fervum alterius ad officium Clericatus promoveat.

2 Ut quicunque ad Sacerdotium vel Viduarum mariti vel habentes numerofa conjugia promoti fuerint, ab Ecclefiafticis officiis arceantur.

3 Quod usuram non solum Clerici exigere non debeant, sed nec Laici Christiani.
4 Ut Clericus, nec suo nec alieno nomine fœnus exerceat.
5 Ut si quis Sacerdotum contra interdicta fecerit, a suo submoveatur officio.
6 Quod plurimi Manichæi vigilantia Papæ Leonis in urbe detecti sunt.
7 Quod in die Epiphaniorum prohibeatur baptismus celebrari.
8 Quod omnia nobis rerum ordine per incarnationem Domini nostri salutis sacramenta digesta sunt.
9 Quod in baptismo mors proveniat interfectione peccati, & sepulturam imitetur trina dimersio, & ab aquis elevatio sit velut resurrectio de sepulchro.
10 Quod beatus Petrus in die Pentecostes virorum tria millia baptizaverit.
11 Quod duo tantum tempora, id est Pascha & Pentecoste, ad baptizandum a Romanis Pontificibus præfixa sint.
12 Quod omni tempore hi, qui necessitate mortis urgentur, debeant baptizari.
13 Ut de Sicilia terni annis singulis Episcopi Romam sociandi Synodo indissimulanter occurrant.
14 Quod omnis cujuslibet ordinis Clericus, qui se Hæreticæ communioni miscuerit, regressus ad Ecclesiam in eo gradu, quo erat, sine promotione permaneat.
15 Quod non habeantur Episcopi, quos nec Clerus elegit, nec populus exquisivit. Si qui tamen Clerici ab his pseudoepiscopis ordinantur, rata potest ordinatio talis existere.
16 Quod Presbyteri, aut Diaconi, si in aliquo crimine detecti fuerint, non possunt per manus impositionem pœnitentiam gerere.
17 Quod Diaconi, sicut Episcopus, & Presbyter cessare debeant ab opere conjugali, nec tamen repudiare conjugia.
18 Quod aliud sit uxor, aliud concubina: nec erret, quisquis filiam suam in matrimonium tradiderit ei, qui habuit concubinam.
19 Quod non sit conjugii duplicatio, quando ancilla rejecta uxor adsumitur.
20 De his qui communione privantur, & ita moriuntur.
21 De his qui pœnitentiam agere differunt.
22 Quod oporteat eum, qui pro inlicitis veniam poscit, etiam a licitis abstinere.
23 Quod pœnitenti nulla negotiationis lucra exercere conveniat.
24 Quod ad militiam sæcularem post pœnitentiam rediri non debeat.
25 Quod adolescens, si urgente quocunque periculo pœnitentiam gessit, & se non continet, possit uxoris remedio sustineri.
26 Quod si quis propositum Monachi deseruerit, publica sit satisfactione purgandus.

27 Quod puellæ, quæ non coactæ virginitatis propositum susceperunt, peccant, si nupserint, licet nondum fuerint consecratæ.

28 De his qui dubitant utrum baptizati sint, eos necesse est baptizari.

29 Quod eos, qui se baptizatos agnoscunt, sed in qua professione, nesciunt, per manus impositionem suscipi conveniat.

30 De his qui convivio gentilium, & escis immolaticiis usi sunt.

31 Quod semper Thessalonicensis Antistes vices Apostolicæ Sedis impleverit.

32 Ut Metropolitanis sua jura serventur.

33 Ut a Metropolitanis non Laici, non bigami, non viduarum mariti, sed inreprehensibiles ordinentur.

34 Quod Subdiaconis carnale connubium denegetur.

35 Ut nullus invitus ordinetur Episcopus.

36 Ut Metropolitanus Epiri de electo, quem est ordinaturus, Episcopo ad Thessalonicensem Pontificem referat.

37 Ut bina per annos singulos Episcoporum Concilia celebrentur; & si res difficilis emerserit, quæ non possit Thessalonicensis Episcopi judicio terminari, ad Romanum referatur Antistitem.

38 Ut siquis Episcopus suam deserens civitatem majorem ambitus causa petierit, non solum eam obtinere non poterit, sed & sua carere debeat.

39 Ut nullus alienum Clericum ordinare audeat, suo Episcopo non præbente consensum.

40 Ut in evocandis Provincialibus Episcopis a Thessalonicensi Pontifice moderatio conservetur.

41 Ut non amplius ab statuto Concilii tempore, quam dies XV. remorentur Episcopi; & si inter eos fuerit oborta contentio, cuncta Romano Pontifici sub gestorum insinuatione pandantur.

42 Quod debeant fœminæ, quæ captis viris suis aliis nupserant, regressis prioribus copulari, ut suum unus quisque recipiat.

43 Quod non videatur esse culpabilis, qui uxorem capti sortitus est.

44 Ut si viri de captivitate regressi uxorum incontinentia offensi non fuerint, & voluerint eas recipere, habeant liberam facultatem.

45 Ut si mulieres ad priores maritos redire noluerint, velut iniquæ, communione sancta privandæ sint.

46 Captivis terrore, vel fame compulsis cibos immolatitios edere pœnitentia concedenda.

47 Quod hi, qui ad iterationem baptismi vel vi, vel metu coacti sunt, pœnitentiæ sint sublevandi remedio: ita ut senilis ætatis, cæterarumque necessitatum habeatur sollicita consideratione respectus.

48 Ut hi qui ab Hæreticis baptizati sunt, sola Sancti Spiritus invocatione firmentur.

49 Leo Episcopis Mauris de conservatione, & disciplina Canonum, ne indebite, & inordinate ad Clericatum aliquis præsumat accedere.

Incipiunt Papæ Leonis Decreta, numero XLIX.

LEO Episcopus urbis Romæ universis Episcopis per Campaniam, Picenum, Tusciam, & per universas constitutis in Domino Salutem. Ut nobis gratulationem facit Ecclesiarum status salubri dispositione compositus, ita non levi nos mœrore contristat quoties aliqua contra constituta Canonum, & Ecclesiasticam disciplinam præsumpta, vel commissa cognoscimus, quæ si non, qua debemus, vigilantia resecemus, illi, qui nos speculatores esse voluit, excusare non possumus, permittentes syncerum corpus Ecclesiæ, quod ab omni purum macula custodire debemus, ambientum improba contagione fœdari: cum ipsa sibi membrorum per dissimulationem compago non congruat. *Ezech. 3. & 33.*

Ut nullus Episcoporum servum alterius ad Clericatus officium promovere præsumat.

CAP. I.

Dist. 54. c. Admittuntur. ADmittuntur passim ad ordinem sacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur, & qui a Dominis suis libertatem consequi minime potuerunt, ad fastigium Sacerdotii, tanquam servilis vilitas hunc honorem capiat, provehuntur, & probari Deo posse creditur, qui Domino suo necdum probare se potuit, Duplex itaque in hac parte reatus est, quod & sacrum ministerium talis consortii vilitate polluitur, & Dominorum, quantum ad illicitæ usurpationis temeritatem pertinet, jura solvuntur. Ab his itaque, fratres charissimi, omnes vestræ provinciæ abstineant Sacerdotes, & non tantum ab his, sed ab aliis etiam, qui originali, aut alicui conditioni obligati sunt, volumus temperari: nisi forte eorum petitio, aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos vendicant potestatis. Debet enim esse immunis ab aliis, qui divinæ militiæ fuerit aggregandus: ut a castris Dominicis, quibus nomen ejus ascribitur nullis necessitatis vinculis abstrahatur. *Ea. dist. c. 1. Nullus Episcoporum.*

Ut quicunque ad Sacerdotium vel viduarum mariti, vel habentes numerosa conjugia promoti fuerint: ab omnibus Ecclesiasticis officiis arceantur.

CAP. II.

QUalis vero unicuique constiterit natalium honestas, & morum esse debeat sacri altaris ministerio socianadus, & Apostolo nos docente, & divina præceptione didicimus, & Canonum regulis a quibus plerosque fratrum declinasse, & penitus deviasse reperimus. Nam constat ad Sacerdotium pervenisse viduarum maritos, quosdam etiam quibus fuerint numerosa conjugia, & ad omnem licentiam vita liberior: ad sacrum ordinem passim patefactis aditibus fuisse permissos, contra illam beati Apostoli vocem, qua talibus exclamat, dicens, Unius uxoris virum. Et contra illud antiquæ legis præceptum, quo dicitur, & cavetur, Sacerdos virginem uxorem accipiat, non viduam, non repudiatam. Hos ergo, quicunque tales admissi sunt, ab Ecclesiasticis officiis, & Sacerdotali nomine Apostolicæ Sedis authoritate, jubemus arceri. Nec hoc enim sibi potuerunt vendicare, cujus capaces per hoc quod illis obsistebat, non fuerunt. Hujus discussionis curam nobis specialiter vendicantes, ut si qua forsitan de his commissa sunt, corrigantur: nec liceat ultra committi. Et ne qua excusatio de ignoratione nascatur: quanquam ignorare nunquam licuerit Sacerdotem quid Canonum regulis fuerit definitum. Hæc ergo ad provincias vestras per Innocentium, Legitimum, & Segetium fratres, & Coëpiscopos nostros scripta direximus: ut quæ male pullulasse noscuntur, radicitus evellantur, & messem dominicam zizania nulla corrumpant. Ita enim fructum uberem, quæ sunt syncera, præstabunt: si ea, quæ natam segetem enecare consueverunt, diligentius amputentur. *1. Timoth. 3. Levit. 21.* *Ubi supra.*

Quod usuram non solum Clerici exigere non debent, sed nec Laici Christiani.

CAP. III.

24. q. 4. Nec hoc.

NEc hoc quoque prætereundum esse duximus, quosdam lucri turpis cupiditate captos usurariam exercere pecuniam, & fœnore velle ditescere, quod non dicam in eos, qui sunt in Clericali officio constituti, sed in Laicos cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus, quod vindicari acrius in eos, qui fuerint confutati, decernimus: ut omnis peccandi opportunitas adimatur.

Ut Clericus nec suo, nec alieno nomine fœnus exerceat.

CAP. IV.

Dist. 46. c. §. Sicut non suo.

ILlud etiam duximus præmonendum, ut sicut non suo, ita non alieno nomine aliquis Clericorum exercere fœnus attentet: indecens enim est crimen suum commodis alienis impendere. Fœnus autem hoc solum aspicere, & exercere debemus: ut quod hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter, & in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus.

Ut si quis Sacerdotum contra hæc interdicta fecerit, a suo sit officio submovendus.

CAP. V.

HOc itaque admonitio nostra denuntiat, quod si quis fratrum contra hæc constituta venire tentaverit, & prohibita fuerit ausus admittere: a suo se noverit officio submovendum, nec communionis nostræ futurum esse consortem, qui socius esse non voluit disciplinæ. Ne quid vero sit, quod prætermissum a nobis forte credatur, omnia decretalia constituta tam beatæ recordationis Innocentii, quam omnium decessorum nostrorum, quæ de Ecclesiasticis ordinibus, & Canonum promulgata sunt disciplinis, ita a vestra dilectione custodiri debere mandamus, ut si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari. Dat. VI. Id. Octobris. Maximo iterum & Paterno Conss.

Dist. 19. c. Si Romanorum. §. Quibus.

LEO.

Leo Episcopus, universis Episcopis per Italiæ provincias constitutis in Domino Salutem. In consortium nostræ sollicitudinis advocamus, ut vigilantia pastorali, ne quid diabolicæ licere possit astutiæ, commissis vobis gregibus diligentius consulatis: ne is, qui Domini misericordia revelante per nostram curam a nostris ovibus morbus abjicitur, necdum vobis præmonitis, & adhuc quid agatur ignaris, per vestræ Sedis pergat Ecclesias, & suarum furtim cuniculos inveniat latebrarum, ne quod a nobis in urbe extinguitur, tenebrosis apud vos radicibus seminetur.

Quod plurimi Manichæi vigilantia Papæ Leonis in urbe Roma detecti sint.

CAP. VI.

PLurimos impietatis Manichææ sequaces, & doctores in urbe investigatio nostra reperit, vigilantia divulgavit, authoritas, & censura coërcuit. Quos potuimus emendare correximus: & ut damnarent Manichæum cum prædicationibus & disciplinis suis, publica in Ecclesia professione, & manus suæ subscriptione compulimus, & ita de voragine impietatis suæ confessos pœnitentiam concedendo levavimus. Aliquanti vero, qui ita se demerserunt, ut nullum his auxiliantis posset remedium subvenire subditi legibus secundum Christianorum principum constituta, ne sanctum gregem sua contagione polluerent, per publicos judices perpetuo sunt exilio relegati. Et omnia, quæ tam in scripturis, quam in occultis traditionibus suis habent prophana, vel turpia, ut nosser populus, quid refugeret, aut vitaret, oculis Christianæ plebis certa manifestatione probavimus, adeo, ut ipse, qui eorum dicebatur Episcopus, a nobis tentus proderet flagitiosa in suis mysticis, quæ * tenerent, sicut gestorum vos series poterit edocere: ad instructionem enim vestram etiam ipsa direximus, quibus lectis omnia, quæ a nobis deprehensa sunt, nosse poteritis; & quia aliquantos de his, quos ne absolverentur, arctior reatus involverat cognovimus aufugisse, hanc ad dilectionem vestram epistolam misimus, ut effecta certior sanctitas vestra sollicitius agere dignetur, & cautius, nec ubi Manichææ perversitatis homines plebes vestras facultate lædendi, & hujus sacrilegii possit invenite

Revocatio Hæreticorum.

Manichæorum turpia dogmata.

*Al. * tenerer*

nire doctores. Aliter enim nobis commissos regere non possumus, nisi hos, qui sunt perditores, & perditi, zelo fidei Dominicæ persequamur, & a sanis mentibus, ne pestis hæc latius divulgetur, severitate, qua possumus, abscindamus. Unde hortor dilectionem vestram, obtestor, & moneo: ut qua debetis, & potestis sollicitudine vigiletis ad investigandos eos, necubi occultandi se reperiant facultatem. Ut enim habebit a Deo dignæ remunerationis præmium, qui diligentius, quod ad salutem commissæ sibi plebis proficiat, fuerit exequutus; ita ante tribunal Domini de reatu negligentiæ se non poterit excusare, quicunque plebem suam contra sacrilegæ persuasionis authores noluerit custodire. Dat. III. Kal. Feb. Theodosio XVIII. & Albino VV. CC. Conss.

Vigilandum est pastoribus.

LEO. Leo Episcopus, universis Episcopis per Siciliam constitutis in Domino Salutem. Divinis præceptis, & Apostolicis monitis incitamur, ut pro omnium Ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu, ac si quid usquam reprehensioni invenitur obnoxium, Cleri sollicitudine aut ab ignorantiæ imperitia, aut a præsumptionis usurpatione revocemus. Manente enim Dominicæ vocis imperio, quo beatissimus Apostolus Petrus trina repetitione mysticæ sanctionis imbuitur, ut Christi oves, qui Christum diligit, pascat: ipsius Sedis, cui per abundantiam divinæ gratiæ præsumus, reverentia coarctamur, ut periculum desidiæ, quantum possumus, declinemus, ne professio summi Apostoli, qua se amatorem Domini testatus est, non inveniatur in nobis, quia negligenter pascens toties commendatum gregem convincitur summum non amare Pastorem.

Joan. 21.

Quod prohibeatur in die Epiphaniorum Baptismum celebrari.

CAP. VII.

CUm ergo mihi de charitatis vestræ actibus fraterna affectione sollicito certis indiciis innotuerit vos in eo, quod inter sacramenta Ecclesiæ principale est, ab Apostolicæ institutionis consuetudine discrepare, ita, ut Baptismi sacramentum numerosius in die Epiphaniæ, quam Paschali tempore celebretur: miror vos, vel prædecessores vestros tam irrationabilem novitatem usurpare potuisse, ut confuso temporis utriusque mysterio nullam esse differentiam crederetis inter diem, quo adoratus est Christus a Magis, & diem, quo resurrexit Christus a mortuis. Quam culpam nullo modo potuissetis incidere, si unde consecrationem honoris accipitis, inde legem totius observantiæ sumeretis, & beati Apostoli Petri Sedes, quæ vobis Sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiasticæ magistra rationis, a cujus vos regulis recessisse minore posset æquanimitate tolerari, si aliqua commonitionis nostræ increpatio præcessisset. Nunc autem, quia non desperatur correctio, servanda est consuetudo: ut licet vix ferenda sit in Sacerdotibus excusatio, quæ prætendat inscientiam, maluimus tamen & censuram necessariam temperare, & ratione vos apertissimæ veritatis instruere.

Quod cuncta nobis per ordinem rerum per incarnationem Domini nostri salutis sacramenta digesta sint.

CAP. VIII.

SEmper quidem in æterno consilio Dei mansit humani generis incommutabiliter præordinata reparatio: sed ordo rerum per Jesum Christum Dominum nostrum temporaliter gerendarum in incarnatione verbi sumpsit exordium; unde aliud tempus est, quo adnunciante Angelo beata Virgo Maria fœcundandam se per Spiritum Sanctum credidit, & concepit; aliud, quo salva integritate virginea puer editus exultante gaudio cælestium ministrorum pastoribus indicatur; aliud quo infans circunciditur; aliud, quo hostia pro eo legalis offertur; aliud cum tres Magi claritate novi sideris incitati in Bethleem ab Oriente perveniunt, & adoratum parvulum mystica munerum oblatione venerantur. Nec iidem sunt dies, quibus impio Herodi, ordinata divinitus in Ægyptum translatione, subtractus est, vel quibus ab Ægypto in Galilæam, mortuo persecutore, revocatus est. Inter has autem dispensationum varietates accedunt augmenta corporea, crescit Dominus, sicut Evangelista testatur, profectibus ætatis, & gratiæ, per dies Paschæ in templum Hierusalem cum parentibus venit, & cum abesset a societate redeuntium, sedens

Decursus ætatis Christi. *Matth. 2.* *Luc. 2.*

cum senioribus, & inter admirantes magistros disputans invenitur, rationesque mansionis suæ reddens: Quid est, inquit, quod quærebatis me? nesciebatis, quod in his, quæ Patris mei sunt oportet me esse? significans ejus se esse filium, cujus esset & templum. Jam vero, cum in annis majoribus apertius declarandus baptismum præcursoris sui Joannis expetiit, quid deitatis ejus remansit ambiguum, quando baptizato Domino Jesu, Spiritus Sanctus in Columbæ specie super eum descendit, & mansit, audita de cœlis Patris voce dicentis, Tu es filius meus dilectus, in te bene complacui? Quæ omnia ideo, quanta potuimus, brevitate perstrinximus, ut notum sit dilectioni vestræ universos Christi dies innumeris consecratos fuisse virtutibus, & in cunctis ejus actionibus sacramentorum mysteria coruscasse, sed aliter quidquid signis denunciarit, aliter rebus impleri, nec quæcunque numerantur in operibus Salvatoris, ad tempus posse pertinere Baptismatis. Nam si etiam illa, quæ post beati Joannis lavacrum a Domino gesta cognovimus, sub indiscreto honore colamus, omnia tempora continuatis erunt deputanda festis, quia omnia sunt plena miraculis. Verum quia Spiritus sapientiæ, & intellectus ita Apostolos, & totius Ecclesiæ erudivit magistros, ut in Christiana observantia nihil inordinatum, nihil pateretur esse confusum: discernendæ sunt causæ solennitatum, & in omnibus institutis Patrum, Principumque nostrorum rationabilis servanda * distinctio, quia non aliter unus grex, & unus pastor sumus, nisi quemadmodum Apostolus docet, idipsum dicamus omnes, Simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia.

Matth. 3. Luc. 3.

Nihil in Ecclesia inordinatum nihil confusum.

*Al. * distinct. 2. Cor. 2.*

Quod in Baptismo mors proveniat interfectione peccati, & sepulturam triduanam imitetur trina demersio, & ab aquis elevatio fit, velut resurrectio de sepulchro.

CAP. IX.

Quamvis ergo & illa, quæ ad humilitatem, & illa, quæ ad gloriam pertinent Christi, in unum concurrant, eandemque personam, totumque quod in illo & virtutis divinæ est, & infirmitatis humanæ, ad nostræ reparationis tendat effectum: proprie tamen in morte Crucifixi, & in resurrectione mortui potentia Baptismatis novam creaturam condit ex veteri, ut in renascentibus & mors Christi operetur, & vita, dicente beato Apostolo Paulo, An ignoratis, quia quicunque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem: ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul & resurrectionis erimus, & cætera, quæ latius magister gentium ad commendandum Sacramentum Baptismatis disputavit, ut appareret ex hujus doctrinæ spiritu regenerandis filiis hominum, & in Dei filios adoptandis illum diem, & illud tempus electum: in quo per similitudinem, formamque mysterii ea, quæ geruntur in membris his, quæ in ipso sunt capite, gesta congruerent, dum in Baptismatis regula & mors intervenit interfectione peccati, & sepulturam triduanam imitatur trina dimersio, & ab aquis elevatio resurgentis instar est de sepulchro. Ipsa igitur operis qualitas docet celebrandæ generaliter gratiæ diem legitimum cum esse, in quo orta est, & virtus muneris, & species actionis; ad cujus rei confirmationem plurimum valet, quod ipse Dominus Jesus Christus, posteaquam resurrexit a mortuis, discipulis suis, in quibus omnes Ecclesiarum Præsules docebantur, & formam, & potestatem tradidit baptizandi dicens, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. De quo utique eos etiam ante passionem potuisset instruere, nisi proprie voluisset intelligi, regenerationis gratiam ex sua resurrectione cœpisse. Additur sane huic observantiæ etiam * Pentecoste ex adventu Sancti Spiritus sacrata solennitas, quæ de Paschalis festi pendet articulo. Et cum ad alios dies alia festa pertineant, hæc semper ad eum diem, qui resurrectione Domini est, insignis occurrit, porrigens quodammodo auxiliantis gratiæ manum ad eos, quos a die Paschæ aut molestia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut navigationis difficultas interclusit, invitans, ut qui-

De consecrat. Dist. 4. Propria.

Rom. 6.

Pascha tempus congruentissimum baptismo.

Matth. 28.

Pentecoste.

** Lego Pentecostes.*

buslibet necessitatibus impediti desiderii sui effectum dono Sancti Spiritus consequantur. Ipse enim unigenitus Dei, in fide credentium, & in virtute operum nullam inter se & Spiritum Sanctum voluit esse distantiam, quia nulla est diversitas in natura dicens, Rogabo ego Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ut vobiscum sit in æternum, Spiritum veritatis. Et iterum, Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater meus in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret universa, quæcunque dixi vobis. Et iterum, Cum venerit ille Spiritus veritatis, ille diriget eos in omnem veritatem. Cum itaque veritas Christus sit, & Spiritus Sanctus Spiritus veritatis, nomenque Paracleti utrique sit proprium, non dissimile est festum, ubi unum est Sacramentum.

Joan. 14.
Ibid. 14.
Joan. 16.
Joan. 14.

Quod beatus Apostolus Petrus in die Pentecostes virorum tria millia baptizaverit.

CAP. X.

HOc autem nos non ex nostra persuasione defendere, sed ex Apostolica authoritate servare satis idoneo probamus exemplo, sequentes beatum Apostolum Petrum, qui in ipso die, quo omnium credentium numerum promissus Spiritus Sancti replevit adventus trium millium populum sua prædicatione conversum lavacro baptismatis consecravit, quod sancta scriptura, quæ Apostolorum Actus continet, fideli historia docet dicens: His auditis, compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum, & reliquos Apostolos, Quid faciemus viri fratres? Petrus vero ad illos: Pœnitentiam, inquit, agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum, & accipietis donum Sancti Spiritus. Vobis enim est repromissio, & filiis vestris, & omnibus, qui longe sunt, quoscunque advocaverit Dominus Deus noster. Aliis etiam pluribus verbis testificatus est, & exhortabatur eos dicens, Salvamini a generatione ista prava. Qui ergo receperunt sermonem ejus, baptizati sunt, & appositæ sunt in illa die animæ circiter tria millia.

Act. 2.

Quod hæc duo tempora, id est Pascha, & Pentecoste, ad baptizandum a Romano Pontifice legitima sunt præfixa.

CAP. XI.

UNde quia manifestissime patet baptizandis in Ecclesia electis hæc duo tempora, de quibus loquuti sumus, esse legitima, dilectionem vestram monemus, ut nullos alios dies huic observantiæ misceatis.

De consecrat. Dist. 4. Duo tempora.

Quod omni tempore hi, qui necessitate mortis urgentur, id est ægritudinis, obsidionis, persecutionis, & naufragii debeant baptizari.

CAP. XII.

QUia * si sunt alia quoque festa, quibus multa in honorem Dei reverentia debeatur, principalis tamen, & maximi sacramenti custodienda nobis est mystica, & rationabilis exemplatio: non interdicta licentia, qua in Baptismo tribuendo quolibet tempore periclitantibus subvenitur. Ita enim ad has duas festivitates connexas sibimet, atque cognatas incolumium & in pacis securitate degentium libera vota differimus: ut in mortis periculo in obsidionis discrimine, in persequutionis angustiis, in timore naufragii nullo tempore hoc veræ salutis singulare præsidium cuiquam denegemus. Si quis autem Epiphaniæ festivitatem, quæ in suo ordine debito honore veneranda est, ab hoc æstimat privilegium habere Baptismatis, quia hoc quidam putant quod in eadem die Dominus ad Baptismum sancti Joannis accesserit: sciat illius Baptismi aliam gratiam, aliam fuisse rationem, nec ad eandem pertinuisse virtutem, qua per Sanctum Spiritum renascuntur, de quibus dicitur, Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Dominus enim nullius indigens remissione peccati, nec quærens remedium renascendi, sic voluit baptizari, quomodo & voluit circuncidi, hostiamque pro se emundationis offerri: ut qui factus fuerat ex muliere, sicut Apostolus ait, fieret & sub lege, quam non venerat solvere sed implere, & implendo finire. Et sicut beatus

*Lego etsi

De consecrat. Dist. 4 Si quis autem.

Joan. 1.
Luc. 2.
Gal. 4.
Matth. 5.
Rom. 10.

Apostolus prædicat dicens, Finis autem legis Christus ad justitiam omni credenti. Baptismi autem sui in se condidit sacramentum, quia in omnibus primatum tenens se docuit esse principium, & tunc regenerationis potentiam sanxit, quando de latere, ipsius profluxerunt sanguis redemptionis, & aqua Baptismatis. Sicut ergo vetus testamentum novi testificatio fuit, & lex per Moysen data est, gratia autem, & veritas per Jesum Christum facta est; sic diversa sacrificia unam hostiam reformarunt, & multorum Agnorum occisio illius immolatione finita est, de quo dicitur, Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sic & Joannes, non Christus, sed Christi prævius: non sponsus, sed sponsi amicus fuit adeo fidelis, & non sua quærens, sed quæ Jesu Christi, ut se profiteretur ad solvenda calceamenta pedum ejus indignum: quoniam ipse quidem baptizaret in aqua in pœnitentiam, ille autem baptizaturus esset in Spiritu Sancto, & igne, qui duplici potestate, & vitam redderet, & peccata consumeret. His itaque, fratres charissimi, tot, ac tantis existentibus documentis, quibus omni ambiguitate submota evidenter agnoscitis in baptizandis electis, qui secundum Apostolicam regulam, & exorcismis scrutandi, & jejuniis sanctificandi, & frequentibus sunt prædicationibus imbuendi, duo tantum tempora, id est Pascha, & Pentecosten esse servanda. Hoc vestræ indicimus charitati: ut ab Apostolicis institutis nullo ulterius recedatis excessu, quia inultum post hæc esse non poterit, si quisquam Apostolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

Joan. 19. Joan. 1. Eod. c. Joan. 3. Matth. 3. Luc. 3.

Ut de Sicilia terni semper annis singulis Episcopi ad diem tertium Kal. Octobr. Romam sociandi Synodo indissimulanter occurrant.

CAP. XIII.

Quarum illud primitus pro custodia concordissimæ unitatis exigimus, ut quia saluberrime a sanctis Patribus constitutum est binos in annis singulis debere esse conventus: terni semper ex vobis ad diem tertium Kalendarum Octobrium Romam, fraterno Concilio sociandi indissimulanter occurrant, quoniam adjuvante gratia Dei facilius poterit provideri, ut in Ecclesiis Christi nulla scandala, nulli nascantur errores, cum coram beatissimo Petro Apostolo id semper in commune tractandum sit, ut omnia ipsius constituta, Canonumque decreta apud omnes Domini Sacerdotes inviolata permaneant. Hæc autem, quæ inspirante Domino vobis insinuanda credidimus per fratres & Coëpiscopos nostros Vaccillum & Paschasinum ad vestram volumus notitiam pervenire, quibus referentibus cognoscamus, quam reverenter a vobis Apostolicæ Sedis instituta serventur. Dat. XII. Kal. Nov. Calopodio & Ardadore Conss.

Nic. Conc. c. 5.

Quod omnis cujuslibet ordinis Clericus, qui Catholicam deserens Hæreticæ se communioni miscuerit: si ad Ecclesiam reversus fuerit, in eo gradu, in quo erat, sine promotione permaneat.

CAP. XIV.

Leo Episcopus urbis Romæ Januario Episcopo Aquileiensi. Lectis fraternitatis tuæ literis vigorem fidei tuæ, quem olim noveramus, agnovimus: congratulantes tibi, quod ad custodiam gregis Christi pastoralem curam vigilanter exequeris, ne Lupi, qui sub specie Ovium subintrarunt, bestiali sævitia simplices quosque dilacerent, & non solum ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam ea, quæ sunt sana, corrumpant. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus commonendam insinuantes ad animæ periculum pertinere, si quisquam de his, qui a nobis in Hæreticorum, atque Schismaticorum sectam delapsis, & se utcunque Hæreticæ communionis contagione macularit, resipiscens in communione Catholica sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Saluberrimum enim, & spiritalis medicinæ utilitate plenissimum est, ut sive Presbyteri, sive Diaconi, vel Subdiaconi, aut cujuslibet ordinis Clerici, qui se correctos videri volunt, & ad Catholicam fidem, quam jam pridem amiserant, rursum reverti ambiunt: prius errores suos, & ipsos authores erroris damnari a se sine ambiguitate fateantur, ut sensibus pra-

1. q. 1. c. Si quis hæretica. & in c. Omnis cujuslibet. Item 1. q. 7. c. Saluberrimum.

vis etiam peremptis nulla ſperandi ſuperſit occaſio, nec ullum membrorum talium poſſit ſocietate violari, cum per omnia illis profeſſio propria cœperit obviare. Circa quos etiam illam Canonum conſtitutionem præcipimus cuſtodiri: ut in magno habeant beneficio, ſi adempta ſibi omni ſpe promotionis, in quo inveniuntur ordine, ſtabilitate perpetua maneant: ſi tamen iterata tinctione non fuerint maculati. Non levem apud Dominum noxam incurrit, qui de talibus ad ſacros promovendos ordines judicavit: quod ſi tamen grandi examinatione promotio conceditur inculpatis, multo magis non debet licere ſuſpectis. Proinde dilectio tua, cujus devotione gaudemus, jungat curam ſuam diſpoſitionibus noſtris, & det operam, ut circumſpecte, ac velociter impleantur, quæ ad totius Eccleſiæ incolumitatem, & laudabiliter ſuggeſta ſunt, & ſalubriter ordinata. Non autem dubitet dilectio ſua, nos, ſi (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quæ pro cuſtodia Canonum, & pro fidei integritate decernimus vehementius commovendos, quia inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis referendæ ſunt, quam ad deſides, negligenteſque Rectores: qui multam ſæpe nutriunt peſtilentiam, dum neceſſariam diſſimulant adhibere medicinam. Datum III. Kal. Januarii, Alypio & Ardabure Conſſ. *Diſt. 86. c. Inferiorum.*

Leo Ruſtico Epiſcopo Narbonenſi. Subditis reſponſionibus, & ad ejuſdem conſulta reſcriptis.

Epiſtolas fraternitatis tuæ, quas Hermes Archidiaconus detulit, libenter accepi. Diverſarum quidem cauſarum connexione, multiplices ſed non ita patientiæ legentis oneroſas, ut aliquid earum inter concurrentes undique ſollicitudines fuerit prætermiſſum. Unde totius ſermonis tui allegatione concepta, & geſtis, quæ in Epiſcoporum, honoratorumque examine confecta, ſicut recenſitis, Sabiniano, & Leoni Preſbyteris actionis tuæ intelleximus fiduciam defuiſſe, nec eis juſtam ſupereſſe querimoniam, qui ſe ab inchoatis diſceptationibus ſponte ſubtraxerunt. Circa quos quam formam, quamve menſuram debeas tenere juſtitiæ, tuo relinquo moderamini. Suadens tamen charitatis hortatu, ut ſanandis ægris ſpiritalem debeas adhibere medicinam, & dicente ſcriptura, Noli eſſe nimium juſtus, mitius agas cum eis, qui zelo pudicitiæ videntur modum exceſſiſſe vindictæ, ne Diabolus qui decepit adulteros, de adulterii exultet ultoribus. *Eccl. 7.* Miror autem dilectionem tuam in tantum ſcandalorum quacunque occaſione naſcentium adverſitate turbare, ut vacationem Epiſcopatus laboribus præoptare te dicas, & malle in ſilentio, atque ocio vitam degere, quam in his, quæ tibi commiſſa ſunt, permanere, dicente vere Domino: Beatus, qui perſeveraverit uſque in finem, unde erit beata perſeverantia, niſi de virtute patientiæ? *Perſeverandum in Epiſcopatu.* *Matth. 10.* Nam ſecundum Apoſtolicam prædicationem, Omnes, qui voluerint in Chriſto pie vivere, perſecutionem patientur, quæ non in eo tantum computanda eſt, quod contra Chriſtianam pietatem aut ferro, aut ignibus agitur, aut quibuſcunque ſuppliciis: cum perſecutionum ſævitiam ſuppleant & diſſimilitudines morum, & contumaciæ inobedientium, & malignarum tela linguarum. *2. Tim 3.* Quibus conflictationibus cum omnia ſemper membra pulſentur, & nulla piorum portio a conflictatione ſit libera, ita ut periculis nec ocia careant, nec labores. Quis inter fluctus maris navem diriget, ſi gubernator abſcedat? Quis ab inſidiis luporum cuſtodiet oves, ſi paſtorum cura non vigilet? Quis denique latronibus obſiſtet & furibus, ſi ſpeculatorem in proſpectu explorationis locatum ab intentione ſollicitudinis amor quietis abducat? *Joan. 10.* *Ezech. 3.* Permanendum ergo eſt in opere credito, & in labore ſuſcepto. Conſtanter tenenda eſt juſtitia, & benigne præſtanda clementia. Odio habeantur peccata, non homines. Corripiantur tumidi, tolerentur infirmi, & quod ſeverius caſtigari neceſſe eſt, non ſævientis plectatur animo, ſed medentis. *Diſt. 86. Odio. Joan. 15.* At ſi vehementior tribulatio incubuerit, non ita expaveſcamus, quaſi illi adverſitati propriis viribus reſiſtendo, cum & conſilium noſtrum, & fortitudo ſit Chriſtus, ac ſine quo nihil poſſumus, per ipſum cuncta poſſumus, qui confirmans prædicatores Evangelii, & ſacramentorum miniſtros, Ecce ego, inquit, vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi. *Joan. 15.* *Matth. ult.* Et iterum, Hæc, inquit, locutus ſum vobis, ut in me pacem habeatis: in hoc autem mundo tribulationem habebitis, ſed confidite, *Joan. 16.*

quia ego vici mundum. Quæ pollicitationes quia sine dubio manifestæ sunt, nullis debemus scandalis infirmari, ne electioni Dei videamur ingrati, cujus tam patientia sunt adjutoria, quam vera promissa. De consultationibus autem dilectionis tuæ, quas separatim conscriptas Archidiaconus tuus detulit, quid sentiendum sit inter præsentes opportunius quæreretur, si nobis conspectus tui copia proveniret: nam cum quædam interrogationis modum videantur excedere, intelligo eas conloquiis aptiores esse, quam scriptis. Quia sicut quædam sunt, quæ nulla possunt ratione * compelli: ita multa sunt, quæ aut pro consideratione ætatum, aut pro necessitate rerum oporteat temperari: illa semper conditione servata, ut in his, quæ vel dubia fuerint, aut obscura, id noverimus sequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum inveniatur adversum.

* Lego convelli. Dist. 14. c. fi.

Incipiunt ad inquisitiones ejusdem Episcopi subjecta responsa.

Quod non habeantur Episcopi, quos nec Clerus elegit, nec populus exquisivit, nec Provinciales Episcopi consecrarunt: si qui tamen Clerici ab his Pseudoepiscopis ordinantur, rata potest ordinatio talis existere.

CAP. XV.

Nulla ratio sinit ut inter Episcopos habeantur, qui nec a Clericis sunt electi, nec a plebibus expetiti, nec a conprovincialibus Episcopis cum Metropolitani judicio consecrati. Unde cum sæpe quæstio de male accepto honore nascatur, quis ambigat, nequaquam ab istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse conlatum? Si qui autem Clerici ab istis Pseudoepiscopis in eis Ecclesiis ordinati sunt, quæ ad proprios Episcopos pertinebant, & ordinatio eorum consensu, & judicio Præsidentium facta est, potest rata haberi: ita, ut in ipsis Ecclesiis perseverent. Aliter autem vana habenda est consecratio, quæ nec loco fundata est, nec authoritate munita.

Dist 62. c. Nulla ratio.

1. q. 1. c. Si qui a pseudoepiscopis.

Quod Presbyteri, aut Diaconi, si in aliquo crimine prolapsi fuerint, non possint per manus impositionem pœnitentiæ remedium consequi.

CAP. XVI.

Alienum est a consuetudine Ecclesiastica, ut qui in Presbyterali honore, aut Diaconii gradu fuerint consecrati: hi pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi, quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit: secundum quod scriptum est, Sacerdos si peccaverit, quis orabit pro illo? Unde hujusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei privata est expetenda secessio: ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.

Dist. 50. Alienum est.

1. Reg. 2.

Quod Diaconi, sicut Episcopus, aut Presbyter cessare debent ab opere conjugali: non tamen repudiare conjugia.

CAP. XVII.

Lex continentiæ eadem est altaris Ministris, quæ Episcopis, atque Presbyteris, qui cum essent Laici, sive Lectores, licito & uxores ducere, & filios procreare potuerunt: sed cum ad prædictos pervenerint gradus, cœpit eis non licere quod licuit. Unde ut de carnali fiat spiritale conjugium, oportet eos nec dimittere uxores, & quasi non habeant sic habere, quo & salva sit charitas connubiorum, & cesset operatio nuptiarum.

Dist. 31. c. Lex continentiæ.

Quod aliud sit uxor, aliud concubina: nec erret quisquis filiam suam in matrimonium concubinam habenti tradiderit.

CAP. XVIII.

Non omnis mulier viro juncta uxor est viri: quia nec omnis filius hæres est patri. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos sunt legitima, & inter æquales, & multo prius hoc ipsum Domino constituente, quam initium Romani juris existeret. Itaque aliud est uxor, aliud concubina: sicut aliud ancilla, aliud libera. Propter quod etiam Apostolus ad manifestandum harum personarum discretionem, testimonium

32. q. 2. Non omnis mulier.

Gal. 4.

Genes. 21. ponit ex Genesi, ubi dicitur Habtaæ, Ejice ancillam, & filium ejus, non enim hæres erit filius ancillæ cum filio meo Isaac. *27. q. 2. Cum societas. Ephes. 5.* Unde cum societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, ut præter sexuum conjunctionem, quæ haberet in Christi & Ecclesiæ sacramentum, dubium non est eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua docetur nuptiale non fuisse mysterium. Igitur cujuslibet loci *Al. * Clericus* * Laicus, si filiam suam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum est, quasi jam conjugato dederit, nisi forte illa mulier & ingenua facta, & dotata legitime, & publicis nuptiis honestata videatur: quia paterno arbitrio viris junctæ carent culpa, si mulieres, quæ a viris habebantur, in matrimonio non fuerunt: quia aliud est nupta, aliud concubina.

Quod non sit conjugii duplicatio, quando ancilla relicta uxor adsumitur.

CAP. XIX.

32. q. 2. Ancillam. Ancillam a toro abjicere, & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugii, sed profectus est honestatis. *De pœnitentia.* Culpanda est sane talium negligentia, sed non penitus desperanda: ut crebris cohortationibus incitati, quod necessario expetiverunt, fideliter *Dist. 7. Nemo desperandus.* exequantur. Nemo enim desperandus est dum in hoc corpore constitutus est, quia nonnunquam quod diffidentia ætatis differtur, consilio maturiore perficitur.

De communione privatis, & ita defunctis.

CAP. XX.

24. q. 2. De communione. Horum causa Dei judicio reservanda est, in cujus manu fuit, ut talium obitus usque ad communionis remedium non differretur. Nos autem quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non possumus.

De his qui pœnitentiam agere differunt.

CAP. XXI.

De pœnitentia. Dissimulatio hæc potest non de contemptu esse remedii, sed de metu gravius delinquendi. Unde pœnitentia, *Dist. 1. Pœnitentia quæ dilata.* quæ dilata est, cum studiosius petita fuerit, non negetur: ut quoquo modo ad indulgentiæ medicinam anima vulnerata perveniat.

Quod oporteat eum, qui pro inlicitis veniam poscit, etiam multis licitis abstinere.

CAP. XXII.

Aliud quidem est debita justa reposcere, aliud propria perfectionis *Ead. c. Aliud est 11. q. 1. Aliud quidem est.* amore contemnere. Sed inlicitorum veniam postulantes oportet etiam a licitis abstinere, dicente Apostolo, Omnia licent, sed non omnia expediunt. *1. Corinth. 6.* Unde si pœnitentes habent causam, quam negligere forte non debeant, melius expetit quis Ecclesiasticum, quam forense judicium.

Quod pœnitenti nulla lucra negotiationis exercere conveniat.

CAP. XXIII.

Qualitas lucri negotiantem aut excusat aut arguit, quia est honestus *De pœnitentia Dist. 5. c. Qualitas.* quæstus, & turpis. Verum tamen pœnitenti utilius est dispendia pati, quam periculis negotiationis obstringi, quia difficile est inter ementis, vendentisque commercium non intervenire peccatum.

Quod ad militiam sæcularem post pœnitentiam redire non debeat.

CAP. XXIV.

Contrarium est omnino Ecclesiasticis regulis post pœnitentiæ actionem redire ad militiam sæcularem: *Ibidem c. Contrarium. 2. Tim. 2.* cum Apostolus dicat, Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus. Unde non est liber a laqueis diaboli, qui se militia mundana voluerit implicare.

Quod adolescens, si urgente quocunque periculo pœnitentiam gessit, & se non continet, uxoris potest remedio sustineri.

CAP. XXV.

In adolescentia constitutus, si urgente, aut metu mortis, aut captivitatis

periculo pœnitentiam gessit, & postea timens lapsum incontinentiæ, venialis copulam uxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret, tem videtur fecisse venialem: si præter conjugem nullam omnino cognoverit. In quo tamen non regulam constituimus, sed quid sit tolerabilius æstimamus: nam secundum veram cognitionem nihil magis ei congruit, qui pœnitentiam gessit, quam castitas perseverans, & mentis & corporis.

Quod si quis propositum Monachi deseruerit, publicæ sit pœnitentiæ satisfactione purgandus.

CAP. XXVI.

20. q. 3. c. Propositum. Propositum Monachi proprio arbitrio, aut voluntate susceptum, deseri non potest absque peccato. Quod enim quis vovit Deo, debet & reddere. Unde qui relicta singularitatis professione ad militiam, vel ad nuptias devolutus est, publicæ pœnitentiæ satisfactione purgandus est, quia etsi innocens militia, & honestum potest esse conjugium, electionem meliorem deseruisse transgressio est.

Quod Puellæ, quæ non coactæ, sed voluntate propria virginitatis propositum susceperunt, delinquant, cum nupserint, etsi nondum fuerant consecratæ.

CAP. XXVII.

20. q. 1. Puellæ. Puellæ, quæ non parentum coactæ imperio, sed spontaneo judicio virginitatis propositum, atque habitum susceperunt, si postea nuptias eligunt, prævaricantur, etiam si nondum eis gratia consecrationis accesserit: cujus utique non fraudarentur munere, si in proposito permanerent.

De his quibus dubium est, utrum Baptismum perceperint, necesse est ut renascantur.

CAP. XXVIII.

De consecrat. Dist. 4. Si nulla. Si nulla extant indicia inter propinquos, aut familiares, nulla inter Clericos, aut vicinos: quibus hi, de quibus quæritur, baptizati fuisse doceantur, agendum est, ut renascantur, ne manifeste pereant, in quibus quod non ostenditur gestum, ratio non finit, ut videatur iterarum. Qui autem possunt meminisse, quod ad Ecclesiam veniebant, cum petentibus suis possunt recordari an quod eorum parentibus dabatur, acceperint, sed si hoc etiam ab ipsa memoria alienum est, conferendum eis videtur, quod conlatum esse nescitur, quia non temeritas intervenit præsumptionis, ubi est diligentia pietatis.

Quod eos, qui se baptizatos agnoscunt, sed in qua fide nesciunt, per manus impositionem suscipi conveniat.

CAP. XXIX.

Hi autem, de quibus scripsisti, qui se baptizatos sciunt, sed cujus fidei fuerint, qui eos baptizaverunt, se nescire profitentur: quoniam quolibet modo formam Baptismatis acceperunt, baptizandi non sunt, sed per manus impositionem virtutem Spiritus Sancti, quam ab Hæreticis accipere non potuerunt, Catholicis copulandi sunt. Ibidem c. Hi de quibus.

De his qui convivio Gentilium, & escis immolatitiis usi sunt.

CAP. XXX.

Si convivio soli Gentilium, & escis immolatitiis usi sunt, possunt jejuniis, & manus impositione purgari: ut deinceps ab Idolothytis abstinentes sacramentorum Christi possint esse participes. Si autem aut Idola adoraverunt, aut homicidiis, vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionem eos nisi per pœnitententiam publicam, non oportet admitti.

Quod semper Thessalonicensis Antistes vices Apostolicæ Sedis impleverit.

CAP. XXXI.

Leo Episcopus urbis Romæ Anastasio Episcopo Thessalonicensi. Quanta fraternitati tuæ a beatissimi Petri Apostoli authoritate commissa sint, & qualia etiam nostro tibi favore sint credita, si vera ratione perspiceres, & justo examine ponderares, multum possemus de injunctæ tibi sollicitudinis devotione gaudere.

Authoritas Rom. Pont. gaudere. Quoniam sicut præcessores mei præcessoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ, priorum sequutus exemplum, vices mei moderaminis delegavi: ut curam, quam universis Ecclesiis principaliter ex divina institutione debemus, imitator nostræ mansuetudinis adjuvares, & longinquis a nobis provinciis præsentiam quodammodo nostræ visitationis impenderes, & continenti, opportunoque prospectu promptum tibi esset agnoscere, quid in quibusque rebus vel tuo studio componeres, vel nostro judicio reservares. Nam cum majora negotia, & difficiliores causarum exitus liberum tibi esset sub nostræ sententiæ expectatione suspendere, nec ratio tibi, nec necessitas fuit in id, quod mensuram tuam excederet deviandi. *Indultio ad mansuetudinem.* Abundant enim apud te monitorum scripta nostrorum, quibus te de omnium actionum temperantia frequenter instruximus: ut commendatas tibi Christi Ecclesias per exhortationem charitatis ad salubritatem obedientiæ provocares, quia etsi plerunque existunt inter negligentes, vel desides fratres, quæ oporteat majore authoritate curari: sic tamen adhibenda est correptio, ut semper sit salva dilectio. *1. Tim. 5.* Unde & beatus Apostolus Paulus ad Ecclesiasticum regimen Timotheum imbuens dicit: Seniorem ne increpaveris, sed obsecra, ut Patrem, juvenes ut fratres, anus ut matres, juvenculas ut sorores in omni castitate. Quæ moderatio, si quibuscunque inferioribus membris ex Apostolica institutione debetur, quanto magis fratribus, & Coëpiscopis nostris sine offensione reddenda est, ut licet nonnunquam accidant, quæ in Sacerdotalibus sunt reprehendenda personis, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia, quam severitas: plus cohortatio, quam * commotio: plus charitas, quam potestas. *Al. * commonitatio* *Philip. 2.* Sed ab his, qui quæ sua sunt quærunt, non quæ Christi Jesu, facile ab hac lege disceditur, & dum dominari magis, quam consulere subditis placet, honor inflat * superbiam: *Al. * in superbiam* & quod provisum est ad concordiam, tendit ad noxam, quod, ut necesse habemus ita dicere, non de parvo animi dolore procedit. Meipsum enim quodammodo trahi in culpam sentio, cum te a traditis tibi regulis immodice discessisse cognosco, qui si tuæ æstimationis parum diligens eras, meæ saltem famæ parcere debuisti: ne, quæ tuo tantum facta sunt animo, nostro viderentur gesta judicio. Relegat fraternitas tua paginas nostras, omniaque ad tuos emissa majores Apostolicæ Sedis Præsulum scripta percurrat, * & vel a me, vel a præcessoribus meis inveniet ordinatum, *Forte an* quod a te cognovimus esse præsumptum. *Narratio facti.* Venit namque ad nos cum Episcopis Provinciæ suæ frater noster Atticus, veteris Epiri Metropolitanus Antistes, & de indignissima afflictione, quam pertulit, lachrymabili actione conquestus est, coram adstantibus * Diaconis tuis: *Al. * Diaconibus* qui querelis flebilibus nihil contra * referendo, *Al. * ferendo* ea, quæ nobis ingerebantur, fide non carere monstrabant. Legebatur quoque in literis tuis, quas iidem Diaconi tui detulerunt, quod frater Atticus Thessalonicam venisset, quodque * consensum suum etiam scripturæ professione signasset, *Al. * conscriptum* ut de illo non aliud a nobis posset intelligi, quam proprii arbitrii, & spontaneæ devotionis fuisse, quod venerat, & * quodque chartulam de obedientiæ sponsione conscripserat: *Al. * quod veram quoque chartulam* in cujus tamen chartulæ mentione signum prodebatur injuriæ. Non enim necessarium fuerat, ut obligaretur scripto, qui obedientiam suam ipso jam voluntarii adventus probabat officio; unde deplorationibus supradicti hæc verba epistolæ tuæ testimonium præbuerunt, & per hoc, quod non est tacitum, nudatum est illud, quod silentio fuerat adopertum, aditam scilicet Illyrici præfecturam, & sublimissimam inter mundanos apices potestatem in exhibitionem insontis Antistitis incitatam, *Violentia in Coëpiscopum* ut missa executione terribili, quæ omnia sibi officia publica ad effectum præceptionis adjungeret, a sacris Ecclesiæ aditis nullo vel falso insimulatus crimine extraheretur Sacerdos: cui non ob molestiam ægritudinis, non ob sævitiam hyemis darentur induciæ, sed iter asperum, & periculis plenum per invias nives agere cogeretur. Quod tanti laboris, tantique discriminis fuit, ut ex his, qui Episcopum comitati sunt, quidam defecisse dicantur. Multum stupeo, frater charissime, sed & plurimum doleo, *3. q. 6. c. Multum stupeo.* quod in eum, de quo nihil amplius indicaveras, quam quod evocatus adesse differret, & excusationem infirmitatis

obtenderet, tam atrociter, & tam vehementer potueris commoveri: præsertim cum etiam, si tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem. Sed ut video bene de meis moribus existimasti, & quam civilia pro conservanda Sacerdotali concordia responsurus essem, verissime prævidisti: & ideo motus tuos exequi sine dissimulatione properasti: ne, cum moderationis nostræ aliud disponentia scripta sumpsisses, faciendi id, quod factum est, licentiam non haberes. An forte aliquod tibi facinus innotuerat, & Metropolitanum Episcopum novi apud se criminis pondus urgebat? At hoc quidem alienum ab illo esse etiam tu nihil ei objiciendo confirmas, sed etiam si quid grave, intolerandumque committeret, nostra erat expectanda censura: ut nil prius ipse decerneres, quam quod nobis * placeret, agnosceres: vices enim nostras ita tuæ credidimus charitati, ut in partem sis vocatus sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis; unde sicut multum nos ea, quæ a te pie sunt curata, lætificant: ita nimium ea, quæ sunt perperam gesta, contristant, & necesse est post multarum experimenta causarum sollicitius prospici, & diligentius præcaveri, quatinus per Spiritum charitatis, & pacis omnis materia scandalorum de Ecclesiis Domini, quas tibi commendavimus, auferatur: præeminente quidem in illis provinciis Episcopatus tui fastigio, sed amputato totius usurpationis excessu.

Al. * placere cognosc.

Ut Metropolitanis sua jura serventur.

CAP. XXXII.

Igitur secundum Sanctorum Patrum Canones, Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, Metropolitanos singularum Provinciarum Episcopos, quibus [a] ex delegatione nostra fraternitatis tuæ cura prætenditur, jus traditæ sibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decernimus: ita ut a regulis præstitutis nulla aut negligentia, aut præsumptione discedant.

9. q. 3 c. Igitur secundum.

[a] *Ex delegatione nostra*] Contra Synod. Ephesin. Can. 8.

Ut a Metropolitanis non Laici, non bigami, non viduarum mariti, sed inreprehensibiles ordinentur Episcopi.

CAP. XXXIII.

In civitatibus, quarum rectores obierint, de substituendis Episcopis hæc forma servetur; ut is, qui ordinandus est, etiam si bonæ vitæ testimonio fulciatur, non Laicus, non Neophytus, nec secundæ conjugis sit maritus, aut qui unam quidem habeat, vel habuerit, sed quam sibi viduam copularit. Sacerdotum enim tam excellens est electio, ut hæc, quæ in aliis membris Ecclesiæ non vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita.

Dist 33 c. Omnium Sacerdotum.

Quod Subdiaconis carnale connubium denegetur.

CAP. XXXIV.

Nam cum extra Clericorum ordinem constitutis nuptiarum societati, & procreationi filiorum studere sit liberum arbitrium, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, ne Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur, ut & qui habent, sint tanquam non habentes: & qui non habent, permaneant singulares. Quod si in hoc ordine, qui quartus est a capite, dignum est custodiri, quanto magis in primo, vel secundo, tertiove servandum est ne aut Levitico, aut Presbyterali honore, aut Episcopali excellentia quisquam idoneus æstimetur, qui se a voluptate uxoria necdum frænasse detegitur?

1. Cor. 7.

Ut nullus invitus ordinetur Antistes.

CAP. XXXV.

Cum ergo de Summi Sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præponatur, quem Cleri, Plebisque consensus concorditer postularint, ita ut si in aliam forte personam partium se vota diviserint, Metropolitani judicio is alteri * præferatur, qui majoribus & studiis juvatur, & meritis, tantum ut nullus invitis, & non petentibus ordinetur, ne civitas Episcopum non optatum aut contemnat, aut oderit, & fiat

Dist. 63. c. f.

Al. * proponatur

minus religiosa, quam convenit, cui non licuerit habere, quem voluit.

Ut Metropolitanus Epiri de electo, quem est ordinaturus Episcopum, ad Thessalonicensem Pontificem referat, & de Metropolitano electo similiter Provinciales Episcopi.

CAP. XXXVI.

Dist. 65. c. De persona.

DE persona autem consecrandi Episcopi, & de Cleri, plebisque consensu Metropolitanus Episcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in provincia bene placuit scire te faciat, ut ordinationem rite celebrandam tua quoque firmet authoritas, quæ rectis dispositionibus nihil moræ, aut difficultatis debebit afferre, ne gregibus Domini diu desit cura Pastorum.

Dist. 63. c. Metropolitano. Item dist. 77. c. 2.

Metropolitano vero defuncto, cum in locum ejus alius fuerit subrogandus, Provinciales Episcopi ad civitatem Metropolim convenire debebunt, ut omnium Clericorum, atque omnium civium voluntate discussa, ex Presbyteris ejusdem Ecclesiæ, vel ex Diaconis optimus eligatur. De cujus nomine ad tuam notitiam Provinciales referant Sacerdotes, impleturi vota poscentium, cum quod ipsis placuit, tibi quoque placuisse cognoverint. Sicut enim justas electiones nullis dilationibus volumus fatigari, ita nihil permittimus te ignorante præsumi.

Ut bina per annum Provincialia Episcoporum Concilia celebrentur; & si res difficilis emerserit, nec fuerit Thessalonicensis Episcopi judicio terminata, ad Romanum referatur Antistitem.

CAP. XXXVII.

Dist. 18. c. De Conciliis.

DE Conciliis autem Episcopalibus non aliud indicimus, quam sancti Patres salubriter ordinarunt, ut scilicet bini conventus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis quæ inter diversos Ecclesiæ ordines nasci adsolent, judicetur, ac si forte inter ipsos, qui præsunt, de majoribus (quod absit) peccatis causa nascitur, quæ Provinciali nequeat examine diffiniri, fraternitatem tuam de totius negocii qualitate Metropolitanus curabit instruere, ut si coram positis partibus nec tuo fuerit res sopita judicio, ad nostram cognitionem, quicquid illud est, transferatur.

Ut si quis Episcopus suam deserens civitatem majorem Sedem ambitus causa petierit, nec illam obtinere poterit, & sua carere debebit.

CAP. XXXVIII.

SI quis autem Episcopus, civitatis suæ mediocritate despecta, adminis- *7. q. 1. c. Si quis Episcopus.*
trationem loci celebrioris ambierit, & ad majorem se plebem quacunque ratione transtulerit, a Cathedra quidem pellatur aliena, sed carebit & propria, ut nec illis præsideat, quos per avaritiam concupivit, nec illis quos per superbiam sprevit. Suis igitur terminis quisque contentus sit, nec supra mensuram juris sui affectet augeri.

Ut nullus alienum Clericum sollicitare, vel tenere præsumat, suo Episcopo non præbente consensum.

CAP. XXXIX.

ALienum Clericum, invito Episco- *19. q. 2. c. Alienum Clericum.*
po ipsius nemo suscipiat, nemo sollicitet, nisi forte ex placito charitatis id inter dantem, accipientemque convenerit; nam gravius injuriæ reus est, qui de fratris Ecclesia id, quod est utilius, aut preciosius audet vel allicere, vel tenere. Itaque si intra Provinciam res agitur, transfugam Clericum ad Ecclesiam suam Metropolitanus redire compellet. Si autem longius recessit, tui præcepti authoritate revocabitur, ut nec cupiditati, nec ambitioni occasio relinquatur.

Ut in evocandis Provincialibus Episcopis a Thessalonicensi Pontifice moderatio conservetur, ne sub hoc colore Sacerdotalis honor contumeliis addicatur, nec amplius quam bini de Provinciis Episcopi, quos Metropolitani probaverint, dirigantur.

CAP. XL.

IN evocandis autem a te Episcopis moderatissimum esse te volumus, ne per majoris diligentiæ speciem fraternis gloriari videaris injuriis. Unde si causa aliqua major erit, ob quam rationabile, ac necessarium sit fraternum advocare conventum, binos de singulis Provinciis Episcopos, quos Metropolitani crediderint esse mittendos, ad fraternitatem tuam venire sufficiat.

Ut non amplius a statuto Concilii tempore, quam dies XV. remorentur Episcopi; & si inter eos fuerit oborta contentio, cuncta Romano Pontifici sub gestorum insinuatione pandantur: ut ab eo, quod Deo placuerit, ordinetur.

CAP. XLI.

ITa ut a præstituto tempore ultra XV. dies, qui convenerint, non teratdentur. Si autem in eo, quod cum fratribus tractandum, definiendumve credideris, diversa eorum fuerit a tua voluntate sententia, ad nos omnia sub gestorum testificatione ferentur, ut remotis ambiguitatibus, quod Deo placeat, decernatur. Ad hunc enim finem omnem affectum nostrum curamque dirigimus, ut quod ad unitatem concordiæ, & quod ad custodiam pertinet disciplinæ, nulla dissensione violetur, nulla desidia negligatur. Et te igitur, frater dilectissime, & eos fratres nostros, qui de tuis offenduntur excessibus, cum tamen non similis sit omnibus materia querelarum, hortor, & moneo, ut quæ pie sunt ordinata, salubriterque disposita, nulla concertatione turbentur: nemo quod suum est, quærat, sed quod alterius; & sicut ait Apostolus: Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bono ad ædificationem. Non enim poterit unitatis nostræ firma esse compago, nisi nos ad inseparabilem soliditatem vinculum charitatis adstrinxerit: quia sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Connexio totius corporis unam sanitatem, unam pulchritudinem facit. Et hæc quidem connexio totius corporis unanimitatem requirit, sed præcipue exigit concordiam Sacerdotum, quibus & si dignitas communis non est, tamen ordo generalis est. Quoniam & inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis, & cum omnium par esset electio, uni tamen datum est, ut cæteris præemineret. De qua forma Episcoporum quoque est orta distinctio. Et magna * dispositione provisum est, ne omnes sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia, & rursum quidam in majoribus urbibus constituti sollicitudinem ejus susciperent ampliorem, per quos ad unam Petri Sedem universalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil usquam a suo capite dissideret. Qui ergo scit se quibusdam præpositum, non moleste ferat aliquem sibi esse prælatum, sed obedientiam, quam exigit, etiam ipse dependat; & sicut non vult gravis oneris sarcinam ferre, ita non audeat alii importabile pondus imponere. Discipuli enim sumus humilis, & mitis magistri, dicentis, Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris, jugum enim meum suave est, & onus meum leve est. Quod quomodo experiemur, nisi & illud in observantiam veniat, quod idem Dominus ait? Qui major est vestrum, erit minister vester; qui autem se exaltaverit, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.

[Margin notes: 2. Cor. 10. Rom. 15. — Rom. 12. 1. Cor. 12. — Primatus Petri. — Al. * ordinatione — 2. q. 6. c. Quos scit. Matth. 11. Matth. 11. — Matth. 20. Luc. 22. Luc. 14.]

Explicit Epistola Leonis ad Anastasium Thess.

Incipit ejusdem Epistola ad Nicetam Aquileien.

LEo Nicetæ Episcopo Aquileiensi Salutem. Regressus ad vos filius meus Adeodatus, Sedis nostræ Diaconus, dilectionem tuam poposcisse memoravit, ut de his authoritatem Apostolicæ Sedis acciperes, quæ quidem magnam difficultatem dijudicationis videntur afferre, sed pro inspectione temporalium necessitatum adhibenda curatio est, ut vulnera, quæ adversitate hos-

tilitatis inlata sunt, religionis maxime ratione sanentur.

Quod debeant fœminæ, quæ captis viris nupserant aliis, regressis a captivitate viris prioribus copulari, ut quod suum est unusquisque recipiat.

CAP. XLII.

34. q. 1. c. Cum per bellicam. CUm ergo per bellicam cladem, & per gravissimos hostilitatis incursus ita quædam dicatis divisa esse conjugia, ut abductis in captivitatem viris fœminæ eorum remanserint destitutæ, quæ viros proprios aut interemptos putarent, aut nunquam a dominatione crederent liberandos, & in aliorum conjugium solitudine cogente transierint, cumque nunc statu rerum, auxiliante Domino, in meliora converso, nonnulli eorum, qui putabantur periisse, remearint, merito charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quæ aliis junctæ sunt viris, a nobis debeat ordinari. Prov. 19. & 26. Matth. 19. Sed quia novimus scriptum, quod a Deo jungitur mulier viro, & iterum præceptum agnovimus, ut quod Deus junxit, homo non separet, necesse est, ut legitimarum fœdera nuptiarum redintegranda credamus, & remotis malis, quæ hostilitas intulit, unicuique id, quod legitime habuit, reformetur: omnique studio procurandum est, ut recipiat unusquisque quod proprium est.

Quod non probetur esse culpabilis, qui uxorem capti in matrimonio videtur esse sortitus.

CAP. XLIII.

NEc tamen culpabilis judicetur, & tanquam alieni juris pervasor habeatur, qui personam ejus mariti, qui jam non esse existimabatur, assumpsit. Sic enim multa, quæ ad eos, qui in captivitatem ducti sunt, in jus alienum transire potuerunt, & tamen plenum justitiæ est, ut iisdem reversis propria reformentur. Quod si in mancipiis, vel in agris, aut etiam in domibus, ac possessionibus rite servatur, quanto magis in conjugiorum redintegratione faciendum est, ut quod belli necessitate turbatum est, pacis remedio reformetur.

Ut si viri de captivitate regressi, intemperantia uxorum offensi non fuerint, & voluerint eas in conjugium recipere, liberam habeant facultatem.

CAP. XLIV.

ET ideo si viri post longam captivitatem reversi ita in dilectione suarum conjugum perseverent, ut eas cupiant in suum redire consortium, omittendum est, & inculpabile judicandum, quod necessitas intulit, & restituendum est quod fides poscit.

Ut si mulieres ad priores maritos redire noluerint, velut impiæ, Ecclesiastica communione privandæ sint.

CAP. XLV.

SI autem aliquæ mulieres ita posteriorum virorum amore sunt captæ, ut malint his cohærere, quam ad legitimum redire consortium, merito sunt notandæ, ita ut etiam Ecclesiastica communione priventur, quæ de re excusabili contaminationem criminis elegerunt, ostendentes sibimet pro sua incontinentia placuisse, quod justa remissio poterat expiare. Redeant ergo ad suum statum voluntaria redintegratione conjugia, neque ullo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod conditio necessitatis extorsit: quia sicut hæ mulieres, quæ reverti ad viros suos noluerint, impiæ sunt habendæ, ita illæ, quæ in affectum ex Deo initum redeunt, merito sunt laudandæ.

Captivis aut errore, aut fame, non veneratione cibos immolatitios edere compulsis pœnitentia concedenda.

CAP. XLVI.

DE his autem Christianis, qui inter eos, a quibus fuerant captivati, immolaticiis cibis asseruntur esse polluti, consultationi charitatis tuæ hoc etiam respondendum esse credidimus, ut pœnitentiæ satisfactione purgentur, quæ non tam temporis longitudine, quam cordis compunctione pensanda est. Et sive hoc error extorserit, sive fames suaserit, non dubitetur abolendum,

cum hujusmodi cibus pro metu, aut indigentia, non pro religionis veneratione sit sumptus.

Quod hi qui ad iterationem baptismi vel vi, vel timore coacti animos inclinarunt, pœnitentiæ sint sublevandi remedio: ita ut senilis ætatis, parvulorum quoque, & ægritudinum, cæterarumque necessitatum habeatur sollicita consideratione respectus.

CAP. XLVII.

HI vero, de quibus similiter dilectio tua nos credidit consulendos, qui ad iterandum baptismum vel metu coacti, vel errore traducti sunt, & nunc se contra Catholicæ fidei Sacramentum egisse cognoscunt, ea est custodienda moderatio, qua in societatem nostram non nisi per pœnitentiæ remedium, & per impositionem Episcopalis manus, communionis recipiant unitatem. Tempora pœnitudinis, habita moderatione, tuo constituenda judicio, prout conversorum animos inspexeris esse devotos, pariterque etiam habentes ætatis senilis intuitum, & periculorum quorumque, aut ægritudinum respicientes necessitates. In quibus si quis ita graviter urgeatur, ut dum adhuc pœnitet, de salute ipsius desperetur, oportet ei per Sacerdotalem sollicitudinem communionis gratia subveniri.

26. q. 7. c. Tempora.

Ut hi qui ab Hæreticis baptizati sunt, sola Sancti Spiritus invocatione firmentur.

CAP. XLVIII.

NAm hi, qui baptismum ab Hæreticis acceperunt, cum baptizati antea non fuissent, sola Sancti Spiritus invocatione per impositionem manuum confirmandi sunt, quia formam tantum baptismi sine sanctificationis virtute, sumpserunt. Et hanc regulam, ut scitis, servandam in omnibus Ecclesiis prædicamus, ut lavacrum semel initum nulla iteratione violetur, dicente Apostolo, Unus Deus, una Fides, unum Baptisma, cujus ablutio nulla iteratione temeranda est, sed, ut diximus, sola sanctificatio Spiritus Sancti invocanda est, ut quod ab Hæreticis nemo accipit, a Catholicis Sacerdotibus consequatur. Hanc autem Epistolam nostram, quam ad consultationem tuæ fraternitatis emisimus, ad omnes fratres, & Comprovinciales tuos Episcopos facias pervenire, ut omnium observantiæ data prosit authoritas. Datum XII. Kal. Aprilium Conss. Majoriano Augusto.

1. q. 1. c. Hi qui bapt.

Ibidem c. Hanc regulam.

Ephes. 4.

In causa Lupicini Episcopi Leo universis Episcopis per Cæsariensem Mauritaniam constitutis.

CAP. XLIX.

CUm de ordinationibus Sacerdotum quædam apud vos inlicite usurpata crebriot ad nos commeantium sermo perferret, ratio pietatis exegit, ut pro sollicitudine (quam universæ Ecclesiæ ex Divina institutione dependimus) rerum fidem studeremus agnoscere, vicem curæ nostræ proficiscenti a nobis confratri, & Consacerdoti nostro Potentio delegantes, qui secundum scripta, quæ per ipsum ad vos direximus, de Episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobisque omnia fideliter indicaret. Unde quia idem plenissime notitiæ nostræ cuncta reseravit, & sub quibus, qualibusque Rectoribus quædam Christi plebes in partibus Provinciæ Cæsariensis habeantur, syncera nobis relatione patefecit, necessarium fuit, ut dolorem cordis nostri, quo pro Dominicorum gregum periculis æstuamus, datis nunc quoque ad dilectionem vestram literis promeremus, mirantes tantum apud vos per occasionem temporis impacati aut ambientium præsumptionem, aut tumultum valuisse popularem, ut indignis quibusque, & longe extra Sacerdotale meritum constitutis pastorale fastigium, & gubernatio Ecclesiæ dederetur. Non est hoc consulere populis, sed nocere: nec præstare tegimen, sed augere discrimen. Integritas enim præsidentium salus est subditorum, & ubi est incolumitas obedientiæ, ibi sana est forma doctrinæ. Principatus autem, quem aut seditio contulit, aut ambitus occupavit, etiam si moribus * atque actibus non offendit, ipso tamen initii sui est perniciosus exemplo, & difficile est, ut bono

Dist 61. c. Miramur.

1. q. 1. c. Principatus.

*Al. * neque*

peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. Quod si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus providenter, scienterque curandum est, ut in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque præposterum, quanto magis elaborandum est, ut in electione ejus, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur? Nam totius familiæ Domini status, & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore * non inveniatur in capite. Ubi est illa beati Pauli Apostoli per Spiritum Dei emissa præceptio qua in persona Timothei omnium Christi Sacerdotum numerus eruditur, & unicuique nostrum dicitur, Manus cito nemini imposueris, neque communices peccatis alienis? Quid est cito manus imponere, nisi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum obedientiæ, laboris, ante experientiam disciplinæ Sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare peccatis alienis, nisi & talem effici ordinantem, qualis est ille, qui non meruit ordinari? Sicut enim boni operis sibi comparat fructum, qui rectum tenet in eligendo * Sacerdote judicium, ita gravi semetipsum afficit damno, qui in suum collegium adsumit indignum. Non ergo in cujusquam persona prætermittendum est, quod in statutis generalibus continetur, nec putandus est honor ille legitimus, qui fuerit contra divinæ legis præcepta conlatus. Dicente enim Apostolo, ut inter alias * electionis regulas is Episcopus ordinetur, quem unius uxoris virum fuisse, aut esse constiterit. Tam sacrata semper habita est ista præceptio, ut etiam de muliere Sacerdotis eligendi eadem intelligeretur servanda conditio: ne forte illa, * priusquam in matrimonium ejus veniret, qui aliam non habuisset uxorem, alterius viri esset experta conjugium. Quis igitur * dissimulare audeat, quod in tanti Sacramenti penetratur injuriam, cum huic magno, venerandoque mysterio nec divinæ quidem legis statuta defuerint, quibus evidenter est definitum, ut Virginem Sacerdos accipiat, & alterius thorum nesciat conjugis, quæ uxor futura est Sacerdotis? Jam tunc enim in Sacerdotibus figurabatur Christi & Ecclesiæ spiritale conjugium, ut quoniam vir caput est mulieris, discat sponsa verbi non alium virum nosse, quam Christum, qui merito unam elegit, unam diligit, & aliam præter ipsam suo consortio non adjungit. Si ergo etiam in veteri testamento hæc Sacerdotalium conjugiorum forma servata est, quanto magis sub Evangelii gratia constituti Apostolicis debemus servire præceptis? Ut quamlibet quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus inveniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterii honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non unius uxoris virum, aut uxorem ejus non unius viri fuisse claruerit? Monente vero Apostolo, atque dicente: Et hi autem probentur primum, & sic ministrent. Quid aliud intelligendum putamus, nisi ut in his provectionibus non solum matrimoniorum castimoniam, sed etiam laborum merita cogitemus, ne aut a baptismo novellis, aut a sæculari actu repente conversis officium pastorale credatur. Cum omnes gradus militiæ Christianæ de incrementis profectuum debeant æstimari, an possint cuiquam majora committi, merito beatorum Patrum venerabiles sanctiones, cum de Sacerdotum electione loquerentur, * eosdem ut idoneos sacris administrationibus censuerunt, qui multo tempore per singulos officiorum gradus provecti, experimentum sui probabile præbuissent, ut unicuique testimonium vitæ suæ actuum suorum ratio * perhiberet. Si enim ad honores mundi sine suffragio temporis, sine merito laboris indignum est pervenire, & notati ambitus solent, quos probitatis documenta non adjuvant, quam diligens, & quam prudens habenda est dispensatio divinorum munerum, & cœlestium dignitatum? ne in aliquo Apostolica, & Canonica decreta violentur, & his Ecclesia Domini tegenda credatur, qui legitimarum institutionum nescii, & totius humilitatis ignari non ab infimis sumere incrementum, sed a summis volunt habere principium, cum valde iniquum sit, & absurdum, ut imperiti magistris, novi antiquis, & rudes præferantur emeritis. In domo quidem magna necesse est, sicut Apostolus * dixit, ut vasa diversa sint, quædam aurea, & argentea, quædam vero lignea, & fictilia, sed horum ministerium pro mate-

Marginal notes: Al. * non sit Cito manus imponenda non sunt. — 1. Tim. 5. — Dist. 78. Quid est. — Al. * Sacerdotem. — 1. Tim. 3. — Al. * electiones regularis Virginem ducere uxorem. — Al. * quæ in societatem ejus. — Al. * tolerare — Levit. 21. Ezech. 44. — Ephes. 5. 1. Cor. 11. — 1. Tim. 3. — Ne ordinentur indigni. — * Forte eos demum — Al. * perhibetur. — Al. * differit 2. Tim. 2.

*Al. * discernitur, nec idem est pretiosorum usus & vilium.* riæ qualitate * dividitur, nec qui est pretiosorum, idem usus & vilium. Nam inordinata erunt omnia, si fictilia aureis, & post lignea præferuntur argenteis. Sicut autem in ligneis & fictilibus eorum hominum species figuratur, qui nullis adhuc virtutibus nitent, ita in aureis & argenteis hi sine dubio declarantur, qui per longæ eruditionis ignem, & per fornacem diuturni laboris excocti aurum probatum, & argentum purum esse meruerunt. Quibus si merces pro devotione non redditur, omnis Ecclesiastica disciplina resolvitur: omnis ordo turbatur, dum in Ecclesia, qui nullum subierunt ministerium, perverso eligentium judicio indebitum obtinent principatum. *Indignorum promotio.* Cum ergo inter vos tantum valuerint aut studia populorum, aut ambitus superborum, ut non solum Laicos, sed etiam secundarum uxorum viros, aut viduarum maritos ad officium cognoscamus pastorale provectos: nonne apertissimæ exigunt causæ, ut Ecclesiæ in quibus ista commissa sunt, judicio severiore * repurgentur, & non solum in tales Præsules, sed etiam in ordinarores eorum ultio competens proferatur? *1. q. 7. c. Exiguus causa.* *Al. * purgentur* Sed circumstant nos hinc mansuetudo clementiæ, hinc censura justitiæ; & quia universæ Sedis Apostolicæ pietate compellimur, ita nostram temperare sententiam, ut trutinato pondere dilectorum, quorum utique non una mensura est, quædam * definiamus utcunque toleranda, quædam vero penitus amputanda. *Al. * credamus* Et enim qui vel secundas nuptias inierunt, vel viduarum se conjugio sociarunt, nec Apostolica, nec legalis authoritas Sacerdotium obtinere permittit. Et multo magis illum, si fuerit in vestro judicio confutatus, qui, sicut ad nos relatum est, duarum simul est maritus uxorum, * & illum, qui ab uxore dimissus, alteram duxisse perhibetur. *Al. * vel* Cæteros vero, quorum provectio hoc tantum reprehensionis incurrit, quod ex Laicis ad officium Episcopale delecti sunt, neque ex hoc, quod uxores habent, possunt esse culpabiles, susceptum Sacerdotium renere permittimus non præjudicantes Apostolicæ Sedis statutis, nec beatorum Patrum regulas resolventes, quibus salubriter constitutum est, ne primum, aut secundum, aut tertium in Ecclesia gradum quisquam Laicorum, quibuslibet suffragiis fultus ascendat priusquam ad hoc meritum per legitima augmenta perveniat. *Nic. Conc. c. 2.* Quod enim nunc utcunque patimur esse veniale, inultum postmodum esse non poterit, si quisquam id, quod omnino interdicimus, * usurpare præsumpserit. *Al. * usurpari sive præsumpserit.* Quia remissio peccati non dat licentiam delinquendi, neque quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi. Cum itaque de omnibus fere, quæ fratris nostri Potentii relatio continebat, plenissime dilectionem vestram per David fratrem, & Coëpiscopum nostrum, qui & Sacerdotii merito nobis est probatus, & moribus videatis instructum, superest, fratres, ut concorditer & salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium devotionis unanimes divinis, & Apostolicis constitutionibus * serviatis, *Al. * pareatis* & nullo patiamini providentissima Canonum decreta violari. Quæ enim nunc certarum remisimus consideratione causarum, antiquis deinceps custodienda sunt regulis, ne quod ad tempus pia lenitate concessimus, justa * post hæc ultione plectamus, *Al. * postulatione* in eos specialius, & propensius commovendi, qui in Episcopis ordinandis Sanctorum Patrum statuta neglexerint, & quos refutare debuerint, consecraverint. Unde si qui Episcopi talem consecraverint Sacerdotem, *1. q. 1. Si qui Episcopi.* qualem esse non liceat, etiam si aliquo modo damnum proprii honoris evaserint, *Et 1. 21. q. 2. Si qui.* ordinationis tamen jus ulterius non habebunt, nec unquam ei Sacramento interetunt, quod neglecto Divino judicio immerito præstiterunt. Illud sane, *Dist. 80. Illud sane.* quod ad Sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus Canonum statuta servari: ut non in quibuslibet locis, neque in quibuscunque castellis, & ubi ante non fuerunt Episcopi, consecrentur: cum ubi minores sunt plebes, minoresque conventus, Presbyterorum cura sufficiat. Episcopalia autem gubernacula non nisi majoribus populis, & frequentioribus civitatibus oporteat præsidere, ne quod Sanctorum Patrum divinitus inspirata decreta vetuerunt, *In Sardic. Conc. c. 6.* viculis, & possessionibus vel obscuris, & solitariis municipiis tribuatur Sacerdotale fastigium, & honor, cui debent excellentiora committi, ipsa sui numerositate vilescat. Quod nunc in sua

Diœcesi Restitutus Episcopus factum esse causatus est, & rationabiliter postulavit, ut si Episcopi eorum locorum, in quibus non debuerant ordinari, humana conditione decesserint, loca ipsa ad jus ejus Antistitis redeant, cujus fuerint ante priora, & inutile est, ut Sacerdotalis dignitas inconsiderata ordinandis facilitate superflua multiplicatione minuatur.

Similis Canon ponitur. 32. q. 5.
Illa autem famula Dei.

De his autem, quæ in sacro virginitatis proposito constitutæ barbaricam pertulere violentiam, & integritatem pudoris non animo, sed corpore perdiderunt, ea nobis videtur servanda moderatio, ut neque * Viduarum dejiciantur gradu, nec in sacrarum, & perseverantium Virginum numero censeantur, quibus, si in omnibus virginalibus perseverant, & castimoniæ soliditatem mente custodiunt, Sacramentorum non est neganda communio, quia injustum est illas in eo vel argui, vel notari, quod non voluntas amittit, sed vis hostilis eripuit. Causam quoque Lupicini Episcopi illic jubemus audiri, cui multum, & sæpius postulanti communionem, * ac rationem reddimus, quoniam cum ad nostrum judicium provocasset, immerito eum pendente negotio, a communione videbamus fuisse suspensum. Adjectum etiam illud est, quod huic temere superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari, antequam Lupicinus in præsenti positus, aut confutatus, aut certe confessus justæ posset subjacere sententiæ, * ut vacantem locum, quemadmodum disciplina Ecclesiastica exigit, is, qui consecrabatur, acciperet. Si quæ vero aliæ emerserint causæ, quæ ad statum Ecclesiarum, & ad concordiam pertineant Sacerdotum, illic sub timore Domini volumus judicio ventilentur, & de componendis, atque compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur: ut ea, quæ juxta Ecclesiasticum morem juste, & rationabiliter fuerint definita, nostra quoque sententia roborentur. Dat. IV. Id. Augusti.

*Al. * in viduarum.*

Hic irritus videtur Canon Aurelii de non appellando ad Transmarina judicia.

*Al. * convocantem*
* Forte *tunc vacantem*

Expliciunt Decreta Papæ Leonis.

PLATINA DE HILARIO PAPA.

HILARIUS, natione Sardus, Patre Crispino, ad Leonis tempora pervenit. Hic instituit, ne Pontifices deinceps successorem sibi deligerent, quæ institutio ad omnes Ecclesiasticos gradus pertinet. Fecit & decretalem, ac per universum orbem sparsit, Epistolas quoque conscripsit de fide Catholica. In baptisterio autem Constantiniana Basilica tria oratoria ædificavit auro, & pretiosis lapidibus distincta, tribus sanctis dedicata, Joanni Baptistæ, Joanni Evangelistæ, & sanctæ Cruci, quorum januæ erant aneæ, argento cælato claræ. In oratorio autem τῦ σταυρῦ. r. Crucis erat lignum Crucis, auro clausum, & ornatum gemmis. Stabat & eo loci Agnus aureus. II. librarum in columna Onychina. Ante oratorium erant columnæ miræ magnitudinis, quæ dicuntur Hecaton. In fonte Joannis erat lucerna aurea librarum decem, cervi argentei tres LXXX. librarum aquam fundentes, columba aurea duarum librarum. Addidit & oratorium Sancti Stephani Baptisterio Lateranensi. Duas quoque bibliothecas apud eundem locum ædificavit. Ad lunam vero Monasterium in urbe struxit. Omitto dona templis oblata, quæ quidem prope infinita fuere ex auro, argento, marmoribus, & gemmis. Ubi autem ea peregisset, quæ ad optimum Pontificem pertinebant, tum in extruendis templis, ornandisque, tum & docendo, admonendo, castigando, eleemosynasve, ubi erat opus præbendo moritur. Creatis prius de more quinque & XX. Presbyteris, Diaconis quinque, Episcopis duobus & XX. Sepelitur autem in crypta S. Laurentii apud corpus beati Sixti. Sedit annis VII. Men. III. Dies X.

Opera & oratoria Hilarii.

Dona & virtutes ejus.

Tituli Decretorum [a] *Papæ Hilarii; numero VI.*

1 SYNODUS habita in Basilica beatæ Mariæ.
2 Adlocutio [b] Papæ Hilarii in eodem conventu.

3 Epiſtola prima Aſcanii, vel univerſorum Epiſcoporum ad Hilarium Papam.
4 Epiſtola ſecunda Aſcanii Tarraconenſis Provinciæ.
5 Subſcriptio Epiſcoporum, qui fuerunt in Synodo.
6 Præceptum Hilarii Epiſcopi ad Aſcanium de eadem cauſa.

[a] *Papa Hilarii*] *Hilari.*
[b] *Papa Hilarii*] *Hilari.*

* Lego Flavio
Al.* Hermico

Incipiunt [c] *Regulæ Hilarii* * *Flabio Baſilico & * Herminerico V V. C C. Conſſ.*

Al.* XVI.

SUb die * XIII. Kalendarum Decembrium, reſidente viro [d] venerabili Hilario Papa in Baſilica Sanctæ Mariæ, & Maximo Taurini civitatis Provinciæ Galliarum. Ingenuo [e] Ebrodiunenſi Provinciæ SS. Mediolanenſi Provinciæ SS. Saturnino * [f] Abinionenſi Provinciæ SS.

SS. lege. Supra ſcripta.
* Lego Avinionenſi

[c] *Regula Hilarii*] *Hilari.*
[d] *Venerabili Hilario*] *Hilaro.*
[e] *Ebrodiunenſi*] *Ebrodunenſi.*
[f] *Abinionenſi*] *Abinonenſi.*

Petro	*Portuenſi*
Primo	*Atellano*
Gaudentio	*Abitienſi*
Paulino	* *Aquabienſi*
Palladio	*Salpinati*
Sotere	*Neapolitano*
Tiburtio	*Capuano*
Felice	*Lunenſi*
Euſebio	*Senenſi*
Juſto	*Faberino*
Concordio	*Barino*
Caprario	*Caſitano*
Conſtantino	*Aquinati*
Prætextato	*Interamnano*
Claudio	*Pauſalano*
Adeodato	*Veliterno*
Criſpiano	*Subauguſtano*
Servo dei	*Nomentano*
Hilario	*Amerino*
Paulo	*Foranovano*
Apuleio	*Tarquinienſi*
Aſterio	*Gabinati*
Aſterio	*Forojulienſi*
Gaudentio	*Vecconenſi*
Gaudentio	*Scyllateno*
Eubodio	*Triſenenſi*
Majoriano	*Aſtenſi*
Felice	*Sipontino*

* Lego Aquevinenſi

Urano	
Januario	*Prænestino*
Adeodato	*Cumano*
Tiberio	*Curium Sabinorum*
Gerontio	*Camerino*
Lucifero	*Tifernis Metauris*
Romano	*Albanensi*
Florentio	*Talesino*
Candido	*Tiburtino*
Eusebio	*Sutrino*
Gaudentio	*Antiatino*
Projectio	*Nepesino*
Philippo	*Numanati*
Restituto &	* *Octabio Aphris*

* *Lege Octavio*

RESIDENTIBUS ETIAM UNIVERSIS PRESBYTERIS, astantibus quoque Diaconibus.

Hilarius Episcopus Ecclesiæ Catholicæ, urbis Romæ, Synodo præsidens dixit.

QUONIAM teligiosus, Sancto Spiritu congregante, conventus hortatur, ut quæcunque pro disciplina Ecclesiastica necessaria sunt, cura diligentiore tractemus: si placet, fratres, ea quæ ad ordinationum tenorem pertinent, juxta divinæ legis præcepta, & Nicænorum Canonum constituta, ita adjuvante Domino in omne ævum mansura solidemus, ut nulli fas sit sine status sui periculo vel divinas Constitutiones, vel Apostolicæ Sedis Decreta temerare, quia nos, qui potissimi Sacerdotis administramus officia, talium transgressionum culpa respiciet, si in causis Dei desides fuerimus inventi, quia meminimus, quod timere debemus, qualiter comminetur Dominus negligentiæ Sacerdotum, siquidem reatu majore delinquit, qui potiori honore perfruitur: & graviora facit vitia peccatorum sublimitas dignitatum. Cavendum ergo in primis est, ne ad * sacros gradus, sicut gestis prioribus ante præscriptum est, quisquam, qui uxorem non virginem duxit, * aspiret. Repellendus est etiam quisque, qui in secundæ uxoris nuptias contra Apostolica præcepta convenit. Inscii quoque literarum, nec non & aliqua membrorum damna perpessi, & hi, qui ex pœnitentibus sunt, ad sacros ordines aspirare non audeant. Quisquis talium consecrator extiterit, factum suum ipse dissolvet, & quod commisit inlicite, aut a decessoribus suis invenit admissum, si proprium periculum vult vitare, damnabit: nos enim in nullo volumus severitatem ultionis exercere. Sed qui in causis Dei contumacia, vel * delicto deliquerit, aut ipse quod perperam * fecit, abolere noluerit, in se quicquid in alium non resecarit, inveniet. Quod ut deinceps possit tenacius custodiri, si placet, omnes causas, & subscriptiones proprias commodate: ut Synodali judicio aditus claudatur inlicitis.

25. q. 1. c. Nulli fas sit.

Ezech. 3. & 33. Dist. 34. Curandum est.

Al. * *sacratos*

Al. * *aspiceret*

Dist. 55. c. Pœnitentes vel inscii.

55. q. 9. c. Quod quis commisit.

* *Forte delecto*

Al. * *facit*

Ab universis Episcopis, & Presbyteris adclamatum est.

EXAUDI Christe, Hilario vita D. VI. Hæc confirmamus, hæc docemus D. VIII. Hæc tenenda sunt, hæc servanda sunt D. V. Doctrinæ vestræ gratias agimus D. X. Ista ut in perpetuum serventur, rogamus D. XV. Per Dominum Petrum, ut in perpetuum serventur rogamus D. VIII. Hæc præsumptio numquam fiat D. X. Qui hæc violaverit, in se inveniet D. VII. Et facto silentio.

D. VI. Dictum est sexies.

D. VIII. Dictum est octies.

Hilarius Episcopus dixit.

PRÆTEREA, Fratres, nova, & inaudita, sicut ad nos, missis de Hispaniis epistolis, sub certa * relatione pervenit, in quibusdam locis perversitatum semina subinde nascuntur. Denique nonnulli Episcopatum, qui non nisi meritis præcedentibus datur, non divinum munus, sed hæreditarium * putant esse compendium, & credunt, sicut res caducas, atque mortales, ita Sacerdotium, velut legali, aut testamentario jure posse dimitti. Nam plerique Sacerdotes in mortis confinio constituti in locum suum feruntur alios designatis nominibus subrogare: ut scilicet non legitima expectetur electio, sed defuncti gratificatio pro populi habeatur assensu. Quod quam grave sit æstimate: atque ideo, si placet, etiam hanc licentiam generaliter de Ecclesiis auferamus, ne quod turpe dictu est, hujusmodi se putet debere, quod Dei est. Ut autem quod ad nos perlatum est, ad vestram etiam possit pervenire notitiam, Hispanorum fratrum, & Coëpiscoporum nostrorum scripta legantur. Paulus notarius recitavit.

*Al. * religione, sed male.*
*Al. * putantes esse compendium credunt*
8. q. 1. c. Plerique Sacerdotes.

Beatissima, & Apostolica reverentia a nobis in Christo colendo Papæ Hilario Ascanius, & universi Episcopi Tarraconensis Provinciæ.

QUONIAM curam Apostolatus vester de Provinciarum suarum Sacerdotibus gerat, filio nostro inlustri Vincentio Duce Provinciæ nostræ referente cognovimus, cujus impulsu votum nostrum in * ausu scribendi prona devotione surrexit, ergo provinciali literario sermone debita coronæ vestræ obsequia deferentes, his, quæsumus, ut dignatione, qua cæteros etiam humilitatem nostram in orationibus vestris in mente habere dignemini, beatissima, & Apostolica reverentia, in Christo a nobis colende Pater, illud specialius deprecantes, ut factum nostrum, quod tam voto pene omnis Provinciæ, quam exemplo vetustatis in notitiam * nostram defertur, perpensis assertionibus nostris roborare dignemini. Et cum legeret, ab universis Episcopis, & Presbyteris adclamatum est.

** Forte ausum*
** Lego vestram*

x. 2. decies. Exaudi, Christe, Hilario vita. Dictum est. X. Hæc præsumptio nunquam fiat. D. VI. Quæ Dei sunt, ab homine dari non possunt. Dictum est. VI. Per dominum Petrum ut in perpetuum serventur. D. V. Hæc ut reserventur rogamus.

Hilarius Episcopus dixit, lege. Paulus Notarius recitavit.

Facti narratio. Episcopus Varohiensium civitatis Sanctus Nundinarius sortem explevit conditionis humanæ, hic Episcopo venerabili fratri nostro Irenæo, quem ipse antea in Diocœsi sua nobis volentibus constituerat, derelinquens ei, quod potuit habere paupertas supremæ voluntatis arbitrio, in locum suum ut substitueretur, optavit: sed defuncti judicium in ejus meritum non vacillat. Et cum legeret, Probus Episcopus e consessu surgens dixit: Illud licuit, hoc non licuit. Successores Deus dat; authoritate vestra resistite huic rei per Apostolatum vestrum.

Hilarius Episcopus dixit, Percurre quæ cœperas. Paulus Notarius recitavit. Siquidem omnis Clerus, & Plebs ejusdem civitatis, & optimi, & plurimi Provinciales, ut idem ejus locum observaret, a nobis speraverunt dato consensu, nos cogitantes defuncti judicium, & probantes ejus vitam, & eorum nobilitatem, atque multitudinem, qui petebant, simul & utilitatem Ecclesiæ memoratæ, optimum duximus, ut tanto Sacerdoti, qui ad divina migraverat, non minoris meriti substitueretur Antistes, præsertim cum Ecclesia illius municipii, in qua ante fuerat ordinatus, semper hujus civitatis Ecclesiæ fuisse Diœcesis constet. Ergo suppliciter precamur Apostolatum vestrum, ut humilitatis nostræ quod juste a nobis videtur factum, vestra authoritate firmetis. Jam dudum sane questi fueramus literis nostris de præsumptione Sylvani Episcopi, & miramur, quod nulla Apostolatus vestri responsa suscepimus: nunc hæc eadem suggerentes petimus, ut quid super his rebus observandum sit, Apostolicis sermonibus nos dignemini informare. Et ne fortitan per negligentiam portitoris, aut per longinqui itineris difficultatem humilitatis nostræ ad vos scripta non potuerint ex hoc negotio pervenire, etiam suggestionem nostram maluimus iterare. Et subscriptio. Orantem

pro nobis Sanctum Apostolatum vestrum jugi ævo divina conservet æternitas nobis omnibus, & Ecclesiæ suæ, Domine vere noster, & Apostolice Papa.

Hilarius Episcopus dixit. Alia Epistola recitetur. Paulus Notarius recitavit.

Domino beatissimo, & Apostolica reverentia a nobis in Christo colendo Papæ Hilario Ascanius, & universi Episcopi Tarraconensis Provinciæ.

ETIAMSI nulla extaret necessitas Ecclesiasticæ disciplinæ, expetendum tevera nobis fuerat illud privilegium Sedis vestræ, quo susceptis regni clavibus, post resurrectionem Salvatoris per totum orbem beatissimi Petri singularis prædicatio universorum inluminationi prospexit; cujus Vicarii principatus, sicut eminet, ita metuendus est ab omnibus, & amandus. Proinde nos Deum in vobis primitus adorantes, cui sine querela servitis, ad fidem recurrimus Apostolico ore laudatam, inde responsa quærentes, unde nihil errore, nihil præsumptione, sed Pontificali totum deliberatione præcipitur. Cum hæc ita se habeant, est tamen inter nos falsus frater, cui præsumptione sicut diutius tacere non licuit, ita & loqui futuri judicii necessitas imperavit. Sylvanus quidem, Episcopus Calagotæ, in ultima parte nostræ Provinciæ constitutus, divinationes sibi indebitas usurpando humilitatem nostram ad hoc usque perduxit, ut contra ejus vanissimam superstitionem, Sedis vestræ unicum remedium flagitemus. Hic namque jam ante septem aut octo amplius annos, postponens Patrum regulas, & vestra instituta despiciens nullis petentibus populis Episcopum ordinavit, cujus properum factum existimantes fraterna & pacifica posse admonitione sanari, * profecit in pejus. Denique contra vetustatem Canonum, contra Synodi constituta, alterius fratris nostri Presbyteri Spiritu tantum præsumptionis accensus, in eodem loco, qui illi fuerat destinatus, eui invito, & repugnanti imposuerat manus, & qui nostro jam cœtui fuerat adgregatus, Episcopum fecit. Hinc factum est, ut de ejus miserrima temeritate ad nos Cæsaraugustanæ urbis Episcopus frater noster universa referret, cujus diligentia & sollicitudo admodum prospexerat, si in aliquo profuisset. Siquidem cunctis in vicinia positis Episcopis, ne se Schismatico adjungerent, frequentissime contradixit; sed obstinatione damnabili totum, quod erat inlicitum, & quod nobis pudor est dicere, non erubuit solus ille committere. Proinde quia his præsumptionibus, quæ unitatem dividunt, quæ Schisma faciunt, velociter debet occurri, quæsumus Sedem vestram, ut quod super hac parte observare velitis, Apostolicis affatibus instruamur, quatinus fraternitate collecta, prolatis in medium venerandæ Synodi constitutis, contra rebellionis spiritum vestra authoritate subnixi, quid oporteat & de * ordinatione & de ordinato fieri, intelligere, Deo juvante, possimus. Erit profecto vester triumphus, si Apostolatus vestri temporibus, quod Sancti Petri cathedra obtinet, Catholica audiat Ecclesia: si novella zizaniorum semina fuerint extirpata. Et subscriptio. Orantem pro nobis Sanctum Apostolatum vestrum jugi ævo divina conservet æternitas.

Authoritas Rom. Pont.

Rom. 1.

In Sylvanum Episcopum querela.

Hic quædam deesse videntur verba.

* *Lego ordinatore*

Ab universis Episcopis & Presbyteris adclamatum est.

UT hæc emendetur rogamus. Dictum est VI. Ut hæc * recitentur rogamus D. VII. Ut disciplina servetur rogamus D. VIII. Ut antiquitas servetur rogamus D. VII. Ut disciplina servetur rogamus D. V. Ut Canones custodiantur rogamus D. VII. Ut in præsumptoribus vindicetur rogamus D. VII. Ordinatio Apostolica inlibata servetur D. VIII. Exaudi Christe, Hilario vita D. V. Dignus Papa, Dignus Doctor D. VIII.

* *Lego resecentur*

Hilarius Episcopus dixit. Acceptis quæ recitata sunt de omnibus, nunc, Fratres, speciales sententias, Deo vobis inspirante, depromite. Maximus Episcopus Ecclesiæ Tauritanæ dixit. In custodiendis omnibus, quæ ad sacras ordinationes pertinent, disciplinis melius sententiæ meæ professionem * denuncio, nihil a me unquam eorum, quæ prohibita sunt, esse faciendum. De reliquis censeo ut quisquis talia fecerit, aut detecta in Ecclesiis resecare noluerit, noverit se graves cau-

Sententiæ Episcoporum.

*Al. * devincio*

fas in Apoſtolicæ Sedis judicio redditurum: in quo illi neceſſe erit ſubire ſententiam. Ingenuus Epiſcopus Ebroduenſis dixit: Mihi quoque eadem de omnibus partibus ſententia eſt, qua me ipſe conſtringo, ne quid a me unquam de his, quæ ſunt interdicta, tentetur, quia novi ſtatum, & profeſſionem meam. De cæteris etiam cenſeo, ut quiſquis ſtatutorum tranſgreſſor exstiterit, ſciat ſe Eccleſiaſticæ regulæ laqueis innodari, & reatum Apoſtolicæ Sedis incurrere. * Paulus Epiſcopus Aquæ vivæ dixit: Ego quoque ſimili me lege conſtingo, & de cæteris, qui tranſgreſſores fuerint, pariter cenſeo, ne eis ſine periculo ſui quicquam tale tentare liceat, quod merito debeat vindicari. Primus Epiſcopus Eccleſiæ Atellanæ dixit: Hoc & ego cenſeo obſervandum. Palladius Epiſcopus Eccleſiæ Salapinæ dixit: Nihil me contra diſciplinam Eccleſiaſticam, vel Statuta Sanctorum Canonum facturum eſſe polliceor. Tiberius Epiſcopus Eccleſiæ Sabinenſis dixit: Profiteor me Statuta Sedis Apoſtolicæ in omnibus cuſtodire; & ſi in Eccleſia mea Clericorum aliquem contra præcepta Sanctorum Canonum deprehendero aut mulierem duxiſſe, aut duas habere uxores, ab Eccleſiaſtico officio ſeparari. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Sententias fratrum omnes ſequimur, omnes confirmamus, & obſervandas eſſe decernimus.

* Supra Paulinum

Exaudi, Chriſte, Hilario vita. Dictum eſt VI. Quæ male admiſſa ſunt, per te corrigantur. D. VIII. Quod non liceat, non fiat. D. VIII.

Hilarius Epiſcopus Eccleſiæ urbis Romæ Synodo præſidens dixit: Quoniam præſentis definitionis formam, quæ ſecundum Sanctorum eſt Statuta ſententiam, in omnium Eccleſiarum notitiam pervenire decernimus: ne cuiquam pro ſui poſſit ignoratione licere, quod non licet, edere geſta notariorum ſollicitudo curabit.

PRÆCEPTUM SUPER HIS.

Hilarius Epiſcopus Aſcanio, & univerſis Epiſcopis Tarraconenſis Provinciæ.

POSTQUAM literas veſtræ dilectionis accepimus, quibus præſumptiones Sylvani Epiſcopi Calagurenſium Eccleſiæ retundi petiſtis, & rurſum Vercenonenſium quæritis nimis inlicita vota firmari, Honoratorum, & Poſſeſſorum Tyriaſſonenſium, * Aſcantenſium, Calaguritanorum, Varegenſium * Tritinſium, Levienſium, & Verovifcenſium civitatis cum ſubſcriptionibus diverſorum literas nobis conſtat ingeſtas, per quas id, quod de Sylvano querela veſtra deprompſerat, excuſabant. Sed reprehenſione juſtiſſima eorum pariter * juſta allegatio non carebat, quia præter conſcientiam Metropolitani, fratris & Coëpiſcopi noſtri Aſcanii, nonnullis civitatibus ordinatos claruit Sacerdotes. Unde quoniam quicquid ab alterutra parte eſt indicatum, omni videmus perverſitate confuſum, temporum neceſſitate perſpecta, hac ratione decernimus ad veniam pertinere quod geſtum eſt, ut nihil deinceps contra præcepta beati Apoſtoli, nihil contra Nicænorum Canonum conſtituta tentetur. Hoc autem primum juxta eorundem Patrum regulas volumus cuſtodiri: ut nullus præter notitiam, atque conſenſum fratris Aſcanii Metropolitani aliquatenus conſecretur Antiſtes, quia hoc & vetus ordo tenuit, hoc trecentorum decem & octo Sanctorum Patrum definivit authoritas, cui quiſquis obvias tetenderit manus, eorum ſe conſortio fatetur indignum, quorum præceptionibus reſultarit, in quorum contumeliam a ſuperbo Spiritu etiam pars illa contemnitur, * quæ vetetur, ne quis relicta Eccleſia ſua ad alteram tranſire præſumat. Quod nimis improbe conniventibus, & ut, doleatur gravius, vobis * adſerentibus, Irenæus Epiſcopus conatur admittere: qui noſtra authoritate revocari cupitis, quos maxime de rebus inlicitis magna indignatione probatis accendi. Lectis ergo in conventu fratrum, quos natalis mei feſtivitas congregarat, literis veſtris, quæ de ordinandis Epiſcopis ſecundum Statuta Canonum, vel prædeceſſorum meorum decreta ſunt, prolata ſententia geſtorum, quæ pariter direximus, tenorem diſcetis. Unde remoto ab Eccleſia Vercenonenſi, atque ad ſua remiſſo Irenæo Epiſcopo, ſedatis per Sacerdotalem modeſtiam voluntatibus, quæ per ignorantiam Eccleſiaſticarum legum deſiderant, quod non

Al. * Caſcantenſium
Al. * Tiriinſium
Al. * iſta allegatione
1. q. 7. c. Quoniam quicquid.
Nic. Conc. c. 4. & 6.
* Forte quæ vetatur Sardic. Conc. c. 1. & 2.
Al. * querentibus
Natalis Papæ.
7. q. 1. c. Remoto.

licet obtinere: talis protinus de Clero proprio Vercenonensibus Episcopus ordinetur, qualem te præcipue frater Ascani oporteat eligere, & decet consecrare. Ne si similiter forte factum fuerit, non sine objurgatione tui maxime nominis retundat nostra præceptio, quod in injuriam Dei, a quo specialiter Sacerdotalium est gratia dignitatum, didicerimus admissum, nec Episcopalis honor hæreditarium jus putetur, quod nobis sola Dei nostri benignitate Christi confertur. Ordinatos ergo nunc Episcopos, qui licet dum te ignorante provecti sunt, cum suis authoribus meruerint submoveri, hac ratione firmamus, si non Viduarum mariti fuerint, & in unius Virginis nuptiis, ac vota convenerint, sicut & legalia constituta præcipiunt dicendo, Sacerdos Virginem uxorem accipiat, non Viduam, non repudiatam, secundum quod etiam beatus Apostolus Paulus magister gentium, de his, qui fieri desiderant Sacerdotes, propria institutione non tacuit dicens, Unius uxoris virum; cujus tenore sententiæ ita informati esse debetis, ut inter cætera, quæ cavenda sunt, hæc studeatis præcipue custodire quæ cognoscitis ante universa mandari. In quibus etiam prospiciendum est, ne duo sint in una Ecclesia Sacerdotes, nec literarum ignarus, aut carens aliqua parte membrorum, vel etiam ex pœnitentibus aliquis ad sacrum ministerium prorsus sinatur accedere. Nec tantum putetis petitiones valere populorum, ut cum his parere cupitis, voluntatem Dei nostri quæ nos peccare prohibet, deseratis: cujus indignatio ex hoc gravius commovetur, quia benignitas ejus, dum fiunt inlicita per eos, qui sunt interpretes placationis, offenditur. Ut autem omnia secundum hæc, quæ scripsimus, corrigantur, præsentes literas Trajano Subdiacono nostro veniente direximus. Quod si Irenæus Episcopus ad Ecclesiam suam, deposito improbitatis ambitu, redire neglexerit, quod ei non judicio, sed humanitate præstabitur, temovendum se ab Episcopali consortio esse cognoscat. Dat. IV. Kal. Januari. Basilico & Herminerico VV. CC. Conss.

Levit. 21. *Ezech. 44.* *1. Tim. 3.* *Sacerdotes 1. Episcopi.*

Expliciunt Decreta Papæ Hilarii.

PLATINA DE SIMPLICIO PAPA.

SIMPLICIUS *patria Tiburtinus, patre Castino, imperante Leone secundo, & Zenone fuit. Hic vir sanctissimus has dedicavit Basilicas. Basilicam Stephani Protomartyris in Cælio monte, Basilicam Andreæ Apostoli non longe à templo Sanctæ Mariæ majoris, in qua adhuc vestigia quædam antiquitatis apparent. Aliam item Basilicam Stephani apud Sanctum Laurentium, Basilicam quoque Vivianæ Martyris ad Palatium Licinianum, ubi corpus virginis repositum est. Hebdomadas quoque instituit, ut Presbyteri tum ad Petri, tum ad Pauli, tum ad Laurentii Martyris templa vicissim manerent propter pœnitentes, & baptismum requirentes. Urbem præterea Presbyteris in quinque regiones divisit. Prima erat Petri, secunda Pauli, tertia Laurentii, quarta Joannis Lateranensis, quinta Sanctæ Mariæ majoris. Instituit postremo, ne Clericus ullus possessionem beneficii a Laico recognosceret, quod postea a Gregorio, & aliis Pontificibus confirmatum est. Romanam autem Sedem esse primam omnium Ecclesiarum declarant Acatii Episcopi Constantinopolitani, & Timothei viri doctissimi scripta, quibus rogatur Simplicius Pontifex Maximus, ut Petrum Alexandrinum Episcopum, Eutychetis imitatorem Hæreseos damnet; quod etiam factum est, hac conditione tamen, ut pœnitenti tempus ascriberetur. Cum autem Ecclesiam Romanam non institutis solum, verum etiam donis auxisset, creassetque ex ordine sacrorum Presbyteros octo, & L. Diaconos XI. Episcopos sex & LXXX. moritur, ac sepelitur in Petri Basilica VI. nonas Martii. Sedit autem annos XV. Men. I. Dies VII.*

Basilicæ a Simp. dedicatæ. Instituta ejus. Rom. Ecclesiam esse primam omnium i. præcipuam.

Tituli Decretorum Papæ Simplicii, numero II.

Incipiunt Constituta Papæ Simplicii.

Simplicius Episcopus Joanni Episcopo Ravennati.

Acerrima objurgatio.

SI quis esset intuitus Ecclesiasticæ disciplinæ, vel si quid apud te Sacerdotalis modestiæ teneretur, nunquam plectibiles perpetrarentur excessus, a quibus si nullo te paternarum regularum poteras continere præcepto, saltem sanctæ memoriæ prædecessoris tui fueras revocandus exemplo: qui cum faciendo Presbyterum minus deliquisset invitum, senserat tamen dignum pro tali usurpatione judicium. Ubi ista didicisti, quæ in fratrem & Coëpiscopum nostrum Gregorium, non * electione, sed invidia perpetrasti? quem inexcusabili violentia pertrahi ad te passus es, atque vexari, ut ei honorem tantum non per animi tranquillitatem, sed per amentiam, sicut dicendum est, inrogares. Neque enim talia potuissent fieri sanitate consilii. Nolumus exaggerare, quod gestum est, ne cogamur judicare, quod dignum est: nam privilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. Sed una nos ratio facit esse sententiæ mollioris, quam maluimus te fratre & Coëpiscopo nostro Projecto referente cognoscere, non nostris literis propter opprobrium publicare. Nam scandalum, cujus author agnosceris, ita moderatio nostra compescuit, ut frater & Coëpiscopus meus Gregorius, quem non provectum constat esse, sed pulsum, nullam causam, sicut petiit, tecum habiturus Mutinensem gubernet Ecclesiam, & contubernium spiritale, quod sortiri non oportebat invitum, non recuset amplecti: cui si quid negotii forsitan emerserit, nostrum ab eo, vel contra eum petatur examen. Necessitatibus etiam, quas faciente te compellitur sustinere, hac definitione consulimus, ut refuso prædio, quod ante annum sibi datum esse commemorat, atque ad Ecclesiam Ravennatem reverso, possessio in Bononiensi XXX. solidorum redditiuum liberorum sine dubitatione tradatur, in eodem scilicet vitæ ejus salvo proprietatis jure Ravennatis Ecclesiæ, ad quam post prædicti obitum revertetur. Quod si non fuerit nostris paritum constitutis, quid post transgressionem maneat contumacem, ipse perpendis. Denunciamus autem, quod si posthac quicquam tale præsumpseris, & aliquem seu Episcopum, seu Presbyterum, seu Diaconum invitum facere forte credideris, ordinationes tibi Ravennatis Ecclesiæ, vel Æmiliensis noveris auferendas. Dat. IV. Kal. Junii Severino V. C. Conss.

*Al. * elatione*

Moderatio Rom. Pont. contra scandalum.

21. q. 2. Denunciamus.

Simplicius Episcopus Florentino, & Equitio, & Severo Episcopis.

Contra eum qui illicite ordinat Clericos.

RELATIO nos vestræ dilectionis instruxit, & gestorum series plenius intimavit Gaudentium Aufiniensis Ecclesiæ Sacerdotem contra Statuta Canonum, ac nostra præcepta ordinationes inlicitas perpetrasse, quarum illi totam penitus auferri præcipimus potestatem. Scripsimus enim ad Severum fratrem & Coëpiscopum nostrum, * & si necesse fuerit, ipse in supradicta, Ecclesia consideratis Patrum regulis, hoc fungatur officio, quo ille abusus esse convictus est: ita ut hi qui inlicite ab eodem sunt provecti, ab Ecclesiasticis ministeriis sint remoti.

*Al. * ut*

Simul etiam de redditibus Ecclesiæ, vel oblatione fidelium quid deceat nescienti nihil licere permittat, sed sola ei ex his quarta portio remittatur: duæ Ecclesiasticis fabricis, & erogationi peregrinorum & pauperum profuturæ ab Onagro Presbytero sub periculo sui ordinis ministrentur: ultima * inter Clericos pro singulorum meritis dividatur. At vero ministeria Ecclesiæ, quæ alienata comperimus, reparare præsumptor prædicti fratris compellatur instantia: cui etiam in hoc specialiter præcepimus immineri, ut tres illas portiones, quas per triennium dicitur sibi tantummodo vendicasse, restituat. Dat. XIII. Kal. Decemb. post Consulatum Leonis Augusti.

12. q. 2. De redditibus.

*Al. * inter se Clericos*

Expliciunt Constituta Papæ Simplicii.

PLATINA

PLATINA DE FELICE III.

FELIX tertius, patria Romanus, patre Felice Presbytero ex regione Fasciola, a Rege Odoacre, qui annis XIV. *Italia imperaverat, usque ad Theodoricum pervenit, qui etsi Ravennam Sedem regni fecisset, tamen urbem Romam, quoad fieri potuit, exornavit. Nam & sepulchrum Octavii instauravit, & spectacula de more exhibuit, & ædificia ac Basilicas plerasque restituit, nihilque omisit, quod ad optimum Principem pertineret. Felix autem tum maxime intellexerat Petrum Eutychianum, quem antea diximus ob Hæresim in exilium pulsum instigante Acatio, tunc demum revocatum esse. Quare sanctus Pontifex fraudem subesse veritus, ex authoritate Sedis Apostolicæ, Concilio bene sentientium approbante, Petrum & Acatium damnat. Post annos vero tres cum Zeno fidem faceret hos homines pœnitere, Felix eo misit Episcopos duos, Messenum & Vitalem, qui re cognita damnatos absolverent. Hi itaque Heracleam civitatem ingressi, pecunia corrupti, nihil ex sententia Felicis egere. Unde Pontifex merito indignatus, habita de more Synodo, hos, ut prævaricatores, & simoniacos, a communione dejecit. Messeno tamen pœnitentiæ tempus ascriptum est, quia errorem suum fassus est, pœnitendique tempus petiit. Idem quoque Felix Basilicam Sancti Agapeti ædificavit, non longe a Basilica Laurentii Martyris. Constituit item, ut Ecclesia nonnisi ab Episcopis consecrarentur. Cum autem ex institutione sacrorum ordinum, quos in urbe Roma Mense Decembri bis habuit, Presbyteros octo & viginti, Diaconos quinque, Episcopos triginta creasset, moritur, & sepelitur in Pauli Basilica. Sedit annos* VIII. *Men.* XI. *dies* XVII.

Laus Theodorici Regis.

Felix Petrum & Acatium damnavit.

Opera & constituta Felicis.

Tituli Decretorum Papæ Felicis, numero II.

1 CONSTITUTIO Papæ Felicis Africanæ Provinciæ de non rebaptizandis.

2 De modo inquirendi, medendi, diversamque diversis pœnitentiam injungendi rebaptizatis ad Ecclesiam redeuntibus.

Incipiunt Constituta Papæ Felicis.

Exemplaria gestorum, quibus allegatum est præceptum Papæ Felicis.

FLAVIO Boëtio VI. C. Conf. Sub die III. Id. Martiarum, in Basilica Constantiniana, residente venerabili viro Papa Felice, una cum Candido Tiburtino.

Paschasio	*Centumcellæ*
Equitio	* *Metellicani*
Epiphanio	* *Spoleti*
Herennio	*Portuensi*
Agnello	*Tolesino*
Urbano	*Fulginati*
Martiniano	*Phormiano*
Cresconio	*Tudertino*
Basilio	*Tollentinati*
Constanti	*Aquinati*
Philippo	*Numanati*
Bono	*Ostiensi*

Al. * Metellicati

Al. * Spillati

Constantino	*Trebiati*
Constantino	*Capuano*
Severo	*Cassinati*
Martiano	*Amerino*
Herculio	*Otriculano*
Maximo	*Blerano*
Projectitio	*Tarquinensi*
Maximino	*Ferennensi*
Felice	*Antiatino*
Felice	*Anagnino*
Andrea	*Gabinati*
Cypriano	*Nomentano*
Vitale	*Fundano*
Constantio	*Sutrino*
Gaudentio	*Foroclodiensi*
Asterio	*Foronovano*
Victore	
Rustico	*& Pardalio Afris*
Petro	*Subaugustano*
Basso	*Ferentinati*
Innocentio	*Mibanati*
Benigno	*Æquævivensi*
Decio	*Trium tabern.*
Athanasio	*Albanensi*
Petro	*Lorensi*
Felicissimo	*Sabiniensi*
Bonifacio	*Veliterno*
Romulo	*Prænestino*
Donato	

Episcopis & Presbyteris

Rustico	*Firmino*
Laurentio	*Unicomalo*
Cassio	*Petro*
Januario	*Martiano*
Lepido	*Maxentio*
Asterio	*Petro*
Alexandro	*Redempto*
Laurentio	*Jovino*
Servo dei	*Petro*
Petro	*Juliano*
Petro	*Valente*
Sorano	*Valentino*
Asterio	*Asello*
Smaragdo	*Bonifacio*

Paſchaſio	*Felice*
Fulgentio	*Calliſto*
Valentino	*Sebaſtiano*
Andrea	*Petro*
Romano	*Domino*
Caſtino	*Simplicio*
Laurentio	*Canuſio*
Leone	*Eugenio*
Gordiano	*Petro*
Epiphanio	*Epiphanio*
Juſtino	*Felice*
Projectitio	*Bonifacio*
Epiphanio	*Bono*
Servando	*Marcellino*
Urbico	*Paulino*
Petro	*Aſterio*
Paſchaſio	*Aſterio*
Bonifacio	*Petro*
Sixto	*Petro*
Petronio	*Laurentio*
Romano	*Joanne*
Martiniano	*Epiphanio*
Opilione	*Sebaſtiano*
Agapeto	*& Abundantio*

Adſtantibus quoque Diaconibus.

Felix Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ, præſidens Synodo dixit.

COMMUNIS dolor, & generalis eſt gemitus, quod intra Africam rebaptizatos etiam Epiſcopos, Preſbyteros, Diaconoſque cognovimus, quæ res ſine dubio ad veſtræ quoque pervenit notitiam ſanctitatis. De quo quid obſervari debeat, ordinare nos convenit. Proinde ut manifeſta ſit ſuper hoc noſtra ſententia, quæ nobis ſunt viſa, recitentur.

Anaſtaſius Diaconus recitavit.

Sanctitas veſtra univerſis Epiſcopis per diverſas Provincias conſtitutis.

QUALITER in Africanis regionibus aſtutia diaboli ſævierit in populum Chriſtianum atque in id multiplici deceptione proruperit, ut non modo vulgus incautum, ſed ipſos quoque in mortis profunda merſerit Sacerdotes, nullus non orbis ingemuit, nulla terra neſcivit. Unde in grandi mœrore poſiti diſſimulare non poſſumus pereuntium, atque a nobis exigendarum diſcrimen animarum: quapropter competens adhibenda eſt talibus medela vulneribus, ne immatura curandi facilitas mortifera captis peſte nil proſit, ſed ſegnius tractata pernicies reatu non legitimæ curationis involvat pariter ſaucios, & medentes. In primis itaque venientis ad vos, & remedium poſtulantis ſollicite diſcutienda eſt profeſſio, & perſona decepti, ut medela poſſit congruens exhiberi. Et qui ſatisfacturus Deo per pœnitentiam, rebaptizatum ſe legitime doluerit, utrum ad hoc

2. Cura Sedis Apoſtolica etiam pro Africanis.

Modus curandi & inquirendi circa rebaptizatos.

facinus cucurrerit, an impulsus accesserit, requiratur. Sciens, quod se decipiat ipse, qui fallit, nihilque per nostram facilitatem tribunalis excelso judicio derogari, cui illa sunt rata, quæ pia, quæ vera, quæ justa sunt, & aliter necessitas, aliter tractanda est ratio voluntatis. Deterior est autem causa illius, qui forte pretio sollicitatus est, ut periret. Nihil enim intentatum reliquit inimicus, cui ne de sua liceat gaudere captura, succurrendum est irretitis, & conterendus venantis est laqueus, ut in fucatim lamentantibus lapsum tam justitiæ moderatione, quam compunctione pietatis ad aulam, quam relinquerant, sit regressus: nec pudeat forsan, aut pigeat indictis jejuniorum, gemituumque temporibus obedire, aut aliis observantiæ salubrioris obtemperare præceptis, quia humilibus datur gratia, non superbis. Sit ergo ruinæ suæ dolore prostratus, quisquis in Christo fieri quærit erectus, & per dispensationis nostræ ministerium (quod vestram sequi convenit charitatem, nec alicui fas est vel velle, vel posse transcendere) causas ejus, qui contra Apostolicam doctrinam ad iterationem se nimis infausti baptismatis dedidit, vel ejus, qui aliquibus argumentis excusandum callide proprium putaverit esse consensum, Sacerdotali vigore, & humanitate tractemus, ut in eis fides (quæ nisi est una, jam nulla est) adjutorio Domini judicis, ad salutem sine nostræ properationis offensione reparetur, quia cum peccatoris a nobis satisfactio protrahitur, non præter nostram laudem, atque lætitiam mens ejus ad veniam purgatior invenitur. Et ideo memineritis hanc super his nos habere sententiam, ut servata discretione peccatorum, non eadem cuncti, qui lapsi sunt, lance pensentur: quoniam majoris castigationis est exigendus * usus, cui domus Domini commissa fuerit disciplina.

Vere pœnitentes. *Jacobi 4.* *Al. * usuram*

Ut ergo ab Ecclesiæ summitatibus incoemus, eos quos Episcopos, Presbyteros, vel Diaconos fuisse constiterit, & seu * optantes forsitan, seu coactos lavacri illius unici, salutarisque claruerit fecisse jacturam, & Christum, quem non solum dono regenerationis, verum etiam gratia percepti honoris induerant, exuisse, cum constet neminem ad secundam tinctionem venire potuisse, nisi se palam Christianum negaverit, & professus fuerit esse paganum. Quod cum generaliter sit in omnibus execrandum, multo magis in Episcopis, Presbyteris, & Diaconibus auditu saltem, dictuque probatur horrendum. Sed quia idem Dominus, atque Salvator clementissimus est, & neminem vult perire, usque ad exitus sui diem in pœnitentia, si resipiscunt, jacere conveniet, nec orationi non modo fidelium, sed nec Catechumenorum quidem omnimodis interesse, quibus communio Laica in morte tribuenda est; quam rem diligentius explorare, vel facere probatissimi Sacerdotis cura debebit.

De consecr. dist. 4. Eos quos. *Al. * obstantes* *Paganus fit qui rebaptizatur.* *Pœnitentia rebaptizatorum Episcoporum.*

De Clericis autem, & Monachis, aut Puellis Dei, aut Sæcularibus, servari præcipimus hunc tenorem, quem Nicæna Synodus circa eos, qui lapsi sunt, vel fuerint, servandum esse constituit: ut scilicet, qui nulla necessitate, nullius rei timore, atque periculo se ut rebaptizarentur, Hæreticis impie dediderunt, si tamen eos ex corde pœniteat, tribus annis inter audientes sint, septem vero annis subjaceant inter pœnitentes manibus Sacerdotum, duobus etiam ad oblationes modis omnibus non sinantur, sed tantummodo popularibus in oratione socientur, nec confundatur Deo colla submittere, qui eum non timuit abnegare. Quod si, utpote mortales, intra metas præscripti temporis cœperit vitæ finis urgere, subveniendum est implorantì, & seu ab Episcopo, qui pœnitentiam dederit, seu ab alio, qui tamen datam esse probaverit, aut similiter Presbytero, viaticum abeunti de sæculo non negetur.

Pœnitentia Clericorum & Monachorum. Nic. Conc. c. 11.

Pueris autem, quibus, quod adhuc investes sunt, a pueritate vocabulum est, seu Clericis, seu Laicis, aut etiam similibus Puellis, quibus ignorantia suffragatur ætatis, aliquamdiu sub manus impositione detentis, reddenda communio est, nec eorum expectanda pœnitentia, quos excipit a coërtione censura, quod est a nobis proinde constitutum, ne hi, quibus in tetteni labe contagii plus, minusve restat ad vitam, dum adhuc in pœnitentia sunt, pœnitenda forte committant. Quod si ante præfinitum pœnitentiæ tempus desperatus a medicis, aut evidentibus mortis pressus indiciis, recepta quisquam communionis gratia convalescit, serve-

Pœnitentia puerorum. *Nic. Conc. c. 13.*

mus in eo, quod Nicæni Canones ordinarunt, ut habeatur inter illos, qui in oratione sola communicant, donec impleatur spatium temporis * eisdem præstitutum. Al. * eidem

Nec Catechumenos nostros, qui sub tali professione baptizati sunt, prætermus, quia non est causa dissimilis (sicut iidem Sancti Canones ordinarunt) ejus, qui quolibet modo Christum, quem semel confessus est, abjurarit, tribus annis inter audientes sint, & postea cum Catechumenis permittantur orare, per manus impositionem communionis Catholicæ gratiam recepturi. Pœnitentia Catechumenorum. Nic. Conc. c. 14.

Exceptis sane tantummodo Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, quibus solo mortis suæ tempore reconciliandum esse jam diximus, cæteros sive Clericos, sive Monachos vel Monachas, seu Laicos, sexus utriusque personas, quos violentia, & periculis coactos iterationem baptismatis subisse constiterit, vel qui aliquo commento hujusce facinoris piaculis dixerint non teneri, in pœnitentia per triennium durare decernimus, & per manus impositionem ad societatem recipi sacramenti. Pœnitentia coacthrebaptizatorum.

Illo per omnia custodito, ne ex his unquam qui in qualibet ætate alibi, quam in Ecclesia Catholica aut baptizati, aut rebaptizati sunt, ad Ecclesiasticam militiam prorsus permittantur accedere, quibus satis esse debet, quod in Catholicorum numerum sunt recepti, quoniam de suo ordine, & communione videbitur ferre judicium, quisquis hoc violaverit Antistitum, vel qui non removerit eum, quem ex his ad ministerium Clericale obrepsisse cognoverit. Ne rebaptizati Clerici fiant.

Curandum vero maxime, & omni cautela est providendum, ne quis fratrum, Coëpiscoporumque nostrorum, aut etiam Presbyterorum in alterius civitate, vel Diœcesi pœnitentem, vel sub manu positum Sacerdotis, aut eum, qui reconciliatum esse se dixerit, sine Episcopi, vel Presbyteri testimonio, & literis, aut in * parochia Presbyter, aut Episcopus in civitate suscipiat, quod aliqua dissimulatione neglectum culpam tangit etiam Clericorum, qui in locis, in quibus hoc minus curatum fuerit, commorantur. His itaque rite dispositis, & ad Ecclesiarum vestrarum notitiam nostra deliberatione perlatis, parere vos convenit, quibus licet ad animarum reparationem nihil deesse videatur, tamen si cui novi aliquid, & quod præterire nos potuit, fuerit revelatum, secundum beatum Paulum Apostolum, tacente priore, fidenter insinuet, quia Spiritus Sanctus ubi vult spirat, maxime, cum sua causa tractatur; nec nos pigebit audire; & si qua sunt omissa, non arroganter abnuere, sed rationabiliter ordinare. Datum Iduum Martiarum Dynamio & Sibirio VV. CC. Conss. Ne sine literis alibi suscipiantur pœnitent. Al. * parœcia 1. Cor. 14. Joan. 3.

Expliciunt Papæ Felicis Constituta.

PLATINA DE GELASIO PAPA.

GELASIUS, *natione Apher, patre Valerio, eo tempore fuit, quo Theodoricus Clodoveo, socero suo, Francorum Regi, bellum intulit, quod Alaricum generum, Visogotthorum Regem, in agro Volgadensi interfecisset, Vasconiamque occupasset. Gelasius autem Manichæos in urbe deprehensos exilio damnat, eorumque libros apud Basilicam divæ Mariæ publice comburit. Instante præterea Synodo, cognita Messeni pœnitentia, eum, libello prius satisfacientem purgatum, Ecclesiæ suæ restituit. Cum vero intellexisset Petri & Acatii seditionibus multa flagitia & parricidia in Ecclesiis Græciæ committi, confestim eo missis, qui hos, si non statim pœniterent, in perpetuum damnarent. Dedicavit autem Ecclesiam Euphemiæ Martyris in civitate Tiburtina, dedicavit & Basilicam Sanctorum Nicandri & Eleutherii via Lavicana, & Basilicam Sanctæ Mariæ via Laurentina in fundo Crispi vigesimo ab urbe lapide. Clerum quoque amavit & auxit, pauperes semper mira benevolentia & charitate complexus est, civitatem Romanam a multis periculis liberavit, maxime vero ab inopia rerum & fame. Hymnos etiam composuit, ad imitationem beati Ambrosii: edidit & libros quinque contra Eutychem & Nestorium; duos item contra Arrium: orationes habuit elegantes & gra-* Gesta Gelasii. Basilicæ ab eo dedicatæ. Scripta ejus.

ves. Epistolas præterea ad amicos & domesticos fidei scripsit, non minus graves quam doctas, quæ opera in publicis bibliothecis tum legebantur.

Excommunicati a Gel. Principes.

Sunt, qui scribunt, Gelasium excommunicasse Anastasium Imperatorem Constantinopolitanum Zenonis successorem, quod Hæreticis Petro & Acatio faveret. Unde constat, Imperatorem, errantem in fide, & monitum, si non paruerit, a Pontifice Romano excommunicari posse. Eadem authoritate usus est etiam contra Vandalos, eorumque Regem, qui Arriana infecti Hæresi, Catholicos cruciatibus & suppliciis persequebantur. Postquam autem Presbyteros duos & XXX. Diaconos II. Episcopos VII. & IX. creasset, moritur, ac sepelitur in Basilica beati Petri Apostoli XI. Kal. Decembris. Sedit annis IV. Men. VIII. diebus XVII.

Vide dist. 96. c. Duo sunt.

Tituli Decretorum Papæ Gelasii, numero XXVIII.

1 DE Constitutis Ecclesiasticis, pro temporis qualitate moderandis.

2 Ut ubi nulla perurget necessitas, Constituta Patrum inviolata serventur; vel cum defuerint Clerici, de Monachis eligantur.

3 Ut si qui de Laicis eliguntur ad Clerum, multo sollicitius in his, ea quæ de Monachis dicta sunt, inquirantur.

4 Ut ab Episcopis, præceptione Papæ, novæ Basilicæ dedicentur.

5 Ut nulla * prædia de baptizandis consignandisque fidelibus exigantur. Quod si qui hoc perpetraverint, honoris sui periculo subjacebunt.

* Lego pretia

6 Ut Presbyteri modum debitum servent, non chrisma conficiant, non consignent, nec præsente quolibet Episcopo, nisi jubeantur ab ipso, vel orare, vel sedere præsumant, nec Acolythum, vel Subdiaconum faciant.

7 Similiter ut Diaconi mensuram propriam juxta Patrum decreta custodiant.

8 Quod Diaconi in Presbyterio residere non possint, nec sacri corporis prærogationem, præsentibus debent usurpare Presbyteris.

9 Quod Apostolica Sedes paternos Canones pio studio, devotoque custodiat.

10 Ut præter Paschale tempus, & Pentecosten nemo baptizare præsumat, nisi eos tantum, quos ægritudo extrema compulerit.

11 Presbyterorum, & Diaconorum ordinationes certis celebrari posse temporibus.

12 Ut præfixis diebus Virgines consecrentur.

13 Ut Viduæ non velentur.

14 Ut nullus Præsul vel Ecclesiæ, vel Monasterii servum, aut originarium, nolentibus Dominis, sub nomine religioso defendat, honoris & communionis periculum subiturus quisquis hoc perpetrare tentaverit.

15 Ut Clerici nulla negotia inhonesta, nec turpia lucra sectentur.

16 Ut nemo literas nesciens, vel aliqua parte corporis minutus, provehatur ad Clerum.

17 De his qui seipsos abscindunt.

18 Quod ad Clerum criminosi nequeant promoveri, & in Clero po-

ſiti, ſi in aliquibus fuerint inventi flagitiis, a ſuis officiis arceantur.

19 Quod dæmoniis, aliiſque paſſionibus inretitis, miniſteria ſacra tractare non liceat.

20 Quod hi, qui ſe ſacris Virginibus ſociant, & fœdera inceſta commiſcent, communicare non poſſint, niſi forte publicam pœnitentiam geſſerint.

21 Quod Viduæ, ut ſupradictum eſt, non velentur. Et ſi profeſſam continentiam propoſito mutato calcaverint, ipſæ pro ſe rationem ſint * Deo redditturæ. Al. * Domino

22 Quod ſecunda conjugia ſæcularibus non negentur, quibus tamen ad Clerum minime venire conceditur.

23 Ut ſi quis ſuſceperit Eccleſiæ propriæ deſertorem, & in aliquam provexerit dignitatem, utrique ſententiæ ſubjaceant, quam Canones addixerunt.

24 Quod ſi qui ex Monachis, aut Laicis eliguntur ad Clerum, cum nulla cogit neceſſitas, antiqua in eis debent inſtituta ſervari. Quod ſi probentur ſacram mercati eſſe pretio dignitatem, ab officio deponantur: nam dantem, & accipientem Simonis magi crimen involvit.

25 De ſacris locis noviter inſtitutis quamvis ſuperius dictum ſit, hoc nunc tamen adjicitur, ut nulla Baſilica ſub defunctorum conſtructa nomine dedicetur.

26 Quod nefas ſit fœminas ſacris altaribus miniſtrare, vel aliquid ex his, quæ virorum ſunt officiis deputata, præſumere.

27 Quod in unaquaque Eccleſia, cui Epiſcopus præeſt, tam de redditibus, quam de fidelium oblationibus quatuor debeant fieri portiones, ut una ſit Epiſcopi, alia Clericorum, tertia Pauperum, quarta Eccleſiæ fabricis applicetur.

28 Quod ſi Epiſcopus, Preſbyter & Diaconus, a quocunque Clerico veraciter fuerit accuſatus, quod adverſus hæc conſtituta fecerit, poteſt ſine dubitatione percelli, ſui etiam honoris periculum Epiſcopus ſubiturus, ſi hæc omnia Eccleſiæ noſcenda tacuerit.

Incipit Epiſtola Papæ Gelaſii.

Papæ Gelaſii generale decretum ad omnes Epiſcopos de inſtitutis Eccleſiaſticis moderate pro temporis qualitate diſpoſitis.

CAP. I.

Al. * diſpoſitione Gra. diſpenſatione 1. q. 7. neceſſaria

NEceſſaria rerum * diſputatione conſtringimur, & Apoſtolicæ Sedis moderamine convenimur ſic Canonum paternorum decreta librare, & retro Præſulum, deceſſorumque noſtrorum præcepta metiri: ut quæ præſentium neceſſitas temporum teſtaurandis Eccleſiis relaxanda depoſcit, adhibita conſideratione diligenti, quantum poteſt fieri, temperemus: quo nec in totum formam veterum videamur excedere regularum, & * reparandis militiæ Clericalis officiis, quæ per diverſas Italiæ partes ut belli, famiſque conſumpſit incurſio, ut in multis Eccleſiis (ſicut fratris & Coepiſcopi noſtri Joannis Ravennatis Eccleſiæ Sacerdotis fre- * Forte in

quenti relatione comperimus) uſquequaque deficiente ſervitio * Miniſtrorum, niſi temittendo paulipſer Eccleſiaſticis promotionibus antiquitus intervalla præfixa remaneant : ſine quibus adminiſtrari nequeant ſacris Ordinibus Eccleſiæ funditus deſtitutæ, atque in plurimis locis per inopiam competentis auxilii ſalutare ſubſidium tedimendarum deſit animarum, noſque magno reatu, ſi tanto * coartante periculo, non aliquatenus conſulemus, innecti,

*Al. * miniſteriorum*

*Al. * cohortante*

Ut ubi nulla perurget neceſſitas, conſtituta Patrum inviolata ſerventur, vel cum defuerint Clerici, de Monachis eligantur.

CAP. II.

Diſt. 55. c. Priſcis.

PRiſcis igitur pro ſui reverentia manentibus conſtitutis, quæ, ubi nulla vel rerum, vel temporum perurget anguſtia, regulariter convenit cuſtodiri, catenus Eccleſiis, quæ vel cunctis ſunt privatæ Miniſtris, vel ſufficientibus uſque adeo deſpoliatæ ſervitiis, ut plebibus ad ſe pertinentibus divina munera ſupplere non valeant, tam inſtituendi, quam promovendi Clericalis obſequii ſic ſpatia diſpenſanda concedimus, ut ſi quis etiam de religioſo propoſito, & diſciplinis monaſterialibus eruditus ad Clericale munus accedat, in primis ejus vita prætetitis acta temporibus inquiratur : ſi nullo gravi facinore probatur infectus, ſi ſecundam non habuit fortaſſis uxorem, nec a marito relictam ſortitus oſtenditur : ſi pœnitentiam publicam fortaſſis non geſſit, nec ulla corporis parte vitiatus apparet : ſi ſervili, aut originariæ non eſt conditioni obnoxius : ſi curiæ jam probatur nexibus abſolutus: ſi aſſecutus eſt literas, ſine quibus vix fortaſſis Oſtiarii poſſit implere miniſterium ; ut ſi his omnibus, quæ ſunt prædicta, fulcitur, continuo Lector, vel Notarius, aut certe Defenſor effectus poſt tres menſes exiſtat Acolythus, maxime ſi huic ætas etiam ſuffragatur: ſexto menſe Subdiaconi nomen accipiat : ac ſi modeſtæ converſationis, honeſtæque voluntatis exiſtit, nono menſe ſit Diaconus: completoque anno ſit Preſbyter; cui tamen, quod annorum fuerant interſtitia conlatura, ſancti propoſiti ſponte ſuſcepta doceatur præſtitiſſe devotio.

Qualis Monachus poteſt fieri Clericus.

Diſt. 77. Si quis de religioſo. cum c. ſeq.

Tempora promotionis ejus.

Ut ſi qui de Laicis eliguntur ad Clerum, multo ſollicitius hæc, quæ ſuperius dicta ſunt, inquirantur, & ſuper ſtatutos gradus, quibus explentur, ſex menſes adjiciendi ſunt, ut poſt annum & ſex menſes Preſbyteri de Laicis, ſi neceſſitas exegerit, ordinentur.

CAP. III.

Diſt. 77. c. ſi. §. Si vero Laicus.

SI vero de Laicis quiſpiam Eccleſiaſticis eſt adgregandus officiis, tanto ſolicitius in ſingulis, quæ ſuperius comprehenſa ſunt, hujuſmodi decet examinari perſonam, quantum inter mundanam, religioſamque vitam conſtat eſſe diſcriminis ; quia utique convenientia Eccleſiæ miniſteria reparanda ſunt non inconvenientibus meritis ingerendi : tantoque magis, quod ſacris aptum poſſit eſſe ſervitiis, in eorum quærendum eſt inſtitutis, quanto de tempore, quo fuerant hæc adſequenda, decerpitur : ut morum habere doceatur hoc probitas, quod prolixior conſuetudo non contulit : ne per occaſionem ſupplendæ penuriæ Clericalis vitia potius divinis cultibus intuliſſe, nec legitimæ familiæ confutemut procuraſſe compendia, quorum promotionibus ſuper anni metas ſex menſes nihilominus ſubrogamus : quoniam, ſicut dictum eſt, diſtare convenit inter perſonam divino cultui deditam, & de Laicorum converſatione venientem. Quæ tamen catenus indulgenda credidimus, ut illis Eccleſiis, quibus infeſtatione bellorum vel nulla pœnitus, vel exigua remanſerunt miniſteria, renoventur. Quatenus his Deo propitio reſtitutis in Eccleſiaſticis gradibus ſubrogandis, Canonum paternorum vetus forma ſervetur, nec contra eos ulla ratione prævaleat, quod pro accedentis defectus remedio providetur, non adverſus ſcita majorum nova lege proponitur, cæteris Eccleſiis ab hac occaſione ceſſantibus, quas non ſimili clade vaſtatas priſtinam faciendis ordinationibus convenit tenere ſententiam, qua magis hac oportunitate commoniti

Cauta diſpenſatio.

niti observantiam venerandorum Canonum propensius delegamus, singulorum graduum conscientias admonentes, ne * inlicitos prorumpere moliantur excessus.

* Addo in

Dist. 50. c. Non confidat.

Nec fas esse confidat quisque Pontificum bigamos, aut conjugia sortientes ab aliis derelicta, sive quoslibet post pœnitentiam, vel sine literis, vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curiæ, publicarumque rerum nexibus implicatos, aut passim nulla temporis congruentis expectatione discussos divinis servituros applicare mysteriis, neque pro suo libito jura studeant aliena pervadere absque Sedis Apostolicæ justa dispositione mandante.

Ut ab Episcopis præceptione Papæ nova Basilicæ dedicentur.

CAP. IV.

De consecrat. Dist. 1. Basilicas.

BAsilicas noviter institutas, non petitis ex more præceptionibus, dedicare non audeant, non ambiant sibimet vindicare Clericos potestatis alienæ.

Ut nulla prædia de baptizandis, consignandisque fidelibus exigantur: quod si qui perpetrare fuerint deprehensi, honoris sui sint periculum subituri.

CAP. V.

1. q. 1. c. Baptizandis.

BAptizandis, consignandisque fidelibus pretia nulla præfigant, nec illationibus quibuslibet impositis exagitare cupiant renascentes, quoniam quod gratis accipimus, gratis dare mandamur. Et ideo nihil a prædictis prorsus exigere moliantur, quo vel paupertate cogente deterriti, vel indignatione revocati redemptionis suæ causas adire despiciant: certum habentes, quod qui prohibita deprehensi fuerint admisisse, vel commissa non potius sua sponte correxerint, periculum subituri proprii sint honoris.

Matth. 10.

Ut Presbyteri modum debitum servent, non Chrisma conficiant, non consignent, nec præsente quolibet Episcopo, nisi jubeantur ab ipso, vel orare, vel sedere præsumant, nec Acolythum, vel Subdiaconum faciant.

CAP. VI.

NEc minus etiam Presbyteros, ultra suum modum tendere prohibemus, nec Episcopali fastigio debita, sibimet audacter adsumere: non conficiendi Chrismatis, non consignationis Pontificalis adhibendæ sibimet arripere facultatem: non præsente quolibet Antistite, nisi fortasse jubeantur, vel orationis vel actionis sacræ suppetere sibi præsumant licentiam, neque sub ejus aspectu, nisi jubeantur, aut sedere præsumant, aut venerabilia tractare mysteria: nec sibi meminerint ulla ratione concedi, sine summo Pontifice, Subdiaconum, vel Acolythum jus habere faciendi: nec prorsus addubitent, si quicquam ad Episcopale ministerium specialiter pertinens suo motu putaverint exequendum, continuo se Presbyterii dignitate, & sacra communione privari. Quod fieri necesse est, censemus, si eorum Præsule deferente, hujusmodi fuerit prævaricatio comprobata, nec ipso eorum Episcopo a culpa conniventiæ, & ultione vacaturo, si immoderata facientes dissimulaverit vindicare.

Dist. 95. c. Presbyteros.

Similiter ut Diaconi mensuram propriam juxta Patrum decreta custodiant.

CAP. VII.

DIaconos quoque propriam constituimus servare mensuram, nec ultra tenorem paternis Canonibus deputatum quippiam tentare permittimus: nihil eorum suo ministerio penitus applicare, quæ primis ordinibus proprie decrevit antiquitas. Absque Episcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, nisi prædictis fortassis officiis longius constitutis necessitas extrema compellat, quod & Laicis Christianis facere plerumque conceditur.

Nic. Conc. c. 18.

Quod Diaconi in Presbyterio residere non possint, nec cum tractatus habetur Ecclesiasticus, nec sacri corpo-

ris prærogationem, præsentibus debeant usurpare Presbyteris.

CAP. VIII.

NOn in Presbyterio residere, cum divina celebrantur, vel Ecclesiasticus habetur quicunque tractatus, sacri corporis prærogationem sub conspectu Pontificis, seu Presbyteri, nisi his absentibus, jus non habeant exercendi. Cum enim decreta venerabilium sanctionum nos quoque magnopere custodire nitamur, ac sine eorum dispendio etiam illa, quæ pro alicujus utilitatis fortasse compendio videantur, laxanda dicamus.

Quod Apostolica Sedes paternos Canones pio studio, devotoque custodiat.

CAP. IX.

Authoritas Canonum & Sedis Apostolicæ.

*Al. * Domino*

CUmque nobis contra salutarium reverentiam regularum cupiamus temere nihil licere, & cum Sedes Apostolica super his omnibus favente * Deo, quæ paternis Canonibus sunt præfixa, pio, devotoque studeat tenere proposito, satis indignum est quemquam vel Pontificum vel Ordinum subsequentium hanc observantiam refutare, quam beati Petri Sedem & sequi videat, & docere: satisque conveniens sit, ut totum corpus Ecclesiæ in hac sibimet observatione concordet, quam illic vigere conspiciat, ubi Dominus Ecclesiæ totius posuit principatum. Dicente autem scriptura, Ordinate in me charitatem, & item, Omnia cum ordine fiant, atque iterum Psalmista prædicante, Circundate Sion, & complectimini eam, narrate in turribus ejus, ponite corda vestra in virtute ejus, & distribuite gradus ejus, ut enarretis in progenie altera, quoniam hic est Deus Deus noster in æternum, & ipse reget nos in sæcula. Hic procul dubio, qui in Ecclesiasticarum narratur altitudine dignitatum, & in cujus virtute bonis operibus corda ponenda sunt, gradibus utique distributis cunctis Deus noster, & rector populis prædicandus est Christianis, ubi nemo sibimet aliquid æstimet imminutum; cum & de uniuscujusque gradus perfectione nil deperit, & convenienter retinendo, quod cælesti dispensatione conlatum est, pariter nobis & cognoscibilem Deum fieri, & tribuit esse rectorem. Nam & si quid indulgetur de temporum quantitate moribus * adgregati, & strenuitate pensatur, si vitæ * jam proposito continetur, quod protelata fuerat ætate curandum, dummodo nullatenus dissimulata subripiant; quorum quodlibet inesse claruerit merito Clericalibus infulis reprobabilem * constat esse personam. Etsi illa nonnunquam sinenda sunt, quæ si cæterorum constet integritas, sola nocere non valeant: illa tamen sunt magnopere præcavenda, quæ recipi sine manifesta decoloratione non possunt. Et si ea ipsa, quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur, vel rerum, temporumque cogit intuitus, vel accelerata provisionis respectus excusat: quanto magis illa nullatenus mutilanda sunt, quæ nec ulla necessitas, nec Ecclesiastica prorsus extorquet utilitas?

Cant. 2. 1. Cor. 14. Psal. 47.

** Forte adgregatur*

*Al. * etiam*

*Al. * convincat*

2. q. 7. c. Et si illa.

Ut præter Paschale tempus, vel Pentecosten nemo baptizare præsumat, nisi omnes tantum, quos ægritudo extrema compulerit.

CAP. X.

De consecrat. Dist. 4. Baptizandi.

BAptizandi sibi quispiam passim quocunque tempore nullam credat inesse fiduciam, prætet Paschale festum, & Pentecosten venerabile sacramentum, excepto duntaxat gravissimi languoris incursu, in quo verendum est, ne morbi crescente periculo sine remedio salutari fortassis ægrotans exitio præventus abscedat.

Presbyterorum, & Diaconorum ordinationes certis celebrare temporibus.

CAP. XI.

Dist. 75. c. fi.

ORdinationes etiam Presbyterorum, Diaconorumque nisi certis temporibus, & diebus exercere non debeant, id est primi, & quarti mensis jejunio septimi & decimi: sed etiam quadragesimalis initii, ac mediana quadragesimæ die, sabbati jejunio circa vesperam noverit celebrandas. Nec cujuslibet utilitatis * seu Presbyterum, seu Diaconum his præferre, qui ante ipsos fuerint ordinati.

** Addo causa*

Ut præfixis diebus Virgines sacræ velentur.

CAP. XII.

20. q. 1. Devotas.

DEvotis quoque Virginibus, nisi aut in Epiphaniorum, aut in albis Paschalibus, aut in Apostolorum natalibus sacrum minime velamen imponant: nisi forsitan, sicut de baptismate dictum est, gravi languore correptis ne sine hoc munere de sæculo exeant, implorantibus non negetur.

Ut viduæ non velentur.

CAP. XIII.

VIduas autem velare Pontificum nullus attentet: quod nec auctoritas Divina delegat, nec Canonum forma præstituit. Non est ergo penitus usurpandum, eique sic Ecclesiastica sunt inferenda præsidia, ut nihil committatur inlicitum.

Ut nullus Præsul vel Ecclesiæ, vel Monasterii servum, aut originarium, nolentibus Dominis, sub nomine religioso defendat: honoris & communionis periculum subiturus quisquis hoc perpetrare tentaverit.

CAP. XIV.

Dist. 54. Generalis.

GEneralis etiam querelæ vitanda præsumptio est, qua propemodum causantur universi passim servos, & originarios Dominorum jura possessionemque fugientes sub religiosæ conversationis obtentu vel ad Monasteria sese conferre, vel ad Ecclesiasticum famulatum, cohibentibus quoque Præsulibus indifferenter admitti. Quæ modis omnibus est amovenda pernicies: ne per Christiani nominis institutum aut aliena pervadi, aut publica videatur disciplina subverti. Præcipue, cum nec ipsam ministerii Clericalis hac obligatione fuscari conveniat dignitatem, cogaturque pro statu militantium sibi, conditioneque jurgari, aut videri (quod absit) obnoxia quibus sollicita competenter interdictione prohibitis. Quisquis Episcopus, Presbyter, Diaconus, vel eorum, qui Monasteriis præesse noscuntur, hujusmodi personas apud se tenentes non restituendas patronis, aut deinceps vel Ecclesiasticæ servituti, vel religiosis congregationibus putaverint applicandas, nisi voluntate forsitan Dominorum sub scripturæ testimonio primitus absolutas, aut legitima transactiono concessas: periculum se honoris proprii non ambigant, communionisque subituros, si * super hac re cujusquam vera nos querela pulsaverit. Magnis quippe studiis secundum beatum Apostolum præcavendum est, ne fides, & disciplina Domini blasphemetur.

Al. * sub

Rom. 14. 1. Timoth. 6.

Ut Clerici nullas negotiationes inhonestas, & turpia lucra sectentur.

CAP. XV.

Dist. 88. Consequens.

COnsequens fuit, ut illa quoque, quæ de Piceni partibus nuper ad nos missa relatio nunciavit, non prætereunda putaremus, id est plurimos Clericorum negotiationibus inhonestis, & lucris turpibus imminere, nullo pudore cernentes Evangelicam lectionem, quia ipse Dominus negotiatores e templo verberatos flagellis asseritur expulisse. Nec Apostoli verba recolentes, quibus ait, Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus. Psalmistam quoque David furda dissimulantes aure cantantem. Quoniam non cognovi negotiationes, introibo in potentias Domini. Proinde hujusmodi aut ab indignis posthac quæstibus noverint abstinendum, & ab omnibus cujuslibet negotiationis ingeniis, cupiditateque cessandum, aut in quocunque gradu sint positi, mox a Clericalibus officiis abstinere cogantur, quoniam domus Dei domus orationis & esse debet, & dici: ne officina negotiationis, & spelunca potius fit latronum.

Matth. 21. Joan. 2. 2. Timoth. 2.

Psal. 70.

14. q. 4. Clerici ab indignis.

Luc. 19. Esa. 56.

Ut nemo literas nesciens, vel aliqua parte corporis imminutus, promoveatur ad Clerum.

CAP. XVI.

Dist. 36. c. Illiteratos.

ILliteratos quoque, & nonnulla parte corporis imminutos sine ullo respectu ad Ecclesiasticum didicimus venire servitium, quod simul antiqua traditio, & Apostolicæ Sedis vetus forma non re-

Levit. 21. cipit, quia nec literis careris sacris esse potest aptus officiis, & vitiosum nihil Deo prorsus offerri legalia præcepta sanxerunt. Itaque de cætero modis omnibus hæc vitentur, nec quisquam talis *1. q. 7. Si qui vel propria.* suscipiatur in Clerum. Si qui vero vel temeritate propria, vel incuria Præsidentium tales ante suscepti sunt, in his, quibus constituti sunt locis eatenus perseverent, ut nihil unquam promotionis arripiant, satisque habeant, hoc ipsum sibi pro nimia miseratione permissum.

De his qui seipsos abscindunt.

CAP. XVII.

Nic. c. 1. DE his autem, qui semetipsos abscinderint paterni Canones evidenter sequenda posuerunt, quorum tenorem sufficiet indidisse. Dicunt enim talia perpetrantes, mox ut agniti fuerint, a munere Clericali debere secludi, quod modis omnibus custodire nos convenit, quia fas esse nulli suppeditat, præter illa quicquam, quæ memorabilis decreverit forma, censere.

Quod ad Clerum criminosi nequeant promoveri, & in Clero positi, si in aliquibus fuerint inventi criminibus, a suis officiis arceantur.

CAP. XVIII.

1. Tim. 3. COmperimus etiam horrendis quibusdam criminibus implicatos, tota discretione submota, non solum de factis atrocibus necessariam pœnitudinem non habere, sed nec aliqua correptione penitus succedente ad Divinum ministerium, honoremque contendere. Nonnullos autem in ipsis ordinibus constitutos gravibus delinquentes facinoribus non repelli; *Nic. Conc. c. 9. & 10.* cum & Apostolus clamet, Nemini cito manus imponendas: neque communicandum peccatis alienis, & majorum veneranda constituta pronuncient, hujusmodi, etiam si forte subrepserint, tam qui ante peccaverunt, detectos oportet depelli, quam sacræ professionis oblitos, prævaricatoresque sancti propositi procul dubio submovendos.

Quod Dæmoniis, aliisque passionibus inretitis ministeria sacra tractare non liceat.

CAP. XIX.

USque adeo sane comperimus in- *Dist. 33. c. Usque adeo.* licita quæque prorumpere, ut Dæmoniis, similibusque passionibus inretitis ministeria sacrosancta tractare tribuatur, quibus si hoc opere positis aliquid propriæ necessitatis occurrat, quis de sua fidelium salute confidat, ubi ministros ipsos curationis humanæ tantæ perspexerit calamitate vexari? Atque *Rom. 14. 1. Corinth. 8. Levit. 22.* ideo necessario removendi sunt, ne quibuslibet, pro quibus Christus est mortuus, scandalum generetur infirmis. Postremo si corpore sauciatum fortassis, aut debilem nequaquam sancta contingere lex divina permisit, quanto magis doni cœlestis dispensatores esse non convenit, quod est deterius, mente perculsos?

Quod hi, qui se sacris Virginibus sociant, & fœdera incesta commiscent, communicare non possint, nisi forte publicam pœnitentiam gesserint.

CAP. XX.

VIrginibus sacris temere se quosdam sociare cognovimus, & post dicatum Deo propositum incesta fœdera, sacrilegaque miscere: quos protinus æquum est a sacra communione detrudi, & nisi per publicam, probatamque pœnitentiam omnino non recipi: * sed *Al. * aut hic certe* tamen his viaticum de sæculo transeuntibus, si tamen pœnituerint, non negetur.

Quod Viduæ, ut supradictum est, non velentur; & si professam continentiam proposito mutato calcaverint, ipsæ pro se rationem Deo pro suis sint actibus reddituræ.

CAP. XXI.

NAm de Viduis sub nulla benedi- *27. q. 1. De viduis.* ctione velandis, superius * latius *Al. * late* duximus disserendum, quæ si propria voluntate professam pristini conjugii castitatem mutabili mente calcaverint, periculi earum intererit, quali Deum de-

beant satisfactione placare. Sicut enim, si se forsitan continere non poterant, secundum Apostolum nullatenus nubere vetabantur, sic habita secum deliberatione promissam Deo pudicitiæ fidem debuerunt custodire. Nos autem nullum talibus laqueum debemus injicere, sed solas adhortationes præmii sempiterni, pœnasque proponere Divini judicii: ut nostra sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo reddat intentio. Cavendum est quippe, quæ de earum moribus, actibusque beatus Paulus testatur Apostolus, quod planius exponere præterimus, ne sexus instabilis non tam deterreri, quam admoneri videatur.

1. Timoth. 5. *Ibidem.*

Quod secunda conjugia Sæcularibus non negentur, quibus tamen ad Clerum pro hoc facto minime venire conceditur.

CAP. XXII.

Secundas nuptias sicut Sæcularibus inire conceditur, ita post eas nullus ad Clericale finitur venire collegium. Alia est enim humanæ fragilitati generaliter concessa licentia, alia debet esse vita divinarum rerum servitio dedicata.

1. Corinth. 7.

Ut si quis susceperit Ecclesiæ propriæ desertorem, & in aliqua provexerit dignitate, utrique sententiæ subjaceant, quam Canones præfixerunt.

CAP. XXIII.

Quisquis propriæ desertor Ecclesiæ, nullis existentibus causis, ad aliam putaverit transeundum, temereque susceptus fuerit, & promotus, reverendorum Canonum vel ipse vel receptor ejus, atque provector constituta non effugiet, quæ de hujuscemodi præsumptoribus præfixere servanda.

Nic. Conc. c. 16.

Quod si qui ex Monachis, & Laicis, de quibus supra dictum est, eliguntur ad Clerum, cum nulla cogit necessitas, antiqua de eis debent instituta servari. Quod si probentur sacram mercati esse pretio dignitatem, ab officio deponantur: nam dantem, & accipientem Simonis Magi crimen involvit.

CAP. XXIV.

De Monachis, Laicisque in prima copiosius præceptionis hujus parte digesta sunt quæ, vel quatenus pro rerum, temporumque necessitate concessa sint, quemadmodum ubi nullius facti necessitas interesse probabitur, non nisi vetus institutio debeat custodiri. Quos vero constiterit indignos meritis sacram mercatos esse pretio dignitatem, convictos oportet arceri, non sine periculo facinus tale * perpetrantes, quia dantem pariter, accipientemque damnatio Simonis, quam sacra lectio testatur, involvit.

Supra. c. 2. & 3. *1. q. 1. c. Quos constiterit.* *Al. * patrantes* *Act. 8.*

De sacris locis noviter institutis quamvis superius dictum sit, hoc nunc tamen adjicitur, ut nulla Basilica sub defunctorum constructa nomine dedicetur.

CAP. XXV.

De locorum consecratione sanctorum, quamvis superius strictim fuerit comprehensum: nobis quoque patefactum est, quod absque præcepto Sedis Apostolicæ nonnulli factas Ecclesias, vel oratoria sacrare præsumant. Hoc sumus tamen indicio detestabiliori permoti, quod in quocunque nomine defunctorum, & quantum dicitur, nec omnino fidelium constructiones ædificatas sacris professionibus audacter instituere memorantur, quæ quoniam tam acerba, tam dura sunt, ut eadem vix noster ferre possit auditus: si revera Christianitatis affectus in illis regionibus certus, & fixus est, & districtius ista quærantur, & a quibus fuerint gesta prodantur; quoniam sicut latentibus in hac atrocitate nominibus, non extat in quem sententia debita proferatur, ita cum manifestis fuerit documentis expositus quam sceleris tanti poscit immanitas, non * effugiet ullatenus ultionem.

De consecrat. Dist. 1. De locorum. *Al. * vitabit*

Quod nefas sit Fœminas sacris altaribus ministrare, vel aliquid ex

*bis, quæ Virorum sunt officiis deputata, p*r*æsumere.*

CAP. XXVI.

Nihilominus impatienter audivimus tantum divinarum rerum subisse despectum, ut Fœminæ sacris altaribus ministrare firmentur, cunctaque non nisi Virorum famulatui deputata sexum, cui non competit, exhibere. Nisi quod omnium delictorum, quæ singillatim perstrinximus, noxiorum reatus omnis, & crimen eos respicit Sacerdotes, qui vel ista committunt, vel committentes minime publicando pravis excessibus se favere significant: si tamen Sacerdotum jam sint vocabulo nuncupandi, qui delegatum sibi religionis officium sic prosternere moliuntur, ut in perversa quæque, prophanaque declives sine ullo respectu regulæ Christianæ præcipitia funesta sectentur. Cumque scriptum sit, Minima qui spernit, paulatim decidit: quid est de talibus æstimandum, qui immensis, ac multiplicibus pravitatum molibus occupati ingentem ruinam multimodis impulsionibus ediderunt, quæ non solùm ipsos videatur obruere, sed Ecclesiis universis mortiferam, si non sanentur, inferre perniciem. Nec ambigunt, qui hæc exercere sunt ausi, sed etiam, qui hactenus cognita siluerunt, sub honoris proprii se jacere dispendio, si non tanta, qua possunt, celeritate festinent, ut lethalia vulnera competenti medicatione * curentur. Quo enim more teneant jura Pontificum, qui Pontificalibus excubiis eatenus injuncta dissimulant, ut contraria domui Dei, cui præsident, potius operentur? Quantumque apud Deum possent, si non nisi convenientia procurarent, tantum quid mereantur aspiciant, cum execrabili studio sectentur adversa & quasi magis hæc regula sit, qua Ecclesia debeat gubernari, sic quicquid est Ecclesiasticis inimicum regulis, perpetratur: cum & si cognitos habuit Canones unusquisque Pontificum, intemerata debuerit tenere custodia; & si forsitan nesciebat, consulere fidenter oportuerit ignorantem. Quo magis excusatio nulla succurrit errantibus: quia nec sciens proposuit servare, quod norat, nec ignorans curavit nosse, quod gereret.

Contra negligentiam Prælatorum.

Eccl. 19.

*Al. * salventur*

Quod in unaquaque Ecclesia, cui Episcopus præest, quatuor tam de reditu, quam de oblatione fidelium fieri debeant portiones, ut una sit Episcopi, altera Clericorum, tertia Pauperum, & quarta Fabricis Ecclesiasticis applicetur.

CAP. XXVII.

Quatuor autem tam de reddituquam de oblatione fidelium, prout cujuslibet Ecclesiæ facultas admittit (sicut dudum rationabiliter est decretum) convenit fieri portiones: quarum sit una Pontificis, altera Clericorum, Pauperum tertia, quarta Fabricis * ampliandis Ecclesiæ. De quibus, sicut Sacerdotis intererit integram ministris Ecclesiæ memoratam dependere quantitatem, sic Clerus ultra delegatam sibi summam nihil insolenter noverit expetendum. Ea vero, quæ Ecclesiasticis ædificiis attributa sunt, huic operi veraciter prorogata, locorum doceat instauratio manifesta sanctorum: quia nefas est, si sacris ædibus destitutis in lucrum suum Præsul impendia his designata convertat: ipsam nihilominus adscriptio pauperibus portionem, quamvis divinis rationibus se dispensasse monstraturus esse videatur, tamen juxta quod scriptum est, Ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est, oportet etiam præsenti testificatione prædicari, & bonæ famæ præconiis non taceri.

12. q. 2. Quatuor autem.

*Al. * applicanda*

Matth. 5.

Quod si Episcopus, Presbyter, & Diaconus, a quocunque Clerico veraciter fuerit accusatus, quia contra hæc constituta fecerit, potest sine dubitatione percelli, sui etiam honoris Episcopus periculum subiturus, si hæc omni Ecclesiæ noscenda tacuerit.

CAP. XXVIII.

Quapropter, ne Clericorum quisquam se hujus offensæ futurum confidat immunem, si in his, quæ salubriter sequenda deprompsimus, sive E-

2. q. 7. Quapropter.

piſcopum, ſive Preſbyterum, ſeu Diaconum viderit excedentem, non protinus ad aures noſtras deferre curaverit, probationibus duntaxat competenter exhibitis, ut tranſgreſſoris ultio fiat, & ceteris interdictio delinquendi. Sui vero modis omnibus erit unus quiſque Pontificum ordinis, & honoris eliſor, ſi cuiquam Clericorum, vel Eccleſiæ totius auditui hæc putaverit ſupprimenda. Datum v. Id. Martiarum Aſterio, & Præſidio V V. C C. Conſſ.

Expliciunt Decreta Papæ Gelaſii.

PLATINA DE ANASTASIO II.

ANASTASIUS *ſecundus, patria Romanus, patre Fortunato, Anaſtaſio imperante fuit, quo tempore Traſimundus, Vandalorum Rex, & Catholicas Eccleſias claudit, & CXX. Epiſcopos exulatum in Sardiniam mittit. Anaſtaſius vero (ut quidam Scriptores referunt) Anaſtaſium Imperatorem excommunicavit, quod Acatio faveret. Tametſi poſtea ipſe ab Acatio ſeductus, dum eum revocare clanculum tentat, Clerum a ſe graviter alienavit, qui ſe a communione Pontificis tum maxime ſubtraxit, quod etiam ſine Catholicorum conſenſu Photino, Theſſalonicenſi Diacono, communicaſſet, qui tamen Acatii errorem imitabatur. Hanc ob rem ferunt divino nutu hominem ſubito morbo correptum interiiſſe. Sunt qui dicant eum in latrinam effudiſſe inteſtina, dum neceſſitati naturæ obtemperat. Hæc de Anaſtaſio, & ejus Pontificatu, qui ex ſacris ordinibus ſemel Decembri menſe in urbe habitus, Preſbyteros* XII. *Epiſcopos* XVI. *creavit. Sepultus eſt autem in Baſilica Petri* XIII. *Kal. Decembris. Sedit annum unum, menſes* X. *dies* XXIV.

Dira de hoc Pont. fama. Vide Diſt. 19. c. Anaſtaſius.

Tituli Decretorum Papæ Anaſtaſii, numero VIII.

1 QUOD pro Chriſto fungatur legatione, dum pro pace precatur Eccleſiæ.
2 Quod non ſit temere judicandum de his, qui jam ad Dominum migraverunt.
3 Ut ſpecialiter in Eccleſia nomen taceatur Acatii.
4 Quod magnopere contentio ſit cavenda.
5 Ut Alexandrinos Imperator admoneat ad fidem ſinceram, & pacem redire Catholicam.
6 Admonetur Imperator, ut conſtitutis Apoſtolicæ Sedis obtemperet.
7 Quod eos, quos poſt damnationem ſuam vel baptizavit, vel ordinavit Acatius, nulla portio læſionis attingat.
8 Quod mali bona miniſtrando ſibi tantummodo noceant: nec Eccleſiæ ſacramenta commaculent.

EPISTOLA PAPÆ ANASTASII urbis Romæ ad Imperatorem Anaſtaſium pro pace Eccleſiarum.

Glorioſiſſimo, & Clementiſſimo filio Anaſtaſio Auguſto, Anaſtaſius Epiſcopus.

EXORDIUM Pontificatus mei primitus oblata populis pace pronuncio, conſequenter pro fide Catholica humilis pietati tuæ precator occurro, in quorum primo mihi divinum favorem propinquaſſe confido, quod conſonantia mei, & auguſtiſſimi nominis tui non dubium præſtat auxilium, ut ſicut præcelſum vocabulum pietatis tuæ per univerſas gentes toto orbe præfulget, ita per miniſte-

Principatus Rom. Eccl. *Joan. 19.* *Laus Principis a religione. addendum fortè.* ** Observantiam.*

rium meæ humilitatis Sedes beatissimi Petri in universali Ecclesia (sicut semper est) assignatum sibi a Domino Deo teneat principatum, nec propter unum mortuum diutius tunica illa salutaris desuper contexta per totum, malæ sortis patiatur incertum: quæ sola in discissionem pro firmitate sui venire non potuit. Cui etiam in privata vita tantum circa sinceræ religionis * studium fuit, ut sicut fama certissima celebravit, nemo magis vel inter præcipuos Sacerdotes præfixas a sanctis Patribus regulas Ecclesiæ custodisse dicatur, quod sanctum studium cum majestate imperii crevisse confidimus.

Quod pro Christo fungatur legatione, dum pro pace precatur Ecclesiæ.

CAP. I.

Post mortem alius habetur judex meritorum.

Legatione itaque fungimur pro Christo, ne eos propter offensionem, vel scandalum patiamini publicè nominari: quorum merita, vel actus illum judicem latere non possunt, in cujus jam sunt judicio constituti, nec illic se potest interserere in corpore mortali adhuc temeraria præsumptio, in quo non solum confessio facit aperta merita singulorum: sed etiam silentii ipsius non potest latere secretum. Namque & prædecessor noster Papa Felix: sed etiam Acatius illic procul dubio sunt, ubi unusquisque sub tanto judice non potest perdere sui meriti qualitatem.

Acatius Episcopus Constantinopolis.

Quod non sit temere judicandum de his, qui jam ad Deum migraverunt.

CAP. II.

Itaque monente nos beatissimo Paulo Apostolo, ne quod sit in hoc offendiculum in Ecclesia, dum quod facere non possumus, de his, qui jam transierunt judicare conemur, observandum esse tranquillitas tua cognoscat. Ait enim de his, qui de rebus ad Deum solum pertinentibus judicare præsumunt, nemo enim nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur, sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur; sive enim vivimus, sive morimur, Domini sumus. In hoc enim Christus resurrexit a mortuis, ut & vivorum & mortuorum dominetur, tu autem quid judicas fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem tuum? omnes enim stabimus ante tribunal Dei. Scriptum est enim: Vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Non ergo amplius invicem judicemus, sed hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum. Monet igitur beatus Apostolus, ne de his nobis præsumendo judicium, de quibus nemo potest verius, vel melius judicare, quam Deus: in hoc sibi quispiam temerarios ausus usurpet, & propter hoc pax, atque unitas Ecclesiæ dissipetur. Nam & in Regnorum libro dicitur, Non quomodo videt homo, videt Deus, quia homo videt in facie, Deus autem videt in corde. Item in Paralipomenon libro primo, Et nunc Salomon scito Deum Patrum tuorum, & servi illi in corde perfecto, & animo volente, quoniam omnia corda scrutatur Dominus, & omnem cogitationem novit. Item in Ezechiele hæc dicit Dominus, Sic dixistis domus Israël, & cogitationes spiritus vestri novi ego. Unde & de Domino judice dicitur in Evangelio, Sciens autem Jesus cogitationes eorum dixit, quid cogitatis mala in cordibus vestris?

Rom 14. *Esa. 45.* *Solus Deus novit abscondita cordium.* *1. Reg. 16.* *1. Paral. 28.* *Ezech. 11.*

Ut specialiter in Ecclesia nomen taceatur Acatii.

CAP. III.

Precamur itaque clementiam vestram, ut specialiter nomen, quod multis ex causis scandalum, vel offendiculum Ecclesiæ concitavit, speciali appellatione taceatur, cum, sicut diximus, in generalitate Sacerdotum uniuscujusque meritum illum judicem latere non possit, quid cuique tribuendum sit pro æstimata dispensatione meritorum, cui soli cogitationes quoque manifestæ sunt. Quantos vero excessus, atque præsumptiones habuerit Acatius, ne clementiæ tuæ per singula suggerere fortasse videatur onerosum, Cresconio, vel etiam Germano, fratribus, & Coëpiscopis meis,

Legati ad Imp. in causa Acatii.

pis meis, quos misimus ad serenitatem tuam, de causis singulis Acatii. Qualis fuerit, instructionem plenissimam dedimus, clementiæ vestræ specialius recensendam, si hoc pietati tuæ placuerit curiosius indagare, ne in aliquo suggestionis nostræ veritas defuisse videatur, ut pro divina sapientia vestra perspicue videre possitis, non superbia, vel elatione Sedis Apostolicæ in Acatium talem processisse sententiam, sed facinoribus certis (quantum nos extra ullum judicium, quod solum falli non potest, æstimamus) zelo magis divinitatis
Al. * extortam
* exortam.

Quod magnopere contentio sit cavenda.

CAP. IV.

NOs vero humiliter supplicantes, controversiam in Ecclesia remanere nolumus, cum magis vitanda contentio sit, sicut dicitur in Proverbiis, Odium suscitat contentio. Omnes enim qui non contendunt protegit amicitia. Nam & Apostolus ad Corinthios ait, Cum enim sint inter vos æmulationes, & contentiones, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis? Item ad Philippenses, Si qua ergo consolatio in Christo, si qua alloquutio charitatis, si qua societas spiritus, si qua viscera, & miserationes, implete gaudium meum, ut id ipsum dicatis omnes, eandem charitatem habentes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate mentis invicem æstimantes sibimetipsos superiores, non sua singuli respicientes, sed aliorum.

Proverb. 10. 1. Cor. 3. Philip. 2.

Ut Alexandrinos Imperator admoneat ad fidem sinceram, & pacem redire Catholicam.

CAP. V.

HOc tamen præcipue insinuo serenitati tuæ, gloriosissime, & clementissime fili Auguste, ut cum causæ Alexandrinorum patuerint piissimis auribus vestris, ad sinceram, & Catholicam fidem eos authoritate, sapientia divinisque vestris monitis redire faciatis. Numquid tenendum sit in religione Catholica secundum definita Patrum, & prædicationem omnium Sacerdotum, qui in Ecclesia floruerant, si hoc quoque præceperitis, scientibus in memoriam transmittendo renovabimus, ignorantibus ad discendum pro officio nostræ instructionis offerimus, ut nulla extra hæc ingeniorum jactantia, vel pravitas audiatur.

Dogmata Patrum tenenda.

Admonetur Imperator, ut constitutis Apostolicæ Sedis obtemperet.

CAP. VI.

ILlud vero peculiarius pro amore imperii vestri, & beatitudine, quæ consequi poterit regnum, pro Apostolico officio prædicamus, ut, sicut decet, & Spiritus Sanctus dictat, monitis nostris obedientia præbeatur, ut bona omnia vestra Rempublicam consequantur, sicut in Exodo promittitur, Si audieris vocem Domini Dei tui, & quæ placent, feceris coram ipso, & obedieris præceptis ejus, & custodieris omnem justitiam ejus, omnem infirmitatem, quam importavi Ægyptiis, non importabo in te. Ego enim sum Dominus, qui salvum facio te. Et illic iterum tuba potentissima canitur, Et nunc Israël quid Dominus Deus tuus postulat a te aliud, quam ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules * in omnibus viis ejus, & diligas eum, & servias Domino Deo tuo ex toto corde tuo, & ex tota anima tua? Custodi præcepta Domini Dei tui, & justitias ejus, quas ego mando tibi. Hæc me suggerentem frequentius non spernat pietas tua, ante oculos habens Domini in Evangelio verba, Qui audit vos, me audit: & qui vos spernit, me spernit: & qui me spernit, spernit eum qui me misit. Nam & Apostolus concinens Salvatori nostro ita loquitur, Quapropter qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui dedit Spiritum Sanctum in nobis. Pectus clementiæ vestræ sacrarium est publicæ felicitatis, ut per instantiam vestram (quam velut Vicarium præsidere jussit in terris) Evangelicis Apostolicisque præceptis, non dura superbius resistatur, sed per obedientiam, quæ sunt salutifera, compleantur.

Obediendum Papæ monenti. Exod. 15. Tuba, per Moysen. Deut. 10. Al. * omnes vias ejus. Luc. 10. 1. Thessal. 4.

Quod eos, quos post damnationem suam vel baptizavit, vel ordinavit Acatius, nulla portio læsionis attingat.

CAP. VII.

Dist. 19. c. Secundum.
*Al. * cognoscat.*

NAm secundum Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem sacratissimum serenitatis tuæ pectus * agnoscat, quod nullum de his, vel quos baptizavit Acatius, vel quos Sacerdotes, sive Levitas secundum Canones ordinavit, ulla eos ex nomine Acatii portio læsionis attingat, quo forsitan per iniquum tradita sacramenti gratia minus firma videatur.

Indignitas ministri sacramenti gratiam non impedit.

Nam & baptismum, quod procul sit ab Ecclesia, sive ab adultero, vel a fure fuerit datum, ad percipientem munus pervenit inlibatum, quia vox illa, quæ sonuit per columbam, omnem maculam humanæ pollutionis excludit. Quod declaratur cum dicitur: Hic est, qui baptizat in Spiritu, & igne.

Joan. 1.

Nam si visibilis solis istius radii, cum per loca fœtidissima transeant, nulla contactus inquinatione maculantur, multo magis illius, qui istum visibilem fecit, virtus nulla ministerii indignitate constringitur. Nam & Judas cum fuerit sacrilegus, atque fur, quicquid egit inter Apostolos pro dignitate commissa, beneficia per indignum data nulla ex hoc detrimenta senserunt, declarante hoc ipsum Domino manifestissima voce,

Matth. 23.

Scribæ (inquit) & Pharisæi super Cathedram Moysi sedent, quæ dicunt facite; quæ autem faciunt, nolite facere: dicunt enim, & non faciunt. Quicquid ergo ad hominum profectum quilibet in Ecclesia Minister pro officio suo videtur operari, hoc totum contineri implendo divinitatis effectum, ita ille, per quem Christus loquitur, Paulus adfirmat:

1. Cor. 3.

Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus. A Deo autem non quæritur quis, vel qualis prædicet, sed quem prædicet, ut invidos etiam bene Christum prædicare confirmet.

Philip. 1.

Quo malo diabolus ipse dejectus est, & hoc ipso prædicare non desinit.

Quod mali bona ministrando sibi tantummodo noceant, nec Ecclesiæ sacramenta commaculent.

CAP. VIII.

IDeo ergo & hic, cujus nomen dicimus esse reticendum, male bona ministrando sibi tantum nocuit. Nam inviolabile sacramentum, quod per illum datum est, aliis perfectionem suæ virtutis obtinuit. Quod si eo aliquorum in tantum se extendit curiosa suspicio, ut imaginetur prolato a Papa Felice judicio, postea inefficaciter in sacramentis, quæ Acatius usurpavit, egisse, * hac perinde eos metuere, qui vel in consecrationibus, vel in baptismate mysteria tradita susceperunt, ne irrita beneficia divina videantur, meminerunt in hanc quoque partem similiter tractatum prævalere superiorem, quia non sine usurpatione Sacerdotii adjudicatus hoc egit.

** Lego ac proinde*

In quo virtutem suam obtinentibus * mysteriis, in hoc quoque aliis rea sibi persona non nocuit: nam ad illum pertinet, quod tuba David ita canitur,

*Al. * ministeriis*
Psal. 67.

Veruntamen Deus conquassavit capita inimicorum suorum, verticem capilli perambulantium in delictis suis.

Psal. 100.

Nam superbia semper sibi, non alii facit ruinam, quod universa scripturarum cœlestium testatur authoritas, sicut per Spiritum Sanctum etiam dicitur in Propheta, Non habitavit in medio domus meæ, qui facit superbiam.

Ezech. 28.

Unde cum sibi Sacerdotis nomen vendicaverit condemnatus, in ipsius verticem superbiæ tumor inflictus est, quia non populus, qui in mysteriis donum ipsius sitiebat, inclusus est, sed anima sola illa, quæ peccaverat, justo judicio proprie erat obnoxia: quod ubique numerosa scripturarum testatur instructio. Unde remotis hominum studiis, sive versutiis in hac adhuc præsenti fragilitate positorum, secundum preces nostras, adnisu, & authoritate Imperiali offerente Deo nostro unam Catholicam Ecclesiam, & Apostolicam, quia hoc solum est, in quo non solum in terris, sed etiam in cœlo triumphare sine fine possitis. Subscriptio. Omnipotens Deus regnum, & salutem tuam perpetua protectione custodiat gloriosissime & clementissime semper Auguste.

Explicit Epistola Papæ Anastasii.

PLATINA DE SYMMACHO PAPA.

Schisma in electione Sym.

SYMMACHUS natione Sardus, patre Fortunato, mortuo Anastasio Pontifex creatur, non sine magna discordia. Nam dum pars Cleri Symmachum apud Basilicam Constantinianam Pontificem decernit, pars altera apud Basilicam Mariæ in via nova Laurentium, in locum demortui Anastasii sufficit. Seditio ingens in Senatu, ac populo Romano bifariam diviso orta est, unde omnium consensu Concilium Ravennæ indicitur: discussaque re, præsente Theodorico, Symmachus tandem in Pontificatu confirmatur. Qui certe magna clementia usus Laurentium competitorem Nucerinis Episcopum dedit. Verum anno quarto post Clerici quidam seditionibus gaudentes, adjuvantibus Festo & Probino, Senatorii ordinis viris, Laurentium revocant, qua ex re indignatus Rex Petrum Altini Episcopum Romam mittit, qui pulso utroque Sedem teneret. Verum Symmachus habita centum & viginti Episcoporum Synodo, & objecta constanti animo diluit, & omnium sententiis obtinuit, ut Laurentius, & Petrus, malorum omnium capita, relegarentur. Orta autem ob hanc rem tanta seditio Romæ est, ut multi tum ex Clero, tum ex populo, passim caderentur, nec sacris Virginibus parcerent. Opprimitur eo tumultu Gordianus Presbyter, vir optimus, ad vincula Sancti Petri. Nec finis tantæ cædis factus fuisset, ni Faustus Consul Clericos miseratus contra Probinum tanti mali authorem, arma sumpsisset. Respirante deinde aliquantulum Republica Christiana, Clodoveus, pulsis Arianis Hæreticis, & Catholicos reduxit, & Parisiorum civitatem regni caput constituit.

Schisma alterum & seditio contra Sym.

Clodoveus Rex Francorum.

Opera Symmachi Papæ.

Symmachus vero Manichæos tum ab urbe expulit, eorumque libros ante fores Constantinianæ Basilicæ concremavit. Basilicas vero multas aut ornavit, aut a fundamentis erexit. Nam & templum beati Andreæ Apostoli apud Sanctum Petrum ædificavit, multoque argento, & auro exornavit. Et templum ipsius Apostolorum Principis, ac porticum marmoribus opere vermiculato in angustiorem formam redegit. Gradus quoque ipsius Basilicæ ampliores fecit, aliosque gradus sub divo dextra, lævaque. Episcopia præterea construxit. Ædificavit etiam Basilicam Agathæ Martyris via Aurelia in fundo Lardario. Basilicam Sancti Pancratii cum arcu argenteo librarum XV. In Basilica Pauli renovavit absidem, cui ruina imminebat, picturisque ornavit. Post absidem vero aquam introduxit, balneumque a fundamento erexit. In urbe autem Basilicam Sanctorum Sylvestri, & Martini a fundamentis extruxit, juxta Trajani thermas, ubi & supra altare Cyborium fecit argenteum librarum CXX. Arcus argenteos librarum X. confessionem argenteam librarum XV. Suggestum quoque erexit porphyreticis, & crustis marmoreis insignem fecit, & gradus Basilicæ Joannis & Pauli post absidem. Auxit & Basilicam Archangeli Michaëlis, aquamque introduxit. Sanctorum Cosmi & Damiani oratoria a fundamentis erexit via Tiburtina, in fundo Paciano, adjuvantibus Albino & Glaphyro, illustribus viris. Pauperibus quoque ad Basilicas Petri & Pauli habitacula extruxit, curavitque ne quid eis deesset, quod ad victum pertineret: amator enim pauperum fuit. Et Episcopis, ac cæteris Clericis in Africa, & Sardinia propter Catholicam fidem exulantibus pecunias & vestes subministrabat. Reparavit etiam Basilicam Sanctæ Felicitatis, & absidem beatæ Agnetis cum Basilica, quæ ruinam minabantur in meliorem formam restituit. Redemit & captivos in diversis Provinciis multa pecunia. Nil postremo omisit, quod ad omnipotentis Dei gloriam pertineret. Creatis autem duobus, & XC. Presbyteris, Diaconis XVI. Episcopis CXVII. habitis de more sacris ordinibus, moriens ad Basilicam Petri sepelitur XIV. Kal. Augusti. Sedit annis XV. Men. VI. Diebus XII.

Amator pauperum Sym.

Tituli Decretorum Papæ Symmachi, numero IV.

1 SUGGESTIO Fulgentii Archidiaconi Ecclesiæ Romanæ de congregata Synodo ex præcepto Papæ Symmachi, ut Episcopalis ambitus radicitus amputetur.

2 Sententia Synodi, ut si quis, Papa superstite, pro Romano Ponti- *Dist. 79 Si quis Papa.*

ficatu cuiquam quolibet modo favorem præstare convincitur, loci sui ordine, vel communione privetur.

3 Ut si Papa morte præventus non potuerit ante de sui successoris electione decernere, is ordinetur Antistes, quem cunctus Clerus, aut certe pars major elegerit.

4 Ut si quis ambientes, vel fautores ambientium, conjuratoresque prodiderit, non solum purgatus videatur esse, si fuerit particeps, verumetiam remuneratione dignissimus æstimetur.

Al. * Post. Legendum forsitan est. Post Consulatum Paulini viri clarissimi die Kal. &c.

** PC. Paulini VC. die Kalendarum Martiarum in Basilica beati Petri Apostoli, Synodo præsidente beatissimo Papa Symmacho, Fulgentius Archidiaconus dixit.*

I. BEATITUDO vestra, directis antehac per Provincias authoritatibus, frequenter Italiæ Sacerdotum Synodum convocavit, quorum præsentia in vestris videtur oculis constituta, nunc beatitudo vestra, quæ ad Ecclesiasticas indemnitates, vel ad pacem totius Ecclesiæ pertinent, sive concordiam dignetur tractabiliter ordinare. Acclamatum est ab omnibus Episcopis, & Presbyteris, Exaudi, Christe, Symmacho vita. Dictum est. Cujus sedem, & annos. Dictum est VIII. Ut facias rogamus. Dictum est X.

Acclamatio. IX. i. Decies VIII. Octies.

Symmachus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ dixit.

CONCILIUM dilectionis vestræ, neglecta hyemis asperitate, sollicitudo nostra pro Ecclesiastica indemnitate specialiter congregavit, ut Episcopalem ambitum, & confusionis incertum, vel popularem tumultum, quem per subreptionem constat exortum, communicato pariter tractatu, in futurum possimus robuste ac vivaciter amputare: atque ideo caveamus in posterum, ne subversio disciplinæ, aut audacia præsumentum gestiat tentare similia, & pari donatione tractemus, expressis scilicet sententiis sancientes, quod circa Romani Episcopi ordinationem debeat custodiri. Universi Episcopi, vel Presbyteri dixerunt, ut fiat, rogamus. Dictum est X. Ut scandala amputentur rogamus. D. IX. Ut ambitus extinguatur, rogamus. D. * XII. Exaudi, Christe, Symmacho vita. D. VI. Cujus sedem, & annos. D. V. Ut de præsentia fiat. Dictum est X.

Tumultus populi olim in electione Papæ.

Acclam. II.

Al. * XV.

Symmachus Episcopus dixit.

QUONIAM fraternitas vestra curam provisionis nostræ suis exhortationibus incitavit, & parilem circa Ecclesiæ tranquillitatem, Dei nostri contemplatione, animum præstat: sicut præfati sumus, deliberatione in præsenti habita, quid placeat ex omnibus vestris informate sententiis, quæ in hoc venerabili Concilio per Ecclesiastica recitentur officia. Cumque surrexissent, & paulo post iterum consedissent, Æmilianus Notarius Synodi decreta vulgavit.

II. Propter frequentes ambitus, atque Ecclesiæ nuditatem, vel populi conlisionem, quæ molesta incompetenter Episcopatum desiderantium generavit aviditas, ut extinguatur futuris præsumptio tam perniciosa temporibus, constituit sancta Synodus, ut si quis Presbyter aut Diaconus, aut Clericus, Papa incolumi, & eo inconsulto, aut subscriptionem pro Romano Pontificatu commodare, aut Pitatio * committere, aut Sacramentum præbere tentaverit, aut aliquod certe suffragium polliceri, vel de hac causa privatis conventiculis factis deliberare, atque decernere, loci sui dignitate, vel communione privetur. Universa Synodus surgens adclamavit, Exaudi, Christe. Symmacho vita. D. X. Hic pax cum Symmacho. D. XV. Cujus sedem & annos. D. VIII.

Dist. 79. c. Si quis Papa. §. Si quis Presbyter.

Al. * *promittere*

Acclam. III.

Pari ſeveritate feriendo eo, qui hoc vivo (ſicuti dictum eſt) Pontifice, quolibet modo fuerit ambiiſſe convictus, aut certe tentaſſe, omnibus pariter hujus culpæ reis anathematis pœna plectendis.

Symmachus Epiſcopus dixit.

III. ERGO Univerſitati placet, & ab omnibus recognoſcitur, vel probatur iſta ſententia? Univerſa Synodus dixit, Placet, & quod omnibus placet, fiat.

Si, quod abſit, tranſitus Papæ inopinatus evenerit, ut de ſui electione ſucceſſoris, ut ſupra placuit, non poſſit ante decernere, ſiquidem in unum totius inclinaverit Eccleſiaſtici ordinis electio, conſecretur electus Epiſcopus. Si enim, ut fieri ſolet, ſtudia cœperint eſſe diverſa eorum, de quibus certamen emerſerit, vincat ſententia plurimorum, ſic tamen, ut Sacerdotio careat, qui captus promiſſione, non recto judicio, de electione decreverit. Synodus dixit, Placet. Dictum eſt decies. *Ea diſt. c. Si tranſitus.*

IV. Propter occultas autem fraudes, & conjurationum ſecretas inſidias, quas hujus ſententia diſtrictionis conſequitur, ſi quis ad Eccleſiaſticam pertulerit notitiam, conſilia eorum, qui contra hanc Synodum de Pontificali egerit ambitu, & rationabili probatione convicerit, particeps actionis hujuſmodi, non ſolum purgatus ab omni culpa ſit, ſed etiam remuneratione, quæ non indigna ſit, ſublevetur. Univerſa Synodus ſurgens adclamavit, Placet, & adjecit: Exaudi, Chriſte, Symmacho vita. Dictum eſt. XXX. Ut ita ſerventur, rogamus. D. X. Ut nullus aliter ad Epiſcopatum Romanum deinceps veniat, precamur, D. X. Ut decreta noſtra confirmes, rogamus. D. X. *Acclam. IV.*

Symmachus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ dixit.

ACCLAMATIONES veſtras, Synodique judicium præſentia geſta ſuſcipient. Et adjecit ea, quæ ad ſopiendos veternoſæ præſumptionis errores, vel infenſos rebus Eccleſiaſticis ægritudinis morbos quibus univerſalis afficiebatur Eccleſia deliberatio religioni congrua, pacique conſtituit, firmitatem perpetim ſortientur, ut præſtante Deo, quem cuſtodem rerum conſtat bonarum, Synodalis ordinatio vigeat, atque * omnes, ſine perſonæ alicujus diſtinctione * venire præſumpſerit, indicta ſuperius diſtrictione plectetur. ** Lego omnis* ** Lego qui contra venire*

ET SUBSCRIPSERUNT

Cælius Symmachus Epiſcopus Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ, his conſtitutis Synodalibus a me probatis atque firmatis, conſentiens ſubſcripſi.

Cælius Ruſticus Epiſcopus civitatis * Meturnenſis ſubſcripſi, & conſenſi Synodalibus conſtitutis, atque in hac me profiteor manere ſententia. ** Forte Minturnenſis*

Cælius Bonifacius Epiſcopus Eccleſiæ Veliternenſis ſubſcripſi, & conſenſi Synodalibus conſtitutis, atque in hac me profiteor manere ſententia.

Miſſenus	*Cumanus*
Creſconius	*Tudertinus*
Baſilius	*Tollentinatis*
Decius	*Triumtabernarum*
Valentinus	*Amiterninus*
Vitalis	*Faneſtris*
Maximus	*Blendrus*
Benignus	*Aquævivenſis*
Palladius	*Sulmontinus*

Constantius *Otriculanus*
Germanus *Pisaurensis*
Candidus *Tiburtinus*
Vitalianus *Narniensis*
Iustus *Acherontinus*
Stephanus *Nursinensis*
Fortunatus *Anagninus*
Rufinus *Canusinus*
Clarus *Alifanus*
Vitalis *Fundanus*
Innocentius *Mibanatis*
Bassus *Ferentininovi*
Vitalianus *Rosellanus*
Constantinus *Capuanus*
Fortunatus *Suessanus*
Vindemius *Antiatinus*
Ioannes *Ariminensis*
Martyrius *Terracinensis*
Laurentius *Trebiensis*
Serenus *Nomentanus*
Adeodatus *Cerrensis*
Dulcitius *Sabinensis*
Paschasius *Vulturnensis*

Fortunatus Episcopus Ecclesiæ Anagninæ, pro Sanctulo Episcopo civitatis Signinæ, quia subscribere non potuit, pro eodem subscripsi.

Valerius *Calenitanus*
Felicissimus *Forosempronienſis*

Valentinus Amiterninus, pro Romano Episcopo Ecclesiæ Pitinanatium subscripsit.

Colonius *Foroclodiensis*
Ioannes * *Spoletinus* Al. * Spoletanus
Maximianus *Perusinus*
Lucianus *Tarquiniensis*
Florentius *Pestanus*
Fortunatus *Fulgentanus*
Gaudentius *Tudinatis*
Felix *Nepesinus*
Aucupius *Puteolanus*
Rosarius *Surrentinus*
Epiphanius *Beneventanus*
Constantius *Venafranus*
Salustius *Amerinus*
Molensis *Centumcellensis*
Maximianus *Subaugustanus*
Ioannes *Vivonensis*

Mercurius	*Sutrinus*
Serenus	*Nolanus*
Timotheus	*Abellinatis*
Stephanus	*Neapolitanus*

Rosarius Episcopus, pro fratre meo Urso Episcopo subscripsi.

Gaudentius	*Volsinensis*

Item Gaudentius Episcopus Volsinensis pro Projectitio Episcopo Foronovano.

Quintus	*Theanensis*
Bellator	*Ostiensis*
Lampadius	*Urbis Albensis*
Ursus	*Stabianus*
Gaudentius	*Salernitanus*
Marius	*Tiferninus*
Adeodatus	*Formiensis*
Saturninus	*Herdonitanus*

Subscripserunt Episcopi, numero LXXIII.

Cælius Laurentius Archipresbyter tituli [a] *Braxedis hic subscripsi, & consensi Synodalibus constitutis, atque in hac me profiteor manere sententia.*

[a] *Braxedis*] *Praxedis.*

Januarius	*Presbyter*	*tituli*	*Vestinæ*
Martianus	*presb.*	*tit.*	*Sanctæ Cæciliæ*
Gordianus	*presb.*	*tit.*	*Pammachii*
Petrus	*presb.*	*tit.*	*Sancti Clementis*
Urbicus	*presb.*	*tit.*	*Sancti Clementis*
Paulinus	*presb.*	*tit.*	*Sancti Julii.*
Valens	*presb.*	*tit.*	*Sanctæ Sabinæ*
Petrus	*presb.*	*tit.*	*Chrysogoni*
Soranus	*presb.*	*tit.*	*Vestinæ*
Asterius	*presb.*	*tit.*	*Pudentis*
Justinus	*presb.*	*tit.*	*Pudentis*
Felix	*presb.*	*tit.*	*Equitii*
Redemptus	*presb.*	*tit.*	*Chrysogoni*
Projectitius	*presb.*	*tit.*	*Damasi*
Jovinus	*presb.*	*tit.*	*Æmilianæ*
Bonus	*presb.*	*tit.*	*Crescentianæ*
Paschasius	*presb.*	*tit.*	*Eusebii*
Joannes	*presb.*	*tit.*	*Pammachii*
Sebastianus	*presb.*	*tit.*	*Nicomedis*
Martinus	*presb.*	*tit.*	*Cyriaci*
Andreas	*presb.*	*tit.*	*Sancti Matthæi*
Servus Dei	*presb.*	*tit.*	*Sancti Clementis*
Opilio	*presb.*	*tit.*	*Vestinæ*
Petrus	*presb.*	*tit.*	*Chrysogoni*
Romanus	*presb.*	*tit.*	*Tigridæ*
Marcellinus	*presb.*	*tit.*	*Julii*

Dominicus	*Presbyter*	*tituli*	* *Crescentianæ*
Abundantius	*presb.*	*tit.*	*Sabinæ*
Marcellus	*presb.*	*tit.*	*Romani*
Asellus	*presb.*	*tit.*	*Vizantis*
Sebastianus	*presb.*	*tit.*	*Equitiii*
Agatho	*presb.*	*tit.*	*Vizantis*
Valentinus	*presb.*	*tit.*	*Eusebii*
Anastasius	*presb.*	*tit.*	*Anastasiæ*
Genesius	*presb.*	*tit.*	*Nicomedis*
Dionysius	*presb.*	*tit.*	*Æmilianæ*
Epiphanius	*presb.*	*tit.*	*Apostolorum*
Acontius	*presb.*	*tit.*	*Fasciolæ*
Paulinus	*presb.*	*tit.*	*Fasciolæ*
Agapetus	*presb.*	*tit.*	*Apostolorum*
Adeodatus	*presb.*	*tit.*	*Equitii*
Benedictus	*presb.*	*tit.*	*Gaii*
Dominicus	*presb.*	*tit.*	*Priscæ*
Redemptus	*presb.*	*tit.*	*Trigridæ*
Severus	*presb.*	*tit.*	*Gaii*
Stephanus	*presb.*	*tit.*	*Marcelli*
Crescentius	*presb.*	*tit.*	*Apostolorum*
Julianus	*presb.*	*tit.*	*Anastasiæ*
Septiminus	*presb.*	*tit.*	*Julii*
Cyprianus	*presb.*	*tit.*	*Marci*
Epiphanius	*presb.*	*tit.*	*Fasciolæ*
Bonifacius	*presb.*	*tit.*	*Cæciliæ*
Petrus	*presb.*	*tit.*	*Praxedis*
Timotheus	*presb.*	*tit.*	*Marcelli*
Hilarius	*presb.*	*tit.*	*Lucinæ*
Victorius	*presb.*	*tit.*	*Sabinæ*
Laurentius	*presb.*	*tit.*	*Sancti Laurentii*
Eutyches	*presb.*	*tit.*	*Æmilianæ*
Julianus	*presb.*	*tit.*	*Anastasiæ*
Marcus	*presb.*	*tit.*	*Lucinæ*
Unicemalus	*presb.*	*tit.*	* *Crescentianæ*
* *Aburidius*	*presb.*	*tit.*	*Marci*
Venantius	*presb.*	*tit.*	*Marcelli*
Stephanus	*presb.*	*tit.*	*Eusebii*
Paulinus	*presb.*	*tit.*	*Sancti Laurentii*

Al. * Crescentinæ

Al. * Crescentiæ

Al. * Abundius

Subscripserunt Presbyteri, numero LXVII.

SUBSCRIPTIO DIACONORUM.

Cyprianus Diaconus sanctæ Ecclesiæ Romanæ, regionis VII. his subscripsi, & consensi Synodalibus constitutis, atque in hac me profiteor manere sententia.
Anastasius, Diaconus religionis primæ, subscripsi.

Citonatus,

Citonatus Diaconus regionis quintæ fubfcripfi.
Joannes Diaconus regionis fecundæ fubfcripfi.
* Tarrenis Diaconus regionis primæ fubfcripfi. Al. * Tarrenfis
Tertullus Diaconus regionis quartæ fubfcripfi.

Exemplar conftituti facti a Domino Symmacho Papa de rebus Ecclefiæ conſervandis.

Flavio * Aviento V C. juniore, fub die VIII. Iduum Novembrium, in Bafilica beati Petri Apoftoli, præfidente venerabili viro Papa Symmacho, una cum venerabilibus viris Al. * Aviano

Laurentio	*Maximo*
Æmiliano	*Tigridio*
Crefcone	*Pacatiano*
Innocentio	*Joanne*
Joanne	*Sereno*
Fortunato	*Laurentio*
Jocundo	*Candido*
Eutychio	*Elpidio*
Mercurio	*Hilario*
Afello	*Innocentio*
Pafcafio	*Vitale*
Hilaro	*Veneriofo*
Colonico	*Siluno*
Severino	*Propinquo*
Sebaftiano	*Romano*
Petro	*Laurentio*
Felice	*Baffiano*
Benigno	* *Refintio*
Maximo	*Stephano*
Eulalio	*Proculejano*
Euftachio	*Martiano*
Fortunato	*Felice*
Aprile	*Innocentio*
Fortunato	* *Conandio*
Stephano	*Gerontio*
Memore	*Severino*
Innocentio	*Cafto*
Maximiliano	*Aristone*
Martyrio	*Valentino*
Vindemio	*Victore*
Dulcitio	*Urfo*
Servo Dei	*Adeodato*
Felice	*Eufebio*
Chryfogono	*Venantio*
Probo	*Amando*
Mercurio	*Afello*

Al. * Rufentio

Al. * Concordio

Asterio	*Martiniano*	
Augusto	*Projectitio*	
Rustico	*Sallustio*	
Basilio &	*Florentio*	

Episcopis residentibus. Etiam

Projectitio	*Martino*	
Servo Dei	*Epiphanio*	
Abundantio	*Vicomalo*	
Marcello	*Agathone*	
Paschasio	*Juliano*	
Adeodato	*Joanne*	
Hilario	*Adeodato*	
Venantio	*Petro*	
Littorio &	*Chrysogono*	
Fortunato		
Epiphanio	*Sebastiano*	
Octaviano	*Anastasio*	
Paulino	*Juliano*	
Benedicto	*Crescentiano*	
Severo	*Paulino*	
Timotheo	*Laurentio*	
Marco	*Stephano*	
Petro	*Chrysogono*	
Tinulo vel	*Maximo*	*al. Maximino*
	Presbyteris.	

ADSTANTIBUS QUOQUE DIACONIBUS, Anastasio, Hormisda, Joanne, & Agapeto.

Symmachus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ dixit.

Dist. 96. Bene quidem. * *Lego erant* — * *Forte nos* — *Quadam scriptura producitur.*

I. BENE quidem fraternitas vestra Ecclesiasticis legibus obsequuta sub divini timore judicii quæ * erat statuenda, definivit, & ad justitiæ cumulum pervenit, dum sufficienter universa complectitur, nec adjectione indiget plenitudo, maxime de Clericis, quos amor dominationis invasit, & jugum disciplinæ Ecclesiasticæ fecit respuere, quos propterea Schisma fecisse apud * vos constitit; quibus misericordiam tamen, quam Deus mandat universis impendi, sicut oportuit, non negastis, si duritia cordis eorum non sibi acquirat pœnam, dum contemnit oblata remedia quorum excessus enarrare difficile est. Unum tamen, quod occurrit, venerando ordini vestro intimare non differo. Dixerunt inter alia scripturam quandam inlustris memoriæ Basilium quasi pro Ecclesiasticæ amore substantiæ conscripsisse, in qua nullus Romanæ Ecclesiæ nec interfuit, nec scripsit Antistes, per quem potuisset sortiri legitimam firmitatem. Ne ergo inde disputem, unde potest vestrum judicare Concilium, requiratur, & referatur in medium, ut lectione agnoscatis cujusmodi possit habere substantiam. Sancta Synodus respondit: Deferatur in medium, ut cujusmodi sit possit agnosci, & dum diceret, Hormisda Diaconus recitavit.

Exemplaria Scripturæ.

II. CUm in unum apud beatum Petrum Apostolum resedissent, sublimis, & eminentissimus vir, Præfectus prætorio, atque Patritius, agens etiam vices præcellentissimi Regis Odoacris, Basilius dixit: Quanquam studii nostri & religionis intersit, ut in Episcopatus electione concordia principaliter servetur Ecclesiæ, ne per * occasionem seditionis status civilitatis vocetur in dubium, tamen admonitionem beatissimi viri Papæ nostri Simplicii, quam ante oculos semper habere debemus, hoc nobis meministis sub obtestatione fuisse mandatum, ut propter illum strepitum, & venerabilis Ecclesiæ detrimentum, si eum de hac luce transire contigerit, non sine nostra consultatione cujuslibet celebretur electio. Et cum legeret, Cresconius Episcopus civitatis Tudertinæ Ecclesiæ, surgens e consessu dixit: Hic perpendat sancta Synodus, * ut præter missas personas religiosas, quibus maxime cura est de tanto Pontifice, in suam redigerent potestatem. Quod contra Canones esse manifestum est. Item Hormisda Diaconus legit: Ne quid confusionis atque dispendii venerabilis Ecclesia sustineret, miramur prætermissis nobis quicquam fuisse tentatum, cum Sacerdote nostro superstite nihil debuisset * adsumere. Quare, si amplitudini vestræ vel sanctitati placet, incolumia omnia, quæ ad futuri Antistitis electionem respiciunt, religiosa * oneratione servemus, hanc legem specialiter præferentes, quam nobis hæredibusque nostris Christianæ mentis devotione sancimus.

*Gesta sub Simplicio. — Verba Basilii P P. — Al. * occasiones — Simplicius quartus ante Symmachum. — Interloquutio Crescons. — Gra. * utrum prætermissis religiosis personis, quibus maxime cura est de tanto Pontifice. — Laici electionem ejus in suam possint red. pot. — Verba Basilii. — * Forte adsumi — Gra * veneratione.*

Ne unquam prædium, seu rusticum, seu urbanum, vel ornamenta, aut ministeria Ecclesiarum, quæ nunc sunt, vel quæ ex quibuslibet titulis ad Ecclesiarum jura pervenerint, ab eo, qui nunc Antistes sub electione communi fuerit ordinandus, & illis, qui futuris sæculis sequentur, quocunque titulo, atque commento alienare voluerit, inefficax atque irritum judicetur, sitque facienti vel consentienti accipientique anathema. Maximus Episcopus * Bledanæ Ecclesiæ dixit: Modo sancta Synodus dignetur edicere, licuit Laico homini anathema * in ordine Ecclesiastico dictare? Aut si potuit Laicus Sacerdoti anathema dicere, & contra Canones (quod ei non competebat) constituere? Dicite, vobis quid videtur de me? Licuit Laico legem dare? Sancta Synodus dixit: Non licuit, & adjecit: Lege sequentia. Hormisda Diaconus legit: Et is, qui prædium rusticum, vel urbanum juris Ecclesiastici fuerit consequutus, noverit se nulla lege, vel præscriptione munitum; sed sive is, qui alienaverit, sive qui eum sequentur, voluntate contraria prædium hujusmodi alienatum revocare tentaverit, id cum fructibus restituat, qui illud fuerit consequutus. Et cum legeret, Stephanus Episcopus Venusinæ Ecclesiæ surgens e consessu dixit, Perlegatur. Hormisda Diaconus legit.

*Lex Basilii. — Supra * Blenare — Interloquutio Maximi. — Gra. * in ordinem Ecclesiasticum.*

Quam etiam pœnam placuit accipientes hæredes, prohæredesque respicere. In qua te cuilibet Clericorum contradicendi libera sit facultas. Iniquum est enim, & sacrilegii instar, ut quæ vel pro salute, vel requie animarum suarum unusquisque venerabili Ecclesiæ pauperum causa contulerit, aut certe reliquerit, ab iis, quos hoc maxime servare convenerat, * in altitudine transferatur. Plane quæcunque in gemmis, vel auro, atque argento, necnon & vestibus minus apta usibus, vel ornatui videbuntur Ecclesiæ, quæ servari, ac diu manere non possunt, sub justa æstimatione vendantur, & erogatio religiose proficiat. Cumque lecta fuisset, Laurentius Mediolanensis Ecclesiæ dixit: Ista scriptura nullum Romanæ civitatis potuit obligare Pontificem, quia non licuit Laico statuendi in Ecclesia, præter Papam Romanum, habere aliquam potestatem, quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, maxime, cum nec Papa Romanus subscripserit, nec alicujus secundum Canones Metropolitani legatur assensus. Petrus Episcopus Ravennatis Ecclesiæ dixit: Scriptura quæ in nostra congregatione vulgata est, nullis eam viribus subsistere manifestum est, quia nec Canonibus convenit, & a Laica persona concepta videtur, maxime quia in ea nullus Præsul Sedis Apostolicæ interfuisse, vel propria subscriptione firmasse monstratur. Eu-

*Verba legis ejusdem — Ne fraudentur defuncti in fundationibus suis. — * Lego in alterum transferantur. — Invalidam esse istam scripturam. — 16 q. 7. c. Non placuit. — Nic. Conc. c. 4. & 6. Secundo.*

Tertio. *16. q. 7. Laicis quamvis relig.*

Ialius Episcopus Syracusanæ Ecclesiæ dixit: Scriptura, quæ in Sacerdotali Concilio recitata est evidentissimis documentis constat invalida. Primum, quod contra Patrum regulas a Laicis, quamvis Religiosis, quibus nulla de Ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur unquam attributa facultas, facta videtur; deinde, quod nullius Præsulis Apostolicæ Sedis subscriptione firmata docetur. Quod si cujuslibet Provinciæ Sacerdotes, intra suos terminos Concilio habito, quicquid sine Metropolitani sui Antistitis authoritate tentaverint, irritum esse debere Patres sancti sanxerunt, quanto magis, quod in Apostolica Sede, non existente Præsule, qui prærogativa beati meriti Apostoli Petri per universum orbem Primatum obtinens Sacerdotii statutis Synodalibus consuevit tribuere firmitatem, a Laicis, licet consentientibus aliquantis Episcopis (qui tamen Pontifici, a quo consecrari probantur, præjudicium inferre non potuerunt) præsumptum fuisse cognoscitur, viribus carere non dubium est, nec posse inter Ecclesiastica ullo modo statuta censeri.

Nic. Cont. ubi supra. *Rom. Pont. Primatum obtinet per totum orbem.*

Quarto.

III. Sancta Synodus dixit: Licet secundum prosequutionem venerabilium fratrum nostrorum, Laurentii, Petri, Eulalii, Cresconii, Maximi, vel Stephani, nec apud nos incertum habetur hanc ipsam scripturam nullius esse momenti, quæ etiam si aliqua posset subsistere ratione modis omnibus in Synodali conventu, provida beatitudinis vestræ sententia enervari conveniebat, & in irritum deduci, ne in exemplum remaneret præsumendi quibuslibet Laicis, quamvis Religiosis, vel Potentibus, in quacunque civitate, quolibet modo aliquid decernere de Ecclesiasticis facultatibus, quarum solis Sacerdotibus disponendi indiscusse a Deo cura commissa docetur.

Symmachus Episcopus dixit: Modo, quia Deus præsentiam vestram votivam mihi sub qualibet occasione concessit, volo, si placet, tem fieri firmam, quam credo Ecclesiasticis facultatibus convenire, ut agnoscant omnes, quos in me vanus furor excitavit, nihil me magis studere, quam ut salvum esse possit, quod mihi est a Deo sub dispensatione commissum, sed etiam quibuslibet successoribus Deum timentibus gratum esse debeat, & ad Ecclesiastici custodiam patrimonii pertinere.

Sancta Synodus dixit: Scimus provisionem vestram necessariis studere, & ideo in vestra est potestate sequenda disponere.

Præfatio Papæ in subsequens decretum.

Symmachus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ dixit: Magna quidem & veneranda Sacerdotali debetur cultura proposito, cui imminet de studio, quæ tecta sunt, non de necessitate disponere. Sed quoniam in aliquibus aliena postulantibus, vitiorum mater avaritia, repudiatis honestatis repagulis, totum putat expedire quod licet, & ita, dum prædæ inhiat, patientia supernæ pietatis abutitur, expectantibus correctionem * cœlo moderante, judiciis se existimant non teneri, & clarum sit, quod apud certos in occasionem rapiendi procedat divinæ mora sententiæ. Sed nobis, quos pastoralis cura, & Ecclesiasticæ adstringit pro dispensatione credita tario reddenda substantiæ, opus est, ut sollicitudinem nostram non solum ad præsentia, sed etiam ad secutura sæcula porrigamus, ne ad animæ nostræ detrimenta contingat, si hi, qui possunt, statutis debere innocentia præsumentis de libertate deliquerit, cum religiosa possint & nos, & successores nostri potestate fulciri, legibus Ecclesiasticis servientes.

** Forte zelo*

12. q. 2. Non liceat Papæ.

IV. His ergo perpensis, mansuro cum Dei nostri consideratione decreto sancimus, ut nulli Apostolicæ Sedis Præsuli a præsenti die, donec disponente Domino Catholicæ fidei manserit doctrina salutaris, liceat prædium rusticum, quantæcunque fuerit vel magnitudinis, vel exiguitatis, sub perpetua alienatione, vel commutatione ad cujuslibet jura transferre, nec cujusquam excusentur necessitatis obtentu. Quippe cum non sit personale, quod loquimur, nec aliquis Clericorum, vel Laicorum sub hac occasione accepta tueatur, sed nec in usufructum jura aliquibus dari liceat, nec data retineri, præter Clericos & captivos, atque peregrinos, ne male tractationis ministretur occasio, cum liberalitati illi alia itinera reserventur.

V. Sane tantum domus in quibuslibet urbibus constitutæ, quarum statum

necesse est expensa non modica sustentari, acceptis, si auferri contigerit, sub justa existimatione redditibus, & divini timore judicii commutentur.

VI. Pari etiam Ecclesiarum per omnes Romanæ civitatis titulos, qui sunt Presbyteri, vel quicunque fuerint, adstringi volumus lege custodes, quia nefas dictu est obligatione, qua se per charitatem Christi connectit summus Pontifex, ea hominem secundi in Ecclesia ordinis non teneri. Quicunque tamen oblitus Dei, & decreti hujus immemor, cujus Romanæ civitatis Sacerdotes volumus religiosis nexibus devinciri, in constitutum præsens committens, quicquam de jure titulorum, vel Ecclesiæ superius præfatæ quolibet modo, præter aurum, argentum, vel gemmas, vestes quoque, si sunt, vel si accesserunt, aliqua mobilia ad ornamenta divina minime pertinentia perpetuo jure, exceptis duntaxat sub præfata conditione domibus, alienare tentaverit, donator, alienator, ac venditor honoris sui amissione multetur. *17. q. 4. Quicunque.*

VII. Præterea, qui petierit, aut acceperit, vel qui Presbyterorum, aut Diaconorum, seu defensorum danti subscripserit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur: sitque accipienti, vel subscribenti de personis superius comprehensis, id est, quas anathemate feriri censuimus, in statuta ** plena contubernium, servata, quam præmisimus in alienatore, vindicta. Nisi forte & alienator sibi, dum repetit, & qui acceperit, celeri restitutione prospexerit. *Anathemate percutit Deus iratus animas.* *Al.* * *pœna* * *Forte præsentia committentium*

VIII. Quod si minore animæ suæ cura quisquam remedium oblatum forte neglexerit, supra ea pœnarum genera, quæ superius tenentur adscripta, contra fas, si quod conceptum fuerit documentum, universis viribus (quamvis ab initio nullas habuerit) affectetur. Sed etiam liceat quibuscunque Ecclesiasticis personis vocem contradictionis afferre, & Ecclesiastica authoritate fulciri: ita ut cum fructibus possit * aliena reposcere, nec aliquo se ante tribunal Christi obstaculo muniat, quia religiosis animabus ad substantiam pauperum derelicta contra fas, sine aliqua pietatis consideratione, dispergit. Hujus autem constitutionis legem in Apostolica tantum volumus Sede servari, universis Ecclesiis per Provincias secundum animarum considerationem, quem proposito religionis convenire Rectores earum viderint, more servato. *Contra dicendum alienationi.* * *Forte alienata*

ET SUBSCRIPSERUNT

Cælius Symmachus Episcopus Ecclesiæ Romanæ huic constituto a nobis facto subscripsi.

Cælius Laurentius Episcopus sanctæ Mediolanensis Ecclesiæ huic constituto a venerabili Papa Symmacho facto subscripsi.

Petrus Episcopus Catholicæ Ravennatis Ecclesiæ huic constituto a venerabili Papa Symmacho facto subscripsi.

Eulalius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Syracusanæ huic constituto a venerabili Papa Symmacho facto subscripsi.

Felix	*Interamnensis*	
Æmilianus	* *Tetelensis*	*Al.* * Vetellensis
Tigridius	*Taurinatis*	
Passus	*Mutinensis*	
Maximus	*Bleranus*	
Rufentius	*Ignatinus*	
Martinianus	*Ostiensis*	
Fortunatus	*Vessanensis*	
Eucarpus	* *Messanensis*	*Al.* * Mensanensis
Stephanus	*Venusinus*	
Romulus	*Prænestinus*	
Vindemius	*Antiatinus*	

Fortunatus	*Fulgenatus*	
Martianus	*Aëcaniensis*	
Chrysogonus	*Albanensis*	
Laurentius	*Vobianensis*	
Paschasius	*Vulturnensis*	
Aprilis	*Nucerinus*	
Innocentius	*Forosempronien.*	
Felix	*Nepesinus*	
Amandus	*Potentanus*	
Colonius	*Foroclodien.*	
Projectus	*Forinovi*	
Bonifacius	*Foroflaminien.*	
Rusticus	*Bursentinus*	
Victor	*Dunensis*	
Sylvimus	*Veliterninus*	
Ariston	*Ostiensis*	
Felix	*Nepesinus*	
Asterius	*Aquinatis*	
Eusebius	*Fanestris*	
Cresconius	*Tudertinus*	
Jocundus	* *Augustinus*	* *Forte* sub Augustanus ut sup.
Vitalis	*Fundanus*	
Pacatianus	*Coanilensis*	
Martyrius	*Terracinensis*	
Basilius	*Tollentinas*	
Benignus	*Aquævivensis*	
Severinus	*Tyndarinen.*	
Joannes	*Spoletinus*	
Valentinus	*Amiterninus*	
Probus	*Carmejanen.*	
Candidus	*Tiburtinus*	
Proculejanus	*Sepinatis*	
Maximianus	*Perusinus*	
Eutychius	* *Tranensis*	*Al.* * Manensis
Fortunatus	*Anagninus*	
Marcus	*Samninus*	
Memor	*Canusinus*	
Florentius	*Blestinen.*	
Concordius	* *Mesetanis*	*Al.* * Mesonacis
Asellus	*Populonien.*	
Elpidius	*Veliterninus*	
Veneriosus	*Pellensis*	
Sebastianus	*Syranus*	
Venantius	*Senogalien.*	
Innocentius	*Tiphernus*	

Justus	*Signiensis*
Augustus	*Liparitanus*
Pro Urso	
Propinquus	*Trebiatis*
Romanus	*Nomentanus*

Item Tituli ejusdem Concilii *.

Adde suprapositi.

1 De præloquutione Papæ Symmachi, qui Synodi statuta conlaudans Clericorum suorum culpat excessus, quod inter alia etiam propter constitutum inlustris memoriæ Basilii a sua communione desciverint.

2 Exemplar ipsius constituti Synodo recensetur.

3 Sententia ipsius Synodi, qua præfatum constitutum nullius esse momenti decernitur.

4 Ut nulli Apostolicæ Sedis Præsuli possessionem Ecclesiæ magnam, vel parvam in perpetuum liceat alienare, vel commutationis obtentu ad cujuslibet jura transvertere.

5 De domibus Ecclesiasticis, quæ sunt in urbibus, commutandis.

6 Ut non liceat Presbyteris urbis Romæ, titulorum suorum prædia, seu quicquid juris eorum fuerit, quolibet alienare commento: qui vero hoc agere tentaverit, ordinis sui amissione plectatur.

7 Ut qui petierit prædium Ecclesiæ, & acceperit, aut si quis Presbyterorum, aut Diaconorum, nec non defensorum danti subscripserit, anathemate feriatur.

8 Ut si quis anathematis pœnam parvi duxerit, etiam documento, quo se putat Ecclesiæ prædium possidere, frustretur: liceatque cuilibet Ecclesiasticæ personæ vocem contradictionis adferre, & cum fructibus præteriti temporis eadem prædia alienata reposcere.

Ruffio magno, Fausto Avieno, VV. CC. Conss. Sub die X. Kal. Novembrium. Quarta Synodus habita [a] *Romæ palmaris.*

SANCTA Synodus apud urbem Romam ex præcepto gloriosissimi Regis Theodorici ex diversis regionibus congregata in Christi nomine dixit: Cum ex diversis Provinciis ad urbem Romam convenire Sacerdotes Regia præcepisset authoritas, ut de his, quæ de venerabili Papa Symmacho Apostolicæ Sedis Præsule, ab adversariis ipsius dicebantur impingi sanctum Concilium judicaret, Liguriæ, Æmiliæ, vel Venetiarum Episcopis, quos ad præsentiam Principis * spei itineris ductos attraxit, consulendi Regem incubuit necessitas, quæ hos voluisset ætate fractos, debilitare corporis invalidos causa congregari. Respondit præfatus Rex piissimus bonæ conversationis affectu, Plura ad se Papæ de Symmachi actibus horrenda fuisse perlata, & in Synodo oportere tractari, si vera esse inimicorum ejus objectio, judicatione constaret. Memorati Pontifices, quibus allegandi imminebat occasio, suggesserunt ipsum, qui dicebatur impetitus, debuisse Synodum convocare, scientes, quia ejus * Sedis primum Petri Apostoli meritum, vel Principatus, deinde, sequuta * jussione Domini, Conciliorum venerandorum authoritas, * singularem in Ecclesiis tradidit potestatem, nec * ante dictum Sedis

Quæ fuerat causa Synodi congreganda.

* Forte *spes ante pes.*

Responsio Regis Theoderici.

Solus Papa Synodum convocare habet.

* Forte Sedi

* Forte *jussionem*

Al. * *singulorum*

* Forte *antedicta*

[a] *Roma palmaris.*] V.C. *Romana palmaris.*

** Forte judicio*

** Forte potissimus seu potentissimus*

Antistitem minimorum subjacuisse * judicium, in propositione simili facile forma aliqua testaretur. Sed * potissimus Princeps ipsum quoque Papam in colligenda Synodo voluntatem suam literis demonstrasse significavit. A mansuetudine ejus paginæ postulatæ sunt, quas ab eo directas constabat, has dari Sacerdotibus sine tarditate constituit, vel quicquid in eodem negotio actum, scriptis Romam ex diversis terrarum, vel regionum partibus Dei prosequutione perventum est. Et dum * venerabili collectione de incipiendo haberetur negotio, prout poscebat causa tractatus, sanctus Papa Symmachus Basilicam Julii, in qua Pontificum erat congregatio, prout habuit cura, celeriter ingressus est, & de evocatione Synodali clementissimo Regi gratias retulit, & rem desiderii sui evenisse testatus est.

** Addo in vel a*

Adventus Papa in Synodum.

Non juste actum est ibi cum Symmacho.

Causa ergo de Sacerdotum animis, quæ de Concilio nondum firmato tristitiam ministrabat, abscissa est, authoritatem ordini colligendo, sicut poscebant Ecclesiastica statuta, in omnium, qui ibidem convenerant, Episcoporum præsentia, se dare professus est, sperans, ut visitator, qui contra religionem, contra statuta veterum, vel contra regulas majorum a parte Cleri, vel aliquibus Laicis fuerat postulatus, ex ordinatione Antistitum, sicut decebat sanctum propositum, prima fronte cederet: & omnia, quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati ejus ab honorabili Concilio redderentur: & tanti loci Præsul legaliter prins statui pristino redderetur, & tunc veniret ad causam; & si ita recte videretur, accusantium propositionibus responderet.

Extra de resti. spoliatorum per totum.

Digna res visa est maximo Sacerdotum numero, atque ut mereretur, effectum optabant. Decernere tamen aliquid Synodus sine Rege non præsumpsit, sed suggestio justa per legatorum negligentiam non meruit secundum vota responsum. Jussus est Regis præceptionibus Papa Symmachus ante patrimonii vel Ecclesiarum, quas amiserat, receptionem, cum impugnatoribus suis in disceptatione confligere, qui potestatis suæ privilegia, & quæ pro conscientiæ, quantum juste æstimamus, emendatione submiserat, nec hac voluit vice resumere; sed dum esset Synodus in Hierusalem Basilica sessoria palatii constituta, aliquibus Sacerdotibus visum est, ut libellus, quem accusatores pataverant, qui quotidie seditionibus appellabant, susciperetur a Synodo, in quo suscepto duo erant quæ vel veritati inimica essent, vel ipsi, quantum ostenditur conventus * Ecclesiastico proposito repugnare.

Jussio regis.

Patientia Papa.

Libellus accusatorum Papa falsus.

** Forte Ecclesiastico*

Unum, quia dicebant crimina memorati superius Symmachi Papæ apud Regiam constitisse notitiam, quod falsum esse declaravit; non enim quasi novam causam audientiæ commisisset, si ejus conscientiam convictam de errore solam sciret expectare sententiam. Aliud, quod per servos de his quæ objiciebant, se eum loquebatur posse convincere, addentes, ut ipse mancipia traderet, quibus quantum illi asserebant, posset in judicatione superari. Quæ res Canonibus, & ipsis publicis erat legibus inimica, cum Patrum statuta sanxissent, ut quos ad accusationem leges sæculi non admittunt, iis dicendi in cognitione, vel accusandi aliquid delegandam non esse licentiam.

8. q. 4. & 5. Per totum.

Violentia inimicorum in Papam.

Et dum inter ista, quæ essent facienda, tractatur, præfatus Papa, ut causam diceret, occurrebat; qui veniens ab irruentibus turbis æmulorum suorum ita tractatus est, ut multis Presbyteris, qui cum ipso ierant, per cædem ipsam mortis fuisset occasio, & recentium adhuc vestigia vulnerum inlustris vir comes * Aliernus, & sublimes viri, Judila & Vedeulfus, majores domus regiæ perspexissent, quod se, unde egressus fuerat, ad beati Petri Apostoli septa convexerit.

*Al. * Aligenus*

His ita actis, & rebus varia confusione turbatis, iterum nos ad justitiam contulimus principalem, scientes divinitatem propriam regere Dominum, quæ ad Italiæ gubernacula ipsa provideret: cujus mansuetudini omnia per relationis seriem, sicut res poscebat, ingessimus. Intimantes etiam, sæpe nominatum Papam, cui subjacuerat cum suis, si voluntatem rursus haberet exeundi ad judicium, fuisse commonitum, sed allegasse eum per directos Episcopos, mandatis Canonibus sibi concessisse affectu purgationis suæ culmen humiliat, quantis periculis pene fuisse oppressos. Domnum Regem habere quod vellet faciendi, se interim justitiæ renitentem statutis Canonicis non posse compelli.

Dist. 17. Concilia. §. ad hac.

Ad hæc serenissimus Rex taliter, Deo aspirante, respondit: In Synodali esse arbitrio in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reverentiam de Ecclesiasticis negotiis

goriis pertinere, committens etiam potestati Pontificum, ut sive propositum vellent audire negotium, sive nollent, quod magis putarent utile, deliberarent: dummodo venerandi provisione Concilii pax esset in civitate Romana Christianis omnibus, quæ cum juste offertur, Dei mandata complentur. Italiæ suæ dare Rectorem agnoscentes, nullum nobis laborem alium remansisse, nisi ut dissidentes cum humilitate propositi nostri ad concordiam hortaremur, quia unum tantæ rei restabat, unde Deo pareremus, *ut sanctæ Principis voluntati, invitamus Senatum amplissimum, quali oportuit legatione destinata, monentes & instruentes, causas Dei ipsius judicio committendas, qui valet corpus occidere, & animam mittere in gehennam; qui dicit, Mihi vindictam, & ego retribuam. Apud quem conscientia nuda est, cui non absconduntur occulta, cogitare prudentes viros oportere, quanta inconvenienter, & præjudicialiter in hujus negotii principio contigissent, & nos viam, per hanc, quam ipsi vocabant remissionem, peccatis non aperire, sed claudere, qui quod dicebatur majori judicio servamus, instruentes eos, quia per nos illis Christus innotuit, non esse ovium lupi insidias prævidere, sed pastoris: maxime quia in causa præfata multos, * se dignabantur cognoscere, & Deo satisfacere error involverat. Et quia non poterant plura sub hac occasione Ecclesiæ membra dispergi, sed magis per mansuetudinem sustineri, sicut boni vos operis Paulus instruxerat, dicens sanandos esse plurimos per patientiam, & doctrinam. Et quicunque putantur rei, & gravibus peccatis involuti, quamvis nullus est qui delicto careat, sicut Joannes testatur Apostolus: Si dicam quia peccatum non habeo, mendax sum, hos tamen magis pressuris hominum sustentari, & perterreri has passiones, judicia divina suspendi: maxime cum illa, quæ præmisimus, inter alia de authoritate Sedis, * oprarent, quia quod possessor ejus quondam beatus Petrus meruit, in nobilitate possessionis accessit, & claritatem vererem vobis dat, det Christi dote Rectoribus. Clamantes, scriptum esse per Prophetam ex persona Dei: Nunquid non valet manus mea ad consumendum eos, qui erraverunt? Hæc eadem sæpissime, sicut oportuit, commonentes: ut habita intentione discederent, & factum nostrum, quod Deus inspiraverat, juxta mandatum Principis non discuterent, sed sequerentur, sicut decebat Ecclesiæ filios, nec sub hac intermissione contenderent, & crescerent Ecclesiæ detrimenta. Quæ res poscebat cum festinatione succurri, & nobis hujus celeritatis, & illis obedientiæ necessitas imminebat: maxime cum omnem pene plebem cernamus ejus communioni indissociabiliter adhæsisse, cujus nos non modica cura stimulabat, ne in aliquo laberetur errore. Quibus allegatis, cum Dei nostri obrestatione decernimus, harum necessitatum, vel religionum consideratione adstricti, & * cœlesti, perpensis omnibus, quæ in causa erant, inspiratione secretis, Symmachus Papa Sedis Apostolicæ Præsul, ab hujusmodi propositionibus impetitus, quantum ad homines respicit, quia totum causis obsistentibus superius designatis constat, arbitrio divino fuisse dimissum. Sit immunis, & liber, & Christianæ plebi sine aliqua de objectis oblatione, in omnibus Ecclesiis suis, ad jus sedis suæ pertinentibus, & tradat divina mysteria, quia eum ob impugnatorum suorum impetitionem propter superius designatas causas, obligari non potuisse cognovimus. Unde secundum principalia præcepta, quæ nostræ hoc tribuunt potestati, ei quicquid Ecclesiastici intra sacram urbem Romam, vel foris juris est, reformamus, totam causam Dei judicio reservantes universos hortamur, ut sacram communionem, sicut res postulat, ab eo percipiant, & Dei, & animarum suarum meminerint, quia ipse & amator pacis est, & ipse pax est, qui monet: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Et in quacunque civitate pacem esse confirmandam adfirmans, beatos esse dicit pacificos. Hæc quicunque ex instructione nostra (quod non æstimamus) vel non admittit, vel retractari posse crediderit, videat, quia in divino judicio contemptus sui rationem est, sicut de Deo confidimus, redditurus. De Clericis memorati Papæ, qui ab Episcopo suo ante tempus aliquid contra regulas discesserunt, & schisma fecerunt hoc fieri decrevimus, ut eos satisfacientes Episcopo suo misericordia subsequatur, & officiis Ecclesiasticis se gaudeant restitui, quia Dominus, & Redemptor noster oves perditas ab errore

Margin notes: * Lego & Oratio Episcoporum ad Senatum. — Matth. 10. — Ezech. 9. — Rom. 12. — Joan. 10. — * Forte qui se — 2. Tim. 4. — 1. Joan. 1. — Authoritas Sedis Petri. — Al. * obstarent — Esa. 50. — Plebs adhæsit Papæ. — Sententia Synodi absolvens Papam. — Al. * cœlestis — Joan. 14. — Matth. 10. — Ibidem 5. — Altera pars sententiæ. — Luc. 15.

Al. * liberalitatem lætatur inventas, & super profugum filium paternam * libertatem cœlestis medicator accommodat. Quisquis vero Clericorum post hanc formam a nobis propalatam, quocunque sacrato Deo loco in Ecclesia Romana missas celebrare præsumpserit, præter conscientiam Papæ Symmachi, dum vivit Statutis Canonicis, velut Schismaticus percellatur. Ista sufficiat cum Dei notitia syncere prætulisse.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Laurentius Episcopus Ecclesiæ Mediolanensis huic statuto nostro, in quo totam causam Dei judicio commisimus, subscripsi.

Petrus Episcopus Ecclesiæ Ravennatis huic statuto nostro, in quo totam causam Dei judicio commisimus, subscripsi.

Felix	*Interamnensis*
Maximus	*Bleramus*
Maximus	*Ticinensis*
Gerontius	*Fundensis*
Laurentius	*Boensis*
Mercurius	*Sutrinus*
Hilarius	*Tempsanus*
Innocentius	*Ferentinatis*
Vitalis	*Fundanus*
Aristus	*Ostiensis*
Victor	*Lunensis*
Chrysogonus	*Albanensis*
Romanus	*Nomentanus*
Crescenius	*Tudertinus*
Joannes	*Spoletanus*
Laurentius	*Vergomatis*
Rufentius	*Agnatinus*
Martianus	*Acanus*
Fortunatus	*Agninus*
Innocentius	*Forosemprovien.*
Hilarius	*Tempranen.*
Severinus	*Tyndaritanus*
Sebastianus	*Soranus*
Felix	*Atellanus*
Propinquus	*Trebiensis*
Bonifacius	*Camentanus*
Vindemius	*Antiatinus*
Valentinus	*Amiterninus*
Bonifacius	*Aquævivensis*
Æmilianus	*Soranus*
Cassianus	*Mutinensis*
Stephanus	*Venusinus*
Fortunatus	*Fulginensis*
Stephanus	*Neapolitanus*
Maximilianus	*Perusinus*
Concordius	*Mesinatis*

Castus	*Pratensis*	
Martyrius	*Terracinensis*	
Asterius	*Aquinatis*	
Amantius	*Potentinus*	
Ursus	*Reatinus*	
Innocentius	* *Mivanatis*	
Eustasius	*Cremonensis*	
Eucarpus	*Meresape*	
Serenus	*Nolanus*	
Eutychius	*Tranensis*	
Paschasius	*Vulturnensis*	
Felix	*Nepesinus*	
Innocentius	*Direntium*	*Tiberinorum*
Sylvanus	*Veliternus*	
Mercurius	*Gabinatis*	
Rusticus	*Buxentinus*	
Adeodatus	*Formianus*	
Justus	*Signanus*	
Augustus	*Liparitanus*	
Fortunatus	*Suessanus*	
Jocundus	*Augustanus*	
Viticanus	*Celeniensis*	
Proculejanus	*Sepinatis*	
Aprilis	*Lateranensis*	
Memor	*Canusinus*	
Elpidius	*Volaterranus*	
Adeodatus	*Sylvæ candidæ*	
Rogatus	*Taurominitanus*	
Probus	*Carmeganen.*	
Tigridius	*Taurigānus*	
Joannes	*Ariminensis*	
Candidus	*Tiburtinus*	
Asellus	*Populoniensis*	
Callonicus	*Foroclodiensis*	
Joannes	*Turritanus*	
Venerius	*Pallensis*	
Servus Dei	*Verenensis*	
Dulcitius	*Sancti* * *Antimi*	

* Supra Mibanatis

Al. * Antini

Expliciunt Decreta Symmachi Papæ.

PLATINA DE HORMISDA PAPA.

HORMISDA *patria Frusinonius, patre Justo, ad Theodorici & Anastasii tempora pervenit. Hortante autem Theodorico Provincialem Synodum in orbe habuit, omniumque consensu Eutychianos jam antea improbatos damnavit. Joannem quo-* Gesta Hormisdæ.

que Constantinopolitanum Episcopum literis & Nunciis adhortatus est, ut ab eadem Haresi desisteret, crederetque duas in Christo naturas esse, Divinam, & Humanam. Desiit parere Joannes Anastasii viribus fretus, quem non ita multo post fulmine ictum dedisse pœnas creditum est, tum propter Haresim, qua gravis erat, tum vel max me, quia Legatos ab Hormisda missos contra jus gentium magna affeceras contumelia. Rejectos enim a se navi quassa, & rimosa ea conditione navigare jussit, ut recta in Italiam redirent, nec ullum Gracia littus attingerent. Mortuo itaque Anastasio, Justinus, orthodoxa fidei amator, imperium accipit, ac statim Nuncios ad Pontificem mittit, qui & Sedis Apostolica authoritatem confirmarent, & pacem Ecclesiis omnibus exquirerent, quantum per religionem concederetur. Dona praterea multa, ac pretiosa eodem tempore Romam ad ornandas Basilicas Sanctorum sunt missa. Gemmas enim magna astimationis [a] *Clodoveus Rex Francia misit, delata & dona tum aurea, tum argentea, delata Evangelia cum tabulis aureis, gemmis distinctis a Justino Imperatore voti gratia, misit & patenam auream* XX. *librarum, cum hiacynthis. Scyphum aureum gemmis circundatum. Ornavit & templum beati Petri Theodoricus Rex trabe argentea, mille &* XL. *librarum, Cerostratis argenteis duobus librarum* LXX. *Certavit & Hormisda muneribus cum his Principibus. Locavit enim ante altare Constantiniana Basilica coronam argenteam librarum* XX. *Cantharos argenteos sex. Ornavit etiam templum Pauli scyphis argenteis* X. *annulis argenteis tribus. His demum ex sententia peractis, cum etiam de more Presbyteros unum &* XX. *Episcopos quinque &* L. *creasset, moritur, ac sepelitur in Basilica Petri* VIII. *Idus Augusti Consulatu Maximi. Sedit annis* IX. *diebus* XVIIS.

Exitus Anastasii Imp.

Legati Justini Imp.

Dona principum ad Basilicas Romæ. Clodovei. Justini Imp. Theodorici.

Dona Hormisdæ.

[a] *Clodoveus Rex Francia*] Regnum ex dono Clodovæi Regis Francorum. Hincmar. in vit. Remig.

Tituli Decretorum Papa Hormisda, numero IV.

Incipiunt Decreta Hormisda Papa.

Justinus Augustus Hormisda Papa.

CAP. I.

QUo fuimus semper, & quo sumus studio pro conciliandis sententiis Catholicam fidem * colendo: ut eodem animo cuncti venerentur lumen individuum Trinitatis, palam fecisse dignoscimur, nunc Legatum ad vestram beatitudinem ultro ad hoc ipsum dirigentes Gratum V. S. Magistrum scrinii, quo remedium tandem reperiatur discordiis varia certantium. Nunc prono, libentique suscipientes affectu viros Religiosissimos, quos interventores unitatis vestra Sedes Apostolica credidit destinandos. Profecto etenim tanquam ipsam pacem, & jocundis eos oculis aspeximus, & extensis manibus duximus amplectendos. Quin etiam omni intentione ordinabimus ut venerabilis Ecclesia Constantinopolitana, nec non complures aliæ vota suscipiant vestra, non solum in cæteris, sed in auferendis etiam nominibus, ex sacris Dypticis, quæ removenda maxime * postulastis. Verum nonnullæ fuerunt urbes, & Ecclesiæ tam Ponticæ, quam Asiæ, ac præcipue Orientales, quarum Clerici, vel Populi omnibus pertentati minis, atque persuasionibus, tamen nequaquam flexi sunt ut tollant Antistitum, & repellant nomina, quorum apud eos opinio floruit, sed morte vitam duriorem æstimant, si mortuos condemnaverint, quorum gloriabantur vita superstitum. Quid igitur faciamus hujusmodi pertinaciæ, quæ nec dicto audiens existit, & tormenta in tantum despicit, ut amplum sibi, ac festivum judicet, si corpore prius, quam religioso desistat consilio? Nobis quidem videtur opus esse mollius agen-

Al. * colentium

V. S. Virum spectabilem.

Studiosus pacis Ecclesiarum Justinus.

Al. * postulatis

Pertinacia quorundam pro nominibus Episcoporum defunctorum.

Concilium principis pro pace.

di, & clementius, quæ si non in tua sanctitudine jam, nec in alio poterunt inveniri; nam neque sanguinis, & suppliciorum cupidi (quod dictu etiam grave est) libellum suscepimus, neque ut parvo discrimine remaneant imperfecta concordiæ desideria : sed ad * prærogandam, quo possumus ordine, conjunctionem membrorum Ecclesiæ. Utrum itaque præstantius erit minorum gratia in totum esse nobis adversas tantas multitudines, an concessis exiguis, & remissis, majora & omni ratione quærenda corrigi : ut quæ non licuit per omnia, saltem ex necessariis partibus allegentur? Veniam itaque nominum postulamus, non Acatii, non utriusque Petri, non Dioscori vel Timothei : quorum vocabula ad nos datæ sanctitatis tuæ Epistolæ continebant : sed quos in aliis celebravit civitatibus Episcopalis reverentia : & hoc exceptis urbibus, ubi vestræ beatitudinis libellus jam in plenum admissus est, nisi hanc quoque partem benevolentia statuerit vestra mitius corrigendam. Verum nec judicio res * cadet Sedis Apostolicæ, ut non magis venia dicenda sit, quam deliberata jam, ac perspecta definitio. Anastasius siquidem religiosissimæ memoriæ vestræ culmen Ecclesiæ palam, aperteque constituerat, cum hoc idem scriberet negotium decessori nostro, satis esse pacem affectantibus, si nomen tantum reticeatur Acatii. Ergo priora vestræ Sedis constituta sequitur, qui non omnes memorias mortuorum judicat contemnendas, ut habeatur, & incongruum, si non placidior omnibus non solum defunctis, sed etiam superstitibus vestra divulgetur in omni fine terrarum lenitas, & hoc quidem non dubitaverimus, ita gratiosum vobis futurum, ut pacifico statim responso lætior mundus reddatur. Retineat autem vestra sanctitas, quod dudum scripsimus ex oriente supplicationes nobis esse destinatas voluntatem ipsorum continentes, & arbitrium, in quo sese duraturos ostendunt firmiter, & a quo nulla ratione desistendum æstimant. Hanc itaque chartulam secundum nostra promissa per Joannem virum reverendissimum Episcopum dirigendam vobis in præsenti merito credidimus, ut a vestra sede etiam tenor ejus admissus ad colligendas proficiat, & adunandas ubique venerabiles Ecclesias, & Hierosolymitanam præcipue : cui tantum omnes favorem impendunt, quasi matri christiani nominis, ut nemo audeat ab ea sese discernere. Consensum itaque proprium tuam sanctitudinem epistolari quoque pagina convenit declarare, ut cognito omnibus, atque patefacto tenorem ejusdem chartulæ a vobis etiam laudari, & tenaciter custodiri lætior mundus existat. Dat. V. Id. Sept. Calcheon Restitio Conss. Accepta pridie Kal. Decemb. Conss. SS.

Al. * prorogandam

Venia nominum postulatur.

Al. * caret

Rom. Ecclesia culmen Eccl.

* S. supra scriptos.

Exemplar precum.

CAP. II.

DEo amabili, ac piissimo Imperatori, ex Deo Augusto, & Principi Justino Christianissimo deprecatio, & supplicatio ab Hierosolymitanis, & Antiochenis, & secundæ Syriæ Clericis, & Abbatibus, & possessoribus Provinciæ Syriæ. Haurite aquam cum lætitia ex fontibus salutis, vociferatur Hesaias Propheta & clamat, fontes salutis, Evangelicas veritates, & prædicationes manifeste ostendens, ex quibus beati Apostoli, & eorum, qui per ordinem fuerunt Discipuli, & sapientes Ecclesiæ Doctores, salutarem aquam fidei haurientes, omnem sanctam Dei Ecclesiam irrigaverunt, quæ in petra summi Apostolorum subnixa tectum, & inconflexibilem confessionem custodiens, fiducialiter cum eo ad unigenitum Filium Dei omni tempore exclamat dicens, Tu es Christus Filius Dei vivi. Hanc salutarem confessionem a sanctis quatuor Synodis, quæ Evangelicis præceptis sunt honoratæ, suscipientes nunquam per Christi gratiam a traditis nobis rectis dogmatibus deviavimus, sicut rerum testatur probatio, & tempore necessitatis fidei constantia demonstrat. Si igitur, ut Christiani, rationi fidei sumus participes, Domine piissime, & ad communem pacem, & ad unitatem festinamus, nostram fidem, quam ab initio suscepimus, per hanc satisfactionem nostram manifestam vestræ facimus pietati : ut notum sit, quia & paci concurrimus, & a recta cum Dei juvamine non divertimus fide : sed omnem ex æquo hæresim execramus, non solum Eutychianistas, & Acephalos, sed & Nesto-

Esaia 12.

Matth. 16.

rianos, & hominem colentes toto animo odientes anathematizamus. Nos autem, Domine Christianissime Imperator, sicut superius dictum est, in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum ab initio baptizati quoque & credentes unam essentiam Dei in tribus subsistentiis adoramus secundum Sanctorum Patrum mathema, & Symbolum, Credentes in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unum Dominum nostrum Jesum Christum, unigenitum,* Deum verum, similiter & in unum Spiritum Sanctum. Et secundum hoc divinum mathema, & definitionem a sancta Chalcedonensi Synodo promulgatam intelligimus quoque, & suscipimus confitentes, & credentes, quia una substantia, vel persona, quod idem ipsa sancta Synodus in duabus naturis, id est in Deitate, & Humanitate indivise, & inconfuse prædicavit, Dei verbum, & Dominus noster Jesus Christus unus est ex sancta, & unius * essentia Trinitatis. Si enim unum Deum in tribus * subsistentibus, sicut dictum est, accipimus, Pater autem non est incarnatus, nec Spiritus Sanctus: Deus verbum incarnatus est, & homo factus est, unus est sancta, & unius essentia Trinitatis secundum filiationis proprietatem. Sic itaque secundum prædictas sanctas quatuor Synodos credentes & secundum Dei verbi nativitatem secundum carnem confiteri non renuimus. Unde proprie Dei genitrix sancta Virgo esse creditur, tanquam natura, & veritate unius essentiæ Patris Filium, Deum, verbum, per naturam immutabilem, ex ipsa factum hominem enixa est, & duas naturas in Christo per essentiam, vel substantiam unitas confitentes, sicut in unius persona, vel substantia, neque harum diversitatem, vel proprietatem post unitionem auferimus, nec eas dividere in duabus personis, & substantiis per unitionem sumus edocti. Eundemque scimus unigenitum Filium Dei, & ante incarnationem ejus, & post * idem Deum simul, & hominem, passibilem carni, impassibilem Deitati, circumscriptum corpori, non circumscriptum Spiritui: eundem terrenum & cælestem, quem mundus, ut hominem cepit, & ut Deum continere non potuit: mortalem & immortalem, nusquam naturarum diversitate sublata, neque dividentes per essentiam unitionem. Hoc enim vere magnum pietatis mysterium, quia unus ex sancta, & unus essentia Trinitatis incarnatus, & homo factus Deus verbum, in utraque natura Deitatis, & Humanitatis indivise, & inconfuse cognoscitur, & adoratur, non conversionem, vel mutationem sustinens, sed proprietatem utriusque naturæ in una persona in semetipso conservans. Ob hanc igitur fidem prædictas sanctas Synodos suscipientes, & custodientes anathematizamus omnes, qui adversus eas quocunque tempore, vel modo aliquid conscripserunt, præcipue Joannem Egotam, qui adversus memoratam sanctam Chalcedonensem Synodum multas, ut Nestorianus, blasphemias evomuit: similiter condemnantes & Timotheum, Ælurum cognominatum, sicut Eutychianistam adversus eam cum suis latrantem sequacibus. Ita ergo cum Dei juvamine semper sensimus, etiam nunc sentimus. Quapropter hanc satisfactionem vestræ obtulimus pietati: jubere enim dignata est nos proprium intellectum, & quemadmodum de sana fide sentimus, exponere, quia quidam Hæretici, dum suam malam fidem occultare festinant, nostram in Christo libertatem, & rectam fidem detractare conantur. Supplicamus igitur clementiam vestram sollicitudinem de perfecta Ecclesiarum unitione sanctarum habere, ut cum unitas Dei facta fuerit juvamine, nec ullo deinceps rationabili, aut irrationabili occasionis fomite inquietari pax possit. Deus autem omnium vestrum pium adimpleat desiderium in gloriam sui, & Reipublicæ disciplinam.

Mathema & Symbolum fidei.

Al. * Dominum verbum

* Lego essentia Trinitatis

Al. * subsistentiis

Maria Virgo Dei genitrix.

Duæ naturæ in una persona Christi.

* Lego eundem

Hormisda Justino Augusto.

CAP. III.

INter ea, quæ ad unitatem Ecclesiæ pertinent, propter quam Deus clementiæ vestræ elegit Imperium, in litteras contulistis, hoc quoque venerabilis Imperator cura fidei, cui multipliciter vos studere declaratis, adjecit, ut aliquorum preces perferendæ ad humilitatis meæ notitiam jungerentur: quibus vel quid quæstionis orietur agnoscetem, vel ad submovendum propositæ consultationis ambiguum, responsum a

me religiosæ scientiæ conveniens redderetur. Legi omnia sollicitudine, qua decebat, & licet ad responsi plenitudinem sufficere potuisset, si illa tantum, quæ a veteribus sunt definita, rescriberem: tamen ut religiosi propositi vestri * remunerarem affectum, non subtrahendum credidi mei quoque sermonis obsequium, quod emergentibus Nestorii & Eutychetis venenis paterna * misit instructio pene omnes impietates cum inventoribus tam nefandorum dogmatum convenientia in unum Synodica decreta præcesserunt. Nec ulterius locus ullus, tam diris perfidiæ seminibus amputatis aut Christum Dominum nostrum credere sine carnis fuisse veritate, aut eundem non & Deum, & hominem de materni uteri intemerata fœcunditate prodisse, cum alter eorum dispensationem, qua salvati sumus, nequando, quantum in se est, irritam faceret, alter opinione contraria, sed impietate consimili in eodem Domino nostro Jesu Christo potestatem divinam a vera humilitate secluderet, neque ille recordatus, quia palpandam carnem suam Christus ostendit, neque ille Evangelii memor, verbum carnem factum esse dicentis. Cui vox Domini indeficienter insonare debuerat, qua dixit, & docuit, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis, qui est in cœlo. Sæpe hæc & multis præcedentium sunt comprehensa sententiis, sed nec clementia vestra, licet etiam dicta sint, fastidiose poterit repetita agnoscere, nec nobis pudor est, ea quæ sunt a prædecessoribus nostris prædicata, revolvere. Neque enim possibile est, ut sit diversitas prædicationis, ubi una est forma veritatis: nec ab re judicabitur alienum, si cum his, cum quibus convenimus fide, congruamus & dogmate. Revolvantur piis mansuetudinis vestræ auribus decreta Synodica, & beati Papæ Leonis convenientia sacræ fidei constituta, eadem invenietis in illis, quæ recensetis in nostris. Quid ergo est post illum fontem fidelium statutorum, quod amplius, si tamen fidei terminos servat, quamlibet curiosus scrutator inquirat? Non opus est aut adjectione * plebis, aut institutione perfectis, nisi forte * vult quisquam dubitare, quam credere: certare, quam nosse: sequi dubia, quam servare decreta. Nam si Trinitas Deus * est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, Deus autem unus, specialiter Legislatore dicente, Audi Israël, Dominus Deus tuus unus est, qualiter haber necesse est, aut Divinitatem in multa dividat, aut specialiter passionem ipsi essentiæ Trinitatis impingat. Et (quod absit a fidelium mentibus) hoc est aut plures Deos more prophanæ gentilitatis inducere, aut sensibilem pœnam ad eam naturam, quæ aliena est ab omni passione, transferre. Unum est Sancta Trinitas, non multiplicatur numero, non crescit augmento, nec potest aut intelligentia comprehendi, aut hoc, quod Deus est, discretione sejungi. Quis ergo illi secreto æternæ, impenetrabilisque substantiæ, quod neque ulla vel invisibilium creaturarum potuit investigare natura prophanam divisionem tenter ingerere, & divina, atque arcana mysteria revocare ad calculum moris humani? Adoremus Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, indistinctam distincte, incomprehensibilem, & inenarrabilem substantiam Trinitatis, ubi si admittit numerum ratio personarum, unitas tamen non * admittit essentiæ singularitatem, ita tamen, ut servemus divinæ propria naturæ, servemus propria unicuique personæ, ut nec personis divinitatis singularitas * generetur, nec ad essentiam hoc, quod est proprium nominum, transferatur. Magnum est, & incomprehensibile sanctæ mysterium Trinitatis. Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus, Trinitas indivisa, & tamen notum est, quia proprium est Patris, ut generaret Filium: proprium Filii, ut ex Patre Patri nasceretur æqualis: proprium Spiritus Sancti, ut de Patre & Filio procederet sub una substantia Deitatis. Proprium autem Filii Dei, ut juxta id, quod scriptum est, in novissimis temporibus verbum caro fieret, & habitaret in nobis. Ita intra viscera sanctæ Mariæ Virginis genitricis Dei unitis utrisque sine aliqua confusione naturis, ut qui ante tempora erat Filius Dei, fieret Filius hominis, & nasceretur ex tempore hominis more matris vulvam natus aperiens, & Virginitatem Matris Deitatis virtute non solvens. Dignum plane Deo nascente mysterium, ut servaret partum sine corru-

Marginalia:
*Al. * remunerarer*
Confutatio Nestorii & Eutychetis.
*Al. * omisit*
Luc. 24.
Joan. 1.
Joan. 3.
Standum decretis Patrum Synodicis.
Forte plebi
Addo potius
*Al. * hoc est*
Deut. 6.
Forte admittit
Forte ingeratur
Proprium uniuscujusque persona.
1. Petr. 4. Joan. 1.

ptione, qui conceptum fecit esse sine semine, servans quod ex Patre erat, & repræsentans quod ex matre suscepit. Nam unde jacens in præsepio videbatur in cœlo, involutus pannis adorabatur a Magis, inter animalia editus, ab Angelis nunciatus, vix egressus infantiam, adnuncians mysticas sine instituente doctrinas, inter rudimenta annorum puerilium edens cœlestium signa virtutum? Idem enim Deus, & homo, non, ut ab infidelibus dicitur, sub quarta introductione personæ, sed ipse Dei Filius Deus, & homo, idem virtus, & infirmitas, humilitas, & majestas, redimens, & venditus, in cruce positus, & cœli regna largitus. Ita nostræ infirmitatis, ut possit interimi, * ingruitate potentiæ, ne posset morte consumi, sepultus est, juxta id quod homo voluit nasci, & juxta id quod Patri erat similis, resurrexit, patiens vulnerum, & salvator ægrorum, unus defunctorum, & vivificator obeuntium: ad inferna descendens, & a Patris gremio non recedens. Unde, & animam, quam pro communi conditione posuit, pro singulari virtute, & admirabili potentia mox resumpsit. Hæc ita esse, nec ullam dubitationem oportere recipere, id est, ne Dominus noster Jesus Christus aut inter corporis passiones Deus non esse crederetur, aut ne Deus tantum, non etiam homo inter opera mirabilium stupenda virtutum proposito nos duorum Apostolorum * informamur exemplo, Deum esse Christum Dominum nostrum Petri fide, hominem Thomæ dubitatione declarante. Quid enim intererat, ut quem se homines dicerent, discipulos suos vellet inquirere, nisi ut respondente Petro, Tu es Christus Filius Dei vivi, notum faceret, non hoc de carne, & sanguine proditum, sed Patre Deo inspirante revelatum, & per testimonium laudatæ responsionis fides patefacta fieret veritatis? Quid intererat, ut apparente post resurrectionem Domino Thomas tantum aut abesset a cæteris, aut solus ambigeret, nisi ut mundus crederet, quod ambigens discipulus explorasset, ut dum unius manibus se pateretur tangi, ab universitate fidelium quid esset, possit agnosci? Non ergo ad improbandum discipulum interposita est dubitatio, sed quæsita posteritatis instructio. An ne aliud expectat, quod se idem Dominus Cleophæ cum alio discipulo, cum ad Emmaum tendentes de se loquerentur inseruit? Et quanquam de resurrectione Domini per mulieres, quæ primæ ad monumentum convenerant, agnovissent, tamen ut per eorum dubitationem daret credentibus futuris sæculis firmitatem, incipiens a Moyse, & omnibus Prophetis, quod oportuisset pati Christum, & ita intrare in gloriam suam, interpretatus ostendit & per passionem Humanam naturam, & Divinam in eo esse per gloriam. Multiplicibus hæc sanctarum scripturarum insinuantur exemplis, nec apud religiosam conscientiam tuam, venerabilis Imperator, tanquam ignota dicuntur, fides enim ipsa, quæ a te constanter adseritur, tibi reddit hoc muneris, ut sensibus tuis & affectum sui inserat, & scientiam, per quam diligentius adseratur, infundat. Et tamen interest dispensationis mihi creditæ, ut ego quoque vel apud scientes nota non taceam, ut succedente sibi per vices temporum Catholicorum prædicatione, sensim quod indeficienter adseritur, sine fine credatur. Latius hæc, quæ ad Deitatem, humanitatemque Domini nostri Jesu Christi pertinent, & in eo unitas duas sine confusione naturas, potui secundum veterum definita disserere, si esset adversum eos, qui iis dissentiunt, disputandum; sed cum in manibus omnium sint & Synodica constituta, & beati Papæ Leonis dogmata, perstrinxisse potius pauca, quam evolvere credidi convenientius universa. Nunc vero agnoscere satis est, & cavere, ita proprietatem, & essentiam cogitandam, ut sciatur quid personæ, quid nos oporteat deferre substantiæ. Quæ qui indecenter ignorant, aut callida impietate dissimulant, dum omittunt, quid sit proprium filii in Trinitate, tendunt insidias unitati. Sed si quæ prædicta sunt, validis teneantur fixa radicibus, nec a paterna traditione receditur, & constanter quæstionibus obviatur. Datum * IX. Kalend. April. Valerio V C. Conss.

Non est introducenda quarta persona.

* Forte idem tanta potentia

Eadem persona Christi Deus & homo.

Al. * informavit

Matth. 16.

Joan. 20.

Luc. 24.

Papa est. de fide defensore.

Al. * VIII.

Hormisda Presbyteris, Diaconibus & Archimandritis secundæ Syriæ.

CAP. IV.

Lectis literis dilectionis vestræ, quibus inimicorum Dei patefacta vesania est, & infidelium pertinax furor dolenter expositus, qui dum redivivo spiritu oderunt diem, membra illius impie persequuntur. Quantum ad constantiæ vestræ agnitionem benedixi Deum, fidem militum suorum inter adversa servantem, sed rursum Ecclesiarum concussionem, & servorum Dei molestias, laboresque considerans Propheta.

Imperfecta est hæc Epistola.

In alia collectione, cujus exemplaria duo sunt in Bibliotheca Bellovacensi, unum habet Franciscus frater, sequitur dogma Ecclesiasticum secundum Concilium Nicænum, sive confessio fidei quæ a quibusdam Fulgentio tribuitur, ab aliis Augustino. Inter ejus opera adscripta est titulo de definitionibus Ecclesiasticorum dogmatum tom. 3. pag. 386. est vero Gennadii.

In vetustissimo Codice Ecclesiæ Belvacensis ad finem horum Canonum adjectum est initium Novellæ cx. Justiniani Imperatoris de Ecclesiasticis diversis capitulis ad Petrum. Deinde Novella integra v. de Monasteriis & Monachis ex antiquissima interpretatione longe alia ab ea Juliani Antecessoris Constantinopolitani aut veteris Interpretis quam habemus.

In recentioribus exemplaribus, ut in eo quod est Nicolai Fabri, adduntur capitula sparsim collecta ex Græcis & Latinis Canonibus & Synodis Romanis, decretisque Præsulum ac Principum Romanorum & Ingelramno Mediomatricæ urbis Episcopo Romæ, tradita ab Hadriano Papa sub die XIII. Octob. indict. IX. quando pro sui negotii causa agebatur, quorum Hincmarus Remensis adversus Laudunensem meminit. Inserta sunt & tom. 3. Concil. pag. 252. edit. Binii; sequuntur deinde Decreta duo Synodalia Nicolai I. & Jusjurandum quod Berengarius Diaconus in Synodo Romana fecit anno 1079. mense Febr. indict. 2. sub Gregorio VII.

Expliciunt Decreta Hormisdæ Papæ.

PLATINA DE GREGORIO II.

GREGORIUS *secundus patria Romanus, Patre Marcello, sub Sergio Pontifice sacris initiatus, sacellis & bibliothecæ præfuit: tanta fidei, & integritatis est habitus. Sumens deinde Diaconatus ordinem, Constantinopolim cum Constantino Pontifice proficiscitur: ubi cum acriter disceptaretur quibusdam de rebus ad fidem pertinentibus, ita acute respondit, ut omnibus ingenii sui & doctrinæ admirationem injiceret. Tantæ enim eruditionis & facundiæ erat, ut facile convinceret male de fide nostra opinantes. Initio autem Pontificatus, & mœnia urbis aliqua ex parte vetustate collapsa instaurat, trabes & Basilica Principis Apostolorum, Laurentiique Martyris extra muros annositate quassas restituit, resartis tectis, ac parietibus, introductisque de more aquis compaginatis fistulis jam dudum vetustate & hominum incuria vitiatis. Alias quoque Ecclesias restituit, muneribusque tum aureis tum argenteis exornavit: quas quidem enumerare longum esset. Hujus præterea hæc peculiaris laus est, quod ejus opera Germani ad fidem nostram conversi sunt, misso eo Bonifacio Monacho, qui eos e tenebris educeret proposita veritatis luce. Ipsorum autem Germanorum magnam partem Romam venientem suis manibus vir sanctus baptizavit: impulit item sua authoritate Luithprandum, primo quidem recusantem, Arithperti donationem confirmare. Roma vero a quibusdam seditiosis in Pontificem conjuratur, principibus conjurationis Basilio, Jordane Carthulario, Joanne Subdiacono cognomento Lurion, Marino Spatario qui ducatui Romano, Imperatoris nomine, tum præerat. Verum dilata in aliud tempus res est, quod Marinum Imperator revocaverat; sed Romanus populus, re ipsa tandem patefacta, arma capit, Joannem & Jordanem interficit, reliquosque conjuratos dissipat, Basilium Monasterio includit, ubi & vitam finivit. Unde Pontifex tanta molestia liberatus loca pauperum, & Basilicas invisere cœpit, eaque restituere, quæ ob vetustatem, & incuriam ruinam minabantur. Pacem præterea inter Regem Longobardorum, & Duces Spoletinum ac Beneventanum composuit. Leo autem Imperator phanatico spiritu iterum incitatus om-*

Integritas Gregorii II.

Eruditio.

Gesta ejus.

Laus ejus peculiaris.

Germanorum conversio per Bonifacium.

Conjuratio in Pont.

Cura Greg. circa pauperes & Basilicas.

Leo III. Imp. Hæreticus.

nibus mandat, ut simulacra vel lignea vel ænea vel marmorea ad se deferant, & delata statim incendit: non deferentes vero capit, & obtruncat. Gregorius autem sæpius (ut sanctissimum virum decuit) literis Imperatorem admonuit, ut omissis quorundam improborum erroribus, veram tandem amplecteretur fidem, & abolere sanctorum imagines desineret, quorum memoria & exemplari ad virtutem & imitationem excitarentur homines. Ipse vero cum suo exemplo omnes ad virtutem & sanctitatem incitaret, tandem Pontificatus sui anno XVI. *mense* IX. *die* XI. *moritur, sepeliturque ad Basilicam Sancti Petri.* III. *Idus Februarii. Ejus in morte Episcopatus tum vacat dies quinque, &* XXX. *Centum autem &* IX. *ac* XL. *Episcopos toto suo Pontificatu creasse dicitur.*

P C. Lego post Consulatum. Ne aboleantur sanctorum imagines.

Tituli Decretorum Papæ Gregorii Junioris, numero XVII.

1 UT nullus audeat Presbyteram ducere in conjugio.
2 Item de Diacona.
3 Item Monacha, quam Dei ancillam appellant.
4 Item de commatre spiritali.
5 Item de fratris uxore.
6 Item de nepte.
7 Item de noverca, aut nuru.
8 Item de consobrina.
9 Item de propria cognatione, vel quam cognatus habuit.
10 Ut viduam nemo furetur in uxorem.
11 Item ut Virginem nemo furetur in uxorem.
12 De Arupiscibus, vel incantatoribus, seu Phylacterio.
13 Præcepta Ecclesiæ observentur.
14 De Hadriano filio Exhilarati.
15 De Epiphania Diacona.
16 Ut nullus audeat eis assensum tribuere.
17 De coma Clericis non relaxanda.

Incipiunt Constituta Papæ Gregorii Junioris.

Leone III. piissimo titulo tenus. Revera autem impiissimo, adeo, ut a græcis dictus sit εἰκονομάχος & θεομάχος.

IN nomine Domini Dei Salvatoris nostri Jesu Christi, imperante Domino nostro piissimo Augusto Leone, a Deo coronato magno Imperatore, Anno sexto P C. ejus anno sexto: sed & Constantino novo Imp. ejus filio, anno secundo, mense Aprili, Indictione quarta.

Præsidente sanctissimo ac ter beatissimo Gregorio Apostolico Papa, in Basilica beati Petri Apostolorum Principis, ante confessionem consedentibus etiam sanctissimis Episcopis.

Agnello	*Ferentinati*
Vitale	*Aletrino*
Martiano	*Gabiis*
Tiberio	*Sylva candida*
Georgio	*Nepæ*
Andrea	*Albanensi*
Tribunitio	*Falaris*
Joanne	*Blerano*

Sergio	*Prænestino*	
Synderedo	*Archiepiscopo*	*Spaniæ*
Sedulio	*Episcopo*	*Britaniæ*
Fergusto	*Episcopo*	*Scotiæ*
Majorino	*Polimartii*	
Joanne	* *Beliternensi*	
Opportuno	* *Maturanensi*	
Georgio	*Portuensi*	
Gregorio	*Anagniæ*	
Joanne	*Signiæ*	
Agnello	*Sutrino*	
Anastasio	*Tiburtino*	
Vuiliarit	*Narniensi*	
Petro	*Amerino*	

* *Forte Vellitrensi*
* *Forte Minturnensi*

Seu venerabilibus Presbyteris

Sisinnio	*Joanne*
Joanne	*Eustratio*
Marino	*Constantino*
Epiphanio	*Marino*
Sisinnio	*Joanne*
Georgio	*Thalassio*
Gregorio	*Joanne*
Joanne	

Adstantibus Diaconibus quoque

Petro	*Archidiacono*
Gregorio	*Mascoseo*
Benedicto	*Diaconibus, vel cuncto Clero*

GREGORIUS sanctissimus, ac beatissimus Papa dixit. Cum simus Dominicæ plebis superna miseratione rectores: studiosius nos convenit Dei præsidio pro eorum sæpe cogirare salute, ne de creditis frustratis (quod absit) animabus, insidiis antiqui hostis ante omnium pastorem, nisi succedat præveniendo de offensis correctio, destrictam cogamur solvere rationem. Dumque perpendo, vel ad animum reduco, quanta circunspectione nos oporteat in vigilando contra sui cujusque sceleris nequitiam obviare, & si quando insilierit ad perturbandas fidelium mentes adjutorio superno ictui ejus resistere, valde concutior, atque nimis tabesco: ne serpentina calliditate (quod absit) leviores quoque decipiat, Deo vere favente, sollicitudine nimia animæ æquiori mente divino juvamine freti pro salute omnium studere debemus, ut inconfuso vultu, non de fraude cujusquam perculsi adsistere æterno judici mereamur, & vocem audire inquienrem, Euge serve bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. Hic namque est, quod ingemiscens dico, qui populi Christiani aliquos per Provinciam Italiam hanc commorantes audio tenere contra Catholicam fidem, & Patrum statuta, ita ut Deo sacratas fœminas ducere præsumant mulieres, & propinquas in conjugio socient, quod opportunum est spiritali amputari mucrone, atque si vestræ placet sanctitati, radicitus evelli: ne seges boni agricolæ zyzaniorum mista horrentibus fructibus sordescat.

Vigilandum pastoribus contra insidias antiqui hostis.

Matth. 25.
Luc. 19.

Matth. 13.

Sanctissimi Episcopi, seu venerabiles Presbyteri responderunt.

VERE cognoscimus gratia Sancti Spiritus cor Apostolatus vestri succensum, ut tantæ miseriæ squalores a fidelium mentibus detergantur, & quasi vulnus corpori infixum aditu talis miseriæ obserato salutari antidoto curetur; sicut bene prævisum est interdictione anathematis, ne denuo quispiam hoc Romanus, Longobardus, vel cujuscunque sit gentis, sacrique baptismatis unda lotus, attentet, ut non tanti piaculi mole oppressus * præcipiti incidat, aut voragine mergatur iniquitatis, vitari debeat, atque radicitus evellatur.

* Forte præcipitium

Post hanc omnium consonam responsionem Gregorius Apostolicus Papa ante corpus memoratum venerabilis Christi Apostolorum Principis, inferendo sententiam dixit.

1. Si quis Presbyteram duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

2. Si quis Diaconam duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

3. Si quis Monacham, quam Dei ancillam appellant, in conjugio duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

4. Si quis commatrem spiritalem duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

5. Si quis fratris uxorem duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

6. Si quis neptem duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

7. Si quis novercam, aut nurum suam duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

8. Si quis consobrinam suam duxerit in conjugio, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

9. Si quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit in uxorem, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

10. Si quis viduam furatus fuerit in uxorem, vel consentientibus ei, * anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

* Addendum videtur parentibus & cognatis.

11. Si quis virginem, nisi desponsaverit, furatus fuerit in uxorem, vel consentientibus ei, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

12. Si quis Ariolis, Aruspicibus, vel Incantatoribus observaverit, aut Phylacterio usus fuerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

13. Si quis in quoquam partem, vel præcepta ante emissa Apostolicæ Ecclesiæ de olivetis, & locis diversis * tentaverit, & non in omnibus observaverit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

Al. * temeraverit

14. Hadriano filio Exhilarati, qui post præstito Sacramento in Apostolica confessione Epiphaniam Diaconam inlicito ausu in uxorem habent, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

15. Epiphania Diacona, quæ post præstito Sacramento cum Hadriano Exhilarati filio fuga lapsa est in uxorem, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

16. Si quis eis in tam crudeli assensum præbuerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

17. Si quis ex Clericis laxaverit comam, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, anathema sit.

ET SUBSCRIPSERUNT

Gregorius Episcopus sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Agnellus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Ferentinensis huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes humilis Episcopus sanctæ Ecclesiæ * Beliternensis huic constituto a nobis promulgato subscripsi. *Lego Velitrensis*

Ego Vitalis Episcopus sanctæ Ecclesiæ Alatrinæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Opportunus gratia Dei Episcopus sanctæ Ecclesiæ * Maturianensis huic constituto a nobis promulgato subscripsi. *Lego Minturnensis*

Martinianus Episcopus sanctæ Ecclesiæ * Gavinatis huic constituto a nobis promulgato subscripsi. *Lego Gabinatis*

Georgius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Portuensis huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Tiberius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Sylvæ candidæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Ego Gregorius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Anagninæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Georgius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Nepesinæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes indignus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Signinæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Andræas Episcopus sanctæ Ecclesiæ Albanensis huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Agnellus peccator Episcopus sanctæ Ecclesiæ Sutrinæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Tribunatius indignus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Falaritanæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Anastasius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Tyburtinæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes Episcopus sanctæ Ecclesiæ Bleranæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

* Vuillari Episcopus sanctæ Ecclesiæ Narniensis huic constituto a nobis promulgato subscripsi. *Supra Vuillaris*

Sergius gratia Dei Episcopus sanctæ Ecclesiæ Prænestinæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Petrus humilis Episcopus sanctæ Ecclesiæ Amerinæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Majotinus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Polimartii huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Synderedus Episcopus sanctæ Ecclesiæ ex Hispania huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Sedulius Episcopus de genere Scotorum huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Pergustus Episcopus Pictus huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

ITEM SUBSCRIPTIO PRESBYTERORUM.

Sisinnius humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli sancti Laurentii qui appellatur Lucinæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sanctæ Cæciliæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Sisinnius Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sancti Sixti huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes Presbyter tituli Sancti Marcelli huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sanctæ Susannæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Eustratius humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sanctæ Anastasiæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Georgius immeritus Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sanctorum Joannis & Pauli huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Al. * Calisti trans Tyb.

Thalassius humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sanctæ Dei genitricis quæ appellatur * trans Tyberim huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Marinus humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sanctæ Sabinæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Constantinus Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sancti Cyriaci huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Gregorius humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sancti Clementis huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Al. * quam Lego qui &

Epiphanius humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sancti Laurentii * qua Damasi huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Marinus indignus Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Apostolorum huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Joannes humilis Presbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sanctæ Priscæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

PETRUS indignus Archidiaconus sanctæ Sedis Apostolicæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Gregorius indignus & humilis Diaconus sanctæ Sedis Apostolicæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Muscus humilis Diaconus sanctæ Sedis Apostolicæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Benedictus indignus Diaconus sanctæ Sedis Apostolicæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Al. * Domno
Al. * PC. Lego, post Consulatum.
Al. * Indictione

Die Non. April. Imp. * Domino nostro. Piissimo Augusto Leone a Deo coronato magno Imp. anno sexto * post ejus anno sexto. Sed & Constantino nono Imp. ejus filio anno secundo. * Ind. quarta.

Expliciunt Constituta Papæ Gregorii sub anathemate interdicta.

FULGENTII
FERRANDI
CARTHAGINENSIS ECCLESIÆ DIACONI
BREVIATIO CANONUM,

EDITA A PETRO PITHOEO J. C. DOMINO DE SAVOIS, EX AUTHENTICO INSIGNIS ECCLESIÆ TRECENSIS, quod aſſervatur religioſiſſime in Bibliotheca Collegii Trecopithœani Patrum Oratorii Domini noſtri JESU.

PETRUS PITHOEUS LECTORI.

FERRANDUS *Diaconus a Sigeberto inter Eccleſiaſticos ſcriptores relatus, libello Regularum ad Reginum Comitem meminit Fulgentii Ruſpenſis Epiſcopi ut nuper vita functi: quod utrumque circa Anaſtaſii Imperatoris tempora vixiſſe arguit. Et fortaſſis ejuſdem Ferrandi non immerito alicui videatur narratio illa de vita Ruſpenſis Fulgentii quæ inter Sanctorum hiſtorias edita eſt. Sed & hic Canonum indiculus, quem ex inſignis Eccleſiæ Tricaſſinorum noſtrorum codice nunc primum edimus, omnium, quantum quidem opinamur, ejus inſtituti antiquiſſimum: cui ſaltem debebit Gratianus reſtitutionem loci ſui*, hactenus vel in Romana illa recognitione graviter laborantis, quem ex uno Ferrando aliquando ita ſanandum didicimus,* *Diſt. LXIII.
Sed, ſicut in Breviatione Canonum Fulgentii Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconi invenitur, in Septimunicenſi Concilio & in Macrianenſi ſtatutum eſt, ut ad eligendum Epiſcopum ſufficiat Matricis arbitrium.
Subjunximus & ex Criſconii repetitione Breviarii Canonici ad Liberinum,

vel, ut quædam exemplaria nostra habuerunt, Liberium Pontificem Capitula tantum, aut potius indicem Capitulorum, omissis Canonum Decretorumque integris capitibus, quæ ex vetere collectione ante annos LXIII. *Maguntiæ fideliter edita facile cuivis fuerit repetere: illud hic admonuisse contenti, illa eadem, usque ad Gelasii tempora, usum videri Crisconium. Et vero ipsa illa est quæ Corpus Canonum dicitur* non a Gratiano tantum, sed & a summis Pontificibus Nicolao I. & Leone IV. cujus etiam antiqua exemplaria apud nos plura extant, quæ ab Hadriano Papa ad Karolum Magnum Imperatorem & Regem nostrum missa fuisse, præfixa versuum politicorum achrostichis testatur. Continet autem is Codex eosdem omnino Conciliorum Canones quos Græcorum collectio anno* CIↃ IↃ XL. *à Io. Tilio V. C. hic primum edita ex antiquo Ecclesiæ Sancti Hilarii Pictavensis codice, qui etiam Africæ Latinas Synodos complectitur, ac præ cæteris illam Carthaginensem, cui Beatus Martyr Cyprianus interfuit, quam in Latinorum collectione certo consilio omissam non dubium est. Pontificum Romanorum adjectas Epistolas a Syricio ad Gregorium juniorem Latinus codex habet. Græcos, suorum Decretalibus eum locum apud se servasse, Photii & Theodori Balsamonis Constantinopolitanorum Patriarcharum Nomocanones indicant. Cæterum quæ in nostro corpore Canonum extat interpretatio, plane diversa est ab illa Dionysii Scytha Monachi, (qui & Abba, & Exiguus,) ad Stephanum Salonitanum Episcopum, cujus ille hortatu priscæ, ut ait, translationis confusione offensi novam faciendam suscepit, eorum etiam qui Apostolorum dicuntur Canones L. nam tot ab Ecclesia Romana Synodali Stephani decreto receptos Anastasius in præfatione Nicænæ* II. *ad Johannem P. P. auctor est. Eos hoc numero antiquæ, omnes fere quas videre nobis contigit, collectiones, etiam Gallicanæ ex ejusdem Dionysii interpretatione retinent, ut non immerito vulgaris ea translatio dici possit. Reliquorum vero Græcorum Canonum interpretatio varia diversaque occurrit, ut non facile pronuncies quæ tum Latinarum Ecclesiarum communis habenda sit. Quamquam eam quæ in illo Corpore Canonum extat, apud nos quidem, in usu magis fuisse verisimile est. Sed hæc ampliorem tractationem desiderant, cui dabit Deus, cum volet, locum tempusque. Interim beneficio hoc nostro fruere, ac vale. Anno 1581.*

* Dist. XIX. XX.

INCIPIT

INCIPIT BREVIATIO CANONUM
Fulgentii Ferrandi Ecclesiæ Carthaginensis Diaconi.

1. Ut Neophyti non ordinentur. Concilio Nicæno titulo 2. Concilio Sardicensi tit. 14. Concil. Laodicensi tit. 3.

2. Ut quicunque Laicus ad Episcopatum eligitur, prius annum in ministerio Ecclesiastico per omnes gradus transeat. Concil. Suffetulensi.

3. Ut qui post baptismum seculari militiæ nomen dederit, ab ordinatione arceatur. Concil. [a] Cellensi.

[a] *Cellensi*] *Zellensi. Siricii III.*

4. Ut Episcopus tribus ordinetur consentientibus aliis per scripta cum confirmatione Metropolitani vel Primatis. Concil. Nicæn. tit. 4. Item tit. 6. Conc. Antioch. tit. 19. Concil. Laod. tit. 12. [b] Concil. Carthag. sub Antistite Genetlio, tit. 10. Concil. universali. Carthag. tit. 44. Concil. Zellensi. Ex Epistola [c] Papæ Syrici.

[b] *Concilii Carthaginensis*] Can. 6.

[c] *Papa Syrici*] Can. 1.

5. Ut in ordinando Episcopo alii quoque Episcopi super tres addantur, si ab aliquo fuerit contradictum. Concil. Carthag. tit. 50.

6. Ut unus Episcopus Episcopum non ordinet, [d] excepta Ecclesia Romana. Concil. Zell. ex Epistola [e] Papæ Syricii.

[d] *Excepta Ecclesia Romana*] Vid. Can. 1. 8. q. 1.

[e] *Papa Syricii*] *Papa Syrici* c. 2

7. Ut Episcopus qui suscepta manus impositione ministerium recusaverit, excommunicatus maneat donec consentiat. Concil. Antioch. tit. 16. Si autem volens a plebe non suscipitur ad plenarium Synodum salvo suo honore sustinere debebit. Concil. Antioch. tit. 18.

8. Ut Episcopus qui ordinatus non suscipitur, aliam Ecclesiam non occuper, sed in Ecclesia ubi Presbyter fuerat, tanquam Presbyter sedeat. Concil. Ancyrano tit. 18.

9. [f] Ut Episcopo ordinato statuta Conciliorum primitus inculcentur. Concil. Carthag. tit. 10.

[f] *Ut Episcopo ordinato*] Possid. in vit. August. Carthag. 3. c. 3. & Carthag. 6. c. 18.

10. Ut Episcopus ordinatus ab ordinatore suo litteras subscriptas accipiat ordinationis ejus, diem simul & Consulem continentes. Conc. [g] Milenitano tit. 4.

[g] *Milenitano*] *Milevitano.*

11. [h] Ut ad eligendum Episcopum sufficiat Matricis arbitrium. Conc. Septimunicensi. Concil. Macrianensi.

[h] *Ut ad eligendum Episcopum*] Distinct. 63.

12. Ut Episcopus in villa vel vico non ordinetur. Concil. Laodicensi tit. 55.

13. Ut Episcopus non ordinetur in Diœcesi quæ Episcopum nunquam habuit, nisi cum voluntate Episcopi ad quem ipsa Diocesis pertinet: ex Concilio tamen plenario & Primatis auctoritate. Conc. Carthag. tit. 52. Item in quinquagesimo quarto Concil. Carthag. in Basilica, tit. 5.

14. Ut Episcopus in Diocesim ordinatus ipsam solam teneat. Conc. Carthag. tit. 54.

15. Ut Episcopi & Presbyteri & Diaconi non ordinentur nisi omnes suos Christianos fecerint. Concil. Carthag. tit. 3.

16. Ut Episcopi, Presbyteri & Diaconi ab uxoribus abstineant. Conc. Carth. tit. 1. Concil. Zellensi.

17. Ut nullus Episcopus dimissa Matrice in Dioceci [i] constituat. Conc. Carthag. tit. 6.

[i] *Constituat*] V. C. *Constituatur.*

18. Ut Episcopi vel Clerici de civitate ad civitatem non transeant, neque de

Provincia ad Provinciam. Concil. Nicæn. tit. 11. Item tit. 21. Concil. Constantinopol. tit. 2. Item tit. 3.

19. Ut Episcopi in aliena civitate tres tantummodo faciant septimanas. Conc. Sardic. tit. 15.

20. Ut qui metu persecutionis in aliena civitate demorari voluerint, non prohibeantur. Concil. Sardic. tit. 22.

21. Ut nullus Episcopus, etiamsi a plebe eligatur, vacantem Ecclesiam obtineat, nisi ex auctoritate plenarii Concilii. Concil. Nicæn. tit. 15.

22. Ut nullus Episcopus Cathedram cui datus fuerit interventor, plusquam annum teneat, [k] sed ipse eis Episcopum petat. Concil. Carth. tit. 9.

[k] *Sed ipse eis*] Ei.

23. Ut interventores Episcopi conveniant plebes quæ Episcopum non habent, ut Episcopum accipiant: quod si accipere neglexerint, remoto interventore sic remaneant, quamdiu sibi Episcopum quærant. Concil. Macrianensi.

24. Ut nullus Episcopus plebem alienam usurpet. [l] Conc. Carth. sub Sancto Grato, tit. 9. Concil. Carth. sub Antistite Genetlio, tit. 9. Conc. Carth. tit. 5.

[l] *Concil. Carthag.*] Primo.

25. Ut Episcopus qui [m] sine Episcopi judicio plebem aliquam, quam ad suam Cathedram existimat pertinere, tenuerit, causam amittat. Conc. Carth. tit. 12.

[m] *Sine Episcopi*] V. C. *Sine Episcopali.*

26. Ut in plebe aliena nullus sibi Episcopus audeat vindicare. Conc. Jucensi.

27. Ut Episcopus alienum Clericum non suscipiat, neque ordinet. Concil. Nic. tit. 12. Concil. Sardic. tit. 19. Item 20. Concil. Antioch. tit. 22. Concil. Carth. tit. 28. Item 53.

28. Ut nullus Episcopus alienum Monachum vel in Ecclesia ordinet, vel in Monasterio suo Præpositum faciat. Concil. Carthag. tit. 14.

29. Ut Episcopus præsentibus Catechumenis ordinationem non faciat. Conc. Laodic. tit. 4.

30. Ut Episcopus qui necessitate compellente ante viginti quinque annos Virginem velaverit, nihil obsit Concilio quod de isto numero annorum constitutum est. Concil. Carthag. tit. 93.

31. Ut res Episcopi non sint obnoxiæ rebus Ecclesiasticis, sed de his ipse quod voluerit ordinet. Concil. Antioch. tit. 24.

32. Ut nullus Episcopus heredes extraneos vel Hæreticos etiam consanguineos faciat. Concil. Carthag. tit. 15.

33. Ut Episcopi vel Clerici his qui Catholici non sunt, nihil per donationes conferant. Concil. Carthag. tit. 24.

34. Ut Episcopi sive Presbyteri ea quæ sunt in locis ubi ordinantur, ad alia loca non transferant, nisi causas ante reddiderint. Concil. [n] Hyponiensium tit. 5.

[n] *Hyponiensium*] V. C. *Yponiensium.*

35. Ut Episcopi qui quid nomine suo comparaverint, cogantur Ecclesiæ refundere: quicquid autem eis donatur, cui voluerint conferant. Concil. [o] Hyponiensi, tit. 8.

[o] *Hyponiensi*] V. C. *Yponiensi.*

36. Ut rebus Ecclesiasticis dispensandis Episcopus potestatem habeat. Conc. Antioch. tit. 25.

37. Ut præter conscientiam Episcopi oblationes fructuum Ecclesiæ debitas nullus vel dare vel accipere debeat. Concil. Carthag. tit. 7. & 8.

38. Ut Episcopus Matricis non usurpet quicquid fuerit donatum Ecclesiis quæ in Diocesi constitutæ sunt. Concil. Hypon. tit. 9.

39. Ut filii Episcoporum Gentilibus vel Hæreticis vel Schismaticis matrimonio non conjungantur. Concil. Carthag. tit. 21.

40. Ut filii Episcoporum aut Clericorum spectacula nec exhibeant nec spectent. Concil. Carthag. tit. 30.

41. Ut Episcopi filios suos non emancipent, nisi jam probatos. Concil. Carthag. tit. 22.

42. Ut Episcopi non passim ad comitatum pergant. Conc. Sardic. tit. 9. & 11. Concil. Antioch. tit. 11.

43. Ut quicumque Episcopus ab Imperatore publicum judicium postulaverit, honore proprio privetur. Concil. Carthag. tit. 9.

44. Ut liceat unicuique Episcopo preces constituere quando de judiciis publicis contra Hæreticos aliquid est petendum. Concil. [p] Mazaranense.

[p] *Mazaranense*) V. C. *Marazanense*.

45. Ut Episcopus sine Metropolitani consilio nihil agat, nisi ea tantum quæ ad gubernationem Ecclesiæ suæ pertinent. Concil. Antioch. tit. 9.

46. Ut Episcopi sine formata Primatis non navigent. Concil. Carthag. tit. 36.

47. Ut Episcopi rem Ecclesiæ sine Primatis consilio non vendant. Concil. Carthag. tit. 5. Concil. Hypon. tit. 9.

48. Ut Episcopi providentia Virginibus quæ pupillæ fuerint ubi habitent eligatur. Concil. Carthag. tit. 11.

49. Ut Episcoporum judicio pœnitentiæ tempora pœnitentibus decernantur. Concil. Carthag. tit. 39.

50. Ut Episcopi judicio, Donatistæ, qui apud suos acta pœnitentia convertitur, tempus pœnitentiæ vel reconciliationis decernatur. Concil. Carth. tit. 2.

51. Ut Episcopus accusator Presbyteros convocatis quinque Episcopis audiat, reliquorum vero causas ipse solus discutiat. Concil. Carthag. tit. 17.

52. Ut autem Episcopus cognitionem sibi vindicet, hoc in alio Concil. Carthaginensi actum est.

53. Ut nullus Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus excommunicatus communicet. Concil. Nicen. tit. 5. Concil. Sardic. tit. 17. Concil. Carthag. tit. 8. Concil. Antioch. tit. 2.

54. Ut si quis Episcopus a Synodo fuerit excommunicatus, communicare non audeat; & si fecerit, spem restitutionis non habeat. Concil. Antioch. tit. 4. Concil. Hypon. tit. 3.

55. Ut Episcopus si causam habuerit, a duodecim Episcopis audiatur. Conc. Carthag. sub Sancto Genetlio tit. 8.

56. Ut Episcopi qui in causa judices dantur, definito temporis die cognoscant. Concil. Septimunicensi.

57. Ut si duo Episcopi in una Provincia contentionem habuerint, ex alia Provincia non advocent Episcopos ad judicium. Concil. Sardic. tit. 4.

58. Ut si de accusato Episcopo multæ sententiæ fuerint Episcoporum, Metropolitanus alterius Provinciæ convocetur. Concil. Antioch. tit. 14. Quid in accusationibus Episcoporum observari debeat, Concil. Carthag. tit. 15.

59. Ut adjudicatus Episcopus ad Apostolicam Sedem si voluerit, appellet. Concil. Sardic. tit. 5.

60. Ut si appellaverit in Cathedra ipsius non ordinetur. Concil. Sardic. tit. 6.

61. Ut si a judicibus quos Primas dederit, appellaverit, alii judices amplioris numeri decernantur: ut si & ab ipsis appellaverit, ad sententiam Concilii differatur. Concil. Tenitano.

62. Ut Episcopis judicantibus condemnatus Episcopus, si fuerit apud potiores Episcopos absolutus, nihil eis noceat si bono animo judicaverint. Concil. Carthag. tit. 19.

63. Ut Episcopus qui ab omnibus Episcopis Provinciæ fuerit condemnatus, facultatem judicii repetendi non habeat. Concil. Antioch. tit. 15.

64. Ut Episcopus ab eis Episcopis quos elegerit judices, condemnatus, appellare alibi non audeat. Concil. Carthag. tit. 15.

65. Ut Episcopi qui in aliqua causa judices dantur, ipsi locum audientiæ deligant. Concil. Zellensi.

66. Ut depositus Episcopus ad Imperatorem causam suam non deferat. Conc. Antioch. tit. 10.

67. Ut accusatus Episcopus, vel quicumque ex Clero fuerit apud Ecclesiam accusatus, ad judicia publica non transeat. Concil. Carthag. tit. 18.

68. Ut Episcopus qui secunda vel tertia auctoritate conventus fuerit, & venire contempserit, ab Episcoporum consortio suspendatur. Concil. Zellen.

69. Ut nullus Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus cum Judæis Pascha celebret. Concil. Antioch. tit. 1.

70. Ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi non sint conductores aut procuratores. Concil. Carthag. tit. 24.

71. Ut Episcopi sive Clerici in Ecclesia non conviventur nisi transeuntes. Conc. Carthag. tit. 38.

72. Ut Episcopi & Presbyteri in domo sua oblationes non faciant. Concil. Laodic. tit. 56.

73. Ut Episcopus a communione non suspendat eum quem asserit de peccato aliquo sibi soli fuisse confessum. Concil. Carthag. tit. 2.

74. Ut Episcopus successorem sibi non eligat. Concil. Antioch. tit. 23.

75. Ut Episcopi ad Concilium occurrant, aut non occurrentes in tractoria vel apud Primatem excusationes suas allegent. Concil. Laodic. tit. 38. Concil. Carthag. tit. 1.

76. Ut exceptis senibus qui loco moveri non possunt & infirmis Episcopis, qui admonitus ad Concilium non occurrerit, communione privetur. Conc. [q] Marazianensi. Concil. Tusduritano. Item Conc. Thenitano. Conc. Septimunicensi.

[q] *Marazianensi*] V. C. *Maraziennensi.*

77. [r] Ut Episcopus non suscepta Legatione universali Concilio interesse præsumpserit, ab eis Coepiscopis qui Legationem suscipiunt ad ipsum Concilium non admittatur. Concil. Tusduritano.

[r] *Ut Episcopus non suscepta legatione*] V.C. *Ut Episcopus qui non suscepta legatione.*

78. Ut nullus Episcopis prioribus suis se audeat anteponere. Concil. Milevitano. tit. 2.

79. Ut Corepiscopi, id est Vicarii Episcoporum, nec Presbyteros nec Diaconos ordinent, nisi tantum Subdiaconos. Concil. Anquiritano, tit. 13. Concil. Antioch. tit. 10.

80. Ut Vicariis Episcoporum liceat formatas facere. Concil. Antioch. tit. 8.

81. Ut primæ Sedis Episcopus non appelletur Princeps Episcoporum, vel summus Sacerdos. Concil. Carthag. tit. 6.

82. Ut Primatum proprium Mauritania Sitifensis habeat. Conc. Carth. tit. 6.

83. Ut primæ Sedis Episcopus ex Concil. Carthag. Episcopi constituantur quando fuerit oborta contentio. Concil. Carthag. tit. 7.

84. Ut Primates diversarum Provinciarum nomina Episcoporum ad Ecclesiam Carthaginensem mittant. Concil. Carthag. tit. 3.

85. Ut Presbyter ante triginta annorum ætatem, quamvis sit dignus, non ordinetur. Concil. Novæcæsar. tit. 10.

86. Ut qui in ægritudine fuerit baptizatus non ordinetur Presbyter, nisi forte propter vitam bonam aut hominum taritatem. Concil. Novæcæsar. tit. 11.

87. Ut Presbyter ordinatus si de aliquo crimine confessus fuerit, aut de his qui lapsi sunt non suscipiatur. Concil. Nicen. tit. 8. Concil. Novæcæsar. tit. 9.

88. Ut Presbyter in convivio secundarum nuptiarum non intersit. tit. 7.

89. Ut de oblatione Presbyteri conjugati nullus audeat [s] non communicare. Concil. Carthag. tit. 3.

[s] *Non communicare*] *Non* abest a V. C.

90. Ut Presbyter inconsulto Episcopo in quolibet loco agenda non audeat celebrare. Concil. Carthag. tit. 7.

91. Ut Presbyter inconsulto Episcopo Virgines non consecret, Chrisma vero nunquam conficiat. Concil. Carthag. tit. 43.

92. Ut Presbyteri civitatis sine jussu Episcopi nihil jubeant, nec in una quoque Parrochia aliquid agant. Concil. Sardic. tit. 13.

93. Ut Presbyteri abstinentes a carnibus tangant eas, ita ut etiam olera quæ cum carnibus coquuntur, comedant. Concil. Sardic. tit. 13.

94. Ut Presbyteris formatas dare non liceat. Concil. Antioch. tit. 8.

95. Ut Presbyteri tem Ecclesiæ sine conscientia Episcopi non vendant. Conc. Anquiritano tit. 15. Concil. Hypon. tit. 9.

96. Ut Presbyter qui reatum incurrerit, a sex vel a septem Episcopis audiatur. Concil. Carthag. sub Antistite Genethlio tit. 9.

97. Ut Presbyter qui immolavit Idolis, & postea pro fide conflixit, honore quidem non privetur, tamen nec sacrificet, nec sermonem faciat.

98. Ut Presbyter, si uxorem duxerit, deponatur: si autem fornicatus fuerit, etiam pœnitentiam agere compellatur. Concil. Novæcæsar. tit. 1.

99. Ut Presbyter vel Diaconus, qui deserta Ecclesia sua, ad aliam transierit, si post evocationem Episcopi sui reversus non fuerit, deponatur. Conc. Antioc. tit. 3.

100. Ut Presbyter vel Diaconus si a proprio Episcopo exauctoratus sancti ministerii quippiam præsumpserit, spem restitutionis non habeat. Concil. Antioch. tit. 4.

101. Ut Presbyter vel Diaconus qui se ab Ecclesia segregaverit, in domo sua altare erexerit, deponatur. Concil. Antioch. tit. 5. Concil. Carthag. tit. 7.

102. Ut liceat Presbyteris sive Diaconibus, si injuste excommunicati fuerint, finitimos Episcopos interpellare. Concil. Sardic. tit. 18.

103. Ut Presbyteri alterius regionis, præsentibus Presbyteris, non sacrificent. Concil. Novæcæs. tit. 10.

104. Ut Diaconi septem esse debeant. Concil. Novæcæs. tit. 13.

105. Ut Diaconi judicio populi non eligantur. Concil. Laodic. tit. 3.

106. Ut Diaconi ante Presbyteros non communicent. Concil. Nicæn. tit. 14.

107. Ut Diaconus non sedeat præsente Presbytero nisi jussus. Conc. Laodic. tit. 19.

108. Ut Subdiaconus panem non eroget, nec calicem benedicat. Conc. Laod. tit. 24.

109. Ut Diaconus vel quilibet Clericus ad agapem vocatus, partem non tollat. Concil. Laod. tit. 27.

110. Ut Diaconus aut Clericus magus & incantator non sit, neque filacteria faciant. Concil. Loadic. tit. 34.

111. Ut Diaconus vel etiam Laicus sine formata alicubi non proficiscantur. Concil. Laodic. tit. 38.

112. Ut Diaconi vel quilibet Clerici præter jussionem Episcopi ad peregrinam non proficiscantur. Concilio Laod. tit. 11.

113. Ut Diaconi vel Clerici spectaculis quæ in nuptiis exhibentur, non intersint. Concil. Laodic. tit. 52.

114. Ut Diaconi vel quilibet Clerici aut etiam Laici Christiani ex Symbolis convivium non celebrent. Concil. Laod. tit. 53.

115. Ut Diaconi vel quicumque in Sacerdotali ministerio constituti usuras & lucra, id est sescupla non exigant. Concil. Laodic. tit. 5.

116. Ut Diaconi qui immolaverunt & postea reluctati sunt, in honore quidem suo permaneant, sed ab omni altaris ministerio repellantur.

117. Ut Diaconus qui in corporale peccatum incidit, ab ordine ministerii abstineat. Concil. Novæcæs. tit. 8.

118. Ut Diaconi vel Presbyteri qui a ministerio remoti fuerint, non eis manus tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus Laicis imponantur. Concil. Carthag. tit. 12.

119. Ut Diaconi non ordinentur qui procuratores, & actores, & tutores, & curatores fuerunt pupillorum, nisi post deposita universa & reddita ratiocinia. Concil. Carthag. tit. 8.

120. Ut Diaconis solis liceat ad altare ingredi & communicare. Conc. Laod. tit. 93.

121. Ut ante viginti quinque annos nec Clerici ordinentur, nec Virgines consecrentur. Concil. Carthag. tit. 9.

122. Ut Clerici cum mulieribus extraneis non habitent. Concil. Nicæn. tit. 3. Concil. Carthag. sub Sancto Grato tit. 3. Concil. universal. Carthag.

123. Ut nullus Clericus feneret. Concil. Nicæn. tit. 14. Concil. Carthag. sub Sancto Grato tit. 12.

124. Ut Lectores [t] oraria non utantur sive legant, sive psallant. Conc. Laodic. tit. 26.

[t] *Oraria*] V. C. *Orario*.

125. Ut Clericis non liceat administrationem aut procurationem domorum suscipere. Concil. Carthag. sub Sancto Grato, tit. 5.

126. Ut Clericus vel Laicus non communicet in alia plebe. Conc. Carthag. sub Sancto Grato, tit. 6.

127. Ut Clerici, sine formata & conscientia Episcopi, per alienas plebes non vagentur. Concil. [u] Marazensi.

[u] *Marazensi*] V. C. *Marazanensi*.

128. Ut superbi Clerici coërceantur. Conc. Carth. sub Sancto Grato, tit. 10.

129. Ut Lectores dum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. Concil. Carthag. tit. 27.

130. Ut mulierem Clericus non ducat uxorem: & ut is qui Laicus viduam duxerit, non admittatur ad Clerum. Concil. Zellens. ex Epistola [x] Papæ Syrici.

[x] *Papa Syrici*] C. 4. & 5.

131. Ut non liceat prætet Canonicos psaltas qui pulpitum ascendunt & de Codice legunt, aliud quodlibet * in Ecclesia psallere.

* Lego *alium quemlibet*.

132. Ut Clerici vel continentes ad Viduas vel Virgines, sine jussu, vel permissu Episcopi vel Presbyteri non accedant. Concil. Carthag. tit. 34.

133. Ut Clerici Apothecarii vel Ratiocinatores non ordinentur. Concilio sub Sancto Grato, tit. 8.

134. Ut Clerici edendi vel bibendi causa, tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitas coëgerit. Concil. Laodic. tit. 7. Item 24. & 25. Conc. Carthag. tit. 35.

135. Ut Clerici in aliena civitate non immorentur, nisi causas eorum justas Episcopus loci vel Presbyteri locorum perviderint. Concil. Carthag. tit. 44.

136. Ut accusatus Clericus intra annum causam suam agere debeat. Concil. Carthag. tit. 13.

137. Ut Clericus non fiat, cujus uxor, cum adhuc esset Laicus, adulterata est: & ut Clericus uxorem adulteram deserat. Concil. Novæcæs. tit. 8.

138. Ut abjectum Clericum alia Ecclesia non admittat. Concil. Zellens. ex Epistola [y] Papæ Syrici.

[y] *Papa Syrici*] C. 7.

139. Ut non liceat Clericum a populo excommunicari sive præsente, sive absente Episcopo. Concil. Septimunicensi.

140. Ut ministri non habeant licentiam in secretario ingredi. Conc. Laodic. tit. 21.

141. Ut ministri orario non utantur, nec relinquant ostia. Concil. Laodic. tit. 21. 41.

142. Ut non exorcizent illi qui necdum ab Episcopo sunt provecti. Concil. Laodic. tit. 25.

143. Ut bis in anno per singulas Provincias Concilia fiant. Concil. Nicæn. tit. 5. Concil. Antioch. tit. 20. Concil. Carthag. tit. 3.

144. Ut Concilium universale non fiat nisi causa communis, id est, totius Africæ coëgerit: ut Synodus plenaria tunc dicatur, cum Episcopus Metropolitanus adfuerit. Concil. Antioch. tit. 16.

145. Ut hi qui se absciderunt, de Clero eximantur. Conc. Nicæn. tit. 1.

146. Quæ sint pœnitentiæ tempora iis qui prævaricaverunt decernenda. Concil. Nicæn. tit. 9. Concil. Anquiritano tit. 3. 4. 5. 6. & 7.

147. Ut sponsatæ puellæ, si ab aliis raptæ fuerint, sponso priori reddantur. Concil. Anquirit. tit. 11.

148. Quemadmodum hi qui irrationabiliter vixerunt, suscipi debeant. Concil. Anquirit. tit. 16.

149. Ut hi qui sicut muta animalia vixerunt, inter energumenos orent. Concil. Anquirit. tit. 17.

150. Ut quicumque virginitatem suam profitentes, propositum violant, digamorum constitutum impleant gradum. Concil. Anquirit. tit. 19.

151. Ut qui adulterium commiserit, septem annis pœnitentiam agat. Concil. Anquirit. tit. 20.

152. Ut mulieres fornicantes quæ parvulos suos necant, aut aborsu, decem annis pœnitentiam agant. Concil. Anquirit. tit. 21.

153. Ut qui voluntarie homicidium fecerit, in novissimo vitæ reconcilietur. Concil. Anquirit. tit. 22.

154. Ut qui casu homicidium fecerit, quinque annos pœnitentiam agat. Concil. Anquirit. tit. 23.

155. Ut qui ariolantur, vel in domo sua hujus artis alios introducunt, quinque annis pœnitentiam agant. Concil. Anquirit. tit. 24.

156. Ut mulier quæ duobus fratribus nupserit, in extremis reconcilietur. Concil. Novæcæs. tit. 2.

157. Ut quicumque concupiscentiam non consumat, per divinam judicetur gratiam liberatus. Concil. Novæcæs. tit. 4.

158. Ut Catechumeni peccantes, nisi se correxerint, abjiciantur. Concil. Novæcæs. tit. 5.

159. Ut qui manducantem carnes ex fide condemnandum crediderit, anathema sit. Concil. Gangrensi tit. 6.

160. Ut qui domum Dei contemptibilem duxerit, anathema sit. Concil. Gangr. tit. 5.

161. Ut qui nuptias condemnat, anathema sit. Concil. Gangr. tit. 9. & 10.

162. Ut si qua mulier virilem habitum sumpserit, anathema sit. Conc. Gangr. tit. 13.

163. Ut hi qui uxores aut viros dimittunt, alteri non nubant, sed aut continentes maneant, aut sibi reconcilientur. Concil. Carthag. tit. 7.

164. Ut si qua mulier, quasi religionis causa virum dimiserit, anathema sit. Concil. Gangr. tit. 18.

165. Ut quicunque continentiæ causa die Dominico jejunaverit, anathema sit. Concil. Gangr. tit. 18.

166. Ut quicumque sanus corpore jejunia communia dissolvere voluerit, anathema sit. Concil. Gangr. tit. 2.

167. Ut quicunque Martyrum memorias contempserit, anathema sit. Concil. Gangr. tit. 21.

168. Ut quicumque non communicantes nec orationem facientes, scripturas tantum divinas in Ecclesia audire voluerint, abjiciantur. Concil. Antioch. tit. 2.

169. Ut quicunque post diversa peccata pœnitentiam fideliter gesserit, ad communionem revocetur. Concil. Laodic. tit. 2.

170. Ut scenicis atque histrionibus reconciliatio non negetur. Concil. Carthag. tit. 42.

171. Ut ad falsas memorias Martyrum nullus accedat. Conc. Carth. tit. 17.

172. Ut hi qui nominantur Catharei, accedentes ad Ecclesiam, si ordinati sunt, sic maneant in Clero. Concil. Nicæn. tit. 7.

173. Ut Pauliniani baptizentur. Concil. Nicæn. tit. 15.

174. Ut venientes a Novatianis vel Montensibus, per manus impositionem suscipiantur. Concil. Zellens. ex Epistola [a] Papæ Syrici.

[a] *Papa Syrici*] C. 8.

175. Ut non liceat Hæreticum rebaptizari baptizatum in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Concil. Carthag. sub Sancto Grato, tit. 43. 2.

176. Ut Hæretici in Hæresi permanentes domum Dei non ingrediantur. Concil. Laod. tit. 6.

177. Ut Novatiani vel etiam Quartadecimani non recipiantur, nisi prius Hæ-

tesim suam condemnaverint, ita ut symbolum fidei doceantur & chrismate ungantur. Concil. Laodic. tit. 7.

178. Ut qui convertuntur ab Hæresi, qui dicuntur secundum Frigas baptizentur. Concil. Laodic. tit. 9.

179. Ut non liceat in Hæreticorum cœmiteria ad orationem faciendam Catholicis introire. Concil Laodic. tit. 9.

180. Ut nullus ad Ecclesiam pertinens filios suos Hæreticorum nuptiis societ. Concil. Laodic. tit. 30.

181. Ut Christiani non judaizent, nec in Sabbato vacent. Concil. Laodic. tit. 28.

182. Ut nullus cum Hæreticis convivia misceat. Concil. Laod. tit. 30.

183. Ut nullus cum Hæreticis aut Schismaticis oret, aut ad falsos Martyres agat. Concil. Laod. tit. 32. Concil. Carthag. tit. 2.

184. Ut nullus ad Angelos congregationem faciat. Concil. Laod. tit. 33.

185. Ut nullus a Judæis vel Hæreticis feriatica accipiat. Conc. Laod. tit. 35.

186. Ut nullus a Judæis azima accipiat. Concil. Laodic. tit. 36.

187. Ut nullus cum paganis festa celebret. Concil. Laodic. tit. 37.

188. Ut nullus Christianus ballare vel cantare in nuptiis audeat. Conc. Laod. tit. 41.

189. Ut Donatistarum Clerici in suis honoribus suscipiantur. Conc. Carthag. tit. 2.

190. Ut quæcumque Ecclesiæ Donatistarum Catholicæ factæ sunt, ad eam Cathedram pertineant, ad quam Catholica quæ jam ibi fuerat, pertinebat. Concil. Carthag. tit. 10.

191. Ut quicumque Episcopus ex Donatistis conversus fuerit, plebes quæ utrasque Ecclesias habent cum Episcopo Catholico æqualiter dividant. Concil. Carthag. tit. 11.

192. Ut Hæreticorum benedictiones nullus accipiat. Concil. Laodic. tit. 31.

193. Ut qui parvuli apud Donatistas baptizantur, ab ordinatione non prohibeantur si conversi fuerint. Concil. Carthag. tit. 1.

194. Ut qui aliquibus sceleribus irretitus est, vocem accusandi non habeat. Concil. Carthag. sub Sancto Genetlio, tit. 4. Concil. Carthag. tit. 6. Hoc & in Concilio Thenitano statutum est.

195. Ut excommunicatis sive Clericis sive Laicis accusare non liceat. Conc. Carthag. tit. 2.

196. Ut omnes servi, vel proprii liberti, vel omnes quos ad accusanda publica crimina leges publicæ non admittunt, histriones etiam, Hæretici, pagani & Judæi ad accusationem non admittantur. Concil. Carthag. tit. 3.

197. Ut qui unum crimen non probaverit, aliud non permittatur. Concil. Carthag. tit. 4.

198. Ut accusator, si in loco ubi est ille qui accusatur, violentiam timuerit, locum sibi proximum eligat. Concil. Hyponensi, tit. 5.

199. Ut baptizandi symbolum fidei discant. Concil. Laod. tit. 44.

200. Ut qui in ægritudine baptizantur, sani facti symbolum doceantur. Concil. Laodic. tit. 45.

201. Ut baptizati post baptismum chrismate ungantur. Conc. Laod. tit. 46.

202. Ut ægrotantibus quando ipsi loqui non possunt, si pro eis testimonium alii dixerint, baptismum non negetur. Concil. Carthag. tit. 41.

203. Ut quando de infantibus ignoratur utrum baptizati sint, sine ulla dubitatione baptizentur. Concil. tit. 7.

204. Ut prægnantes mulieres baptizentur, quando volunt. Concil. Novæcæs. tit. 5.

205. Ut Christiani cum mulieribus lavacra non habeant. Concil. Laodic. tit. 24.

206. Ut post duas hebdomadas Quadragesimæ, ad baptismum nullus suscipiatur. Concil. Laodic. tit. 42.

207. Ut in Quadragesima, Sabbato tantum & Dominico offeratur. Concil. Laodic. tit. 47.

208. Ut in Quadragesima, quinta feria ultimæ Hebdomadæ, jejunium non dissolvatur. Concil. Laodic. tit. 48.

209. Ut in Quadragesima natalitia Martyrum non celebrentur. Conc. Laod. tit. 49.

210. Ut in Quadragesima nuptiæ non celebrentur. Concil. Laodic. tit. 1.

211. Ut nullus peregrinus sine formata Episcopi accipiatur. Conc. Antioch. tit. 7.

212. Ut die quintæ feriæ septimanæ sanctæ Paschæ secundo offeratur. Conc. Septimunicensi.

213. Ut in sacrificio absque pane & vino nullus offerat. Concil. Carthag. tit. 32.

214. Ut diebus Quinquagesimæ genua non flectantur. Concil. Sardic. tit. 1.

215. Ut ante Pentecosten nullus audeat jejunare. Concil. Septimunicensi.

216. Ut non liceat in Dominica agapem facere, vel in Ecclesiis, aut intus accubitus sternere. Concil. Laodic. tit. 27.

217. Ut custodiatur fides Patrum trecentorum decem & octo. Conc. Constantinopol. tit. 2.

218. Ut Conciliorum statuta priscorum ab omnibus observentur. Concil. Zellensi.

219. Ut nullus in precibus nisi ad Patrem dirigat orationem, & ut prius eas cum instructioribus tractet. Concil. Carthag. tit. 31. & 7.

220. Ut una sit in Sacramentis per omne Bizacium disciplina. Conc. ** Marizanensi.

** *Marizanensi*] V.C. Marazanensi.

221. Ut mulieres quæ apud Græcos Presbyterissæ appellantur, apud nos autem, viduæ, seniores univiræ & matriculæ, in Ecclesiam tanquam ordinatas constitui non liceat. Concil. Laodic. tit. 11.

222. Ut mulieres ad altare non ingrediantur. Concil. Laodic. tit. 43.

223. Ut sanctæ oblationes ad vices eulogiarum non dirigantur. Conc. Laod. tit. 14.

224. Ut Sabbatis Evangelia legantur. Concil. Laodic. tit. 16.

225. Ut de diversis versibus & sensibus libri unum canticum non connectatur. Concil. Laodic. tit. 17.

226. Ut etiam per solemnissimos Paschales dies Sacramentum Catechumenis non detur, nisi solitum salis. Concil. Carthag. tit. 11.

227. Ut corporibus defunctorum Eucharistia non detur. Conc. Carth. tit. 12.

228. Ut præter scripturas Canonicas nihil in Ecclesia legatur. Conc. Laod. tit. 56. Concil. Carthag. tit. 45.

229. Ut non liceat passiones Martyrum legere in Natalibus eorum. Concil. Carthag. tit. 46.

230. Ut soli Ecclesiæ Carthaginis liceat alienum Clericum ordinare. Concil. Carthag. tit. 54.

231. Ut omnes Ecclesiæ ab Ecclesia Carthaginensi diem Paschæ audiant tempore. Concil. Carthag. tit. 5.

232. Ut nullus ordinetur nisi probatus vel Episcoporum examine, vel populi testimonio. Concil. Antioch. tit. 29.

Rr

CRISCONII

BREVIARIUM CANONICUM,

EX VETERI MANUSCRIPTO CODICE INSIGNIS ECCLESIÆ TRECENSIS,

qui religiosissime asservatur in Bibliotheca Collegii Trecopithœani Patrum Oratorii Domini nostri JESU,

EDITUM ANNO 1581.

A PETRO PITHOEO J. C. DOMINO DE SAVOIS.

Hic habetur concordia Canonum, Conciliorum infrascriptorum, & Præsulum Romanorum, id est, Canonum Apostolorum, Nicænorum, Ancyranorum, * *Novacæsariensium, Gangrensium, Antiochensium, Laodicensium, Calcedonensium, Sardicensium, Carthaginensium, item Præsulum Syricii, Innocentii, Zosimi, Celestini, Leonis, & Gelasii.*

Al. * Neocæs.

Explicit adnotatio Canonum Sanctorum Patrum.

Al. * *Epistola Crisconii ad Liberium.*

* INCIPIT PRÆFATIO.

Al. * Liberio

DOMINO *vere sancto semperque beato Pontifici* * *Liberino, Crisconius Christi famulorum exiguus. Vestri Sacerdotii incomparabile decus, quo fidei puritate ac vitæ probitate admodum resplendetis, vos non desinit præmonere utilitatibus dominici gregis, cujus gubernacula suscepistis, & sollicitius militare, & solertissime providere. Ad cujus vestri expletionem officii, industriam nibilominus vestrorum exquiritis subjectorum: quos ita necesse est ut spiritalis alimonio panis eum ipsum Dominicum gregem largiflue nutriatis. Unde pervidens mundanis ac divinis legibus humanæ vitæ regimen consistere, & juris quidem præcepta exorbitantium gressus frænis artioribus coërcere, Ecclesiasticas vero sanctiones recte vivendi terminum piis ac fidelibus animis præfixisse: illis floralibus subrelictis præcipis ut cuncta Canonica constituta quæ ab ipsis exordiis militiæ Christianæ tam sancti Apostoli quam Apostolici viri per successiones temporum protulere, vobis colligamus in unum, eorumque concordiam facientes, ac titulorum pernotationem interponentes, ea lucidius declaremus. Quod opus, pro tantæ rei magnitudine, nostras excedere vires proculdubio intueris: a quo me cum excusare sæpissime voluissem, paterna auctoritate institisti, subsidium nobis divinum fidentissime pollicens profuturum. Quo mihi suffugio intercluso, item proposui, hoc Canonum brevia-*

tum a viro reverendissimo Ferrando Carthaginis Ecclesiæ Diacono jam fuisse digestum, & debere eum nostræ eruditioni sufficere, ne aliud exquirendo, ejus prudentiæ deprehendamur in aliquo derogare. Cui nostræ excusationi penitus submovendæ itidem objecisti, non ad illius sapientissimi viri reprehensionem hoc te exquirere velle, sed nostram potius scientiolam industriosius cupere elimare. Quibus peractis, jam præcavens Christo in vobis loquenti quamlibet excusationem obtendere, cœlesti auxilio præmonitus, obsequi malui imperatis, vestrisque votis, Deo favente, libentissime subservire, illa maxime invitatus ex parte, quod antefactus venerabilis vir ad conservationem memoriæ eorum hoc effecisse noscitur breviatum, qui illa jam bene cognita perceperant, quo per eum cum voluerint quæ cupiunt, recordentur: indoctorum vero, quorum est maxima multitudo, in eodem opere studium probatur, ut ita dixerim, sequestrasse, dum eos ad inquisitionem earum rerum præmisit quæ nec ab omnibus reperiuntur, nec repertæ sine eorum fastidio perleguntur. Nulli siquidem dubium est, quam molestissime, perferat lector dum avidius cujusque rei cognitionem expectat, & ad librum præmittitur quem aut forte non legit, aut ubi reperiat, non novit. Quamobrem, antefati viri laude prælata, necessarium duxi profectui subserviens parvulorum, juxta vestrum imperium, cuncta Ecclesiastica, ut dictum est, constituta quæ ad nostram notitiam pervenerunt, in hoc opere sub titulorum serie prænotare, & ea condiscere valentibus & volentibus dubitationis ambagem auferre, ut eorum plena instructio non ex difficultate scriptoris, sed ex desidia jam dependeat lectoris. Quod opus hæc etiam Deo præstante utilitas consequitur, ut dum unum quodque Canonicum decreti de quo quæstio fuerit pro tempore agitata, æquissimus judex coram perspexerit multimode esse digestum, probabili examinatione condiscat, utrum ex severitate, an ex lenitate suum animum debeat moderari. Quam ei instructionem illa maxime consideratio exhibebit, si plurium & maxime auctoratorum ipse qui maluerit, constitutis fuerit præmunitus. Unde, quæso, ut in hac ipsa Canonici Breviarii repetitione, sicut eximius noster ille protestatus est doctor, Ignoscant scientes, ne offendantur nescientes. Satius est enim offerre habenti, quam non habenti differre. Vestram quinetiam deprecor sanctitatem, ut in si quo forsan pervideris tuo desiderio minime satisfactum, devotionem potius adprobes, & genuinæ inscientiæ veniam dones. Ora pro me, meique semper memento, Pontifex Deo digne.

DEINCEPS SUCCEDUNT CAPITULA.

1. De ordinatione Episcopi. In Canonibus Apostolorum, titulo 1. Concilio Nicæno, tit. 4. Concil. Antioch. tit. 19. Concil. Laodic. tit. 12. Concil. Carthag. tit. 13. Item Carthag. tit. 16. Quod si de ordinatione ejus fuerit contradictum, quod alii debeant adjici. Concil. Carthag. tit. 17.

2. De ordinatione Presbyteri, Diaconi & cæterorum. In Canonibus Apostolorum tit. 2. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 8. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 32. Item de eorum conversatione qui ab infantia Deo se voverunt. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 9. Item de grandævis ex Decretis Papæ Zosimi, tit. 3. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 10. Ex Decretis Papæ Cælestini, tit. 16.

3. De Monachorum promotione. Ex Decretis Papæ Syrici, tit. 13. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 17. Ex Decretis Papæ Zosimi, tit. 1. Et Decretis Papæ Gelasii, tit. 2. 3. & 16.

4. Ut Neophyti non ordinentur. Ex Concil. Nicæn. tit. 2. Concil. Laodic. tit. 3. Concil. Sardic. tit. 13. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 33.

5. Ut nihil aliud in sacrificio, præter id quod Dominus statuit, offeratur. In Canonibus Apostolorum, tit. 3. In Concil. Carthag. tit. 4.

6. Quæ species ad altare, non ad sacrificium, sed ad benedictionem simplicem, debeant offerri. In Canonibus Apostolorum, tit. 4.

7. Ut ea quæ in Ecclesiis offerri non possunt, ad domos Sacerdotum a fidelibus deferantur. In Canonibus Apostolorum, tit. 5.

8. Ut Episcopus aut Presbyter uxorem suam quam [a] debet caste regere, non relinquat. In Canonibus Apostolorum, tit. 6.

[a] *Debet caste regere non relinquat*] Gregor. lib. 7. Regist. Epist. 39.

9. Ut Sacerdotes & Ministri altaris a secularibus curis se abstineant. In Canonibus Apostolorum, tit. 7.

10. Quo tempore Pascha celebretur. In Canonibus Apostolorum, tit. 8. Concil. Antioch. tit. 1.

11. Quod Ministri altaris oblatione celebrata debeant communicare. In Canonibus Apostolorum, tit. 9.

12. Quod fideles Laici ingredientes Ecclesiam communicare debeant. In Canonibus Apostolorum, tit. 10. Concil. Antioch. tit. 2.

13. Quod cum excommunicatis non sit orandum. In Canonibus Apostolorum, tit. 12. Concil. Nicæn. tit. 5. Concil. Antioch. tit. 6.

14. Quod cum damnatis Clericis non sit orandum. In Canonibus Apostolorum, tit. 12. Concil. Antioch. tit. 4. Concil. Carthag. tit. 9.

15. Ut nullus fidelium præter commendatitias suscipiatur Epistolas. In Canonibus Apostolorum, tit. 13. Concil. Antioch. tit. 6. & 8.

16. Ut ab Episcopis aliena Parrochia non pervadatur. In Canonibus Apostolorum, tit. 14. Concil. Antioch. tit. 21. Concil. Calcedon. tit. 5.

17. Ut Clerici proprias Ecclesias non relinquant. In Canonibus Apostolorum, tit. 15. Concil. Nicæn. tit. 15. & 16. Concil. Calcedon. tit. 20. Concil. Antioch. tit. 3. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 38. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 23. Concil. Carthag. tit. 21. & 22.

18. Ut Episcopus qui Clericos alterius susceperit, communione privetur. In Canonibus Apostolorum, tit. 16. Concil. Sardic. tit. 16. & 17. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 18. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 39.

19. Ut digami non admittantur ad Clerum. In Canonibus Apostolorum, tit. 17. Concil. Laodic. tit. 1. Ex Decretis Papæ Syrici, tit. 11. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 11. 12. & 13. Item tit. 29. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 2.

20. Ut si quis viduam, vel ejectam, aut meretricem acceperit, non admittatur ad Clerum. In Canonibus Apostolorum, tit. 18. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 30. Item cujus supra tit. * 51.

Al. * 21.

21. Ut qui duas sorores habuerit, non admittatur ad Clerum. In Canonibus Apostolorum, tit. 19.

22. Clericum fidejussorem esse non oportere. In Canonibus Apostolorum, tit. 20.

23. Quod hi qui non sponte eunuchizati sunt, suscipiantur ad Clerum. In Canonibus Apostolorum, tit. 21. Concil. Nicæn. tit. 1.

24. Ut is qui se eunuchizavit, Clericus non fiat. In Canonibus Apostolorum, tit. 22.

25. Ut Clericus qui se eunuchizavit, abjiciatur a Clero. In Canonibus Apostolorum, tit. 23. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 17.

26. Ut Laicus qui se eunuchizavit, tribus annis communione privetur. In Canonibus Apostolorum, tit. 24.

27. Ut Episcopus, Presbyter, Diaconus, si pro criminibus damnati fuerint, minime communione priventur. Similiter & reliqui Ecclesiæ Ministri. In Canonibus Apostolorum, tit. 25. & 26. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 7. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 21. & 33. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 16. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 18. Concil. Carthag. tit. 27.

28. Qui Clerici debeant conjugibus sociari. In Canonibus Apostolorum, tit. 27. Concil. Carthag. tit. 16. In quo item Decretum est, ut nullus ex officio Ecclesiastico conductor fiat. Et ab usuris abstineant, & quo tempore ordinentur.

29. Quod Episcopus, Presbyter, aut Diaconus fideles peccantes verberare non debeant. In Canonibus Apostolorum, tit. 28.

30. Quod officium pristinum damnati pro criminibus usurpare non debeant. In Canonibus Apostolorum, tit. 29. Item quod Clericis damnatis non liceat communicare Concil. universali Carthag. tit. 29. Et quod intra annum causam suam peragant. Concil. suprascripto, tit. 46.

31. Quod non debeant officia Ecclesiastica, pecuniis obtineri. In Canonibus Apostolorum, tit. 30. Conc. Calced. tit. 2. Et ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 24.

32. Ut Ecclesia seculari potentia minime pervadatur. In Canonibus Apostolorum, tit. 31.

33. De Presbyteris qui contemptis Episcopis suis, seorsum conventus congregare tentaverint. In Canonibus Apostolorum, tit. 32. Concil. Antioch. tit. 5. Concil. Carthag. tit. 10. & 11.

34. Quod Clerici damnati non debeant ab aliis recipi. In Canonibus Apostolorum, tit. 34. Concil. Sardic. tit. 18. & 19.

35. Ut nullus Episcopus, Presbyter aut Diaconus sine commendatitiis suscipiantur epistulis. In Canonibus Apostolorum, tit. 34. Concil. Laodic. tit. 41. Concil. Calcedon. tit. 11.

36. De Primatu Episcoporum. In Canonibus Apostolorum, tit. 35. Concil. Antioch. tit. 9. & de privilegiis quæ quibusdam civitatibus competunt. Conc. Nicæn. tit. 6. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 9.

37. Quod non liceat Episcopo in aliena Provincia Clericos ordinare. In Canonibus Apostolorum, tit. 36. Concil. Antioch. tit. 13. & 22.

38. De ordinatis Episcopis nec receptis. In Canonibus Apostolorum, tit. 37. Concil. Ancyr. tit. 17. Concil. Antioch. tit. 18.

39. Ut bis in anno Concilia celebrentur. In Canonibus Apostolorum, tit. 38. Concil. Nicæn. tit. 5. Concil. Antioch. tit. 20. Concil. Calcedon. tit. 19. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 37. Ut non amplius a Statuto Concilii tempore quam dies quindecim remorentur Episcopi. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 41.

40. Ut curam rerum Ecclesiasticarum tantum Episcopus habeat. In Canonibus Apostolorum, tit. 39. Concil. Antioch. tit. 24.

41. De dignitate Pontificis, & quod rerum suarum habeat potestatem. In Canonibus Apostolorum, tit. 40.

42. Quod Episcopus Ecclesiasticarum rerum pro dispensatione pauperum habeat potestatem. In Canonibus Apostolorum, tit. 41. Concil. Antioch. tit. 25. & ut quatuor tam de reditibus quam de oblationibus fidelium fiant portiones,

& una fit Epiſcopi, alia Clericorum, tertia pauperum, quarta vero fabricarum Eccleſiaſticarum ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 27.

43. Quod Epiſcopus, Preſbyter & Diaconus aleator & ebrioſus non debeat eſſe. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 42. Similiter & Clerici Laici ſi permanſerint in alea, communione priventur. Item in Canonibus Apoſtolorum, tit. 43.

44. Quod Epiſcopus, Preſbyter & Diaconus non debeant uſuras accipere. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 44. Concil. Nicæn. tit. 17. Concil. Laodic. tit. 5. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 3. & 4. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 15.

45. Quod non debeat Epiſcopus & Diaconus cum Hæreticis orare in Canonibus Apoſtolorum, tit. 45.

46. Quod non liceat Catholicis ad Hæreticorum ſpeluncas cauſa orationis accedere. Concil. Laodic. tit. 9.

47. Quod non oporteat Catholicos cum Hæreticis nuptiarum fœdera copulare. Concil. Laodic. tit. 10. Item de hoc ipſo tit. 31. Concil. Chalced. tit. 14. Carthag. tit. 21.

48. Quod non oporteat ab Hæreticis eulogias accipere. Conc. Laod. tit. 32.

49. Quod non debeant Hæreticorum baptiſmata comprobari. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 46.

50. Quod Eccleſiæ baptiſmate baptizatus, denuo baptizari non debeat: & non ita baptizatus, debeat baptizari. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 47.

51. Quod in nomine Trinitatis debeat baptizari. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 49.

52. Quod non debeat una merſio in baptiſmate, quaſi in morte Domini, provenire. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 50.

53. De Arrianis non rebaptizandis, ex Decretis Papæ Syrici, tit. 1. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 47.

54. De his qui dicuntur catharei, id eſt mundi. Concil. Nicæn. tit. 8.

55. De his qui a Paulo Samoſateno ad Eccleſiam veniunt. Concil. Nicæn. tit. 19.

56. De aliis Hæreticis qui ad Eccleſiam veniunt. Concil. Laodic. tit. 8.

57. De his qui veniunt ab Hæreſi Cataſrigarum. Concilio ſupraſcripto, tit. 8.

58. De his qui veniunt a Novatianis vel Montenſibus. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 15.

59. De Bonoſiacis Hæreticis, quod Judæis ſint comparandi, & de ſuſcipiendis Clericis quos idem Bonoſus antequam damnaretur, ordinavit. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 49. & 50.

60. Quod non admittantur ad Clerum ab Hæreticis ordinati. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 53. 54. 55. 56. & 57.

61. Quod omnis cujuſlibet ordinis Clericus, qui Catholicam deſerens Hæreticæ ſe communioni miſcuerit, ſi ad Eccleſiam reverſus fuerit, in eo gradu quo fuerat, ſine promotione permaneat. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 14.

62. De his quibus dubium eſt, utrum baptiſmum perceperint, neceſſe eſt ut renaſcantur. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 28. Concil. Carthag. tit. 39.

63. Quod hi qui ſe baptizatos agnoſcunt, ſed in qua fide neſciunt, per manus impoſitionem ſuſcipiendi ſunt, ex Decretis Papæ Leonis, tit. 29.

64. De his qui non ſponte, ſed inviti ad iterationem baptiſmi compulſi ſunt. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 47.

65. Ut hi qui ab Hæreticis baptizati ſunt, ſola Sancti Spiritus invocatione firmentur, ex Decretis Papæ Leonis, tit. 48.

66. De his qui in ægritudine baptiſma conſequuntur. Concil. Novæcæſar. tit. 12. Concil. Laodic. tit. 47. Conc. Carthag. tit. 12.

67. De Chriſtianis qui ſabbatizare, vel juxta quendam modum judaizare, noſcuntur. Concil. Laodic. tit. 28.

68. De Schiſmaticis. Concil. Laodic. tit. 33.

69. De Martyribus Hæreticorum. Concil. Laodic. tit. 34. Concil. Carthag. tit. 50.

70. De his qui ab Hæreticis, vel Judæis festivitatis eorum dona suscipiunt. Concil. Laodic. tit. 37.

71. De Christianis qui Judæorum azima comederunt. Conc. Laod. tit. 38.

72. De Christianis celebrantibus festa Gentilium. Concil. Laodic. tit. 39.

73. De Hæreticis intrantibus in Ecclesiam vel Basilicas Martyrum. Concil. Laodic. tit. 6.

74. Captivis cibos immolatitios per necessitatem comedentibus, pœnitentia concedenda. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 46.

75. Qualiter debeant in Ecclesia suscipi pœnitentes. Concil. Carthag. tit. 10.

76. De his qui ad ordinem Presbyterii sine examinatione provecti sunt. Concil. Nicæn. tit. 9. Concil. Novæcæs. Quo tempore Presbyterum conveniat ordinari, tit. 11.

77. De his qui in persecutionibus negaverunt & postmodum in Clero promoti sunt. Concil. Nicæn. tit. 10.

78. De Laicis qui negaverunt, & de his qui abrenunciaverunt, & iterum ad sæculum sunt reversi. Concil. Nicæn. tit. 11. & 12.

79. De his qui communionem tempore mortis exposcunt. Concil. Nicæn. tit. 13.

80. De Catechumenis lapsis. Concil. suprascripto, tit. 14.

81. De Presbyteris qui immolaverunt tempore persecutionis. Concil. Ancyr. tit. 1.

82. De Diaconis qui immolaverunt. Concil. Ancyr. tit. 2.

83. De his qui ex fuga comprehensi sunt, & per vim immolaverunt. Concil. Ancyr. tit. 3.

84. De his qui diversis causis gentilitatis ritu aliquid peregerunt. Concil. suprascripto, tit. 4. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 3.

85. De his qui timore ritus gentilium peregerunt. Concil. Ancyr. tit. 5.

86. De his qui in locis idolorum manducaverunt. Concil. Ancyr. tit. 6.

87. De his qui frequenter idolis immolaverunt. Conc. Ancyr. tit. 7. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 30.

88. De his qui & aliis sacrificandi causas adtulerunt. Concil. Ancyr. tit. 8.

89. De his qui cum essent Catechumeni, idolis immolaverunt. Conc. Ancyr. tit. 11.

90. De his qui divinationes expetunt. Concil. Ancyr. tit. 23. vel de his qui Angelos colunt. Concil. Laodic. tit. 35. & ut Clericus magus & incantator non sit, neque fylacteria faciat. Concil. Laodic. tit. 36.

91. De his qui ad Presbyterium vel Diaconatum promoventur, & ante ordinationem peccatorum sibi sunt conscii. Concil. Novæcæsar. tit. 9. & tit. 10.

92. De Diaconis qui tempore ordinationis de nuptiis attestati sunt. Concil. Ancyr. tit. 9.

93. Ut Presbyteri modum sibi debitum servent, hoc est, non chrisma conficiant, non consignent, nec præsente quolibet Episcopo, nisi jubeantur ab ipso, vel orare, vel sedere præsumant, nec Acolytum vel Subdiaconum faciant. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 6. Concil. Carthag. tit. 6. & 7.

94. De privilegiis Presbyterorum. Concil. Nicæn. tit. 18. Concil. Laodic. tit. 20. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 8.

95. Ut Diaconi mensuram propriam, juxta Patrum statuta, custodiant, ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 7.

96. De Chorepiscopo, id est, Vicario Episcopi, quæ ad ejus officium pertineant. Concil. Ancyr. tit. 12. Concil. Antioch. tit. 10.

97. De rebus Ecclesiasticis eo tempore distractis, quo ipsæ Ecclesiæ viduantur Episcopis. Concil. Ancyr. tit. 14. Concil. Carthag. tit. 26.

98. De his qui esum carnium in Clero constituti diffugiunt. Concil. Ancyr. tit. 13.

99. De his qui fornicantur irrationabiliter, id est, cum pecoribus, aut cum masculis. Concil. Ancyr. tit. 15. & 16.

100. De Monachis & Virginibus qui suam professionem non custodiunt. Conc. Ancyr. tit. 18. Concil. Calcedon. tit. 7. & 16. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 6.

101. Item de Virginibus velatis vel non velatis si deviaverint. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 19. & 20. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 26. & 27. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 20.

102. De his qui adulteras habent uxores, vel adulteri comprobantur. Conc. Ancyt. tit. 19.

103. De his qui partus suos ex fornicatione diversis modis interimunt. Conc. Ancyt. tit. 20.

104. De homicidiis, vel de his qui non sponte homicidium commiserunt. Concil. Ancyr. tit. 21. & 22.

105. De desponsatis puellis & ab aliis corruptis. Concil. Ancyr. tit. 10. Ex Decretis Papæ Syrici, tit. 4.

106. De his qui Virginum corruptionibus conscii sunt. Conc. Ancyr. tit. 24.

107. Laicum pellentem conjugem suam, communione privandum. In Canonibus Apostolorum, tit. 48.

108. De Presbyteris qui uxores acceperunt, vel fornicati sunt. Concil. Novæcæsar. tit. 1.

109. Quod Sacerdotes & Levitæ cum mulieribus coïre non debeant. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 16. Decretis Papæ Leonis, tit. 17. Conc. Carthag. tit. 25.

110. Quæ mulieres cum Episcopo, Presbytero, Diacono debeant commorari. Concil Nicæn. tit. 3. Ex Decretis Papæ Syrici, tit. 12.

111. De Presbyteris qui habuerint conjugia. Concil. Gangr. tit. 4.

112. De his quæ duobus fratribus nupserint, vel qui duas sorores acceperint uxores. Concil. Novæcæs. tit. 2.

113. De multinubis. Concil. Novæcæs. tit. 3.

114. De his qui suam concupiscentiam adimplere a Deo non permittuntur. Concil. Novæcæs. tit. 4.

115. De Catechumenis peccatoribus. Concil. Novæcæs. tit. 5.

116. De Catechumena prægnate. Concil. Novæcæs. tit. 6.

117. Quod non oporteat in bigami nuptiis orare Presbyterum. Concil. supradicto, tit. 7.

118. De his qui mulieribus adulteris juncti sunt. Concil. supr. tit. 8.

119. Quod Presbyteri plebis in Ecclesia civitatis nec sacrificium offerre, nec ministrare debeant quæ oblata sunt. Concil. supr. tit. 13.

120. Quod in qualibet magna civitate, septem tantum Diacones esse debeant juxta Apostolorum dispositionem. Concil. suprascrip. tit. 14.

a. Cartha. 121. De his qui nuptias exectantur. Concil. * Gangrensi, tit. 1.

Gangrens. 122. De his qui abominantur eos qui carnibus vescuntur. Concil. * suprascr. tit. 2.

123. De servis qui jugum famulatus abjiciunt Christianitatis obtentu. Conc. suprascr. tit. 3.

124. De his qui Ecclesiæ conventus spernunt. Concil. suprascr. tit. 5.

125. De his qui Ecclesiastica ministeria præter Ecclesiam faciunt. Concil. suprascr. tit. 6.

126. De oblationibus fructuum quæ Ministris Ecclesiæ conferuntur. Concil. supr. tit. 7.

127. De his quæ in usus pauperum conferuntur. Concil. supr. tit. 8.

128. De his qui non legitime in Virginitate persistunt. Conc. suprascr. tit. 9.

129. De his qui pro Virginitate superbiunt. Concil. suprascr. tit. 10.

130. De his qui agapas, id est, pastiones pauperum risui ducunt. Concil. suprascr. tit. 11.

131. De his qui palliis utuntur, & idcirco superbiunt. Concil. supr. tit. 12. Ex Decretis Papæ Cælestini, tit. 14.

132. De

132. De mulieribus quæ utuntur virilibus indumentis. Conc. suprascr. tit. 13.

133. De his qui, velut peccatum, copulam deserunt nuptiarum. Concil. suprascr. tit. 14.

134. De his qui Christianitatis obtentu despiciunt filios. Conc. suprascr. tit. 15.

135. De his qui parentes Christianitatis obtentu contemnunt. Concil. suprascr. tit. 16.

136. De mulieribus qui se attondunt Christianitatis obtentu. Conc. suprascr. tit. 17.

137. De his qui Dominico die jejunant, tanquam nihil præ cæteris differente. Concil. suprascr. tit. 18.

138. De his qui die Dominico & diebus Pentecostes genua flectunt. Conc. Nicæn. tit. 20.

139. De his qui Ecclesiastica jejunia absque necessitate dissolvunt. Concil. Gangr. tit. 19.

140. De his qui collectas, quæ fiunt in Martyrum commemorationibus, execrantur. Concil. suprascr. tit. 20.

141. De his qui in aliena Parochia, præter conscientiam suorum Episcoporum, immolarunt. Concil. Antioch. tit. 11.

142. De damnatis Episcopis aut Clericis adeuntibus Imperatorem. Concil. Antioch. tit. 12.

143. De dissensione quæ super Episcoporum judicatione contingit, vel cum ab omnibus, sua Provincia Episcopus constanter excluditur. Concil. Antioch. tit. 14. & 15. Concil. Carthag. tit. 19. vel quæ forma in accusatione Episcopi, Diaconi & cæterorum servari debeat. Concil. Carthag. tit. 20.

144. De Episcopis adeuntibus Imperatorem. Concil. Antioch. tit. 11.

145. De vagantibus Episcopis, quod alienam Ecclesiam pervadere non debeant. Concil. Antioch. tit. 16.

146. Ut nullus ad Episcopatum pro se constituat promovendum. Concil. Antioch. tit. 23.

147. De Episcopis etiam Laica communione privandis qui civitates mutaverunt. Concil. Sardic. tit. 1.

148. Item si per ambitionem sedem mutaverint, nec in exitu communionem, saltem Laicorum consequantur. Concil. Sardic. tit. 2.

149. Ut inter discordes Episcopos, Comprovinciales Antistites audiant: Quod si damnatus appellaverit Romanum Pontificem, id observandum quod ipse censuerit. Concil. Sardic. tit. 3.

150. Ut nullus accusati sedem usurpet Episcopi. Concil. Sardic. tit. 4.

151. Quando quis debeat a vicinis Provinciis Episcopus ordinari. Concil. Sardic. tit. 5.

152. De non ordinandis Episcopis per vicos & modicas civitates. Concil. Sardic. tit. 6.

153. De Provinciali Synodo retractanda per Vicarios Episcopi urbis Romæ, si ipse decreverit. Concil. Sardic. tit. 7.

154. Quando & in quibus causis Episcopi ad comitatum ire debent. Concil. Sardic. tit. 8. Concil. Carthag. tit. 23. & 29. Item Concil. universali Carthag. tit. 73.

155. De Diaconis ad comitatum dirigendis. Concil. Sardic. tit. 9.

156. Quod pro pupillis, & viduis, & ac necessitatem patientibus ad comitatum eundum sit. Concil. suprascr. tit. 10.

157. Ut qui in canali sunt Episcopi, euntes ad comitatum sollicite discutiant. Concil. Sardic. tit. 11.

158. De his qui ignorant quid sit in Synodo constitutum. Concil. suprascr. tit. 12.

159. Quamdiu Episcopus in alia civitate debeat remorari. Concil. suprascr. tit. 14. Qui vero persecutionis tempore in aliena civitate remorari voluerint, non prohibeantur. Concil. Sardic. tit. 21.

160. Quod non liceat Episcopo a sua Ecclesia plus tribus Hebdomadibus abesse. Conc. Sardic. tit. 15.

161. De his qui pro diversis erratis pœnitudinem ferventius gerunt. Concil. Laodic. tit. 2.

162. De tempore ordinationis. Concil. Laodic. tit. 4.

163. Non congruere Presbyteras in mulieribus ordinari. Concil. suprascr. tit. 11.

164. Judicio multitudinis ordinationem fieri non debere. Concil. Laodic. tit. 13. Ex Decretis Papæ Cælestini. Quod docendus sit populus non sequendus, tit. 22. Et quod non conveniat contemptis Clericis Ecclesiarum, de Laicis Episcopum ordinari. Ex Decretis Papæ ejusdem, tit. 21.

165. Ad alias Parrochias eulogias quæ ablatæ sunt, minime destinandas. Concil. Laodic. tit. 14.

166. De his quæ debeant in ambone, id est, in pulpito psallere. Concil. Laodic. tit. 15.

167. De lectionibus quæ debeant sabbato recenseri. Concil. Laodic. tit. 16.

168. Quod interstitium psalmorum debeat in congregationibus fieri. Conc. suprascr. tit. 17.

169. De precibus nona & vespera celebrandis. Concil. Laodic. tit. 18.

170. De precibus post sermones habitos ad plebem faciendis. Conc. Laodic. tit. 19.

171. Quod Subdiaconi a Diaconio sint remoti. Concil. suprascr. tit. 21.

172. Subdiacones cum Orariis subsistere non licere. Conc. suprascr. tit. 22.

173. Lectores & Cantores cum Orariis agere suum officium non licere. Conc. Laodic. tit. 23.

174. Quod Subdiaconi non debeant benedicere, nec benedictionem tribuere. Concil. suprascr. tit. 25.

175. De exorcistis qui non sunt ab Episcopis ordinati. Conc. suprascr. tit. 25.

176. Quod de conviviis quæ ex agape fiunt, partes accipi non debeant. Concil. Laodic. tit. 27.

177. In Ecclesiis prandia fieri non debere præter necessitatem itineris. Conc. suprascr. tit. 28. Concil. Carthag. tit. 29.

178. De viris cum mulieribus lavacra celebrantibus. Conc. Carthag. tit. 30.

179. Ut Episcopi ad Synodum in prætermisse occurrant. Conc. Laod. tit. 40. Concil. Antioch. tit. 17.

180. Quod præter jussionem Episcopi Clericus non debeat proficisci. Conc. Laodic. tit. 41. & 42. Et ut Subdiaconi ad ostia perseverent. Concil. suprascr. tit. 14.

181. Ut sacrarium mulieres non introëant. Concil. Laodic. tit. 44. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 26.

182. De his qui circa mediam septimanam ad baptisma veniunt. Concil. Laodic. tit. 45.

183. De perceptione fidei, & redditione eorum qui baptizantur. Concil. suprascr. tit. 46.

184. Ut post baptisma, chrisma detur. Concil. suprascr. tit. 48.

185. Oblationes afferri in quadragesima non oportere. Conc. Laod. tit. 49.

186. Non debere jejunium solvi in quinta Feria septimanæ majoris. Concil. Laodic. tit. 50.

187. Non debere in diebus jejuniorum, commemorationes Martyrum fieri. Concil. suprascr. tit. 51.

188. Ut natalitia vel nuptiæ in quadragesima non fiant. Conc. Laod. tit. 52.

189. Ut in Christianorum non saltetur nuptiis. Concil. suprascr. tit. 53.

190. Non licere Clericis, ludicris spectaculis interesse Conc. suprascr. tit. 54. Concil. Carthag. tit. 15.

191. Non licere Presbyteris introïre ad altare, priusquam egrediatur Episcopus. Concil. Laodic. tit. 56.

192. Qui in agris vel possessionibus debeant ordinari. Conc. Laodic. tit. 57.

193. Oblationem offerri in domibus non oportere: vel quæ psallere in Ecclesia conveniat. Concil. Laodic. tit. 58. 59.

194. Quod non oporteat Episcopos, Clericos & Monachos prædia aliena conducere. Concil. Calcedon. tit. 3.

195. De honore Monachis competente, & ne ullus eorum tentet Ecclesiastica aut secularia inquietare negotia, nec alienum servum, præter conscientiam sui Domini, suscipere. Concil. Calcedon. tit. 4. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 1. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 14.

196. Quod non oporteat absolute quoslibet ordinari. Conc. Calced. tit. 6.

197. De Clericis qui sunt in Ptochiis, Monasteriis atque Martyriis quæ sub potestate Episcoporum uniuscujusque civitatis existunt. Concil. Calced. tit. 8.

198. Quod non oporteat Clericos habentes adversus invicem negotia, proprium Episcopum relinquere, & ad secularia judicia properare. Concil. Calced. tit. 9.

199. Quod non liceat Clerico in duarum civitatum ministrare Ecclesiis. Concil. suprascr. tit. 10.

200. Ut nequaquam in duos Metropolitanos Provincia dividatur. Concil. suprascr. tit. 12. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 46.

201. Quod non oporteat peregrinos Clericos sine commendatitiis ministrare. Concil. Calcedon. tit. 13.

202. De Diaconissis mulieribus. Concil. Calcedon. tit. 15.

203. De Parrochiis. Concil. suprascr. tit. 17.

204. De conjurationibus vel conspirationibus. Concil. suprascr. tit. 18.

205. De Episcoporum aut Clericorum accusatoribus, quid debeat observari. Concil. Calcedon. tit. 21. Concil. Carthag. tit. 95. & 96. Et, ut qui unum crimen non probaverit, ad aliud admitti non debeat. Conc. suprascr. tit. 97. & 98.

206. Quod non liceat Clericis post mortem sui Episcopi res ad eum pertinentes diripere. Concil. Calcedon. tit. 22.

207. Quod non liceat Clericis & Monachis absque voluntate Episcopi ad urbem regiam proficisci. Concil. Calcedon. tit. 23.

208. Quod non liceat Monasteria quæ consecrata sunt, diversoria secularia fieri. Concil. suprascr. tit. 24.

209. Quod non oporteat ordinationes Episcoporum diu differri. Conc. Calcedon. tit. 25.

210. De Dispensatoribus singularum Ecclesiarum. Concil. suprascr. tit. 26.

211. De his qui raptum faciunt. Concil. suprascr. tit. 27.

212. Ut præter Pascha & Pentecosten baptisma non celebretur. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 2. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 7. 8. 9. 10. & 11. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 10.

213. De his qui pœnitentiam minime servaverunt. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 5. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 7.

214. Quod Clericis non liceat pœnitentiam agere, & quod post pœnitentiam nullus possit ad Clerum admitti. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 14. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 34.

215. Ut si per ignorantiam pœnitens, digamus vel viduæ maritus Clericus factus fuerit, jam non promoveatur. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 15.

216. De Energumenis baptizatis. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 6.

217. Quod pro infirmis debeat Sacerdos orare, & juxta præceptum Sancti Jacobi, oleo perungere. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 8.

218. Ut extra conscientiam Metropolitani non ordinetur Episcopus. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 9. Ex Decretis Papæ Cælestini, tit. 17. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 32.

219. Ut ex Curialibus non fiat Clericus. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 18.

220. De ultima pœnitentia non neganda. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 22. Ex Decretis Papæ Cælestini, tit. 5. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 21.

221. De administrationibus sæcularium judiciorum. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 23.

222. Quod pro conjugali fœdere, tam viro quam fœminæ non liceat in adulterium declinare pro eo, quod sibi in hoc ipso æque debitores existunt. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 24.

223. Quod hi qui preces criminales dictant, sine crimine sint. Ex Decretis ejusdem Papæ Innocentii, tit. 25.

224. Quod non liceat his qui, intercedente repudio, a se segregati sunt, in aliam copulam pertransire. Ex Decretis cujus suprascr. tit. 26.

225. Quod si quis partem sibi corporis volens amputaverit, Clericus esse non possit: nolens autem possit. Ex Decretis Papæ Innocentii tit. 28.

226. Si cujus uxor abducta in captivitatem fuerit, & alteram maritus ejus acceperit, revertente prima, secunda excludatur: quam dispositionem in muliere quoque, si alium virum, primo desistente, acceperit, convenit observari. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 37. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 42. 43. 44. & 45.

227. De Catechumeno, qui priusquam baptizetur, uxorem amittit, & post aliam accepit, quod Clericus esse non possit. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 52.

228. Quod nolentibus Clericis vel populis non debeat Episcopus ordinari: & quod ab illicitis sit ordinationibus abstinendum. Ex Decretis Papæ Cælestini, tit. 18. & 19. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 15. & 35.

229. Quod nulli Sacerdoti Canones liceat ignorare. Ex Decretis Papæ Cælestini, tit. 20.

230. Quod aliud sit uxor, aliud concubina: nec erret, quisquis filiam suam in matrimonio tradiderit concubinam habenti. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 18.

231. Quod non sit conjugii duplicatio, cum ancilla expulsa, uxor intromittatur. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 19.

232. De communione privatis & ita defunctis. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 20.

233. Quod oporteat eum qui pro illicitis veniam postulat, etiam a licitis abstinere. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 22.

234. Quod pœnitenti nulla lucra negotiationis exercere conveniat. Ex Decretis ejusdem, tit. 23.

235. Quod ad militiam secularem post pœnitentiam redire non debet, tit. 24. ejusdem.

236. Quod adolescens, si urgente quolibet mortis periculo, pœnitentiam gesserit & non se continuerit, uxoris debeat remedio sustentari. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 25.

237. Quod Subdiaconis carnale connubium denegetur. Ex Decretis Papæ tit. 34.

238. Ut nulla pretia de baptizandis consignandisque Fidelibus exigantur. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 5.

239. Presbyterorum & Diaconorum ordinationes certis debere celebrari temporibus. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 11.

240. Ut constitutis diebus Virgines sacræ velentur. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 12.

241. Ut Viduæ non velentur. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 13. & 21.

242. Quod dæmoniis aliisque passionibus irretitis sacra mysteria tractare non liceat. Ex Decretis cujus supra, tit. 19.

243. Quod secunda conjugia Secularibus non denegentur, quibus tamen pro hoc ipso, ad Clerum minime convenit aspirare. Ex Decretis Papæ Gelasii, tit. 22.

244. Ut ab Episcopis præceptione Papæ, novæ Basilicæ dedicentur. Ex Decretis Papæ cujus suprascr. tit. 4. & nulla Basilica sub defunctorum constructa nomine dedicetur. Ex Decretis ejusdem tit. 25.

245. Ut si quis Episcopus in crimine absque tempore Synodi detentus fue-

rit, a duodecim Episcopis audiatur, Presbyter vero a sex, Diacones a tribus. Concil. Carthag. tit. 12. & 20.

246. De diversis ordinibus Ecclesiæ servientibus, ut si quis in causam incurreric, & abnuerit Ecclesiasticum judicium, debeat periclitari. Concil. suprascr. tit. 15.

247. Ut Clericus qui ordinatur, moneri debeat constituta paterna servare; maxime vero, ut corporibus mortuorum Eucharistia & baptisma non dentur. Concil. Carthag. tit. 18.

248. Ut Episcopi vel Clerici, in eos qui Catholici non sunt, nihil conferant. Concil. suprascr. tit. 22. & 48.

249. De accusato vel accusatore. Concil. Carthag. tit. 30.

250. Quod Clerici qui Episcopis suis non obediunt ut promoveantur, nec illic manere debeant, unde recedere noluerunt. Concil. Carthag. tit. 31.

251. Ut si quis Clericorum pauper promotus in ordine, aliquid postea habuerit, Ecclesiæ potestati subjaceat. Concil. suprascr. tit. 32.

252. Ut Presbyteri rem Ecclesiæ in qua sunt constituti, non vendant, & nulli Episcopo liceat rem tituli matris Ecclesiæ usurpare. Concil. Carthag. tit. 33.

253. Ut parvuli qui apud Donatistas baptizantur, si conversi fuerint, ab ordinationibus non prohibeantur. Concil. Carthag. tit. 14. 23. & 24. Item ut Clerici Donatistarum in suis honoribus suscipiantur. Concil. Carthag. tit. 35.

254. Ut Episcopi vel Clerici filios suos non facile emancipent. Concil. suprascr. tit. 2.

255. Ut Clerici vel Continentes ad Virgines & Viduas non accedant. Conc. suprascr. tit. 5.

256. Ut Princeps Sacerdotum non appelletur Episcopus. Concil. Carthag. tit. 6.

257. Ut a jejunis Sacerdotibus Deo sacrificia celebrentur. Concil. Carthag. tit. 8.

258. De sollicitudine pro Virginibus gerenda. Concil. suprascr. tit. 11.

259. Ut Episcopus non ordinetur in Diocesi quæ Episcopum nunquam habuit, nisi cum voluntate Episcopi ad quem ipsa Diocesis pertinet. Concil. Carthag. tit. 20.

260. Ut qui Episcopi in Diocesibus fuerint ordinati, Diocesim sibi nullam usurpent. Concil. suprascr. tit. 23.

261. De reliquiis Idolorum vel templis ab Imperatoribus abolendis. Concil. Carthag. tit. 25.

262. Ut Clerici de judicii sui cognitione non cogantur in publico dicere testimonium. Concil. suprascr. tit. 26.

263. De Paganorum conviviis auferendis. Concil. Carthag. tit. 27.

264. De spectaculis, ut die Dominico vel cæteris Sanctorum solemnitatibus minime celebrentur. Concil. Carthag. tit. 28.

265. De Histrionibus Christianis factis. Concil. suprascr. tit. 30.

266. De manumissionibus in Ecclesia celebrandis. Conc. Carthag. tit. 31.

267. Ne interventor Episcopus Cathedram ubi interventor est, sedeat. Concil. Carthag. tit. 41.

268. De Episcopis qui ad Concilia non occurrerunt. Conc. suprascr. tit. 43.

269. Ut de alieno Monasterio susceptos, nec Præpositos Monasterii, nec Clericos liceat ordinari. Concil. Carthag. tit. 47.

270. Ut Episcopi qui ordinantur, ab ordinatoribus suis Epistolas accipiant, quæ diem & consulem præferant. Concil. Carthag. tit. 46.

271. De his qui semel in Ecclesia legerint, ab aliis non posse promoveri. Concil. suprascr. tit. 57.

272. Concilium universale non nisi necessitate faciendum. Conc. Carthag. tit. 42.

273. Ut ab electis judicibus provocare non liceat. Conc. Carth. tit. 63. & 89.

274. De plebibus qui nunquam Episcopos habuerunt. Conc. suprascr. tit. 65.

275. De Plebibus vel Diocesibus ex Donatistis conversis. Concil. suprascr. tit. 66.

276. De precibus ad altare dicendis, tit. 70. Concil suprascr.

277. De his qui cum in Africa non communicant, voluerint trans mare subripere. Conc. suprascr. tit. 72.

278. De Plebibus conversis a Donatistis. Concil. suprascr. tit. 84.

279. De Diocesibus, qualiter eas dividant inter se Episcopi tam Catholici, quam qui ex Donati parte conversi sunt. Concil. suprascr. tit. 85.

280. Ut si quam Diocesim Episcopus ab hæresi liberans, triennio possederit, nullus eam repetat. Concil. suprascr. tit. 86.

281. De his qui in plebes, quas ad se putant pertinere, inconventis his a quibus tenentur, irruerint. Concil. suprascr. tit. 87.

282. De his qui plebes ad se pertinentes negligunt. Conc. suprascr. tit. 88.

283. Ut si Episcopus negligat suam Diocesim, communione privetur. Conc. Carthag. tit. 90.

284. De Episcopis qui Donatistas communicasse inventi fuerint. Concil. suprascr. tit. 91.

285. De Presbyteris & Clericis, ut non appellentur nisi Africana Concilia, tit. 92. Concil. suprascr.

286. De Virginibus etiam minoribus velandis, tit. 93. Concilio statuto.

287. De Episcopo qui excommunicat eum quem sibi soli crimen dicit esse confessum. Concil. Carthag. tit. 99. Ut non temere quemquam communione privet Episcopus, tit. 100. Concilio statuto.

288. Contra impugnatores gratiæ Dei & calumniatores Sancti Augustini. Ex Decretis Papæ Cælestini, tit. 1. & 2.

289. Quod Adam omnes homines læserit, & nec quemquam nisi Christi gratia posse salvari. Ex Decretis Papæ Cælestini, tit. 4.

290. Quod nemo sit bonus suis viribus, nisi participatione ejus qui solus est bonus tit. 5. cujus supra.

291. Quod nisi gratia Dei continua juvemur, insidias diaboli superare non possumus. Concil. suprascr. tit. 6.

292. Quod per Christum libero bene utamur arbitrio. Ex Decretis Papæ Cælestini, tit. 7.

293. Quod omnia Sanctorum merita, dona sint Dei. Ex Decretis ejusdem tit. 8.

294. Quod omnis sancta cogitatio & motus piæ voluntatis ex Deo sit, tit. 9. cujus suprascr.

295. Quod gratia Dei non solum peccata dimittat, sed etiam adjuvet ut nec committatur, & lex impleatur, non, sicut ait Pelagius, facile, quasi sine gratia Dei difficilius possit impleri, tit. 10. cujus suprascr.

296. Quod Sedis Apostolicæ omnes orationes Christi gratia resonent, qua genus humanum ab æterna damnatione reparatur. Ex Decretis ejusdem Papæ Cælestini, tit. 11.

297. Quod gratia Dei etiam baptisandorum testetur instituta purgatio, cum exorcismis & sufflationibus, Spiritus ab eis abigantur immundi, tit. 12. cujus suprascr.

298. Quod profundiores quæstiones nec contemnendæ sint, nec penitus astruendæ, tit. 13. cujus suprascr.

299. Ut præter scripturas Canonicas nihil in Ecclesia legatur. Concil. Carthag. tit. 24.

300. Ex Episcopi & Clerici non ordinentur, nisi omnes suos fecerint Christianos. Concil. Carthag. tit. 3.

[a] *Expliciunt Capitula.*

[a] *Expliciunt Capitula*] Vet. exempl. Bel. *Incipit concordia libri Canonum.*

EPISTOLA DIONYSII EXIGUI

OLIM PRÆPOSITA INTERPRETATIONI quam fecit Codicis Canonici Romani.

DOMINO MIHI VENERANDO
STEPHANO EPISCOPO
DIONYSIUS EXIGUUS
in Domino ſalutem.

QUAMVIS *cariſſimus frater noſter Laurentius aſſidua & familiari cohortatione parvitatem noſtram regulas Eccleſiaſticas transferre pepulerit confuſione credo priſcæ tranſlationis offenſus, nihilominus tamen ingeſtum laborem tuæ beatitudinis conſideratione ſuſcepi, cui Chriſtus omnipotens Deus ſolita populis pietate proſpiciens ſummi Sacerdotii contulit dignitatem, & inter plurima virtutis ornamenta, quibus Eccleſiam Domini morum ſanctitate condecoras, etiam ſacratiſſima jura Pontificalibus per Dei gratiam digeſta conventibus intemerata conſervans, perfecto regimine clerum plebemque moderaris: nullatenus noſtri ſeculi more contentus, quo pronius deſideramus recta noſſe quam facere: ſed Divino junctus auxilio quæ fieri præcipis anteperficias; ut efficaciſſimo fidelibus proſis exemplo. Magna eſt ſiquidem jubentis authoritas eadem primitus juſſa complentis, quibus inconvulſa Eccleſiaſtici ordinis diſciplina inviolabilis permanens ad capeſſendum perenne præmium Chriſtianis omnibus præſtat acceſſum, per quem ſancti Præſules paternis muniantur regulis, & obedientes populi ſpiritalibus imbuantur exemplis. In principio itaque Canones qui dicuntur Apoſtolorum de Græco tranſtulimus, quibus quia plurimi conſenſum non præbuere facilem, hoc ipſum veſtram noluimus ignorare ſanctitatem, quamvis poſtea quædam conſtituta Pontificum ex his Canonibus adſumpta eſſe videantur. Deinde regulas Nicenæ Synodi, & deinceps omnium Conciliorum ſive quæ ante eam, ſive quæ poſtmodum facta ſunt, uſque ad Synodum* CL. *Pontificum qui apud Conſtantinopolim convenerunt ſub ordine numerorum id eſt a primo capite uſque ad centeſimum ſexageſimum quintum ſicut habetur in Græca authoritate digeſſimus; tum ſancti Calchedonenſis Concilii Decreta ſubdentes in his Græcorum Canonum finem eſſe declaramus. Ne quid præterea notitia veſtræ credar velle ſubtrahere, ſtatuta quoque Sardicenſis Concilii atque Africani, quæ Latine ſunt edita, ſuis a nobis numeris cernuntur eſſe diſtincta. Univerſarum vero definitionum titulos poſt hanc definitionem ſtrictius ordinantes, ea quæ in ſingulis ſparſim ſunt promulgata Conciliis ſub uno aſpectu locavimus, ut ad inquiſitionem cujuſque rei compendium aliquod attuliſſe videamur.*

In nomine Domini.

Incipiunt tituli Canonum Apostolorum.

1. DE ordinatione Episcopi.
2. De ordinatione Presbyteri, Diaconi & cæterorum.
3. Nihil aliud in sacrificio præter quod Dominus statuit offerendum.
4. Quæ species ad altare, non ad sacrificium, sed ad benedictionem simplicem debeant exhiberi.
5. Quod ea quæ in Ecclesiis offerri non possunt, ad domus sacerdotum a fidelibus deferantur.
6. Ut Episcopus aut Presbyter uxorem suam quam debet caste regere, non relinquat.
7. Ut Sacerdotes & Ministri altaris secularibus curis abstineant.
8. Quo tempore Pascha celebretur.
9. Quo Ministri altaris, oblatione celebrata debeant communicare.
10. Quod Fideles Laici ingredientes Ecclesiam communicare debeant.
11. Quod cum excommunicatis non sit orandum.
12. Quod cum damnatis Clericis non sit orandum.
13. Ut nullus fidelium præter commendatitias suscipiatur Epistolas.
14. Ut ab Episcopis, aliena parœcia minime pervadatur.
15. Ut Clerici proprias Ecclesias non relinquant.
16. Ut Episcopus, qui Clericos alterius susceperit, communione privetur.
17. Quod Bigami non admittantur ad Clerum.
18. Quod is qui viduam, vel ejectam aut meretricem acceperit non admittatur ad Clerum.
19. Qui duas sorores habuerit, non admittatur ad Clerum.
20. Clericum fidejussorem esse non posse.
21. Quod hi qui non sponte enuchizati sunt suscipiatur ad Clerum.
22. Ut is qui se enuchizavit Clericus non fiat.
23. Ut Clericus qui se enuchizavit abjiciatur a Clero.
24. Ut Laicus qui se enuchizavit tribus annis communione privetur.
25. Quod Episcopus, Presbyter aut Diaconus si pro criminibus damnati fuerint, minime communione priventur.
26. Similiter & reliqui Ministri Ecclesiæ.
27. Qui Clerici debeant conjugibus copulari.
28. Quod Episcopus, Presbyter, aut Diaconus fideles peccantes, verberare non debeant.
29. Quod officium pristinum damnati pro criminibus usurpare non debeant.
30. Quod non debeant officia Ecclesiastica pecuniis obtineri.
31. Ut Ecclesia sæculari potentia minime pervadatur.
32. De Presbytero qui contempto Episcopo seorsum conventus congregare tentaverit.
33. Quod Clerici damnati non debeant ab aliis recipi.
34. Ut nullus Episcopus, Presbyter, aut Diaconus suis commendatitiis suscipiatur epistolis.
35. De Primatu Episcoporum.
36. Quod non liceat Episcopum in aliena Provincia Clericos ordinare.
37. De ordinatis Episcopis nec receptis.
38.. Ut bis in anno Concilia celebrentur.
39. Ut tantum curam rerum Ecclesiasticarum Episcopus habeat.
40. De dignitate Pontificis, & quod rerum suarum habeat potestatem.
41. Quod Episcopus Ecclesiasticarum rerum pro dispensatione pauperum habeat potestatem.

42. Quod

42. Quod Episcopus, Presbyter, aut Diaconus aleator & ebriosus esse non debeat.

43. Similiter Clerici & Laici, si permanserint in alea, communione priventur.

44. Quod Episcopus, Presbyter, Diaconus non debeant usuras accipere.

45. Quod non debeat Episcopus Presbyter & Diaconus cum hæreticis orare.

46. Quod non debeant hæreticorum baptismata comprobari.

47. Quod Ecclesiæ baptismate baptizatos denuo baptizari non debeant, & non ita baptizatus debeat baptizari.

48. Laicum pellentem suam conjugem communione privandum.

49. Quod in nomine Trinitatis debeat baptizari.

50. Quod non debeat una mersio in baptismate quasi in morte Domini proveniri.

Incipiunt tituli Canonum Nicæni Concilii viginti.

1. DE Eunuchis & qui se ipsos absciderunt.

2. De his qui ex gentilibus post baptisma ad Clericatus ordinem promoventur.

3. De subintroductis mulieribus.

4. De his qui ad Episcopatum in provinciis provehuntur.

5. De excommunicatis.

6. De privilegiis quæ quibusdam civitatibus competunt.

7. De Episcopo Heliæ id est Hierosolymorum.

8. De his qui dicuntur Cathari, id est mundi.

9. De his qui ad honorem Presbyterii sine examine provehuntur.

10. De his qui in persecutionibus negaverunt, & postmodum in Clero promoti sunt.

11. De Laicis qui negaverunt.

12. De his qui abrenuntiaverunt, & iterum ad sæculum sunt regressi.

13. De his qui communionem tempore mortis exposcunt.

14. De Catechumenis lapsis.

15. Quod non oporteat.

16. De his qui in Ecclesiis in quibus provecti sunt, minime perduraverunt.

17. De Clericis usuras accipientibus.

18. De privilegiis Presbyterorum.

19. De his qui a Paulo Samosatheno ad Ecclesiam veniunt.

20. De flectendo genu.

Tituli Canonum Ancyrani Concilii, XXIV.

21. DE Presbyteris qui immolaverunt tempore persecutionis.

22. De Diaconis qui immolaverunt.

23. De his qui, ex fuga comprehensi sunt, & per paganos ritus aliquid pertulerunt.

24. De his qui diversis causis gentilitatis ritus aliquid peregerunt.

25. De his qui timore ritus gentilium peregerunt.

26. De his qui in locis idolorum manducaverunt.

27. De his qui frequenter idolis immolaverunt.

28. De his qui, & aliis sacrificandi causas adtulerunt.

29. De Diaconis qui tempore ordinationis de nuptiis adtestati sunt.

30. De desponsatis puellis & aliis corruptis.

31. De his qui cum essent Catechumeni in idolis immolaverunt.

32. Quod non oporteat Corepiscopos ordinare Clericum nisi in agris & villatis.

33. De his qui esum carnium in Clero constituti diffugiunt.

34. De rebus Ecclesiasticis eo tempore distractis quo ipsæ Ecclesiæ viduantur Episcopis.

35. De his qui fornicantur irrationabiliter, id est, qui miscentur pecoribus, aut cum masculis polluuntur.

36. De his qui in pecudes, vel in masculos, aut olim polluti sunt, aut hactenus, hoc vitio tabescunt.

37. De his qui ad Episcopatum provecti sunt, nec recepti.

38. De his qui virginitatem professi sunt, & de his quæ sub sororis habitu cum æqualibus commorati sunt.

39. De his qui adulteras habuerint uxores, vel si ipsi adulteri comprobentur.

40. De his quæ partus suos ex fornicatione diversis modis interimunt.

41. De homicidiis.

42. De his qui non sponte homicidium commiserint.

43. De his qui divinationes expetunt.

44. De his qui virginum corruptionibus consentiunt.

Tituli Canonum Neocæsariensis Concilii, XIV.

45. DE Presbyteris qui uxores acceperunt, vel fornicati sunt.

46. De his quæ duobus fratribus nupserint, vel qui duas sorores uxores acceperint.

47. De multinubis.

48. De his qui proponentes fornicari vetantur.

49. De Catechumenis peccantibus.

50. De Catechumena prægnante.

51. Quod non oporteat in bigamii nuptiis orare Presbyteros.

52. De his qui mulieribus adulteris juncti sunt.

53. De his qui ad Presbyterium promoventur, & ante ordinationem, peccatorum sibi sunt conscii.

54. De Diaconis similiter.

55. Quo tempore Presbyterium conveniat ordinari.

56. De his qui in ægritudine baptismata consequuntur.

57. De Presbyteris agrorum.

58. De numero certo Diaconorum.

Tituli Canonum Gangrensis Concilii, numero XX.

59. DE his qui nuptias execrantur.

60. De his qui abominantur eos qui carnibus vescuntur.

61. De servis, qui jugum famulatus abjiciunt Christianitatis obtentu.

62. De Presbyteris, qui habuere conjugia.

63. De his qui Ecclesiæ conventus spernendos existimant.

64. De his, qui Ecclesiastica ministeria præter Ecclesiam faciunt.

65. De fructuum oblationibus quæ ministris Ecclesiæ conferuntur.

66. De his quæ in usus pauperum conferuntur.

67. De his qui in virginitate continentiaque persistunt.

68. De his qui pro virginitate superbiunt.

69. De his qui agapas, id est, pastiones pauperum risui deputant.

70. De his qui palliis utuntur, & idcirco superbiunt.

71. De mulieribus quæ utuntur virilibus indumentis.

72. De his qui velut peccatum copulam deserunt nuptiarum.

73. De his qui Christianitatis obtentu despiciunt filios.

74. De his qui parentes Christianitatis occasione contemnunt.

75. De mulieribus quæ se attondent Christianitatis obtentu.

76. De his qui dominico die jejunant, tanquam nihil præ cæteris differente.

77. De his qui Ecclesiastica jejunia absque necessitate dissolvunt.

78. De his qui collectas quæ fiunt in martyrum commemorationibus execrantur.

Tituli Canonum Antiocheni Concilii, numero XXV.

79. DE his qui contraria gerunt his quæ regulariter de Pascha statuta sunt in Nicæno Concilio.

80. De his qui se a perceptione sanctæ communionis avertunt, & qui excommunicatis per domos communicant.

81. De his qui ab alia parœcia præter conscientiam Episcoporum suorum in aliis immorantur.

82. De Damnatis & ministrare tentantibus.

83. De his qui se a ministerio Ecclesiastico subtrahunt, & seorsum colligunt.

84. De Clericis excommunicatis & Laicis.

85. De peregrinorum susceptione.

86. De pacificis peregrinorum, id est commendatitiis literis.

87. De Metropolitanis singularum Provinciarum.

88. De his qui vocantur Corepiscopi.

89. De Episcopis & Clericis adeuntibus Imperatorem.

90. De damnatis Episcopis, aut Clericis & adeuntibus Imperatorem.

91. De his qui cum sint ex alia Provincia in aliis audent ordinationes efficere.

92. De dissensione quæ super Episcoporum dijudicatione contingit, appellantium Provinciales Antistites.

93. De Episcopis qui ab ejusdem Provinciæ Sacerdotibus consonanter exclusi sunt.

94. De vagantibus Episcopis.

95. De his qui ad Episcopatum convocantur.

96. De his qui promoventur ad Episcopatum nec recipiuntur.

97. De Episcopalibus in Provinciis ordinationibus.

98. De Synodis quæ debent ab Episcopis suis temporibus in Provincia celebrari.

99. Ut nullo modo de Parœcia ad aliam Parœciam Episcopus transeat.

100. Ut in altera Parœcia Clericus alterius Parœciæ Episcopus nullatenus ordinet.

101. Ut nullus ad Episcopatum pro se constituat promovendum.

102. De rebus ad Ecclesiam pertinentibus & de his quæ propria Episcopi esse noscuntur.

103. Ut Episcopus dispensandi res Ecclesiasticas habeat potestatem.

Tituli Canonum apud Laodiciam Phrigiæ congregati, numero LIX.

104. DE digamis.

105. De his qui pro diversis erratibus pœnitudinem severius exegerunt.

106. Quod nemo poterit ad Clericatum statim post baptisma promoveri.

107. De tempore ordinationum.

108. Ut hi qui sacrario serviunt usuras non exigant.

109. De Hæreticis intrantibus in Ecclesias, vel Basilicas Martyrum.

110. De his qui ad Ecclesias ab Hæreticis veniunt.

111. De his qui veniunt ab Hæresi Cataphrigarum.

112. De his qui ad Hæreticorum speluncas causa orationis accedunt.

113. De his qui cum Hæreticis nuptiarum copulam jungunt.

114. Non congruere Presbyteros in mulieribus ordinari.

115. De Episcopalibus ordinationibus.

116. Judicio multitudinis ordinationes fieri non debere.
117. Ad alias Parœcias eulogias quæ oblatæ sunt minime destinantes.
118. De his qui debeant in ambone, id est, in pulpito psallere.
119. De lectionibus quæ debeant sabbatis recenseri.
120. Quod interstitium psalmorum debeat in congregationibus fieri.
121. De precibus nona & vespera celebrandis.
122. De precibus post Homelias, id est, post sermones habitos ad populum proferendis & de his quos intra sacrarium communicare conveniat.
123. De honore quem Presbyterit Diaconis hii, qui sub istis sunt debeant exhibere.
124. Quod Subdiaconi a Diacono, id est, a Secretario sint remoti.
125. Subdiaconos, cum orariis adsistere non debere.
126. Lectores Cantoresque, cum orariis, agere suum officium non debere.
127. Quod nullus Ecclesiasticorum in tabernis comedere debeat.
128. Quod Subdiaconi non debeant benedicere, vel benedictionem tribuere.
129. De Exorcistis, qui non sunt ab Episcopis ordinati.
130. Quod de conviviis, quæ ex agape fiunt escarum partes accipi non debeant.
131. In Ecclesiit prandia fieri non debere.
132. De Christianis, qui sabbatizare, vel juxta quendam modum, judaizare noscuntur.
133. De viris cum mulieribus lavacris celebrantibus.
134. De his qui Hæreticis junguntur fœdere nuptiarum.
135. Ab Hæreticis eulogias accipere non debere.
136. De Schismaticis.
137. De Martyribus Hæreticorum.
138. De his qui Angelos colunt.
139. De his qui incantaribus & filacteriit utuntur.
140. De his qui ab Hæreticis, vel Judæis festivitates eorum dona suscipiunt.
141. De Christianis qui Judæorum azima comedunt.
142. De Christianit celebrantibus festa Gentilium.
143. De Episcopis qui eas quæ fiunt evocationes ad Synodum vitant.
144. Quod sine literit sacro ministerio servientes proficisci non debent.
145. Quod præter Episcopum Clericus proficisci non debeat.
146. Ut Subdiaconi ad ostia perseverent.
147. Ut ad sacrarium mulieres non introëant.
148. De his qui circa mediam septimanam ad baptisma veniunt.
149. De redditione baptizandorum.
150. De his qui ægritudine baptizantur.
151. Ut post baptisma chrisma detur.
152. Oblationes offerri in quadragesima non oportere.
153. Non debere jejunium solvi in quinta feria majoris septimanæ.
154. Non debere in diebus jejuniorum commemorationes Martyrum fieri.
155. Ut natalitia vel nuptiæ in quadragesima non fiant.
156. Ut in Christianorum non salietur nuptiis.
157. Non licere Clericis ludicris spectaculis interesse.
158. Non congruere penitus Christianis commessationibus interesse.
159. Non licere Presbyterit introire ad altare priusquam ingrediatur Episcopus.
160. Oblationes offerri in domibus non oportere.
161. Quæ psallere vel legere in Ecclesiit convenit.

Tituli Canonum Concilii apud Constantinopolim congregati, numero III.

162. UT ea quæ apud Niciam constituta sunt immota permaneant & de anathemate Arrianorum, Eunomianorum, Macedonianorum, Sabellianorum, Photinianorum, Marcellianorum & Apollinarianorum.

163. De ordine singularum Diœcesum & de privilegiis quæ Ægyptiis, Antiochenis, Constantinopolitanisque debentur.

164. De Maximi inlicita ordinatione.

Tituli Canonum Chalcedonensis Concilii, numero XXVII.

1. DE Canonibus uniuscujusque Concilii.

2. Quod non oporteat Episcopos aut quemlibet ex Clero per pecunias ordinari.

3. Quod non oporteat Episcopos, Clericos & Monachos prædia aliena conducere.

4. De honore Monachis competente, & ut nullus eorum tentet Ecclesiastica aut secularia inquietate negotia, nec alienum servum præter conscientiam domini ejus suscipere.

5. Non transmigrandum de civitate in civitatem.

6. Quod non oporteat absolute quoslibet ordinari.

7. De Clericis & Monachis non manentibus in suo proposito.

8. De Clericis qui sunt in Ptochiis Monasteriis atque Martyriis quæ sub potestate Episcoporum uniuscujusque civitatis existunt.

9. Quod non oporteat Clericos habentes adversus se invicem negotia proprium Episcopum relinquere, & ad secularia judicia convolare.

10. Quod non licet Clerico in duarum.

11. Quod non oporteat egenis epistolam tribui, honestiores autem commendatoriis literis approbari.

12. Ut nequaquam in duos Metropolitanos Provincia dividatur.

13. Quod non oporteat peregrinos Clericos sine commendatitiis ministrare.

14. Quod non liceat Clerico uxorem sectæ alterius accipere.

15. De Diaconissis mulieribus.

16. De Virginibus.

17. De Parœchiis.

18. De conjuratione, vel conspiratione.

19. Quod oporteat per Provincias bis in anno Concilia celebrari.

20. Quod minime Clericos transmigrare conveniat.

21. De Episcoporum aut Clericorum accusatoribus.

22. Quod non liceat Clericis post mortem sui Episcopi res ad Deum pertinentes diripere.

23. De Clericis & Monachis qui propter voluntatem sui Episcopi ad urbem regiam Constantinopolim veniunt.

24. Quod non liceat Monasteria quæ consecuti sunt diversoria secularia fieri.

25. Quod non oporteat ordinationes Episcoporum diu differre.

26. De dispensatoribus singularum Ecclesiarum.

27. De his qui rapiunt puellas.

Tituli Canonum Concilii Sardicensis, numero XXI.

1. DE Episcopis etiam Laica communione privandis qui civitates mutaverunt.

2. Item de iisdem Episcopis, ut si per ambitionem sedem mutaverint, nec in exitum communionem Laicam consequantur.

3. Ut inter discordes Episcopos comprovinciales Antistites audiant: quod si damnatus appellaverit Romanum Pontificem, id observandum quod ipse constituerit.

4. Ut nullus accusati sedem usurpet Episcopus.

5. Quando quis debeat a vicinis Provinciæ Episcopus ordinari.

6. De non ordinandis Episcopis per vicos & modicas civitates.

7. De Provinciali Synodo retractanda per Vicarios Episcopi Urbis Romæ super se decreverit.

8. Quando & in quibus causis Episcopi ad comitatum ire debeant.

9. De Diaconis ad comitatum dirigendis.

10. Quod ad comitatum pro pupillis & viduis ac necessitatem patientibus sit eundum.

11. Ut qui incarnati sunt Episcopi euntes ad comitatum sollicite discutiant.

12. De his qui ignorant quid sit in Synodo constitutum.

13. De Laicis non temere faciendis Episcopis.

14. Quandiu Episcopus in aliena civitate temoretur.

15. Non liceat Episcopo a sua Ecclesia plus tribus hebdomadibus abesse.

16. De Clericis a Communione summotis ab alio non recipiendis Episcopo.

17. De excommunicatis apud vicinos Episcopos audiendis.

18. De non sollicitandis Episcopis Clericis alienis.

19. De non ordinandis Clericis alienis sine sui consensu Episcopi.

20. De Presbyteris & Diaconis quum Thessalonicam veniunt quantum temporis ibi resideant.

21. De suscipiendis his qui persecutionem patiuntur.

Tituli Canonum Concilii congregati apud Carthaginem, numero CXXVIII.

1. UT quæ in Nicæno Concilio statuta sunt omnimodo conserventur.

2. De Trinitate prædicanda.

3. De continentia.

4. De diversis ordinibus ab uxoribus abstinendis.

5. De avaritia.

6. De Chrismate a Presbyteris non fiat.

7. De his qui in periculo positi reconciliantur.

8. De his qui in accusationem majoris natu veniunt, & ut Episcopum nulli criminoso liceat accusare.

9. De his qui merito facinorum suorum ab Ecclesiæ Congregatione pelluntur.

10. De Presbyteris qui a propriis corripiuntur Episcopis.

11. Si quis Presbyter contra Episcopum suum inflatus schisma fecerit, anathema sit.

12. Si quis Episcopus absque tempore Synodi in crimine detentus fuerit, a xij. Episcopis audiatur.

13. Ut non liceat Episcopum nisi a plurimis ordinari, sed si necessitas fuerit, vel à tribus ordinetur Episcopis.

14. Ut de tripoli unus Episcopus in legationem veniat, & ut Presbyter ibidem a quinque Episcopis audiatur.

15. De diversis ordinibus Ecclesiæ servientibus, ut si quis in causa criminis incurrerit, & abnuerit judicium Ecclesiasticum debeat periclitari, & ut filii Sacerdotum spectacula secularia non adeant.

16. Ut nullus Episcopus, Presbyter & Diaconus conductor existat, & ut Lectores uxores accipiant, & Clerici abstineant ab uxoribus, & quo tempore vel ipsi vel Virgines consecrentur.

17. Unaquæque Provincia propter longinquitatem Primatum habeat proprium.

18. Si quis Clericus ordinatur, moneri debet constituta servare, & ut corporibus defunctorum Eucharistia non detur, nec baptisma, & ut per singulos annos per omnes Provincias ad Concilium Metropolitani conveniatur.

19. Ut si quis Episcopus accusatur, ad Primatum ipsius Provinciæ causa deferatur.

20. De Presbyteris vel Clericis accusatis.

21. Ut filii Clericorum in matrimonio non jungantur Hæreticis.

22. Ut Episcopi vel Clerici in eos qui Catholici non sunt nihil conferant.

23. Ut Episcopi transmare non proficiscantur.

24. Ut præter scripturas Catholicas nihil in Ecclesia legatur.

25. De Episcopis vel sequentibus ordinibus qui sacro-sancta mysteria contrectant placuit ab uxoribus contineri.

26. Ut res Ecclesiæ nemo distrahat.

27. Presbyteri & Diaconi in graviori culpa convicti manus impositionem tanquam Laici nequaquam suscipiant.

28. Presbyteri aut Diaconi vel Clerici qui causa sua ad transmarina putaverint appellandum, in communionem minime suscipiantur.

29. Si quis excommunicatus ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit.

30. De accusato vel de accusatore.

31. Si qui Clerici ab Episcopis suis promoti contempserint, nec illic maneant unde residere noluerunt.

32. Si quis Clericorum pauper promotus in ordine postea habuerit aliquid, Ecclesiæ potestati subjaceat.

33. Ut Presbyteri rem Ecclesiæ in qua sunt constituti non vendant, & nulli Episcopo liceat rem tituli matricis Ecclesiæ usurpare.

Tituli Canonum diversorum Conciliorum Africanæ Provinciæ.

34. QUOD nihil de Hypponensi Concilio sit emendandum.

35. Ut Episcopi, vel Clerici, non facile filios suos emancipent.

36. Ut Episcopi, vel Clerici non ordinentur nisi omnes suos fecerint Christianos.

37. Quod præter panem, & merum mixtum aqua nihil in sacramentis offerri debent.

38. Ut Clerici, vel continentes ad Virgines Viduasque non accedant.

39. Ut Princeps Sacerdotum non appelletur Episcopus.

40. Ut Clerici tabernas, nisi in peregrinis, non ingrediantur.

41. Ut a jejunis Deo sacrificia peragentur.

42. Ut in Ecclesiis convivia minime celebrentur.

43. De pœnitentibus.

44. De Virginibus.

45. De ægrotantibus qui pro se respondere non possunt.

46. De passionibus Martyrum.

47. De parvulis qui apud Donatistas baptizati sunt.

48. De rebaptizationibus, reordinationibus, vel translationibus Episcoporum.

49. Quod Episcopi ordinare Episcopum debeant.

50. Quod addi debeant Episcopi numero ordinatorum, si de ordinando Episcopo fuerit contradictum.

51. Ut de Ecclesia Carthaginis, dies Paschæ nuntietur.

52. De visitandis Provinciis.

53. Ut Diœceses, nisi ex consensu Episcopi proprii Episcopum non accipiant.

54. Ut cliens clericus minime suscipiatur ab alio.

55. Ut Carthaginensi Episcopo unde voluerit Clericum liceat ordinare.

56. Ut Episcopi qui in diœceesibus fuerint ordinati diœcesim sibi nullam vindicent.

57. Ut parvuli apud Donatistas baptizati Catholici Clerici ordinentur.

58. De reliquiis Idolorum, vel templis ab Imperatoribus abolendis.

59. Ut Clerici de judicii sui cognitione non cogantur in publico dicere testimonium.

60. De Paganorum conviviis auferendis.

61. De spectaculis, ut die Dominico vel cæteris sanctorum festivitatibus minime celebrentur.

62. De Clericis damnatis.
63. De Histrionibus Christianis factis.
64. De manumissionibus ut in Ecclesia celebrentur, ab Imperatore poscendum.
65. De Æquitio damnato Episcopo.
66. Ut cum Donatistis levius agatur.
67. De literis mittendis judicibus, ut ea quæ inter Donatistas, & Maximianistas acta sunt ignoscant.
68. Ut Clerici Donatistarum in Ecclesia Catholica suscipiantur in clero.
69. Ut legatio ad Donatistas componendæ pacis gratia dirigatur.
70. Qui Clerici, & ab uxoribus debeant abstinere.
71. De his qui plebes proprias derelinquunt.
72. De infantibus baptizandis quoties dubitatur, utrum fuerint baptizati.
73. Diem Paschæ, die Concilii nuntiandum.
74. Ne interventor Episcopus cathedram, ubi interventor est, sedeat.
75. De defensoribus Ecclesiarum ab Imperatore poscendis.
76. De Episcopis qui ad Concilia non occurrunt.
77. De Cresernio.
78. De Ecclesia Hypponensium diarectorum.
79. De Clericis qui intra annum causam suam agere non procuratint.
80. Ut de alieno Monasterio receptos nec Præpositos Monasterii, nec Clericos liceat ordinare.
81. De Episcopis qui Hæreticos vel Paganos heredes instituunt.
82. De manumissionibus.
83. De falsis memoriis Martyrum.
84. De Idolorum reliquiis extirpandis.
85. Ut ab Episcopo Carthaginensi, cum opus fuerit, omnium Episcoporum nomine dictentur, & superscribantur epistolæ.
86. De Episcoporum ordine, ut qui posterius ordinati sunt prioribus se non audeant anteferre.
87. De Quodvultdeo Episcopo.
88. De Maximiano Episcopo.
89. Ut Episcopi qui ordinantur ab ordinatoribus suis epistolas accipiant, qui rem & Consulem præferant.
90. De his qui semel in Ecclesia legerint ab aliis non posse promoveri.
91. De conveniendis Donatistis.
92. Forma conventionis Donatistarum.
93. Quale commonitorium acceperunt legati contra Donatistas.
94. Brevis Causarum.
95. Concilium universale non nisi necessitate faciendum.
96. Ut ab electis Judicibus provocare non liceat.
97. Ut ab Imperatoribus postuletur Advocatorum defensio pro causis Ecclesiæ.
98. De plebibus quæ nunquam Episcopos habuerunt.
99. De Plebibus, vel Diœcesibus ex Donatistarum pravitate conversis.
100. De suggestione Maurentii Episcopi.
101. De pacificandis Ecclesiis Romana & Alexandrina.
102. De his qui uxores, aut quæ viros dimittunt, ut sic maneant.
103. De precibus ad altare dicendis.
104. De his qui publicorum Judicum cognitionem ab Imperatore poposcerint.
105. De his qui cum in Africa non communicant voluerint trans mare subrepere.
106. Ut pergentes ad comitatum causam suam vel Carthaginensi, vel Romano Pontifici insinuare procurent.
107. Concilium de cognitione Episcopi.
108. Concilium contra Hæresim Pelagii & Cælestini.
109. Quod Adam non sit factus a Deo mortalis.

110. Quod

110. Quod parvuli in peccatorum remissione baptizantur.

111. Quod gratia Dei non solum remissionem tribuit peccatorum, sed etiam prestat adjutorium ne peccetur.

112. Quod gratia Christi non solum scientiam tribuit quid agamus, sed etiam dilectionem nobis inspirat, ut quod scimus implere valeamus.

113. Quod sine Dei gratia nihil boni possimus implere.

114. Quod non solum humilis, sed & verax Sanctorum vox ita est: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus.*

115. Quod in oratione Dominica sancti per se dicant: *Dimitte nobis debita nostra.*

116. Quod veraciter a sanctis dicatur: *Dimitte nobis debita nostra.*

117. De Plebibus conversis a Donatistis.

118. De Diœcesibus, qualiter eas dividant inter se Episcopi tam Catholici, quam qui ex Donatistarum parte conversi sunt.

119. Ut si quam Diœcesim Episcopus ab Hæresi liberam triennio possederit nullus eam repetat.

120. De his qui in plebes, quas ad se deputant pertinere in conventis, his a quibus tenentur inruerint.

121. De his qui plebes ad se pertinentes negligunt.

122. Quod electorum judicum sententia sperni non debeat.

123. Ut si Episcopus negligat, suam Diœcesim communione privetur.

124. De Episcopis qui Donatistas communicasse sibi mentiti fuerint.

125. De Presbyteris & Clericis, ut non appellent nisi ad Africana Concilia.

126. De Virginibus etiam minoribus velandis.

127. Ne diutius Episcopi teneantur in Concilio, ternos ex se singularum Provinciarum judices eligant.

128. Quod excommunicati ad accusationem committi non debent.

129. Quod non servi & liberati omnesque infames personæ non debent accusare.

130. Ut qui unum crimen non probaverit, ad alterum admitti non debeat.

131. Qui ad testimonium admittendi sunt.

132. De Episcopo qui excommunicat eum qui sibi soli crimen dicit esse confessum.

133. Ut non temere quemquam communione privet Episcopus.

134. Epistola ab omni Concilio Africano, ad Bonifacium urbis Romæ Episcopum, per Fausterum Episcopum, Philippum & Asellum Presbyteros Legatos Ecclesiæ Romanæ.

135. Epistola Cyrilli Alexandrini Episcopi ad Concilium Africanæ Provinciæ.

136. Epistola Attici Episcopi Constantinopolitani ad memoratum Concilium.

137. Symbolum fidei Nicæni Concilii.

138. Epistola totius Concilii Africani ad Papam Cælestinum, urbis Romæ Episcopum.

PETRI PITHŒI
JURISCONSULTI
DOMINI DE SAVOYE
MISCELLANEA
ECCLESIASTICA.

Ex Bibliotheca Illustrissimi D. D. CLAUDII LE PELETIER, *Regii Franciæ Ærarii Præfecti, Regni Administri, & Supremæ Curiæ Præsidis Infulati.*

Vu ij

NICOLAO FABRO

SALUTEM.

PETRUS PITHOEUS J. C.

UM *nuper de antiquis sacrorum Bibliorum Interpretibus mentio incidisset, subiit recordatio eorum, quæ ante annos aliquot de quæstione jactata excussaque toties, necdum, quod sciam, satis definita, inter schedas sparsim adnotaram. Quæsivi, collegi, descripsi: ea primum quæ ad Latinos pertinent, atque ut ab iis, quorum præcipue de re ea judicium est, recenserentur, in pauca exemplaria transferri passus sum. Te vero cujus non solum doctrinæ & eruditioni summæ, sed & pietati ac probitati singulari multum merito defero, eis interim Sequestrem vel Patronum potius destinavi. Et ut ne nostra hæc sua solitudine terrerentur, sed mistura magis starent, comitem adjunxi Nicephori Patriarchæ C P. Canonem Scripturarum, quo velut membro in vetustissimo Codice Reginæ quondam nostræ Mediceæ Chronologia ejus sic clauditur, ut a doctissimis hominibus, qui reliquo operi manus antea commodarunt, vitio exemplarium prætermissum appareat. Defectum etiam aliqua parte Regii illius Medicei, cujus usum Jo. Baptistæ Bencivenii Abbatis prudentissimi humanitati acceptum referre par est, ex Latina Anastasii Bibliothecarii interpretatione, quæ in nostro quodam integriore ad finem Ecclesiasticæ ex Georgio ac Theophane historiæ extabat, supplere conatus sum, ea fide ut indiculo potius locorum, unde recenseri ista atque emendari possent, quam certis aut probabilibus con-*

jecturis locum darem. Nam quod ad numeros versuum cujusque libri attinet, & Græcos Interpretes, pauca tantum adjicienda putavi ad ea, quæ in Procopium suum Curterius noster præfatur pluribus: cui sane est & quod gratulemur mortuo amplissimum breviatorem contigisse. B. V.

PETRI PITHOEI J. C.
DE
GRÆCIS LATINISQUE
SACRORUM UTRIUSQUE TESTAMENTI
BIBLIORUM INTERPRETIBUS
SENTENTIA.

APUD Latinos [a] olim Sacrarum Scripturarum pæne tot fuerunt exemplaria quot codices, cum unusquisque pro arbitrio suo adderet, subtraheretve quod ei visum esset. De quo & B. Augustinus conquerens, Qui ex Hebræa (inquit [b]) lingua Scripturas in Græcam verterunt, numerari possunt: Latini autem nullo modo; sed ut cuique primis fidei temporibus in manus venit codex Græcus, & aliquantulum sibimet facultatis utriusque linguæ habere visus est, ausus est etiam interpretari. Inter eam tamen interpretationum infinitam varietatem, quod & idem [c] subjicit, Italica cæteris præferebatur, ut verborum tenacior cum perspicuitate sententiæ. Ea autem videtur fuisse, quæ & Vetus & Vulgata dicitur Hieronymo [d], Orosio [e], Gregorio [f]; quam & tanti fecit Ambrosius [g], ut omnibus Græcis quasi minus corruptam, aliquando præposuerit. Ex ea putantur esse quæ in Speculo Augustini nomine, de utriusque Testamenti voluminibus referuntur, quamvis cum nostra communi nonnihil conveniant. Sane quæ in eo de Psalmis leguntur, esse ex interpretatione illa ad Hebraïcam veritatem, quæ B. Hieronymo adscribi solet, nemo inficias ierit.

Idem Hieronymus [h] vetus Testamentum in Latinam linguam bis convertisse videtur. Primum quidem ex Græcis, sive ex LXX. quos tamen quinque tantum Moysi libros transtulisse Aristeus & Josephus, & omnis Schola Judæorum asserunt, additis obelis & asteriscis, temperataque aliquantum ex Hebræis illorum interpretatione. Cujus translationis ipse meminit præfatione in Jobum, & lib. 1. in Rufinum, itemque epist. ad Augustinum, & Augustinus epistola ad ipsum. Ex qua etiam unus nobis reliquus esse videtur Ecclesiastici liber ille in quem ipsius Hieronymi extant commentarii, adjecta interpretatione alia ex Hebræo mera de reliquo veteris instrumenti corpore quod se postea, juxta Hebraicam veritatem interpretatum esse, idem de se scribit in libro de Tractatoribus quod primum illum ex Latinis præstitisse Augustinus testatur [i].

Novum Testamentum, cujus etiam tot ante pæne fuerant varia exemplaria quot codices, idem etiam se Græcæ fidei reddidisse ait, [k] calamo ita temperato, ut iis tantum, quæ mutare sensum videbantur, correctis, reliqua manere paterentur ut fuerant. Itaque emendationem tantum novi Testamenti appellat epistola ad Augustinum.

Utraque editione, id est, & antiqua illa, & Hieronymiana, temporibus Gregorii PP. I. Ecclesia Romana usa est, quod ipse Gregorius testatur [l], ita tamen ut præ Hieronymiana, vetus illa non omnino obsolesceret.

[a] Hieron. præfat. in Josue.
[b] L. 2. de doctrin. Chr. c. 11. & Isid. de Eccl. off. l. 1. c. 12.
[c] C. 15. & l. 18. de Civit. cap. 43.
[d] In c. 14 & 46. Esaia.
[e] Apologia de arbitrii libertate c. 1.
[f] In præf. Moralium.
[g] In c. 5. ad Rom.
[h] Hieronym. in cap. 5 Ezech. & in cap. 1. & Apolog. 2. adversus Rufinum.
[i] Lib. 18 de Civit. Dei.
[k] Eod. lib de illust. Script. & in præfat. Evangeliorum ad Damasum.
[l] In præf. Mor. & l. 20. c. 24.

Nos hodie, quod ad hanc partem Bibliorum attinet, Pſalterio utimur non eo, quod Hieronymus [m] ex Hebræo tranſtuliſſe ſe ait rogatu Sophronii, quodque inter ejus opera hodie legitur, & ab ipſo Enchiridium appellatum fuit, ſed nec illo ex Græcis, ſive ex LXX. aut ex Origenis hexaplis, cujus in Epiſtola ad Suniam & Fretellam meminit, quod Romani nomine a Jo. Fabro Stapulenſi editum eſt: verum alio quodam communi & vulgato ex Græca communi ac vulgata Luciani Martyris editione, aliquantulum diverſa ab hexaplis, & LXX. Quod Pſalterium idem Hieronymus bis emendavit, ut eadem Epiſtola teſtatur. Primum quidem Romæ poſitus, quod Romanum ob id melius dici exiſtimo: poſtea in Bethlehemitico receſſu, cujus emendatio, ut plus aliquando lucis, ſic minus novitatis habere viſa eſt. Hoc ipſum eſt, quod Gallicum Pſalterium appellatur: credo, quod eo Galli primum ac potiſſimum uſi ſunt: apud quos hodieque nonnulla exemplaria extant, Hieronymianas notas, id eſt lineas, obelos, aſteriſcos retinentia, [n] quæ in aliis pleriſque tamen temporum injuria incuriaque Scriptorum adjici tandem deſierunt. Ut & in Græcis codicibus Adamantinianæ, de quorum raritate & ipſe Hieronymus ad Auguſtinum ſuo jam tempore conqueſtus eſt. A Gallis illud non Romani ſolum, ſed & Hiſpani tandem ſub Gregorio VII. acceperunt, de quo non ſine injuria Rodericus Toletanus Archiepiſcopus conqueritur. Cæterum eam editionem primum a Georgio florente Gregorio Turonenſi Archiepiſcopo ex partibus Romanis in Gallias allatam unus, quod ſciam, Walafridus Strabo prodidit libello de rebus Eccleſiaſticis. Cujus teſtimonio & hoc congruit, quod in ſolemni Dominicæ Paſſionis hymno, quem fortunati Pictavenſis Gregorii coæranei eſſe conſtat, quamvis nonnulli Theodulpho Aurelianenſi, quidam etiam nuper Mediolanenſi Ambroſio neſcio quo jure adſcripſerint, illa Davidis nomine, Regnavit a ligno Deus, ex Pſalmo CXV. vel ipſe Faber ut vetuſtioris interpretis agnovit: certe Gallicani Pſalterii non eſſe tam certum eſt, quam quod certiſſimum. Romanum vero Pſalterium etiam Romanæ ipſi Eccleſiæ in uſu eſſe deſiit poſt tempora Gregorii PP. I. præterquam in officio Romano, id eſt in introitibus, gradalibus, ſecretis ſive ſuperoblatis, præfationibus, & communionibus, poſtcommunionibuſque ſeu completis vel concluſionibus Miſſarum, ſi quæ ex illo ante deſumpta fuerant, & in unico Pſalmo invitatorio, qui etiamnum ad Matutini initium ex Antiphonario in Eccleſiis quoque Galliarum integre uſurpatur. Ex quo apparet non abs re Sacramentorum lectionarioſque & antiphonarios libros, ordinis quidem Ro. a Walafrido cæteriſque officiorum Eccleſiaſticorum Scriptoribus Gregorio Papæ tribui, quamvis a Grimoldo Abbate, Albino Flacco, qui & Alcuinus, Karoli Magni præceptore, Amulario Treverenſi, aliiſque poſtea auctos conſtet. Ante eos idem ille Turonenſis Gregorius de curſibus (ut loquitur) Eccleſiaſticis librum condiderat, & Miſſas a Sidonio Apollinari compoſitas conjunxerat, addita operi præfatione: quod de ſe ipſe teſtatur in libris hiſtoriarum. Ambroſianos etiam (quo nomine Mediolanenſis Eccleſia ſignificatur) alia quadam tranſlatione Pſalterii, eaque propria uſos Radulphus Tungrenſis Decanus propoſitione 8. de Canonum obſervantia tradit.

[m] Epiſt. ad Sophronium.
[n] Hieronym. in cap. 5. Amos.
Lib. 6. hiſt. Hiſp. c. 25.
Vide Radul. Tungrenſ. Decan. de Canonum obſervantia propoſ. 8.
1. & 10.

Libros Sapientiæ, Eccleſiaſtici & Machabæorum, ſed & Eſdræ Scribæ tertium, ſeu potius Prophetæ primum, cujus magna pars ex Paralipomenis, ſive Annalibus excerpta videtur (quemque doctiſſimi quidam viri, memoriæ credo potius quam ignorationis vitio, Græce extare negarunt: alii etiam in Græcorum Bibliorum magnificentiſſimis alioquin ac locupletiſſimis editionibus ſive conſilio ſive incuria omiſerunt) habemus ex vetuſtiore tranſlatione mera, qua & Tertullianus, & Cyprianus, aliique Patres Hieronymo antiquiores uſi ſunt: cujus auctor hactenus ignoratur. Sed nec in eos libros ullæ præfationes extant Hieronymi nomine, a quo etiam pro Canonicis plane habitos nullus puto ex animi ſententia, negaverit. Sane quidem, ut & hoc obiter adjiciam, quod apud Joſephum lib. II. contra Appionem, in Græco exemplari Baſileæ edito, ex Eccleſiaſtici cap. XLII. in mulieres dictum legimus, aliunde irrepſiſſe, præter argumenti ipſius & tractationis rationem, vetuſtior Rufini interpretatio facit ut extra calumniæ ſuſpicionem facile credam: quamvis ſciam ab Hieronymo ipſo Eccle-

siastem Salomonis citari in Danielem. De illo vero qui tertii Machabæorum nomine a nonnullis Josepho, ab aliis probabilius aliquanto ex styli similitudine Philoni Alexandrino adscribitur: nec istam conjecturam temere rejiciendam censeo, librum esse videri illum qui a B. Hieronymo in prologo, quem scholastico Rhetorum vocabulo, Galeatum, quasi communem inscripsit, inter veteris instrumenti reliquias Tobiæ subjungitur Pastoris nomine, ἀπὸ τῆς παιδὸς, nempe a nota loci, quo Simeon cum suis pio & magno animo objecisse se Ptolemæo ingredi Sanctuarium volenti eo potissimum scripto narratur. Quod annis plus minus L. antequam in Judæa Machabæorum (qui Asmonæi) nomen audiretur, factum oportuit: id est, circiter Olympiadem CXL. ut & Eusebius in Chronicis notavit; quod & Polybii narrationi lib. 5. hist. valde convenit. Certe Hieronymi verba referre ad Hermæ discipuli sive Pastoris librum Irenæo, Clementi, Tertulliano, Origeni, Athanasio, Hieronymo, Rufino, Cassiano, aliisque laudatum contra Scriptoris sensum non immerito censeatur. At de Josephi λόγῳ περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, qui pro quarto Machabæorum a quibusdam adjectus est, hoc tantum dico Scriptorem illum male non a Latinis modo sed & Gallicis interpretibus habitum, qui tamen se ex Josephi Græco vertisse aut recognovisse jactant. Quod palam est ex veteri quadam Latina ejus Sermonis Paraphrasi expressum, quem Erasmus ipse, sive Græci exemplaris auxilio, interpolasse se testatur. Sed ad rem propius.

Quartum Esdræ nomine librum, qui unus hodie Latine tantum extat. Nam Manassæ captivi Regis oratio in Græcorum horologio Græce legitur, & ex antiqua esse translatione plura illa convincunt, quæ ex illo Esdræ libro ab Ambrosio referuntur iisdem omnino verbis. Nam Tertulliani & Cypriani quæ videntur inde etiam tacito nomine mutuata, vereor ne alius alio referat. Hieronymus quidem ut tertium, sic quartum Esdræ somnia appellavit, præfatione in Esdram tum & Nihemiam, sed & Epistola CIX. & hunc tamen Græcos sua lingua habuisse vel illa arguunt, quæ ex quarti capite quinto Græce referuntur a T. Flavio Clemente de vera philosophia commentariorum scientiæ στρωματέων libro III. Cujus loci judicium Frontoni Ducæo Burdigalensi viro & doctissimo & diligentissimo debere me perlubens agnosco. Sed & illa Magni Basilii ad Chilænem Anachoretam de Esdræ Campestri planitie, proculdubio ad caput XIV. ejusdem libri referenda sunt. Plane quod idem Hieronymus & Augustinus, sed & Chaldæus Paraphrastes, Esdram eundem cum Malachia sive Malachiele esse putarunt, ad hunc referri non potest qui Malachiæ inter antiquiores Prophetas meminit, & Angelum Domini vocatum testatur. Quo etiam nomine a Clemente, Epiphanio, Dorothæo, passim dicitur.

Isidor. lib. 1. de Eccl. off. c. 12. Reliqua veteris Testamenti quæ ex Hebræo unus primusque Latinorum Hieronymus transferre ausus est, id est Pentateuchum, quamquam Genesis 39. omissus sit unus versus, item & 41. in vulgata, qui reperiuntur in Hebræo, sed & Triteuchum, id est, Josue, Judices, Ruth, quem librum cum Judicibus Hebræi in unum comprimebant, unde Heptateuchus Hieronymum sequentibus dictus, qui Græcis octateuchus dicitur, Samuelis nomine de primordiis Regum libros duos historiam Regum Israël ad Hieremiæ Prophetæ tempora, idemque Paralipomena sive Chronica Regum Judæ, Esdræ & Nehemiæ volumen sive Sacerdotes, Tobiam, Judith, Esther, Jobum, Proverbia, Canticum sive Epithalamium & Ecclesiastem Salomonis, Isaiam, Hieremiam, Danielem, Ezechielem ac reliquos Prophetas qui minores dicuntur, habemus, opinor, omnia ex translatione

Ut in Isaia c. 19. & Hier. cap. 6. de Hebræo fonte Hieronymi, cujus etiam in eosdem libros præfationes leguntur. Extant & singulari quodam Dei beneficio commentarii in eorum pleraque, in quibus nonnullos interpretationis suæ errores observando nobis modestiæ & ingenuitatis exemplo prodit ipse, emendatque ultro. Quanquam de Jobo pridem Stapulensis noster præfatione quadam in Pauli epist. admonuit reperisse se inter veterum codicum acervos translationem illam Hieronymi ab Augustino laudatam, diversam ab hac quam usus habet Ecclesiarum. Sed cum librum a Hieronymo non semel versum constat. De Ecclesiaste interpres ipse præfatione

Commen-

Commentarii sui admonet se de Hebræo transferentem magis septuaginta Interpretum consuetudini interpretationem suam coaptasse in iis duntaxat quæ non multum ab Hæbraicis discrepabant. Interdum Aquilæ quoque & Symmachi & Theodotionis recordatum, ut nec novitate nimia lectoris studium detineret, nec rursus contra conscientiam suam, fonte veritatis omisso, opinionum rivulos sectaretur. Verum illud adnotatione dignum visum est, de quo tu me Faber monuisti, illum librum Ecclesiastis, in quem Hieronymi commentarii extant unicum tibi reliquum videri ejus translationis ex Græcis, cujus superius a nobis mentio facta est, adjectamque postea interpretationem ex Hebræo meram de reliquo corpore, & ipsam Hieronymi quæ secundum Hebraïcam veritatem appellata est.

Jam quod ad novum Testamentum spectat, Evangelia quatuor, quæ olim codice sub diverso etiam nonnihil ordine disposita sejungi a reliquis Apostolicis solebant, habere videmut ex vulgata illa editione veteris translationis, a Hieronymo tamen recognitæ & emendatæ jussu Damasi PP. ad quem extat præfatio, in qua se quædam reliquisse testatur, quæ tamen corrigenda putabat, ne nimis multa immutasse videretur: de quibus etiam in commentariis, aliisque scriptis suis interdum libere admonuit. Eam emendationem auctoritate Pontificis R. fultam Augustinus jam suis temporibus etiam in Africa pluribus admodum placuisse testatur. In orationis tamen Dominicæ recitatione ex Matthæo, emendatio Hieronymi, qui pro pane quotidiano (ut Latinos & significantius quidem ut mihi videtur jam olim posuisse Victorinus Afer auctor est) supersubstantialem reposuerat, nec populi, nec Ecclesiæ ipsius Catholicæ usu publico recepta fuit, quamvis in vulgatis Evangeliorum exemplaribus scripta hactenus remanserit.

Beda præfat. retract. in Acta.

Epist. 10.

Lib. 2. ad. Ara

At, quod ad reliquos novi Testamenti libros, id est, Actus Apostolorum, Epistolas Pauli, Petri, Jacobi, Judæ, atque Apocalypsim, an eos ex B. Hieronymi emendatione habeamus, mihi quidem non satis liquet: præsertim cum Hieronymus ipse quædam ex illis, longe aliter quam in nostris exemplaribus legantur, referat in libris adversus Jovinianum & commentariis in Esaiam, itemque Epistola ad Evagrium, & ea quæ ad Damasum est, cujus initium, Septuaginta, sed & lib. 1. adversus Pelagianos, & in catalogo aliisque locis pluribus, & Latinum interpretem sive vulgatam editionem in plerisque notet, quæ in nostra hodieque legimus. Quo fit ut Stapulensis nostri boni solidequæ docti viri sententiæ potius adquiescam.

Certe in iis quæ ex Epistolis Joannis referuntur, minus est aliquando diversitatis, in quibus etiam pauciora se mutasse Hieronymus ipse præfatione Commentariorum suorum in Canonicas scribit: ut verisimile mihi sit, in iis uti nos vetere illa translatione vel mera, vel ab alio quopiam post Hieronymi tempora recensita.

Itaque temperandum videtur quod indistinctius paulo Isidorus *lib. 6. Etymol. c. 5. & lib. 1. de divin. Off. c. 12.* ac post eum Rhabanus Maurus *lib. 2. de Instit. Cleric. c. 54.* aliique non pauci tradiderunt, editione Hieronymi omnes omnino Ecclesias generaliter uti.

Porro translationes illas Latinas librorum Veteris Testamenti, quas Hieronymi non esse diximus, sed & Novi eas quas idem recognovit tantum emendavitque, non esse unius interpretis, styli diversitas satis arguit. Certe versionem Ecclesiastici qui & πανάρετος plura habere antiquæ eruditionis, eam vero quæ est Actorum Apostolicorum reliquis elegantiorem aliquanto esse puriorem que facile agnoscet, qui propius attenderit.

Communi autem illa editione Bibliorum, quæ nunc in usu publico est toti Latinæ Ecclesiæ, & B. Hieronymi, majore saltem parte, esse putatur, primi usi videntur ex vetustioribus Theologis aliquoties Salvianus Massiliensis, Joannes Cassianus qui & translationem alicubi emendatiorem dicit *collat. 23. cap. 8. & lib. 10. institut. cap. 31.* locum illum Esaïæ, *Super quem requiescit Spiritus meus*, sive secundum exemplaria quæ Hebraïcam exprimunt veritatem, *Ad quem respi-*

etiam nisi ad Pap. Eucherius Lugdunensis, Prosper Aquitanus Regii Galliarum Episcopi, Leo PP. I. Fulgentius Afer Ruspensis, Petrus Chrysologus, & post eos Gregorius cognomento Magnus. Nam quod ad Aur. Augustinum attinet, magni apud me momenti est Ecclesiæ Lugdunensis judicium, quæ in Synodicis contra Joannis Scoti, & aliorum quorundam de libero arbitrio & prædestinatione errores, libellum illum olim Hypomnesticon inscriptum, qui nunc Hypognostici titulo Augustini etiam nomine legitur, falso illi tribui hoc potissimum argumento censuit, quod testimonia Scripturarum ex nova, qua utimur, editione (Hebraïcam vocat) in eo adsumantur: cum Augustinus contra Hæreticos disserens, vel de causis Fidei agens, *semper*, inquit, *ex antiqua convinceret contradicentes, & ex eadem instrueret Fideles.* De Epistolis vero quæ Pontificum Romanorum a Clemente ad Damasum nomine inscriptæ extant, in quibus & ex eadem longe illis posteriore interpretatione testimonia Scripturarum relata leguntur, alius erit, dante Domino, commodior aptiorque dicendi locus. Hic illud adjecisse sufficiat, ad nostram etiam ætatem antiquiores quasdam Galliarum Ecclesias, Monasteriaque nonnulla conservasse sibi exemplaria veterum illarum translationum, sive editionum, quæ ante Hieronymi ætatem in usu fuerant. Atque inter cetera videre hodieque est integra fere Biblia minoribus literis, sed & Psalterium iis quas unciales vocarunt, argenteis, partem etiam Evangeliorum aureis, utraque in purpureis membranis descripta, inter reliquias librorum Monasterii S. Germani Paris. quæ beati illius Præsulis fuisse, posteri per manus traditum asserunt.

Vidimus & nos aliquando vetustissimum exemplar Evangeliorum literis illis majoribus exaratum, adjectis e regione Græcis, quod olim fuisse dicebatur Ecclesiæ Lugdunensis. Vidimus & aliud Epistolarum ejusdem formæ & ætatis ex Corbeiæ majoris Galliæ Monasterio, quæ tanquam sanctioris antiquitatis κειμήλια, non sine religione & suspicimus & veneramur.

SUperius opusculum, quod primum est inter opera Petri Pithœi a Carolo Labbæo edita anno 1609. multo auctius & emendatius dedimus, ope & beneficio eorum quæ Franciscus Pithœus adnotavit & addidit in Exemplari Bibliothecæ suæ Collegii Trecopithœani, quæ exscripsit Antonius Allen in Præsidiali Trecensium Curia Consiliarius Regius, singularis Amicus, & supremæ voluntatis vindex.

NICEPHORI
PATRIARCHÆ
CONSTANTINOPOLITANI
CANON
SCRIPTURARUM.

Ex V. C. Carpensi.

NICEPHORI PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI

CANON SS. SCRIPTURARUM.

ΟΣΑΙ εἰσὶν θεῖαι γραφαὶ ἐκκλησιαζόμεναι καὶ κεκανονισμέναι, καὶ τούτων στιχομετρία, τούτως.

α'	Γένεσις	CTIXOI	͵ατ'
β'	Ἔξοδος	CTI	͵βω'
γ'	Λευϊτικὸν	CTI	͵βψ'
δ'	Ἀριθμ.	CTI	͵αφλ'
ε'	Δευτερονόμ.	CTI	͵γρ'
ϛ'	Ἰησοῦς	CTI	͵βρ'
ζ'	Κριταὶ καὶ Ῥοὺθ	CTI	͵βυ'
η'	Βασιλειῶν πρώτη καὶ δευτ.	CTI	͵βσμ'
θ'	Βασιλειῶν τρίτ. καὶ τέταρ.	CTI	͵β
ι'	Παραλειπομ. α' καὶ β'	CTI	͵εφ'
ια'	Ἔσδρας α'. καὶ β'	CTI	͵εφ'
ιβ'	Βίβλος ψαλμῶν	CTI	͵εφ'
ιγ'	Παροιμίαι Σολομῶντ.	CTI	͵αψ'
ιδ'	Ἐκκλησιαστὴς	CTI	φ'
ιε'	Ἆσμα ᾀσμάτων	CTI	σπ'
ιϛ'	Ἰὼβ	CTI	͵αω'
ιζ'	Ἡσαΐας ὁ προφήτης	CTI	͵γω'
ιη'	Ἱερεμ. ὁ προφ.	CTI	͵δ
ιθ'	Βαρούχ	CTI	ψ'
κ'	Ἰεζεκιὴλ	CTI	͵δ
κα'	Δανιὴλ	CTI	͵β
κβ'	οἱ ιβ' προφῆται	*	*

Ὁμοῦ τῆς παλαιᾶς διαθήκης βιβλία κβ'.

ANASTASII
S. R. E.
BIBLIOTHECARII
EX NICEPHORO CP. PATRIARCHA
CANON SS. SCRIPTURARUM.

HÆ *sunt divinæ scripturæ, quæ recipiuntur ab Ecclesia & canonizantur, quarum & numerus versuum est ut subjicitur.*

I	*Genesis*	Versus	$\overline{\text{IIII}}$ DCCC
II	*Exodus*	V.	$\overline{\text{II}}$ DCCC
III	*Leviticus*	V.	$\overline{\text{II}}$ DCC
IIII	*Numeri*	V.	$\overline{\text{III}}$ D
V	*Deuteronomium*	V.	$\overline{\text{III}}$ C
VI	*Ihesus*	V.	$\overline{\text{II}}$ C
VII	*Judices & Ruth*	V.	$\overline{\text{II}}$ CCCCL
VIII	*Regnorum primus & secundus*	V.	$\overline{\text{II}}$ CCXL
VIIII	*Regnorum tertius & quartus*	V.	$\overline{\text{II}}$ CCCXXX
X	*Prætermissorum primus & secundus*	V.	$\overline{\text{V}}$ D
XI	*Hesdras primus & secundus*	V.	$\overline{\text{V}}$ D
XII	*Liber Psalmorum*	V.	$\overline{\text{V}}$ D
XIII	*Proverbia Salomonis*	V.	$\overline{\text{I}}$ DCCVIII
XIIII	*Ecclesiastes*	V.	DCCL
XV	*Cantica Canticorum*	V.	CCLXXX
XVI	*Job*	V.	$\overline{\text{I}}$ DCCC
XVII	*Hysaias*	V.	$\overline{\text{IIII}}$ DCCC
XVIII	*Hieremias*	V.	$\overline{\text{IIII}}$
XVIIII	*Baruch*	V.	DCC
XX	*Iezechiel*	V.	$\overline{\text{IIII}}$
XXI	*Daniel.*	V.	$\overline{\text{II}}$
XXII	*Duodecim Prophetæ*	V.	$\overline{\text{III}}$ DCCC

Simul veteris Testamenti sunt libri XXII.

Horum non idem ordo in LXX. qui apud Hebræos. *Hieron. Proœm. in Joel.*

Εἰσὶν καὶ τῆς νέας διαθήκης ταῦτ.

α'	Εὐαγγελ. κατὰ Ματθ.	CTIXOI	βφ'
β'	Εὐαγγελ. κατὰ Μάρκον	CTI	β
γ'	Εὐαγγελ. κατὰ Λουκᾶν	CTI	͵βχ'
δ'	Εὐαγγελ. κατὰ Ἰωάννην	CTI	͵βτ'
ε'	Πράξεις ἀποστόλων	CTI	͵βω'
ϛ'	Παύλου ἐπιστολαὶ ιδ'	CTI	͵ετ'
ζ'	Καθολικαὶ ζ'. Ἰακώβου α'. Πέτρου β'. Ἰω. γ'. Ἰούδα α'.		

Ὁμοῦ τῆς νέας βιβλ. κϛ'.

Καὶ ὅσαι ἀντιλέγονται αὐταί εἰσιν τῆς παλαιᾶς.

α'	Μακκαβαϊκὰ γ'	CTI	͵ζτ'
β'	Σοφία Σολομῶντος	CTI	͵αρ'
γ'	Σοφία Ἰησοῦ τοῦ Σιράχ	CTI	͵βω'
δ'	Ψαλμοὶ καὶ ᾠδαὶ Σολομῶντος	CTI	͵βρ'
ε'	Ἐσθήρ	CTI	τν'
ϛ'	Ἰουδίθ	CTI	͵αψ'
ζ'	Σωσάννα	CTI	φ'
η'	Τωβὶτ καὶ Τωβίας	CTI	͵ψ'

Καὶ ὅσαι τῆς νέας ἀντιλέγονται.

Hi autem sunt novi Testamenti.

I	*Evangelium secundum Matthæum*	Versus	$\overline{\text{II}}$ D
II	*Evangelium secundum Marcum*	V.	$\overline{\text{II}}$
III	*Evangelium secundum Lucam*	V.	$\overline{\text{II}}$ DC
IIII	*Evangelium secundum Johannem*	V.	$\overline{\text{II}}$ DCCC
V	*Actus Apostolorum*	V.	$\overline{\text{II}}$ DCCC
VI	*Pauli Apostoli epistolæ* XIIII.	V.	*CCC*
VII	*Catholicæ epistolæ, Jacobi una : Petri duæ : Johannis* III. *Judæ una : simul septem, versus vero*		$\overline{\text{I}}$ CCC

Simul veteris quidem Testamenti libri XXII. *& Novi* VII. *ut supra monstratum est.*

Et qui veteris sunt, quibus contradicitur, & non recipiuntur ab Ecclesia.

I	*Machabæici tres*	V.	$\overline{\text{VII}}$ CCC
II	*Sapientia Salomonis*	V.	$\overline{\text{I}}$ C
III	*Sapientia Ihesu Syrac*	V.	$\overline{\text{II}}$ DCCC
IIII	*Psalmi & Cantica Salomonis*	V.	$\overline{\text{II}}$ C
V	*Hester*	V.	CCCVIII
VI	*Judith*	V.	$\overline{\text{I}}$ DCC
VII	*Susanna*	V.	D
VIII	*Tobe & Thobias*	V.	DCCC

Et quibus Novi Testamenti contradicitur.

I	*Apocalypsis Johannis*	V.	$\overline{\text{I}}$ V
II	*Apocalypsis Petri*	V.	$\overline{\text{IIII}}$ DCCC
III	*Barnabæ Epistola*	V.	$\overline{\text{I}}$ CCCVI
IIII	*Evangelium secundum Hebræos*	V.	$\overline{\text{II}}$ CC

α'	Ἐνώχ	CTIXOI	,δω'
β'	Πατριάρχαι	CTI	,ερ'
γ'	Προσευχὴ Ἰωσὴφ	CTI	,αρ'
δ'	Ἀνάληψις Μωύσεως	CTI	,αυ'
ε'	Διαθήκη Μωύσεως	CTI	,αρ'
ϛ'	Ἀβραάμ	CTI	,ατ'
ζ'	Ἐλδὰδ καὶ Μωδάδ	CTI	υ'
η'	Ἠλίας προφητ.	CTI	τιϛ'
θ'	Σοφονίου προφητ.	CTI	χ'
ι'	Ζαχαρίου τοῦ Ἰωάννου	CTI	φ'
ια'	Βαρούχ, Ἀμβακούχ, Ἐζεκιὴλ καὶ Δανιὴλ ψευδεπίγραφα.		

Καὶ ὅσαι τῆς νέας εἰσὶν ἀπόκρυφα.

α'	Περίοδος Πέτρου	CTI	,βψ'
β'	Περίοδος Ἰωάννου	CTI	,ϛχ'
γ'	Περίοδος Θωμᾶ	CTI	,αχ'
δ'	Εὐαγγέλιον κατὰ Θωμᾶν	CTI	,ατ'
ε'	Διδαχὴ ἀποστόλ.	CTI	σ'
ϛ'	Κλημέντ. λβ'	CTI	,βχ'
ζ'	Ἰγνατίου, Πολυκάρπου, Ποιμένος καὶ Ἑρμᾶ.		

Et

Et quæ ſunt Apocrypha Veteris.

I	*Enoch*	Verſus	$\overline{\text{I}}$ V
II	*Patriarchæ*	V.	$\overline{\text{IIII}}$ DCCC
III	*Oratio Joſeph*	V.	$\overline{\text{V}}$ C
IIII	*Teſtamentum Moyſi*	V.	$\overline{\text{I}}$ C
V	*Aſſumptio Moyſi*	V.	$\overline{\text{IIII}}$ C
VI	*Abraham*	V.	CCC
VII	*Elad & Modab*	V.	*
VIII	*Heliæ Prophetia*	V.	CCCXVI
VIIII	*Sophoniæ Prophetia*	V.	DC
X	*Zachariæ patris Johannis*	V.	D
XI	*Baruch, Abacuch, Ezechiel, falſa ſcripta.*		

Et quæ novi ſunt Apocrypha.

I	*Itinerarium Pauli*	V.	$\overline{\text{III}}$ DC
II	*Itinerarium Petri*	V.	$\overline{\text{II}}$ DCCC
III	*Itinerarium Johannis*	V.	$\overline{\text{II}}$ D
IIII	*Itinerarium Thomæ*	V.	$\overline{\text{I}}$ DC
V	*Evangelium ſecundum Thomam*	V.	$\overline{\text{I}}$ CCC
VI	*Doctrina Apoſtolorum*	V.	CC
VII	*Clementis* XXXII	V.	$\overline{\text{II}}$ DC
VIII	*Ignatii, Polycarpi, Paſtoris.*	V.	

INDEX QUORUNDAM LOCORUM, qui ad Canones Sacrarum Scripturarum pertinent.

Hebræorum, apud Josephum lib. 1. Antiq. adv. Appion.

ECCLESIÆ ORIENTALIS.

Can. 85. eorum qui Apostolorum dicuntur.
Melitonis Sardicensis, apud Euseb. lib. 4. c. 26.
Origenis Homil. 7. in Josue, & apud eundem Eusebium lib. 8. c. 25.
Nicenæ Synodi Can. cujus apud unum Hieronymum mentio præfat. in Judith.
Laodicenæ, Can. LX. qui tamen in Latino corpore non est.
Athanasii Alexandrini, Synopsi, quæ a Theodoro Balsamone Canonica appellatur.
Epiphanii in lib. de ponderib. & mensur.
Cyrilli Herosolymitani Cathechesi 4.
Gregorii Nazianzeni Theologi versus de libris authenticis.
Amphilochii ad Seleucum de iisdem, quorum & Balsamon meminit.
Synodi sextæ quæ est CP. III. in Trullo, Can. 2. qui ad Concilia, & Decretales Epistolas pertinet.
Nicephori CP. Archiepiscopi ad finem Chronologiæ.
Nicephori Callisti Xanropuli versus iambici de eadem re.
Jo. Damasceni lib. 4. de fide cath. c. 18.
Leontii Bizantini in Schol. de sect. act. 2.

OCCIDENTALIS ECCLESIÆ.

Irenæi Lugdun. apud Eusebium lib. 3. Hist. Eccl. c. 25. Hilarii Pictaviensis præfat. in Psalm.
Philastri Brixiensis lib. de Hæresib.
Concilii Carthaginiensis III. can. 47. in Latinis codicib. Nam in Græcorum Nomocanonio diversus est, maxime quod ad libros de Machabæis: quos tamen jam tum ab Ecclesia saltem Africana receptos testatur Augustinus lib. 18. de Civit. Dei, c. 36.
Hieronymi in prologis, & apud Cassiodorum lib. de divinis lectionib. c. 12.
Augustini lib. 2. de doctr. Chr. c. 8. Itemque contra adversarium legis & Prophetarum: & Serm. 119. de tempore. Sed & lib. 15. de Civit. Dei, c. 25. & Epist. 119. & apud eundem.
Cassiodorum c. 19. Junilii Afri lib. 1. Instructionum.
Antiqui interpretis apud Cassiodorum c. 14.
Rufini Aquileiensis Comment. in Symbolum.
Gelasii Papæ, sive Synodi Rom. LXX. Episcoporum, dist. 17. c. Sancta.
Innocentii PP. I. in epist. ad Exsuperium Episc. Thol. Cassiodori lib. divin. Instit.
Isidori lib. 1. de Eccles. Offic. & lib. 6. Etymol. & lib. Procemior.
Rhabani Mauri lib. II. de Inst. Cler.
Anastasii Bibliothecarii ex Nicephoro CP. Patr.
Concilii Florentini in Instit. Armeniorum.

PETRI PITHŒI J. C. DOMINI DE SAVOYE,

HISTORIA CONTROVERSIÆ VETERIS DE PROCESSIONE SPIRITUS SANCTI.

INTER illos majorum gentium Patres nulla fuisse videtur quæstio de processione Spiritus Sancti, saltem quæ in apertam contentionem eruperit. Ac vel unum ex Græcis magni Athanasii Symbolum, quamvis Treveris, ut plerique tradiderunt, id est, in Gallia, a Theologo tamen inter illos doctissimo acutissimoque scriptum; sed & Ambrosii Mediolanensis hymnus in omnibus Occidentis Ecclesiis receptus decantatusque, summos ac divinos viros ex Patre Filioque procedentem, & utriusque Spiritum agnovisse ostendunt. Ut omittam illa quæ a Latinis, non ex Hilario solum ac Hieronymo & Augustino, sed & ex Græcis Didymo, Gregoriis, Basilio, Epiphanio, Chrysostomo, aliisque in eam sententiam prolata sunt. Controversiæ occasionem dedisse non immerito videatur Macedonii primum, tum deinde Nestorii & Celestii hæresis, aut potius Theodoriti Episcopi Cyri acerbior reprehensio ejus, quod anathemarismorum in Nestorium cap. IX. Cyrillus scripserat de proprio Christi Spiritu. Quod tamen idem ille Cyrillus sic tuetur, ut contentionis ejus funem non ducat ulterius. Et vero ab eo tempore illam de processione Spiritus Sancti opinionum diversitatem, nullum inter Orientis Occidentisque Ecclesias dissidium, saltem quod palam prorumperet, excitasse reperio: nisi quod ex Ecclesiasticis historiis didici sub Valentiniano Imp. circa annum Christi CCCLXV. vivo adhuc Liberio, per Asiam & Phrygiam quæstionem de Spiritu Sancto motam, aut potius renovatam: cum a quibusdam non substantia solum, sed & honore, graduque ac potestate alius a Patre Filioque esse diceretur. Quem etiam errorem post paulo sub Damaso successore, Auxentius Mediolanensis Ambrosii decessor spreta Illyriciani cujusdam Concilii definitione, in Occidentem invehere tentavit. Qua de causa Romana Synodo damnatum eum Theodoritus ac Sozomenus, & ex illis Nicephorus Callistus servata aliquanto diligentius temporum ratione, narrant. Utut sit, certum est, ut in Oriente, sic & Romæ, & in Galliis inter Missarum solemnia, deinceps recitatum integre Symbolum ex Constantinopolitani Concilii formula, quæ jam a Damaso Nicænæ obtinuit locum, ut illa olim ejus quæ Apostolorum dicitur, ex Marci PP. instituto. Sed & in Hispania idem usu receptum probabile est, maxime post Canonem Synodi Toletanæ ejus, quæ vulgo tertia numeratur. Quanquam in Missa B. Leandri Hispalensis Episcopi, quæ & Mozarabum dicitur, vetus Nicæni Concilii Symbolum retentum constat. Ad quam etiam referenda videntur, quæ Isidorus scribit lib. I. de Eccles. Offic. cap. 16. Verum in Annalib. nostrorum Regum atque Imperatorum lego, primum quidem sub Pipino orta quæstione de Sancta Trinitate & de Sanctorum imaginibus inter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam, Synodum de ea in Gentiliaco villa habitam. Deinde vero sub magno Karolo ob quæstionem de Processione Spiritus Sancti a Joanne quodam Monacho (sive ille Damascenus fuit, Iconomachis VII. Pseudosynodi in Syriæ palatio, quo tempore vixisse eum Cedrenus tradit, contumelioso nomine Mansur dictus, quem ejus sententiæ cum Græcis fuisse plures censent, seu quis alius) Hierosolymis commotam, ejus definiendæ causa collectum

Sozom. lib. 6. c. 21 & 23. Theodor. lib. 4. c. 8. Tripartit. lib. 7 c. 9. Niceph. lib. 11. c. 30.

Aquisgrani Concilium, missosque Romam Bernarium Vangionum, Jesse Ambianorum, Episcopos, & Adalhardum Abbatem Corbeiæ majoris ad Leonem Papam. Sed placet hic adscribere Adonis Archiepiscopi Viennensis, posterioris licet scriptoris, pleniora aliquanto de ea re testimonia. Anno, inquit, DCCLXVII. facta est Synodus & quæstio ventilata inter Græcos & Romanos de Trinitate, utrum Spiritus Sanctus sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio, & de Sanctorum imaginibus, utrumne fingendæ aut pingendæ essent in Ecclesiis. Et post aliqua. Synodus, inquit, magna Grani-aquis congregatur anno incarnationis Domini DCCCVIIII. in qua Synodo de Processione Spiritus Sancti quæstio agitatur, utrum sicut procedit a Patre, ita procedat a Filio. Hanc quæstionem Joannes Monachus Hierosolymitanus moverat (Annales addunt illud, primo ab eo Hierosolymis commotam) cum regula & fides Ecclesiastica firmet Spiritum Sanctum a Patre & Filio procedere, non creatum non genitum, sed Patri & Filio coæternum & consubstantialem. Nomen autem Processionis a Patre & Filio in Apocalypsi ita aperte est positum: Et ostendit mihi (haud dubium quin Angelus) flumen aquæ vivæ splendidum tanquam chrystallum, procedentem de sede Dei & Agni. In eadem etiam Synodo quæsitum est & ventilatum de statu Ecclesiarum & ordine singularum, cujusque conversationis etiam Clerici esse debent. Addit & Aimoinus Floriacensis Monachus, aut potius is qui libros illius quatuor miscella ex aliis annalibus appendice auxit, nihil tamen in eo conventu definitum propter rerum magnitudinem. Superest nobis hodieque exemplar Breviculi legationis ejus hoc titulo. Ratio quæ habita est de Symbolo fidei in Secretario B. Petri Apostoli inter Domnum Leonem sanctissimum & Coëvangelicum Papam urbis Romæ, & Bernarium, atque Jesse Episcopos, seu Adalhardum Abbatem missos Domni Karoli Imperatoris, per indictionem secundam. Ex quo duo potissimum singularia ad hoc institutum adnotasse non frustra fuerit. Primum illud, jam tum temporis Gallos Germanosque quatuor istas syllabas, FILIOQUE, Symbolo inseruisse, & in Ecclesiis suis passim decantasse. Quod paulo ante factum quorundam, ut aiunt, exemplo & missi ipsi agnoscunt, & Walafridus Abbas Augiensis sub Ludovico Pio significat: nempe post Hæresim Felicianam Synodo Francofurdiensi ab Episcopis Galliarum & Germaniarum Italiæque, præsente Karolo Imp. & missis Adriani Apostolici Theophylacto & Stephano, damnatam ac dejectam. Quod anno Christi DCCXCIIII. contigisse iidem nostri Annales produnt. Et extant fragmenta epistolæ Hadriani, qua illa damnatio confirmatur. Quanquam sub Leone rursus de eadem Hæresi Synodum Romæ habitam reperio, cujus ex tribus actionibus reliquiæ quædam ad nos quoque pervenerunt: ex quibus apparet post tertiam illam damnationem, Felicem libello ad Albinum Monasterii S. Martini Turon. Abbatem (qui cognomento Alcuinus) scripto, errorem suum renovare conatum. Quam ob caussam novo anathemate ita damnatus est, ut tamen pœnitentiæ locus relinqueretur. Synodi Romanæ verba ex Actionis tertiæ (ut Ecclesiastico verbo dixerunt) termino, hæc sunt: Felici Urgellitanæ Ecclesiæ Episcopo, si noluerit declinare de Hæretico dogmate suo, quo ausus est Filium Dei adoptivum asserere, anathema sit, atque ante tribunal Dei omnipotentis condemnatus, seu a sancta Apostolica Dei Ecclesia extorris nostroque consortio alienus. Hi vero qui conversi fuerint, & nostræ societati se unierint in fide & concordia sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Dei Ecclesiæ, perpetuæ vitæ atque beatitudinis gaudia mereantur, & vocem audiant divinam, Venite benedicti Patris mei, &c. Sed adscribamus singularem Walafridi locum ex libello de reb. Ecclesiasticis cap. XXII. quo potissimum sententia nostra innititur. Sic autem habet. Symbolum fidei Catholicæ recte in Missarum solemniis post Evangelium recensetur, ut per sanctum Evangelium corde credatur ad justitiam, per Symbolum autem ore confessio fiat ad salutem. Et notandum, Græcos illud Symbolum, quod nos ad imitationem eorum intra Missas assumimus, potius quam alia, in cantilenæ dulcedinem ideo transtulisse, quia Constantinopolitani Concilii proprium est, & fortassis aptius videbatur modulis sonorum quam Nicænum, quod tempore prius est: & ut con-

tra Hæreticorum venena in ipsis etiam Sacramentorum celebrationibus medicamenta apud Regiæ suæ urbis sedem confecta fidelium devotio replicaret. Ab ipsis ergo ad Romanos ille usus creditur pervenisse. Sed apud Gallos & Germanos post dejectionem Felicis heretici sub glorioso Karolo Francorum rectore damnati, idem Symbolum LATIUS ET CREBRIUS in Missarum cœpit officiis iterari. Hactenus Strabo noster. Repetitionem vero toties agitatæ discussæque controversiæ de Trinitate & unitate, additioni illi quatuor syllabarum ad Symbolum CP. occasionem dedisse primum quidem fortassis Hispanis, apud quos erroris illius fons per Elipandum & Ascaricum, aut etiam multo ante scaturiit deinde vero & Gallis, admodum verisimile est. Quibus illa deinceps adjectio usque adeo cordi fuit, ut Nicænæ fidei partem esse putarent, & adversus septimam Synodum scribentes, Tarasii Patriarchæ CP. professionem, qua Spiritum Sanctum ex Patre per Filium procedentem agnoverat, ut Nicæno Symbolo contrariam arguerent. Quod tamen Adrianus I. epistola ad Karolum Regem ita excusat, ut Tarrasium secundum doctrinam sanctorum Patrum locutum ostendat, pluribus etiam testimoniis in eam sententiam productis. Τὸ γὰρ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ προχεῖσθαι, ἐκλάμπειν, χορηγεῖσθαι, πεφηνέναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πατέρες καὶ πολλάκις ἔλεγον, ait Georgius Pachimerius lib. VII. historiar. Quamquam quod ad Hispanos quidem spectat, si qua vulgatis apud nos exemplaribus fides, cum in actis Concilii ejus Toletani, quod VIII. pro X. vulgo numerant, sub Recesuinto rege circa annum Christi DCLV. habiti, hæc etiam adjectio Symbolo CP. legatur inserta, apud illos certe multo antefactam receptamque in Missarum solemnibus oportuit. De additione illa ad Symbolum CP. nominatim loquor. Nam alioqui de re ipsa, id est, de Spiritus Sancti ut utriusque ex utroque processione, quin idem nobiscum & prius senserint, nemo, opinor, negaverit, cui modo anteriorum Hispaniæ Conciliorum definitiones sive professiones fidei lectæ erunt, ac præ cæteris vetus illa titulo Regulæ fidei Catholicæ inscripta, quam male hactenus ut partem subjunctam video Concilio, quod passim Toletanum primum inscribitur ac nominatur, male; cum sit potius Synodi Calleciensis sub Leone I. habitæ circa annum Christi CCCCXLVII. Quod ex Bracarensis I. præfatione, & Leonis ipsius epistola ad Turibium Asturicensem, cujus subscriptio Alypii & Ardabutii Consulatum habet, pridem animadvertimus. Sed & quod ad Gallos attinet (liceat Transpadanos saltem illos qui tum Regibus nostris æquo jure paruerunt, Gallis adscribere) Paulinus Aquileiensis Episcopus, quem & Francofurdiensi Concilio adfuisse acta testantur, & anno post nono, id est incarnationis Dominicæ DCCCII. decessisse iidem nostri Annales notant, in professione fidei, quæ Synodo Forojuliensi sub Karolo & Pipino inserta extat, additionem illam non agnoscit modo, sed quasi ex professo tuetur etiam ac defendit; & cum de Constantinopolitano Symbolo dixisset, subjungit: Sed & postmodum propter eos, videlicet Hæreticos, qui susurrant Spiritum Sanctum solius esse Patris, & a solo Patre procedere, additum est: QUI ex Patre Filioque procedit. Et post pauca. Legerunt nempe ii sequentes qui hæc addiderunt, ipsam eandemque veritatem in Evangelio redarguentem Philippum: Qui videt me, videt & Patrem. Quæ cum Walafridi testimonio comparata, indicare videntur etiam ante Francofurdiense Concilium addita illa CP. Symbolo apud nostros verba, sed post illam demum Synodum inter Missarum officia publice in Ecclesiis usurpari cantarique cœpta. Jam de iis quæ ex colloquio legatorum Karoli cum Leone III. colligi posse diximus, alterum hoc erit: Quamvis in Galliarum Germaniarumque, quin & fortassis Istriæ Venetiæque, & Romacianæ Ecclesiis adjectio illa ad Symbolum usu recepta esset, in Romana tamen nihil omnino tum fuisse mutatum de CP. Symboli formula. Quinimmo Apostolicus ipse lectis per ordinem testimoniis de Processione Spiritus Sancti a Patre & Filio, quæ Karoli missi ex Gallia ab Episcopis collecta attulerant, quanquam ita se sentire, ita tenere profiteatur, & Symboli in Ecclesia cantandi usum Gallis se tradidisse dicat, tamen auctore se illam sive adjectionem, sive, ut posteriores appellarunt, declarationem, Symbolo insertam negat: & si consultus fuisset, dissuasurum

T. 3. Concil. pag. 319.

fuisse ait, consulitque ut in posterum quibus potest modis, potissimum vero desuetudine, primum quidem in Palatino officio, intermittatur. Apostolicis Leonis, ne quis desideret, verba hæc sunt: Sicut non audeo dicere non bene fecisse Patres, qui Symbolum condiderunt, si fecissent, quia procul dubio sicut cætera quæ vel inseruerunt, scientes utique & non tam humana quam divina illuminati sapientia fecerunt: ita quoque non audeo dicere, istud eos nobis minus intellexisse, perpendisse cur dimiserunt: vel cur dimissum ne ultra mitteretur, sicut & cætera, prohibuere. Et paulo post: Nos idipsum non cantamus, sed legimus, & legendo docere, nec tamen legendo aut docendo addere quidpiam eidem Symbolo inserendo præsumimus. Hæc Leo III. Quibus etiam congruunt quæ de tabula argentea ab eodem ad beati Pauli altare posita ex aliorum relatione P. Lombardus tradit.

Lib. 1. Sen. In Concil. Flor. sess. 6.

Ex quibus etiam apparet frustra conquestum Julianum Cardinalem de Græcis, quasi Agathonis, & Romani Concilii literas ad sextam Synodum corrupissent, ea parte qua fidei Symbolum ex C P. Synodi formula refertur de Spiritu Sancto ex Patre procedente: quod & ante illum Manuel Calecas suis objecisse dicitur. Justius aliquanto Belgicus censor Gennadii locum illum ut sua virgula dignum notasset, quo de Isaaci cujusdam de tribus Sanctæ Trinitatis personis, & Incarnatione Domini obscurissimæ disputationis, & involuti sermonis libello agens, scribit, confirmasse illum Spiritum Sanctum hoc habere proprium, quod nec factus sit, nec genitus, & tamen sit ex altero: cum tamen ille ipse libellus Isaacis ex Judæo, cujus Latine scripti exemplar apud nos extat, hoc tantum contineat, proprietatem hanc esse in Spiritu Sancto, quod non factus, nec genitus, sex ex Patre sit. Quæ quidem verba licet Athanasii Symbolo, quo utimur, aliquanto strictiora videantur, eam tamen interpretationem recipere possunt, quam Latini nostri non in aliorum modo Symbolorum, sed & in Patrum quoque sententiis explicandis admiserunt: ut quando ex solo Patre procedere non dicitur, Spiritus ex Filio [illegible], ut Pachymerius recte dixit, [illegible] non excludatur, quin potius per [illegible], vel, ut Tertulliani verbis dicam, propter essentiæ unitatem includatur.

L. 2. C. de Sancta Trinit. & fid. cath.

Quod sensu & illa in Gratiani, Valentiniani & Theodosii AAA. ad Eutropium constitutione accipienda sunt, Spiritum Sanctum ex summo rerum Parente sperari a nobis & accipi. Sed hic nobis Theologica mysteria attrectare animus non est. Illud nunc potius inquiramus, quo primum tempore quove auctore quatuor illæ syllabæ FILIOQUE, Symbolo Ecclesiæ Romanæ insertæ, & publice inter Missarum sollemnia recitatæ sint. Nam de vetere officio Ambrosiano, quin hac saltem parte cum Romano olim convenerit, ego vero non dubito. Porro nuperos istos Chronographos, qui ad Synodum quandam Romanam sub Sylvestro id referre ausi sunt, parum idoneos esse auctores, vel superiora demonstrant. Et tamen sine Papæ ac Synodi, saltem Ro. Diœcescos, auctoritate hoc factum, nemo pudens, opinor, dixerit.

De Spiritu Sancto lib. 3 cap. 16.

Hugonis sane Tusci sub Alexandro III. contra Græcos scribentis hæc sunt. Si Constantinopolitana, inquit, Synodus Nicæno adjecit Symbolo, In Spiritum Dominum & vivificantem, & ex Patre procedentem: Si Calchedonensis quoque Constantinopolitanæ addidit, Perfectum in humanitate, perfectum in divinitate, consubstantialem Patri secundum deitatem, consubstantialem nobis secundum humanitatem, & alia quædam uti dictum est: nulla insimulatione, nulla reprehensione, nullaque calumnia notandus est antiquioris Romæ Antistes, quod causa interpretationis dictionem unam (dico autem ex Filio procedere Spiritum) sanctorum quamplurium Episcoporum scientissimorumque Cardinalium consensu habito apposuerit. Eadem fere post paulo Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus libro de Processione Spiritus Sancti. Andreas vero Colossensis pro Latinis agens, Sessione VII. Synodi Ferrariensis: Maximo, inquit, in Gallia, & in Hispaniis, schismate imminente, cum jam Ex FILIOQUE passim celebraretur, Romano Pontifici fuit necesse, in multorum Occidentalium amplæ dignitatis, magnique Concilii Patrum conventu, addito Ex FILIOQUE Symbolum magis illustrare, &c.

Part. 3. Tit. 22. cap. 13. §. 13.

Antonin. vero Archiepiscopus Florentinus: Quod, inquit, appositum sit, seu adjunctum ad Symbolum antiquum hoc quod

nunc cantamus in Symbolo nostro, scilicet, Qui Spiritus Sanctus ex Patre Filioque procedit, ubi in antiquo dicebatur, Qui ex Patre procedit, certum est nec credendum ab alio appositum nisi a Papa vel aliquo Concilio. Quis enim alius hoc præsumpsisset? Verum a quo Papa vel Concilio, non usquequaque certum. Aliqui dicunt hoc fuisse additum in secunda Synodo Constantinopolitana CCCL. Patrum, alii indeterminate circa ea tempora, sed in Conciliis celebratis in Græcia. At longe, ut opinor, verius idem ille Antoninus paullo ante inter alia scripserat, Nicolaum I. Synodo coacta sub Michaële Imp. Pontificis literis acrioribus commoro a Photio Patriarcha palam Romanæ Ecclesiæ hostem professo, suppositis etiam ac subornatis Patriarchalium Sedium, atque adeo ipsius Romani Pontificis Apocrisariis sive Vicariis, Hæreseos damnatum ob id maxime quod ad Symbolum, ut ipse loquitur, apposuisset Spiritum Sanctum a Filio procedere. Verius, inquam, Antoninus quam Andreas Colossensis, qui eadem sessione Ferrariensi Græcis coram ausus est objicere, Photium alioquin Romanæ Ecclesiæ acerrimum hostem, cum in Nicolaum summum Pontificem literis inveheretur, nullam tamen de additione ad Symbolum fecisse mentionem. Quod miror summo viro & literarum Græcarum peritissimo excidisse, cum ignorare non posset, certe non deberet, extare Photii ipsius epistolam, cujus & partem Eterianus scriptis suis inseruerat, qua Photius additionem illam ad Symbolum, quam noviter ortam impietatem appellat, Nicolao objicit ut auctori. Locum non adscribam quia longior sit, & sine antidoto paullo venenatior plurib. jure videri queat. Tantum monebo ejus & Synodi & epistolæ Photianæ mentionem fieri, non in Pontificali modo historia ab Anastasio Rom. Ecclesiæ Bibliothecario continuata sub Hadriano II. sed & in Breviculo actionis 8. & Can. 6. & 21. Concilii ejus, quod paullo post mortem Nicolai, eodem Hadriano auctore CP. coactum, præsente eodem Anastasio Ludovici tum Imp. nostri Legato Græce Latineque erudito, recenteque acta an bona fide ederentur, & ab ipso postea in Latinam linguam conversum, ac pro octava œcumenica Synodo a pluribus habitum est: quo titulo hodieque legitur. Verum de tota Photiana historia & Synodis ad eam pertinentibus, alius erit amplius dicendi locus. Hic ea tantum quæ ad controversiam de Processione Spiritus Sancti proprie pertinent, notare proposuimus, quale illud est quod ex Theophilacti Bulgariæ oratione ad Nicolaum Diaconum & Canistrarium sive Canistri custodem (Fuit enim, quod obiter dictum sit, inter Ecclesiastica officia post Exocatacœlos quintus ordine ὁ κανστρίσιος; non Castrensis, ut Latinus interpres vertit male, sed εἰς τὸ κανστρίσιον καὶ εἰς τὸ ἀλλάσσειν τὸν ἀρχιερέα) Demetrius Chomatenus, & ipse Bulgariæ Archiepiscopus refert in responsionibus ad Constantinum Cabasillam Dyrrachii Episcopum, ubi adjectionem illam ad Symbolum iracundius exagitat quasi novam: cujus tamen idem ille Theophilactus de Processione Spiritus adversus Latinos acerbius disputans Comment. in cap. 3. Evangelii Joannis nihil meminit. Theophylacti ex eo sermone verba sunt: *ἔτι οὖν τὸ μέγιστον ἐκεῖνο σφάλμα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ Σολομῶντος, ἄδου πυθμένα ποιοῦν συναντᾷν, ἡ ἐν τῷ τῆς πίστεως συμβόλῳ καινοτομία. ἣν ἐπεισάγονται ἀνακηρύττοντες τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι.* Et post alia: *Καὶ τοῖς λατινικοῖς τοίνυν εἴ τι μὲν περὶ τὸ δόγμα διαμαρτάνεται τὴν πατρικὴν πίστιν σαλεῦον, οἷον δὴ τὸ ἐν τῷ συμβόλῳ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος προστεθειμένον ἔνθα ὁ κίνδυνος μέγιστος. τοῦτο μὴ διορθώσεως ἀξιούμενον ὁ συγχωρεῖν ἀσυγχώρητος. κἂν ἀπὸ τοῦ θεόντος τοὺς λόγους ποιῶνται, ὃν ὑψηλὸν ὑψηλοὶ, προτιθέασι. κἂν τὴν τοῦ πέτρου ὁμολογίαν προβάλλωνται, κἂν τὸν ἐπ᾽ ἐκείνῃ μακαρισμὸν περιφέρωσι· κἂν τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας ἡμῖν ἐπισείωσι.* Quæ convitia in Nicolaum potius, quam in alium quemlibet directa quis non videat? Etsi autem de Theophylacti ætate nemo adhuc, quod sciam, certi aliquid prodiderit, cum tamen ut sub Photio vixisse probabilius credam, auctor mihi est liber quidam Fratrum Prædicarorum contra Græcos, qui Theophylactum a Photio quodam Patriarcha Bulgaris Episcopum missum habet: ut verisimile mihi sit Photium virum callidissimum Theophylacti ingenio & doctrina adversus Nicolaum, & Latinam Ecclesiam usum, vel Bulgariæ Archiepiscopatus tituli præmio, cujus ordinationis jus inter Ro-

§. 10.

Lib. 2. c. 12.

manum & Constantinopolitanum Patriarcham, tum quoque controversum fuisse, præter Historicorum testimonia satis indicat altercatio illa inter Hadriani PP. & Orientalium Patriarcharum Vicarios suborta, post terminum, & subscriptionem Constantinopolitanæ Synodi, quam & octavam generalem Latini appellarunt: cujus altercationis non contemnenda acta, a Laur. Surio viro alioqui & diligentiæ & fidei multæ, in postrema Conciliorum editione prætermissa fuisse, non injuria miror ac doleo. Sic enim sentio, quod bona omnium venia dictum velim, Christianam veritatem, quæ Deum auctorem ac vindicem assiduum habet, sua simplicitate contentam non indigere illis artibus, quas nec in humanis quidem actionibus bonus vir ac probus facile admiserit. Sed nec illud hic omitti sine piaculo posse visum est, quod a Marco Præsule Ephesio in Florentina Synodo Latinis objectum ipsius verbis referam, uti sunt in editione Rom. Græc. concepta: *μετὰ ταῦτα*, inquit, *ἐγένετο ἄλλη σύνοδος καὶ ἀνώρθωσεν τὸν φώτιον, καὶ ἐξέβαλεν τὴν προτέραν σύνοδον. αὕτη ἡ σύνοδος ἥτις ὀνομάσθη καὶ ὀγδόη σύνοδος, ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πάπα Ἰωάννου, οὗ πρὸς πάπα Ἰωάννου αἱ ἐπιστολαὶ διαλέγονται ὑπὲρ τοῦ φωτίου. ἐξήτησε δὲ ἡ σύνοδος αὕτη καὶ περὶ τῆς προσθήκης τοῦ συμβόλου, καὶ ἔκρινεν ἄξιον ἵνα ἐξαιρεθῇ παντελῶς· καὶ νομίζομεν ὅτι οὐδὲ ὑμεῖς ἀγνοεῖτε οὔτε τὴν σύνοδον, οὔτε τὰς ἐπιστολὰς τοῦ πάπα Ἰωάννου.* Quæ licet a Latinis in illa altercatione falsitatis argui non videam, tamen an per omnia vera sint, nescio. Quando quidem nec a Zonara ipso sic narrantur. Illud scio, extare libellum Græcum, recentioris tamen scriptoris, & quem post annum Christi M. CCC. vixisse constat, de Synodis œcumenicis ex bibliotheca Regum nostrorum pridem editum, quo eadem omnino narrantur, adjecta etiam parte epistolæ Joannis ad Photium. Sed & scio apud Latinos extare ipsius Joannis commonitoria literasque, ex queis capita aliquot retulit Ivo Carnotensis Episcopus in Collectione Decret. part. 4. cap. 76. 77. quibus Synodis omnes contra Photium sub Adriano Papa cum Romæ, tum CP. factæ cassantur, & de sanctarum numero delentur. Quod ego quidem ad ea tantum referri mallo, quæ ad Photii ordinationem pertinebant. Sed & reliqua esse audio acta integra, seu potius relationem de actis in illa Synodo a Legatis Joannis Græce conscripta. Et in Indice Vaticanæ bibliothecæ legisse memini titulum libri inter alia hæc continentem: *ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς ὑπὲρ φωτίου τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως συγκροτηθείσης συνόδου ἐπὶ τῇ ἑνώσει τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης ἐν τῇ συνόδῳ παρῆσαν, καὶ τοποτηρηταὶ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου*, &c. quibus veritas constare melius potest. Utut sit, certum est omnino adjectionem, seu mavis interpretationem illam in Symbolo apud Latinos retentam, quamlibet reclamantibus Græcis apud quos post Photium ac Theophylactum, controversiam illam exacerbarunt Nicomediæ Præsul quidam, Nicolaus Episcopus Methonæ, Nicetas Byzantius Philosophus Præsul Thessalonicensis, Gregorius cognomento Palamas, quem demum sub Andronico Palæologo & Joanne filio vixisse reperio, Simeon & ipse Thessalonicensis Sedis Archiepiscopus, cujus in Symbolum Commentariolus extat, Constantinus & Nicolaus Cabasillæ, alii apud Latinos vero Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus, Thomas Aquinas, & ejus defensor Demetrius Cydonius Græcus. Nam quæ sub Constantino Monomacho Michaël CP. & Leo Acridæ Metropolis Bulgarorum Archiepiscopus, Nicetas Pectoratus Studites Monachus contra Latinos scripserunt, quæque eis respondit Humbertus Cenomanensis Sylvæ-candidæ Episcopus, Leonis IX. Apocrisarius ad alias magis controversias de Azymis, & Sabbatorum jejuniis, ac nuptiis Sacerdotum pertinuerunt. Quod ex eorum qui supersunt librorum lectione certius quam Lanberti Scafnaburgensis aut Gemblacensis Sigeberti testimoniis constabit. Cæterum quod in Ferrariensi quadam sessione nonnulli ex Latinis asserere ausi sunt, Synodi septimæ definitione Spiritus ex Filio processionem nominatim expressam, prolato etiam in eam rem vetusto quodam exemplari Græco, quamvis Martini Poloni testimonio nonnihil conveniat, pace tamen nostrorum dixerim, parum apud me ponderis habet, præsertim cum vel ipse Anastasii Ro. Ecc. Bibliothecarii, qui eodem fere tempore vixit, ac paullo post sub Joanne VIII. eandem Synodum Latine interpretatus est, codex apud nos antiquissimus

simus nihil tale contineat: nisi quis id ex compacto illo CP. Synodi a Græcis jactato, postea emendatum putet. Quod ego non facile crediderim. Sed de his plus satis. Nam quos postea progressus hæc contentio de Spiritus Sancti Processione habuerit, quæve acta sint inter Græcos Latinosque variis Synodis, præcipue vero Barensi illa sub Urbano, cui Anselmus adfuit, sed & deinceps Lateranensi sub Innocentio III. Lugdunensi sub Gregorio X. demum etiam Ferrariensi sive Florentina sub Eugenio IIII. nihil necesse putavi referre hoc loco pluribus, cum & aliunde facile peti possint, & nobis propositum fuerit ea tantum in hoc schedium referre, quæ de ea re nondum satis explicata, certe paucis nota esse putavimus. Quicquid id est tibi, Jacobe Sirmonde vir eruditissime, debitum merito volui, qui & occasionem interrogatione tua, & indicio præbuisti argumentum isti, ut tuus ille Apollinaris ait, exarationi: cui etiam jure tuo per me possis.

Districtum bonus applicare theta.

FIDES
ISATIS EX JUDÆO.
DE SANCTA TRINITATE ET INCARNATIONE DOMINI.

LECTORI.

PETRUS Pithœus, tomo tertio manuscriptæ suæ Conciliorum Collectionis, quæ extat in Bibliotheca Peleteriana, hoc opusculum ex vetustissimo Ecclesiæ Cenomanensis Codice Canonum, post Synodum Arvernicam se excerpsisse adnotavit. Idem jam editum a Jacobo Sirmondo anno 1630. inter dogmatica veterum quinque Scriptorum, qui quidem Lectorem monitum voluit, quod Isacem ex Judæo conversum adscripserit, secutum se Pithœanum Codicem, in quo sic conceptus titulus, Fides Isacis ex Judæo. *Ibidem meminit alterius Codicis Pithœani, cui insertum erat Breviarium adversus Arianos Hæreticos de Divinarum personarum æqualitate, quod simul edidit. Verum ut ad Isatis opusculum redeamus, huic in Pithœano Codice pro titulo est,* Fides Isatis ex Judæo, *non* Isacis. *Et hoc repetitum animadvertimus in Catalogo Pithœanæ collectionis Conciliorum manuscriptæ, quem ex eadem Bibliotheca infra evulgamus: ubi* Isatis, *sive* Isaacis ex Judæo Christiani de Sancta Trinitate, tribus Personis, & Incarnatione Domini liber qui vetustissimæ Conciliorum collectioni insertus reperitur. *Ref-*

titutionis hujus opusculi primo indagatori occasionem suppeditant nostri codicis lectiones variæ à Sirmondi editione, inter quas quatuor præcipuæ.

In Codice Pithœano.	*In editione Sirmondi.*
I. Animam voluntas Dei generat, & virtus ejus facit: factura vero per virtutem ejus creatur.	*Pag. 144. lin. 5.* Animam voluntas Dei generat, & virtus ejus facit: factura vero per virtutem creatur.
II. Hujus enim licet dicere naturæ est Deus.	*Pag. 147. lin. 5.* Hujus enim licet dici naturæ est Deus.
III. Filium esse qui ad redimendum genus humanum sibi ex substantia ipsius Mariæ corpus fabricavit, in quo habitare dignatus est.	*Pag. 148. lin. 18.* Filium esse qui ad redimendum genus humanum sibi ex substantia ipsius Mariæ fabricavit, in quo habitare dignatus est.
IV. Nullus ex mortuis resurrexit ad immortalitatem, nisi ipse primus, & exemplum resurrectionis omnibus sequentibus dedit.	*Pag. 150. lin. penul.* Nullus ex mortuis resurrexit ad immortalitatem, nisi ipse primus, & exemplum resurrectionem omnibus sequentibus dedit.

GENNADIUS DE SACRIS SCRIPTORIBUS, cap. 26.

ISAAC scripsit de Sancta Trinitate & de Incarnatione Domini librum obscurissimæ disputationis & involuti sermonis, confirmans ita in una Deitate tres esse Personas, ut tamen sit in singulis proprium aliquid, quod non habet alia. Patrem scilicet hoc habere proprium, quod ipse sine origine, origo sit aliorum. Filium hoc habere proprium, quod genitus genitore non sit posterior. Spiritum Sanctum hoc habere proprium, quod nec factus sit, nec genitus, & tamen sit ex altero. De Incarnatione vero Domini ita scribit, ut manentibus in ea duabus naturis, una credatur Filii Dei persona.

INCIPIT FIDES ISATIS EX JUDÆO.

QUINQUE sunt omnia quæ sunt. Hæc, sed tria & duo fiunt in divisionem. Hæc autem quæ tria sunt, secundum sermonem humanum, & secundum quod tria sunt, dividuntur, & vera tria sunt; & habent in se aliquid per quod tria non sunt, sed unum. Iterum duo quæ vere divisa sunt a tribus, a se sunt divisa per aliquid, ut vere sint duo; per aliquid iterum non sunt divisa, ut unum sint, non duo. Hæc duo divisa a tribus, sicut tria hæc divisa a duobus per aliquid divisa sunt, & per aliquid divisa non sunt. Per hoc ergo quod non sunt divisa, unum sunt, non tamen sic unum, ut tria illa superiora unum sint. Tota tamen hæc quinque quæ dividuntur, tria & duo sunt. Duo autem quæ a tribus divisa sunt, hæc sunt, divinitas & opera ejus; quia præter divinitatem & opera ejus, nihil est quod neque divinitas sit, neque opera. Igitur tria quæ sunt divisa a duobus hæc sunt: Deus Pater innascibilis non ex aliquo, & Deus Filius unigenitus ex aliquo, hoc est ex Patre: Spiritus Sanctus innascibilis ex aliquo, hoc est ex Patre: & hæc quæ cum tria sunt, unum non sunt, hoc genere tria sunt, non unum. Primum in sermone quo utimur non in fide, Pater est innasci-

bilis non ex aliquo, hoc est sine origine. Quod Pater est innascibilis hoc commune habet, quia neque Pater solus est innascibilis, quia sunt alia innascibilia, & sunt aliæ Paternitates, licet ipse sit origo innascibilium & Paternitatum, non tamen nascibilitas. Quid ergo Deo Patri est proprium, quod non in alio invenitur de his quæ sunt, nisi in solo ipso? hoc est quod origo omnium est, & sine origine. Per hoc ergo quod solus sine origine est, solus est. Iterum aliud secundum, quod, secundum sermonem humanum dicitur, sed quod in proprietate naturæ suæ secundum non est, unigenitus Dei Filius non ex se, sed ex Patre, quia unigenitus est. Id ergo quod genitus est non est ejus proprium, quia sunt & alia genita, licet quæ genita sunt, non sic genita sunt. Quid ergo est ei proprium quod nulli commune est ex his quæ sunt genita, quod is solus habeat? hoc est, quia cum omnia genita facta sunt, ipse solus genitus non factus est. Per hoc ergo quod genitus & non factus est, solus est. Item tertius qui vere tertius est non in ordine, eo quod non habeat illud natura ut sit tertius, hoc est Paracletus Spiritus, non quia Spiritus est, proprium est ei soli ut Spiritus sit; neque quia Paracletus est, solitarium aut proprium hoc habet nomen, quando per interpretationem hujus vocabuli commune habet hoc Patris & Filii ut sit, consolator. Nec iterum quia innascibilis est, hoc ei proprium est; quando quidem & Pater innascibilis est, sed ei proprium qui innascibilis ex aliquo est, nec factus nec genitus. Per hoc ergo quod nec factus, nec genitus, sed innatus ex Patre est, solus est. In his ergo tribus hæ sunt proprietates; in summo Patre, quia nec factus, nec genitus, nec natus est, sed ex aliquo est, hoc est ex Patre. Sunt ergo ex Patre quæ nonnisi ex aliquo duo hi, Filius non factus, sed genitus, & Paracletus non factus, nec genitus, sed ex Patre. Cum igitur tria hæc vere tria sunt, habentia singula suas proprietates, per hoc quod nec Pater factus, nec ex aliquo est, & unigenitus non factus, sed natus ex Patre est, aptissime ostenditur per hoc quod non sunt facta, sempiterna esse: quia Filius non factus, neque Paracletus, sed tamen ex se non sunt, sed ex Patre. Vides etiam non tres esse, quia duo ex uno sunt, sed unum esse totum, quia duo hi qui neque ex nullo, neque ex aliunde, sed ex Patre. Secundum ergo sermonis elocutionem unius naturæ esse intelliguntur, non tres ut Pater, non tres ut Filius, neque iterum unum ut solitarium: & non tres, quia unum sunt, & vere unum, quia tres sunt. Sequitur de quinque partibus. Duo superius divisa, pars autem secunda sola, quæ habet divisionem in duo, & una est, hæc est mundi Creatio. Hic enim mundus sic dividitur. Una pars quæ fit sine nativitate; altera, quæ cum nascitur, fit. Hæc pars mundi quæ cum nascitur & fit, homo est & Angelus qui cum non nascitur fit, quia nulla Creatura vel factura in Filii Dei nomine a Deo constituitur, nisi & Angelus & homo. Angelus fit Deus propter fungendam legationem Dei ad homines; fit homo vero ut Filius Dei. Ut homo appelletur causa imaginis Dei appellatur: nulla enim Creatura facta est ad imaginem Dei, nisi sola hominis. Hic ergo homo qui ex omnibus Creaturis Dei a Deo imago statuta est, licet ex omnibus elementis mundi natura ejus concreta sit, tamen cum duabus naturis & diversis esse constat, id est anima & carne. Ratio veritatis non admittit, ut qui non vivit sine anima, neque intelligentiæ capax est sine ea, quod est caro imago Dei esse dicatur; sed quia anima vita sibi est sine carne, & quidquid intelligentiæ homo habet, naturæ ejus est; sic tamen ejus naturæ factam ad imaginem. Non ergo caro in effigiem Dei facta est, quia ipsa non est imago, sed anima quæ ad imaginem Dei est, in effigiem tamen facta est. Hæc est pars mundi, quæ cum nasceretur facta est a Deo: caro vero pars ejus partis mundi, quæ cum fit nata non est; plenitudo tertia est cum partibus mundi careat aut factus nativitate, aut innascibilitate & fit. Constat ergo dividi in has duas partes quæ supra dictæ sunt, id est in animam natam & factam, & elementa facta & innata: quia animam voluntas Dei generat & virtus ejus facit: factura vero per virtutem ejus creatur. Generatio vero ejus non ex natura Dei, sed ex voluntate est ejus. Creatio autem propterea, quia ante non fuerat. Ideo elementa virtute Dei & voluntate creata dicuntur. Et hæc volun-

tas non nativitatis est. Soli enim homines in filios nascuntur & fiunt, & nativitatis nomen accipiunt. Ita utraque creantur, non utraque nascuntur; quia nasci eorum peculiare est, qui nascuntur in filios; creantur autem & cætera, licet non ipsa ante non fuerint. Fit ergo proprium in his duobus quod una nascitur, licet utraque non fuerint. Pignora itaque hæc sunt, æternarum rerum quæ sunt ex Deo, & semper fuerunt, quia cum homo Filius Dei dicitur, & aliquando non fuit, non ipse verus Filius est, sed pignus ejus est: qui vero semper Filius erat & erit. Sic & alia pars creationis mundi quam diximus factam esse non natam, licet & non nata sit, & ante non fuerit, pignus ejus est, hoc est Paracletus qui non est natus, & semper ex Patre est: ergo caro fit quæ creata est & non nata; & anima fit creata & nata in imaginem Dei. Per virtutem tamen resurrectionis conjuncta sibi fiunt inseparabilia, atque ita æterna unum erunt in Deum, secundum dictum Domini nostri Jesu Christi in Evan-

Joan. 17. 21. gelio: *Sicut tu in me es Pater & ego in te, ita & isti sint in nobis unum.* Et ite-

Ibid. 22. rum ait; *Pater sicuti nos unum sumus, ita & isti unum sint in nobis.* Qui cum est major, non est major nisi aut tempore, aut mensura, aut honore. Non autem eum ante sæcula & sine tempore natum esse Filium a Patre credamus, quomodo potest esse minor tempore, qui ante tempora est? vel mensura, quomodo creditur minor, qui inæstimabilis, immensus & infinitus est? ac sic nec honore minor est, cum sit Dei Filius & Deus, quia unum Dei nomen est. Filius autem similis Patri non potest dici, quia similitudo corporum est in qualibet specie, aut coloris, aut staturæ. Æqualis proprie dici non potest Filius Patri, quia æqualitas sive inæqualitas in quantitate mensuræ est, sive ergo æqualitas, sive inæqualitas in Deum non cadit, quia Deus incorporalis est, infinitus, incomprehensibilis, inenarrabilis, immensus est, non potest in loco aliquo contineri, licet ubique & in omnibus sit Deus, sicut scriptum est in Actibus Apostolo-

Act. 17. 28. rum; *In ipso enim vivimus & movemur & sumus.* Hujus enim, licet dicere naturæ est Deus noster, ut omnia videat, omnia audiat, omnia comprehendat; quia ipse est omnium rerum creator & conditor, & quoniam Dei Filius Deus noster ante tempora æterna natus est, quando, quomodo, vel ubi non potest dici de eo. Quando enim, tempus habet; ubi locum significat; quomodo, mensuram videtur exprimere. Sed hæc tria in Deum non cadunt, quia est incorporalis. Ideo expedit confiteri Patrem ingenitum, Filium genitum a Patre ante tempora æterna: quando, ubi, vel quomodo non licet dicere, neque amplius scrutari, quia mens nostra quæ mundo concluditur, investigare non potest factorem & Deum suum. Nec tres omnipotentiæ dici possunt. Una est omnipotentia Patris per Filium & Spiritum Sanctum; omnipotentia enim ideo dicitur, quod potentia sua & virtute Deus fecerit mundum, & omnia quæ in eo sunt. Hæc ergo omnia per Filium facta sanctificante ea Spiritu Paracleto. Et ideo omnipotentes dici non possunt, vel tres, quia alter sine altero non operatur. Omnia enim quæ vult Pater per Filium efficit, & omnipotentia Patris dicentis, omnipotentia Filii est facientis: ac per hoc opus Filii, opus Patris est. Et ideo confitendus est coæternus Patri, & Spiritus Sanctus ingenitus, ex ingenito Patre Filium esse, qui ad redimendum genus humanum sibi ex substantia ipsius Mariæ corpus fabricavit, in quo habitare dignatus est. Cujus etiam passione nos rede-

Matth. 17. 5. mit, Patrem esse quem Joannes testem de Domino audierat: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipsum audite.* Spiritum Sanctum esse quem a Patre processurum Filius promisit. Qui etiam descendit super Apostolos die quinquagesima. Et Patrem non esse Filium, neque Spiritum Sanctum, quem Paracletum dicimus. Filium non esse Patrem, neque Paracletum. Paracletum non

Joan. 15. 26. esse Patrem nec Filium, quia cum Filius dicat: *Cum ergo venerit Paracletus ille quem ego mittam vobis a Patre meo Spiritum veritatis qui ex Patre meo procedit, hic testificabitur de me*, ostendit esse quem mitteret & a quo mitteret. Deum tamen Patrem & Deum Filium, & Deum Paracletum Spiritum unius substantiæ & trinæ substantiæ ejus divinitatis fide nostra esse & manere debere, confiteri quoque pium & salutare est: corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio

fit ad salutem. Filius Dei non est Filius hominis : Filius autem hominis Filius
Dei est: qui Filius Dei est non est Filius hominis, unigenitus enim Deus est:
quia vero Filius hominis est, primogenitus est, & propter susceptorem suum
unigenitum Deum & ipse unigenitus dicitur, quia in eo est unigenitus. Deni-
que de primo genito Apostolus Paulus sic ait, *qui est primogenitus ex mortuis in* Colos. 1. 18.
multis fratribus quia per eum crediderunt. Non ergo natura unigeniti, primoge-
niti : sed per societatem unigeniti Dei unigenitus est. Primogeniti autem natura
est primogenitus, non causa societatis, quia nullus ex mortuis resurrexit ad im-
mortalitatem, nisi ipse primus, & exemplum resurrectionis omnibus sequenti-
bus dedit : Ideo Apostolus Paulus dixit, *qui est primogenitus ex mortuis.* Idem Ibid.
iterum ad Romanos ait : *Ut sit ipse primogenitus, primatum tenens in multis fra-* Rom. 8. 29.
tribus: Quia unigenitus & primogenitus duæ naturæ sunt, divina, & humana,
sed una persona. Nam diversitas harum naturarum in elocutione Evangeliorum
ostenditur. Fidei igitur nostræ non convenit, ut Jesus Christus mentiatur, quia
ipse est veritas. Cum ergo ita sit, ipse de se dicit : *Qui me misit mecum est, nec* Joan. 8. 29.
me derelinquit. Et alio loco: *Deus, Deus meus quare me dereliquisti?* Quia Deus Matt. 27. 46.
hominem susceperat, & per mortem crucis relinquendus erat a Deo usque ad
resurrectionem. Fidei ergo nostræ sic convenit, ut homo dicat ad Deum suum,
quare me dereliquisti? Unigenitus autem Deus qui inseparabilis est a Deo Patre
dicat; *qui me misit mecum est, nec me derelinquit.*

MARTYRIUM
SANCTI TIMOTHEI,

Discipuli quidem facti SANCTI PAULI *Apostoli, primi autem Patriarchæ constituti Ephesiorum Metropoli Asiæ.*

LECTORI.

TIMOTHEI meminere Paulus 1. Corinth. c. 4. & 16. Philip. 2. Hebr. 13. & in utraque ad eum epistola. Chrysostomus Homilia ad Populum Antiochenum prima. *Eusebius* lib. 3. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 4. *Græca appendix* ad Hieronymi Catalogum cap. 11. *Et Isidorus* de vita Sanctorum utriusque testamenti cap. penultimo.

Hujus Martyrii auctor fuit Polycrates Ephesiorum Episcopus, de quo Divus Hieronymus, libro de Tractatoribus sive Scriptoribus Ecclesiasticis. *Et Sigebertus* cap. 3. de Viris Illustribus. *Et hoc versum ex Græco, & ad Ephesinam Synodum pertinere Franciscus Pithœus adnotavit, tam in margine Codicis Fratris piissimi & incomparabilis, quam in fastis Christianis, seu Usuardi Martyrologio. In quo asserit extare hoc Martyrium nono ex passionariis Codicibus Monasterii Sancti Germani Parisiensis, Polycratis nomine, ad cunctos Asiæ, Phrygiæ, Ponti, Pamphiliæ & Galathiæ Compresbyteros.*

USUARDUS nono Calendas Februarii, Januarii 24.

NATALIS Sancti Timothei, discipuli Sancti Pauli. Hic ab eodem Apostolo Episcopus ordinatus Ephesi, post multos pro Christo agones, Martyrio coronatus est.

MARTYRIUM SANCTI TIMOTHEI.

Cunctis hujus Asiæ & Frigiæ, Pamphiliæ, Ponti & Galatiæ, & omnibus in Catholica pace degentibus Compresbyteris: Ego omnium vestrum minimus Polycrates, sicut ipsi qui viderunt, nobis tradiderunt, & nos statim secus successimus in ædificationem innotescere justum duximus; Pax & salus in Christo fratribus.

MULTI multas historias & vitas, mores etiam & conversationes, ac fines Deo amabilium & Sanctorum virorum conscripserunt, quibus eorum notitiam posteris commendaverunt. Quapropter non extra justum & nos tale quid existimantes, memoriæ tradere vitam & conversationem ac transitum Sancti Apostoli & primi Patriarchæ Ephesiorum magnæ Metropolis Timothei festinavimus. Nam beatissimus ille, sicut etiam & constitutis a Luca Sancto Evangelista, Catholicis actibus cognovimus, erat natione patris Hellinis, matris vero Judeæ fidelis; ortus civitate Liltris, quæ est una Lycaoniæ præfecturæ, Doctus autem a magno Dei cultore Paulo Apostolo, & multa ab eo testificatus; conperegrinus nihilominus ejus factus & compatiens in Evangelio Christi, & valde commodum illi seipsum præbens, devenit cum eo splendidissimam Ephesiorum Metropolim, a quo & Episcopatum primus Apostolicæ Sedis ipsius splendidæ Metropolis consecutus est, regnante in Romanorum civitate Nerone, Proconsulante autem Asiam Maximo: ubi siquidem in doctrinis & miraculorum ostensionibus, sanitates & conversationes superascendentes humanis cogitationibus peregit, quæ unusquisque indifferenter in ipsum dictis, sufficienter in Sanctorum Apostolorum nostrorum actibus potest discere. Nos autem ostendere dignum ducimus, quia ipse Sanctissimus Apostolus & Patriarcha Timotheus, non tantum Beatissimi Pauli Apostoli, sed & gloriosi Theologi Joannis, qui supra pectus requievit magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, visor & ipsius auditor factus est. Nerone enim Principes Apostolorum Petrum & Paulum male tractante Martyrio, gloriosis etiam eorum condiscipulis differenter finitis, convenit Joannem magnum Theologum adesse splendidæ Metropoli scaturienti de naufragio, sicut volentes discere ex his quæ ab Ireneo Lugdunensi Episcopo de eodem excellentissimo Joanne conscripta sunt, valent nosse. Quando etiam & qui secuti fuerunt discipulos Domini nostri Jesu Christi, apud se passim constitutas differentibus linguis conscriptas de factis miraculis a Domino nostro Jesu Christo, nescientes ordinatim componere, venientes ad Ephesiorum urbem, secundum communem sententiam Joanni favorabili Theologo obtulerunt. Qui omnia considerans & exiens gaudenter motus, quæ ab ipsis dicta sunt in tribus Evangeliis constituit secundum ordinem Mathæi, videlicet & Marci & Lucæ, eorumque nominationes conscripsit, & singulas singulis Evangeliis superposuit. Inveniens autem eos dispensationes humanitatis narrantes quæ de divino pectore hauserat, & ab illis dicta non fuerant, ipse pleniter narrat, supplens & quæ minus ab eis dicta sont, in capitulis Divina miracula; unde tali constituto, nullius hominis cogitationibus ante a dorso, sacro scilicet Evangelio superposuit nomen suum. Sequenti denique tempore Domitiani Imperantis Romanæ civitati post Neronem, & per medium Imperantium irruentibus in Sanctum obtre-

ftationibus & multoties dictus Theologus Apostolus Joannes de Ephesiorum splendida urbe ab ipso exul factus est, & in Pathmo insula, quæ una Cycladum est insularum habitare præceptus. Istis autem in his existentibus, & Episcopatum sancto & bene sæpe dicto Sanctissimo Timotheo dispensante Ephesiorum Metropolim, reliquiæ primæ Idolatriæ, in his qui terram ipsam inhabitant, remanserant, qui habebant eitagiarum (sic enim eamdem ipsi vocabant) festivitatem in diebus quibusdam perficientes, prætexta quidem seipsos circumponentes, & ut cognosci nequirent facialibus velantes illorum facies, & ropala & imagines simulachrorum portantes, ac cantica ludicra quædam clamantes, super insiliebant inordinabiliter liberas & venerabiles mulieres. Homicidia etiam & alia plura inclita & nefanda operantes, & multum sanguinem effundentes in designatis locis civitatis; & hæc quasi necessaria ad profectum animæ agentes non sinebant, frequentissime ipsos devocante sanctissimo tunc Archiepiscopante Timotheo. Non prævalente autem illo doctrinis talem eorum insaniam prohibere, in die hujusmodi eorum abominabile festivitatis transcurrens Sanctus in medium porticus, hortabatur illos dicens: Viri Ephesii nolite Idolatræ insanire, sed agnoscite plane illum qui est Deus. Operarii autem Diaboli indignantes in doctrina ejus, ipsis quos prædiximus superportatis palis & lapidibus usi, justum interfecerunt. Servi vero Dei adhuc spirantem eum reposuerunt in monte ipsi splendidæ civitati adjacenti, in ultra portus partibus: & cum pace ibi spiritum sanctum Deo reddidit. Accipientes namque ejus sanctissimum corpus, reposuerunt illud in loco vocato Pioni, in quo nunc existit sanctissimum ejus Martyrium. Domitiano etenim Imperatore demoliente vitam, Imperium Nerva accepit, qui divinum Apostolum & Evangelistam Joannem revocat. Isque rediens & superstans Ephesiorum ipsi splendidæ Metropoli, inveniens etiam secundum prædictum modum finiisse instantem vitam sanctissimum Timotheum, per eorum postulationem qui tunc inventi sunt sacrorum principes, Præsulatum Apostolici throni suscepit, qui & persuffecit moderans ipsam magnæ Metropolis sacratissimam sedem usque ad Trajani Imperium. Finivit autem sanctus & gloriosus Apostolus & Patriarcha ac Martyr Christi Timotheus post vocatarum Catagogiarum quæ est secundum Asianos mensis quarti trigesima, secundum autem Romanos mensis Januarii vigesima secunda die. Regnante in Romanorum civitate prædicto Nerva, Proconsulante autem Asiam Peregrino, apud nos vero regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

ORDO
CAMERACENSIS ET ATREBATENSIS
ECCLESIÆ.

Ex Manuscripto Codice Petri Pithœi, quo testatur hunc ordinem excerptum ex vetustissimo, in quo præcedebat Regula Canonicorum ex Concilio Aquisgranensi.

LECTORI.

CAMERACENSIS & Atrebatensis Ecclesiæ sub eodem fuere Antistite a Sancto Diogene, qui missus a Siricio Papa circa annum 390. & Martyrio coronatus a Wandalis,

eadem tempestate qua Sanctus Nicasius, id est sub annum 40. usque ad Gerardum secundum: post cujus obitum, anno 1094. divisus est Episcopatus, & Ecclesia Atrebatensis proprium recepit Antistitem, ut ex Chronico Cameracensi & Atrebatensi a Balderico Noviomensi & Tornacensi Episcopo Duaci edito in 8°. anno 1615. unde patet ordinis earumdem Ecclesiarum antiquitas.

IN NOMINE

DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI,

Incipit Ordo Camaracensis & Atrabatensis Ecclesiæ; qualiter dicbus Dominicis vel festivitatibus Sanctorum agendum est.

DOMINO nostro Jesu Christo triumphante, ejusque misericordia annuente, devotissimo charitatis studio optamus ea in hac Ecclesia ad honorem Dei, beatæque Mariæ Virginis ordinare, quæ ab statu rectitudinis deviando, vel ab ordine Romano discrepare videbantur, ita tamen ut non nobis ordo novus adscribatur, neque objici ab invidis possit a memoria Clericorum ordinem sacratissimum Romanum, prout vidimus & legimus imitari desideramus.

Dominica sacræ Resurrectionis, nocte vigilias custodire oportet, & ante mediam noctem ad nocturnale officium surgendum est, & omnia signa pulsanda sunt, sive in brevioribus, vel in longioribus noctibus. Ecclesia autem cum omni decore illustretur lumine tam cum cereis, quam etiam cum lampadibus. Cum omni vero honestate tractim Lectiones legantur, & Responsoria decantentur. Nona autem lectio fit Evangelica, ex Homeliis Patrum. Homelia ipsius Evangelii a Diacono vel Presbytero aut Episcopo tota legatur, nisi forte aurora interveniens hoc distulerit. Populus vero stans vel sedens audiat Divinum, strenue agat silentium, ne forte sibi vel legentibus fiat impedimento, quia populus in Ecclesia vaniloqui non debet. Scriptum est enim: *In conspectu Angelorum psallam tibi: adorabo ad Templum Sanctum tuum.* Et in Evangelio: *Domus mea, Domus orationis est:* & hoc parvi pendere, magnum delictum est. In ipsis III. Nocturnis tribus vicibus duo thurribula deportanda sunt, cum insenso vel thimiamate, id est, in initio primi Psalmi, & in secundo Nocturno primi Psalmi, & in tertio Nocturno similiter primi. Primitus enim ad Altaria deportanda sunt; deinde in Choro; postmodum ad Populum, & ita sint parati semper, ut prunæ cum cineribus in loco oportuno inveniantur. Matutinale vero Officium tractim decantandum est: altius tamen ipsi Psalmi quam Nocturnales. Sic enim fit in Romana Ecclesia. Post peractum Officium omnes exeant ab Ecclesia, ut se præparent statim, nisi custodes deputati ibi remaneant. Clerus vero postquam præparatus fuerit, cum albis & sandalis procedat ab Ecclesia: statim ut sol ortus fuerit, mox unum signum pulsetur in Capitulo, ibique antea aqua benedicta sit parata a Sacerdote. Cum autem a Capitulo surrexerint, procedant ad Ecclesiam majorem, & omnia signa pulsentur, simul & ostia aperiantur Ecclesiæ, ut populus ingredi valeat, atque tunc Prima decantetur.

De Schola autem aliqui eligantur, qui cum uno Presbytero & cruce una aquam benedictam per omnia officina aspergant, tam in domum Episcopi, quam & in claustra fratrum, omnia circumeuntes benedicant. Mox ut Prima completa fuerit, procedat omnis Clerus ab Ecclesia cum silentio, & accipiant vestes de sacrario, & in Choro stantes vel sedentes, cum silentio expectent adventum Episcopi.

Episcopi. Cubicularii vero ipsius Episcopi & Subdiaconi parati sint ad induendum Episcopum, quia ubicunque ille fuerit, usquedum paratus sit, ipsi præsto adesse debent. In illa hora postquam vestes a sacrario receperint, & aqua benedicta aspersa fuerit, iterum pulsatis signis decantetur Tertia. Hoc ij. modo fiat in festivitatibus Sanctorum Apostolorum, Martyrum. Et ideo volumus, ut mane agatur Missa in Dominicis diebus, quia Dominus valde mane surrexit; & ita usus est in sancta Sede Romanæ Ecclesiæ. In titulis vero qui in civitate vel extra sunt, non ante cantetur Missa, quam in ipsa publica Ecclesia in civitate, neque illorum signa pulsentur, ut omnis populus ad publicam procedat Ecclesiam, nisi forte causa infirmorum aut pro iter agentibus. In Monasteriis vero quæ sunt juxta civitatem non antea Missarum solemnia agantur, quam in publica Ecclesia civitatis incboata fuerint Missarum solemnia, nisi forte, ut diximus, pro iter agentibus, aut infirmorum causa.

Hebdomadarum vero diebus non eo modo agendum est, nisi quod vigiliæ in nocte vicissim a fratribus agendæ sunt, & ante Galli cantum pulsentur signa in longioribus noctibus; in brevioribus vero media nocte. Completo vero nocturnali vel matutinali Officio, schola ad loca sibi deputata cum Magistris procedant, seu ad legendum, vel ad cantandum seu ad scribendum: & mox, ut sol ortus fuerit, signum pulsetur ad Primam, ubi omnis Clerus conveniat. Deinde exeant ab Ecclesia cum silentio, & resideant in Capitulo, ubi sacra legatur lectio ab Hebdomadario, qui prima feria Hebdomadam ad legendum susceperat. De ipsa vero lectione & de conversatione Clericorum, a Prælatis ibi tractandum est, & quicquid fratres illa die agere debent, & quam obedientiam unusquisque facere debeat, ibi injungere oportet. Postquam vero inde exierint, custos Ecclesiæ procedat ad sacrarium, & præparet sacra vasa ad agenda Missarum solemnia. Ibi Presbyteri tam Hebdomadarius quam cæteri conveniant, & sacra vasa de sacrario sumant, & ad Altaria procedant, & Missas sibi injunctas celebrent, nt hora tertia omnia completa habeant. Hoc ij. modo in diebus jejuniorum hora octava agant, hora tertia a sancto die Paschæ publica cantetur Missa usque ad XVIII. Kalend. Octobris, nisi forte in diebus jejuniorum & sexta feria, quia omni sexta feria jejunandum est, & hora octava publica Missa cantanda, nisi forte fuerit æstus, ut hora quinta reficiatur. Postquam vero de Refectorio exierint, infra claustra remaneant, ibique cum silentio aut legant, aut in dormitorio quiescant usque hora octava. Pulsato vero signo mediante hora octava, omnes intrent Ecclesiam: cantato vero officio horæ nonæ, singuli ad deputata exeant officia, quidam ad legendum, quidam ad cantandum, seu ad scribendum, quidam vero ad opera manuum exercenda. Reliqui vero in Ecclesia infirmi & senes remaneant, & Psalmos decantent, & orationes faciant, ut nemo otiosus existat, quia otiositas inimica est animæ.

De Schola autem Grammaticorum seu Cantorum etiam & infantium Laïcorum magna adhibenda est diligentia, ut unusquisque optime imbuatur tam in artibus, quam in sancta conversatione & religione tales nutriantur, qui scientia & vita ad sacra possint accedere ministeria, digneqne Deo ministrare & populo. Quia ideo sanctæ Sedes Episcoporum viles habentur, quia non tales ibi nutriuntur, unde populus informari possit in negotiorum necessitatibus. Quapropter maxima cum divino adjutorio adhibenda est diligentia, ut omnis ordo Ecclesiæ honeste fiat in omnibus, ut laudetur Deus. Amen.

SORTES APOSTOLORUM.

Ex Collectione Synodorum Petri Pithœi J. C.

LECTORI.

LICET superstitiosus sortium usus in detegendis arcanis ab antiquis Galliæ Conciliis sit prohibitus, maxime a Vasensi ann. 465. Can. 16. *Agathensi* ann. 506. Can. 42. *Aurelianensi I.* ann. 511. Can. 30. *Et Antissiodorensi* ann. 518. Can. 4. *quorum auctoritas refertur a Gratiano,* causa 26. Quæstione 5. Can. 6. *his verbis.* Aliquanti Clerici, sive Laici student auguriis, & sub nomine fictæ religionis, per eas, quas Sanctorum sortes vocant, divinationis scientiam profitentur. Can. 9. Si quis Clericus, Monachus vel sæcularis divinationem vel auguria crediderit observanda, vel sortes, quas mentiuntur esse Sanctorum. Et Can. 7. *qui est Leonis IIII. ad Episcopos Britanniæ,* sortes quibus cuncta vos in vestris discriminatis judiciis, quod Patres damnaverunt. *Duximus tamen non ingratum fore literatis scire formulas, quas Petrus Pithœus subjunctas invenit Canonibus Apostolorum in veteri Codice Manuscripto majoris Monasterii, qui fuit Bernabæ Brissonii.*

SORTES APOSTOLORUM.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & in nomine Summæ & Individuæ Trinitatis. Incipiunt sortes Sanctorum Apostolorum, quæ numquam fallenrur nec mentientur. In ordine sortium est consuetudo, quod si illas aliquis interrogare voluerit, triduo jejunet cum pane & aqua, & tertia die omne Officium Sanctæ Trinitatis psallat, & expleta Missa, cum magna humilitate orando & lachrymando, a sortibus petat quidquid necesse fuerit: Pater noster.

SEQUITUR ORATIO.

APERI, Domine, dubia quæ sunt in cordibus nostris per hanc sortem, & dirige eam sicut direxisti sortem nautarum, qui naufragium patiebantur, quando cecidit sors super Jonam, & sicut direxisti sortem Apostolorum tuorum quando cecidit sors super Mathiam: immitte, Domine, Spiritum ve-

raeem quem tu misisti per Prophetam tuum qui vidit universum Israëlem dispersum sicut oves errantes in montibus. Expelle, Domine, spiritum fallacem quem tu misisti ad decipiendum Acab, quando cecidit cum omni exercitu suo. Dirige, Domine, sortem hanc quam mittam in nomine tuo per merita & orationes Sanctorum Angelorum tuorum, qui sortes amicorum cunctorum regunt, ut hæc sors veritatem nobis hujus rei inducat per te, Salvator mundi, qui vivis, &c.

ALIA ORATIO.

Oremus ad te Domine Pater, Rex cœli & terræ, qui es Creator omnium rerum creatarum, qui cuncta ex nihilo omnia mundi creasti, & Abraham Patrem nostrum te daturum nobis jurasti, & Moysi in monte Sinai legem dedisti, & Susannam de falso crimine liberasti, & Tobiam de contritione cordis in alacritate mutasti, & nurui suæ de magna amaritudine cordis afflictæ, & lachrymarum fonte tribuisti dulcedinem: qui exaudisti Jonam de ventre ceti, & deinde prostratum & jacentem & Petrum lachrymantem Domine suscepisti: suscipe, Domine, preces meas, ut de hac re quam peto per has sortes mihi notum facias, qui sciens es per omnia & in omnibus, qui in sancta & in perfecta Trinitate vivis & in unitate consistis, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

C. C. C.

Post solem surgunt stellæ, & iterum sol ad claram lucem revertitur, sic & animus tuus, unde dubius esse videris in brevi tempore ad claritatem pervenerit, & veniet tibi, & obtinebis quod cupis Deo adjuvante, age ei gratias. CCV.

De quo consulis animus tuus sit sicut speras, ut possis pertingere ad quod desideras. CCIIII.

Deus te adjuvabit, de quo cupis, & de quo consulis: Deum roga, cito perveniet tibi quod desideras. CCIII.

CCIII.

Dexteram tuam porrige, & habebis concordiam, & spem bonam, & pauperibus tribue. CCII.

De luce in tenebris mittere quæris, ubi nulla directa est semita, & vita tua carere cupis, moneo te ne cures ab hoc consilio. CCVV.

Est via certa quam tu petis, noli timere, Deus tibi in adjutorium erit, & pervenies ad quod desideras. C. VIIII.

Magnum quod tibi videtur esse jam transit, & quomodo volueris, nam hoc quod consulis in potestate tua non erit. C. VIII.

Ne dubitaveris de quo consulis, Deum roga, bonum est quod petis, & noli timere. C. VII.

Cervo currente cornua tenere cupis in manibus, sed difficile est, quia in silvis moratur, sed revertatur in cubili suo, & ibi capi potest: sic veniet tibi in manibus tuis in quo dubius es. C. VI.

Qui petis, & qui rogas cum magno sudore & labore, pervenies ad hoc quod desideras, securus esto, Deum roga. C. IIII. IIII.

Vicinus tuus cum ad te venerit, blandis sermonibus te inducere quærit, tu vero caute agere debes, ne postea incipias pœnitere. C. C. I.

Quod postulas nunc ita veniet cum magno gaudio, securus esto, Deum roga, & noli timere. C. IIII. III.

Prava ne velis, sævis sermonibus te decipere volunt qui te quærunt, securus esto, ab hoc consilio, ne postea incipias pœnitere. C. III. II.

Sicut navis in pelago gubernata fuerit, quod desideras ita tibi veniet. Si jam pervenias ad quod desideras, Deum tuum roga, ut placatus sit tibi. Blandis sermonibus te decipere volunt, tu vero caute vide simplicitatem tuam, ne postea incipias pœnitere. C. IIII. I.

In hoc cogitamento non est animus tuus firmus, quia pravæ sunt in pectore

tuo cogitationes: sollicitus esse noli, & veniet tibi desiderium tuum bonum, quod animum tuum confirmet, securus esto. C. III. III.

De qua te primum cogitasti & consulis, tuus animus inde magis habebit gloriam magnam.

C. III. II.

Et si in societate in filium non habent, non fiunt, sic & tuus animus cito consilium mutavit, sed ad nos venies. Placa Deum ut securus possis fieri. C. III. I.

Petitio tua accepta erit, cogitare noli, de quo consulis, perveniet tibi in brevi tempore. Ideoque Deum roga, & obtinebis quod cupis. C. II. II.

Via tibi parata est, patiens esto, Deum roga, & venies ad desiderium tuum. C. II. I.

Quod cogitasti firmum est, aliud cogita ad lucrum perveniet quod cupis. C I. I.

Disce timere, inimici tui cadent, & adhuc melior eris. VVV.

De quo postulas bonum est, diligentius age, & pervenies ad desiderium tuum bonum. VVIIII.

Bonitas omnium qui quærunt Deum, serva mandata Dei, & omnia tibi prospere fient. VVIII.

Qui te nocere cupiunt vinces eos, spem tuam consequeris. Tu vero Deum tuum roga, ut in adjutorium sit tibi, & pervenies ad desiderium tuum bonum. VV. II.

Quod postulas bonum est, de quo cogitas in manibus tuis erit. VV. I.

Sicut seminator in terram bonam semen mittit, & fructum in tempore suo restituet, ita ad quod desideras lætus pervenies, & tuam voluntatem facile invenies. V. IIII. IIII.

In silvam te mittere quæris, ubi nullam semitam invenies, & multæ serpentes validæ latent, & ideo moneo te vitam tuam decipiaris, decipiaris dum non putas. V. IIII. III.

Canis festinando cæcos catulos parit, sic & tuus animus. Improperare noli de quo postulas: si patiens fueris, veniet tibi ultro in potestate tua cum magno gaudio. V. IIII. II.

Massa plumbea auro mixta est, & est invidiosa, sic & tuus animus invidiam machinat; aliud namque cogita. Hoc quod petis in potestate tua non erit. V. IIII. I.

Adversarium te dicis habere, spem tuam dirige, ut tibi in adjutorium sit Deus. Moneo te ne velis esse irreligiosus. V. III. III.

Aliud cogitas, aliud perveniet tibi, dum non speras. Ideo caute agere debes, & vide simplicitatem tuam, ne in damnum perduceris & detrimentum.

V. III. II.

Venti sunt, validæ tempestates sive procellæ, cave ne te velis mittere in pelagum: sustine modicum, & accipies serenitatem, & perveniet ad quod desideras animus tuus. V. III. I.

Quæ petis atque rogas sollicitus esse noli, pervenies cum labore, & accipies fortunam bonam seu futura bona quæ data sunt tibi. V. II. II.

Leonem magnum cave qui te nocere cupit. Ideo ad Dominum clama, & de malo liberabit te, ne post mortem restituas damnum. V. II. I.

Quod annus non dat, dies subditus affert. Noli esse sollicitus, quia veniet tibi desiderium tuum bonum, quod recedet ad gaudium magnum. V. I. I.

Licet & ventum cum magno sudore & labore venire, tunc erit tibi in manibus tuis quod petisti: Deum roga, & refer ei gratias. IIII. IIII. IIII.

Tria sunt facta per hominem in hoc sæculo: tres autem Angeli temperant illa, primumque invenies gaudium cum lætitia. Secundò de abundantia rerum temporalium. Tertio de lætitia, & in itinere tuo accipies gaudium. IIII. IIII. III.

Tu hac hora recede a nobis, quia sortes meæ non dant responsa: alia die venies, & observa conditionem tuam. IIII. IIII. II.

Dum tempus accipies, nihilque phatis, bona sunt tua data. IIII. IIII. I.

Nihilque est quod timeas, Deus adjuvabit tibi, ut possis securus esse, & in breve tempus lucrum invenies, & tenebis quod cupis, & habebis claritatem, noli timere. IIII. III. III.

Gaudium magnum de quo petis veniet tibi, & protegat te Deus: inimicos tuos vinces, quia Deus tibi in adjutorium erit; securus esto, spem tuam recipies. IIII. III. II.

Quid calcas contra stimulum? jactare noli temetipsum, quia malum est de quo consulis. Contra sortes noli ire. Moneo te ne velis esse contrarius Deo. IIII. III. I.

Quid venisti consulere? Deum tuum neglexisti, multum promisisti, & non implevisti: primitus placa Deum, ut propitius sit tibi, quia valde iratus est, & sic veniet ad te. IIII. II. II.

Votum quod cupis obtinebis. Deum roga, ut ipse sit tibi in auxilium: patiens esto; noli dubitare quod consulis. Securus esto, veniet tibi, Deo adjuvante, quod desideras. IIII. II. I.

Tibi fortuna quæ promittitur in terra est, & sermones qui te impediunt, nec pertinges ad quod desideras. IIII. I. I.

Exultans te præcipitare cupis, & quæris vita tua carere, sed modo tempus non permittit: patiens esto, & Deum roga, ut petitionibus tuis misericordiam merearis. III. III. III.

Hæ sunt sortes quæ manifeste respondent interrogantibus, & abscondita hominum patefaciunt. Ideo te moneo ne moras facias interrogare necessaria, sed magis pete gloriam Deo, ut petitiones animi tui invenias. III. III. III.

Mel tenes, & acetum desideras. Vide bonum quod lenius est: nam quod petis non est tibi datum. III. III. I.

In quo speras pisces latent, & tu lætus capies eos: sic animus tuus dubius esse videtur, & tamen facile dono Dei accipies, si Deum rogaveris. III. II. II.

Quod sollicitus esse videris, & undis maris navigare quæris, vide, & sustine, in brevi tempore invenies, & pertinges ad quod desideras. III. II. I.

Gaudium magnum veniet tibi, de quo petis, noli cogitare, securus esto, roga Deum, & invenies gratiam. III. II.

Jam tibi introitus est paratus, & aperta janua potes introire ad quod desideras, ubi hortare vel spem tuam, ora Deum, ut adjutor sit tibi. II. II. II.

Pecuniam tuam ad lucrum mittere quæris, vide ne ad damnum perveniat tibi: iste locus periculosus est, utere consilio, sapientem fatigare cave. II. II. I.

Quod in potestate tua non est tantum quæris, sed breve tempus sustine, & meliorem invenies conditionem tuam. II. II.

Fidelis esto in perpetuum, & quidquid petieris, Deus omne tibi præstabit, & fœlix eris in ævum si obtemperaveris mandatis Dei. I. I. I.

Hæ sunt sortes Sanctorum quæ nunquam falluntur, nec mentiuntur, id est Deum roga, & obtinebis quod cupis. Age ei gratias.

CATALOGUS
SYNODORUM ECCLESIASTICARUM
ET
EPISTOLARUM DECRETALIUM.

EX COLLECTIONE PETRI PITHOEI J. C.

DE QUARUM EDITIONE

sic in Præfatione sua ad Annales Francorum.

CUM nobis pridem in animo esse hoc etiam Patriæ Posteritatique tribuere, ut veteres suas non historias solum, sed & leges & Synodos, *potissimum vero illas quæ temporum sive negligentia, sive injuria hactenus latuerunt, tandem aliquando in lucem editas aspiceret, &c. Ac jam quidem ea nobis mente edita sunt nuper Pipini, Karoli ac Ludovici Capitula, sic enim leges suas appellarunt, adjectis etiam nonnullis a Calvo sub regni initia promulgatis. Reliqua ipsius, simul & aliorum ejus familiæ plura, quæ commode eodem tractatu comprehendi non potuerunt, aliud otium expectant, quo, Deo dante, vel separatim, vel cum* Synodis *edentur.*

JACOBUS AUGUSTUS THUANUS,

in Suprema Galliarum Curia Præses, libro CXVI.

Historiæ anni 1596.

PETRUS Pithœus, præter innumera veterum scripta e tenebris, dum inter nos degeret, primum eruta, aut meliora publico data, moriens reliquit Conciliorum Gallicorum diligenter conquisitorum ac digestorum collectionem, Francisci fratris viri doctissimi fidei, ut ederet, commissam: quod ut faciat assiduis precibus quotidie efflagitatur; & vero facturum eum propediem speramus.

LECTORI
VERITATIS AMANTISSIMO.

EXCERPTA superius testimonia de Pithœo præfigenda duximus Catalogo Synodorum, quæ edidisset, nisi morte præventus anno 1596. ætatis suæ 57. ut nemini obscurum esse pos-

sit domi, non foris realem habuisse cautionem editionis tam desiderata, multis ab annis inchoata, sed nondum perfecta. Ad quam perficiendam plurimum valent qua extant in Bibliotheca Clarissimi D. D. Claudii le Peletier Regni Administri, Regii Ærarii Prafecti, & Senatus Prasidis infulati tria volumina, collecta ex Pithœi atavi sui sacrorum monumentorum reliquiis, cura Francisci Desmares in Curia Patroni, Antonii Allen in Prasidiali Trecensium Curia Consiliarii, Pithœorum fratrum singularis amici ex Ludovica filia nepotis. Pithœana Synodorum collectio non solum apud Gallos commendata, sed etiam apud exteros, & in argumentum est Petri Pauli Boscha testimonium libro primo de Bibliotheca Ambrosiana Mediolani edito anno M. DC. LXXII. *typis Ludovici Montia pagina* VI. *his verbis.* Etiam cum Romæ moraretur Federicus Cardinalis Borromæus, instruxerat Bibliothecam, maximamque librorum vim collegerat undique, animo futura providente. Ejus rei argumento litteræ sunt Roberti Bellarmini viri doctissimi, admonentis Borromæum de Francisco Pithœo, Homine Gallo: namque id Cardinalis quæsiverat a Bellarmino, & cognoverat plura Conciliorum volumina apud illum Lutetiæ Parisiorum servari, eaque descripta & vetustati erepta; immo & tabulas legimus tanti apparatus indices.

QUÆ NOBIS AD INTEGRAM SYNODORUM Ecclesiasticarum sive Conciliorum editionem, præter jam publicatorum emendationes Deus adhuc contulit, hæc sunt.

SYNODICUS ordo Paschalis ex Concilio Cæsariensi Palæst. Incipit: *Post resurrectionem.*

Canonum Nicænorum Latinæ editiones antiquæ quatuor ex uno eodemque vetustissimo exemplari, in quo binæ binis e regione oppositæ.

Diatyposes Ecclesiasticæ, quæ Synodi Nicænæ esse dicuntur a Græcis.

Constantini Imp. Græca Epistola ad Episcopos & populos contra Porphyrianos, quæ ad Nicænam Synodum pertinet. Incipit: Τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς. *Sozom. l. 9. Niceph. 8. 25.*

Ejusdem Constantini Magni Imp. Epistolæ ad eamdem Synodum pertinentes, de Græcis Latinæ factæ, & a Justiniano Imp. ad Vigilium Papam Missæ. Prior ad Catholicam Alexandriæ Ecclesiam. Incipit: *Gaudete, dilecti fratres:* posterior ad Catholicam Ecclesiam Nicomediensium. Incipit: *Benedictum Deum.* *Socrat. l. 6.*

Pars actorum Concilii Arelatensis primi Catholici, de causa Cæciliani, atque inter cætera, Epistola sive relatio Episcoporum Concilii ad Sylvestrum Papam & Constantini rescripta. Quibus etiam adjecta sunt gesta purgationis Felicis Episcopi Autumitani ordinatoris ejusdem Cæciliani, & alia de Silvano qui cum cæteris ordinarat Majorinum, cui Donatus successit.

Fides Catholica exposita apud Fariseam civitatem ab Episcopis Gallicanis & ad Orientales Episcopos missa. Incipit: *Omni quidem vita nostra.* *Sir V. ex Parisiens.*

Epiſtola Euſebii Vercellenſis ad Gregorium Epiſcopum Hiſpaniarum. Incipit: *Litteras ſinceritatis tuæ.*

Epiſtola Germinii Epiſcopi adverſus Arrianos. Incipit: *Ego Germinius credo.*

Decretum Synodi Orientalium apud Serdicam Epiſcoporum a parte Arrianorum, quod miſerunt ad Africam, cum ſubſcriptionibus ſingulorum. Incipit: *Eſt quidem nobis omnibus.*

Athan. 479. Epiſtola Ariminenſis Concilii ad Conſtantium Imp. ubi Epiſcopi prævaricati ſunt a fide vera. Incipit: *Jubente Deo & præcepto pietatis tuæ.*

Geſta Euſebio & Ypatio Conſſ. VI. Idus Octobr. ubi prævaricati ſunt Epiſcopi Legati a fide vera. Incipit: *Dum conſed ſſent.*

Sulpic. p. 201. Exemplum fidei Epiſtolæ miſſæ ad Conſtantium Imp. a Magdonio, Megaſio, Valente & cæteris perfidis Epiſcopis Synodi Ariminenſis, qui Orientalium Hæreſi conſenſerant. Incipit: *Inluſtrati pietatis tuæ ſcriptis.*

Lucif. 547. Epiſtola Legatorum miſſa ad Conſtantium Imperatorem a Liberio Epiſcopo urbis Romæ per Luciferum Epiſcopum. Incipit: *obſecro tranq. Imp.*

Exemplum Epiſtolæ Conſtantii Imperatoris ad Epiſcopos Italiæ, qui in Ariminenſi Concilio convenerant VI. Kalend. Junii Euſebio & Ypatio Conſſ. Incipit: *Continent priora inſtituta.*

Definitio habita ab omnibus Catholicis Epiſcopis, priuſquam per terrenam poteſtatem territi, Hæreticorum conſortio ſociarentur in Concilio Ariminenſi. Incipit: *Sic credimus.*

Tractatus de fide, quo in eodem Ariminenſi Concilio ſtatutum eſt non debere Paternam minui traditionem, & qui contra hanc veniebant omnium in unum conſpirantium ſpiritali voce ſunt damnati XII. Kal. Auguſti Euſebio & Ypatio Conſſ. Incipit: *Cum apud locum Ariminenſem.*

Item damnatio blaſphemiæ Arrii & expoſitio integræ fidei quam Catholici in tractatu Ariminenſi firmaverunt & manu ſua ſubſcripſerunt. Incipit: *Blaſphemia Arrii.*

Liber Sancti Hilarii Pictavenſis Provinciæ Aquitaniæ in quo ſunt omnia quæ oſtendunt, quomodo, vel quibuſnam cauſis, quibus inſtantibus ſub Imperatore Conſtantio factum eſt Ariminenſe Concilium contra formulam Nicæni tractatus, qua univerſæ Hæreſes comprehenſæ erant. Incipit: *Sancto Spiritu plenus Paulus.* Cui libro acta hæc inſeruntur quæ ad Synodos pertinent.

Athan p. 403. Tripert. lib. 4. 24. Exemplum Epiſtolæ Synodi Sardicenſis ad univerſas Eccleſias. Incipit: *Multa quidem & frequenter.*

Exemplum Epiſtolæ factæ ad Julium urbis Romæ Epiſcopum, & eidem a Synodo directæ, cum ſubſcriptionibus Epiſcoporum LXI. adjectis etiam nominibus Hæreticorum. Incipit: *Quod ſemper credimus.*

Athan. p. 418. Exemplum Epiſtolæ qua poſt renunciationem Orientalium, Athanaſium reum non eſſe, in urbe Roma, olographa manu Valens perſcripſit, & Urſacius ſubſcripſit. Incipit: *Quoniam conſtat.*

Ibi. Exemplum alterius Epiſtolæ Valentis & Urſacii, quam poſt aliquantum temporis ab Aquileia, poſteaquam ſuperiorem Romam miſerunt, ad Athanaſium miſerunt & Epiſcopos. Incipit: *Dedit ſe occaſio.*

Exemplum Epiſtolæ Liberii Epiſcopi urbis Romæ, factæ ad Catholicos Epiſcopos Italiæ. Incipit: *Imperitia culpam.*

Exemplum Epiſtolæ Liberii Epiſcopi urbis Romæ ad Orientales Epiſcopos. Incipit: *Studens paci & concordiæ.*

Exemplum Epiſtolæ Epiſcoporum Italiæ ad fratres per Illyricum fidem paternam retinentes. Incipit: *Divini muneris.*

Exemplum Epiſtolæ Valentis, Urſacii, Gaii & Pauli ad Germinium datæ XV. Kal. Januarii. Gratiano N. P. & Dagalaifo Conſſ. Incipit: *Cum de ſpe & ſalute.*

Reſcriptum Germinii ad Rufianum, Palladium, Severinum, Nichan, Haliodorum, Romulum, Mucianum & Stercorium. Incipit: *Vitalis nunc militantis in officio ſublimis præfecturæ relatione.*

Exemplum Epiſtolæ, quam Liberius antequam ad exilium iret, uniformem Confeſſio-

Confessoribus scripsit, id est Eusebio, Dionysio & Lucifero in exilio constitutis. Incipit: *Quamvis sub imagine pacis.*

Exemplum Epistolæ quam idem Liberius, antequam iret in exilium, de Vincentio Capuensi ad Cæcilianum Episcopum Spoletinum scripsit. Incipit: *Nolo te factum.*

Exemplum Epistolæ quam idem Liberius scripsit Orientalibus Prævaricatoribus Arrianis Hæreticis, qui in S. Athanasium Orthodoxum Episcopum injustè tulerant sententiam. Incipit: *Pro deifico timore.*

Exemplum Epistolæ quam Liberius de exilio, Ursacio, Valenti & Germinio scripsit. Incipit: *Quia scio vos filios pacis esse.*

Exemplum alterius Epistolæ quam Liberius de exilio scripsit Vincentio. Incipit: *Non doceo, sed admoneo sanctum animum tuum, frater charissime.*

Exemplum Epistolæ quam Silvanus, Sophronius, Neo, Herodianus, Patricius, Helpidius, Theophilus, Theodorus, Eumacius, Didimion, Ecdicius, Arsenius, Passumicus, Valentinus, Eucarpius, Leontius, Eortasius & Macarius Orientales Episcopi, Ursacio, Valenti, Magdonio, Megasio, Gaio, Justino, Optato, Martiali & cæteris Ariminensis Synodi Legatis reversis dederunt. Incipit: *Veritati & veræ paci studentes.* Pertinent autem superiora omnia ad Synodos quæ post Nicænam pluris habitæ sunt de Homousio, sive de Trinitate & de causa Athanasii.

Isatis sive Isaacis ex Judæo Christiani de Sanctæ Trinitatis tribus Personis, & Incarnatione Domini qui vetustissimæ Conciliorum collectioni insertus reperitur. Incipit: *Quinque sunt omnia.* *Meminit Gennadius c. 26.*

Exemplum Libelli Valentiniano, Theodosio & Arcadio Imperatoribus oblati a Faustino, Marcelliano Presbyteris pro defensione suorum qui prævaricatores Episcopos qui in Ariminensi Concilio Arrianis communicaverant in communionem & Sacerdotium pacis recuperandæ gratia recipere noluerunt. Incipit: *Deprecamur mansuetudinem vestram.* *Luciferianus est. Meminit Gennad. in Faustino.*

Narratio de Liberio urbis Romæ Episcopo, quæ in veteri Codice extat. Sunt inter illa quæ de Sylvestro & Marcellino tomis Conciliorum inserta leguntur eodem pene stylo scripta. Incipit: *Erat quidem Sacerdos.*

Excerpta de plenariis gestis Concilii Toletani, quod habitum est contra sectam Priscilliani. Era CCCCXXXVIII. Kal. Septemb.

Rescriptum Honorii & Theodorii Imperatorum, itemque edictum P. P. Præfectorum Præfectorio, & eorundem Imperatorum Epistola ad Aurelium Carthaginensem Episcopum, & alia quædam quæ pertinent ad Concilium Carthaginense, contra Hæresim Pelagii & Celestii. *Extant inter Epistolas Leonis P. P. I. in collectione Isidori.*

Item Capitula excerpta de gestis habitis contra Pelagium Hæreticum, & alia de libris ejus quæ in Palæstina Synodo sibi objecta anathemarizare compulsus est. Quibus subjunctum est exemplar sacræ Epistolæ Constantii Imp. Patris Valentiniani a Junioris tertii ad Volusianum P. V. & ejusdem Volusiani edictum de exiliando Celestio.

Thuribii Episcopi Epistola ad Idacium & Ceponium Episcopos de non recipiendis in authoritate fidei Apocriphis scripturis, & de secta Priscillianistarum, quæ pertinet ad Gallecienfe Concilium, anno Christi CCCCXLVII. Incipit: *Molesta semper.*

Capreoli Carthaginensis Episcopi Epistola ad Vitalem & Tonantium, quæ pertinet ad Synodum Ephesinam, cujus actis alia ejusdem Epistola inserta legitur. Incipit: *Sumptis atque perlectis litteris vestris, &c.* Sed imperfecta est ad locum, *sique hac pati non posset sola divinitas.*

Epistolæ quædam Græcæ Valentiniani & Marciani A A. ad eamdem Synodum pertinentes.

Gesta collationis habitæ Carthagini inter Catholicos & Donatistas, post Consulatum Varonis. Anno Christi CCCCXI. e vetustissimo Codice qui Lugdunensis Ecclesiæ fuisse dicitur.

Commonitorium S. Augustini Episcopi Catholicæ Ecclesiæ, quomodo sit agen-

dum cum Manichæis qui convertuntur, & quos pœnitet nefandi erroris. Sunt & alia quædam ad id pertinentia, quibus subjuncta est vetustissimis scripturis de Manete seu Sturiano ejus Hæresis authore, narratio.

Exemplar fidei, Sancti Augustini de Trinitate & Unitate. Incipit: *Dic mihi Pater & Filius, &c.*

Synodus Andegavensis Episcoporum aliquot Galliæ in ordinatione Thalasii Episcopi IIII. Non. Octob. Opilione V C. Cos. habet Capitula XII. Incipit: *Cum ad ordinandum.*

Epistola S S. Lupi Tricassensis & Euphronii Augustodunensis Episcoporum ad Thalasium Episcopum, de solemnitatibus & de Clericis bigamis, & eis qui uxores duxerunt. Quæ in vetustissimis collectionibus post Venetici Concilii Canones inseritur. Incipit: *Commonitorium quod per Subdiaconum Arontium.*

Epistola Synodalis Leonis Bituricensis, Victurii Cenomannici, & Eustochii Andegavensis ad Servationem, Desiderium & Episcopos ac Presbyteros intra tertiam Provinciam Lugdunensem constitutos. De iis qui prætermisso Sacerdote Epist. 94. Ecclesiæ suæ ad disceptationem veniunt sæcularium. Incipit: *Tantam sæculi potestates.* Male vero tribuitur Leoni PP. I.

Acta plura Synodi Romanæ sub Fl. Theoderico Rege I. Præceptiones Regis missæ per Germanum & Carosum Episcopos. Prælatio Episcoporum ad Regem.

Epistola Pelagii Episcopi urbis Romæ ad Aunarium. Dat. III. Non. Octob. imperante Tiberio A. ann. VI.

Collatio habita Constantinopoli Jussu Imperatoris Justiniani sub Epiphanio Patriarcha CP. cui Antimus successit circa annum Christi DXXXII. in Palatio Hormisdæ, in præsentia Strategii Patricii Magistri Officiorum inter Orientales sex qui cum Severo sentiebant & Occidentales quinque Orthodoxos. Comprehensa Epistola ab Innocentio Episcopo Maroniæ civitatis ad Thomatem Presbyterum. Incipit: *Scripsit mihi tua Deo amabilis charitas.* Insertum est exemplum rescripti fidei Flaviani Archiepiscopi CP. ab eo petenti Imperatori Theodosio data.

Vigilii Papæ Synodus CP. habita, aut potius Commonitorium sive suggestio satis longa CP. ab eo scripta pro tribus Capitulis ad Synodum indictam; tum ab Imperatore Justiniano, habitamque post Consulatum Basilii, anno XII. cui Vigilius ipse non interfuit, licet in urbe Constantinopoli ageret. Inserta est initio ex Concilio Chalcedonensi definitio fidei, & Leonis Epistola ad Flavianum data Idibus Junii, Asterio & Protogene Coss. Illud autem Commonitorium datum est VII. Kal. Martii imp. DN. Justiniano A. PP. Aug. anno XXVII. P.C. Basilii V. C. anno XIII. CP.

Fragmenta quædam Lucensis Concilii in Hispania habiti sub Theodemyro cognomento Myro Galletiæ Rege circa annum Christi 164. Incipit: *Deo omnipotenti.*

Unius meminit Paul. Diac. lib. 3. Hist. Lang. c. 19. Pelagii PP. Junioris Epistolæ tres ad Heliam aliosque Histriæ Episcopos, de Histrico Schismate ob tria Capitula Concilii Chalcedonensis. Prima incipit: *Quod ad dilectionem vestram.* Secunda: *Dilectionis vestra per eos.* Tertia: *Virtutum mater charitas.*

Suggerendum Mauricio, Tiberio Imperatoribus ab Ingenuino, Maxentio, Laurentio, Agnello & Episcopis Venetiarum, vel secundæ Rhetiæ scriptum. Cum rescripto ejusdem Tiberii Imper. quod ad idem illud Histricum Schisma pertinet, quod demum sub Sergio PP. compositum est.

Quæ desunt in sextæ Synodi CP. actione XVII. tom. 2. Concil. edition. Colon. anno 1567. pag. 1010. ad locum, Decretum congregatum est in hac a Deo custoditam.

Epistola Bonifacii PP. II. de Canonibus Synodi Arausicanæ ad Cæsarium Episcopum. Incipit: *Per filium Armenium.*

Epistola Synodi Arvernicæ ad Theobertum Regem quæ deest tom. 3. Concil. pag. 633. Incipit: *Dum in Arverna.*

Canones Synodici Romanorum ad Gallos Episcopos. Incipit: *Dominus inter cætera salutaria mandata.*

Concilium Toletanum VI. sub Gundemaro Rege, anno Christi DCX.

Synodus VII. quæ & octava & Nicæna II. integrior, ex interpretatione Anastasii S. R. E. Bibliothecarii ad Joannem Summum Pontificem, in qua hæc præter jam publicata leguntur. Tituli in brevi contentorum.

Divalis sacra directa a Constantino & Hirene Augustis, ad sanctissimum & beatissimum Adrianum Papam urbis Romæ.

Apologeticus ad populum a Tarasio a Secretis compendiose dictus cum promoveretur.

Scriptio brevis indicans quæ gesta sunt ante Synodum.

Quæ desunt Actione IIII. in editione Coloniensi pag. 112. ad locum; *Constantinus Deo amabilis Diaconus.*

Item Epistola Germani Episcopi Constantinopolitani ad Thomam Episcopum Claudiupoleos, quæ deest in eadem editione, columna 117. Incipit: *Dixit in quodam eloquiorum loco sapientissimus Salomon.*

S. Simeonis Columnalis Junioris qui in mirabili monte fuit, Epistola quinta ad Imperat. Justinianum Juniorem quæ deest Act. 5. pag. 128. ejusdem editionis.

Sermo laudatorius sanctæ Synodo pronuntiatus ab Epiphanio Diacono Ecclesiæ Catanæ Siculorum Provinciæ, ac loci Servatoris Thomæ Archiepiscopi Sardorum insulæ. Deest sub finem ejus Synodi VII. tom. 3. Concil. pag. 191. col. 1. ejusdem edit.

Canones Ecclesiastici ab eadem Synodo promulgati XXII.

Epistolæ duæ Tarasii Episcopi Constantinopoleos novæ Romæ ad Adrianum Papam senioris Romæ. Incipit prima: *Sufficeret quidem.* Secunda: *Multifarie multisque modis.*

Epistola ejusdem Tarasii ad Joannem Presbyterum & Egumenum sive Anachoretam.

Et hæc quidem ad Synodum VII. *pertinent.*

Synodi cujusdam sub Pipino Rege habitæ Capitula VII. non est adscriptus annus, sed in V. C. inserta fuit inter Suessionensem sub Childerico Rege, & eam quæ Vernis facta est anno DCCLV.

Synodus Apostolica Authoritate & piissimi Domini Caroli Regis jussione anno XXVI. ipsius Principatus, id est Christi DCCXCIIII. habita a cunctis Francorum Italiæ & Aquitaniæ Provinciæ Episcopis & Philosophis in Francofurd. Contra Hæresim Eliphandi Toletanæ Sedis Episcopi & Felicis Orgelitanæ & aliam. Incipit: *Convenientibus Deo favente.* Habet Capitula LVII.

Ex Epistola Adriani PP. ad Carolum Imperatorem de Imaginibus quæ desunt tom. 3. Concil. edit. Colon. pag. 225. a Capitulo XXIIII. ad finem.

Ex Epistola Synodica Adriani PP. contra Hæresim Felicis & Eliphandi fragmentum.

Synodus Parisiensis de Imaginibus ad Eugenium PP. II. missa per Jeremiam & Jonam Episcopos ann. 825.

Synodi Romanæ sub Leone III. habitæ contra eamdem Hæresim Felicianam ex Actionibus prima, secunda & tertia fragmenta.

Ratio quæ habita est de Symbolo fidei in Secretario B. Petri Apostoli inter D. Leonem sanctiss. & Coëvangelicum Papam (III. potius quam VIIII.) urbis Romæ, & Bernarium atque Jesse Episcopos, & Adalardum, Missos Domini Caroli Imp. per Indictionem II. Incipit: *Lectis a prædictis missis.*

Synodos quasdam alias sub Carolo Magno in Galliis collectas quæ separatim habentur, non notavimus, quod pene omnia eorum Capita & Decreta collectionibus Ansegisi & Benedicti Levitæ, earumque appendicibus a nobis nuper publicatis inserta jam extent.

Theodulphi Episcopi Aurelianensis Capitula Synodica, pro reformatione Cleri sui.

Epistola Synodica Gregorii PP. IIII. ad Episcopos & alios fideles per Galliam constitutos. De Monasterii Floriacensis privilegiis.

Ex Epistola Innocentii Papæ ad Exuperium Tholosanæ civitatis Episcopum, de Simphosio & Dictimo in fidem Catholicam receptis, fragmentum.

Epistola Euphronii, Felicis, Domitiani, Domnolii & aliorum Episcoporum Galliæ ad plebem missa, de iis quæ convenientia videbantur, ad imminentem Dei iram leniendam & divertendam.

De Synodo Patricii Capitul. XVII. de diversis causis. Incipit: *De eo quod mandatis.*

Epistola Flori ad Episcopos Galliarum contra Amalarium Lugdunensem quondam Chorepiscopum, itemque alia ad Concilium apud Theodonis villam collectum.

Ejusdem opusculum de causa fidei in Synodo Episcoporum apud Carisiacum Palatium habita de Corpore Domini, quæ pertinet ad Carisiacensem & Theodonis villæ Synodos sub Hludovico Pio.

Synodi Tholosanæ sub Carolo Calvo anno regni ipsius IIII. Indict. VI. anno Christi 843. mense Junio habitæ, Capitula VIIII.

Synodi Coloniensis sub eodem Carolo ann. IIII. regni ipsius habitæ Capitula VI.

Synodi apud Belvacum habitæ ann. Incarnationis Dominicæ DCCCXLV. mense Aprili, Regni Caroli ann. VI. Indict. VII. Capitula VIII.

Canones Concilii in Verno Palatio habiti, cui præsedit Ebroinus Pictavorum Episcopus & Wenilo Senonum Archiepiscopus, necnon & Hludovicus Sancti Dionysii Abbas & Hincmarus post Rhemorum Archiepiscopus anno V. Regni Domini Caroli filii Hludovici Imp. mense Decemb. Indict. VII. Incipit: *Gratias omnipotenti Deo referimus, inclyte Rex Carole.* Continet Capit. XII.

Capitula Synodi secus Teudonis villam habitæ in loco qui dicitur Judicium, quando tres fratres gloriosi Principes convenerunt; cui Synodo Drogo Metensis Episcopus præsedit, mense Octob. Indict. VII. Incipit: *Navis sancta Ecclesia.* Habet Capita VI.

Capitula XVIIII. a Carolo Rege & Principibus ejus ex Capitulis Synodorum quos anno DCCCXLVI. habuerant Metropolitani & Suffraganei Episcopi Galliarum excerpta in Sparnaco villa Remensis Ecclesiæ, & observari præcepta.

Synodi sive Conventus habiti secus Trejectum municipium in loco qui Marsna dicitur, quando tres Reges fratres convenerunt anno Incarnationis Domini DCCCXLVII. mense Februarii Capitula & Annunciationes.

Alterius Conventus eodem loco iterum habiti anno DCCCLI. de Consultu Episcoporum & cæterorum fidelium, Capitula VIIII.

Synodi Suessionensis in Monasterio Sancti Medardi habitæ anno DCCCLIII. mense Aprili, Capitula XVIIII. Incipit: *Regnante in sempiternum.*

Definitiones Synodi apud Vermenam Palatium habitæ eodem anno DCCCLIII. mense Augusti. Incipit: *Omnibus sanctæ dilectionis fratribus, &c. Notum fraternitati vestræ fieri volumus.*

Capitula XIII. quæ eodem mense Novembri in Sylvatico edita sunt.

Annunciationes apud Leudicam ann. DCCCLIII.

Capitula Conventus Attiniaci ann. DCCCLIIII. mense Jun.

Annunciationes in Conventu facto apud S. Quintinum Kal. Mar. ann. DCCCLVII.

Narratio de depositione & restitutione Ebonis Archiepiscopi & de Synodis sub Hincmaro. Incipit: *Deserente omni populo.*

Decreta Synodica quæ obtulerunt fideli Conventui & Regibus assistentibus, Remigius, Ælimarus, Ebo, & cæteri Coëpiscopi, de iis quæ ante in Andemantuno Lingonum cum Rege suo congregati ante XV. dies confirmaverunt. Incipiunt: *Quia Doctorem gentium.* Et videntur magna parte sumpta ex Concilio Valentin. sub Lothario. Continent autem Capitula VI. Sequuntur deinde eorum quæ a Principibus supplicanda & poscenda videbantur, Capitula XVI. Incipit: *Poscendum a Christianissimis & piissimis Principibus.*

Capitula XVI. a Carolo Rege ad Francos & Aquitanos missa de Carisiaco Conventu, ann. DCCCLVI. Non. Jul.

Alia capitula ejus Synodi apud Carisiacum habitæ XVI. Kal. Mart.

Concilium quod Episcopi & cæteri fideles Caroli apud Bonoilum congregati communiter illi dederunt, ann. Incarnat. Domini DCCCLVI. mense Augusto. Incipit : *Increpatio quam in Epistola Domini Apostolici, &c.*

Capitula de Basin sive Commonitoria Missorum, id est, Missatica quæ videntur pertinere ad annum DCCCLVI. & LVII.

Exemplum Epistolæ missæ per Episcopos Viennensis, Lugdunensis atque Arelatensis Provinciarum ad Nicolaum Papam ex Synodo (ut visum est) Valentina. Incipit : *Domino beatissimo & sanctissimo Nicolao Papæ fratres per Vien.*

Decretum Synodi ex diversis Provinciis Galliarum collectæ in villa Saponaria, non longe a civitate Tullensium, non adscripto tempore, habet capitula VII. Incipit : *Cum in nomine Dei nostri convenissemus nos humiles servi Christi ex diversis Provinciis & Regnis.*

Capitula quæ miserunt Episcopi Provinciarum Remensis & Rothomagensis a Carisiaco Palatio ubi convenerant per Wenilonem Rhotomagensem Archiepiscopum & Erchanraum Catalaunensem Episcopum Hludovico Regi in Attiniaco Palatio consistenti, anno DCCCLVIII. mense Novembri. Incipit : *Domno Hludovico, &c. litteras dominationis vestræ quique nostrum habuimus.*

Synodus Turonensis sub Herardo Archiepiscopo anno Incarnationis Dominicæ DCCCLVIII. Indict. VI. continens Capitula CXLI. quæ magna parte ex Synodis antiquioribus a se collecta idem in eadem Synodo publicavit & servanda statuit.

Capitula XII. tractata & confirmata ab Episcopis in Synodo habita apud Metis civitatem de indulgentia Hludovici Regis pro seditione & excessibus in Regno fratris sui Caroli perpetratis, anno DCCCLVIIII. Indict. VII. v. Kal. Jun. Incipit : *Dilectissimis, &c. Nota, & proh dolor! nimis nota.*

Capitula quædam libelli & Epistolæ Synodi XII. Provinciarum collectæ anno Incarnationis Dominicæ DCCCLVIIII. Indict. VI. in territorio Tullensi, sub Principibus Carolo, Lothario & item Carolo. Incipit : *Ut Capita.*

Epistola Synodica Conventus habiti in villa Tusiaco Tullensis Parrochiæ, Episcoporum XIIII. Provinciarum, adversus rerum Ecclesiasticarum pervasores & pauperum prædatorem. Incipit : *Anno Incarnationis Dominicæ* DCCCLX. *Indict.* VII. XI. *Kal. Nov. &c. Deus omnipotens.*

Capitula Conventus habiti in Secretario Basilicæ S. Castoris mense Junio.

Edictum quod constituit Dominus Carolus in Carisiaco anno DCCCLXI. imperfectum autem ad locum, ut cum ministerialibus de sua.

Capitula & Annunciationes Conventus habiti apud Confluentes & Sablonarias anno DCCCLXII. Incipit : *Vos scitis.*

Capitula Conventus habiti apud Pistas ann. DCCCLXIIII. Incipit : *Multas gratias.*

Capitula sive Commonitoria, quæ de Conventu Tusiaco Carolus Rex in Burgundiam misit exequenda per Gaustinum & Fulconem anno DCCCLXV.

Capitula VII. Conventus habiti in Tusiaco Villa.

Capitula alia cum consilio & consensu Episcoporum cæterorumque fidelium constituta in loco qui dicitur Pistis, anno DCCCLXVIIII. indict. II. Incipit : *De honore & cultu Dei.*

Synodi habitæ in Palatio Ticinensi anno Incarnationis Dominicæ DCCCLXXVII. Regni Hludovici in Francia XXXVI. Imperii vero I. Indict. VIIII. mense Februarii. Incipit : *Ut sancta Romana Ecclesia, Capitula* XV. *& subscriptiones Episcoporum Italiæ & Galliarum.*

Professiones Episcoporum & Laicorum in Placito generali apud Gundulphivillam, anno DCCCLXXIII. Indict. v. v. Idus Septemb.

Capitula in Placito generali apud Carisiacum statuta anno Domini DCCCLXXII. Regni domni Caroli XXXIII. Indict. v. Incipit : *Quia necesse est ut quod male revirescit.* Imperfecta vero sunt ad locum, & præsentatum.

Synodi Episcoporum apud Nemausensem Pagum in loco qui Pochis cogno-

minatur, in Ecclesia S. Dei genitricis Mariæ, anno ejusdem Domini nostri Jesu Christi Incarnati DCCCXCVII. Kal. Maii, Indictione XV. fragmentum.

Aliud fragmentum Synodi Episcoporum Narbonensis primæ habitæ in Regno Septimaniæ, territorio Magalonensi, loco Juncarias vocato, in Ecclesia S. Vincentii.

Acta quædam Synodi in Pontigone habitæ a Leone Apocrisario Domini Joannis Papæ, jussione domni Caroli perpetui A. anno DCCCLXXVI. Indict. VIIII. mensibus Julio & Augusto.

Particula Synodi Tricassinæ sub Joanne Papa VIII. circa annum DCCCLXXVII.

Excommunicatio in Sicarios Fulconis Archiepiscopi Rhemensis lecta in Synodo Episcoporum Remis, pridie Non. Jul. quo die ordinatus est Heriveus in eodem Archiepiscopatu, anno DCCCC.

Pars quædam actorum Synodi Tricassinæ circa annum 940. ex præcepto Odonis habitæ, præsente domno Papa Stephano, cui interfuerunt Episcopi & alii Pontificalibus Infulis insigniti LII.

Synodus Romana sub Joanne Papa anno Imperatoris Othonis, ex quo Italiam repetiit III. V. Kal. Martii contra Leonem VI.

Synodus Rhemensis anno Incarnationis Dominicæ DCCCCXCI. Indict. IIII. Regni Domini Regis Hugonis Augusti V. & excellentiss. Regis Roberti XV. Kal. Jul. de depositione Arnulphi Archiepiscopi. Incipit: *Anno, &c.* Habet Capitula LVI.

Apologia ejusdem Synodi a Gerberto Papa scripta ad Wildetodum Argentinæ civitatis Episcopum. Incipit: *Bene concepta meliusque retenta casta societas.*

Concilium Mosomense in Parrœcia Rhemensi habitum IIII. Non. Jun. anno Incarnationis DCCCCXCV. Indictione VIII. præsente Leone Abbate (& medio inter Episcopos considente) S. Bonifacii urbis Romæ vicem agente domni Joannis Papæ, a quo Synodus denuntiata fuerat.

Oratio Episcoporum Galliæ habita in Concilio Causeio in præsentia Leonis Abbatis Legati Papæ Joannis.

Leonis Papæ IX. Epistola ad omnes Episcopos Venetiæ & Histriæ, de jure Metropolitano Gradensis sive novæ Aquileiæ Patriarchæ.

Fr. Humberti Sanctæ Ecclesiæ Silvæ Candidæ Episcopi, quondam Apocrisarii CP. Responsio ad calumnias Michaëlis Patriarchæ CP. & Leonis Archiepiscopi Acridæ Metropolis Bulgarorum adversus Sanctam Romanam Ecclesiam & Apostolicam Sedem, immo & omnem Latinam Occidentalemque Ecclesiam. Cui præfixa est Epistola illa Michaëlis & Leonis ad Joannem Cannensem Episcopum, ab eodem Humberto Apocrisariatus sui tempore, CP. latina facta, & oblata Domino Leoni Nono anno Domini M. LIIII.

Ejusdem Fr. Humberti Episcopi Sylvæ Candidæ Responsio sive Contradictio ad libellum Nicetæ Præsbyteri & Monachi Monasterii Studii, qui Pectoratus prænominatus est. De Azimis & Sabbatorum jejuniis & nuptiis Sacerdotum, qui etiam libellus Latine præfixus est.

Commemoratio eorum quæ gesserunt Humbertus Cardinalis, Episcopus Sylvæ Candidæ, & Petrus Amalphitanorum Archiepiscopus, Fridericus quoque Diaconus & Cancellarius Apocrisarii sanctæ Romanæ & Apostolicæ Sedis a domno Papa Leone missis in regia urbe CP. & qualiter anathematizati sunt ab illis Michaël Patriarcha cum sequacibus suis anno XI. Imperii Constantini Monomachi, Indict. VII.

Urbani Papæ Epistola ad Pibonem Tullensem Episcopum continens Capitula VII. quæ in Synodalis assensu Concilii a se confirmata dicit. Incipit: *Super quæstionibus.*

Synodus Bituricensis sub Aimone Archiepiscopo ejus Canones plures quæ ad Ecclesiasticam disciplinam pertinent. Incipit: *Hæc sunt Capitula,* habita est circa tempora Regis.

Synodus Lemovicensis in qua actum de Sancto Martiale, an Apostolus appellandus esset, & illa Synodi Bituricensis paulo ante habitæ decreta repetita.

Concilium Rothomagense habitum a Joanne ejusdem urbis Archiepiscopo cum suffraganeis suis in Basilica B. & gloriosæ Dei genitricis semper Virginis Mariæ, anno ab Incarnat. Domin. M. LXXII. cujus Capitula plura.

Concilium Juliobonense sive Lislebonense in Caletibus habitum anno Incarnationis Domini M. LXXX. Papatus domni Gregorii VII. VIII. regnante Philippo Francorum Rege & Willelmo Angliæ præsente.

Statuta Synodi Lundonen. sub Anselmo Cantuarien. Archiepiscopo anno 1102. Incipit: *Ut Episcopi sæcularia.*

Concilium Parisiense Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum & Procerum Galliæ a Philippo A. Rege convocatum mense Martio, anno Domini M. CLXXXVIII. in quo inter cætera actum est de decimis quæ Saladinæ dictæ sunt.

Innocentii Papæ II. Epistola ad Sansonem Rhemensem, Henricum Senonensem Archiepiscopos, & Bernardum Clarevallensem Abbatem, contra Petrum Abailardum & Arnaldum de Brixia data Laterani XVII. Kal. Aug. Incipit: *Per præsentia.*

Ejusdem Innocentii Papæ Decreta quæ habent capitula XXIX. Incipit: *Statuimus ut si quis symoniace.*

Parisiensis Concilii a Roberto S. R. E. Cardinali Legato Apostolico habiti Statuta sive Capitula, quibus subjuncta est in V. C. Innocentii Papæ Epistola ad omnes Christianos, pro subventione Terræ Sanctæ, plane alia ab iis quæ inter ejus reliquas de eadem re hactenus editæ sunt, qua Robertus Tit. S. Stephani in Cælio monte Præsbyter Cardinalis ad id Legatus in Galliam destinatur. Sub quo eandem Synodum habitam verisimile est circa annum Christi 1198. nam tempus non adscribitur.

Decreta Concilii Rhemensis sub Eugenio Papa III. anno 1148. habent Capitula XVIII. Incipit: *Qui ab Episcopis.*

Symbolum fidei factum in eodem Concilio contra assertiones Gilberti Porretani Episcopi Pictaviensis, quæ eidem Concilio insertæ sunt.

Concilii Arvernici sive Claromontani sub Urbano Papa anno Incarnationis Dominicæ M. XCV. acta quædam.

Treverensis Concilii anno CCXXXVIII. sub Theoderico Archiepiscopo Decreta.

Concilii Bituricensis sub Simone tit. Sanctæ Cæciliæ Presbytero Cardinale & Apostolicæ Sedis in Francia Legato, qui postea Papa Martinus III. ab aliis IIII. dictus est, anno M. CCLXXVI. habet Capitula XI. Incipit: *Inter curas.*

Concilium Vaurense Provinciarum Tholosanæ, Narbonensis & Auxitanæ ann. M. CCCLXVIII. mense Junii.

Concilium Tholosanum, Biterense, Narbonense — contra Albigenses.

Decreta Simonis Comitis contra eosdem.

PRÆTER INDICATAS JAM PONTIFICUM ROMANORUM Synodales Decretalesque Epistolas, habemus & has quæ suo quæque loco atque ordine facile reponi poterunt.

ZOSIMI Papæ ad universos Episcopos per Gallias & septem Provincias constitutos. Incipit: *Placuit Apostolicæ Sedi.* Dat. X. Kal. Aprilis Honorio A. X. & Constantio.

Ejusdem Hilario Episcopo Narbonensi primæ Provinciæ. Incipit: *Mirati admodum sumus.* Dat. VI. Kal. Octob. Honorio XI. & Constantio II.

Ejusdem Patroclo Episcopo Arelatensi. Incipit: *Quid de Proculi damnatione.* Dat. VI. Kal. Octob. Honorio XI. & Constantio II.

Item ejusdem ad eundem Patroclum. Incipit: *Cum in præsenti cognoverit.* Dat. IIII. Non. Martii, Honorio XII. & Theodosio VIIII. A A. Conss.

Ejusdem Zosimi Clero, ordini & Plebi consistenti Massiliæ. Incipit: *Non miror Proculum.* Dat. IIII. Non. Martii, Honor. XII. & Theod. VIIII. A A. Conss. Leonis ad Constantium, Audentium, Rusticum, Auspicium, Nicetam, Nectarium, Florum, Asclepium, Justum, Ynantium & Chrisaphium Episcopos. Incipit: *Justa & rationabilis nobis causa.* Dat. VII. Kal. Septemb. Asterio & Protogene VV. CC. Conss.

Ejusdem ad Ravennium Episcopum. Incipit: *Circumspectum te volumus esse.*

Ad eumdem alia. Incipit: *Provectionem dilectionis tuæ.* Extat inter Epist. Leon. edit. 88.

Hilarii ad Leontium. Incipit: *Miramur fraternitatem tuam ita legis Catholicæ.* Dat. III. Non. Novemb.

Ejusdem dilectissimis fratribus Episcopis Provinciæ Viennensis, Lugdunensis, Narbonensis primæ & secundæ & Alpium. Incipit: *Quanquam notitiam dilectionis vestræ.* Dat. III. Non. Decemb. G. L. P. Severo *.

Item ad Leontium Episcopum. Incipit: *Quantum reverentia in Spiritu Dei.*

Ejusdem alia ad eumdem Leontium. Incipit: *Dilectioni meæ circa Ecclesias Gallicanas.*

Ejusdem ad eundem Leontium alia. Incipit: *Qualiter contra Sedis Apostolicæ.* Dat. VI. Idus Octob. Basilio V C. Conss.

Gelasii dilectissimo fratri Aconio. Incipit: *Inter difficultates.* Dat. x. Kal. Septemb. Asterio & Præsidio. VV. CC. Conss.

Symmachi dilectissimo fratri Æonio. Incipit: *Dilectionis tuæ litteras mandataque Crescentio filio nostro.* Dat. III. Kal. Octob. iterum post Conf. Paulini Junioris V. C.

Item ejusdem Symmachi dilectissimo nostro Æonio. Incipit: *Movit equidem nos.* Dat. sub XII. Kal. Novemb. P C. Paulini V C.

Ejusdem dilectissimis fratribus universis Episcopis per Gallias consistentibus. Incipit: *Sedis Apostolicæ nos instituta.* Dat. VIII. Idus Novemb. Probo V C. Conf.

Ejusdem dilectissimo fratri Cæsario. Incipit: *Hortatur nos æquitas.* Dat. VIII. Idus Novemb. Probo V C. Conf.

Exemplum libelli Cæsarii, pro usu Pallii impetrando. Incipit: *Sicut a persona B. Petri.*

Ejusdem Symmachi ad eumdem Cæsarium Epistola. Incipit: *Qui veneranda Patrum Statuta.* Dat. III. Idus Jun. Fl. Senatore V C. Conf.

Exemplum libelli, ut Arelatensi Ecclesiæ sua privilegia confirmentur. Dat. P. ab Egidio Abbate & a Messiano Notario.

Initium Epistolæ Hormisdæ Papæ ad Cæsarium. Incipit: *Quamvis ratio exigat, ut fraternitati tuæ nostri Sacerdotii primitias nunciemus, tamen Dei beneficia tacere* * deficit.

Felicis ad Cesarium. Incipit: *Legi quod inter fraternitatem vestram est constitutum, non licere ex Laica conversatione ad Officium Sacerdotale ante probationem temere promoveri, &c.* Dat. III. Non. Februarii P C. Mavorti V C.

Hormisdæ dilectissimo fratri Cæsario, vel his qui sub dilectionis tuæ ordinatione consistunt, Hormisda. *Justum est, ut qui Catholica communione lætatur.* Dat. III. Idus Septemb. Florentino V C. Conf.

Joannis Papæ ad universos Episcopos per Gallias constitutos. Incipit: *Innotuit nobis a fraternitate vestra missa relatione, &c.* Dat. VIII. Idus Aprilis Fl. Paulino Jun. V C. Cos.

Ejusdem Joannis ad Presbyteros, Diaconos & cunctum Clerum Ecclesiæ in qua fuit Contumeliosus Episcopus. Incipit: *Pervenit ad nos a fratribus & Coëpiscopis nostris.* Dat. VIII. Idus Aprilis Fl. Paulino Jun. V C. Conf.

Agapiti ad Cæsarium Episcopum. Incipit: *Tanta est Deo propitio.* Dat. XV. Kal. Aug. P C. Paulini Jun. V C. cui subjunctum est caput ex constituto Synodali,

nodali, quod extat in Synodo Ro. 5. c. 4. tom. 2. Concil. pag. 332. & 12. q. 2. 20.

Ejusdem Agapiti ad eumdem Cæsarium. Incipit: *Optaveramus, frater amantissime.* Dat. XV. Kal. Aug. PC. Paulini Jun. VC.

Vigilii ad Cæsarium. Incipit: *Si pro observatione cælestium mandatorum.* Dat. pridie Non. Maii Fl. Joanne VC.

Ejusdem Vigilii ad Auxanium. Incipit: *Licet fraternitati vestræ.* Dat. XI. Kal. Jun. *Quater* PC. Basili VC.

Ejusdem ad eumdem Auxanium. Incipit: *Sicut nos & pro tua charitatis affectu.* Dat. XI. Kal. Jun. *Quater* PC. Basili VC.

Vigilii ejusdem ad eumdem Auxanium. Incipit: *Scripta de ordinatione, &c.* Dat. XV. Kal. Novemb. It. PC. Basili VC.

Dilectissimis fratribus universis Episcopis Provinciarum omnium per Gallias quæ sub regno vel potestate gloriosissimi filii nostri Childeberti Regis Francorum constitutæ sunt: sed & his qui ex antiqua consuetudine ab Atelatensi consecrati sunt vel consecrantur Episcopi, Vigilius, *Quantum nos divina potentia Apostolorum primi Sedem, &c.* Dat. XI. Kal. Jun. *Quater* PC. Basili VC.

Dilectissimis fratribus universis Episcopis qui sub Regno gloriosissimi filii nostri Childeberti Regis sunt per Gallias constituti, Vigilius. *Ammonet nos loci nostri ministerium.*

Vigilii ejusdem ad Aurelianum Episcopum. Incipit: *Administrationem vicum nostrarum.* Dat. X. Kal. Septemb. quinquies PC. Basili VC.

Ejusdem ad Aurelianum alia. Incipit: *Fraternitatis vestræ litteras pridie Iduum Juliarum die Anastasio, &c.* Dat. III. Kal. Maii imp. Domino Justiniano PP. A. anno XXIIII. PC. Basili VC. anno VIIII.

Pelagii ad Sapaudum Episcopum. Incipit: *Quæ nobis cum omnipotentis Dei gratia.* Dat. IIII. Non. Jul. anno XV. PC. Basili VC.

Ejusdem ad eumdem Sapaudum. Incipit: *Fraternitatis vestræ grata nobis colloquia Felice viro honesto deferente, &c.* Dat. XV. Kal. Octob. anno XV. PC. Basili VC.

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto Regi Pelagius Episcopus. *Rufinus vir magnificus Legatus excellentiæ vestræ nobis dixit, &c.* Dat. III. Idus Decemb. anno XV. PC. Basili VC. *Per Rufinum Legatum Pelagius misericordia Dei Episcopus Ecclesiæ Catholicæ urbis Romæ exemplaria Epistolæ nostræ subscripsimus.*

Ejusdem Pelagii Epistola alia ad Sapandum. Incipit: *Quia Legati filii nostri gloriosissimi Regis Childeberti.* Dat. XVIIII. Kal. Jan. anno XV. PC. Basili VC.

Ejusdem ad eumdem alia. Incipit: *Majorum nostrorum operante Dei misericordia.* Dat. III. Non. Februarii anno XV. PC. Basili VC.

Domino filio merito gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto Regi Pelagius Episcopus. Incipit: *Excellentiæ vestræ litteras.*

Ejusdem Pelagii ad eumdem Childebertum Regem. Incipit: *Cum celsitudini vestræ multa dona misericordia Divina contulerit.*

Item Pelagii ad Sapaudum Episcopum. Incipit: *Tanta nobis est circa personam.* Dat. Idibus Aprilis anno XVI. PC. Basili VC.

Ejusdem Pelagii Epistola alia ad Childebertum Regem, quæ pertinet ad Can. 9. 25. q. 1. continetque confessionem fidei Apostolicæ.

Dilectissimis fratribus Gaudentio, Maximiliano, Gerontio, Justo, Terentio, Vitali & Laurentio per Tusciam annonariam, Pelagius. *Directam a vobis relationem, &c.* Dat. XVI. Kal. Maii anno XVI. PC. Basili VC.

Pelagius Episcopus universo populo Dei. *Vas electionis Paulus Apostolus, cum de Judæis, &c.* Et insertam habuit eam fidem scriptam, quam idem Pelagius domno Childeberto destinavit.

Bonifacii Episcopi & Martyris Epistola ad Stephanum Papam. Incipit: *Sanctitatis vestræ clementiam.*

Ejusdem ad Archebaldum Regem Anglorum. Incipit: *Confitemur coram Deo.*

Ejusdem alia Buggani Abbatissæ. Incipit: *Notum sit tibi.*
Ejusdem Danieli Episcopo. Incipit: *Consuetudo apud homines.*
Item Pephtelmo Coëpiscopo. Incipit: *Paterna sanctitas vestra.*
Item Nothelmo Archiepiscopo. Incipit: *Almitatis vestra.*
Item Wlfredo. Incipit: *Ad referendas gratias.*
Danielis Episcopi famulorum Dei famuli Epistola, ad Reges, Duces, Episcopos, Abbates, Presbyteros pro Bonifacio. Epistola incipit: *Quantum sit hospitalitatis.*
Ejusdem Danielis ad Bonifacium Episcopum. Incipit: *Lectis litteris.*
Karlomanni viri illustris, Majoris domus Francorum Epistola, ad omnes Episcopos, Duces, Comites, Vicarios domesticos agentes juniores suos seu Missos decurrentes aliosque amicos, pro defensione Bonifacii Episcopi. Incipit: *Cognoscatis qualiter Apostolicus vir.*
Zachariæ Papæ Epistola ad Episcopos Galliæ missa per Karlomannum. Incipit: *Egregius.*

PETRI PITHOEI J. C. DOMINI DE SAVOYE, DISSERTATIO

De Anno Romano, tam prisco quam Juliano, & Gregoriano, seu potius Liliano.

LECTORI.

NON defuere qui ante Gregorianam Anni emendationem de ea libellos ediderint. Joannes Genesius Cordubensis de correctione Anni Mensiumque Romanorum, Parisiis anno 1547. in 8°. Hadrianus Junius de Anno & Mensibus, Basileæ anno 1556. in 12°. Joannes Lalamantius apud Hæduos Burgundia Medicus, exterarum fere omnium & præcipuarum Gentium Anni rationem, & cum Romano collationem, Lugduni anno 1571. in 8°. Hugolinus Martellus Glandatensis Episcopus de Anni integra in integrum restitutione, & sacrorum temporum assertione, ibidem anno 1582. in 8°. Idem de Calendario Gregoriano Italico sermone, ibidem anno 1583. in 8°. Josephus Zarlinus Clodiensis de vera Anni forma, sive de recta ejus emendatione, Venetiis anno 1580. in 4°. & Josephus Scaliger de emendatione temporum in fol. libro 2. ubi veterem Annum Romanorum ante ordinationem Julianam a Numa fuisse institutum, ac priscos Romanos, qui omnes ritus aliaque ejusmodi ad Numam referre solebant, persuasum habuisse testatur; & libro 4. suam de nova Cycli Paschalis emendatione mentem exponens, ipsam ab Isacio Agyro in computo Græco post

Canonion Paschale anno 1372. excogitatam refert. Quantum ad Annum Gregorianum, sic dictus, quod Summus Pontifex Gregorius XIII. in eam curam incubuerit, ut Annus in suam pristinam formam, a qua jam pridem exciderat, restitueretur, quo in posterum Sanctus Paschalis dies juxta Patrum Nicanorum Decreta suo tempore celebraretur. Annus autem Lilianus sic dictus, quod ab Aloysio Lilio volumen emissum est, in quo præfata emendationis ratio continebatur. Verum cum in eo viderentur quamplurima oriri difficultates, idem Summus Pontifex pracipua Lilii capita ad Christianos Principes mittenda curavit, ut perquisitis de iis Mathematicorum sententiis, aut Lilii de corrigendo anno rationem comprobarent, aut si quid in ea deesse videretur, ipsi adderent; ac si quis eorum aptiorem rationem invenisset, in lucem proferret. Inde nata Pithœana Dissertationis occasio, quam cæteris dilucidiorem agnosces. In ea exponit 1. Quid priscus annus Romanorum. 2. Nec non ejus differentiam ab Ægyptiaco. 3. Dierum intercalationem. 4. Quando, & ubi celebrabatur. 5. Et causam diversitatis ipsius. 6. Quid annus Calippicus solaris. 7. Unde Bisextus. 8. Terminum Paschalem a Nicænis Patribus definitum. 9. Cur non ipsi potuerit satisfieri. 10. Et aliud incommodum. 11. Causam adhibendæ duplicis correctionis, Cycli videlicet solaris & lunaris. 12. Quid solaris. 13. Quid lunaris. 14. Quot dierum sit annus Julianus. 15. Quot lunaris. 16. Quid egerit Lilius cum decem dies exemit & detraxit. 17. Eamque detractionem ita vitiosam, ut ex ea præpostere Pascha sæpissime celebretur. Verum quanti laboris fuerit hæc Dissertatio, in argumentum est ipsius opusculi succulenti brevitas, quod hucusque latuit Trecis inter Pithœorum fragmenta, & tum prodit ex Bibliotheca Peleteriana, in qua desideratur Elenchus, ad quem rectam Anni correctionem petendam esse in fine Dissertationis Pithœus admonuit. Utinam non diu absit Elenchus iste pro dignitate atque utilitate Christianæ Reipublicæ.

INCIPIT DISSERTATIO.

PRISCUS Romanorum annus non decem, ut voluit Varro, & Ovidius, sed duodecim mensibus constabat, quorum princeps erat Martius, ultimus Februarius. Martius, Maïus, Quintilis, October unius & triginta dierum erant singuli. Reliqui undetrigenta præter Februarium, cujus dies duodetrigenta tantum erant. Summa dierum anni Prisci Romani, dies trecenti quinquaginta quinque. Deficit annus priscus Romanus ab Ægyptiaco diebus decem. Itaque opus fuit intercalatione, quæ ita obibatur. Singulis bienniis exactis intercalabantur alternis viginti duo & viginti tres dies: viginti quidem post XXII. Februarii, vi-

ginti tres post XXIII. Ita fiebat, ut post intercalationem viginti octo dies relinquerentur, qui erat Februarius ordinarius: antecedentes autem viginti duo aut viginti tres erant extra ordinem, & dicebantur Mercedonii, vel Mercedonius mensis. Ita post biennium celebrabatur intercalatio a Pontificibus in Curia Calabra sine interpellatione, præterquam post duodecimum biennium, hoc est post XXIIII. annos. Tunc enim omittebatur Mercedonius viginti trium dierum. Quod putarent tunc justam esse periodum, & annum in caput suum redire. Vicesies enim quater trecenti quinquaginta quinque dies cum sexies viginti duobus, & quinquies viginti tribus, fiunt omnes octies mille septingenti sexaginta septem. Sed unus abundat, quod anni Juliani viginti quatuor sint octies mille septinginti sexaginta sex. Quare cum vitiosa esset illa intercalatio, crevit vitium per libidinem intercalandi, cum tota res esset arbitrii Pontificum; qui odio Magistratuum nunc serius, nunc maturius intercalabant: atque eo res venit, ut quadraginta quinque annis ante Christum natum, caput anni prisci incideret in Octobrem Julianum: quæ res magnam perturbationem in ratione temporum, & civilibus actibus adferebat; ut inde Cæsar coactus sit animum ad Fastorum emendationem applicare. Adhibito itaque in Consilium Sosigene, post multas ultro citroque velitationes, anni Callippici solaris forma accepta est, qui definitur diebus trecentis sexaginta quinque cum quadrante. Et cum quatuor quadrantes diei post annos quatuor fiant unus dies, ideo annus quartus factus est dierum trecentorum sexaginta sex. Annus igitur confusionis, qui vocatur, erat quadragesimus quintus retro putatus ante Epocham hodiernam Christi, quo Cyclus lunæ erat tertius decimus, Cyclus solis vicesimus, habuitque annus ille confusionis dies quadragintos quadraginta quatuor, ut veteres scribunt. Ex quibus si deducantur trecenti sexaginta quinque, hoc est annus Julianus, remanent dies septuaginta novem: qui retro putati desinunt in quarta decima Octobris. Ergo Kalendæ Januarii prisci anni conveniebant in XVII. Octobris, quo Cæsar ad fastos corrigendos aggressus est. Et quia eo anno dies viginti tres intercalandi erant, ideo post vicesimum tertium diem Februarii collocarunt sedem intercalationis diei, qui quarto anno excrevit ex quatuor quadrantibus diei appendicibus. Quare primus annus Julianus incidit in Cyclum solis vicesimum primum, lunæ quartum decimum. Cæsare interfecto, anno secundo suo, id est Juliano, cum post quartum annum exactum dies unus intercalandus esset, Pontifices mentem Cæsaris & edictum ejus non satis assecuti, post vicesimum tertium diem Februarii quarti diem intercalarunt, cum deberent post vicesimum tertium diem Februarii quinti. Itaque cum per triginta sex dies, non novem, ut postulabat ratio, sed duodecim dies intercalati essent, anno Juliano tricesimo octavo Augustus Cæsar, edicto proposito, jussit duodecim dies sine intercalatione procedere a tricesimo septimo putandos ad exitum quadragesimi octavi. Sic post vicesimam tertiam Februarii anni Juliani quadragesimi noni, qui est quartus Epochæ Christi vulgaris cœpta est rite obiri intercalatio, quæ sine ulla interpellatione obita est, adeoque vocata est bisextum neutro genere, quod vicesima quarta Februarii sit sexta Kalendarum Martii; & quia bis putatur propter intercalationem, dictum inde Bisextum. Prior vicesima quarta dicitur sexto Kalendas Martii priores. Vicesima quarta posterior dicitur sexto Kalendas posteriores. Hanc formam anni ut commodissimam omnes nationes Imperii Romani acceperunt: sed tamen vitio non caret; nam centesimo tricesimo quarto anno dies unus excrescit supra rationes solis, quod non plene quadrans accipiendus sit, cum duodecim horariis scrupulis minus sit illud tempus quam quadrans diei. Quare cum annus Christi vulgaris millesimus quingentesimus nonagesimus tertius, sit millesimus sexcentesimus tricesimus octavus (Julianus) quadringenta duodecim bisexta transierunt quidem ex forma Juliana, sed quadraginta tantum erant celebranda; quod in illo intervallo duodecim eximenda fuerint. Propterea cum æquinoxium hodie deprehendatur in undecima Martii Juliani, necessario illud erat in vicesima tertia, aut vicesima quarta ejusdem ætate Cæsaris. Temporibus autem Constantini Magni in vicesima prima; & cum Pascha celebran-

dum esset Dominica, quæ proxime sequebatur plenilunium, quod proxime sequebatur æquinoxium: ideo Patres Niceni statuerunt ut plenilunium quod post vicesimam primam Martii sequebatur, illud esset terminus Paschalis; post quem terminum Dominica, quæ proxime sequebatur, esset Pascha Christianorum, ἀναστάσιμον. Sed cum, ut jam diximus, æquinoxium progressum sit in antecedentia usque ad undecimam Martii; ex ratione Paschali non poterit satisfieri Canoni Niceno, ut apparet, si plenilunium, quod proxime sequetur æquinoxium, pura duodecima aut tertia decima Martii statuatur terminus Paschalis, quod non sit post vicesimam primam Martii. Et rursus non satisfiet rationi Paschali, si plenilunium proximum post vicesimam primam Martii accipiamus ex Canone Niceno, quod illud plenilunium sæpenumero sit posterius Paschate. Sed & aliud incommodum secutum est; nam majores nostri putarunt in decem & novem annis Julianis, lunam redire ad caput unde cœpit moveri. At Hipparchus jam pridem docuerat in trecentis & quatuor annis illud fieri, quare in illo intervallo luna anticipat diem unum, ut sol in annis centum triginta quatuor. Cum igitur a tempore Nicenæ Synodi fluxerint plusquam anni quater trecenti quatuor, ergo quatuor dies luna anticipavit, adeo ut novilunium vel plenilunium, quod verbi gratia, erat in Kalendis Aprilis tempore Nicenorum Patrum, hodie deprehendatur in vicesima octava Martii. Duplex igitur correctio adhibenda fuit, Cycli nimirum solaris, & Cycli lunaris. Cyclus solaris est periodus annorum quater septem, hoc est viginti octo, qua feriæ redeunt in caput suum. Dies enim sunt septem in Hebdomade. Si bisextum non interveniret, omni septimo anno exacto, Kalendæ Januarii octavi inciderent in eandem litteram, in qua anno primo deprehendebantur. Sed quarto anno exacto Bisextum celebratur. Ergo quater septem annis opus fuit illi Cyclo qui explicatur hoc versiculo quater repetito:

Gaudet Flaccus Equo, Dorus Cane, Bosphorus Agro.

Cyclus Lunæ est periodus annorum XIX. qui aliter dicitur Numerus Aureus, quo intervallo putatur luna redire in illud punctum cum sole, a quo primum digressa erat. Annus Julianus est dierum 365. Lunaris dierum 354. differentia, undecim dies, qui dicuntur ἐπακταὶ ἡμέραι primi anni. Secundo anno, erunt bis undecim, hoc est 22. Tertio debebant esse 33. Sed auferendus mensis 30. dierum, & relinquentur 3. ἐπακταί. Ita semper incremento undecim dierum & diminutione triginta dierum, ubi opus erit, usque ad decem & novem annos progrediendum est. Lilius itaque auferendo decem dies qui supra rationem solis excreverant, exemit quoque totidem dies ex Epactis. Ut anno superiore Christi 1592. Epactæ veteres in anno Juliano erant XXVI. ex ratione Lilii fuerunt XVI. Præterea in ratione solis cum in quadringentis annis tria bisexta eximenda sint, ipse Lilius post primum Centenarium, unum bisextum eximit: post secundum, alterum: post tertium, ultimum. Ultimum Centenarium jubet transigi sine bisexto ultimo, ita ut a fine tertii ad finem quinti, unum tantum bisextum eximat. Hæc est tota ratio Liliana, quæ plane vitiosa est tam in sole quam in luna. Nam ineptum est in quingentis annis per trecentos tria bisexta tolli, per reliquos ducentos unum tantum. Quanta enim hæc est inæqualitas? Rursus in ratione lunæ sæpe peccabitur in futurum, quod Cyclus lunaris vitiosus sit: eum autem sequitur Lilius. Itaque præpostere Pascha celebrabitur sæpissime. Exemplum hoc sit. Pascha Dominicum celebrandum est post plenilunium vernum; & si plenilunium incidat in Dominicam, Pascha in sequentem Dominicam comperendinandum est. At anno Christi 1598. plenilunium vernum erit die Dominica quinque aut sex horis circiter post meridiem Romæ die XXII. Martii, & tamen ex Epacta Liliana veteris Cycli Pascha eo die Romæ celebrabitur. Itaque Rom. Pontifex & omnis Latina Ecclesia, Pascha celebrabunt in ipso plenilunio ex instituto τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν qui Hæretici a Patribus habiti sunt. Quod negari non potest. Sed hæc quomodo corrigenda sint tam in ratione lunæ quam in bisextorum exemptione ex Elencho petenda erunt.

ABBONIS
ABBATIS FLORIACENSIS
APOLOGETICUS

Adversus Arnulphum Episcopum Aurelianensem

ET

ALIQUOT EPISTOLÆ.

Ex Bibliotheca Illustrissimi D. D. CLAUDII LE PELETIER *Regni Administri, Regii Ærarii Præfecti, & Supremi Galliarum Senatus Præsidis Infulati.*

ABBONIS

ABBONIS

ABBATIS FLORIACENSIS

APOLOGETICUS

Adversus Arnulphum Episcopum Aurelianensem,

ET

ALIQUOT EPISTOLÆ.

LECTORI.

HIC *prodeunt, erudite Lector, varias inter Petri & Francisci Pithœi fratrum lucubrationes, quæ inter eas reperta sunt Abbonis Floriacensis olim Abbatis celeberrimi opuscula, & quorum huc usque non nisi fragmenta ab Aimoino ejus vitæ inserta comparuerant. Elegantiorem in his cultum, ornatumque non requires, modo nata memineris seculo bonarum artium parum feraci. Sat bene, opinor, tecum actum existimabis, si nævi, seu etiam fœditates orationis rerum fructu compensentur. Non ad eloquentiæ, aut eruditionis jactationem scripsit Abbo. Religiosi propositi tenax nihil flagrantius desiderabat, quam solutum curis rerum humanarum, & a tumultu remotum beato otio perfrui. Verum ad Monasterii procurationem cum vocatus fuisset, multis negotiis implicitus est, & constrictus, coactusque nonnunquam de re vili, de possessiuncula, de decimis, aliisve juribus infestissime*

contendere cum Præpotentibus Viris, & Præsulibus; & adversus eorum vim & insidias, Christianissimorum Regum, & Summorum Pontificum auctoritatem implorare. Postremum hoc potissimum præstitit Apologetico, & aliquot ex Epistolis. De Abbone vero ipso, cur nihil dicamus, in causa sunt Veterum & Recentiorum de eo testimonia quæ subjicimus.

VETERUM ET RECENTIORUM DE ABBONE TESTIMONIA.

FULBERTI EPISCOPI CARNOTENSIS, Epistola 21.

Pleno virtutis, & gratia circumfuso, charissimo Patri Abboni, Fulbertus suus. Quanam te resalutatione digner, o sacer Abba, o magne Philosophe?

SIGEBERTI MONACHI GEMBLACENSIS, in libro de illustribus Ecclesiæ Scriptoribus, capite 140.

Abbo Abbas Floriacensis quantum valuerit in utraque scientia ostendit, cum super calculum Victorii commentatus est. Martyr obiit.

Ejusdem, in Chronographia ad annum 994.

Abbo Abbas Floriacensis, qui super calculum Victorii commentatus est.

SENATI BRAVONII, in vita Sancti Osvaldi.

Porro in Monasterio Rameseiæ Abbo Floriacensem Monachum degere voluit morum sanctitate præclarum, & litteris egregie eruditum, ut Monachos doceret, scholis præesset, & tum regularem sive Monasticam disciplinam, tum litterarum scientiam promoveret. Is Abbo, Dunstani hortatu, beati Edmundi Regis & Martyris passionem accurate conscripsit. Tandem Floriacum reversus, & illic Abbas effectus, a suis Monachis occisus est.

TRITHEMII ABBATIS, libro de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Abbo Floriacensis Monasterii Abbas, Ordinis Sancti Benedicti, vir in Divinis Scripturis jugi lectione, & studio exercitatus, & in secularibus disciplinis egregie doctus, vita quoque & conversatione insignis, & usque ad Martyrii coronam dignus comprobatus. Dum in Vasconia verbum Dei prædicaret, fidei Christianæ testis sanguinis effusione factus est. Scripsit super calculo Victorii librum unum, additiones in eundem librum unum, & quædam alia. Claruit temporibus Ottonis primi anno Domini 970.

JACOBI PHILIPPI BERGOMATIS, Chronicorum libro 12. ad annum 982.

Abbo etiam Floriacensis Abbas: vir in Divinis Scripturis admodum exercitatus, atque in secularibus disciplinis egregie doctus, ita quoque & mira conversatione insignis, &c. ut Trithemius.

CONRADI GESNERI, in Bibliotheca.

Abbo Floriacensis Cœnobii Abbas, Gallus, Aurelianensis, scripsit vitæ Eadmundi Martyris libros duos, Apologeticum ad Francorum Reges librum unum, & super calculo Victorii librum unum, additiones in eundem librum unum, de motibus Stellarum librum unum, de Planetarum cursu librum unum, Epistolas ad Gregorium Quintum, Ottonem Imperatorem, Robertum Regem, Bernardum Bellilocum, Odilonem Cluniacensem, Demonstrationum astronomicarum librum unum, contra Episcopum Aurelianensem librum unum, Categoriarum Spiritualium librum unum, de Computo librum unum, Homiliarum in Evangelia librum unum, de Cœna Domini librum unum, de Sancto Stephano Martyre Sequentiam unam, Responsoria quadam: Circulos annorum Incarnationis Dominicæ ad sua tempora correxit. Obiit anno 1004. a suis Monachis interfectus. Ejus vitam scripsit Aimoinus Floriacensis.

APOLOGETICUS ABBONIS ABBATIS AD HUGONEM ET RODBERTUM REGES FRANCORUM.

SÆPE contingit ut dum nimius insurgentium calamitatum horror mentem fatigat, ipso horrore non ea quæ dicere debuerat, turbatus animus expediat, sed fantasmate cogitationum aliorsum raptus, quæ tacenda erant dicat, ac quod est consequens, quæ dicenda taceat. Semper enim summæ tranquillitatis quietem diligit, qui veritatis arcanum ratiocinando disponere gessit: quapropter ab ipsis disciplinarum rudimentis, sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desideravit anima mea laboriosum spiritalis Philosophiæ otium, quod ad multorum utilitatem verterem in honestum negotium; sed meis peccatis præpedientibus, eo relicto, quodammodo ad sæculi sollicitudinem sum reductus, qui sub cura Pastoralis regiminis quotidie sustentor aqua angustiæ & pane tribulationis: corrodit me canino dente æmulorum supplantatrix calliditas, circumlatrat adversariorum frequens acerbitas, nec aliud contra me immurmurant, nisi quod Monachorum Senatum salvum esse volui, nostræ Reipublicæ augmentum quæsivi, ac cavillationi insidiantium auctoritate qua valui contradixi, nec abscondi omnino misericordiam & veritatem a consilio multo. Pro hujusmodi malis meo in-

Ps. 41. v. 1.

3. Reg. c. 22. v. 27.

sidiantur sanguini, me succenturiatis insequuntur odiis: adeo ut nec Regia majestas eos deterreat, quin me clanculo trucident; si eis locus tempusve arrideat.
Ps. 42. v. 1. Unde sedulus in orationibus meis Deum deprecor, ut judicet & discernat causam meam solito, eripiatque ab homine iniquo & doloso; & si coram Dominis meis Episcopis quos Catholica fide Orthodoxos didici, locum defendendi accipiam, credo me innoxium futurum a crimine, si jurgiorum originem examinaverint absque personarum acceptione. Quis enim suo præjudicio ad id deveniet, ut aliqua qualiscunque Monasterii possessiuncula abalienari debeat? Quis rerum extortor legumque contortor funiculos Ecclesiasticæ hæreditatis miscendo confun-
Prov. 22. v. 28. dere præsumat, cum scriptum sit, *Ne transgrediaris terminos quos posuerunt Patres tui?* Ecce secundum regulas sanctorum Patrum judicio Episcoporum subditus audientiam non diffugio villicationis meæ rationem redditurus, tantum fide accepta, ut non ab insidiantibus interceptus aliquid patiar, qui paratus sum mori, si aliquando digna morte commisi; & primum de fide mea discutiendum exopto, sine qua salvus esse non potero, ut mea examinatione alii proficiant, vel mea obtestatione se in hæresim cecidisse cognoscant, a qua conentur quantocius erui: ne in ea usque ad mortem manendo fiant stipula diaboli; nam quicunque de Deo, de Religione, de communi statu Sanctæ Ecclesiæ aliter credit, quam Christus docuit, aut sub Sanctis Apostolis Catholica Ecclesia tenuit, suisque successoribus tenendum tradidit, non Catholicus vel fidelis, sed plane Hæreticus existit. Siquidem omnes Hæreses ita persecuti sunt Patres nostri, ut primitus, fide exposita, explorarent in suis Conciliis, ne quis sentiret aliquid contrarium ipsis Apostolis, qui repertus absque ulla dilatione, aut ad corpus totius Ecclesiæ est reductus, aut usque ad erroris abrenunciationem perculsus anathemate, Catholica privatus est communione, nec magis serpentem tangere vitaverunt Orthodoxi, quam adhærere hujusmodi lepra contaminatis. Unde in Canonibus prohibemur, si nos Catholicos esse scimus, ne cum eis saltem oremus: nam sub Marciano Principe apud Calcedoniam xv. & eo amplius dierum actio de hac re ventilata est, residentibus Episcopis ducentis, & ut quibusdam placet mille ducentis, quibus omnibus pius Princeps ex suarum rerum copia sumptus abundanter præbuit quoad omnes Hæreticos a se repellerent, id est eos qui in verbo vel opere aliter quam Sancti Apostoli sensissent. Quo facto in tantum puritas fidei pio placuit Principi, ut eam ipse cum sua conjuge sub Chirographo hoc publice profiteretur coram illo magno Concilio, cujus piam religionem imitamini Domini nostri Hugo & Rodberte Clarissimi Reges, si in terra viventium Christo vultis esse hæredes & cohæredes, & de Regno vestro omnem Hæreticam pravitatem depellite, ut Deus vos custodiat in æterna pace. Sciendum quippe est quod Sacerdos quotidie inter Missarum solemnia non pro Hæreticis vel Schismaticis, sed pro Orthodoxis tantum atque Catholicæ & Apostolicæ fidei cultoribus Deo supplicans intercedit, a qua nimirum supplicatione alienus existit, qui in verbo vel opere se ab eorum unanimitate superbiendo dividit; qui vero se peccatis obnoxium vel fide dubium humiliter confitetur portandus & corrigendus est, non ut extraneus, sed ut frater, quia nec dum partem suam posuit cum Hypocritis, præsertim cum & Petrus Princeps Ecclesiæ Deum negaverit, & Thomas in fide dubitaverit; siquidem ex utroque sexu fidelium tres Ordines, ac si tres gradus in sancta & universali Ecclesia esse novimus: quorum licet nullus sine peccato sit, tamen primus est bonus, secundus melior, tertius est optimus. Et primus quidem ordo est in utroque sexu conjugatorum; secundus continentium, vel Viduarum; tertius Virginum vel Sanctimonialium. Virorum tantum similiter tres sunt gradus vel ordines, quorum primus est Laicorum, secundus Clericorum, tertius Monachorum. Sed quoniam horum graduum differentias proposui, & alium alio meliorem seu sanctiorem dicere ratum duxi, qualiter singuli in suo proposito expectant præmium æternæ retributionis, vel qualiter Sanctorum Patrum authoritate de suo gradu in alterum promoveri possint, breviter expediendum credidi.

Et conjugii quidem ratio sola indulgentia permittitur, ne fragilitate carnis in

deterius ætas proclivior delabatur. Nulli enim conjugium interdicitur, nisi ei qui ob promerenda supernæ patriæ gaudia sponte sua delegit jugem continentiam, quam & si minus exhibuit, devotatione secretius irrita, secretiori facinus delendum est pœnitentia. Ita tamen ut in eo gradu permaneat, in quo malum se perpetrasse deplorat; sin vero more Sacerdotum testamenti veteris hanc sibi deffendere voluerit, proprio gradu decidens, fletibus culpam diluit. Ecce ratio: si inter eos sit, quibus licet, nulla pœna mulctatur, sed etiam digna præmio habetur, eo quod obediendo, castitate contenta sit quam Apostolus docuit; propterea autem adjectum est si inter eos sit quibus licitum est, quia sunt in utroque sexu, qui se voto obligant, ut si Virgines sunt, in virginitate permaneant; & si Virgines non sunt, spreta carnis copula in cœlibatu perpetualiter vivant. Est etiam cognatio vel propinquitas generis, a cujus carnali commixtione prohibentur omnes qui sunt sub Catholica fide. Porro inter eos qui se voto obligant, vel inter eos qui nec dum transierunt septimam generis lineam detestabile connubium; ita sub pœnitentiæ remedio solvendum est illico, sicut illud quod pœnitentia non indiget, quia ex autoritate licet, numquam solvendum est, nisi aut alterius conjugum morte, aut utriusque cœlabitus professione.

Hinc transitur ad continentium vel viduarum excellentiorem ordinem, in quo secundum Apostolum si permanserint, tanto majorem æternæ remunerationis merebuntur coronam, quanto de experta carnis voluptate graviorem sustinent pœnam. His quoque per discretionem secundas nuptias indulsit, dicens quod melius esset *nubere, quam uri*. De tertiis vero vel quartis nec non & pluribus (1. Cor. c. 7. v. 9.) nuptiis non me legisse memini, utrum a Catholicis debeant celebrari: sed hoc absque ullo scrupulo occurrit; quod si hoc facinus grave est in fœminis, multo gravius est si contingat in viris.

Virginum quanta sit gloria, nullus ignorat. Quis scit hoc appetere hominem ex gratiæ prætogativa, quod habet Angelus ex natura? quæ virtus Virginitatis cum in humilitate solidatur, singularis meriti recompensatione donabitur, quia Deus repromittit Virginibus quod *sequantur agnum quocunque ierit*; hac virtute (Apoc. c. 14. v. 4.) Sanctimonialium decoratur venerabile collegium, hanc se gaudent multi per omnes viriles ordines promeruisse in gremio suæ matris Ecclesiæ.

Sed his posthabitis primo de virorum ordine, id est de Laïcis dicendum est, quod alii sunt agricolæ, alii agonistæ: & agricolæ, quidem insudant agriculturæ & diversis artibus in opere rustico, unde sustentatur totius Ecclesiæ multitudo. Agonistæ vero contenti stipendiis militiæ non se collidunt in utero matris suæ, verum omni sagacitate expugnant adversarios Sanctæ Dei Ecclesiæ.

Sequitur Clericorum ordo, qui in tribus gradibus specialiter distinguitur, hoc est, Diaconorum, Præsbyterorum & Episcoporum: nam omnes qui sunt inferioris gradus per abusionem Clerici vocantur, dum eis sicut & Laïcis ex indulgentia permittitur sociari conjugibus. Constat sane ab Apostolis & eorum successoribus esse prohibitum Clericos, id est Diaconos, Presbyteros & Episcopos esse uxorios. Κλῆρος etenim Græce, Latine dicitur sors, unde Clerici ad sacrificandum vel ad ministrandum in sortem Dei adsciti studeant non carnaliter, sed spiritualiter filios gignere, ut semper sint memores sortis sanctorum in lumine, nam ipsi quotidiana sollicitudine omnium Ecclesiarum suscepta in activa vita laborant cum Martha quæ turbatur erga plurima. (1. Cor. c. 12. v. 28.) Porro illud unum quod est necessarium in contemplativa vita, adepti Monachi, cum Maria tanto magis delectantur pedes Jesu lacrymis rigare & capillis tergere, (Luc. c. 10. v. 41.) quanto remotiores sunt ab omnium negotiorum sæculi inquietudine: (Luc. c. 7. v. 38.) siquidem Clericorum Ordo inter Laïcos & Monachos medius, quantum est superior inferiore, tantum inferior superiore, quandoquidem quo discrepat ab utroque ordinum jungitur ad alterutrum. Illi namque sunt conjugibus colligati, rei familiaris curæ dediti, sæculi actibus occupati: isti a sæculi actibus alieni propriæ voluntati abtenunciando, Patris spiritualis imperiis obsequendo, qui & eleemosina bonorum virorum & labore manuum suarum vivunt, & possunt dicere cum Petro, *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. (Math. c. 19. v. 27.) Denique Clericorum vita irreprehensibilis, spe-

culum est totius Ecclesiæ, sicut Monachorum habitus & professio firma, exemplum est totius summæ pœnitentiæ; & quamvis Clerici reprehensione digni, ne tractent sancta profani, degradentur certis ex causis; Monachi tamen nisi causa superbiæ numquam privantur ex toto fratrum suorum communione, cum & criminosos Laïcos vel Clericos suscipiant, & se in crimine deprehensos regulari disciplina corripiant. Denique ex Monachis Presbyter ordinatus, vel ex Clerico Monachus factus sciat se non Clericorum more Ecclesiasticis officiis deservire, sed Gregoriani privilegii institutione Missas celebret in congregatione. Verum quia de singulis Ordinibus quæ videbantur, dicta sunt, qualiter alterius in alterum promotio fiat, tacendum non est. Promoventur namque ex Laïcis vel Clericis ad Monachatum, promoventur ex Laïcis vel Monachis ad Clericatum, quod quando, vel quomodo fieri debeat sanctorum Patrum authoritas liquido manifestat, quam qui secuti non sunt extra Ecclesiam Catholicam a fide aberraverunt. Quamobrem in Canone dum orant pro Orthodoxis, atque Catholicæ & Apostolicæ fidei cultoribus, cavendum illis summopere est, quod Papa Gregorius in suo Symbolo refert; *Una est*, inquiens, *fides, unum baptisma, una Ecclesia Catholica in qua sola possint relaxari peccata.* Si enim extra eam remissio peccatorum non est, Hæreticus vel Schismaticus ut quid jejunat? ut quid decimas

Act. c. 4. v. 32. dat? ut quid Deum supplex adorat? *Nam sicut fuit multitudinis credentium, unum cor & anima una*, ita per totum orbem terrarum eorum omnium qui secundum doctrinam Apostolorum unum in Deo sapiant, una est Ecclesia, qua de Græco in Latinum convocatio interpretatur; quia ad unam fidem & ad unum baptisma omnes vocamur. Quapropter unaquæque domus ubi erecto altari populus ad Deum supplicandum convenit, dum habeat nomen Ecclesiæ, veneratione &

Joan. c. 3. v. 5. summo honore digna est in omni gente, quoniam in ea renascimur ex aqua & Spiritu Sancto, in ea divina celebrantur mysteria, in ea fit confessio & remissio peccatorum. Caveat igitur quicunque vult salvus esse eam alicujus, nisi solius

Math. c. 16. v. 18. Dei possessionem credere; unde Petro Apostolorum Principi dicitur: *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Meam, inquit, non tuam; &

Math. c. 21. v. 13. Christus alibi, *Domus mea, domus orationis vocabitur.* Psalmista quoque: *Domum tuam, Domine, decet sanctitudo.* Si ergo Ecclesia non est Petri, cujus erit? aut

Ps. 92. v. 5. successores Petri audebunt potestatem sibi vindicare, quam non habuit Petrus Princeps Ecclesiæ? certe Karissimi Principes, nec Catholice vivimus, nec Catholice loquimur; quando ego illam Ecclesiam dico esse meam, ille alteram dicit esse suam, ac veluti quædam jumenta comparati jumentis insipientibus utrasque aliquando venales proponimus, propositasque ab aliis emere non formidamus. Est etiam alius error gravissimus, quo fertur altare esse Episcopi, & Ecclesia alterius cujuslibet Domini, cum ex domo consecrata & altari unum quiddam fiat quod dicitur Ecclesia, sicut unus homo constat ex corpore & anima. Videte, æquissimi Principes, quo nos ducit cupiditas, dum refrigescit charitas;

Math. c. 24. v. 12. ex dono omnipotentis Dei quæ gratis accipiuntur, mercatores efficimur, & vendere conamur, quod profecto non possidemus. Nihil enim pene ad Ecclesiam, quæ est solius Dei, pertinere videtur, quod ad pretium non largiatur, scilicet Episcopatus, Presbyteratus, Diaconatus, & reliqui minores gradus, Archidiaconatus quoque, Decania, Præpositura, thesauri Custodia, Baptisterium, Sepultura, & si qua sunt similia. Et hujusmodi negotiatores subdola responsione solent astruere, non se emere benedictionem, qua percipitur gratia Spiritus Sancti, sed res Ecclesiarum, vel possessiones Episcopi, cum certum sit quod in Catholica Ecclesia alterum altero carere non possit. An aliquis usus est igne sine ea qua nutritur fomenti materia? aut ignem aliquando tenuit, & calore caruit? quis mel sine dulcedine? quis absintium sine amaritudine deprehendit? attamen camdem aquam diverso tenore dulcem & amaram est inveniri possibile, quod quia ex contingenti fit, aliquando nostram opinionem fallit, & quæ creditur dulcis amara existat. Sic quoque talis negotiatio bona æstimatur, cum pro certo mala sit, quia turpis lucri gratia contingit: de qua re adeo consuetudo inolevit, ut hoc jam credatur sine peccato fieri. Verum Spiritus Sanctus per os Beati Papæ

Gregorii dicit: *Quia benedictio illi in maledictionem vertitur qui ad hoc, ut fiat,*
L. 7. Epist. 3.
Hæreticus promovetur, a qua maledictione nullus extraneus habetur, qui lucri cupiditate se ministerium Ecclesiasticum invasisse lætatur: Unde vero processerit usus, ut Laïci vendant Episcopatus, satis demiror, cum Beatus Ambrosius in sermone Pastorali flendo, potius quam ridendo post multa subjungat. *Videas*, inquiens, *in Ecclesia passim, quos non merita, sed pecunia ad Episcopatus ordinem provexerunt:*
Lib. de dignitate Sacerdotali. cap. 5.
nugacem populum & indoctum, qui talem sibi adsciverunt Sacerdotem, quos si percontari fideliter velis, quis eos præfecerit Sacerdotes? Respondebunt mox, & dicent: Ab Archiepiscopo sum nuper ordinatus, centumque ei solidos dedi, ut Episcopalem gratiam consequi meruissem: quos si minime dedissem, hodie Episcopus non essem: unde melius mihi est aurum de sacello invehere, quam tantum Sacerdotium perdere; aurum dedi, & Episcopatum comparavi: quos tamen solidos, si vivo, recepturos illico non diffido; ordino Presbyteros, consecro Diaconos, & accipio aurum: nam & de aliis ordinibus nihilominus pecuniæ quæstum profligare confido; ecce aurum quod dedi in meo sacello recepi, & Episcopatum gratis accepi. Nempe hoc est, quod doleo, quia Archiepiscopus carnaliter Episcopum fecit: nam propter pecunias specialiter leprosum ordinavit; Pecunia, inquit, *tecum sit in perditionem, quia donum Sancti Spiritus gratia pretio comparasti, & commercium mirabile in animarum exitium peregisti.*
Act. c. 8. v. 20.
Hæc sanctus vir, quo animo dixerit ex præcedentibus & consequentibus facile datur intelligi. Quod vero illi qui dicuntur Symoniaci Laïcos suæ immiscuerunt maledictioni, exemplo factum est Sacerdotum, qui ad ministerium Dominicæ passionis adjunxerunt sibi Pilatum & Herodem Principes suæ gentis. Nec illud nos latet, quod pro hujuscemodi Episcopis, qui non pro vitæ merito, vel sapientiæ doctrina, sed magis eliguntur pro pecuniarum summa maxima, discordiarum semen & detrimentum regno accrescat, teste Gregorio, in Epistola ad Theodebertum & Theodericum Reges scripta:
L. 7. Epist. 113.
Fertur, inquit, *Simoniaca Hæresis quæ prima contra Ecclesiam diabolica plantatione subrepsit, & in ipso ortu suo telo Apostolicæ ultionis percussa atque damnata est in regni vestri finibus dominari, cum in Sacerdotibus fides sit eligenda cum vita.* Et post pauca: *Hinc non solum in ordinatoris & ordinati animam lethale vulnus infligitur, verum etiam excellentiæ vestræ Regnum Episcoporum culpa, quorum intercessionibus juvari debuerat, prægravatur.* Ac deinde; *Major ergo metuenda est locis illis forte calamitas, ubi tales intercessores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in se magis iracundiam provocent, quam per semetipsos populis placare debuerant. Nec hoc quoque malum sollicitudo nostra patitur negligenter committere, quod quidam instinctu gloriæ inanis illecti ex Laïco repente habitu Sacerdotii honorem arripiunt, & quod dicere pudet & grave tacere est, regendi Rectores, & qui docendi sunt doctores nec erubescant videre nec metuant.* Huc usque S. Greg. Cumque hujusmodi Prælati avaritiæ intenti Ecclesias funditus dirui sinant, mores subjectorum suo exemplo perdant, quos corrigere debuerant, restat ut defensores Ecclesiarum ac fundatores earum hæredesque fundatorum se subtrahant eorum communioni, ne participes sint maledictionis. Verumtamen si Catholica sit Pontificialis sublimitas & Regalis majestas, æqua lance pensat utriusque authoritas, ut prosint Ecclesiæ quam Christus redemit suo sanguine; nam illius sublimitas lege Domini spiritaliter populis pronunciat, quam istius majestas, si necesse sit, armorum defensione commendat; quapropter cavendum est ne ab invicem resiliant, quorum adinvicem ministeria concordant. Sed concordia eorum in diversis officiis tanto sibi consulit, quanto unanimiter consulendo de communi utilitate sentit. Ob hoc antiquorum Conciliorum paginis præfigunturt nomina Imperatorum vel Consulum, quorum favore magnorum habita sunt consulta Episcoporum, qui semper prius diligenter discusserunt de fidei puritate, quos Concilio dignos reperirent ex ordine. Quamobrem, Piissimi, more prædecessorum vestrorum Regum illis assensum præbete Conciliis quibus per reconciliationem res publica melioratur & crescit; quia si quocunque Conciliabulo alterius prædia vel possessiunculas alter privatis negotiis velit sibi adscribere, ac ideo fratris damno, pecuniam per arcas & loculos aggregando, sitim suæ avaritiæ extinguere, non observata tricennali lege, quæ emanavit ex constitutione Prin-

cipum, seu authoritate Canonum, sciatis proculdubio quod ad vos hoc malum respicit, qui idcirco regni apicem tenetis, ut justum judicium omnibus faciatis. Pro vobis nimirum Dominis nostris unusquisque subjectorum ad Deum clamat
Ps. 71. v. 1. & 2. & dicit: *Deus, judicium tuum Regi da, & justitiam tuam filio Regis: judicare populum tuum in justitia, & pauperes tuos in judicio.* Quorum versuum sensus quamvis referri possit ad Deum Patrem omnium filiumque ejus unigenitum, tamen nihil obest intelligi de terreno Rege precari, ut judicet populum non suo, sed Dei judicio, cui rationem redditurus est, etiam de otioso verbo. Nec me vestro aliorumque sapientium examini subduco: qui contra Canones sensisse suspicor, in Episcopos Monachorum manum movisse accusor, vestram benevolentiam proprio Episcopo abstulisse blasphemor, quibusdam excommunicatis participasse criminor. Sed esto? cui sententiæ Canonum contradixi qui nullo Concilio vix apertum librum videre potui? aut quod Concilium illud fuit, ubi conciliati venerunt & disconciliati recesserunt, cum ibi discordes reconciliari debuerint, aut Canonica districtione mulctari? quid in me singulariter commiserunt Episcopi, ut eis saltem cogitatione obesse voluerim; præsertim cum non inimicum, sed
Gal. c. 2. v. 20. fide & opere amicissimum graviora pericula pertulisse contigerit? Ecce coram Deo in Christo non mentior, quia audita insequentium conclamatione, ultra quam dici possit indolui, recordatus pristinæ amicitiæ & beneficiorum tanti viri, cujus nix capitis reverendum ostendit, excepta Primatis prærogativa & Sacerdotali infula. Qua suggestione vos decepi, ut vestram benevolentiam optimis auferretis, male meritis conferretis? Num ego Deus sum qui mutat mentes, mutat regna & tempora. Vere fateor me Magicam ignorare, nec aliquid malarum artium didicisse: unde ille qui de hac re contra me queritur, neminem præter vos incusare videtur, qui relicto tramite æquitatis beneficiorum ejus vicissitudinem rependere neglexistis. Aut fortasse Regiæ majestatis authoritatem contemno. Quantulumcunque vos exacerbavit, exacerbando irritavit, irritando offendit, offendendo placare distulit, & pro talibus beneficiis miratur sibi impendi munuscula justæ recompensationis, nec sibi imputat quod promeruit, sed crimen transferre nititur in perniciem insontis; si enim nihil vos nocuisse putavit, dum nostra tulit, profecto nec Dominos nostrarum rerum esse, nec defensores credidit; si autem credidit vos mecum læsit, nec se læsisse ignoravit. Cur igitur me declamatorie accusat? cur mihi soli imputat quod illum gravat? an scire potero, quotiens legatos misi, quotiens de pace rogavi, quotiens me supplicem obtuli? testis mihi est Deus, quod salvo jure nostri Monasterii ad omnia quæ regulariter injunxisset obtemperare paratus fui, & si aliquid mali commerui, manente rerum copia inconcussa, Episcoporum justa jaculetur in me sententia: quia ipse solus ut debuerat, numquam justo amplius, nisi clandestina executione, in me desæviet. Novi enim quam Austerus in Letaldo Miciacensi Monacho fuerit, quem oblitus reverentiæ Sacerdotalis injuriose & sine ullis legibus tractavit; qui si epistolam Gregorii ad Lupum Abbatem legisset, profecto nunquam tantum facinus perpetrasset: *Quoniam multa*, inquit, *occasiones in deceptatione Religiosarum personarum a pravis illic, ut dicitur hominibus exquiruntur, Presbyterum prædicta Ecclesia nullomodo privandum, deponendumque censemus nisi causa specialiter criminis exigente; unde necesse est ut si qua contra eum hujusmodi querela surrexerit, non solus Episcopus civitatis causam examinet, sed adhibitis sibi Coepiscopis suis subtili investigatione perquirat, quatenus cunctis concorditer judicantibus, Canonica districtionis censura aut reum ferire, aut innocentem possit absolvere.* Denique quod excommunicatis me miscuisse asserit, ejus exemplo utique feci, qui filios Belial nocturno latrocinio in meam necem grassantes recepit, postquam eos anathematizaverat suus Archiepiscopus singulatis meriti Siguinus, & Odo Carnotensium Episcopus, nec non & alii magnæ vitæ & religiosi viri. Hoc sane palam omnibus, sicut magnæ authoritatis est, asseruit quod nemo possit eum excommunicare, qui emendationi & satisfactioni intendit, præsertim cum usque ad satisfactionem congruam suam ipse & alii Episcopi prætendant maledictionis sententiam. Porro qui vel quot interesse debeant teorum obligationi, qui vel quot eorum

rum absolutioni, nusquam me legisse memini, nisi in degradatione Sacerdotis. Tantum Evangelicus sermo prodit: *Quod si peccaverit in te frater tuus, corrige eum inter te & ipsum solum; si te audierit, lucratus es fratrem tuum; si te non audierit, dic Ecclesiæ; quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus:* Ecce divinæ miserationis regula, qua jubemur reorum alios audientes pia correctione secretius arguere, alios non audientes publica invectione objurgare usque ad aures Ecclesiæ. Sed numquid publica invectio secretam indulgentiam sustulit, aut secreta invectio publicam indulgentiam ademit? An publica invectio publicam indulgentiam, & secreta invectio secretam indulgentiam requirit? Porro qui offert munus suum ad altare, non ibi reconciliabitur mihi pro scelere, quia proditus est Ecclesiæ? O tempora! o mores! Certe qui volunt exequi in fabrateria mendacii cupiditates suas pravas, ipsi nituntur condere leges novas: sed Apostolus nobis consulens eis occurrit. *Si quis vobis*, inquiens, *aliud annuntiaverit præter id quod accepistis, anathema sit.* Quod anathema quantum cavendum sit, liber Judicum ostendit, ubi legitur, *anathema in medio tui est, Israël, non poteris stare coram inimicis tuis:* Nam quod leviter excommunicandum non sit, & quod membrum Christi a corpore cum gravi dolore resecandum sit, manifestatur in Concilio Africano, caput est: *Quandiu*, inquit, *excommunicato non communicaverit suus Episcopus, eidem Episcopo ab aliis non communicetur Episcopis, ut magis caveat Episcopus ne dicat in quemquam quod aliis documentis convincere non potest;* siquidem quidquid in Ecclesia fit, nisi authoritate Patrum fulciatur, simulatio, non veritas judicatur; & scimus si qua simulatores & callidi provocant iram Dei, an Presbyter vel Episcopus habebitur, qui contra authoritatem Canonum ordinatur? Aut sine authentica degradatione Presbyter vel Episcopus cessabit ab officii sui munere? Numquid credemus excommunicatum quem non remordet conscientia criminis pro quo debeat communione privari? Tunc enim justa est excommunicatio Pastoris, quando Canonica vocatio in reum præcessit, & ille reatum suum sub judicio Ecclesiæ corrigere noluit, eoque modo elatione tumidum a sanis ovibus segregat, quem Divino judicio segregandum non ignorat; & quia in suum Pastorem excommunicatus peccaverat, eum alter absolvere nec debuit nec potuit. Porro quicunque fratri meo in me peccanti excommunicationem intorserit, non ille ei peccatum dimittit, sed ego in quem peccavit, a quo excommunicationis malo regnum vestrum purgate, Serenissimi Principes, quia vix est in eo aliquis hominum, qui saltem idcirco excommunicatus non sit, quoniam in convivio vel pacis osculo excommunicato adhæsit. Præterea Dominos meos cum familiariter alloquens bona suadeo, multorum animos scio contra me concito, juxta illud Comici, *obsequium amicos, veritas odium parit;* de quorum animositate non multum moveor; dulce decus meum, Rodberte, quem Aravis Regibus editum Divina pietas perduxit ad regni fastigium, si post Deum & Sanctos ejus vestro specialiter sustenter auxilio & consilio, cujus mentionem in quotidianis orationibus meis numquam prætereo, tandem capitulatim subtexam huic indiculo quæ maxime sunt corrigenda in vestro Imperio, nec tamen hæc verbis meis sed authenticis Sanctorum dictis ut postmodum Episcopos moveatis, hæc Canonice emendare in suis Conciliis. Primitus de Fide dicendum credidi, quam alternantibus Choris, & in Francia & apud Anglorum Ecclesiam variari audivi. Alii dicunt, ut arbitror, secundum Athanasium, *Spiritus Sanctus a Patre & Filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens:* alii vero tantum, *Spiritus Sanctus a Patre & Filio non factus nec creatus, sed procedens*; qui dum id quod est, nec genitus subtrahunt, Synodicam Domni Gregorii se sequi credunt, ubi ita est scriptum: *Spiritus Sanctus nec genitus est, nec ingenitus, sed tantum procedens.* De fine quoque mundi coram populo sermonem in Ecclesia Parisiorum adolescentulus audivi, quod statim finito mille annorum numero Antichristus adveniret, & non longo post tempore universale judicium succederet: cui prædicationi ex Evangeliis ac Apocalypsi & libro Danielis qua potui virtute restiti. Denique & errorem, qui de fine mundi inolevit Abbas meus beatæ memoriæ Richardus sagaci animo propulit, postquam litteras a Lo-

Math. c. 18. v. 15. & 17.

Math. c. 5. v. 23.

Gal. c. 1. v. 9.

Josue c. 7. v. 13.

Terentius in Andria, Scen. Act. 1. v. 1.

Hor. l. 1. Od. 1.

tharienſibus accepit, quibus me reſpondere juſſit; nam fama pene totum mundum impleverat, quod quando Annunciatio Dominica in Paraſceve contigiſſet abſque ullo ſcrupulo finis ſæculi eſſet. De initio etiam Adventus qui ante Nativitatem Domini per ſingulos annos agitur, aliquando error graviſſimus extitit, aliis inchoantibus poſt V. Kalend. Decembris, aliis ante, cum nunquam plus quatuor Hebdomadas, ſaltem unam diem Adventus habeat; cumque de hujuſmodi diverſitate ſoleant contentiones in Eccleſia creſcere, Concilio determinandum eſt, ut omnes qui in ea vivimus unum ſapiamus, quod veſtra induſtria concedat, qui nos unanimes vult habere in domo ſua.

Explicit Apologeticus Abbonis Abbatis Floriacenſis ad Hugonem & Robertum Reges.

EPISTOLÆ ABBONIS ABBATIS.

Abbo Gregorio V. Summo Pontifici.

DOMINO ſemper in Chriſto Venerabili Gregorio Sanctæ Romanæ & Apoſtolicæ Sedis Præſuli, ac ideo Univerſalis Eccleſiæ Doctori. Suus illius Abbo Floriacenſium Rector. Salutem in Chriſto. Sæpius contingit ut puritas integræ veritatis ſententia vacillet malefidi interpretis, quod ego Venerabilis Pater cavens veſtri animi ſenſa fideliter ſimpliciterque, ut præcepiſtis, deprompſi, nec animoſitatem Regis perhorrui, dum fidem quam vobis promiſeram ex aſſe ſervavi: quandoquidem nihil addidi, nihil minui, nihil mutavi, nihil reliqui. Horum omnium ipſe Arnulphus Remenſis Archiepiſcopus a cuſtodia liberatus & abſolutus teſtis eſt. Cui veſtrum pallium eo tenore obtuli, quo illico acceperam ex ſanctis manibus veſtris. Teſtis etiam Dominus meus Rodbertus Francorum Rex inclitus, vocatur utique ſpiritualis in Chriſto Filius qui vobis parere decrevit, ac ſi Beato Petro Apoſtolorum Principi, cujus vices in terris nunc geritis. Porro unum veſtræ Majeſtati perſuadeo, quo prædictum Archiepiſcopum docearis, qualiter cum ſuis Clericis converſari debeat, qualiter filios ſuæ Eccleſiæ a priſtinis erroribus abſtrahat, & prædia ſeu poſſeſſiones quas Sancta Maria perdidit reſtituat; nam ſicut ait quidam ſecularium, *quicquid delirant Reges plectuntur Achivi.* Ita Remenſi Eccleſiæ accidit, ut in rebus Sanctæ Mariæ vindicatum ſit, quicquid Arnulphus & Gerbertus commiſerunt mali; & quia utrumque ut amicum & colo & colui, ſi qua in eis reprehenſione digna comperi, quamvis eis diſpliceret non tacui. Nihil tamen ab his factum reprehenſibilius didici, quam quod nobiliſſimam omnium Gallicanarum Eccleſiarum inopem, abjectam, vilem & deſolatam ſuo litigio reddiderunt. Eidem veſtra irrefragabili authoritate ſuccurrite, & eam ad illum priſtinum ſtatum reducite quo beatæ memoriæ Adalberonem conſtat reliquiſſe. Cæterum ſuggero veſtræ Sanctitati ut eorum recordemini quæ per me vobis Comes Fulco mandavit, malle ſe ſcilicet vetera Monaſteria diruta reſtaurare, quam nova a fundamentis condere. Quod quam frivolum ſit & omnino vacuum vicinum nobis Sancti Petri Monaſterium, quod dicitur Ferrarias, indicat, priſcis temporibus Regia munificentia magnificentiſſimum & Romanæ Eccleſiæ membrum, nunc vero ſuorum Vaſſallorum beneficio ita corroſum, ut vix aliquid remanſerit ad ſtipendia paucorum fratrum. Hæc & alia rogant violentorum lacrymæ: his conſolationis manum porrigite quam Do-

Horat. l. 1. Ep. 2.

minus de cœlo prospexit, ut solveret gemitum compeditorum, quando vos fecit caput omnium nostrorum. (Ps. 101. v. 21.) Tandem quid & ipse patiat, innotescat. Est quidam Qauz nepos Wal Comitis de castro Nantonis qui devastat possessiones nostri Monasterii de quo precor ut cum ipso Wal, qui nunc Romæ est, loquamini, minando contra ejus nepotem virgam excommunicationis nisi resipuerit, si inveni gratiam in oculis vestris, nam liberalitatis vestræ memor, ut Servus Domino gratias refero, qui inter Missarũm solemnia vestro munere plane usus vestri nullo modo oblivisci valeo in meis orationibus. Cæterum vobis semper decrevi parere cujus Apostolatum Deus custodiat in æterna pace. Valete.

Gregorius V. P. P. Abboni.

DOMINO specialiter Venerabili Abboni Abbati, Servus Servorum Dei salutem in Christo. Quia litterarum vestrarum portitor festinabat quantocius redire, vix vespertinalis sinaxeos spatio ut remoraretur valui impetrare; unde breviloquio usus, vestræ semper erga me novæ benevolentiæ gratias refero, petens, sicut mandastis, ut nobis fratrem R. in præsentiarum dirigatis, qui nobis de vestra prosperitate, de Regis promissione, de Cantuariorum Archiepiscopi incolumitate renunciet: unum deprecans ut ex vestris missalibus libris optimum transmittatis, quatenus quotiencunque inter missarum solemnia videro, specialis amici memor sim, numquam ingratus vestro beneficio. Valete.

Abbo Gregorio V. Summo Pontifici.

DOMINO semper Venerabili Sanctæ Romanæ & Universalis Ecclesiæ Præsuli Gregorio suus ille Floriacensium Rector Abbo. Multi se importunos ingerunt qui me aliquid posse apud vestram clementiam suspicantur, genutenus implorantes pro suis peccatis opem intercessionis; quorum opinionem adeo veram credidi, ut eorum declamatoriam orationem vestris auribus dispensatorie allegarem, arbitratus vestræ Ecclesiæ utilem fore, quam omnes expetunt, qui in Christo pie volunt vivere. (2. Tim. c. 3. v. 12.) Quorumdam vero qui se se magni faciunt preces abhorrui, ne forte ad iracundiam irritem, quam eis placare debueram. Si improbus seu etiam importunus intercessor accedam; siquidem Moïses ad aquas contradictionis dum rebelli populo prodesse voluit, sententiam Divinæ animadversionis vir mitissimus super omnes homines excepit. (Num. c. 20. v. 24.) Unde mihi amicorumque necessitati consului, qui ante præsentiam vestræ Majestatis, in quantum potui, nec tacenda dixi, nec dicenda reticui. Quare vestra benevolentia usus experimento didici quod vester animus compatiatur miserorum infortuniis, afflictorum calamitati, lapsibus humanæ fragilitatis; dum enim vobiscum conferendo loquerer de passionibus animæ, quid aliud reperi nisi moralitatem Gregorianæ facundiæ & severitatem paternæ indulgentiæ. Quibus illectus Floriacum lætus redii, & omnibus ad quos meus sermo pervenire potuit; plenam sanctitatis & reverentiæ vestram conversationem innotui; sicque mihi contigit, ut Reginæ Austri, quæ venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, reversaque in terram suam Regem ac servos ejus beatificavit; (3. Reg. c. 10. v. 1. & seq.) quamvis sane momento temporis in Italia vobiscum degui, vix diebus quibus Spiritus hos regit artus referre valeo mira quæ audivi & vidi. Unde quædam venerabilis fœmina Ildegardis nomine super his obstupescens cum Romam ire disponebat, lacrymabiliter expostulavit jure propinquitatis quatenus litteris nostris vobis commendaretur, quæ peccatrix est & nobilis, non autem ideo nobilis quia peccatrix, sed ideo peccatrix quia nobilis: nam lenocinante humani generis inimico multa in sæculo sæcularis mulier commisit, pro quibus pœnitentiæ remedium expetiit & consilio bonorum virorum duo Monasteria, unum Canonicorum, alterum Sanctimonialium ex propriis rebus & possessionibus construxit, in singulis quoque no,

vem ferme millibus a se invicem disparatis, tantos redditus delegavit, ut sufficere possint etiam plurimis quam sunt animæ utriusque congregationis. Porro Monasterium alterum in honore Sancti Petri Apostolorum Principis, alterum Sancti Andreæ Apostoli Romanæ Ecclesiæ sub census tributo addicere cupit, & ea privilegio vestræ irrefragabilis authoritatis muniri. Quapropter vestram serenitatem plus solito deprecor, ut Prædecessorum morem sequendo eisdem novis Monasteriis novus author novos indiculorum biblos corroboretis, quibus ipsæ congregationes ab omni mundano strepitu quietæ Domino servire possint, maxime sub epitimio excommunicationis.

Abbo Gregorio V. Summo Pontifici.

DOMINO semper Venerabili Sanctæ Romanæ & Universalis Ecclesiæ Præsuli Gregorio sui illius memor Floriacensium Rector Abbo. Experimento didici, quod qui apponat scientiam, apponit dolorem. Cum intelligentia Divinæ legis pretiosum separo a vili, & memoria præteritorum malorum cor pungit, quod se virtutibus minus servisse recognoscit: sicque fit ut scientia contra fragilitatis humanæ lenocinia insiet, quam charitas ædificat, sicut ex collatione quam ad invicem habuimus, expertus sum, cum de passionibus animæ loquentes in Spoleti Provincia itineris otium vertimus in honestum negotium. Cujus collationis recordatus paternitatem vestram oro & deprecor, ut vestris orationibus adjutus, Domino placentium merear adipisci consortium: & hic vester fidelis nomine Hunboldus erga se suamque necessitatem vestram sentiat bonitatem, quam totus orbis optat nancisci ad suam perpetuam pacem. Denique qualiter Monachorum Legislatoris Benedicti corpus in Galliam translatum sit, quæve in Cisalpinis partibus historialiter gesta habentur, requisistis: cui postquam historiam patefeci, eam ut jussistis transalpinis legendam dirigere non distuli: & hoc indiculo vobis satisfeci. Direxi etiam duo vascula Manzerina, in quibus Anaglipho opere continentur Charitas & Ethica, quarum altera, id est Charitas utraque manu vetus & novum Testamentum præfert per singula Epithœmata. Ethica alis suis complectitur historiam & allegoriam, ita ut utraque virtus charitas scilicet ac Ethica quatuor virtutes per singula vasculorum ora exclusoris opere prætendant.

Eccles. c. 1. v. 18.

1. Cor. c. 8. v. 1.

Fascibus exemptos dum cernimus urbis alumnos,
Externis Dominis subdita Roma furit.
Nec mirum cum scena sibi sit sævior illis,
Et crudelis habet, unde cruenta fiet.
Quam caveas alter mage, quam jam denique quintus
Gregorius, mundi pervigil excubiis.
Cujus amore vacas transcendi cernuus Alpes
Heridamque nives Abbo sequendo pares.
Translatos patris cineres bene nomine dicti,
Mandavit Hesperiis & tibi Sancte Dei.
Hos loculo pariter Franci veneramur ovantes,
Et venerare cui gesta legenda dedi.

Abbo Monachis Sancti Martini.

HIS Patribus & Fratribus in Monasterio Sancti Martini Commanipularibus maxime Heriveo bonæ indolis speculo, amatorum Christi amator Abbo. Opportunitas temporis solet quæri ad exequendam efficaciam cujuslibet negotii, quandoquidem nihil fit quod eo carere possit. Quod ideo vestræ charitati objeci, quia plus æquo distulistis mittere indiculum vestræ legationis: ac idcirco

vobis parere mihi fuit impossibile, quibus placere omnimodis gestio, nec unquam bonorum præceptis inobediens apparebo, nisi constrictus aut religionis proposito, aut temporis articulo. Verum cum charitative ad expeditum iter monuissetis, hæc adeo demiror; cur causam promotionis in vestris litteris non significastis: nam authoritates Sanctorum Patrum quas specialiter deferri jussistis, quoquo locorum præ manibus habeo ne decipiar æmulorum lenocinio, qui fratri parant foveam, & fortassis incident in eam. Unum quasi ex vulgi opinione addidici, domnum videlicet AR. Archiepiscopum contradicere privilegiis Sancti M. communis Patroni, quod quis desipiens crederet, ut vir tantæ authoritatis & mansuetudinis contraire velit Romanorum Pontificum Decretis & Sanctorum Canonum institutis. Siquidem Romana Ecclesia sua super omnes Ecclesias excellentia hoc habet privilegii, ut sicut Claviger Regni cœlestis obtinet Principatum Apostolici culminis, ita eadem Romana Ecclesia authoritatem tribuat omnibus quasi suis membris, quæ sunt per quatuor climata totius orbis. Qui ergo Romanæ Ecclesiæ contradicit, quid aliud quam se a membris ejus substrahit, ut fiat portio adversariorum Christi. Certe unicuique Ecclesiæ suum jubet servari privilegium, illud magnum & inviolabile Nicænum Concilium, quod sanctissimus Papa Gregorius ita se fatetur venerari, ac si Sanctum Evangelium. De privilegiis quoque idem Papa venerabilis scribit Episcopo Joanni, inquiens *grave nimis & contra Sacerdotale constat esse propositum, cujusquam Monasterii privilegia olim indulta confundere, & arritum quæ sunt pro quiete disposita nisi deducere.* Et infra. Proinde his fraternitatem vestram hortamur affatibus, ut a Monasterii molestia se sine aliqua excusatione contineat, & quæ eis sunt diutius custodita, nullius occasionis tentet usurpatione convellere, sed cuncta illibate & sine aliqua studeat refragatione servare, & plus sibi in eodem Monasterio, quam prædecessoribus suis licuit, noverit non licere. Absit itaque, absit ut sanctorum virorum, & maxime antiquorum Pontificum Roman. scripta modernorum sustineant præjudicia, & flocci pendant posteriorum sensa, quorum venerantur memorias. Si enim juniores tempore veterum aspernantur edicta, quibus assensum præbere debuerant, quid restat, nisi ut plumbum aquis supernatet, lignum vero fundo tenus mersum dehiscat, præsertim cum scriptum sit: *Ne transgrediaris terminos quos posuerunt Patres tui.* Hoc unum suadeo, ut perquiratis merita Turonensium & Romanorum Pontificum, quorum alter edixit, alter conscripsit, & postea utrum illis a contradicentium industria præ pondere dijudicare poteritis. Valete.

Eccles. c. 10. v. 8.
Lib. 7. Epist. 11.
Prov. c. 22. v. 28.

Abbo Roberto Regi Francorum.

ROTBERTO Regi Francorum inclyto famulorum Dei famulus Abbo memor salis quod aliquando in Palatio comedi. Satis admodum miror unde hi sales eloquentiæ proruperunt, quorum amaritudinem, Domine mi Rex, inopinato abhorrui, abhorrens silentio tegere nequivi, nam Palatina facundia hactenus usus sum, & ab ipsis cunabulis pene in Monasterio veritatem puer didici, quam me amisisse causatur ille a secretis. Dum jam albet nix capitis, cui gratias refero, quoniam me ad me reduxit, quandoquidem hominem esse innotuit, quem mutabilis fortunæ casibus subditum, & dixit & scripsit; ait enim scriptura, *Omnis homo mendax*; sed fortassis cum Propheta in extasi hoc protulit, quod ego quoque benigne accepissem, nisi esset scriptum *perdes omnes qui loquuntur mendacium.* Ad quid enim aliud amicus meus Apostoli verba ad me retorsit, dum in sermone meo *est*, & *non* esse enuntiavit, nisi quia aut quod est non esse, aut quod non est esse fatentem reprehendere voluit: cujus criminis in hac re me nullo modo reum esse sciatis, quippe ante has litteras in quibus mendacii redarguor, neminem pro hujusmodi causa vidi cum quo est, & non potuissem sermocinari. Quod vero adjecit, sed sit, in illo est, meæ fragilitatis modum considerans hominibus quam Deo similis esse malui, abominatus superbiam illius

Ps. 115. v. 11.
Ps. 5. v. 7.
Ep. Jac. c. 5. v. 12.

Ezech. c. 28. v. 12. qui fuit signaculum similitudinis Dei. Porro sicut nemo bonus, nisi solus Deus, sic nihil est in rerum creaturis, nihil enim in eis est quod mutabile non est, & si Marc. c. 10. v. 18. omnis creatura mutabilis est, quomodo verbum ejus mutabile non est? Sane hoc sibi proprium reservavit, de quo dictum est in veteri testamento, *qui est misit me ad vos*, Exod. c. 3. v. 14. ecce Venerabilis Rex meus apud Majestatem vestram sermo Apologeticus, & ne hujusce locutionis ineptiis decipiamini cautum esse opto & semper optavi. Valete.

Abbo Odiloni Abbati Cluniacensi.

DOMINO semper Venerabili Odiloni Cluniensis Congregationis Patri, ejusdem officii Abbo indignus famulorum Christi famulus. Sæpe contingit ut spiritalis Philosophiæ dapibus amicis convivia pro modulo nostro præparemus, sperantes hac introductione eorum deliciis communicare, quoniam, ut dicit scriptura, amicorum sunt omnia communia, quapropter quempiam solum suis studiis uti minime delectat, & charitatis epulas tunc bona voluntas libenter degustat cum inter ejusdem scientiæ sectatores non est expers muneris quo sibi illicit amatores veritatis. Unde venerabilis Pater floccipendens æmulorum vesaniam instar Commentatoris scribere decrevi aliquid gratum amicis, utile posteris, quo communicatum te esse volui, quem postquam semel cognovi, semper in omnibus pio amore & diligo & dilexi. Nec pudet te habere judicem propositæ quæstionis quem commendat lepor dulcissimæ affabilitatis, ut puta antiquæ nobilitatis comptum prosapia, cum eloquentia quam venustat frequens & humilis sapientia, hanc nimirum plus solito expertus sum compendioso itinere, cum pariter remoraremur tam in nostro quam in Sancti Dei Monasterio, ubi quidam ex fratribus vestris, ut mihi visum fuit satis benevolus, attentus & docilis requisivit de repetitione similium numerorum qui habentur frequentius in Canonibus Evangeliorum. Quam quæstionem expediendo ei ad plenum satisfacere nequivi, partim ob difficultatem sui, partim quia nec locus, nec tempus sufficiebat negotio hujusmodi; nunc vero occasionem nactus explicabo quomodo se habeat congeries numerorum in prædictis Canonibus, exposita prius ratione, qua in singulis Evangeliorum libris sunt tripliciter præfixi numeri, quorum alii Capitula, alii Æras, alii Subnotationes designant, communes scilicet & proprias, & Capitula quidem, nec non Æræ ex minio hoc videntur differre, quod Capitula exprimuntur majore caractere: Æræ vero nusquam denarium excedunt, nec infra denarium ex ordine se sequuntur, nisi contingat. Subnotationes quoque ex attamento in singulis Evangelistis ab uno incipiunt, & in multam pluralitatem primæ vel solæ ordinabiliter lege numeri excrescunt: quod facilius intellectui patebit, si quod faciendum in reliquis unius Evangelistæ annotatio descripta pro exemplo sit. Sunt itaque apud Mathæum Capitula XXVIII. inter quæ sunt Subnotationes CCCLV. quibus singulis adjecta est sua Æra, ex qua cognoscatur in quo Canone ipsa Subnotatio reperiatur. Ut autem decem sint Canones & non amplius in quibus Evangelistæ sibi novies tantum conferuntur, illud facit quod Marcus hanc proprietatem servat cum Joanne, qua nusquam ei soli solvi consentit. Nec eidem cum altero, nisi cum Mathæo: nam inter quatuor si concordia sit, unus modus existit; alter vero si discrepaverit, quatuor modi inveniuntur; si unus quilibet duobus conferatur, sex ad extremum erunt si ad similitudinem Monomachiæ unus reliquis sigillatim respondeat. Cæterum hoc in eisdem Canonibus est animadvertendum, quod distinguuntur lineis directis a sinistra in dexteram legentis, inter quas usque ad finem quinque Subnotationes fiunt, de singulis videlicet Evangelistis qui sunt dispositi in capite uniuscujusque Canonis. Inter primas igitur lineas primi Canonis sunt Subnotationes XX. ex quibus nihil ingerit dubietatis ille ordo in quo scribuntur apud Mathæum VII. apud Marcum II. apud Lucam VII. apud Joannem X. De reliquis quæstio est quam illud facit. Quod Joannes sparsim scripsit in diversis lo-

cis ea quæ alii colligentes ſemel dixerunt ſinguli in ſuis opuſculis; exempli gratia diſponantur Evangeliſtarum verba ut ſunt in textu propria cum Subnotatione diverſa.

M. XI. M. IIII. L. X. I. VI.	*Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam; qui autem poſt me venturus eſt, fortior me eſt, cujus non ſum dignus calceamenta portare, ipſe vos baptizavit in Spiritu Sancto & igni.*
M. IIII. M. XI. L. X. I. XII.	*Et erat Joannes veſtitus pilis Cameli & zona pellitia circa lumbos ejus, & locuſtas & mel ſylveſtre edebat, & prædicabat dicens: Venit fortior me poſt me, cujus non ſum dignus procumbens ſolvere corrigiam calceamentorum ejus: ego baptizavi vos in aqua, ille vero baptizabit vos in Spiritu Sancto.*
L. X. M. XI. M. IIII. I. XIIII.	*Ego quidem aqua baptizo vos, veniet autem fortior me cujus non ſum dignus ſolvere corrigiam calceamentorum ejus, ipſe vos baptizabit in Spiritu Sancto & igni.*
I. VI. M. XI. M. IIII. L. X.	*Joannes teſtimonium perhibet de ipſo, & clamat, dicens: Hic erat quem dixi qui poſt me venturus eſt, ante me factus eſt, quia prior me erat.*
I. XII. M. XI. M. IIII. L. X.	*Ego baptizo in aqua, medius autem veſtrum ſtetit quem vos non ſcitis.*
I. XIIII. M. XI. M. IIII. L. X.	*Hic eſt de quo dixi, Poſt me venit vir qui ante factus eſt, quia prior me erat, & ego neſciebam eum, ſed ut manifeſtetur Iſraël, propterea veni ego in aqua baptizans.*
I. XXVIII. M. XI. M. IIII. L. X.	*Ipſi vos mihi teſtimonium perhibetis, quod dixerim ego non ſum Chriſtus, ſed qui miſſus ſum ante illum.*

His ita præmissis sobrius Lector intelligit quia Joannes nunc hic, nunc illic tetigit quod Mathæus & alii collegerunt in ordine unius suæ Subnotationis; quapropter in ejusdem Joannis Evangelio post primam Subnotationem quater est facta similium numerorum repetitio. Siquidem de viro venturo & de baptismo Joannis, ubi ille alterum retulit, alterum reticuit, & rursus alibi utrumque simul dixit. Ad ultimum de prædicto viro venturo repetiit, quem Christum vocavit. Perspiciamus itaque primi Canonis initium, post hanc unam concordiam omnium Evangelistarum. Denique post secundam lineam Joannes unam subnotationem tertio repetiit, reliqui secundo: post tertiam quoque lineam idem ipse Joannes quinquies variavit, quod aliorum unusquisque semel suo loco exposuit. Hæc ratio observatur in aliis, qui sunt in collatione, Canonibus. Nec hoc silendum est quod una & æqualis progressio fit Subnotationum: sed in Canonibus numero aliquando intermisso, in singulis Evangeliis numerorum ordine raro; cavenda tamen est in his discordia in quibus nulla esse debet omnino diversitas; nam ut de Mathæo loquar qui principatum obtinet in prædictis Canonibus, exceptis duobus a principio libri ejus usque ad finem prima Æra primi Canonis ordinat tenorem; similiter secunda secundi, tertia tertii, sic de reliquis, unde falso existimatur, scripta esse illa Subnotatio, quæ in textu Mathæi est LXXXVI. cum Æra prima. Idcirco quia evolutis quamplurimis Evangeliorum voluminibus, nusquam inter LXX. & XCVIII. subnotationem, ulla in Canone reperitur, quapropter eamdem Mathæi LXXXVI. scilicet Subnotationem, in sexto tantum Canone apud Mathæum reperire poteris & nusquam alibi, ideoque non ibidem scribenda est Æra prima, sed potius Æra sexta, sicut unius antiqui voluminis series recensita innotuit. Nam quod sub hac digessit Mathæus ipse ducentesima quadragesima quarta sub prima Æra repetiit, ac idcirco reciproca vicissitudine eidem concordant reliqui, in qua Marcus CXXXVIIII. pene similia est prosecutus. Repetendum igitur quod illius Evangelistæ qui primus habetur in quolibet Canone, licet intermisso, ordinato tamen augmento Subnotationum progressio fit: verbi gratia, apud Mathæum post Subnotationem octavam undecima sequitur: apud Joannem post decimam quartam invenitur; reliquorum vero eidem primo consentientium propter concordiam aliquando transgressio fit; si qua sane in talibus dubitatio incidit, assumatur præ manibus de consensu Evangelistarum liber Augustini omnium Ecclesiasticarum quæstionum singulariter subtilissimi expositoris; post Ammonium enim qui de quatuor Evangeliis fecit unum ad similitudinem libri qui dicitur concordia regularum hic Augustinus omnes dubitabiles propositiones Evangeliorum decerpsit, atque in uno codice ordinavit, earumque obscuritati maximam lucem infudit. Post eumdem quoque Ammonium Eusebius Cæsariensis libros Evangeliorum, ut fuerant remanere permisit, & eorum concordiam numerorum ratione distinxit, quam Evangeliorum Canones appellavit; quem secutus Hieronymus Divinæ legis Interpres & de Græco fecit esse Latinum, atque eorumdem Canonum ordinatio, qualiter intelligenda sit, ita scripsit ad Damasum. *Sciendum est*, inquiens, *ne quis ignarum ex similitudine numerorum error involvat, quod sicut in subnotatione Canonum distinctorum, in Canone quolibet tres Evangelista bis vel ter, vel quater aut etiam amplius eundem numerum per ordinem habuerunt adnotatum, & quartus e contrario discrepantes, quod id quod tres illi in eo loco semel dixerint, quartus totiens in corpore voluminis sui ponat, quotiens diversi numeri in ejus Canone positi sunt, contra prædictorum numerorum continuatas similitudines. Item si in uno quolibet eorum aut etiam duobus, ibidem in Canone numerus bis, ter aut eo amplius reperiatur in ordine collocatus, & dispar is inveniatur in cæteris dubium non erit quod id quod illius illorumve Canones numeris bis vel ter repetitis ab his in volumine semel dictum sit: alteri vero eorum totiens in uno atque eodem sensu loquantur, quotiens prætulerint in numerorum annotatione distantiam. Hoc & in omnium novem Canonum conlatione servabitur. Cæterum in decimo quoniam propria singulorum tantummodo continentur; non potest contra id comparatio esse, quod solum est.* Tandem quia Venerabilis Pater ex prædicti viri commentariis ista enodando transtuli, atque ea

non

non præjudicii, sed judicii censuræ direxi, qui illius benevoli fratris sagacitati satisfacere volens, me apud vos fuisse verbosum aut nimis garrulum pertimui; timendo plura dicere supersedi. Restat tamen ei, quia fortassis non didicit quid sit Æra, proprie exponere eo quod Isidorus, quem sum secutus, ea sit usus quam frequenter in Canonibus. Æra est singulorum annorum supputatio, dicta ab ære, quod singulis annis reddebatur Romanæ Reipublicæ, ideoque Hispanorum consuetudine pro centesimo vel alio quolibet anno centesima vel alia quælibet ponitur Æra. Cognoscat itaque ille meus familiaris exactor me attentum illi operam impendisse, ei ferculum de lignis Libani construxisse ea charitate media, qua Apostolus optat; *Deus patientiæ & solatii det vobis idipsum sapere in alterutrum secundum Jesum Christum.* Rom. c. 15. v. 5. Siquidem vos utrique mihi solatio estis quos idipsum sapere desidero, quod secundum illum Christum sapio, quatenus unanimes uno ore pariter glorificemus sub Catholicæ fidei integritate. Valete.

Domino in Christo Dilectissimo Fratri Coabbati G. Humilis Floriacensium Rector Abbo.

DESIDERII mei fuerat bonorum virorum studia moresque explorare; explorando imitari, imitando describere; non pravorum hominum plenam vitiis vitam investigare, investigatam multis lacrymis deplorando exponere. Quod ut facerem illa res compulit, qua ingemisco, quod sub novissima hora multorum charitas refrigescit, eorum maxime qui in habitu præferunt, quod eis mundus crucifixus sit, qnandoquidem non tantum simulatione, verum etiam dissimulatione Gal. 6. 6. v. 14. provocant iram Dei, quorum dolos venerabilis Pater caveas, fraudulenta verba ne audias: quoniam sepulchrum patens est guttur eorum qui turbare Rempublicam maximum lucrum putant. Psal. 5. v. 11. Sub ovina pelle lupi ad Monasterii asylum confugiunt, sub cellis se pro latibulis abscondunt, & ubi tempus male faciendi invenerint, malefaciunt, simpliciores fratres falsis circumventionibus sollicitant, lenocinio blandæ perditionis incautos decipiunt, & corruptos veneno suæ iniquitatis præcipitant in labyrinthum sui erroris; melioribus se detrahunt, crimina auditu horribilia confingunt, quorum Deus venter est, & gloria in confusione: Phil. c. 3. v. 19. quia nimirum terrena sapientes non gustaverunt quam suavis est Dominus & Christus ejus, sub quo vivimus, movemur & sumus. Act. c. 17. v. 28. Hæc idcirco tuæ sanctitati scribo, similibus similia conferens, quia in Sancti Martini majori Monasterio tibi satis admodum vicino talia facta rumor innotuit, quæ tuis rationibus possunt imputari, non quod malevolis assensum præbueris, sed quod inauditum nefas tua irrefragabili authoritate corrigere neglexisti; siquidem percurrentibus legatis e diversis mundi partibus amatores sacræ religionis judices convenire oportuit, eorum sententia determinare objectiones criminis, & utrum judicio justo repulsam meruerit, qui dicitur reus ante conspectum Divinæ Majestatis, non enim ille sanctissimus & magnus Papa Gregorius, ita Abbates pro recens ortis rumoribus tractari voluit, qui Lupo Presbytero & Abbati propter Siagrium Augustodunensem Episcopum inter alia scribit, præcipiens ne solus Episcopus civitatis præsumat judicare causas accusati Abbatis: sed adhibitis quampluribus Coëpiscopis in Concilio audientiam deferat, ut omnium communi parique decreto aut innocens absolvatur, aut reus condemnetur. Idipsum etiam nostro privilegio inserendum credidi quod de sanctis manibus Donni Gregorii nostra ætate Papæ sanctissimi sub authoritate Sancti Petri suscipere, quamvis indignus emerui: quapropter Venerabilis in Christo non declamatorie, sed dispensatorie tibi persuadeo quem plurimum diligo, ne credas subornatis testibus, ne credas derepente falsis fortasse criminationibus, quia & Diabolus, ut bonos decipiat aliquando in Angelum lucis se transfigurat. 2. Cor. c. 11. v. 14. Recordare testimonii Presbyterorum quos convicit falsa dixisse, argumento usus, semel patratum scelus non potuisse fieri sub locorum diversitate; hinc sumptum est quod habetur in Canonibus, ut in appellatione virorum sacri Ordinis alii accusatores,

alii testes sint, alii judices, & singulorum vita discutiatur, ne vindictam meditentur, ne velint exercere in innocentem suæ indignationis achimœniam rabiem. Quippe juxta illud Sallustii, necesse est ut omnes sint ab ira, odio, gratia & misericordia alieni. Dic, quæso, ubi lectum est oves pastorem judicavisse? An ubi Judas Magistrum prodidit? sed ipse nec accusavit, nec judicavit. David in circumcisione positus, in Saul Dominum suum manus mittere noluit. Cui tamen oram clamidis præscidit, docens procul dubio subjectos Prælatorum vitia ita manu humillimæ reprehensionis tangere, ut eorum nomen nolint extinguere; non enim est potestas nisi a Deo, & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Videant igitur Monachi Majorianæ Congregationis quid in Abbatem commiserint, quorum fuit regula silentio vitam degere, nulli detrahere, nullum odisse, obmutescere non solum a malis, verum etiam a bonis, maledicentes non remaledicere, sed magis benedicere. Quis eos a jugo regulæ absolvit, ut buccis crepantibus pacem prædicent, & dentibus mordeant, liberi per plateas discurrant, delationi inserviant, cum delatores morte mulctentur, aut humanius ad vitam reservati septennio pœnitentiæ remedio castigentur? Quis contemplativæ vitæ sectatores? qui pedes illius cum Maria lacrymis rigare debuerant, & infra septa sui claustri tribunal conscientiæ conscendere, sua & aliena peccata non detegere vel publicare, immo potius deflere. Quis, inquam, docuit homines proscribere? in foris reos damnare? Ecce fama exiit quod contra divinas humanasque leges Abbas ignito ferro se purgare voluit, cui audientia denegatur, prærogativa judicii excluditur, palam præjudicium passus aportatur, examen Laicis datur, Monachis subtrahitur? quibus sanior mens saniusque consilium, ac inter malesanos unius lustri spatio regularis ordo confunditur: sed esto conscius criminis prælibatus obtunditur, forca dignus atque cruciatibus miserabilis obruitur. Numquid subditorum catenis colla committet? numquid suorum manibus dilaniandus deficiet? at fortassis ille quondam noster Fredericus bonorum æmulus fratrum, insidiator pessimus, hujusmodi apud vos scholas instituit, quatenus sicut ab Arrio, Arriani; a Gnatone, Gnatonici: ita sui discipuli a Frederico, Fredericiani. Certe, Venerabilis Pater, cavenda est talium ansa calumniæ, cavenda mendaciorum fabrateria impunitæ nequitiæ, ne vos decipiant ullo modo, qui hactenus bonus odor estis Deo in omni loco: nam ego ab eis inter deteriores, deterrimus adjudicor, parricida appellor, quibus si placerem Christi servus non essem, vobis autem gratias refero, qui mea vice doluistis, & de me licet minimo fratre vestro maledicta perpeti non potuistis; de cætero vestris litteris scire velim utrum repudiatus Abbas libellum repudii fratribus suis miserit, an præjudicatus violentiam sustinuerit, quoniam mecum ille totius religionis signifer Odilo contemnitur, & fratres Cluniensis Cœnobii, ut nobis relatum est, de majore Monasterio cum dedecore sunt expulsi, & id duos tantum factionis principes egisse comperimus, quorum temeritas eo promptior ad audendum omne facinus, quo faventis conciliabuli major est potentatus. Sæpe namque, ut inductione cognovimus, easdem vites taciturnitas argumento invehit, quas eloquentia quæ illationis necessitatem colligit. Quandoquidem & dicenda tacere malum est, & tacenda dicere pessimum. Quapropter, omnium amantissime, quam plurimos ejusdem congregationis bonos fratres ut in melius proficiant ammone. Murmuratores autem ac bilingues ut a nequissimo vitio desinant, corrige. Proposito exemplo de veteri lege; Vas, inquit Moyses, quod cooperculum non habet immundum est, quia illud os animam coinquinat, quod absque moderationis obstaculo ad omnem turpitudinem proferendam patet. Recordentur suæ professionis, & discant subditi Prælatis obedire, non imperare: cum humilitatis subjectione a Priore quidlibet requirere, non superbiendo ejus imperiis contradicere: qui enim nituntur collum excutere de sub jugo regulæ Seniorem conantur non obsecrare, sed increpare: scandalum ei, non pacem quærere: conspirationi seu conjurationi semper satagunt inservire, nec metuunt pœnas conjurantibus propositas, quas patiuntur desertores militiæ vel rei Majestatis Imperatoriæ: nec ad hoc nostra procedit oratio, quo sanctorum virorum atque electorum judicum velim subtrahere examini patrem qui dicitur incestus vel facti-

L. 1. Reg. c. 24. v. 5. — *Rom. c. 13. v. 2.* — *Gal. c. 1. v. 10.* — *Levit. c. 11. v. 33.*

legus, sed filiorum pietati ac miserationi consulo, ne veluti Cham nuditatem patris detegant, immo potius aversis vultibus abscondant. Quis enim ignorat quod ille postmodum paternam maledictionem in posteris sustinuit, & non fratrum servus, sed servus servorum fuit. Tandem his prælibatis unam de eadem re conditionaliter propositionem subnexui, ex qua oriuntur syllogismi quos ab antecedentibus, consequentibus ac repugnantibus, & si tua charitas non elicuit, tamen authoritas vim necessariæ conclusionis suggerere quibit. Dum enim super causa Bernerii, quod verum est assumpseris, quid inferendum sit absque ullius scrupuli ambiguo manifestabis; hæc autem sit, Abbas si palam reus est intentati criminis indignus est officio indultæ Paternitatis. Sane sic alterum existit ut in Abbate aut hoc, aut illud non esse necesse sit; non enim & palam reus est intentati criminis, & non est indignus officio indultæ Paternitatis. Porro ad ultimum unum persuadeo, ne laxioribus habenis parcas illi nostro jam secundo fraternæ necis æmulo; quia nimirum vir linguosus, ut in suis insulsis litteris agnovi, aut bonis detrahit, aut manibus & pedibus ad malum quasi serpens repit. Valete.

Gen. c. 9. v. 22. & 25.

Abbati Bernerio.

UTINAM Abbati B. authoritas Ecclesiastica nihil indiscussum præterit, quin patenter doceat, qualiter vivendum seu conversandum sit Prælatis cum subditis, qualiterque de suis commissis judicandi sint Prælati & subditi, quod te ignorare non arbitror qui ab ipsis cunabulis educatus es inter magistros sacræ religionis, nec subterfugit judicium quo damnantur vel absolvuntur criminibus appetiti; nosti etiam quod Deus personas non accipit, & quia Monachalis professio inventa culpabilis magis damnat quam liberet reum ab objectis, nec valet ad defensionem criminis. Idcirco quid tua refert bonorum virorum expectare sententiam quem propria conscientia accusat, turpissimæ actionis opinio infamat? adeo ut sicut relatu veridicorum didici, partem abominationis confessus, detegas partem sub nomine cujusdam facti mirabilis, discretor vitiorum abscondas. Sed quid prodest utrum partem facti, an factum habeas, cum illum versiculum, dimidium facti qui bene cœpit habet, omnes laudent, omnes sapienter dictum existiment. Nec te juvat illa quæ est apud Rhetores translatio criminis, aut transmutatum nomen facti, quando scelus quod in prostibulo perpetratum est cum uxore alicujus aliter vir, aliter reus nominat; alter enim de adulterio queritur, alter non adulterium, sed quod fecit in prostibulo licuisse fatetur. Neutrum tamen firmas vires defensionis suggerit, maxime tibi qui incentor factus es vitiorum, ad hoc electus, ut fieres magister virtutum. Plurimos commissi gregis tuo morbo contaminasse diceris, lepra fœdissimæ contagionis perdidisse convinceris, nihil aliud dicens nisi quia fecisti, sed non perfecisti: ferro socium, immo filium, & eum qui te suæ vitæ tutorem elegerat transfixisti, venenum ei porrexisti, ignem sacris ædibus injecisti; si ferro transfixus evasit, si venenum potatum non extinxit, si ignis non convaluit, te peccasse negas, & nihil tua interesse affirmas. Resipisce, resipisce, inquam, & ad te redi, atque si objectorum conscius es, noli Abbates & Monachos tecum infamare, quandoquidem non tu solus sed omnes tui Ordinis tales esse creduntur. Ego autem in Christo verum fateor, quia omnes qui tales sunt, qualis diceris, & ut audivi confiteris, quia delatoribus non contradicis omnes inquam & Monachico habitu & Abbatis officio indigni sunt. Verum tamen hoc absit a te, cujus defensionem, si fieri potest, ut nostram quærimus, quo mœrente mærebimus, quo gaudente gaudebimus; nec differas audientiam, quæso, si innocentiam defendis; sin aliter fratribus satisfac misso libello repudii, ac reddita Episcopo cota Pastoralis regiminis, ut alter qui dignus est quantocyus succedere possit. Valete.

Deuter. c. 10. v. 17.

Episcopo amatorum Christi amator Abbo.

QUID prosit scientia litterarum agnoscitur ex difficultate quæstionum, quas dum enodare imperitia vulgi nescit, a docto earum sententiam investigare contendit: si tamen imperitos aliqua de inauditis rebus dubitatio attigit, dum enim in rerum natura quidquid illud est quæritur an sit, quid sit, cur sit, & quomodo sit, nec has quæstiones etiam imperitum vulgus præterit, certum est quod de ignotis omnino rebus nihil quærit: nam Philosophia in his exercet suam operam etiam quæ non sunt, ut nihil naturæ, nihil motalitatis eam effugiat de quibus subtiliter investigat; quapropter de juramenti observatione proponitur, nec ignota quærendi via est, cui argumentandi copia præsto est; cum jurare nihil aliud sit quam jure orare: qui enim orat quantum ad veri falsique opinionem, unam tantummodo tractat orationis speciem, etiamsi necesse est juramento obnoxiam. Hanc autem orationem Dialectici enunciativam nuncupant, quæ præsenti tempore contenta præteritum respicit ex facti actione: futurum vero ex facti promissione; sed facti actio enunciari jurejurando potest, ut definite vera vel falsa sit apud eum qui rem definite novit; promissio vero futuræ actionis sicut definite sub scientia non cadit, ita juramentum de promissis rebus ignoratur verum falsum ne definitive sit, nisi de his quæ necessitas naturæ trahit ut Deum immortalem esse & hominem mori; siquidem definite verum est quod omne ortum occidet: illud autem quod contingit, quoniam non necesse est fieri & opinabile plurimum existit, si quis jurejurando affirmare vel negare voluerit definite, id ratio facere non permittit, quoniam de contingentibus causis promissivus modus sæpe nos fallit, & aliter quam putamus res casu vel necessitate impulsa succedit. Qui ergo jurat, an jure oret, quæritur, & quæ juramenti circumstantiæ sint. Scilicet locus, tempus & persona considerantur, quippe si loco vel tempore seu persona legitima caruerit jura-
Num. c. 30. mento reus non erit, unde Dominus in veteri testamento per Moysen præcipit ut
v. 4. & seqq. puella quæ adhuc in domo patris est si votum voverit, seu jusjurandum fecerit, ne voto vel juramento obligata teneatur, si mox ut ad notitiam parentis pervenerit, paternæ authoritatis invectione prohibita fuerit. Mulieris nihilominus quæ sub viro agitur votum vel juramentum irritum fiat, si virilis authoritatis majestas assensum præbere noluerit, immo potius ea die qua ejus stultitiam compererit dis-
Eccl. c. 5. v. 3. trictissima correctione inhibuerit. Vota enim stultorum, ut ait Salomon, frangenda sunt. Idcirco ibidem Moyses prosequitur quod propitiationem Domini ipsa illa
Exod. c. 1. mulier meretur, quæ perjurii noxam incurrisse putabatur; sed & obstetricibus
v. 20. Hebræorum Deus bene fecisse legitur, quæ mendacio suo necandos filiorum Israël pueros a morte servasse dictæ sunt. Mendacii igitur & perjurii causa pensanda est qua aliquando levius, aliquando gravius peccatum committimus, nec
1. Joan. c. 3. unquam absque peccato mentimur, quandoquidem omne peccatum ex Diabolo
v. 8. esse perhibetur. Alibi quoque Dominus per Prophetam præcipit, *juramentum men-*
Zach. c. 8. *dax ne diligatis*: & quid est mendaciter jurare, nisi pejerare? Hoc autem vetat dili-
v. 17. gere, ac si concedat invitum pejerare, juxta illud Apostoli, *non quod volo bonum*
Rom. c. 7. *hoc ago, sed quod nolo malum, illud facio. Si autem quod nolo malum hoc ago, non*
v. 15. & seqq. *ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Idcirco cogitur exclamare: *In-*
Ib. v. 24. *felix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.* Huic sententiæ concordat illud Tobiæ, qui bonis naturaliter moribus instituens filium, Noli inquit mentiri omne mendacium. Id præceptum hoc continet, non enim mendacio utendum est: hoc est quodam mendacio utendum non est. Verumtamen veritas Evangelii non solum non omni, sed nec ullo mendacio utendum esse innotuit, ubi omne mendacium ex Diabolo esse proposuit. Quidquid enim ex Diabolo est malum est: nullo autem malo utendum est, nullo igitur quod ex Diabolo est utendum est. Et omne mendacium ex Diabolo est: nullum autem mendacium bonum est; nullum igitur quod ex Dia-
Psal. 115. bolo est bonum est. Porro Scriptura dicit: *Omnis homo mendax* est, siquidem eo vi-
v. 11. tio humanam naturam Diabolus corrupit, ut & mortalis & mendax sit, nec mendax

nisi unde mortalis, nec mortalis nisi unde mendax existit. In perjurio igitur, hoc est in juramento mendaci considerandum est vitium mendacii, & in vanum assumptum nomen Domini, quoniam illud solum ad mortem sufficit, juxta quod scriptum est, *Os quod mentitur occidit animam*; cui dum aliud malum supervenit gravius peccatum gignit: [Sap. c. 1. v. 11.] quod nunc metu mortis committitur pro tuenda corporis salute, nunc spe lucri pro adipiscendis rebus terrenis: & hoc perjurium vocari placuit. Sed pro tuenda salute corporis peccatum commissum non magnificat miseratio humanæ compassionis, juxta illud Comici: *Pro magno peccato paululum supplicii satis est pati*; [Terent. in Andr. act. 1 Scen. 1.] metus enim & pietas æqualiter flectunt animum judicis ad misericordiam, qui trutina justi examinis distinguat modum culpæ levioris & gravioris; siquidem ejusdem legis capitula quamvis sibi videantur contraria, nullus præterit nisi transgressor legis, quem tamen aliquando metus vel pietas absolvit. Denique lex jussit ut masculus qui intraret templum Veneris, capite puniretur, siquidem jussit ut qui matrem cædi videret, nisi eam eriperet, capite puniretur: quidam itaque juvenis in templo Veneris matrem cædi vidit, & ingressus templum, matrem eripuit. Quæritur quid magis observare debuerit, dum matrem cædi vidit, seu enim intraret, seu non intraret, capite puniendus erat: sed pietas præjudicat, quæ pro matris affectu cum utilitate & honestate accusatum purgat. Similis est lex Moysi de circumcisione pueri: si ejus octava dies a nativitate contigerit, [Gen. c. 17. v. 12.] in novo quoque testamento alibi uxor diligenda, alibi odio habenda præcipitur, [Luc. c. 14. v. 26.] quæ omnia discretionis ille gladius separat, quem ignoraverunt Judæi, qui ad interrogationem Jesu de baptismo Joannis timentes utrinque feriri, hebetes sunt facti. [Math. c. 21. v. 25. & 26.]

Cæterum quia nos de juramento cœpimus, dicendum est quod remota cupiditate neminem sponte delectet jurare: sed sæpius a malo est juramentum, ut ait Evangelium, nam malus dives opprimit pauperem, malus latro spoliat viatorem, [Math. c. 5. v. 37.] malus calumniator decipiat contra innocentem, atque ita nequit miser effugere laqueos inimici, quem plus æquo patitur ignobilis; dum enim violentia exactoris quem vitare nequimus, jurare cogimur, aliquando in perjurium labimur necessitate coacti, aut quorumdam malefarta gratia illecti; siquidem adulter fugiendo mortem temporalem absolvit se sacramento non esse reum adulterii, & ita se æternæ morti addixit. Quidam etiam in tumultu seu conspiratione militari juravit mortem optimi Imperatoris. Et quid dicam? Ille jam occidit suam animam, licet veritas dicat, *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere?* [Math. c. 10. v. 28.] iste vero in affectione peccati adhuc deliberat, atque sub partibus deliberationis quid sit utilius vel honestius consulit, cui consulenti exemplo sit factum illius manu fortis, qui postquam juravit interfectionem Nabal viri stulti & impii, [I. 1. Reg. c. 25.] interventu Abigahil prudentis feminæ maluit perjurium pœnitendo delere, quam perpetrato homicidio mali voti compos existere: quapropter si quem jurandi consuetudo ad hunc exitum vergit quo plerosque Deum offendisse non nescit, suademus aliorsum pedem leviter figere potius quam tale præcipitium appetere, quo difficilior resurgendi spes possit inesse. Sic de naufragio obsessæ civitatis evadere cupientes, illam partem muri expetunt quam breviorem noverunt; semper enim hostium cuneis circumsessi grave periculum vitamus, dum evadendi aditum quærimus; siquidem multi labyrintho erroris perjurium vitare nequeunt, dum idipsum quod alter jurisjurandi sacramento astruit alter rursus juramento negare contendit, & id pro dicto uterque accipit; verumtamen altera pars contradictionis absque ullo scrupulo semper falsa existit. Quæritur quoque si rem suam sibi injuste ablatam debet repetere qui ne repetat tormentis compulsus est jurare. Quam quæstionem argumentum a nota facillime dissolvit, dum jurare sit jure orare: qui enim falso veraciterve orat jure aut non jure pronuntiat; jure autem orat qui a veritate non declinat; non jure vero qui cogit veritatem involvere mendacio: nec jure raptoris violentiam sustinet, qui juste accepit quod habet. Debet igitur repetere quidquid juste habuit, injuste perdidit. Attamen juravit, ait aliquis, licet defendi possit non jurasse qui non oravit jure, quandoquidem ad sui defensionem atque ad abluenda crimina dat locum juridicialis clementia &

lex Divina. Si autem audientia ſubtrahitur, non jure ſed crudelitate exhibita innocentia damnatur: nam ſicut majus peccatum fuit Judæ tradentis, quam Pilati crucifigentis: ita majus peccatum eſt pejerare cogentis, quam ejus qui innocens pejerat timore mortis, quandoquidem Petrus dum mori timuit, vitam negavit. Verumtamen humanæ fragilitati compatiens reſpexit Dominus Petrum, & ejus lacrymas quibus flevit amare, & non legitur eos reſpexiſſe quorum terrore defecit a Chriſti confeſſione, ſiquidem incurrit non diſſimiliter peccati foveam hujuſmodi negator & pejerans, cum & ille nomen Domini confiteri erubeſcit, & iſte in vanum aſſumit, videlicet quantum eſt in ſe aut timore aut cupiditate, & cupiditate quidem ſicut negotiator, timore autem ſicut fidei invitus proditor; unde Scriptura divina jurare prohibet, & additur quare? ſcilicet ne forte perjuret, quia perjurare, [*Pſal. 109. v. 4.*] non jurare peccatum eſt; alibi quoque ſcriptum eſt, *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum*, quoniam juramentum: ſed mendax tantum ſequitur pœnitentiæ remedium. Hæc de juramentis ſponte prolatis & violenter extortis tuæ fraternitati ſcribens diſtinxi, & eorum differentias collegi, ut poſtquam ad tuæ peritiæ ſacrarium pervenerint, tuoque examine quibuſque fratribus placuerint, palam omnibus recitari poſſint: nec differt is qui jurare compellitur ab eo qui violenter baptiſa- [*Aug. Tract. 26. in Joan.*] tur, ſi uterque ſacramenti violator habeatur, quoniam, ut ait Auguſtinus, ad Eccleſiam poteſt trahi nolens, accedere ad altare poteſt nolens, accipere poteſt ſacramentum nolens, credere non poteſt niſi volens, fidem in corde poteſt ſervare niſi volens; quapropter caveat quis ad ſacramenta fidei nolentem compellere, ne damnationis compede ſe potius obliget quam illum quem violatæ fidei reum exiſtimat; nam veneni propinator & potator uterque moritur, ſed ille in anima, iſte violata corporis natura; unde me tædet vitæ meæ, & aliquando ſatis lacrymarum effundo, dum innocentum calamitates intueor, & cum eis vim paſſus exclamare compellor, [*Pſal. 119. v. 2.*] *Domine libera animam meam a labiis iniquis*, quoniam *cum his qui oderant pacem eram pacificus, cum loquebar illis impugnabant me gratis.* Vale.

Abbo Monachis Miciacenſibus.

FLORIACENSIUM Rector, Fratribus Miciacenſibus, maxime eorum Decano Conſtantino, ſalutem in Domino. Dum charitas ſit bona voluntas, miror qua fronte eo bono carere non erubuiſtis, qui palam confitemini rancorem veſtræ malæ voluntatis, non tantum verbis, quantum litteris, quas noſtris fratribus direxiſtis: quod utique facere non debuiſtis. Neque enim illorum benevolentia libenter ſuſcipit prædicatores ſcelerum, proditores reorum, accuſatores fratrum, maxime ubi non admittitur, ubi audientia reo denegatur, cum ſcriptum ſit, quod nemo abſens damnari poſſit. Vere fateor, fratres noſtros veſtris laudibus commaculare voluiſtis, quos ac ſi complices veſtræ calumniæ adjunxiſtis fautores, detrectationis Judices, accuſationis Præſules. Verum eorum innocentia ab hujuſmodi peſte quam ſit extranea, teſtatur Fredericus ignobilis ſcriba, qui nunc Hieroſolymis exulat pro ſuorum mendaciorum fabraretia, pro excogitatorum de ſuis fratribus vitiorum inaudita hiſtoria; ſiquidem & in noſtra profeſſione ſingularis Odilo Cluneſium Rector hujuſmodi Hiſtoriographos nuperrime detectos de ſuo Monaſterio flagris cæſos expulit, & ferro abſciſionis terribiliter inuſſit; proſequendi quippe ſunt a Chriſtianis Saterrici quos perſecuti ſunt Pagani, quorum nunc multitudo excrevit, quam de ſub cœlo exterminet clementia divinæ pietatis. Denique Acephalorum Hæreſis quæ nunc exorta eſt cum Saterris damnanda eſt, quoniam ſine capite regnant, ſine Patre ſpiritali, contra jus faſque naturæ ſuos fratres dilaniant, & mordentes pacem prædicant, cum nullum genus animalium ſæviat niſi indiſpar feris. Quapropter profeſſionis veſtræ memores vos ad vos reducite, quid coram Deo & Sanctis ejus voveritis mementote, Abbatem quem cum ſua una oviculа expuliſtis regulariter vobis præeſſe deſiderate, ejus arbitrio fratrum ſuorum culpas relinquite; & ſi Regula Benedicti Monachorum Legiſlatoris diſplicet, ſal- [*Rom. c. 14. v. 4.*] tem Apoſtoli ſententia placeat, qua dicit, *Tu qui es qui judicas alienum ſervum?*

suo Domino stat, aut cadit, stabit autem, potens est enim Dominus statuere illum. Si denique in Pastorem vestrum manum reprehensionis mittitis, scitote quia Pastor Pastorum Jesus Christus vobis contradicit, cujus exemplum imitatur in eo quod vos quasi nullius egentes in montibus reliquit, & unam ovem quæ erraverat, ad gregem reducere quærit. Hoc quoque gravissimum in vestra conspiratione reperi quod benignitatem Donni Fulconis Aurelianensis Episcopi contra vestrum Abbatem exasperastis, ad inclementiam vestro Concilio perduxistis, contra authoritatem Canonum in innocentem armastis. Innocentem autem idcirco fateor, quoniam bona conscientia, ut asserit, utitur, objectis respondere conatur, hæc quemquam vestrum legisse aliquando testatur; unde conjicimus quod invidia diaboli, qua mors introivit in orbem terrarum, depascat animum insidiantium gregem *Sap. c. 2.* succenturiatorum, quandoquidem ei locum defensionis obstruunt, quod in Ec- *v. 24.* clesia Catholica nulli hactenus fuit licitum.

Tandem ad te mi quondam familiaris Letalde, nunc sermo dirigitur, cujus alias singularem scientiam mea parvitas amplectitur, & summis laudibus extollere nititur. Quid tua interfuit unius miseri vitam corrodere, unius homuncionis quæ non erant vitia denotare, cum scriptum sit quod sapiens pœnitenda non committit? At fortassis tuorum factorum non pœnitet. Verumtamen quis ministerium diaboli libenter assumpsit, ut vitia hominum denotet, in Cathedra pestilentiæ se- *Psal. 1. v. 1.* deat, conciliabula malignantium unde struat? Hortor & obtestor, charissime, recordare infirmitatis tuæ, assume viscera misericordiæ, fratres tuos argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina, ita scilicet ut nec increpatio ad desperatio- *2. Tim. c. 4.* nem pertrahat, nec patientia vitiorum fomiti succumbat; tu enim hujus conspi- *v. 2.* rationis caput diceris: Tu Domini Rotberti Abbatis tui officium, quod dictu nefas est, præsumpsisti, nec delatoris pœnam exhorruisti; quem expeditum omnibus malis absque ulla rebellione restituat omnipotens Deus Patris & fratrum unanimitati. Vale.

Abbo Odiloni.

PRÆROGATIVA insignito Odiloni Cluniensium Patri. Amatorum Christi amator. Abb. Floriacensium Rector, Salutem in Domino. Proficiscenti mihi in Wasconiam ob institutionem Monasticæ Religionis, contigit devenire ad Monasterium Sancti Cypriani Martyris situm in suburbio Pictavensis famosissimæ urbis; quem locum postquam reperi vestræ subditum ditioni nostrum credidi, quoniam amicorum sunt omnia communia, ut est quorumdam sententia; atque idcirco nimis indolui de fama quæ tunc temporis volitabat per aures vulgi, quam vice discutiens vestra ultra modum ingemui, quod in viros nostræ professionis invidia diaboli per indisciplinatos subrepit, quod illi qui dicuntur Monachi efficiantur satyrici criminatores fratrum, incentores vitiorum, ac viperino dente corrodunt viscera matris Ecclesiæ; quorum insaniam, venerabilis Pater, deterreri necesse est, ne conculcent sancta profani, ne vilescant preciosi lapides sanctuarii, quandoquidem jam refrigescit multorum caritas & mali cucullati sibi auxilio & *Math. c. 24.* consilio junguntur, ut de pennis Leviathan scribitur, quarum una uni conjungi- *v. 12.* tur, & nec spiraculum quidem incedit per eas. Delatores enim mundanis legi- *Job, 40. v. 20.* bus capitali sententia puniuntur. Qua temeritate ergo audent miseri os aperire in necem fratris, in detractionem proximi, assumendo officium proditoris, quorum professio est tacere, etiam a bonis? prudenter, dilectissime, horum præcave versucias, qui mordentes bonorum vitam simplicem & lupi sub ovina pelle prædicant pacem. Quo certe lectum est Monachos & Sacerdotes Domini damnatos esse accusatione meretricis? quis Monachus authoritate Patrum Abbatem suum ad seculare judicium compulit? quis Clericorum vel Episcoporum Concilio addixit? Vere fateor sævissima districtione feriendam esse hujusmodi præsumptionem, quia, ut ait, discretissimus Monachorum Legislator Benedictus, suum & alienum peccatum ille suæ professionis immemor Abbati vel spiritali seniorum debuit patefacere, non detegere & publicare, quod non vobis potestatem judicandi de fratri-

bus vestris sustulit, cum hanc alteri commisit. Tandem quia in objectione criminis authoritate magni Greg. alii sunt accusatores, alii testes, alii judices. Age, vir prudentissime, ut innocens expeditus crimine gaudeat, & accusator temerarius reum se sentiat, ne de pœnis innocentum rideat. Vale.

Alberti Abbatis Misiacensis Epistola Joanni PP. XVIII.

DOMINO Sancto & Venerabili Papæ Joanni XVIII. Albertus Abbas Abbatiæ Sancti Protomartyris Stephani & Christi Confessoris M. & omnis Congregatio Monachorum ejusdem loci, videlicet Miciacensis, Salutem in Christo. Novimus te, Pater Reverende, constitutum in terris Vicarium universali Ecclesiæ vice Beati Petri, ut sustentes eos qui injuste opprimuntur, & opprimas eos authoritate Beati Petri qui nimium se erigunt. Quapropter ad tuam confugimus Reverentiam per hanc epistolam, ut subvenias nobis, & facias quod precamur. Locus in quo habitamus dicitur Miciacus, quem sanctissimi viri, scilicet Beatus Euspicius & nepos ejus Venerabilis Maximinus regio munere Clodovei primi Christiani Francorum Regis fundaverunt, & alii quamplurimi, deinde proprio beneficio construxerunt; & idem præfatus locus in tantum floruit olim in spirituali & temporali bono, ut CXL. Monachi ibidem congregati Deo assidue famularentur, in tantum postmodum dissipatus pervasione malorum, ut nullus vivere potuerit Monachus; gratia autem Christi juvante paulatim nunc, quasi quidam redivivus æger a longa ægritudine convalescens, ita idem locus a vilitate suæ dejectionis resurgere aggreditur per eleemosinas bonorum virorum ac mulierum, ex quibus hæc bona mulier est Donna Regina nomine, quæ multa prædicto loco pro salute sua & pro remedio animarum, videlicet sui mariti & filiorum suorum jam defunctorum Deo & Sanctis ibidem venerans obtulit. Timet autem ut post suum obitum aliquis suorum vel extraneorum conetur aliquid auferre ex his omnibus quæ dedit Deo; & ob hoc suggerimus vestræ sanctitati, ut duos tomos quos in vestro nomine scripsimus, quorum unus proprietatem largiti beneficii hujus venerabilis fœminæ continet: alter autem totius summam substantiæ nostri Cœnobii, corroboretis vestra authoritate cum titulatione sigilli vestri nominis; & nos assidue pro vobis, vivo & mortuo Deum deprecabimur. Dignum est enim, Venerande Pater, ut Prædecessorum vestrorum morem sequamini, & Monasteriis novos indiculorum biblos corroboretis, quibus ipsæ Congregationes ab omni mundano strepitu quiete Deo servire possint, maxime sub epithimio excommunicationis. Vestrum Apostolatum Deus custodiat in æterna pace. Vale in Christo, Beate Pater.

Carissimo Fratri G. amatorum Christi amator Abba Abbo Floriacensium.

SÆPE contingit ut veritate odium crescat: quod sapientis animus patientissime tolerat, dum rei negotium utilem & honestum finem prætendit; pro quo illud sustinet, atque sustinendo pro inimicis clementer orat: quod te fecisse non abnego, qui pro injustitia quam pateris ad Deum clamas de profundis, & quibuscumque potes pro modulo tuæ possibilitatis declamatoriæ contradicis: inimicos sustines, quos amicos habere debueras, quoniam sui propositi obliviscuntur Christiani qui ad inimicitias erumpunt, dum agros non suos demetunt, aliena invadunt, stipendia servorum Dei diripiunt. Et quid dicam? non id Idiotæ faciunt, sed Doctores Christianorum, Rectores Plebeïum, & ita quodammodo obcæcati omnium radice malorum pauperes Christi ad inopiam pertrahunt; quod procul dubio minime facerent, si illud Divinæ Scripturæ vetitum perhorrescerent: *Ne transgrediaris terminos quos posuerunt Patres tui, non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum.* Et Dominus per Esaïam Prophetam: *Væ iniquo qui transfert terminum proximi sui!* Et rursus. *Væ, qui conjungitis domum ad domum & agrum*

Prov. c. 22. v. 28.

Is. c. 5. v. 8.

grum ad agrum copulatis! Subjungit etiam inferius. *Væ, qui condunt leges iniquas & scribentes justitiam scripserunt ut opprimerent in judicio pauperes!* Condunt quippe leges iniquas ut opprimant in judicio pauperes, quoniam dotes Ecclesiarum, non Ecclesiis, quarum dotes sunt, derelinquunt, ut inde pauperes Christi sustententur, sed suis Militibus aut pro donativis erogant, aut vice Beneficiorum dispertiunt, fingentes tegnam bonam sæculis inauditam, quod ipsæ dotes non sint Ecclesiarum, sed potius Altarium, cum maximum Altare lapsum uno tremisse valeat restaurari: Ecclesia vero vix quamplurimis solidorum impensis. Nec mireris, Frater Charissime, quod hæc Hæresis nostro moderno tempore crevit, quo justitia excessit terris: quandoquidem nunc & novitates verborum placent, quas Apostolus prohibet, & in templo Dei fit sæculare quod sanctum est. Altaria Laïcis in possessionem dantur, peccata populi non Monachi vel Clerici comedunt, qui pro peccatis ejusdem populi apud Deum interveniunt: sed judicio Episcoporum oblationes Ecclesiæ plus Equis & Canibus Laïcorum prosunt, quam peregrinis, orphanis & viduis, aut restaurationi Ecclesiarum; sua enim altaria esse astruunt, quæ absque ullis authoribus ab Ecclesia secernunt, eo errore ducti quo detinebantur Hæretici, qui unam personam Jesu Christi in duabus naturis conati sunt dividere in personarum pluralitate, contra illud, *si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* Siquidem Apostolus Crucifixum asserit quem gloriæ sua confessione patefecit: quia sicut anima & caro unus est homo, ita Deus & homo unus est Christus, qui suam sponsam sanctam, videlicet Ecclesiam totam sibi consecravit, consecratam univit; & si spectes ad templorum ædificia, fundamentum, parietes & tectum absque Christi mensa, domus est, non Ecclesia, sicut & cadaver dicitur corpus absque anima. Hæc idcirco dixerim, ne quis individua velit dividere, aliud dicens Ecclesiam, aliud Altare, quia minus solers stulto consumitur labore qui conatur quod est impossibile. Quod vero Sacerdotes Domini Ecclesiarum dotes & decimas in manu sua consistere, Canonum authoritate confirmant, nemo contradicit, qui eo loci manum potestatem intelligit. Nam prædictæ res in manu sunt Episcopi, sicut Regnum in manu Regis, quatenus eorum potestate & judicio servetur unicuique æquitas ad res suas obtinendas. Ne quis autem me falso existimet de manu hanc fixisse significationem, recordetur quod peccator pavidus de manu mortis se frequentius orat eripi: ipsa tandem Ecclesia cujus sit, Christus manifestius dicit, *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Meam, inquit, non tuam. Si ergo omnis Ecclesia Christi est, nulla autem Petri, aut alicujus est? restat ut hominum altercatio de pastibus seu bonis ejus nulla esse debeat, quandoquidem ejus est pars, cujus est totum. Si quid vero de temporalibus ejus bonis partiendum est, illis debet specialiter prodesse qui Ecclesiæ spiritaliter deserviunt die ac nocte. Verumtamen non mediocriter moveor, quid illud sit, quod cum omnes Decimæ in manu Episcopi sint tertiam, seu potius quartam partem Episcopo authoritas Canonum concedit. Cui enim totum concessum est & pars, sin autem & pars conceditur, totum concessum fuisse frustra contenditur, nisi forte illud totum ad ordinationem Episcopi, non autem ad illam cessionem juris pertineat, ut dare, vendere, seu in proprios usus retinere queat. Quis enim ignorat Clericos & Ecclesiasticas res consistere sub manu Episcopi, qui per Oeconomos dispensandas easdem res potestatem accepit. Cæterum de tertia, seu potius quarta parte, ei ad votum competit quidquid ut Ecclesiastico dispensatori agere placuerit: quandoquidem ei dono dare, vendere & possidere facultas arrisit, cumque in uno quolibet Episcopio interdum mille sint Ecclesiæ, mirum est, si tanta est avaritia Sacerdotum, ut satiari nequeat tertia vel quod minus est quarta parte suarum Ecclesiarum; quod prævidens Bracharense Concilium ait, *Tertiam partem ex quacunque oblatione populi in Ecclesiis Parrochialibus Episcopus non requirat, sed illa tertia pars pro luminaribus Ecclesiæ vel recuperatione servetur, & singulis annis Episcopo exinde ratio fiat.* Cum igitur de hac parte Ecclesiarum transcriptum sit, ubi quæso de dotibus vel Decimis scriptura quælibet tradit, quod singulis annis Episcopo ratio reddenda sit? an aliquid Ecclesiæ, maxime res immobilis poterit abalienari? est sane rei alicujus abalienatio, talis in jure cessio, ut post hanc nulla sit legitima

C. 10. v. 1.

1. Tim. c. 6. v. 20.

Os. c. 4. v. 8.

Ep. 1. Cor. c. 2. v. 8.

Math. c. 16. v. 18.

repetitio, quoniam ad priorem possessio jam non pertinet. Omnino hanc abalie-
nationem de rebus Ecclesiæ non posse fieri; tot sunt testes, quot sunt Legum seu
Canonum authores. Quidam igitur antecessor meus in possessione nostri Monas-
terii Ecclesiam ædificavit, dotem contulit, num idcirco Monasterium possessio-
nem amisit? aut Abbas id abalienare potuit? Requisiti itaque in hoc hujus nostri
Monasterii libri politici a temporibus Magni Caroli pene vetustate consumpti,
quid ædificata Ecclesia mihi meisque fratribus debeat, innotescunt; quid contra
illa dotis nomine data suis burdationibus solvat, ibidem perpendit procuratoris
diligentia. Porro quod te aliquando sub mei præsentia turbavit, dum diceretur
quod Monachi Ecclesias tenere nequirent, remove ab animo, & scito, quod Mo-
nachus, nisi ad Clericatum promotus, Ecclesiæ retentis ministeriis, deservire, ne
quid de redditibus ejus seu oblationibus vivere debeat & possit. Hæc omnia tuæ
fraternitati scribens, quibusdam capitulis Ecclesiæ subjectis sollicitum & cautum
contra obloquentes reddere volui, ne imparatum inveniat, qui nostris utilitatibus
Math. c. 10. derogat; siquidem qui nos simplicitatem habere monuit columbinam, serpenti-
v. 16. nam astutiam tenendam præmisit, ne alicujus fictæ amicitiæ malefacta gratia illi-
C. 2. v. 15. ciat, ne versuta calliditas innocentes opprimat. Quoniam in Canticis Cantico-
V. 16. rum præcipimur capere vulpeculas quæ demoliuntur vineas: nam flores appa-
ruerunt in terra nostra Divinæ gratiæ prærogativa quibus nutrimur, velut hæ-
duli qui pascuntur in liliis peccatorum nostrorum conscii sub magisterio & re-
gula Legislatoris Benedicti; qui etiam ingemiscimus, quoniam eorum ferinos
rictus patimur, quos ab aliis passos graviora non ignoramus: nec in eos audent re-
torquere vindictam, sed in nos minimos, nostramque innocentiam movent perse-
Ecloga 2. cutionem, juxta illud Maronis. *Torva Leena Lupum sequitur Lupus ipse Capellam,*
florentem cithisum sequitur lasciva Capella. Ne indigneris quod te Capellæ similem
dixerim quæ Lupo nonnunquam obediens murmurat, & flebiliter balatibus suam
ærumnam ejulando conqueritur. Tu quoque, quia cogeris dulcia arva perdendo
relinquere de impatientia blasphemaris, de taciturnitate reprehenderis. Sed Ca-
pella aliquando lacrimosis questibus de ipsis faucibus Lupi eripitur, tacendo vero
ad mortem præceps rapitur. Siquidem igitur potes, enitere, malis resiste, Chris-
tianum maxime Episcopum, quia Christianus es, in te peccare noli permittere:
Math. c. 5. ei alteram maxillam non præbeas, auferre volenti tunicam non dimittas, ne tua
v. 39. & 40. patientia illam perdas. Recordare proverbii quod scriptum est: *Malo arboris nodo*
malus cuneus quærendus est; nec id dico uti Monachus contra tuam professionem
in aliquem manibus excedas, sed ut gladio divini verbi inferiusque prolatis San-
ctorum Patrum sententiis eum confodiens corrigas, qui Christianæ professionis
immemor satagit esse rerum extortor, legumque contortor, dum fundatoribus Ec-
clesiarum aut Hæredibus eorum nititur auferre quod eis competit, & ita tuam
Libro 4. ejusque animam salvans salvabis. Gregorius Magnus Papa Episcopis & Clericis
Epist. 1. ad Monasteriorum dominationem occasione regiminis importune tendentibus re-
» sistit in multis Epistolis. De qua re Joanni Ravennati Episcopo scribens, ait, Per-
» venit ad me quod in Ecclesiis fraternitatis tuæ aliqua loca dudum Monasteriis
» consecrata, nunc habitacula Clericorum aut etiam Laïcorum facta sunt, dumque
» hi, qui sunt in Ecclesiis, fingunt se religiose vivere, Monasteriis præponi appetunt,
» & per eorum vitam Monasteria destruuntur. Nemo enim potest & Ecclesiasticis
» obsequiis deservire, & in Monachica regula ordinate persistere, ut ipse districtio-
» nem Monasterii teneat, qui quotidie in ministerio Ecclesiastico cogitur permanere.
» Proinde fraternitas tua hoc quolibet in loco factum emendare festinet, quia ego
» nullo modo patiar loca sacra Monachorum ut per Clericorum ambitum destruan-
Lib. 6. » tur. Item Mariano Ravennæ Episcopo. Quod non debeat Episcopus Monaste-
Epist. 40. » rium inquietare. Dudum ad nos multorum relatione pervenerat, Monasteria in
» Ravennatibus partibus constituta omnino Clericorum vestrorum dominio præ-
» gravari, ita ut occasione quasi regiminis ea, quod dici grave est, velut in proprie-
» tate possideant. Quibus non modicum condolentes decessori vestro litteras mi-
» simus, ut hoc emendare per omnia debuisset. Sed quoniam vitæ termino citius
» occupatus, ne hoc onus in Monasterio remaneret, fraternitati vestræ eadem nos

scripsisse recolimus, & quia, ut comperimus, in hujus rei hactenus correptione cessatum est, hæc ad vos iterum pervidimus scripta dirigere. Hortamur ergo, ut omni mora omnique excusatione summota, ita Monasteria ipsa ab hujusmodi studeatis gravamine relevare, quatenus nullam deinceps in eis Clerici, vel ii qui in sacro sunt Ordine constituti ob aliud habeant nisi orandi tantummodo causa accedendi licentiam, aut si forte ad peragenda sacra Missarum fuerunt invitati Mysteria. Sed ne vel per cujuslibet Monachi aut Abbatis promotionem, onus aliquod fortasse sustineant, studendum nobis est, ut si quispiam Abbatum aut Monachorum ex quocunque Monasterio ad Clericatus officium vel ordinem sacrum accesserit, non illic aliquam habeat, ut diximus, ulterius potestatem, ne Monasteria hujus occasionis velamine, ea quæ prohibemus sustinere onera compellantur. Hæc itaque omnia vigilanti cura emendare jam secundo commonita sanctitas vestra non differat, ne si post hoc negligentes vos esse, quod non credimus, senserimus, aliter Monasteriorum quieti prospicere compellamur. Nam notum vobis sit quia tantæ necessitati servorum Dei Congregationem amplius subjacere non patimur. De injusta excommunicatione Episcopi, Januario quoque Karalitano Episcopo, post aliqua scribit dicens: Inter querelas multiplices, Isidorus vir clarissimus a fraternitate tua frustra se excommunicatum, anathematizatumque conquestus est: quod quamobrem factum fuerit, dum a Clerico tuo qui præsens erat voluissemus addiscere, pro nulla alia causa, nisi pro eo quod te injuriaverat factum innotuit. Quæ res nos vehementer afflixit, quia si ita est nil te ostendis de Cœlestibus cogitare, sed terrenam te conversationem habere significas, dum pro vindicta propriæ injuriæ, quod sacris regulis prohibetur, maledictionem Anathematis invexisti; unde de cætero omnino esto circumspectus atque sollicitus, & talia cuiquam pro defensione injuriæ tuæ inferre denuo non præsumas: nam si tale aliquid feceris, in te scias postea vindicandum. Luminoso Abbati Monasterii Sancti Thomæ de Arimino. Petitionem tuam, Congregationisque tuæ libenter suscepimus, secundum statuta Patrum jurisque formam tuis precibus accommodantes fidelem effectum. Castorio fratri & Coëpiscopo nostro. Nostra præceptione transmissa, ei successoribusque ejus a te Monasterioque tuo cunctæ læsionis abstulimus funditus potestatem, ut nec ultra in vestro versetur gravamine, nec Monasterii res describat, nec publica illic debeat esse processio, illa videlicet eis jurisdictione relicta, ut in defuncti Abbatis locum alium, quem dignum communis consensus Congregationis elegerit, debeat ordinare. His ita perfectis in Dei opere estote solliciti, & assiduæ orationi operam date, ne non videatur magis vobis quæsita mentis in oratione securitas; sed male, quod absit, degentibus Episcopalis evitata districtio. Gregorius Castorio Episcopo Arimino de supra dicta re. Luminosus Abbas Monasterii Sanctorum Andreæ & Thomæ in Ariminense civitate constituti, quas nobis lacrymabiliter preces effuderit, inditæ textus petitionis informat, pro qua te fraternitatem tuam hortamur, ut obeunte Abbate Monasterii ipsius Ecclesiæ, tua in describendis providendisque acquisitis, acquirendisve ejusdem Monasterii rebus, nulla se occasione permisceat. Abbatem vero eidem Monasterio non alium, sed quem dignum moribus atque actuum disciplinæ Monachicæ communi consensu Congregatio tota poposcerit, ordinare te volumus. Missas autem illic publicas per Episcopum fieri omni modo prohibemus, ne in servorum Dei recessibus, popularibus occasio præbeatur ulla conventibus, & simpliciores ex hoc animas plerumque, quod absit, in scandalum trahat frequentior quoque muliebris introitus. Hanc autem Scriptorum nostrorum paginam omni in futuro tempore vel post Episcopis ordinandis formam statuimus, illibatamque servari, ut tecum tua Ecclesia, juvante Domino, suo tantummodo sit jure contenta, & Monasterium illud nulli alterius aliique generali canonicæve jurisdictioni deserviens, remotis vexationibus ac cunctis gravaminibus Divinum opus cum summa animi devotione perficiant, data mense Julio, indict. XIIII. Quod non debet Episcopus Monasterium inhibere a missis nec a sepultura. Gregorius Joanni Episcopo de urbe vetere. Agapitus Abbas Monasterii Sancti Georgii insinuavit nobis plurima se a vestra sanctitate gravamina sustinere, & non solum in his quæ necessitatis tempore

Lib. 2. Epist. 14. — *Lib. 4. Epist. 41.* — *Lib. 4. Epist. 43.* — *Lib. 8. Epist. 12.*

GGg ij

aliquod Monasterium possit subferre subsidium, verum etiam in ipso Monasterio Missas prohibeas celebrari, sepeliri etiam ibidem mortuos interdicas: quod si ita est, a tali vos hortamur inhumanitate suspendi, & sepeliri ibidem mortuos, vel celebrari Missas, nulla ulterius habita contradictione, permittas; nec denuo querelam de his quæ dicta sunt prædictus vir venerabilis deponere compellatur; quod non debeat Episcopus Monasterium inhibere a Missis. Item Martiniano Episcopo. Quam sit necessarium Monasteriorum quieti prospicere, & de eorum securitate perpetua tractare, ante-actum vos officium, quod in regimine Monasterii exhibuistis, informat. Et ideo quia Monasterium Beatorum Joannis & Stephani, quod in Classitana civitate constitutum est, cui communis filius Claudius Abbas præesse dinoscitur, multa a Prædecessoribus vestris præjudicia atque gravamina pertulisse cognovimus, oportet ut fraternitatis vestræ provisio eorum de futura quiete salubri ordinatione disponat, quatenus conversantes illic in Dei servitio, ipsius quoque gratia suffragante, liberi perseverent. Sed ne ex ea quæ magis emendanda est consuetudine, quisque illic quolibet tempore, quisque molestiæ præsumat inferre; necesse est ut hæc quæ inferius enumeranda curavimus, ita fraternitatis vestræ studio debeant custodiri, ut ex eis non possit ulterius inferendæ inquietudinis occasio reperiri. Nullus igitur ultra audeat de reditibus, rebus vel cartis prædicti Monasterii, vel de loco aliquo qui ad eum pertinet quocunque modo, qualibet exquisitione minuere, nec immissiones vel dolos aliquos facere. Sed si qua forte causa inter Ravennatem & præfatum Monasterium evenerit, & pacifice non potuerit ordinari, apud electos a partibus timentibus Deum, sine voluntaria dilatione, mediis sacrosanctis Evangeliis finiatur. Defuncto vero Abbate non extraneus, nisi de eadem Congregatione, quem sibi propria voluntate Congregatio elegerit, & qui electus fuerit sine dolo vel venalitate aliqua ordinetur. Quod si aptam inter se personam invenire nequiverint, solertem de aliis Monasteriis sibi similiter eligant ordinandum: neque venienti Abbati quæcunque persona qualibet occasione in suo Monasterio præponatur, nisi forte extantibus, quod absit, criminibus, quæ sacri Canones punire monstrant. Pariter autem custodiendum est ut invito ejusdem Monasterii Abbate ad ordinanda alia Monasteria aut ad Ordines sacros, vel Clericatus officium tolli exinde Monachi non debeant, sed si abundantes fuerint qui ad celebrandas Deo laudes vel utilitates Monasteriorum complendas sufficiant, Abbas cum devotione de his qui super fuerint offerat, quos dignos coram Deo putaverit. Quod si sufficienter habens dare noluerit, tunc Ravennatis Episcopus ad ordinanda alia Monasteria de his qui supersunt tollat. Ad Ecclesiasticum tamen officium nullus exinde producatur, nisi quem Abbas loci Ammonitus propria voluntate obtulerit. Quisquis autem ex prædicto Monasterio ad Ecclesiasticum pervenerit, ulterius illic ne potestatem aliquam nec licentiam habeat habitandi. Observandum quoque est, ut descriptio rerum aut cartarum ejusdem Monasterii ab Ecclesiasticis fieri non debeat, si quando res exigit; sed Abbas loci cum Abbatibus aliis rerum inventarium faciat. Quotiens autem pro utilitate Monasterii sui ad Pontificem Romanum Abbas venire vel transmittere forte voluerit, ei modis omnibus liceat. Præterea cum Episcoporum adventus desideranter a Monasteriis debeant expectari, quia tamen hospitandi occasione prædictum Monasterium temporibus decessoris vestri nobis fuisse nuntiatum est prægravatum, oportet ut hoc sanctitas vestra decenter debeat temperare, ut visitandi exhortandique gratia ad Monasterium, quotiens placuerit, ab ejusdem civitatis Antistite accedatur: sed sic charitatis officium illic Episcopus impleat, ut gravamen aliquod Monasterium non incurrat. Vestram vero fraternitatem prædictus Abbas non solum non metuit ad Monasterium frequenter accedere, sed etiam desiderabiliter concupiscit: sciens quod per vos substantia Monasterii omnino gravari non possit. Ut Privilegia & Ordinationes & Decreta Beati Gregorii & aliorum Sanctorum sine aliqua refragatione serventur. Bonifacio primo defensori. Ecclesiasticis utilitatibus fideliter insudantes congruo sunt beneficio prosequendi ut & nos respondisse eorum digne obsequiis videamur, & illi ex indulta gratia utiliores existant. Et post aliqua: Hæc itaque institutionis nostræ decreta, quæ

Lib. 7. Epist. 18. Ind. 2.

Lib. 9. Epist. 17.

pro defensorum sunt privilegiis & ordinatione disposita perpetua stabilitate & sine aliqua constituimus refragatione servari, sive quæ scripto decrevimus, seu quæ in eis in nostra præsentia videntur esse disposita, nec a quoquam Pontificum in totum vel partem, vel ex qualibet occasione convelli decernimus, vel mutari: nam nimis est asperum & præcipue bonis Sacerdotum moribus inimicum, niti quempiam quacunque rationis excusatione; ut quæ bene sunt ordinata rescindere & exemplo suo docere cæteros, sua quandoque posse constituta dissolvere. Joanni Episcopo Scillitano. Item de eadem re: Grave nimis & contra Sacerdotale constat esse propositum, vel cujusque Monasterii privilegia olim indulta confundere, & ad irritum, quæ sunt pro quiete disposita, niti deducere: questi namque nobis sunt Monachi Castellienses, quod in fraternitatis vestræ civitate est constitutum, quia eidem Monasterio quædam quæ prædecessoribus vestris permissa ac consuetudine longa servata sunt, festinetis inducere, & antiquam ordinationem quadam præjudicii novitate turbare. Proinde his fraternitatem vestram hortamur affatibus, ut si ita est, ab ejus se molestia, sine aliqua excusatione contineat, & quæ eis sunt diutius custodita, nullius occasionis tenter usurpatione convellere, sed cuncta illibate & sine aliqua studeat refragatione servare, & plus sibi in eodem Monasterio quam prædecessoribus suis licuit, noverit non licere. Quia vero pariter questi sunt fraternitatem tuam quædam de Monasterio sub exenii quasi specie abstulisse necesse est, ut si quid te, indecenter recolis accepisse, sine dilatione restituas, ne avaritiæ te graviter culpa redarguat, quem largum erga Monasteria Sacerdotalis debuerat magis munificentia demonstrare. Item post pauca. Indicaverunt etiam Monachi Monasterii castrum quod Scillacium dicitur, in solo juris Monasterii eorum esse fundatum, atque ob hoc habitantes illic factis libellis solatium singulis annis expandisse persolvere, sed postea contempsisse, & ab eadem se præsentatione supervacue suspendisse. Fraternitas ergo vestra subtiliter veritatem curet addiscere, & si ita repererit instanter studeat, ut ea quæ promiserunt, quia & ratio ita exigit, præbere non differant, quatenus & illi quiete quod tenent possideant, & Monasterii jura præjudicium non incurrant. Præterea questi nobis sunt prædicti Monachi Monasterii Abbatem suum intra Scillanum castrum quod sexcentos pedes extenditur sub prætextu fabricandæ Ecclesiæ fraternitati tuæ donationis titulo concessisse, & ideo volumus quantum parietes possunt ædificatæ Ecclesiæ circumdari, juri Ecclesiæ vindicari. Quidquid vero extra parietes ejusdem Ecclesiæ esse potuerit, jura Monasterii sine difficultate aliqua revertatur; quia nec mundanarum legum, nec sacrorum Canonum statura permittunt res Monasterii de jure ejus quolibet titulo segregari. Quapropter donationem ejusdem terræ, quæ contra rationem facta est, sine aliqua restitue contradictione. Item æquitatis jus exigit, ut hoc quod a Prædecessoribus nostris cognita veritate est redditum, nostra debere denuo Ecclesia tenere non debeat: nec quod omnino contra religiosum constat esse propositum, non vera, sed imaginaria ac magis dolosa fuisse restitutio videatur; & ideo quoniam Stephanus Abbas Monasterii Sancti Marci quod constitutum juxta muros Spolitanæ civitatis esse dinoscitur, questus nobis est Massam Veneris in Provincia Campaniæ sitam territorio Menturnensi, quam ei beatæ memoriæ decessoris nostri Benedicti redditam præceptione cognovimus ab Ecclesia nostra nunc indebite retineri. Idcirco hac tibi authoritate præcipimus, ut si manifeste ab Ecclesiæ nostræ hominibus detinetur, in jure eam prædicti Monasterii, sine aliqua mora vel altercatione restituas. Si vero non a nostris, sed a quibusdam forsitan extraneis detinetur, strenua te agere sollicitudine volumus, ut in jure modis omnibus memorati debeat Monasterii reformari, quatenus & ipsum quod suum est te solicitante sine aliqua fatigatione recipiat, & alter de dispendio Monasterii injuste lucrum non habeat. De Ecclesiasticis vero privilegiis quod vestra fraternitas scribit, hoc postposita dubitatione teneat, quia sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesiis sua jura servamus, nec cuilibet favente gratia ultra quam meretur impertior, nec ulli hoc quod sui juris est, ambitu stimulante, derogabo, sed fratres meos per omnia honorare cupio, sicque studeo honores in oculos subvehi, dummodo non sit quod alteri jure ab altero

Lib. 7. Epist. 11.

Lib. 2. Epist. 19.

possit opponi. Responsalium vero vestrorum moribus valde congaudeo, in quibus mihi ostensum est quantum me diligitis, qui ad me electos fratres & filios transmisistis. *Lib. 6. Epist. 32.* Licet fraternitatem vestram erga Monasteriorum curam pastorali vigilantia credamus esse sollicitam, ea tamen quæ de Monasterio in Affricana Provincia posito cognovimus vobis necessario prævidimus indicare illa. Queritur autem Concodeus Abbas lator præsentium quia si quando Monachos, quibus præesse dinoscitur, sub Regulari voluerit disciplina restringere, Monasterium temere deserant, & licite quocunque voluerint vagantes existant. Quia ergo hoc & ipsis omnino perniciosum est, & aliis perditionis monstrat exemplum, hortamur fraternitatem vestram, ut si ita est Ecclesiasticam in illos correctionem exerceat, & cum gravi eos ultione a tali proculdubio præsumptione compescat; atque ita ad obediendum salubri provisione superbientes animos jugo disciplinæ subjiciat, ut quos ad hujusmodi pravitatis excessum eorum poterat imitatio provocare, emendatio a culpa revocet, & suis, ut dignum est, doceat Præpositis obedire. Quia vero a quibusdam Episcopis excedentes Monachos perhibet defensari, Fraternitas vestra in hoc studeat esse sollicita, & eos a tali defensione sua modis omnibus interminatione suspendat. *Lib. 7. Epist. 115.* Cum piæ desiderium voluntatis & laudandæ devotionis intentio Sacerdotalibus sit semper studiis adjuvanda, cura est sollicitudinis adhibenda, ut ea quæ pro quiete Religionis & conversationis sint ordinata, ne dissimulatione negligere, ne quadam valeat præsumptione perturbare; sed sicut hoc quod ratio exigebat non aliter oportuit definiri, ita quod definitum est non debet violari. Igitur gloriosæ memoriæ Childebertus Francorum Rex Catholicæ Religionis amore succensus intra muros Arelarensis civitatis Monasterium Virorum, ut scripto reperimus, pro sua mercede constituens, quædam ibidem pro habitantium sustentatione concessit, cujus ne voluntas unquam duceretur in irritum, & ea quæ pro quiete Monachorum disposita fuerant turbarentur, quæque contulit in jure ejusdem Monasterii Epistolis suis Apostolica petiit authoritate firmari; hoc quoque suæ petitioni subjungens, ut eidem Monasterio tam in dispositione rerum, quam in ordinatione Abbatis quædam pariter privilegia largirentur. Sciens quippe eam Apostolicæ Sedi reverentiam a fidelibus exhiberi, ut quæ ejus fuissent decreto disposita nullius deinceps inlicitæ usurpationis molestia quaterentur. Unde quia effectum & Regia voluntas & res valde desiderata poscebat a Prædecessore nostro Vigilio Romanæ Sedis Antistite, ad Prædecessorem vestrum Aurelium scripta transmissa sunt, ubi omnia quæ amplectendæ voluntatis studium deposcebat Apostolicæ authoritatis libenti animo subfirmata sunt: quia difficultates pati non potuit hujusmodi res perita. Sed ut fraternitas vestra quæ fuerint tempore illo decreta cognoscat, antedicti Prædecessoris nostri scripta his prævidimus scriptis adjungi; quibus lectione percussis hortamur ut omnia Sacerdotali, sicut decet, studio inviolata conserves, nihilque illic de vetitis, nihil permittas de illicitis. Ex abundanti tamen cuncta quæ pro hujus rei quiete a Prædecessore nostro statuta sunt, nostra iterum authoritate in omnibus roboramus. Fraternitas ergo vestra ita se in custodiendis eis exhibeat, quatenus & omnem inquietudinis occasionem excludat, & aliis hoc operari studeat, dum se in custodienda defuncti piissima voluntate, sollicitam, ut decet, exhibuerit & devotam. Item de servandis privilegiis Gregorius omnibus Episcopis. Nulli fas est vel velle, vel posse transgredi Apostolicæ Sedis præcepta, nec ejus dispositionis ministerium, quod omnium oportet sequi charitatem. Sit ergo tuinæ suæ dolore prostratus quisquis Apostolicis voluerit contraire Decretis: nec locum deinceps inter Sacerdotes habeat, sed extorris a sancto ministerio fiat, ne de ejus judicio quisquam postea curam habeat, quoniam jam damnatus a Sancta & Apostolica Ecclesia, ejusque authoritate & propria inobedientia atque præsumptione a quoquam esse non dubitatur: quia majoris excommunicationis dejectione est exigendus, cui Sanctæ Ecclesiæ commissa fuerit disciplina, qui non solum prælatæ Sanctæ Ecclesiæ jussionibus parere debuit, sed etiam alios ne præterirent insinuare, sitque alienus a Divinis & Pontificalibus officiis qui noluit præceptis obtemperare Apostolicis. *Libro 1. adversus Jovinianum.* Dicta Beati Hieronymi ad Jovinianum. Qualis debeat eligi Episcopus. Non ait Apostolus, eligatur Episcopus

qui unam ducat uxorem & filios faciat; sed qui unam habuerit uxorem & filios in omni disciplina subditos; certe confiteris non posse esse Episcopum qui in Episcopatu faciat filios, alioquin si deprehensus fuerit, non quasi vir tenebitur, sed quasi adulter damnabitur. Aut permitte Sacerdotibus exercere opera nuptiarum, ut idem sint Virgines quod Mariti; aut si Sacerdotibus uxores non licet tangere in eo sancti sunt, quia imitantur pudicitiam virginalem. Sed & hoc inferendum, si Laïcus & quicunque fidelis orare non potest nisi careat officio conjugali, Sacerdoti cui semper pro populo offerenda sunt sacrificia semper orandum est: si semper orandum, ergo semper carendum matrimonio. Nam & in veteri lege qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant, sed purificabantur ad tempus ab uxoribus separati, & vinum vel siceram non bibebant, quæ solent libidinem provocare. De Episcopis qui cum mulieribus habitant. Nullus Episcopus cum muliere habitet penitus, sin autem probatus fuerit hoc non observasse, Episcopatus honore rejiciatur, quia ipse se indignum Sacerdotio ostendit. De Clericis qui mulieres in domo sua habent. Presbyteris & Diaconis, & in Clero aliis scriptis non habentibus uxores secundum Divinas regulas, interdicimus & nos mulierem habere in sua domo, exceptis matre & filia & sorore & aliis personis, quæ omnem querelam effugiunt permittimus. Si quis autem adversus istam observationem mulierem in domo sua habuerit quæ potest suspicionem inferre turpitudinis, & ille a Conclericis suis audierit cum tali muliere habitare, & noluerit eam a domo sua repellere, vel accusatore emergente probatus fuerit inhoneste cum tali muliere versari, tunc Episcopus secundum Ecclesiasticos Canones a Clero eum repellat. De nuptiis Clericorum. Si Diaconus vel Subdiaconus futurus non habent uxorem secundum ea quæ superius exposuimus sibi conjunctam, non aliter consecretur nisi prius a Consecratore interrogatus promiserit posse post consecrationem & sine legitima uxore caste vivere, non concedendo Consecratore tempore consecrationis Diacono vel Subdiacono futuro permittere ut post consecrationem uxorem accipiat. Quod si hoc permiserit fieri, Episcopatu suo repellatur. Præsbyter autem vel Diaconus, vel Subdiaconus qui uxorem duxerit repellatur quidem de Clero, Curiæ autem ejus civitatis in qua Clericus erat cum facultatibus suis tradatur. Sin autem lector secundas nuptias contraxerit, vel primas quidem, sed duxerit uxorem viduam vel disjunctam a marito, vel Canonibus vel legibus sacris reprobatam, in alium gradum Ecclesiæ non procedat. Sed si quocunque modo in majorem gradum productus sit, rejiciatur ab eo, & priori restituatur. De Clericis qui nuptias contrahere non possunt. Clericus qui supra lectores & Cantores est, veluti Subdiaconus vel Diaconus, nullas nuptias contrahere audeat, alioquin Sacerdotio cadat. Lector quoque si secundas contraxerit nuptias, ad majorem gradum Ecclesiastici ordinis prohibeatur ascendere. Laïcus etiam si appareat uxori conjunctus esse quæ alium maritum habuit, aut si non jure conjunctus sit, aut si ille aliam uxorem habuit, neque Subdiaconus, neque Diaconus, neque Presbyter fieri poterit. Nam & si clandestinis artibus ad consecrationem irrepserit, honor ejus cadit. Item qui duas nuptias contraxerit, Diaconus vel Presbyter fieri prohibetur. Sed & si mulierem disjunctam a marito suo quem ipsa reliquit, uxorem quispiam habuerit, neque Diaconus neque Presbyter fieri potest. Idem est & si concubinam habuerit, quippe tales homines cum castitate vivere decet; castus autem est qui habet vel habuit uxorem castam & ipsam virginem, & ab ipso virgine receptam. Si quis autem Presbyter vel Diaconus aut Subdiaconus uxorem duxerit, vel concubinam habuerit sive clam, sive palam, sive sub aliqua figura, cadat Clericatus honore, & sit privatus & Laïcus. Item ea quæ de Clericis diximus teneant etiam & in Diaconissis. Diaconissas autem creari constitutio præcipit, si quinquaginta annorum ætatem agunt, ita tamen ut virgines sint, vel si unum maritum tantum habuerint. Si autem mulier propter aliquam necessitatem minor quinquaginta annis Diaconissa facta fuerit, non liceat ei alibi degere quam in Archisterio Sanctimonialium mulierum, ubi neque mares conversantur, neque vivere liceat ei quomodo velit. Nam Diaconissæ super se habitare debent, vel nullum alium ammittere secum, nisi revera fratrem; sin-

aurem aliqua ſuſpicio ſit quaſi ſimulatus frater cum ea degat, vel ab initio non conſecretur, vel ſi conſecrata fuerit, amittat honorem. De Clericis. Nemo Clericus fiat niſi his qui & bonum teſtimonium habet & litteratus eſt. Qui enim litteras non ſcit, Clericus eſſe non poreſt: doceantur & Preſbyteri & Diaconi ſacras orationes & Eccleſiaſticos Canones, quos ſcilicet conſectari oportet ſine reprehenſione, ſine contradictione, ſine pecuniarum datione, liberatos tam Officiali quam Curiali conditione, niſi forte ſecundum obſervationem quam in primo capite præſentis conſtitutionis expoſuimus. Irem ſive Lector, ſive Subdiaconus, ſive Preſbyter Clericatus honorem conrempſerit, & in aliam vitam tranſierit, duorum alterum ſit: vel curiali conditioni cum ſuis facultatibus ſubjiciatur, vel ſi plures curiales civitas habeat, ſive ut ipſe vilior ſit, ad officialem conditionem trahatur, id eſt taxioticam. De Epiſcopis. Hæc conſtitutio in primo capite conſecrationis Epiſcoporum loquitur quemadmodum oportet procedere. Neceſſe eſt enim prius diſceptari de vita Epiſcopi, utrum bona ſit an reprehenſibilis, & iterum bonis teſtimoniis muniatur, an non? ſed & ſi Officialis vel Curialis conditionis ſit, prohibetur Epiſcopus fieri, niſi forte a tenera ætate in Monaſterio fuit. Eoque modo liberatus eſt a prædictis condirionibus; ita tamen ut quartam portionem ſubſtantiæ ſuæ Curiæ præſtet, ſecundum Legis obſervantiam. Sed neque ex Laïco ſtatim ad Epiſcopatum aſcendere licet, neque Clericatus honorem ſimulatum habuiſſe ſufficit. Oportet eum qui Epiſcopus ſit neque uxorem habere, neque concubinam, neque filios, neque nepotes ſeu legitimos ſive legibus incognitos; & ſi quis contra hæc fecerit, & is qui factus eſt, & is qui eum fecit, Epiſcopatus expellatur honore. Ne liceat pecuniæ datione Epiſcopum eſſe. Eum autem oportet qui Epiſcopus ſit, vel Monachum, vel Clericum: ita tamen ut non minus ſex menſibus appareat eum in Clericatu fuiſſe. Legere autem debet & ſacros Canones, eoque tempore quo conſecratur, conſulatur eum is qui conſecrat, ſi poſſit facere atque cuſtodire omnia quæ Divini præcipiunt Canones, & ſiquidem negaverit ſe poſſe cuſtodire, non conſecretur; ſi autem pollicitus fuerit obſervaturum ſe quantum hominibus poſſibile eſt ſancta Canonum præcepta, tunc is qui conſecrat eum ammonere atque prædicere debet, quod ſi non obſervaverit Canones ſanctos & alienus erit a Deo, & religioſis Epiſcopis non connumerabitur: nam Canones Patrum vim Legum habere oportet. Sin autem aliquis pecuniam dederit, eodemque modo Epiſcopus creatus fuerit non ſolum ipſe, ſed etiam qui conſecravit eum inter Epiſcopos non erit, ſed pecuniæ vel res datæ conſecrationis cauſa ſacroſanctæ Eccleſiæ addicantur ſive Epiſcopus, ſive eſt qui dedit. Is autem qui accepit non ſolum res amittat, ſed etiam gradum atque honorem Clericatus. Similiter autem & ſi Laïcus ſit qui pecuniam vel res accepit, & ipſas amittat, & aliud tantum quantum accepit pecuniæ nomine Sanctæ Eccleſiæ præſtare compellatur; ſed & ſi Magiſtratum gerat, in Magiſtratu eſſe deſinat, & in exilio irrevocabili condemnabitur. Sin autem aliquis Preſbyter vel Diaconus conſtitutus pecunia data ad Epiſcopatum pervenerit, non ſolum Epiſcopus eſſe deſinat, ſed etiam priorem gradum Præſbyreratus vel Diaconii amittat. Conſecratio autem Epiſcopi fiat anre omnem populum Chriſtianitatis, ut ſit facultas unicuique ſi velit contradicere. Et ſiquidem anre conſecrationem facta fuerit contradictio, non prius conſecretur Epiſcopus niſi diſceptatio de contradictione facta ſit, & undique appareat innoxius. Is autem qui eum contradixit calumniator ſi contradictionis judicium deſeruerit, & ſi non peregerit cauſam, prohibeatur ſacra communione in omni vita ſua ab eo qui conſecraverit Epiſcopum. De Preſbyreris conſtituendis ſtatutum eſt, ut ſine authoritate vel conſenſu Epiſcoporum Preſbyteri in quibuſlibet Eccleſiis nec conſtituantur nec expellantur, & ſi Laïci Clericos probabilis vitæ & doctrinæ Epiſcopis conſecrandos ſuiſque in Eccleſiis conſtituendos obtulerint, nulla qualibet occaſione eos rejiciant. In Concilio Carthaginenſi. Ut cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, ſed ſolæ matres, aviæ, matertera, amitæ, ſorores & filiæ fratrum vel ſororum. Item in eodem Concilio ut Clerici vel continentes ad Viduas vel Virgines, niſi ex juſſu & permiſſu Epiſcoporum non accedant, & hoc non ſoli faciant, ſed cum Clericis, aut cum his

cum

cum quibus Epiſcopus juſſerit. Nec ipſi Epiſcopi aut Preſbyteri ſoli habeant acceſſum ad hujuſmodi fœminas, ſed aut ubi Clerici præſentes ſunt, aut graves aliqui Chriſtiani. In Anquitano Concilio: Diaconi cum ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt dicentes velle ſe habere uxores, neque poſſe continere: hi poſtea ſi ad nuptias venerint maneant in Clero tantum, & a Miniſterio abjiciantur. Quicunque ſane tacuerunt & ſuſceperunt manus impoſitionem profeſſi continentiam, & poſtea ad nuptias convenerunt a Miniſterio & Clero ceſſare debebunt, Laïcam tantum Communionem recipientes. In Decretalibus Papæ Leonis, quod Subdiaconis carnale connubium denegetur. Nam cum extra Clericorum ordinem conſtitutis nuptiarum ſocietati & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum arbitrium, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur, ut & qui habent ſint tanquam non habentes, & qui non habent permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc ordine, qui quartus eſt a capite dignum eſt cuſtodiri, quanto magis in primo vel ſecundo, tertiove ſervandum eſt, ne aut Levitico, aut Preſbyterali honore, aut Epiſcopali excellentia quiſquam idoneus æſtimetur qui ſe a voluptate uxoris necdum frænaſſe detegitur. Innocentius Papa: Quod hi qui in Preſbyterio filios genuerint removeri oportet ab officio. Qui zelo fidei ac diſciplinæ doctus non patitur Eccleſiam pollui ab indignis Preſbyteris quos in Preſbyterio filios aſſerit procreaſſe, quod non licere exponerem, niſi noſſem veſtram prudentiam legis totius habere notitiam. Et ideo, fratres Chariſſimi, libelli qui ſubjectus eſt tenore perſpecto, eos qui talia perpetraſſe dicuntur, jubete in medio collocari, diſcuſſiſque objectionibus quæ ipſis Preſbyteris impinguntur, ſi convinci potuerint, a Sacerdotali removeantur officio; quia qui ſancti non ſunt, ſancta tractare non poſſunt, atque alieni efficiuntur a Miniſterio, quod vivendo illicite polluerunt. Miramur autem hæc eorum diſſimulare Epiſcopos, ut aut cohibere connivere, aut neſcire eſſe inlicita judicentur. In Nicæno Concilio de ſubintroductis mulieribus: Interdixit per omnia magna Synodus non Epiſcopo, non Preſbytero, non Diacono, nec alicui omnino qui in Clero eſt licere ſubintroductam habere mulierem, niſi forte matrem, aut ſororem, aut amitam, vel eas tantum perſonas quæ ſuſpiciones effugiunt. Hoc autem Nicenum Concilium. Beatus Ambroſius in libro de Trinitate his verbis in immenſum effert. De Conciliis vel potiſſimum ſequar quod trecenti decem & octo Sacerdotes, tanquam Abrahæ lecti judicio conſona fidei virtute victores, velut tropheum toto orbe ſubactis perfidis extulerunt: ut mihi videatur hoc eſſe Divinum quod eodem numero in Conciliis fidei habeamus oraculum, quod in hiſtoria pietatis exemplum. In Decretalibus quæ fœminæ habitent cum Clericis: Fœminas vero non alias eſſe patimur in domibus Clericorum, niſi eas tantum quas propter ſolas neceſſitudinum cauſas habitare cum hiſdem Synodus Nicæna permiſit. In Concilio Laodicenſi: Viris cum mulieribus lavacra non celebranda. Quod non oporteat ſacris officiis deditos aut Clericos aut continentes, vel omnem Laïcum Chriſtianum lavacra cum mulieribus celebrare, quia hæc apud gentiles prima reprehenſio eſt. Non licere Clericis ludicris, & ſpectaculis intereſſe: Oportet Miniſtros altaris, vel quoſlibet Clericos ſpectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut in cœnis exhibentur intereſſe, ſed antequam cemelici ingrediantur ſurgere eoſdem convivio & abire debere. In Synodo Neocæſarienſi Capitul. I. Preſbyter qui uxorem duxerit ab ordine ſuo illum deponi debere. Quod ſi fornicatus fuerit vel adulterium commiſerit, extra Eccleſiam abjiciatur, & pœnitentiam inter Laïcos redactus agat. In eadem Synodo Capitul. XII. Quæ forma ſervatur in Clericis, maxime cum vetus regula hoc habeat, ut quiſque correctus baptiſatus Clericus eſſe voluiſſet, ſponderet ſe uxorem omnino non ducere. In Synodo Carthaginenſi de continentia Aurelius Epiſcopus dixit: Cum præterito Concilio de continentiæ & caſtitatis moderamine tractaretur, gradus iſti tres, qui conſcriptione quadam caſtitatis per conſecrationes adnexi ſunt, Epiſcopos, inquam, Preſbyteros & Diaconos, ita placuit, ut ſacros condecet Antiſtites, ac Dei Sacerdotes, nec non & Levitas, vel qui Sacramentis Divinis inſerviunt, continentes eſſe in omnibus quo poſſint ſimpliciter quod a Deo poſtulant impetrare,

ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus. In eadem Synodo de diversis ordinibus ab uxoribus abstinendis Faustinus Episcopus Ecclesiæ Potentinæ Provinciæ Piceni Legatus Sanctæ Ecclesiæ dixit: Placet ut Episcopi, Presbyteri & Diaconi, vel qui Sacramenta contractant pudicitiæ custodes ab uxoribus se abstineant. Ab universis Episcopis dictum est, Placet, ut in omnibus & ab omnibus pudicitia custodiatur, qui altari inserviunt. Præterea cum de quorumdam Clericorum quamvis erga uxores proprias incontinentia referretur, placuit Episcopos & Presbyteros & Diaconos secundum priora statuta etiam ab uxoribus continere: quod nisi fecerint, ab Ecclesiastico removeantur officio; cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, sed secundum unius cujusque Ecclesiæ consuetudinem observari debere. In Synodo Romana cui beatus Silvester Papa præsedit cum Episcopis CCLXXXIIII. Nemo Presbyter a die honoris Presbyterii sumat conjugium; quod si quis hoc neglecto aliter egerit, duodecim annis eum dicimus privari honore. Quod si quis contra hoc chirographum præsens & publice dictum egerit, condemnabitur in perpetuum. Ambrosius in Epistola ad Titum inter cætera sic ait: Unius uxoris virum, quamvis secundam numero uxorem non sit habere prohibitum, ut tamen quis dignus ad Episcopatum sit, etiam licitam debet spernere propter sublimitatem ipsius ordinis, quia cæteris melior debet esse, qui cupidus est sedis illius. Sobrium, pudicum, ornatum, hospitalem, docibilem, non obnoxium vino, non verberatorem, sed modestum; non litigiosum, non asperum, domum suam bene regentem, filios habentem subditos cum omni charitate: talem hominem qui hæc custodiat quæ enumerat bona creari debere dicit Episcopum: hæc enim signa sunt dignitatis Episcopalis. Si quis autem potiora sectatus est, corpus & animam suam Deo dicaverit ne se copulet matrimonio, tanto magis dignior fiet; ideo enim inferiorem posuit, ut de potiore nemo dubitaret. Sit autem Episcopus pudicus, quem Græci σώφρονα vocant, & Latinus Interpres verbi ambiguitate deceptus pro pudico prudentem transtulit. Si autem Laïcis imperatur ut propter orationem abstineant se ab uxorum coitu, quid de Episcopo sentiendum est, qui quotidie pro suis populique peccatis illibatas Deo oblaturus est victimas? Relegamus Regum libros, & inveniemus Sacerdotem Abimelech de panibus Propositionis noluisse prius dare D. D. & pueris ejus, nisi interrogaret utrum mundi essent pueri a muliere, non utique aliena, sed conjuge? & nisi eos audiisset ab heri & nudius tertius vacasse ab opere conjugali, numquam panes quos prius negaverat concessisset. Quantum interest inter Propositionis panes & corpus Christi? quæ differentia inter umbram & corpora, inter imaginem & veritatem? inter exemplaria futurorum & ea ipsa quæ per exemplaria præfigurabantur? quomodo itaque mansuetudo, patientia, sobrietas, moderatio, abstinentia lucri, hospitalitas quoque & benignitas præcipue esse debent in Episcopo & inter cunctos Laicos eminentia, sic & castitas propria, & ita dixerim pudicitia Sacerdotalis, ut non solum ab opere se in mundo abstineat, sed etiam a jactu oculi & cogitationis errore, mens Christi corpus confectura sit libera. Justus quoque Episcopus debet esse & sanctus ut Justitiam in populis quibus præest exerceat, reddens unicuique quod meretur, nec accipiat personam in judicio. Inter Laïci autem & Episcopi Justitiam hoc interest, quod Laicus potest justus apparere in paucis, Episcopus vero in tot exercere Justitiam, quot & subditos habet. Sit quoque Episcopus abstinens, non tantum, ut quidam putant a libidine, ab uxoris complexu, sed ab omnibus animi perturbationibus, ne ad iracundiam concitetur, ne illum tristitia dejiciat, ne terror agitet, ne lætitia immoderata sustollat. Abstinentia autem in fructibus spiritus ab Apostolo numerata est. Isidorus Spalensis Episcopus in libro Officiorum sacrorum: Qui enim in erudiendis atque instituendis ad virtutem populis præerit, necesse est ut in omnibus sanctus sit & in nullo reprehensibilis habeatur. Qui enim alium de peccatis arguit, ipse a peccato debet esse alienus. Nam cum qua fronte subjectos arguere poterit, cum illi statim possit correptus ingerere, ante te doce quæ recta sunt, o Episcope? Quapropter qui negligit recta facere, desinat recta docere; prius quippe semetipsum corrigere

debet qui alios ad bene vivendum admonere studet, ita ut in omnibus semetipsum formam vivendi præbeat, cunctosque ad bonum opus & doctrina & opere provocet. Cui etiam & scientia scripturarum necessaria est, quia si Episcopi tantum sancta sit vita, sibi soli potest prodesse sic vivendo. Porro si & doctrina & sermone fuerit eruditus, potest quoque cæteros instruere & docere suos & adversarios repercutere; qui nisi refutati fuerint atque convicti facile queunt simplicium corda pervertere. Hujus autem sermo debet esse purus, simplex & aptus; cujus præ cæteris speciale officium est scripturas legere, percurrere Canones, exempla sanctorum imitari, vigiliis, jejuniis, orationibus incumbere, cum fratribus habere pacem, nec quemquam ex membris suis despicere, nullum damnare, nisi comprobatum, nullum excommunicare nisi discussum: quique ita humilitate pariter & authoritate præstabit, ut nec per nimiam humilitatem suam subditorum vitia convalescere faciat, nec per immoderatam authoritatem severitatis potestatem exerceat, sed tanto cautius erga commissos agat, quanto durius Christum judicare formidat. Idem in eodem libro: Sint igitur & virgines Episcopi, casti, mundi, & pergant viam sublimitatis, pede humilitatis sequantur Christum, tenendo perseveranter quod voverunt ardenter, ita ut professi hac servata integritate, cæteris etiam moribus congruant, sine quibus procul dubio otiosa & inanis manet Virginitas. Illi ergo virgines esse probantur qui sic continentiæ inserviunt, ut nullis criminibus, nulloque terrenæ sollicitudinis honore prægraventur. Curam enim mundi conjugalis copula gignit, Paulo docente, dum dicit: Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Domino. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori. Unde agnoscitur non posse placere Deo hujusmodi continentiæ votum, quod præpeditur secularium impedimento curarum. Idem eodem libro: Debent ergo & ipsi Episcopi ita esse perfecti, & in officiis Sacerdotalibus eruditi, ut peccata populi in loco sancto, in atriis tabernaculi testimonii ipsi non peccando consumant. Quid autem est in loco sancto manducare peccatum? locus erat sanctus in quem pervenerat Moyses secundum quod dictum est ad eum: Locus enim in quo stas terra sancta est. Similiter ergo & in Ecclesia Dei locus sanctus est fides perfecta & charitas decore puro & conscientia pura. Videant & discant Episcopi quid sit tactus qui faciat immundum; quid vero sit tactus qui faciat mundum. Apostolus dicit, Bonum est homini mulierem non tangere. Hic tactus immundus est, hoc est enim illud quod Dominus in Evangelio ait: Si quis viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mœchatus est eam in corde suo: tetigit enim cor ejus concupiscentiæ vitium, & immunda facta est anima ejus. Si quis ergo hoc modo tangit aliquam rem, id est vel per mulieris concupiscentiam, vel per pecuniæ cupiditatem, vel alio quolibet peccati desiderio, immundum tetigit, & inquinatus est. Oportet ergo te si quid tale tetigeris scire quomodo offeras sacrificium secundum ea quæ in superioribus memoravimus, ut mundus effici possis. Ambrosius in Epistolam ad Romanos: Fratres, quicunque Spiritu Dei aguntur, hi Filii sunt Dei; si prudentia carnis inimica est in Deum, & qui in carne sunt Deo placere non possunt. Arbitror eos qui serviunt officio conjugali quod prudentiam carnis diligant, & in carne sunt, a qua retrahens nos Apostolus, & jungens Spiritui deinceps loquitur: Obsecro vos per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem. Idem post pauca: Vide, frater, quanta pudicitia exigatur in Episcopo, ut si filii ejus impudici fuerint, ipse Episcopus esse non possit, & eodem vitio offendat Deum quo offendit & Heli Pontifex qui corripuerat quidem filios, sed quia non abjecerat delinquentes, retrorsum cecidit, & mortuus est. In omni gradu & sexu tenet pudicitia principatum. Cernis igitur quod Episcopus, Presbyter, Diaconus non ideo sint beati quia Episcopi vel Presbyteri sunt aut Diaconi, sed si virtutes habuerint nominum suorum & officiorum: alioquin si Diaconus sanctior Episcopo suo fuerit, non ex eo quod in inferiori gradu est apud Christum deterior erit: ut Stephanus Diaconus, qui primus Martyrio coronatus est, minor futurus in Regno Cœlorum multis Episcopis, & Timotheo ac Tito: quos ut subjicere non audeo,

ita nec anteponere. Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, ut nulli vitio luxuriæ mancipatus sit: unius uxoris virum, qui unam uxorem habuerit, non qui habeat: sobrium, sive ut in Græco dicitur, vigilantem, id est Niphanon: pudicum, hoc enim significat Sophronon, ornatum & castitate & moribus: hospitalem, ut imitetur Abraham, & cum peregrinis, imo in peregrinis Christum suscipiat: doctorem, nihil enim prodest conscientia virtutum frui, nisi & creditum sibi populum possit instruere, ut valeat exhortari in doctrina, & eos, qui contradicunt, redarguere: non vinolentum, quia semper in sanctis sanctorum est, & offert hostias, vinum & siceram non bibit: non vinolentum, quia in vino luxuria est: non vinolentum, sic bibat Episcopus ut an biberit ignoretur. Ambrosius in Epistolam ad Romanos: Quanta felicitas non uxoris esse servum, sed Christi; non carni servire, sed spiritui: qui enim adhæret Domino unus spiritus est. An ne forsitan in eo quod supra dixerat, servus vocatus es, non sit tibi curæ, sed & si potes liber fieri magis utere, sugillasse continentiam videretur, & in famulatum tradidisse nos conjugum? infert sententiam quæ omnem cavillationem amputet: pretio magno empti estis, nolite fieri servi hominum, neque conjugum, redempti sumus pretiosissimo Christi sanguine. Vere amat Virgines Christus, quia sponte tribuunt quod sibi non fuerat imperatum, majorisque gratiæ est offerre quod non debeas, quam reddere quod exigeris. Apostoli uxoris onere contemplato, si talis, inquiunt est, causa hominis cum uxore non expedit nubere; quorum sententiam Dominus probans, Recte quidem, ait, sentitis, quod expediat homini ad Cœlorum regna tendenti non accipere uxorem. Sed difficilis est res, & non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est. Et paulo post tractanda sententia est: Beati, inquit, qui se castraverunt propter regna Cœlorum: ergo qui se non castraverunt, locum non possunt accipere castratorum; Qui potest, inquit, capere, capiat. Grandis fidei est, grandisque virtutis Dei templum esse purissimum. Totum se holocaustum offerre Domino, & juxta eumdem Apostolum esse sanctum & corpore & spiritu. Hi sunt Eunuchi, qui se lignum aridum ob sterelitatem putantes audiunt per Isaiam quod pro filiis & filiabus locum habeant in cœlis paratum. Hieronymus non potest Domini servire militiæ qui servus est uxoris. De speculis mulierum jejunantium quasi de purissimis corporibus Virginum. Luter in tabernaculo funditus, & intrinsecus in sanctuario tam Cherubim, quam propitiatorium & Archa testamenti, & mensa Propositionis & Candelabrum & Turribulum ex auro mundissimo sunt: neque enim in Sancta Sanctorum poterat inferri argentum. Sicut in ligno vermis, ita perdit virum suum uxor malefica. Si autem asserueris hoc de malis dictum esse conjugibus, & ego tibi breviter respondebo: quæ enim mihi incumbit necessitas venire in dubium, utrum mala sit, an bona futura quam duxero? melius est habitare in terra deserta quam cum uxore litigiosa & iracunda. Quam rarum sit uxorem sine his vitiis invenire, novit ille qui duxit uxorem? Unde pulchre Varius Geminus sublimis Orator: Qui non, inquit, litigat, cælebs est: melius est inhabitare in angulo tecti, quam cum uxore maledicta in domo communi: assiduis quippe jurgiis, & quotidiana garrulitate facit perpluere domum ejus, & ejicit eum de ædibus suis, id est de Ecclesia. Æstimo quod qui uxorem habet quandiu ad idipsum revertitur non tentet eum Sathanas, quia in carne seminat, & non in spiritu; qui autem in carne seminat, non ego, sed Apostolus loquitur, quod metat corruptionem. Elegit nos in Christo Deus Pater ante constitutionem mundi, ut essemus sancti & immaculati coram eo. Ambulavimus in concupiscentiis carnis facientes voluntatem ejus & cogitationum; & fuimus filii iræ sicut & cæteri; nunc autem cum resuscitavit & consedere nos fecit in cœlestibus in Christo Jesu, ut deponamus secundum priorem conversationem veterem hominem qui corrumpitur juxta desideria carnis. Quæcunque ergo sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque justa, quæcunque ad castitatem pertinentia, his copulemur, hæc sequamur. D. Ambrosius ad Pammachium: Consequens est ut secundum imaginem ejus, qui Sacerdotium Ecclesiæ dedit, etiam Ministri & Sacerdotes Ecclesiæ peccata populi accipiant, & ipsi imitantes Magistrum remissionem populo peccatorum tribuant. Debent ergo & ipsi Ecclesiæ Sacerdotes ita perfecti esse, & in offi-

ciis Sacerdotalibus eruditi, ut peccata populi in loco sancto, in atriis tabernaculi testimonii ipsi non peccando consumant. Quid autem est in loco sancto manducare peccatum? locus erat sanctus in quem pervenerat Moïses, secundum quod dictum est ad eum: Locus enim in quo stas, terra sancta est. Similiter ergo & in Ecclesia Dei locus sanctus est, Fides perfecta, & Charitas de corde puro & conscientia bona; qui in his stat in Ecclesia, in loco se sancto stare cognoscat. Item post pauca: Discant Sacerdotes Domini qui Ecclesiis præsunt, quia pars eis data est cum his quorum delicta repropiciaverint: quid autem est repropiciare delictum? si assumpseris peccatorem, & monendo, hortando, docendo, instruendo adduxeris eum ad pœnitentiam, ab errore correxeris, a vitiis emendaveris, & effeceris eum talem, ut ei converso propitius fiat, pro delicto repropiciasse diceris. Si ergo talis fueris Sacerdos & talis fuerit doctrina tua & sermo tuus, pars tibi datur eorum quos correxeris, ut illorum meritum tua merces sit, & illorum salus, tua gloria.

FORMULÆ ANTIQUÆ
ALSATICÆ.

EX MANUSCRIPTO CODICE PITHOEANO
Bibliothecæ Illustrissimi D. D. CLAUDII LE PELETIER
Regni Administri, Regii Ærarii Præfecti, & Supremi
Galliarum Senatus Præsidis Infulati.

FORMULÆ

FORMULÆ ANTIQUÆ ALSATICÆ.

LECTORI.

AS *formulas, quarum argumenta pagina sequens indicat, vetustissimo & optimæ notæ Codici earum quæ sunt Marculphi subjunctas reperimus inter Francisci Pithœi monumenta. In quo quidem Codice non paucæ lectiones variæ ab editione Illustrissimi & Eruditissimi D. D. Hieronymi Bignon in Supremo Galliarum Senatu Advocati Catholici, quæ multum ad illius restitutionem conferrent, & contulissent, si tum summæ ac venerandæ antiquitatis Codex Peleterianæ Bibliothecæ Pithœani juris fuisset. Non enim dubium quin Pithœus Bignonio, in primis studiorum suorum experimentis, sui Codicis copiam fecisset, & libentissime & humanissime, tum propter arctissimam ex Patre necessitudinem, cum propter certam etsi nascentem magni illius nostri seculi genii expectationem. Pertinent autem hæ formulæ, quæ temporibus filiorum Ludovici Pii scriptæ sunt, ad Regnum Austrasiæ, ut quæ Marculphi ad Regnum Burgundiæ.*

FORMULARUM ARGUMENTA.

monet de adventu alterius Episcopi, ut præparet illi ministerium & res quæ in epistola exprimuntur, quam videre est.

XXIII. *Mandatum Episcopi Procuratori suo ut celeriter perferat epistolam.*

XXIIII. *Mandatum Metropolitani Suffraganeo ut intersit Concilio Provinciali.*

XXV. *Epistola qua Excubitor Ecclesiæ Archiepiscopo suo Diœcesis statum exponit.*

XXVI. *Epistola Brixiensis Episcopi alteri Episcopo, qua rogat ut certiorem faciat quomodo se habeant res inter Reges filios Hludovici & consobrinum suum filium K. & de perturbatione Italiæ conqueritur.*

XXVII. *Responsio præcedenti Epistolæ, qua status Regum & Regni exponitur.*

I.

EGo ille cum manu Advocati illud trado ad Monasterium S. N. cui nunc S. Episcopus Abbatis jure præsidet, quicquid hæreditatis in Arguna possideo, hoc est in illo, & illo loco, ea conditione ut ego inde duos denarios singulis annis vitæ meæ ad ipsum Monasterium persolvam. Et filius meus, Itt, & ejus legitime procreati easdem res intra sex annos post obitum meum decem libris, in arg. & auro puro a supradicto Monasterio redemerunt. Quod si pactum quod cum eis placitus sum confirmaverint & impleverint, potest eadem redemptio, etiam me vivente, si ita mihi & amicis meis complacuerit, fieri. Quod si in aliquo pactionis meæ contrarii fuerint, ego de rebus meis ordinandis potestatem habeam. Sic autem hæc omnia trado, ut cuncta & filio meo, Itt, & ejus procreationi & Monasterio proficiant in agris, pratis, sylvis, aquis, aquarumque decursibus, & omnibus ædificiis ac mancipiis atque universa supellectili: nisi tantum quod mancipia quæ jugiter in domo mea consistunt, & mihi specialiter serviunt extra hanc traditionem relinquere decrevi, donec mihi Dominus insinuare dignatus fuerit quod de his, secundum suam voluntatem & utilitatem meam facere debeam. Si quis vero contra hanc cartam potestativa manu peractam venire, aut eam irrumpere conatus fuerit, ad fiscum Regis auri uncias tres, argenti libras octo coactus persolvat, & hæc carta nihilominus firma & stabilis permaneat.

Hæc traditio primum placita & facta est in illa feria IIII. VII. Kalend. Octobris coram N. seniore Comite & subscriptis Proceribus ac Plebeiis, atque roborata est in illa VI. die Kalendar. earumdem Tr. VI. coram Itt. Comite juniore & multitudine procerum ac popularium, quorum hic pauci admodum sunt adnotati. Signum N. & Advocatus ejus N. qui hanc traditionem fieri jusserunt & decreverunt. Ego itaque N. notavi supradictos dies, annum N. Regis Piissimi VII. Comitem.

II.

Complacuit mihi S. Episcopo & Abbati Monasterii S. G. ut res quas nobis N. tradidit cum consensu fratrum & manu Advocati nostri N. hoc ei repræstaremus. Tradidit autem nobis eadem N. quicquid hæreditatis in Arguna in Australi parte Aquilonis Argunæ possedit. Idem in isto & isto loco, ea conditione, ut ipsa inde duos denarios singulis annis vitæ suæ ad ipsum S. G. Monasterium persolvat. Et filius illius N. & ejus legitimi procreati, easdem res intra sex annos post obitum ipsius R. x. libris in argento & auro puro a supradicto Monasterio redimant. Quod si pactum quod cum eis idem N. & procreatione ejus placita est, confirmaverint & impleverint, potest eadem redemptio, ipsa vivente, si ita ipsi N. & amicis ejus complacuerit, fieri. Quod si in aliquo pactioni ipsius contrarii fuerint, ipsa de rebus suis ordinandis potestatem habeat. Sic autem hæc cuncta tradidit, ut omnia & filio ipsius N. & ejus procreationi, & prædicto Mo-

nasterio in agris, pratis, sylvis, aquis aquarumque decursibus & omnibus ædificiis ac mancipiis, atque universa supellectili: nisi tantum quod mancipia quæ jugiter in domo illius consistunt, & ipsi specialiter serviunt, extra hanc traditionem relinquere decrevit, donec Deus illi insinuare dignatus fuerit quid de istis secundum voluntatem ipsius & utilitatem suam facere debeat. Hæc conditio primum placita & facta est in N. feria IIII. VII. Kalend. Octobris coram N. Seniore Comite, & subscriptis Proceribus ac Plebeiis, atque roborata est in N. V. die Kalendar. earumdem, feria III. coram N. Comite juniore & multitudine Procerum ac Popularium, quorum hic pauci admodum sunt adnotati. Signum S. Episcopi & Abbatis & Advocati ejus N. qui hanc precariam fieri decreverunt. Signum Dec. Sacr. Præpositi Port. Hospit. Cell. Cam. signum & aliorum testium qui ibi præsentes fuerunt. Signum illud & illud. Ego itaque N. notavi dies supra scriptos. Annum N. Conturem finis cartæ precariæ.

Decani. Sacrista. Portarii. Hospitalaris, Cellerarii, Camerarii.

III.

Ex libro Walafridi Strabonis de Exordiis Rerum Ecclesiasticarum. c. 31.

Sicut Augusti Romanorum totius orbis Monarchiam tenuisse ferunt, ita summus Pontifex in Sede Romana vicem Beati Petri gerens, totius Ecclesiæ apice sublimatur. De quo Sardicensi Concilio statuitur, cunctorum Statuta ad eum referri debere: idque observandum quod ipse statuerit. Sicut vero summus sæculi status aut principatus, non tantum apud Romanos, verum etiam apud aliarum partium gentes fuit, ita & aliæ Ecclesiæ dignitati Sedis Apostolicæ & Romanæ consociantur. Idem Antiochensis in Asia, Alexandrinus in Affrica. In Concilio enim Nicæno harum trium privilegium Ecclesiarum cæteris omnibus anteferendum ostenditur. Sed potest trium locorum eminentia ad unam dignitatem referri; quia in duobus horum Petrus ipse sedit, & cum nihilominus idem Alexandrinam, per Marcum filium suum & Evangelium quod ex ore ejus ipse Marcus descripserat, suam effecerat sedem; similiter intelligendum de Principatibus sæculi; quod quamvis in diversis orbis partibus per tempora sua fulserint, tamen ad jus Romanum, quasi unum apicem postremo omnes relati sunt. Comparetur ergo Papa Romanus Augustis & Cæsaribus; Patriarchæ vero Patriciis, qui primi post Cæsares in Imperiis fuisse videntur; ita & isti qui satis pauci sunt, primi post trium Sedium Præsules habentur. Deinde Archiepiscopos, qui ipsis Metropolitanis præminent Regibus conferamus. Hoc est furiolanum, Lugdunensem, Mogontiacensem. Metropolitanos autem Ducibus comparemus, quia sicut Duces singularum sunt Provinciarum, ita & in singulis Provinciis illi singuli ponuntur. Unde & in Calcedonensi Concilio jubetur ne una Provincia in duos Metropolitanos dividatur. Quod Comites & Præfecti in sæculo, hoc Episcopi cæteri in Ecclesia explent. Ferunt enim in Orientis partibus per singulas urbes, & præfecturas singulas esse Episcoporum gubernationes. Sicut Tribuni militibus præerant, ita Abbates Monachis Athletis spiritualibus præesse noscuntur. Quemadmodum sunt in palatiis Prætores & Comites Palatii, qui secularium causas ventilant, ita sunt & illi quos summos Capellanos Franci appellant Clericorum causis prælati. Capellani minores ita sunt sicut hi quos vassos Dominicos Gallica consuetudine nominamus. Dicti sunt autem primitus Capellani a cappa Beati Martini, quam Reges Francorum ob adjutorium victoriæ in præliis solebant habere secum, quam ferentes & custodientes cum cæteris Sanctorum reliquiis Clerici Capellani cœperunt vocari. Porro sicut Comites quidam Missos suos præponunt Popularibus, qui minores causas determinent, ipsis majora reservent; ita quidam Episcopi Chorepiscopos habent, qui in rebus sibi congruentibus, quæ injunguntur efficiant. Centenarii qui & Centuriones, & Vicarii qui per pagos statuti sunt. Presbyteris Plebeii, qui baptismales Ecclesias tenent, & minoribus præsunt Presbyteris, conferri queunt. Decuriones & Decani qui sub ipsis Vicariis quædam minora exercent, minoribus Presbyteris titulorum possunt comparari. Sub ipsis Ministris Centenariorum sunt adhuc minores, qui Collectarii, Quaterniones & Duumviri possunt appellari, quia colligunt populum, & ipso numero ostendunt se Decanis esse minores. Sunt autem ipsa vocabula ab antiquitate mutuata, in qua officia Prælatorum dicebantur ex numero subjectorum, ut sunt Chiliarchi, Græci, Latini, Millenarii, Centenarii & Centu-

Vide Gloss. med. Lat. in Capellanus.

riones, Pentepontarchi & Quinquagenarii, Decani & Centuriones, Quaterniones, Duumviri. Ad horum, id est, minorum similitudinem sunt Diaconi, Subdiaconi, Presbyterorum adjutores in verbo, Baptismo & quotidiano officio. Sunt etiam Archipresbyteri in Episcopiis Canonicorum curam gerentes. Habent & potentes sæculi Consiliarios in domesticis, & liberorum Pedagogos suorum, habent ipsi Procuratores rei familiaris. Similiter in quibusdam Ecclesiis ad Archidiaconos familiæ respicit gubernatio. Sunt in secularibus Quæstionarii, qui reos examinant; sunt in Ecclesia Exorcistæ Dæmonum exclusores. Habent potentium Janitores, habet & domus Dei Hostiarios. Habet mundus Veredarios, Commentarienses, ludorum exhibitores, carminum pompaticos relatores; habet Ecclesia Accolytos, Lectores, Cantores atque Psalmistas. Cæterum ex utriusque ordinis conjunctione & dilectione una domus Dei construitur: unum corpus Christi efficitur: cunctis membris officiorum suorum fructus mutuæ utilitati conferentibus, quemadmodum oculi in sapientibus qui veram lucem & percipiant & insinuent: os in Doctoribus, auris in benevolis auditoribus, nasus in discretionis amatoribus, manus in operatoribus, pedes in proficientibus, venter in compatientibus, humeri in laborum toleratoribus, & cætera in cæteris, ut non sit Schisma in corpore; sed si gloriatur unum membrum, congaudeant omnia membra; tristatur unum, cuncta condoleant. Ista convenientia eo usque tenenda est, donec occurramus omnes in virum perfectum, ut sit Deus omnia in omnibus, Amen.

IIII.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis K. Divina favente gratia Imperator. Notum sit omnibus Sanctæ Dei Ecclesiæ Fidelibus, nostrisque præsentibus, scilicet & futuris qualiter Fideles nostri, illi & illi tradiderunt duo mancipia sua propria N. ad Monasterium novum puellarum in Brixia per manus Advocati ejusdem Monasterii N. & concambiaverunt inde quemdam servum, N. ut eum ob mercedis nostræ augmentum liberum dimitteremus. Nos vero manu propria nostra excutientes de manu supra dicti N. denarium & numerum & argentum & aureum & dragmam & sestertium & minam secundum legem Salicam eum liberum dimisimus, & ab omni jugo servitutis absolvimus, ejusque absolutionem per præsentem authoritatem nostram confirmavimus, atque nostris & futuris temporibus firmiter & quam inviolabiliter mansuram esse volumus. Præcipientes ergo præcipimus, ut sicut reliqui manumissi, qui per hujusmodi titulum absolutum a Regibus & Imperatoribus Francorum noscuntur esse ingenui relaxati, ita deinceps memoratus N. per hoc nostræ authoritatis præceptum nullo inquietante, sed Domino auxiliante, perpetuis temporibus debeat permanere ingenuus atque securus. Et ut hæc authoritas absolutionis nostræ incorruptivam obtineat firmitatem, annuli nostri impressione subsigillari eam jussimus. Data VIII. Kalend. Julii anno quinto, per mortem patris sui Hluduici in Francia, Alamannia, secundo Regni ejus in Burgundia, Imperatoriæ vero dignitatis & Apostolicæ benedictionis primo. Ego N. Notarius & exceptor ad vicem N. (sic) Archimentariensis recogno. Feci.

V.

In nomine Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi K. Divina ordinante providentia triumphator & Imperator Augustus, omnibus Comitibus partibus Alemanniæ, seu successoribus atque junioribus vestris, & omnibus fidelibus nostris, notum sit. Quia placuit nobis pro remedio animæ nostræ & æternæ retributionis fructu, Monasterio & Episcopio N. illi & illi quod situm est in pago N. ubi illi, & illæ venerabilis Abbas & Episcopus præest & Congregationi ipsius Monasterii quemdam censum desuper scriptis Monasteriis qui partibus Comitum exire solebant, salva tamen functione quæ tam ex tributo, seu vectigalibus & alia qualibet re partibus Palatii nostri venire debet, per hanc nostram authoritatem concedere, & propterea has nostræ præceptionis litteras prædicto Monasterio ejusque congregationi fieri jussimus, per quas omnibus vobis præcipimus ut de Monasteriis denominatis, hoc est in Comitia N. indurg. . . . . in Centuria illa, in loco qui dicitur N. juxta villam nostram N. de hoba illa & illa in eodem pago in Centuria

N. in loco qui & ipse N. nuncupatur, qui est juxta N. baptismalem Ecclesiam, de manso illo & illo & in eadem Comitia in parte Orientali in Centuria N. in loco qui æque N. vocatur, & est juxta Constantiensem Ecclesiam. De manso illo, & illius nullum tributum, aut vectigal, aut opera, aut aratutas, aut alias quaslibet functiones exigere, aut exactare præsumetis, sed sicut in nostra elemosina concessimus, ita perpetuo maneat. Reliqua ut supra.

VI.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis H. L. Rex Germaniæ, si erga loca ab anterioribus nostris Divino cultui mancipata, & servos Dei in eisdem commanentes, liberalitas nostra aliquid beneficiorum contulerit, mercedem nobis ob hoc a Deo credimus rependendam, & prolem nostram post nos feliciter regnaturam. Et idcirco omnes fideles nostri & filiorum nostrorum præsentes scilicet & futuri cognoscant, quod venerabilis vir N. illius Ecclesiæ Præsul precibus, quibus ausus est, serenitati suggessit quod Canonici & familia ipsius Ecclesiæ, sed & alii Clerici & cunctus Populus ejusdem Diœceseos, nimium solliciti essent & suspecti, quisnam illis aut cujus gentis per se Episcopus ordinaretur, timentes videlicet, ne si ignotus ignotis, & etiam alterius linguæ, diversorumque morum superponeretur, eis nequaquam convenire potuisset. Cujus suggestioni assensum nostræ pietatis accommodantes, & Christianæ plebis utilitati prospicientes, per authoritatem nostræ potestatis eidem Ecclesiæ hoc pacto in eodem Clero, & etiam in ipsa Parrochia jus sibi eligendi Episcopum in elemosinam nostram concessimus. Ideo si inter ipsos Canonicos Ingenui & Nobiles homines Divinæ authoritatis eloquiis, & Synodalium Decretorum constitutis instructi, & bonis moribus adornati fuerint inventi, per consensum sacrorum ordinum & natu majorum nobilium Laïcorum qui dignus ex eis electus fuerit, ad nostræ serenitatis deducatur aspectum, ut per nostram comprobationem Clericis & Monachis & omni populo acceptus, & honorabilis habeatur. Quod si inter eos talis inveniri nequiverit, sed Dei gratia Monasteria in eadem Diœcesi Nobilibus & eruditis viris referta, inde dignum & industrium Ecclesiæ Rectorem invenientes, nostro conspectui perducant eligendum, ut per nos Archiepiscopo commendatus, officii sui authoritatem, per nostram obtineat potestatem. Si hoc noluerint, de tota Parrochia unum quemlibet Clericum natalibus & doctrina pollentem cum consensu populi eligentes nobis videndum & comprobandum præsentantes petitionem suam apud clementiam nostram se obtinere confidant. Si vero, quod absit, personam servili jugo notabilem, & publicis exactionibus debitam, aut etiam vitiis suis consentaneam, & ipsi sine populo eligere, & nobis absque idoneis Parrochiæ testibus assignare præsumpserint, liceat nobis potestate Regia uti, & juxta scientiam nobis divinitus concessam, Ecclesiæ Dei dignum constituere Sacerdotem, qui & Ecclesiam Canonice sciat dirigere, & ad nostram obsequelam & obsequium per ætatis & industriæ commoditatem sufficiat occurrere, quod etiam cæteri si perveniant ad Episcopium, sibi noverint subeundum. Ut autem hæc concessio nostra firmitatis suæ diuturnum obtinere possit vigorem, placuit nobis eam propria manu roborare, & anuli nostri impressione munire. Signum K. Serenissimi Regis in Orientali Francia data Kalend. Maii anno Imperii ejus V. actum Regino curte publica, in Regno Bajoariorum, anno ab Incarnatione Domini qualicunque, indictione quavis.

VII.

In nomine Dei & Domini nostri Jesu Christi K. Divina favente Clementia Rex. Quicquid ad loca sancta impendiorum conferre curaverimus, Deum nobis pro hoc remuneratorem promereri confidimus; & ideo fideles nostros scire volumus, quod ille Venerabilis Episcopus Ecclesiæ illius per familiares Celsitudinis nostræ Pietatem nostram flagitare confisus est, ut pro elemosyna nostra, & Augustissimorum Progenitorum nostrorum quemdam fiscum Regalium possessionum qui N. dicitur ad eamdem Ecclesiam & ad Clerum sustinendum & peregrinos, & ad peregrinos suscipiendos concedere dignaremur, & eosdem intercessores affabilitati nostræ conquestus ipsius Ecclesiæ reculas valde tenuissimas esse, de quibus & nostræ sublimitatis obsequio & suo ministerio satisfacere nequiret. Rationabili

l. sustentandum

igitur ejus petitioni assensum nostræ largitatis accommodantes, concessimus ad ipsum titulum Pastoralem curtem seu fiscum juris proprii & Regalis in illo & illo loco, tanta nostræ potestatis authoritate, ut sicut usque nunc eædem possessiones ad nos tantum & nostros Ministeriales aspectabant, ita ex hoc ad Episcopum loci ipsius & ad eos tantum quibus ille curam earumdem rerum commiserit pertinere debeant, & nullus Dux, aut Comes, nec quilibet superioris aut inferioris Ordinis Judex, sive Missus in eodem loco nec in omnibus ad eum pertinentibus, & mansiones sibi parare aut invadere, aut pastum jumentis suis aut suorum diripere, aut inde veredos aut veredarios exigere, aut ibi Concilium congregare, aut aliquid ex eisdem locis suo juri vindicare, absque tunc temporis Episcopi consensu præsumere audeat, usque ad nostram præsentem audientiam & dijudicationem. Et quisquis de vicinis ex sua hæreditatula ad eumdem sanctum locum tradiderit, hoc ipsum eidem immunitatis tuitioni subjaceat. Et ut hæc largitatis nostræ constitutio firmum a posteris suæ perfectionis tenorem obtinere valeat, manu propria eam insignire voluimus, & nostri imaginis anulo consignari præcepimus. Signum K. Serenissimi Augusti Rectoris Francorum, Sueviorum, Bajoariorum, Turingorum, Saxonum, Domitorisque barbararum nationum. Ego N. ad vocem N. Archicapellani sic recogno fieri. Data Kl. Aug. anno, & ind. ut supra.

VIII.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. N. Divina largiente Clementia Imperator Augustus. Notum sit omnibus fidelibus nostris, quod vir Reverentissimus N. Abbas Cœnobii, qui dicitur N. & est constructum in honore Sancti Martyris N. detulit nobis quoddam Gloriosissimi Genitoris nostri H L. Imperatoris præceptum, in quo continebatur qualiter idem Monasterium ab antiquis temporibus a Regibus potestatem ac privilegium haberet, ut ipsi fratres inter se Abbatem eligerent, & nulli hominum subjecti esse deberent, præter in eo solum, Episcopo suo deferrent quod ad Ecclesiasticam disciplinam pertinet: videlicet ordinationem accipiendi, & si qua forte contra Canonicam authoritatem commissa fuerint, corrigendi, donec quibusdam Machinationibus, imo surreptionibus apud Avum nostrum N. R. M. Episcopus ipsi Ecclesiæ idem Monasterium subjugaret. Deinde in eodem præcepto Domini & Patris nostri sanctæ recordationis Piissimi hæc continebantur. Qualiter ipse per suæ potestatis authoritatem eidem Monasterio firmius privilegium concessisset, quam prius habere dinoscebatur. Cujus constitutionem nostra etiam authoritate renovare ab ejusdem Abbatis intercessoribus imploratî præcipimus atque constituimus, ut idem sacer locus nostræ immunitatis tuitioni subjectus a cæterorum hominum dominatione in perpetuum sit absolutus: & nullus Episcopus, nullus Comes, nec eorum Missus, in ejusdem Monasterii possessionibus absque petitione & consensu Abbatis ipsius Concilium congregare & mansiones sibi parare & ad ipsum Monasterium, siquando cum rationalis causa sive necessitas itineris pertraxerit, cum multitudine hominum & exercitu venire præsumat, sed modeste & decenter sicut sancta loca decet adire, nec ullus superioris aut inferioris Ordinis Judex aliquid de eisdem cœnobii possessionibus, quas modo legaliter obtinet & postea conquesierit & acceperit suo juri sine publico mallo vindicare audeat: nec inde aliquid auferre, aut homines ejus loci servos aut ingenuos ad justum aliquod Concilium & necessitatem distringere, aut freda & parafreda exigere, aut titulos nostros seu suos aut cujuslibet in omnibus ejus locis imponere præsumat, absque nostra, si tamen ita res postulaverit, jussione. Et quandocunque Abbas qui nunc, & ejus successores Divina vocatione ex hoc mundo decesserint, quamdiu tales inter eos inventi fuerint, qui ipsum Monasterium secundum Regulam Sancti Benedicti bene regerent, & ad nostræ serenitatis obsequium sint idonei, cum Dei voluntate & nostra authoritate unanimo & salubri consensu eligant sibi Abbatem, quem nullus propter aliquam causam despicere & abjicere debeat. Et si aliqui de primis, alii de mediis, quidam etiam de extremis, ad nostram præsentiam ipsum electum adducant, ut per eos cæterorum omnium voluntas addiscens, cum illis Abbatem præficiant sub spirituali regimine, unanimes habitantes in domo, statum Regni nostri & pacem totius Ecclesiæ semper im-

petrare precibus devotis insistant; hoc proculdubio scientes qui si querelosi aut contradictores inveniri fuerint, aliquem de Capellanis aut Episcopis, seu Vassallis meis, talem eis superimponam, qui aut eorum contumeliam edomet, aut si etiam sic corrigi noluerint, quod absit, ex meo illis præcepto ad exemplum cunctorum in omnem ventum dispergam & dispergat. Reliqua ut supra.

IX.

Karolus Divina ordinante Clementia Rex. Quia sicut Regni Patrum nostrorum successores, ita etiam Religionis eorum hæredes esse cupimus. Ideo quemdam locum in quo ex multo jam tempore plurimæ Sanctorum Reliquiæ continebantur, & laudes Dei a Religiosis hominibus celebrabantur, nostra authoritate Monasterium, imo Cœnobium esse decernimus, & Abbatem eidem loco Venerabilem Virum N. præficimus, ut secundum Regulam Sancti Benedicti eum debeat ordinare, Nobiles & Religiosos homines illic congregando, orationibus, lectionibus, operi manuum regulariter insistendo, congrua Monachis habitacula construendo, res ejusdem Ecclesiæ contra manifestos & occultos adversarios per nostrum & filiorum nostrorum favorem defensando, ut servi Dei, qui ibidem congregantur, victus & vestitus abundantia potientes, die noctuque Dei laudibus & precibus pro nobis & pro omni populo Christiano ex tempore in tempus insistere sufficiant, & nullus in Regno nostro qui gratia nostra uti desiderat, eis aliquam inquietudinem, aut oppressionem aut direptionem inferre præsumat; & sint immunes ab omnium hominum potestate, nisi nostra & Episcopi in cujus Parrochia sita sunt, cui tantum Canonice, non autem serviliter se obtemperare debere noverint. Quæ constitutio ut per generationum successiones illibata perduret, propria manu eam communire, & anuli nostri impressione libuit roborare. Actum in Castrum T R I.

X.

K. ex Dei constitutione & antiquorum Regum propagatione Rex Alemanniæ. Scire volo omnes in Regno nostro degentes, quia cunctis juste & pie vivere cupientibus paternum affectum exhibere desidero, & idcirco cuidam N. vassallo fidelis nostri N. petitionibus annuentes concedimus ei in proprietatem quemdam locum proprii juris nostri, ad quem pertinent Hobæ numero, quia ipsa possessio paternæ ipsius hæreditati contigua est. Et ut hæc constitutio firma permaneat, placuit nobis hoc conscriptum nostræ authoritatis ei facere, ut per generationum successiones ipse & posteritas ejus easdem res quasi hæreditario jure possideant, & nullus Ministerialis & Procurator Reipublicæ eidem homini de ipsis rebus aliquam molestiam per qualemcunque machinationem audeat inferre, ne populus noster per malignorum hominum occulta & nobis incognita molimina abhorrescat a nobis. Pro qua supra dicta possessione, accepimus ab eodem homine in loco qui dicitur ille & ille qui est juxta villam Regiam quæ dicitur N. Hobas N. ut eadem possessio solis Regibus hæreditario jure subjecta sit in perpetuum, & nullus de pagensibus ibi aliquid commune habeat, nisi forte precario. Et ne fortassis eidem homini timor aliquis & suspicio rerum suarum perdendi remaneat, placuit nobis hanc conscriptionem per nos roborare, & bulla nostra sigillare debere. Actum in Rotuvila curte Regali. Signum K. Clementissimi R. data die illa. Ego itaque signum ad vicem V. Archicapellani recognovi.

XI.

Formata. Summæ sanctitatis, scientiæ, pietatis & ordinis culmine sublimato Domino Y. dignitatis Episcopalis, infimus N. Pastor Ecclesiæ C. salutis & prosperitatis augmentum & futuræ vitæ gaudium sempiternum. Iste juvenculus sectator fidei Π. α. id est confessor æqualitatis & coæternitatis. Π. & Y. a. nomine a. M. C C C. L X I I. Ex multo jam præcedente tempore pusillitatem nostram inquietare non cessat, ut ad vestræ dominationis dulcedinem eum dirigere debeam, quatenus apud vestram sapientiam aliquid e multis edisscere possit, quo ad ministerium cui deputatus est quantulumcunque proficiens, vitam suam in Ordine Sacerdotali seu levitico transigere usquequaque non existat indignus. Opinio quippe omnimodarum virtutum in nobis redolentium, more redolentium aromatum, & flagrantissimorum ita omnium animos oblectare dinoscitur, ut nec proximi ob desiderii nimietatem

mietatem ea satiari, nec longinqui propter odoris magnitudinem ea possint privari. Quapropter & ego hujus pueri voluntatem divinitus existimans inspiraram, N. nec non simul & ejus perpendens indolitiam N. & tantum in tali ætate ingenium insuper & infantiam in optimis studiis tritam, nefas putavi ejus bono desiderio abnuere, & non ad vestram clementiam aliquid pro ejus commendatione scribere. Quod etiam me non rogatum oportuisset facere, præsertim cum Dominationem vestram me & omnes ad me pertinentes indulgentius semper habuisse certissimo experimento probaverim. Nunc ergo Puerum istum, viscera mea, filium consobrinæ meæ, solam & maximam curam meam commendo, quibus estis plenissimi visceribus misericordiæ vestræ, ut vestram vitam & vos primis miretur ab annis, mansuetudinem vigore decoratam, doctrinam operibus commendatam, austeritatem dulcedine temperatam, taciturnitatem modestam, locutionem utilem & necessariam, victus & somni parcitatem, mediocritatem vestitus, jejuniorum & orationum per dies & noctes instantiam, largitionem elemosynarum, susceptionem hospitum, solamen lugentium, peregrinis & egenis & egentibus plebibus & Clero, Monachis & Virginibus, viduis & orphanis, Comitibus & Regibus, servis & liberis, conjugibus & continentibus, mediocribus & maximis, Judæis & Gentilibus, vos unum omnia perdiscat effectum. Quod si aliquod apud vos, ubi omnes proficiunt, doctrinæ morumque profectus Deo largiente ceperit, debitorem Christum vobis de eo facitis, qui eum talem educaveritis, ut non solum sibi, sed & aliis possit utilitatis fieri. Priorem autem ejus vitam vestræ sapientiæ absque fuco manifestare curamus. A sanctæ recordationis Avunculo meo S. Episcopo detonsus in Clericum: mox apud Monasterium Sancti Galli cuidam Religiosissimo omnique vigore & industria plenissimo viro commendatus sub arctissima disciplina & custodia, litterarum studiis Monasterialibusque insistens rudimentis, vitam suam, ut credo, spero & confido, adjutus gratia Dei, hactenus servavit illæsam. Juxta illud sapientissimi Salomonis, futuræ illius viæ ignari, commendamus eum Deo & verbo gratiæ ejus, qui potens est ædificare illum, & dare hæreditatem in sanctificationibus, ut sub vestra custodela semen doctrinæ Christi in eo coalescat, antequam inimicus ei zizania superinspergat, quod heu! proh dolor! quotidie in omni loco dormientibus agricolis agere persistit infestus. Vos autem ad custodiam gregis sui, ad correctionem totius Germaniæ, ad consolationem omnis Ecclesiæ vigiliis, orationibus, omnique diligentia insistentem, Sancta Trinitas diu conservare, & ad perpetuam remunerationem perducere dignetur. L. XL. VIII. L. Scripta est Epistola hæc anno præsenti, indictione XII. M. CCCC. LXVIII.

XII.

N. Sanctæ N. Ecclesiæ Pastor Dilectissimo & Sanctissimo Fratri & Consacerdoti N. Florentino Episcopo, in Domino salutem. Charitas vestra scire dignetur, quod præsens frater noster mediocribus apud nos natalibus ortus, optimis autem moribus & sacris litteris apprime institutus, a quodam cognato suo in vestram Diœcesim venire persuasus, postulavit a pusillitate nostra, ut pro se aliquid ad dulcedinem vestram scribere curaremus; cujus petitioni annuentes, & paupertati consulentes, commendamus eum sanctitati vestræ, ut apud vos vitam suam in Diaconii gradu ducere debeat; usquequo ejus conversatione vobis & vestris agnita & probata, ad Sacerdotii gradum in elemosynam vestram promoveri mereatur. Vitam ejus priorem, Deo teste, sine fuco vobis intimavimus. Amator erat jejuniorum & vigiliarum, & idcirco castitatis perpetuus custos, assiduus Ecclesiarum visitator, & charitatis in Deum & proximum indefessus executor. Vale.

XIII.

Domino & Patri S. Visocensis Ecclesiæ Pontifici C. indignus Episcopus Ecclesiæ, C. a Deo Π. & Y. & A. per intercessionem beati Π. æ. gratiæ & misericordiæ pacisque abundantiam. Sublimitas vestra scire dignetur, quia Domnus noster K. Rex comperto recessu fratris nostri N. Losaniensis Episcopi, cuidam Clerico suo eamdem sedem tradere decrevit, pro quo mihi præcepit ut ex ministerio meo & consensu fratrum nostrorum ad sanctitatem vestram juxta Canonum Decreta

scriberemus. Quod Dei gratia opportune contigit; nam quando nobis eadem Domini Regis Epistola præsentata est, numerosam Synodum collectam habuimus, quibuscum ipsam brevicolam legi fecissemus, maximo sunt omnes gaudio repleti, quod tanti apud illum sumus habiti, ut ex nobis aliquos summo Sacerdotio non existimaret indignos. Commendamus ergo hunc fratrem nostrum nomine N. Religiositati vestræ nihil extra dicentes, quam quod verum comperimus & scimus. Undique nobiliter genitus, moraliter enutritus, liberaliter instructus, in omni vita sua sine querela conversatus, ab anterioribus meis Archipresbyteratus ministerio suscepto, cum omni diligentia plebem sibi commissam regere curavit; cunctorum vitiorum osorem, & omnium virtutum eum novimus amatorem, pauperum & peregrinorum in eo susceptionem & omnibus hospitalitatem; adeo cuncti scire & laudare consuerunt, ut hanc ipsam dignitatem, quam nunc suscepturus est, non per aliquam ambitionem & machinationem, sive etiam subintroductam aut submissam personam, sed per solum hospitalitatis bonum, Deo benignitati ejus vicem reddente, meruerit. Nam eum quodam in tempore Dominus noster K. adhuc juvenculus per flagrantissimum æstum ad nocturnam mansionem sibi præparatam festinaret, & propter angustiam temporum per totam diem non habens quo diverteret, juxta possessionem ejusdem Presbyteri itineris rectitudine perveniens, devotissime ab eo susceptus & regaliter honoratus est; cui decedens promisit, quia si aliquando sibi facultas suppeteret, hoc ei prandium recompensaret. Nunc ergo ei, quem Deus ut credimus elegit, officii Vestri munus impendere dignamini: dulcissimam paternitatem vestram & Ecclesiam sanctitati vestræ commissam & omnes suffraganeos vestros cum gregibus suæ curæ commendatis ad laudem & gloriam nominis Domini Deus omnipotens conservare dignetur. Amen. Scripta est autem hæc Epistola anno præsenti, indict. XII. M. CLXXIIII.

XIIII.

Dilectissimo fratri & unanimo amico gloriosissimo Galliarum, Aquitaniæ & Hispaniæ Regi Hludovico cognominis vestri Hl. Rex Francorum, gratia vobis & pax atque victoria de cœlo vobis subministrentur. Obsecro, frater charissime, sanguis & ossa mea pars animæ meæ, nomen meum, ut postpositis vel potius explosis & annulatis simulratibus & inimicitiis, quas inter Patrem vestrum & nostrum cupidi & perversissimi homines seminare gaudebant, Christiano & cognato amore nos invicem diligere & alter alteri domi militiæque fidi & pacati esse curemus, ne quisquam tertius nos duos, nisi unum, se invenire tripudiet: & ita fit, ut nec nostri de nostra dissentione & minoratione glorias & dignitates aucupentur, nec adversarii & extranei de Regni nostri defectu & casu glorientur. Ut autem fœdus inter nos conditum permaneat firmum, mittimus vobis pro arrabone cavallum viribus & velocitate, non statura & carnibus probabilem, & sellam qualem nos insidere solemus, ut nos fortitudine & utilitate, non luxu & inanitate delectari noveritis. Mittimus etiam cortinam præstantissimam, qua in palatio vestro tempore consilii pro signo dilectionis nostræ suspensa omnia maledicorum seminaria contabescant, dum & meam apud vos devotionem hoc munere, & vestram erga nos affectionem ipsa viderint, & extimuerint ostentatione. Et ut de vitæ vestræ diuturnitate nos sollicitos esse noveritis, dirigimus vobis aromata & unguenta & pigmenta medicabilia, quorum odore, delibatione & sapore delectati, diu vivere, & nos diligere firmiter & jure debeatis.

XV.

Uterinis fratribus, Adoptulus frater, in Salvatore mundi salutem. Rem miraculo dignam, immo portentuosam mihi præcipitis, ut balbus, edentulus & ideo blesus, & ut verius dicam, semiblaterator surdastris vobis, & potius insensatis cantare, seu ludere, sive lamentari debeam: quod contra possibilitatem & conscientiam meam incipio, qui vobis quicquam denegare nequeo. Vos autem & mihi & vobis in hoc consulite, ut ad invidiam nostram hoc nemini propaletis. Quidquid ab anterioribus nostris accepimus absque ulla retractatione & discussione suscipere & subire debemus; quia, ut Cassianus ait, *qui a discussione incipit discere, numquam ad perfectum perveniet.* Sed quia ita se humanum habet ingenium, ut juxta

pessimum & execrabile primorum terrigenarum exemplum, omnia cupiunt experimento probare, non obediendo servare, quantum scientia suppetit, conabor vobis aperire quam necessario & Clericis tonsura & Monachis sint indicta cuculla. Et quidem de tonsura quæ Clero & Cœnobiis & cunctis altaris Ministris, cismarinis duntaxat, est communis, hoc nobis sufficere debet quod Patres nostri Petrum Apostolum ob recordationem & imitationem spineæ coronæ, quæ domino ab illudentibus est imposita, summum sibi capitis denudare, & infra ad similitudinem coronæ capillos sibi relinquere tradiderunt, & exinde cunctos qui ad Sacerdotium pertingere cupetent, eo modo non solum rebus suis, sed etiam sibi ipsis se abnegare debere. Et quidem hoc nobis magnum est, cum in veteri testimonio & lege præter summum Pontificem & ejus tantum filios, omnes Levitæ non solum capillos, sed & omnes pilos corporis sint radere præcepti, donec Ezechiel Propheta summusque Sacerdos in portentum populi concidendi, cremandi & dispergendi capillos & barbam radere, & ex eis partem cremare, partemque concidere, & partem in omnem ventum dispergere jussus est: qui etiam hoc in mandato accepit, ut Sacerdotes capita non raderent, sed tonderent, quia in altero aliquid miseræ delectationis, in altero nihil est, nisi profundæ humilitatis; quod apparet in his qui tondentur ad palum: quamvis Beatissimus Papa Gregorius in explanatione ejusdem sententiæ non ita videatur intellexisse, sed ita solummodo tonderi, ut non impedirentur oculi. Quod si ita est, quid fiet de mandato legis, quæ dicit, *non attondetis vos in rotundum*, & causa additur, *quia sancti estis Domino*. Quod quem intellectum, juxta historiam, habeat, non litteris commendandum, ne contra consuetudinem nostratum aliquid sentire videamur. Sed forte de Sacerdotibus in Ezechiele ita potest intelligi jussum, ut supra oculos se tantum tonderent, sicut adhuc Græci faciunt Sacerdotes, cum Monachi, & juxta Anastasium, totum caput usque ad barbas radant bis & semel in anno, vel juxta primos ejusdem professionis viros Heliam Prophetam, Joannem Baptistam, Paulum solitarium, Antonium, eumdem Anachoretam, Ecclesiarumque Doctorem, & ipsorum Episcoporum Magistrum naturali tegmine delectati pro gratiarum actione Creatori capillis & barba vestiri non graventur, quorum etiam Antonius hoc dicit, quia quidquid naturæ meliorandæ decorandæque subtrahitur, hoc est ad turpitudinem ipsius & ad injuriam Creatoris redundat. Huc accedit quod novaculæ comparandæ, temperandæ, ipsumque caput ad nimiam in frigore & calore miseriam & calumniam decalvandum sit, ipsæque horæ quibus hæc præparantur & aguntur pereant, nisi diligenter noveritis & observetis, cur hoc genus tonsuræ, immo rasuræ in his sit Provinciis usurpatum, & potius pro lege susceptum: licet Paulus & Stephanus in sua regula verticem Monachos iterato non radere, sed tondere præcipiant. Porro quam necessario & tonsura sive rasura eadem sit instituta, ex sequentibus liquido perpendite. Licet quidam Petrum & Paulum non attonsos & derasos, sed naturaliter priorem recalvastrum asseverare soleant, sequentem in frontispicio calvum, quod si ita est, quis tam superbus debet esse Christianus, ut non libenter pro Christi nomine contumeliam subeat, qua primos Apostolos insignitos esse non diffidit? quin potius hinc discat, in alia vita honorem inquirere, cum amicos suos in hac vita capillorum didicerit honore privare. Si autem Petrus non naturaliter calvus, sed rasorio creditur decalvatus, ut contumeliæ crucis Christi participaretur? merito quæritur cur sibi coronam, tollendo comam, non torquem imponendo, facere voluerit? Ad quos facilis responsio patet. Primum quia si juxta Dominum spinea Sacerdotibus imponeretur corona, non semper ea possent uti, & præcipue dormientes: si autem viminea & fraxinea & cujuslibet flexibilis ligni seu ceræ, cujuscunque texturæ & metalli, quis nostrum eam pro loco & tempore ut vilem non abjiceret, & pretiosam sibi imponeret? & quid esset quod nos a Laïcis disparare? quod si dixeritis quia vestes, quid est in quo indumenta vestra a Laïcorum differant vestimentis? nisi quod interdum podere linea, quasi summi Sacerdotes, ad altare processuri soletis indui, & purpureis vestibus quasi tribunal ascensuri consuestis ornari. Sed quam facile hæc indumenta rejicitis & Laïca induitis, propter quod calvaria est maxime necessaria, quia hanc celerius capillis obducere non po-

teritis. Cur autem rasio potius quam tonsio & ipsa frequens a modernis sit Episcopis instituta? hoc videtur in causa, ut videatur & diligatur ipsa corona, quæ hujus temporis Sacerdotibus est concessa, cum in veteri testamento totum caput Levitarum sit calvaria deturbatum. Quod vero eadem rasura sæpius est indicta, non ideo fit, ut nos imperfecti putamus, ut pro comarum specie hac ornemur innovatione, sed quia si rarius fieret & capilli aliquantum excrescerent, non sine aliquo scrupulo exoletis abscinderentur, vel potius in cincinnos nutrirentur, & plures prævaricatores, immo desertores spiritualis militiæ invenirentur. Et hæc quidem in commune de Clericis. De Monachis, licet ipsi inter se majori flagrent odio quam Clerici & Laici, specialiter de Monachis dicendum, quia nimuum indecens est & incongruum, ut qui ita vestitus est aliquid seculare desideret: quia quidquid seculares homines diligunt, cucullis indignum judicant & contrarium; nec immerito, quia qui vestem abrenuntiationis quam in baptismo suscepit jugiter portare consuevit, mundo se mortuum continue meminisse debebit. Delibato ore qualitercunque cantavimus, ludum in ejulatum vertere habemus, quia Clerici & Monachi habitu quo mundo se renuntiare promittunt, mundi curis & negotiis, immo illecebris omnimodo se implicare contendunt. Lamentationis ignarus mitto te ad libros Hieronymi ad Sabinianum Diaconum, & Joannis Chrysostomi ad Stelechium Monachum.

XVI.

Domino Præcellentissimo & Regi Gloriosissimo N. indignus Episcopus & fidelis famulus vester N. Clementissima dominatio vestra scire dignetur, quia quod ego tantillus homuntio ad conspectum serenitatis vestræ juxta præceptum Dominationis vestræ non veni, maxima infirmitate detentus jussionem vestram implere non potui. Nunc autem suppliciter obsecro ut in hoc misericordiam vestram super me recognoscere possim, si per hunc Legatum pusillitati meæ dignamini, quando cum gratia Dei, sanitate recuperata, ad servitium vestrum properare debeam: quia post timorem Conditoris mei, tota intentio mea in hoc laborare debeat & desiderat, ut serenitatem vestram circa me serenam invenire merear. Sicut autem in diebus istis nihil exterioris operis exercere & negotii secularis aut ecclesiastici procurare potui, ita tota ad Deum mente conversus pro incolumitate vestra & conjugis & filiorum, ac pro statu Regni vestri Dei misericordiam implorare non cessavi. Parva Xeniola, sed peregrina, seu transmarina, quæ modo ad obsequium vestrum pietatem Divinam, mihi credo, direxisse, Augustæ Dominationi vestræ curavi destinare. Pallium coloris prasini & aliud Polimetum, spatulas Palmarum cum suis fructibus, Cynamomi, Calaugani, Cariofili, Masticis & Piperis fasciculum, Caricas ficorum, Malogranata Pectinem Elefantinum, Verniculos, Cicadas, Aves Psitacos, Merulam albam & longissimam spinam de pisce marino. Serenissimam Celsitudinem vestram ad munimen Ecclesiæ omnipotentis Dei misericordia diu conservare dignetur.

XVII.

Summum gradum in Ecclesia summa sanctitate promerito Patri & Provisori meo N. humilis Suffraganeus & fidelis obsecrator vester, ac devotus servitor N. illius Ecclesiæ Pastor indignus. Scrutatorem cordium testem invoco in animam meam, quam invitus & coactus aliquid sinistri, & quod placiditatem vestram turbare valeat, auribus dulcedinis vestræ aliquando ingerere præsumo. Sed quia melius est ut errata Populi nos incusemus, & damnare studeamus, quam ab ipsis pro nostra negligentia circa illos jure forsitan laceremur: notum sit Religiositati vestræ, quia quosdam conjuges quos injuste & contra Christianæ disciplinæ Regulam conjunctos audimus, ad nos evocari fecimus, & prout Cleri judicium & ipsa justitia dictavit separari præcepimus. Qui, ut erant nobiles, de principibus populi multos sibi complices adunantes, tyrannico more, contra Ecclesiasticam normam, jurata bella susceperunt. Sed nos vigore justitiæ contumaciæ illorum opposito, nequaquam injustitiæ cedendum putavimus. At illi in majorem insaniam versi propter meæ personæ vilitatem, officii nostri authoritatem pro nihilo reputantes, ad vestram Celsitudinem appellaverunt. Vos autem ad quem nos omnes spectare de-

bemus, nolite inaniloquio eorum credere, quia notitiam civium suorum, inter quos degunt, evitantes ad ignota loca se transferre satagunt, ut ibi mendacia sua vitare prævaleant. Porro ego in fide mea omnia vobis vera narrabo. Cum Diœcesim meam circuirem, deveni ad locum ubi memorati homines habitabant, & ibi didici a majoribus vici illius, quia iidem conjuges ita sibimet consanguinitate juncti essent, ut de uno Parente in quinta, de altero in quarta generatione mutuam ducerent propagationem. Quod inquisitione facta & fide cum juramento data ita verum esse didici, ut omnes, a minimo usque ad maximum, id ita se habere proclamarent. Quod si hæc facultas in probis hominibus inhibita non fuerit, ut Episcopi sui præceptum contemnere non audeant, sicut minores mihi, ita majores quique vobis facere incipient, & periclitabitur apud Domnum Apostolicum nostrum Ministerium. Communibus ergo viribus communes hostes Christi debellare studeamus. De cætero, Domine Pater, de gratia vestra super me subjectionem meam certiorare dignemini. Religiositatem vestram ad regimen Ecclesiæ suæ Mediator Dei & hominum roborare dignetur.

XVIII.

Providentia Divina N. Ecclesiæ ille Episcopus N. Archipresbytero pagi illius salutem. Notum sit dilectioni tuæ, quia Domini nostri Reges, quando nupertime in unum congregati sunt, inter multa quæ pie ac salubriter observanda constituerunt, hoc etiam decreverunt, ut pro multis necessitatibus triduanum jejunium pariter observare deberemus; quod hoc modo fieri debebit, XIIII. Kalend. & XIII. & XII. Kal. Junii, pura confessione & pace præmissa jejunent omnes usque ad nonam: exceptis qui præ infirmitate & infantia aut senio possunt abstinere: & unanimes contrito & humili corde veniant ad Ecclesiam, sequantur Crucem cum Litania. Totus Populus Kyrie eleison clamantes, cinere aspersi, & ciliciis induti qui illa possunt invenire. Cæteri quicunque habent, laneis vestibus induantur ad corpus. Pauperibus & non habentibus ipsa sua penuria pro afflictione sufficit. Discalceati omnes Missam in commune auscultent cum metu & reverentia. Presbyteri singulis illis diebus Missam cantent. Cæteri Clerici & omnes qui noverint viri ac fœminæ L. Psalmos impleant, obsecrantes Conditoris nostri clementiam, ut ab invisibilium hostium insidiis & gentibus variis & gentilium incursionibus Ecclesiam suam defensare, & ipsam pace sua, quæ omnem sensum exuperat, interius custodire dignetur, ne in sua viscera ipsa consurgere & semet lacerare conetur: diversas pestes & morbos ab hominibus & jumentis auferat, aëtis temperiem tribuat, terram fœcundet, fruges ad maturitatem perducat, fructus arborum multiplicet, ut exterioribus necessariis affluentes cum fide recta, spe firma & charitate syncera Deum diligere, & illius mandatis inhærere possimus: & his subsidiis utentes in via, ad æterna præmia pervenire mereamur in patria. Pane sicco alantur omnes, & crudis oleribus & sale atque pomis; & qui opus habent infusis vescantur oleribus, uno vasculo de pura cervisa refocillentur. Cunctis omnino a carne & pinguedine & omni quod ex lacte conficitur. Pisces & ova præter infirmitatem nemo præsumat. Similiter vinum & omne quod melle dulciotatum est, & unusquisque, in quantum poterit, quod sibi subtrahit indigenti præbere non differat: quia jejunio innocens acquiritur vita, oratione religiosus animus enutritur, eleemosyna misericordia, quæ requiritur, invenitur, & quod nuper in ministerio tuo semi correctum dereliqui, sicut a te digrediens strenuitati tuæ commendavi. Omnia ad certum finem, prout poteris perducere, curato. Vale.

XIX.

Ille Episcopus sanctissimæ Congregationi in honore sancti N. coadunatæ salutem. Dilectio vestra noverit, quod sancta Synodus apud urbem N. collecta, finitis quæstionibus, quæ ex diversis causis emerserunt, saluberrime decrevit, ut omnes Ecclesiarum Clerici & Monachorum catervæ commune jejunium & orationes tribus diebus exequerentur, hoc est IIII. & III. & II.

Presbyteri III. Missas, cæteri Clerici Psalterium decantarent, circa nonam horam crucem sequerentur, alimentis vero consuete uterentur, cætero populo propter æstum atque opera forinseca hoc non indixerunt. Vale.

XX.

Dilectissimo Patri & omni laude colendo N. Ecclesiæ Argentarinæ & Argentariensis Pontifici N. humilis oppidi Constantiensis Episcopus. Paternitas vestra scire dignetur quod Domnus noster Rex C. ad Cœnobium Luxoviense parvitatem meam dirigere voluit. Unde peto largitatem vestram, ut in vico vestræ potestatis Ruvacha, mihi mansionem & necessaria cuncta subministrari: me vero sequentibus hospitia & aliquas impensas exhiberi præcipiatis; procul dubio scientes quia quodcunque pusillitari meæ demandare dignamini, absque omni tecrastinatione perficere curabo. Et si quando juxta nos alicubi deveneritis, scitore quia ad vestrum obsequium cum omni festinatione occurrere studebo. Sanctitatem vestram & gregem vobis commissum continuis orationibus Domino commendamus. Idipsum aurem ut pro Ecclesia fidei nostræ commissa & nostra fragilitate facere dignemini suppliciter imploramus. Vale.

XXI.

Ille N. gratia Dei Episcopus N. Vicedomino & fideli suo salutem. Strenuitas tua sciat, quia G. Nemidonensis Episcopus Romam profecturus unam mansionem petiit a me in III. Idus Maii, hoc est secunda die sequentis Hebdomadæ. Ideoque omni cura provide, ne quicquam tunc ibidem necessariorum ei desuerit, sed omnia sufficienter illi subministres, id est maldra quatuor de pane, de cervisa carradam unam, triginta situlas de vino, situlas tres friskingas, Ovinas quatuor, Porcum unum, de lardo dimidium tergum, Agnellum unum, Porcellum unum, Anserem unum, Annetas duas, Pullos quatuor, & ipsi aliquem Piscem si potueris: ligna ad focum, & vasa ad ministerium, plumatia & capitalia ad lectum, de avena trita & ventilata ad pastum cavallorum, maldra tria & fœnum in pratis & in agris, singulis cavallis vasallorum & servorum illius unum manipulum: & si præ nimia occupatione & gravi damno aliarum rerum poteris, per teipsum illi servire, curato ita ut ad gratiam fiat quod facimus. Et si quando ad ejus loca nos devenire necessitas coegerit, ita eum benefactis anticipatum habeamus, ut jure se nobis vicem debere noverit. Vale.

XXII.

Vicedominus N. Episcopi N. Procuratori in Polligen. unus Episcopus debet ad Polligen super XII. noctes advenire, & ideo præpara illi ministerium. Vide ubi optimum granum habeas, & para VI. maldra de farina lota, & unum modium de simila. Tolle de XII. censariis singulas Ovas, & da illis quotidie sal & ventilamina & commixtum migma, ut tunc bonæ sint. Tolle unum Porcum de illo servo quem hoc anno reddere debet, & da illi quotidie sufficienter de sigila & hordeo, & inebria illum mixtura surfurum seu farinæ, & fac unum Agnellum tota matris ubera sugere, similiter & Porcellum & unam aucam & duas anetas a cæteris separa, & da illis quotidie abundanter, & sex Gallinas & Pullos commixta hordeacia farina pasce; & sume de servis quibus volueris. Duas fretas de cervisa, & sume sex siclos de vino in cellario Episcopi ad Constantiam, & præcipe quatuor servis ut una hebdomada diebus quos * indomicum debent, ligna fagina, & cætera optima quotidie adducant, & ova congrega, ut quando ego venero omnia parata inveniam, si curem & capillos habere volueris. Vale.

* Indominicum

XXIII.

Episcopus Procuratori suo N. Accipe Epistolam istam, & commenda illam alicui tributariorum nostrorum qui cavallum habet, & præcipe illi, ut nec die, nec nocte quiescar, donec eam ad Tringonilla Majori deferat. Quod si nullus eorum tibi obedierit, tu ipse eam illuc defer, & præcipe illi ut diem cum nocte continuando N. eam perferat, & hanc brevicolam apertam illi signatæ coargillæ, ut tu & socius tuus & ipse N. noverit, quod qui per cujuscunque vestrum neglectum contigerit, ut ipsa Epistola N. Episcopo ante istam dominicam non veniat, omnibus meis & gratia mea privabitur. Si autem tibi N. venerit, expecta me in loco, & para mihi hospitium, quia in sequenti hebdomada ad te in illum locum, propitia Divinitate, venire debebo. Inde ad Stratoburgam perrecturus. Et strenuem Missum dirige, qui ipsam Epistolam N. sub omni celeritate repræsentet. Cæteris

F. signata cum argilla.

etiam Compresbyteris tuis de meo adventu indica, quia spero, quod Augiensis Abbas & Comes N. mecum veniant, ut aliquid illis impendere valeam. Vale.

XXIIII.

Sanctæ Moguntiacensis Ecclesiæ Præsul fratri & Sacerdori N. in Salvatore mundi salutem. Dilectio tua novit, quod a recordatione juventutis tuæ, ut reor, numquam in nostra Diœcesi Episcoporum Concilium est habitum; & idcirco puto, quin potius metuo, quod in Ecclesiis nostræ pusillitati commissis multa grandia & insanabilia, tum propter suimet enormitatem, tum etiam propter incuriæ & occupationis nostræ diuturnitatem adeo concreverint, ut aut vix, aut certe nequaquam sine magna authoritate aut vigore corrigi valeant. Quapropter ut dicta Canonum præcipere nosti, ut non dicam quod ad omnia meus semper fuisti, pridie Nonas Aprilis, ad urbem Moguntiam venire ne prætermittas, ita paratus, ut quandiucunque causarum necessitas exposcit, ibi manere pro abundantia sumptuum possis. Et quicunque aliquid gravioris negotii quod supra vires tuas existimas, & nunc & Antecessorum tuorum temporibus habuerunt, aut tecum pariter venire, aut seorsum tibi occurrere in loco memorato præcipe, ut ibi omnis eorum controversia finiatur. Vale.

XXV.

Domino & in Christo Patri. Illi Archiepiscopo N. indignus Ecclesiæ N. excubitor. Sanitate dulcedinis vestræ comperta, omni gaudio repletus sum. Ad præcepta vestra non solum ea quibus pro authoritate tegiminis vestri obtemperare subjectionem meam convenit, sed & omnia, quamvis gravia & difficilia, me esse semper paratissimum. Urinam ita probaveritis experimento, sicut ego, memor scilicet beneficiorum & educationis vestræ libentissime vobis ostendere desidero. Obsecro vero ne aures sapientissimi Magisterii vestri forsitan offendat, si pietate vestra confisus unam Apologiam, immo querimoniam vobis insinuare & potius implorare præsumo. Solertissima vestra novit industria quamdiu Episcopium mihi commissum ab infirmis & senio defessis hominibus retentum est, adeo ut jam nonus annus pene sit exactus, ex quo nullus eorum ipsam Parrochiam circuire potuerit, & ego secundo jam anno illam retinens ob perturbationem Reipub. causarumque varietates & Domini mei Regis servitium nisi tantum dimidiam pertransire potui. Et licet in illis partibus quas adhuc visitavi, non satis multa prava invenerim, metuo ne illis quas modo adire debeo plurima distorta & incorrigibilia insipientiam meam deprehendere contingat; quæ tamen cum gratia Dei & adjutorio prudentium virorum aliquantulum eventilare & discutere necessarium puto, antequam ad notitiam vestram & dignitatis vestræ & tantæ Synodi tam multa hæc & tam gravia ita incorrecta & indiscussa perveniant, ne in mei peccatoris ministerio plus facinorum & flagitiorum reperiatur, quam in cunctis suffraganeorum vestrorum Parrochiis. Ideo supplico mansuetissimæ religiositati vestræ, ut si vestræ benignitati placuerit, per hunc Missum vilitati meæ remandare dignemini, si me ab hac profectione excusatum habere velitis, donec aliquid eorum quæ minus adhuc correcta sunt ad normam justitiæ dirigere queam. Nihil tamen in voluntate mea ponens, vestræ sanctitatis justis impigrum me exhibere studebo. Valete.

XXVI.

Dilectissimo & religiosissimo Consacerdoti & firmissimo amico N. Episcopo, ille Brixiensis Ecclesiæ Pastor. Obsecro fidelitatem vestram, ut veraciter mihi & diligenter demandare dignemini, quomodo se summa rerum habeat, quam pacati inter se Domini nostri Reges sint, id est filii Hluduviei, qualemque pacem ad consobrinum suum filium K. conservent: quia nos habitatores Italiæ, & potius inquilini, seu quod potissimum veritas ipsa testatur, præda nunc horum, nunc illorum, ægre nimis expectamus, donec inter se concorditer adinveniant, cuinam Provinciam istam concedere velint: ut illi, prout oportet, singulariter subjiciamur; cæteris etiam, in quibus possumus, læti serviamus. De sospitate sanctitatis vestræ certum me reddere velitis, & vestris Romam pergentibus, seu reliquis pro sua necessitate Italiam petentibus intimate, ut ad me divertant, & in vestro honore eis

aliqua impendam subsidia: & de statu sanitatis vestræ lætificabor; & vos de mea, ut credo. In vestram jucunda & pigmenta ac medicamenta, quæ vobis congrua puto, vestræ dilectioni dirigere curabo. Munuscula quæ modo fuerunt ad manus vestræ dignitati direximus, hoc est palliolum diacedrinum & aliud coccineum, tertium Saphirini coloris, stragulas duas, duos ramos palmarum virides, & partem amigdalarum & Thimiama novum. Quod si oportunum vobis est, obsecto, ut unum Admissarium generosissimum, celeritate & forma, quin & animo præstantissimum & alacrem, mihi fideli vestro dirigatis. Simul quodcunque volueritis grandioris pretii mihi injungentes, ut puto, ad vestram voluntatem paratissimo.

XXVII.

Nobilitatis & religionis summique Sacerdotii dignitate sublimato N. illi Ecclesiæ Pontifici N. illius Ecclesiæ indignus Episcopus. Comperta sanctitate dulcedinis vestræ multum in Domino gavisus sum, sed & gaudeo & gaudebo. De perturbatione vero Italiæ tum propter vestram & Ecclesiarum Christi inquietudinem & vastationem, tum etiam propter nostra detrimenta nimium contristamur: quia pauperrima & arida Provincia nostra quid amplius habitura est matre divitiarum suarum dirępta. Sed Dei misericordia confidimus hanc tempestatem in brevi serenandam; nam sicut demandastis mihi ut de Regni pace & statu vobis certi aliquid significarem, & qualem pacem ad invicem conservarent tres Fratres Filii nostri Domini Hludovici, & utrum Nepotem & Consobrinum, immo Compatruelem suum Filium K. in societatem suam ascivissent? Notum facio dilectioni vestræ quia tres illi Fratres ita se mutua charitate complectuntur, ut summam Trinitatem mediam inter illos diversari credamus. Adeo omnia quæ ad illos seu privato, seu publice pertinere videntur, humanas res & vota supergrediuntur: & unusquisque eorum si posset, & potest fieri, plus alios quam seipsum diligit & diliget. Et Domnus quidem K. cum Fratre Hl. Hludovici junioris, id est Galliam Lugdunensem & Trevetim cum omni Mosellana regione, nec non Agrippinensem Provinciam & Burgundioniam inter se dividendas acceperunt. Italiam vero & Tusciam & omnem Campaniam Domno K. tegendas commiserunt, qui etiam modo sanitate indulta & indepta quantocius vos per gratiam Dei visitabit, & omnem adversarium & prædonem de vestra provincia fugabit. Ineffabiles vestræ liberalitati gratias de magnis exquisitis muneribus quæ mihi dirigere curastis. De cavallo quem me expostulastis, scitote quia præstantissimum vobis mitto, *Illorum de gente Patrum, quos dedala circe supposita de matre nothos furata creavit.* Quod ne fabulosum existimetis aërius ei color innatus hoc verum esse comptobat. Qui pervicitate Cillarum, animositate Rhebum, mirabili singularitate Bucephalum antecellat, & generosissimos pullos faciat: qui procul odoretur bellum, & gaudeat ad vocem tubæ, & cum sanguineam pugnam videat, dicat Vah: qui montes oppositos lætus & alacris exuperet, & fluvios rapaces innatet, & latissimos lacus transvadet. *Belgica vel molli melius ferat Esseda collo*, & humano sensu cognoscat quomodo sub quolibet homine se gerere habeat: hoc est sub juvenibus & indisciplinatis transversus & supinus, sub senioribus vero & gravibus humilis & tectus incedere norit. Debetis autem farre pascere, non siliquis fabarum & lupinorum, seu frondibus cerrarum & quercuum. Debetis autem puro amne & liquido fonte potare, non putentibus aquis ut vos eas nomine dicitis. Si hæc ei facitis, omnia quæ dixi & ampliora in eo invenietis; si vero hæc negligitis, & curam illi subtrahitis, immunis ero a mendacio, qui vobis bonum eum dixi, & qualiter habere deberetis instruxi. Vos autem vobis ipsis, aut ministris vestris de ejus vili. *Cætera desunt.*

Virgil. 7. Æn.

Virgil. 3. Georg.

FINIS.

PARISIIS,
E TYPOGRAPHIA REGIA,
CURANTE
SEBASTIANO MABRE-CRAMOISY,
REGIS ARCHITYPOGRAPHO,
& Regiæ Typographiæ Directore.

M. DC. LXXXVII.

